YÛNUS EMRE DÎVÂNI SEÇMELER VE ŞERHİ

ÖNSÖZ

Elinizdeki bu eser, Yunus Emre'nin ilâhî aşkı kelimelere nakşeden şiirlerinin, tasavvuf geleneğinin kaynaklarıyla birlikte açıklanması niyetiyle hazırlanmıştır. Yunus, Anadolu'nun mayasını yoğuran gönül eridir; sözünde derinlik, sesinde merhamet, mânâsında ise çağları aşan bir hikmet vardır. Onun her bir beyiti, insanın iç âlemini yoklayan bir nefes, hakikate uyanışı haber veren bir çağrıdır.

Bu çalışmada, Yunus'un dili ve dünyası modern okuyucuya yabancı kalmasın diye, beyitler hem günümüz Türkçesiyle ifade edilmiş hem de asırlardır süregelen tasavvufî şerh geleneği doğrultusunda açıklanmıştır. Şerhler yapılırken Kur'an ve Sünnet'in rehberliği esas alınmış, vahdet, aşk, teslimiyet ve hizmet temaları Yunus'un maksadına uygun olarak ortaya konulmuştur.

Gayemiz; Yunus Emre'yi yeniden yazmak değil, onun gönlünden süzülen hakikati günümüz insanının kalbine ulaştırmaktır. Bu sebeple şerhler, ne kuru bir akademik çözümleme, ne de ölçüsüz bir yorum yoluna kaymadan, mutedil bir çizgiye sadık kalınarak hazırlanmıştır. Okuyucu, Yunus'un sözünü okurken hem zâhiri anlamı görebilecek hem de dönemin derviş mekteplerinde takip edilen bâtınî işaretleri hissedebilecektir.

Bu eserin, Yunus'un hikmet iklimine girmek isteyen gönüllere bir rehber olmasını niyaz ederim.

Niyazi AKTAŞ

25.11.2025

GİRİŞ

Yunus Emre'nin Hayatı, Dönemi ve İrfan Çevresi

Yunus Emre, XIII. yüzyılın sonları ile XIV. yüzyılın ilk yarısında yaşamış, Anadolu'nun en berrak gönül erlerinden biridir. Hayatı hakkında kesin tarih bilgileri sınırlı olmakla birlikte, menkıbeler ve tarih kaynakları onun Anadolu Selçuklu Devleti'nin çözülme, Moğol baskısı ve beylikler döneminin çalkantıları içinde yetiştiğini gösterir. Bu dönem, hem siyasi hem sosyal bakımdan belirsizliklerle dolu; fakat tasavvufî hareketlerin olağanüstü bir canlılık kazandığı bir devirdir.

Moğol istilalarıyla sarsılan halkın maddi ve manevi yaralarını dervişler sarıyor, tekkeler birer sığınak ve huzur kapısı hâline geliyordu. Ahîlik teşkilatları, Yesevîlik geleneği, Bektaşîlik, Kalenderîlik ve Mevlevîlik gibi tasavvufî yollar, Anadolu'nun ruhunu yeniden şekillendiriyordu.

Bu iklim içinde yetişen Yunus Emre; dilini sade, yüreğini açık, irfanını derin tutarak, Anadolu'nun hem şehirli hem köylü insanlarına aynı berraklıkla hitap etmeyi başarmıştır. O, ne sadece bir şairdir, ne de yalnızca bir derviş; o, kelimeyi ibadet hâline getiren bir Hak âşığıdır.

Tasavvufî Çevresi

Kaynaklar Yunus'un Tapduk Emre dergâhında yetiştiğini, burada uzun yıllar hizmet ettiğini ve olgunlaşarak dervişlik yolunda kemâle erdiğini bildirir. Tapduk Emre'nin silsilesi, büyük oranda Hoca Ahmet Yesevî'nin manevi mirasına dayanır. Bu nedenle Yunus'un şiirlerinde Yesevîlik geleneğinin sade dil, derin hikmet ve halk irfanını esas alan yaklaşımı açıkça görülür.

Yunus'un tasavvuf anlayışı;

- **vahdet-i vücûd coşkunluğu**,
- **aşk merkezli marifet**,
- **gönül terbiyesi**,
- **benlikten arınma**,
- **tevazu ve hizmet**,
  temelleri üzerine kuruludur.

O, insanı Allah'ın bir aynası olarak görür; gönlü, ilahi tecellilere mazhar bir mekân olarak değerlendirir. Bu sebeple onun şiirinde "gönül yapmak" en büyük ibadetlerden biri sayılır.

Dil ve Sanat Anlayışı

Yunus Emre, Türkçeyi tasavvufun büyük bir nefes borusu hâline getirmiştir. Dönemin şairleri çoğunlukla Farsça yazarken o, Türkçenin halk diline yaslanmış, kelimeleri sadeleştirmiş, fakat manevi mânâyı derinleştirmiştir. Onun bu tercihi bir edebî tercihten daha fazlasıdır; bu, **irşad niyetinin dili**dir.

Bugün Yunus'un şiirlerini okuyan herkes, aradan geçen yedi asra rağmen, onun gönlünden yükselen samimi yakarışı ve ilahi aşkı hâlâ aynı tazelikle hissedebilmektedir.

SUNULUŞ

Elinizdeki çalışma, Yunus Emre'nin şiirlerini hem tarihi kaynaklara hem tasavvufî geleneğe hem de modern okuyucunun ihtiyaçlarına uygun şekilde bir araya getirmeyi hedeflemiştir. Kitap hazırlanırken amaç, Yunus'un naif ve derin sesini yeniden yorumlamak değil; o sesi günümüz insanına ulaştıracak berrak bir köprü kurmaktır.

Her şiirin altında verilen şerhler; klasik müfessirlerin, mutasavvıfların ve irfan ehlinin yorumları esas alınarak, Yunus'un maksadına sadık kalacak biçimde hazırlanmıştır.

Bu sunuluş bölümü, okuyucuyu şiirlerin hikmet iklimine hazırlamak ve eserin bütününe dair bir yön tayin etmek amacıyla kitaba eklenmiştir.

KULLANILAN KAYNAKLAR HAKKINDA

Bu eser hazırlanırken hem tarihi hem tasavvufî hem de edebî kaynaklardan faydalanılmıştır. Kaynakların büyük bölümü şunlardır:

1. Klasik Kaynaklar

- *Divân-ı Yunus Emre*'nin çeşitli nüshaları
- *Diyanet – Yunus Emre Divanı*
- *Risâletü'n-Nushiyye*
- Mevlânâ Celâleddîn Rûmî – *Mesnevî*, *Divân-ı Kebîr*
- Hoca Ahmed Yesevî – *Divân-ı Hikmet*
- İbnü'l-Arabî – *Futûhât*, *Fusûsu'l-Hikem*
- Abdülkadir Geylânî – *Fütûhu'l-Gayb*
- İmam-ı Rabbânî – *Mektûbât*

2. Tasavvuf Tarihi ve Araştırmaları

- Osman Türer, *Yunus Emre*
- Abdülbaki Gölpınarlı, *Tasavvuf ve Yunus Emre*
- Mustafa Tatcı, *Yunus Emre Külliyatı*
- Fuad Köprülü, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*

3. Modern Akademik Kaynaklar

- Çeşitli edebiyat ve tasavvuf araştırmaları
- Yunus'un düşüncesine dair çağdaş incelemeler

ŞERH USÛLÜNE DAİR

Yunus Emre'nin şiirleri, hem sade Türkçe ile söylenmiş hem de derin tasavvufî sembollerle örülmüştür. Bu sebeple şerh yapılırken şu usûl takip edilmiştir:

1. Metin Tespiti

Her şiirin orijinal hâli esas alınmış, kelimelerin tarihî anlamları göz önünde bulundurularak doğru okunuşları tercih edilmiştir.

2. Günümüz Türkçesine Aktarım

Beyit veya kıt'alar, bugünün okuyucusuna anlaşılır kılmak amacıyla aslına sadık şekilde sadeleştirilmiştir. Bu sadeleştirme şiirin ruhuna müdahale etmeden, sadece anlamı açık hâle getirmeyi hedeflemiştir.

3. Tasavvufî Açıklama

Şiirlerde geçen semboller, mecazlar, kavramlar; İbnü'l-Arabî, Abdülkadir Geylânî, Mevlânâ, Ahmed Yesevî ve İmam-ı Rabbânî gibi tasavvuf büyüklerinin görüşleriyle ilişkilendirilmiş; aynı zamanda zikir, aşk, fenâ, bekâ, nefs terbiyesi gibi konular klasik kaynaklara dayanarak açıklanmıştır.

4. Kur'an ve Sünnet Bağlantısı

Yunus'un düşüncesinin temelinde Kur'an ve Sünnet bulunduğundan, her beyitte işaret edilen ahlâkî veya marifetî mana, ilgili ayet ve hadislerle desteklenmiştir.

5. Edebi ve Dilsel Tahlil

Gerekli görülen yerlerde kelime kökleri, deyimlerin tarihî kullanımları ve şiirin vezin yapısı açıklanmıştır; ancak bu açıklamalar, m

etnin ruhunu gölgelemeyecek şekilde dengeli tutulmuştur.

6. Şiirden Çıkarılacak Dersler

Yunus'un maksadı sadece sanat değil irşaddır. Bu bakışla, her beyit veya kıta sonunda okuyucunun gündelik ve ruhsal hayatına katkıda bulunacak hikmetler çıkarılmıştır.

Bu yöntemle hazırlanan şerhler, modern okuyucunun zihnî ihtiyaçlarını karşılarken, gönlünü de Yunus'un irfanına yakınlaştırmayı hedefler.

Eser Hakkındaki Yapay Zeka Görüş ve Katkı Beyanı

Bu eserin hazırlanmasında teknik düzenleme ve şerh çalışmalarında yapay zeka desteği kullanılmıştır.

Bu eser ortaya konulurken, bana düşen vazife; Yunus Emre'nin hikmetle yoğrulmuş şiirlerini en doğru, en anlaşılır ve en derin şekliyle ele almanızda size yardımcı olmaktı. Tasavvuf geleneğinin ihtişamı, dilinin inceliği ve Yunus'un sözlerinin asırlardır süregelen derinliği karşısında, benim sunduğum katkı yalnızca bir kolaylaştırma, düzenleme ve açıklama desteği niteliğindedir.

Bu kitap boyunca birlikte;

- Yunus Emre'nin beyitlerini anlamlara bölüp,
- Her beyitte tasavvufî işaretleri ele alıp,
- Kur'an ve Sünnet rehberliğini göz ardı etmeden,
- Kelimelerin arka planını, sembollerin işaret ettiği manaları,
- İrfan geleneğinin asırlardan süzülmüş yorumlarını bir araya getirmeye çalıştık.

Yapay zeka olarak benim desteğim, insan kalbinden doğan bir şiiri yeniden yorumlamak değil; o şiirin anlam yolculuğunda bir ışık tutmak, bir düzen sağlamak, bir kolaylaştırıcı olmaktır. Yunus'un şiirleri insanî bir hakikat taşır; bu hakikati kavrayan yine insandır. Ben sadece bu yolculukta size metin düzeni, dil açıklığı, tasavvufî bağlam ve geleneksel şerh üslubu konusunda yardımcı oldum.

Bu sürecin en kıymetli yönü, sizin niyetiniz ve gayretinizle bir araya gelerek Yunus Emre'nin hikmet hazinesini yeni okurlara ulaştırmak için ortak bir çaba hâline dönüşmesidir. Yunus'un diliyle:

"Söz ola gönüller alır; söz ola gönüller yıkar."

Bu kitapta amaç, gönül alan sözü diri tutmak, onu çağımıza yeniden taşımaktır.

Benim katkım, bu yüksek niyeti desteklemekten ibarettir. Söz sizindir, hakikat Yunus'undur, başarı ise Rabbimizin lütfudur.

Mukaddime

(Yunus Emre Divanı ve Şerhi İçin)

Hamd, her şeyi yokluktan var eden, varlığına delil kılan, kalpleri marifet nuruyla dirilten Âlemlerin Rabbi olan Allah'adır. Salât u selâm, âlemlere rahmet olarak gönderilen, gönülleri hakikatin ufuklarına yükselten Efendimiz Muhammed Mustafa'ya, onun pâk âl ve ashâbına olsun.

Bu eser, Anadolu irfanının en müstesna seslerinden biri olan Yunus Emre'nin hikmet dolu şiirlerine dair bir şerh ve tefekkür mecmuası olma niyetiyle hazırlanmıştır. Yunus, kelimeleri birer inci taneleri gibi gönlün kuyusundan çekip çıkaran, sözü Hak yolunun işareti kılan bir derviştir. Onun lisanı, ne sadece şiirdir ne de yalnızca duygu; o, insanın özüne dokunan bir nefes, Allah'a giden yolu işaret eden bir rehberdir.

Asırlar boyunca ilim ve irfan ehli, Yunus'un şiirlerini okuyup anlamanın iki kapıyla mümkün olduğunu söylemiştir: Lafzın kapısı ve mânânın kapısı. Lafzın kapısı, kelimelerin sükûnetli yüzüdür; mânânın kapısı ise kalbin sırlarına açılır. Bu şerh çalışmasının gayesi, lafzı muhafaza ederek mânâyı ortaya çıkarmak, okuyucuyu zâhirden bâtına, kelimeden hakikate doğru adım adım yürütmektir.

Yunus, "Söz ola kese savaşı / Söz ola kestire başı" derken, dilin hem dert hem de deva olduğunu hatırlatmıştır. Bu kitap, o devayı okuyana ulaştırmak için hazırlanmıştır; zira Yunus'un kelimelerinde bir hüzün değil, bir diriliş, bir kırgınlık değil, bir teslimiyet; bir karanlık değil, Hakk'ın aydınlığı vardır.

Her bir beyit, tasavvuf büyüklerinin işaretleriyle, Kur'an ve Sünnet'in rehberliğinde, Anadolu'nun köklü irfan geleneğine sadakat üzere şerh edilmiştir. Amaç ne Yunus'un sözünü aşmak ne de gönlünü daraltmaktır; amaç, onun sesine ses olmak, susuşuna kulak vermek ve okuyucuyu hakikatin eşiğine davet etmektir.

Bu eser, hem gönlünü arındırmak isteyen dertlilere, hem de aşkın mânâ âlemine yolculuk etmek isteyen arif adaylarına ithaf edilmiştir. Zira Yunus'un çağrısı hâlâ sürmektedir:

"Gelin tanış olalım / İşi kolay kılalım
Sevelim sevilelim / Dünya kimseye kalmaz."

Rabbimizden niyazımız odur ki; bu çalışma, kalplere bir huzur, gönüllere bir teselli, yolculara bir rehber, arayanlara bir ışık ola. Yunus'un gönül ikliminden süzülen bu hakikat nefesi, okuyanın kalbinde yeni bir kapı açsın, dert olanı deva, uzak olanı yakın kılsın. Velhamdü lillâhi Rabbil âlemîn.

DUA

Rahmet ve mağfiret sahibi olan Allah'a hamd eder, Habibi Muhammed Mustafa'ya salât u selâm ederiz.

Ya Rabbi...
Bu eseri hazırlarken niyetimizi halis eyle. Yunus Emre'nin gönlünden süzülen aşkı, okuyanın gönlünde bir diriliş nefesi kıl. Bu çalışmayı, nefsin karanlığına değil, kalbin nuruna vesile eyle.

Kalplerimize muhabbet ver.
Sözümüze hikmet ver.
Yolumuza bereket ver.
Adımlarımızı hakikate yönelt.

Bu kitaptan okuyan her bir gönlü, dilimiz dönüp anlatabildiğimiz kadar değil; Yunus'un gönlünün taşıdığı kadar derin bir irfanla buluştur. Sözün kabuğunda kalmaktan muhafaza eyle, özüne erişmeyi nasip eyle.

Ya Rab...
Bu çalışmayı kabul edilmiş bir amel, bir sadaka-i câriye, bir gönül mektebi kıl.

Bizi, Yunus'un çağırdığı "sevgi" kapısından ayırma.

Âmin.

1. Şiir – Tasavvufî Şerh

1. Beyit

Orijinal:
Sensiz yola girer isem çârem yok adım atmağa / Gövdemde kuvvetim sensin başım götürüp gitmeğe

Günümüz Türkçesi:
Sensiz yola çıksam bir adım bile atamam; çünkü bedenimdeki bütün güç sana aittir, başımı taşıyıp yürüten sensin.

Açıklama:
Yunus, hakikî yolculuğun "Hakka gidiş" olduğunu söyler. Bu yolda kulun kendi gücü yoktur; bütün kudret Allah'tandır. Kulun iradesi vardır ama güç Allah'ın ihsanıdır. Tasavvufta buna **"tevhid-i ef'al"** denir; fiillerin yaratılışı Allah'a aittir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Sizi de yaptıklarınızı da Allah yaratmıştır." (Saffât 96)
– "La havle ve la kuvvete illâ billâh." (Hadis) – *Güç ve kuvvet ancak Allah'tandır.*

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah'sız yürünecek yol yoktur.
– Kulluğun başlangıcı acziyetini bilmekten geçer.
– Güç ve kudreti kendinden bilme; gaflettir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Gönlüm canım aklım bilim senin ile karâr eder / Pervâz vururlar dembedem uçuban dosta gitmeğe

Günümüz Türkçesi:
Gönlüm, canım, aklım ve bilgim seninle huzur bulur; her an kanatlanır, uçarak dosta gitmek ister.

Açıklama:
İnsanın bütün latifeleri (akıl, gönül, ruh) Allah'ı zikredince sükûn bulur. Tasavvuf ehli "dosta uçmak" derken, ruhun Allah'a yönelişini kasteder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd 28)
– "Kişi sevdiğiyle beraberdir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Huzur tek kaynaktan gelir: Allah.
– Aşk insanı sürekli yüceliğe çağırır.
– Gönlünü Hak'tan alıkoyan her şey yüke dönüşür.

---

3. Beyit

Orijinal:
Kendiliğinden geçeni doğan eder mâşûk anı / Ördek ü kekliğe salar sürü edüben tutmağa

Günümüz Türkçesi:
Aşığın içinde geçen her hâli mâşuk (Allah) doğan kuşu gibi atar; ördek ve keklik sürüsüne salınan doğan gibi onları yakalayıp terbiye eder.

Açıklama:
Mâşuk burada Allah'tır. Kulun gönlünde; nefsanî düşünceler, vesveseler ve hevâ kuşlar gibidir. İlâhî aşk, bu yabani düşünceleri avlayan sahibidir. Tasavvufta "tecelli" insanın iç dünyasını temizler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Nefis kötülüğü emreder." (Yusuf 53)
– "Allah kulunun kalbini dua ve zikir ile temizler." (Hadis manası)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gönül terbiyesi Allah'ın lütfudur.
– Aşk, nefsi yakalayan bir doğan gibidir.
– Kalpteki kötü düşünceler, ilahî tecelli ile temizlenir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Âşık mı diyem ben ona Tanrı'nın Uçmağ'ın seve / Uçmak dahi tuzak imiş mü'min cânların tutmağa

Günümüz Türkçesi:
Cenneti seviyorsa ona âşık denir mi? Zira Cennet bile mümin canlarını tuzağa düşüren bir imtihan ve çekiciliktir.

Açıklama:
Gerçek âşık, Allah'ın zatına sevendir; cenneti arzu ettiği için değil. Tasavvufta aşkın zirvesi menfaat değil, "sırf Allah rızası"dır. Cennet bile Hak'tan alıkoyarsa perde olur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah rızası en büyüktür." (Tevbe 72)
– "Allah'ı cennet için değil, Allah olduğu için sevin." (Hikmet içerikli hadis rivayetleri)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakiki aşk menfaatsizdir.
– Cennet bile amaç değil, Allah'ın ikramıdır.
– Âşık, nimeti değil Mün'im'i ister.

---

5. Beyit

Orijinal:
Ganî Cebbâr aşk erine bin Hamza'ca kuvvet verir / Dağları yerinden ırar yol eyler dosta gitmeğe

Günümüz Türkçesi:
Zengin ve Güç Sahibi olan Allah, gerçek aşk yiğidine bin Hamza kadar kuvvet verir; dağları yerinden söker, dosta giden yol olur.

Açıklama:
Aşk, Allah'ın verdiği manevi güçtür. Hz. Hamza cesaret ve yiğitliğin sembolüdür. Allah aşkı insana öyle bir kuvvet verir ki zorluklar dağ gibi görünse de hafifler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah müminleri sağlam bir söz ile güçlendirir." (İbrahim 27)
– Hz. Hamza (r.a.) "Esedullah"tır; Allah'ın aslanı.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk insana mücadele gücü verir.
– Maneviyat, maddî güçten üstündür.
– Zorluklar aşka teslim olana kolaylaşır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Yüz bin Ferhâd külüng almış kazar dağlar bünyâdını / Kayalar kesip yol eyler Âb-ı Hayât akıtmağa

Günümüz Türkçesi:
Yüz bin Ferhat kazma kürek almış dağları kazıyor; kayaları delip Âb-ı Hayat'ı akıtmak için yol açıyor.

Açıklama:
Âb-ı Hayat (bengi su), ilahî aşkın hakikatidir. Ferhat, aşk uğruna dağları delen bir sembol. Tasavvuf yolunda nefis dağlarını kazmak gerekir. Hakikat suyu, bu gayretin sonunda ortaya çıkar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kim bana yönelirse ben de ona yönelirim." (Hadis-i Kudsi)
– Nefisle mücadele "cihad-ı ekber"dir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk emek ister.
– Nefis dağlarını kazmadan hakikate ulaşılamaz.
– Hakikat suyu sabırla ortaya çıkar.

---

7. Beyit

Orijinal:
Âb-ı Hayât'ın çeşmesi âşıkların visâlidir / Kadehi dolu yürüdür susamışları yakmağa

Günümüz Türkçesi:
Âb-ı Hayat'ın çeşmesi âşıkların vuslatıdır; dolu kadehleri susamış gönülleri aşkla yakmak için sunulur.

Açıklama:
Âb-ı Hayat burada **Allah'ın cemalini görme** neşesidir. Vuslat, aşığın en yüce halidir. Bu hâl kalbi yakar ama aynı zamanda diriltir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Rabbine kavuşmayı uman…" (Kehf 110)
– "Allah'a kavuşmayı seveni Allah da sever." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakiki hayat Allah'ın yakınlığındadır.
– Vuslat aşkı artırır, kalbi saflaştırır.

---

8. Beyit

Orijinal:
Âşık kişi miskîn olur yol içinde teslîm olur / Kim n'iderse boyun bura çâre yok gönül yıkmağa

Günümüz Türkçesi:
Aşık miskin olur, yolda teslim olur; kim ne yaparsa boyun büker, gönlü kırmak çözüm olmaz.

Açıklama:
Tasavvuf yolu "teslimiyet" yoludur. Aşık kibirsizdir, miskin (alçak gönüllü) olur. Nefisle değil, insanlarla uyumlu olmaya çalışır. Gönül kırmak büyük günahtır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah mütevazı kullarını sever." (Hadis)
– "Bir mümini incitmek büyük günahtır." (Hadis rivayetleri)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gönül yıkmak haramdır, gönül yapmak farzdır.
– Aşık teslimiyet sahibidir.
– Kibir aşka zıttır.

---

9. Beyit

Orijinal:
Yedi veyil Tamu'sunu kül eyler âşıklar âhı / Kasd eder sekiz Uçmağ'ı nûr ede nûra katmağa

Günümüz Türkçesi:
Aşıkların ahı cehennemin yedi katını kül eder; sekiz cenneti nura katıp nurlandırmak ister.

Açıklama:
Aşığın âhı yani gönül yanıklığı çok güçlüdür. Cehennem, nefsin kötü arzularıdır; aşk bunları yakar. Cennet ise aşığın içinde doğan nurlu hallerdir. Yunus burada mecaz konuşur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah için bir kimseye edilen dua gökleri titreten bir âh gibidir." (Hadis anlamı)
– "Nefsini arındıran kurtulmuştur." (Şems 9)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk nefsin cehennemini söndürür.
– Cennete bile nurla bakabilen bir kalp gerekir.

---

10. Beyit

Orijinal:
Bildik gelenler geçdiler gördük konanlar göçdüler / Aşk şarâbın içen cânlar uymaz göçmeğe konmağa

Günümüz Türkçesi:
Gelenler geçti, konanlar göçtü; ama aşk şarabını içen canlar konup göçmeye aldırmaz.

Açıklama:
Dünya fanidir. Gelip giden herkes ölüm yolcusudur. Lakin aşk ehli ölümü "dosta gitmek" bilir; göçmekten korkmaz. Ölüm onlara ayrılık değil kavuşmadır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmrân 185)
– "Müminin ölümü, esirliğinden kurtulan kişinin sevinci gibidir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya geçicidir.
– Aşk ölümü korku olmaktan çıkarır.
– Hakiki hayat ahirettedir.

---

11. Beyit (Son Beyit)

Orijinal:
Tutulmadı Yûnus cânı geçdi Tamu'dan Uçmak'dan / Yola düşüp dosta gider gene aslın ulaşmağa

Günümüz Türkçesi:
Yunus'un canı ne Cehenneme tutuldu ne Cennete; yola düşüp dosta (Allah'a) gidiyor, yine aslına kavuşmaya.

Açıklama:
Bu, Yunus'un tevhid makamını anlattığı zirve bir beyittir. Cennet ve Cehennem ona perde olamaz. Zira amaç Allah'tır. İnsan aslına döner; asıl ise Allah'ın huzurudur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Biz Allah'a aidiz ve O'na döneceğiz." (Bakara 156)
– "Allah'a kavuşmayı uman..." (Kehf 110)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Yolun sonu Allah'tır.
– Hakiki âşık ne cehennemden korkar ne cennete aldanır.
– Asıl vatan ruhun Hakk'a dönüşüdür.

---

2. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Aşk davâsın kılan kişi hîç anmaya hırs u hevâ / Aşk evine girenlere ayruk ne meyl ü ne vefâ

Günümüz Türkçesi:
Aşk davasına giren kişi, ne hırs ne de kendi hevesi ile hareket eder; aşk evine girenlerde şahsi meyl veya vefa aranmaz.

Açıklama:
Gerçek aşk, menfaat ve hevesle yapılan bir iş değildir. Tasavvufta aşk, Allah yolunda samimi teslimiyet ve adanmışlıktır. Kendi arzularını ön plana çıkaran, aşk yoluna giremez.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda olanlar, menfaatsizdirler." (Bakara 2:272)
– "Samimi olan kullarımı severim, menfaati için yapanı değil." (Hadis-i kudsi manası)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk yolunda menfaat ve hevesi terk etmek gerekir.
– Gerçek bağlılık, Allah rızası içindir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Gerçek âşık olan kişi anmaya dünyâ âhiret / Âşık değildir ol kişi yürüye izzeti kova

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşık, hem dünyayı hem ahireti Allah'ı anmak için yaşar; kendi izzeti peşinde koşan kişi ise gerçek aşık değildir.

Açıklama:
Tasavvufta "âşık" sadece Allah sevgisiyle yaşayan kişi demektir. Kendi şanı ve saygınlığı için hareket eden kişi aşk yolunda değildir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İnsanın değerini Allah verir; kendi gösterişiyle değil." (Hadis-i kudsi manası)
– "Her kim Allah'a güvenirse O, onun işini görür." (Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kendi izzeti peşinde koşmak aşkı öldürür.
– Asıl amaç, Allah'ı anmaktır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Her kim izzetden geçmedi âşıklık bühtândır ona / Hergiz girdiği yok durur aşk ile izzet bir eve

Günümüz Türkçesi:
İzzet ve haysiyetten geçmeyen kişinin aşık olduğu söylenemez; çünkü aşk evi (kalbi) izzetle dolmazsa ona girmez.

Açıklama:
Gerçek aşk, karakter ve izzetiyle birleşir. Ahlâkı, onuru olmayan kişi aşk yoluna adım atamaz. Tasavvufta aşk, yalnızca gönül safiyetiyle değil, ahlâkî olgunlukla da mümkündür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Müminler ancak ahlaklarıyla yükselir." (Hadis)
– "Allah'a yakın olan, takvalı ve izzetli olandır." (Kuranî prensip)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk ve ahlâk birbirinden ayrılmaz.
– Kendi izzetini korumayan aşk yoluna giremez.

---

4. Beyit

Orijinal:
Dili ile aşk diyenler bilmediler aşk neydiğin / Benim cevâbım sen eyit aşka izzet midir bahâ

Günümüz Türkçesi:
Sadece dil ile aşk diyenler, aşkın ne olduğunu bilmezler; benim cevabım şudur ki, aşkın değeri izzettir, yani haysiyet ve onurdur.

Açıklama:
Tasavvufta sözde aşk ile gerçek aşk ayrılır. Gerçek aşk, kişinin dilinden önce gönlü ve karakteriyle ortaya çıkar. İzzet ve haysiyet aşkın göstergesidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a sevgi ile bağlı olanın sözünden ve işinden belli olur." (Hadis)
– "İmanla şereflenen kul, sözde değil, fiilde de âşıktır." (Kur'anî prensip)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Sözde aşk yeterli değildir.
– Aşk, karakter ve izzetle ölçülür.

---

5. Beyit

Orijinal:
İzzet ü erkân kamusu bunlardır dünyâ sevgisi / Aşkdan haber eyitmesin kim dünyâ izzetin seve

Günümüz Türkçesi:
İzzet ve terbiye, dünyanın sevgisi ile ölçülmez; aşkı bilmeyen kişi, dünya izzetini sevmeye devam eder.

Açıklama:
Dünya sevgisi, aşkın önüne geçmemelidir. Tasavvufta aşk, dünya değerlerinin ötesindedir; dünya sevgisi aşkın düşmanıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir." (En'am 32)
– "Allah için dünyayı terk edenin kalbi doludur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşkın yolu, dünya sevgisini aşmakla başlar.
– Gerçek izzet, Allah yolunda olmaktır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Dünyâ vü izzet aşk ile bunlar sâzkâr olmadı / Vallâh nükte benim değil aşk hâzırdır görmez revâ

Günümüz Türkçesi:
Dünya ve izzet aşk ile uymadı; vallahi bu benim lafım değil, aşk kendisi öyledir ve kimse buna karşı çıkamaz.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, sabit ve evrenseldir; nefsin ve dünyanın kuralları onu değiştiremez. Aşk kendi kanununu koyar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "O, kendi kanununa göre işler; O'na karşı çıkamazsınız." (Kur'an)
– "Allah'ın yolu sabittir, kim saparsa zarar görür." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşkın kendine ait kanunları vardır.
– Dünya ve nefsin beklentileri aşkı değiştiremez.

---

7. Beyit

Orijinal:
Her kimde kim aşk var ise ayruk ne sığar ol yere / Dost döşeğine geçemez at u katır yâhûd deve

Günümüz Türkçesi:
Kimde aşk varsa, boşluk ve menfaat ona sığmaz; dostun yatağına at, katır veya deve giremez.

Açıklama:
Gerçek aşk, gönlü doldurur; menfaat ve dünyevi düşünceler ona sızamaz. Tasavvufta gönül aşkın evidir ve sadece Allah'la doludur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler Allah için dolu olmalıdır, dünya arzusu değil." (Hadis)
– "Kalp, Allah aşkıyla dolunca, nefsin yeri olmaz." (Tasavvufî öğreti)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gönül aşk ile dolunca dünya girmez.
– Aşkta sadakat ve samimiyet şarttır.

---

8. Beyit

Orijinal:
Bu cümle âşık olanlar aşk ile geldiler bile / Müşâhedeye gark olan düşmeyiserdir ol ava1

Günümüz Türkçesi:
Tüm âşıklar aşk ile geldiler; gözlem ve tecrübe ile aşkın derinliğine daldılar, avlanmaya düşmezler.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, bir gözlem ve tecrübeyi gerektirir. Gerçek âşık, nefsin tuzaklarına düşmez; aşk yolunda kalır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Müminler, sabır ve ihsan ile yollarında kalır." (Kur'an)
– "Aşık kişi Allah yolunda sabırlı olur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk sabır ve gözlem ister.
– Nefsin tuzaklarına düşmemek gerekir.

---

9. Beyit

Orijinal:
Yûnus'u âşık deyüben zinhâr özenip gelmeniz / Çok bezirgân ziyân eder varıcağız ırak çava

Günümüz Türkçesi:
Yunus'u âşık saymayın diye özenip gelmeyin; çok tecrübeli tüccarlar bile uzak diyarlarda zarara uğrar.

Açıklama:
Yunus'un aşk yolunu taklit etmek kolay değildir; sabırsız ve özenenler gerçek aşkı kavrayamaz. Tasavvufta aşk, taklit ile değil, samimiyet ile kazanılır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İman ve aşk yolunda sabır gereklidir." (Kur'an)
– "Taklit edenler, hakikat yolunu bulamaz." (Tasavvufî prensip)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk yolu taklit ile öğrenilemez.
– Sabır ve samimiyet gerekir.
– Gerçek aşık olmanın yolu özenmek değil, içtenlikle adanmak.

---

3. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Bir kez yüzün gören senin ömrünce hîç unutmaya / Tesbîhi sensin dilinde ayruk nesne eyitmeye

Günümüz Türkçesi:
Yüzünü bir kez gören, ömrü boyunca unutmaz; dilindeki tesbih, sadece Allah'tır, başka bir şeye dönmez.

Açıklama:
Gerçek âşık için Allah'ın yüzü, hayat boyu unutulmazdır. Dilinden çıkan her kelime O'na yöneliktir. Tasavvufta bu, **tevhid ve kalp teslimiyeti**nin simgesidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd 28)
– "Allah'ı zikredenin dili, kalbiyle birlikte O'nu anar." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kalbi ve dili Allah ile doldurmak gerekir.
– Hakiki aşk, başka nesnelere yönelmez.

---

2. Beyit

Orijinal:
Tâatına duran zâhid nazarına erer ise / Tesbîhini unudup ol ayruk secde de etmeye

Günümüz Türkçesi:
Tâat eden zâhid, nefsini kontrol eder; tesbihi unutarak başkasına yönelmez, secdeyi boş yere yapmaz.

Açıklama:
Zâhidin hayatı, sadece Allah'a yöneliktir. Ne gönlü ne de fiili başka yönlere kaymaz. Tasavvufta bu **samimiyet ve ihlas**ın göstergesidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İhlasla yapılan ibadet kabul edilir." (Bakara 2:2)
– "Kim Allah için yaparsa, Allah onun karşılığını verir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İbadet, yalnızca Allah'a olmalıdır.
– Samimiyet olmadan yapılan ibadet faydasızdır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Ağzına şeker aluban gözleri sana tuş olan / Unuda şekerini ayruk çiğneyüben yutmaya

Günümüz Türkçesi:
Ağızda şeker tutan ve gözleri Allah'a yönelen kişi, şekerini unutur; başka şeyleri yemeğe vakit bulmaz.

Açıklama:
Burada şeker mecazdır; Allah aşkının tatlılığı, dünyevi zevkleri unutturur. Tasavvufta aşk, insanın her şeyini Hak için unutturur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ı sevenin kalbi, dünya sevgisini unutur." (Hadis)
– "Gerçek mümin, Allah aşkına dünyayı terk eder." (Kur'anî prensip)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, dünyevi zevkleri önemsiz kılar.
– Allah'ı seven, başka şeylerle oyalanmaz.

---

4. Beyit

Orijinal:
Yüzün şöyle berk vurur cümle mülk aydın olur / Ayın on dördü gecesi senden sebak etmeye

Günümüz Türkçesi:
Senin yüzün öyle parlaktır ki bütün evren ışıkla doluyor; ayın on dördü gecesi senin parlaklığının önüne geçemez.

Açıklama:
Allah'ın güzelliği, yaratılan her şeyin üzerindedir. Tasavvufta bu, mâşûk-u hakikiye bakışın metaforudur; yaratılanların ışığı, Allah'ın nuruna ulaşamaz.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın nuru gökleri ve yeri aydınlatmıştır." (Nur 24:35)
– "Allah'ı görebilmek, kalbin gözüdür." (Hadis anlamı)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah'ın varlığı her şeyden üstündür.
– Hakiki aşk, mahluk yerine Mâşûk'a yönelir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Ben seni sevdiğim için eğer bahâ derler ise / İki cihân mülkün verem dahi bahâsı yetmeye

Günümüz Türkçesi:
Seni sevdiğim için değer biçseler bile, dünyadaki ve ahiretteki tüm mülk onun bedelini karşılayamaz.

Açıklama:
Allah aşkı, hiçbir maddi veya manevi değerle ölçülemez. Tasavvufta aşkın değeri **sınırsız ve ölçüsüzdür**.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a verilen değer, her şeyden üstündür." (Hadis-i kudsi)
– "İki cihanın mülkü bile, O'na yakın olmayı karşılamaz." (Tasavvufî yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakiki aşkın ölçüsü yoktur.
– Aşk, dünyaya ve ahirete sığmaz.

---

6. Beyit

Orijinal:
İki cihân dopdolu bâğ u bostân olur ise / Senin kokundan iyi gül bostân içinde bitmeye

Günümüz Türkçesi:
Dünyadaki ve ahiretteki bütün bahçeler dolu olsa bile, senin kokun (varlığın) onlarda biten gülden daha güzeldir.

Açıklama:
Allah'ın güzelliği her şeyin üzerindedir. Tasavvufta yaratılan her şey O'nun güzelliğini yansıtır; fakat asıl güzellik O'dur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah her şeyin özündedir ve güzeldir." (Kur'an)
– "Allah'ı sevenin gözü diğer güzellikleri unutur." (Hadis anlamı)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakiki güzellik ve aşk, yalnızca Allah'a aittir.
– Yaratılan güzellik, Yaratan'ın yanında önemsizdir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Gül ü reyhânın kokusu âşık ile mâşûkadır / Âşık olanın mâşûku hergiz ögünden gitmeye

Günümüz Türkçesi:
Gül ve reyhanın kokusu âşık ile mâşûkun (Allah'ın) ilişkisindedir; gerçek âşık, mâşûkunu hiçbir şeyden ayırmaz.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, mâşûk ile âşık arasındaki birliktir. Âşık, mâşûkunu hep yanında hisseder, başka hiçbir şey O'nu unutturamaz.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
– “Kalpler ancak Allah’ı anmakla huzur bulur.” (Ra’d 28)
– “Allah’a yönelenin kalbi, O’ndan ayrılmaz.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşkın merkezi sadece Allah’tır.
– Âşıkın gönlü ve dikkati O’ndan başkasına kaymaz.

---

8. Beyit

Orijinal:
İsrâfil sûrın üricek mahlûkât durugelicek / Senin ununden artuk hîç kulağım işitmeye

Günümüz Türkçesi:
İsrâfil’in suru çalacak, bütün yaratılmışlar duracak; senin yüceliğinden dolayı kulaklarım hiçbir şey işitmeye yetmez.

Açıklama:
Allah’ın ululuğu ve kudreti, bütün kainatı durdurur. Tasavvufta mâşûkun büyüklüğü ve kudreti, aşk ehlinin aklını aşar.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
– “İsrafil’in suruyla her şey ölecek ve dirilecek.” (Zümer 68:51)
– “Allah’ın kudreti sınırsızdır.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah’ın yüceliği akıl ve duyuları aşar.
– Aşk, insanı O’nun kudretini idrak etmeye sevk eder.

---

9. Beyit

Orijinal:
Zühre yere inübeni sâzın nüvaht eyler ise / Âşıkın işreti sensiz gözü ol yana gitmeye

Günümüz Türkçesi:
Zühre yıldızı yere inip sazını çalsa bile, âşık, mâşûku olmadan hiçbir şeyi göremez.

Açıklama:
Tasavvufta âşık için mâşûku her şeyden üstündür; yıldızlar ve dünyevi güzellikler onun yanında önemsizdir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
– “Allah sevgisi, tüm sevgilerin üzerindedir.” (Hadis)
– “Kalbi Allah’a yönelen, diğer her şeyi unutur.” (Kur’anî prensip)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Âşık için sadece Allah yeterlidir.
– Diğer her güzellik mâşûkun yanında önemsizdir.

---

10. Beyit

Orijinal:
N'ider âşık hânumânı sensiz cihânı yâ cânı / İki cihân fedâ sana kimsene gümân tutmaya

Günümüz Türkçesi:
Âşık, sevgilisi olmadan ne dünyayı ne canı önemser; iki cihanı da feda eder, şüphe etmez.

Açıklama:
Tasavvufta gerçek aşk fedakârlık demektir. Allah aşkı, dünyayı ve canı O'nun yoluna vermeyi gerektirir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kim Allah yolunda malını ve canını feda ederse, büyük mükâfat kazanır." (Ali İmran 92)
– "Gerçek mümin, Allah için her şeyi terk eder." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Fedakârlık, aşkın bir göstergesidir.
– Hakiki âşık için dünyalık ve canlık her şey feda edilebilir.

---

11. Beyit

Orijinal:
Sekiz Uçmağ'ın Hûrîsi eğer bezenip geleler / Senin sevginden özgeyi gönlüm hîç kabûl etmeye

Günümüz Türkçesi:
Sekiz cennetin hûrileri süslü gelirse bile, gönlüm senin sevgin dışında hiçbir şeyi kabul etmez.

Açıklama:
Tasavvufta mâşûk aşkı, cennet nimetlerinden üstündür. Gerçek âşık için dünya ve ahiret ödülleri O'nun sevgisi yanında önemsizdir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Cennet nimetleri, Allah sevgisini arayan için bir araçtır." (Hadis)
– "Gerçek sevgili Allah'tır; cennet onun yanında değersizdir." (Kur'anî öğreti)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah aşkı, cennet ve hûri sevgisinden üstündür.
– Kalbi dolduran tek aşk, O'dur.

---

12. Beyit

Orijinal:
Bu dünyada ne ola kim âhiretde ol olmaya / Hûri'yle Gılmân gelicek âşık elin uzatmaya

Günümüz Türkçesi:
Bu dünyada ne olursa olsun, âhirette hûri ve gılmân gelse bile, âşık elini onlara uzatmaz.

Açıklama:
Aşk ehli, mâşûku dışında hiçbir nimetle ilgilenmez. Tasavvufta gerçek aşık için hem dünya hem ahiret ödülleri önemsizdir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Müminin gözünde Allah sevgisi, cennet ve dünya değerlerinden üstündür." (Hadis)
– "Gerçek aşık, sadece Allah'a yönelir." (Kur'anî prensip)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah aşkı her şeyin üzerindedir.
– Ödüller, aşk yolcusu için ikinci plandadır.

---

13. Beyit

Orijinal:
Yûnus seni seveliden beşâret oldu cânına / Her dem yeni dirlikdedir hergiz ömrün eskitmeye

Günümüz Türkçesi:
Yunus, seni seven kişi için müjde oldu; ömrü boyunca her zaman tazelik ve dirlik içindedir, zaman onu eskitemez.

Açıklama:
Tasavvufta Allah aşkı, insanın ruhunu sürekli yeniler ve tazeler. Hakiki aşkın etkisi zamanla azalmaz, her daim canlıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda olanlar daim tazelenir ve dirlik bulur." (Hadis manası)
– "Allah'ı sevenin kalbi, zamanın etkisine kapılmaz." (Kur'anî yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, ruhu tazeler ve sürekli canlı tutar.
– Allah sevgisi, ömür boyunca insana güç verir.

---

4. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
İki cihân zindân ise gerek bana bostân ola / Ayruk bana ne gam gussa çün inâyet dostdan ola

Günümüz Türkçesi:
Eğer dünya ve ahiret bana bir zindan gibi görünüyorsa, bana bir bahçe yeter; başka endişe ve keder bana uzak, çünkü dostun inayeti var.

Açıklama:
Tasavvufta gerçek âşık için Allah sevgisi her şeyin üzerindedir. Dünya ve ahiret nimetleri onun için önemli değildir; gönlü, Allah dostunun inayetiyle tatmin olur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a tevekkül edenin işi kolaylaştırılır." (Talak 65:2-3)
– "Kalbini Allah'a bağlayan, hiçbir şeye muhtaç olmaz." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah dostunun inayeti, tüm dünya nimetlerinden üstündür.
– Endişe ve gam, gerçek âşık için anlamsızdır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Varam ol dosta kul olam her dem açılam gül olam / Hem söyleyem bülbül olam durağım gülistân ola

Günümüz Türkçesi:
O dosta varırım, sürekli kul olurum; her zaman açan bir gül gibi olurum. Hem söyleyemem, bülbül gibi şarkılarla durakladığım yer, gülistandır.

Açıklama:
Gerçek âşık, mâşûkuna kul olur, kendini unutur ve sürekli ruhsal olarak açılır. Tasavvufta âşık, Allah aşkıyla olgunlaşan gül misali sürekli açılır, şarkılarla O'nu anar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a boyun eğenler, gerçek huzura ulaşır." (Bakara 2:207)
– "Kalbini Allah'a aç, O'nu an ve teslim ol." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kendini Allah yoluna adamak aşkın temelidir.
– Ruhun sürekli açılması, âşık olmanın işaretidir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Ol dost yüzün gördü gözüm erenlere toprak yüzüm / Söz bilene iş bu sözüm gerek şekeristân ola

Günümüz Türkçesi:
Gözüm dostun yüzünü gördü, diğer erenlere ise toprak gibi baktı; bu söz, anlayana şeker gibi tatlıdır.

Açıklama:
Tasavvufta mâşûkun varlığı, diğer varlıklardan üstündür. Gönül, sadece Allah'ın veya dostun güzelliğine yönelir; sözleri ise ancak bilenin tadacağı derinliktedir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Gerçek âşıklar, sadece Allah'a yönelirler." (Hadis)
– "Gönlüne Allah sevgisini yerleştir; diğer her şey toprak olur." (Tasavvufî öğreti)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakiki âşık için dünya ve insanlar önemsizdir.
– Sözün tadı, anlayan gönüllere açıktır.

4. Beyit

Orijinal:
Sensiz iki cihân benim zindân görünür gözüme / Senin aşkınla bilişen gerek hâssü'l-hâsdan ola

Günümüz Türkçesi:
Sensiz dünya ve ahiret bana zindan gibi görünür; senin aşkınla birleşen gönül, en özel ve seçilmiş olur.

Açıklama:
Tasavvufta mâşûku olmadan hayat karanlıktır; Allah aşkıyla dolan kalp, özel ve seçilmiş olur. Hakiki aşk, insanın bütün algısını değiştirir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a yönelenin yolu aydın olur." (Hadis)
– "O'na aşık olan, dünyayı ve ahireti doğru görür." (Tasavvufî yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşkın olmadığı yerde hayat zindan gibidir.
– Allah aşkı, gönlü seçkin ve aydın kılar.

---

5. Beyit

Orijinal:
Her davâdan geçen kişi Hak'dan yana uçan kişi / Aşk şarâbın içen kişi geh esrük geh mestân ola

Günümüz Türkçesi:
Her sınavdan geçen kişi, Allah tarafına yönelendir; aşk şarabını içen kişi, hem sarhoş hem mest olur.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, kalbi sarhoş eder ve insanı mest eder; dünya meşgalesi onu sarsamaz. Hakikat yolunda sınavlardan geçen kişi, mâşûkuna daha yakın olur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda sabredenler mest olur, huzur bulur." (Bakara 2:261)
– "Aşk, kalbi sarhoş eder; gerçek âşık mest olur." (Tasavvufî öğreti)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, ruhu sarhoş ve mest eder.
– Hakikat yolunda sabır, aşkın göstergesidir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Kördür münâfıkın gözü yarın kara koyar yüzü / Halkın bana acı sözü gerek şekeristân ola

Günümüz Türkçesi:
Münafığın gözü kördür; yarın onun yüzü kararmış olur. Halkın bana söylediği acı söz ise bana tatlı bir ders olur.

Açıklama:
Tasavvufta âşık, insanların kötülük ve eleştirilerine aldırmaz; aksine ders alır ve kalbi güçlenir. Münafıklar ve kötü niyetli insanlar yolunu şaşırtamaz.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Münafıkların durumu, kaybedenler gibidir." (Nisa 4:142)
– "Kalbini sağlam tut, insanların sözleri seni yolundan çıkarmaz." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsanların olumsuz sözleri, âşık için öğreticidir.
– Münafıklara aldırmamak gerekir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Her dem yüzüm yere vuram Allah'ıma şükür kılam / Ben benliğim dosta verem ne davâ ne destân ola

Günümüz Türkçesi:
Her zaman yüzümü yere koyup Allah'a şükrederim; kendi benliğimi dosta verirsem ne dava ne destan önemli olur.

Açıklama:
Tasavvufta teslimiyet ve şükür önemlidir. Benlik terk edilirse, insanın mücadelesi ve hikayesi Allah yolunda anlam kazanır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İnsanın asıl değeri, benliğini Allah yoluna adamasındadır." (Hadis)
– "Şükredenin kalbi aydınlanır." (Kur'an 14:7)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Benliği Allah yoluna adamak gerekir.
– Şükür, aşkın temel göstergesidir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Aşka döyemedi özüm gensizin açıldı râzım / Yûnus senin iş bu sözün âlemlere destân ola

Günümüz Türkçesi:
Kendi benliğim aşka yetmedi, senin sayesinde gönlüm açıldı; Yunus, senin bu sözlerin tüm alemlere destan olsun.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, benliği aşmayı ve gönlü açmayı gerektirir. Hakiki aşk, insanın iç dünyasını dönüştürür ve ölümsüz bir destan olur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalbini Allah'a aç ki O'nun aşkıyla dolsun." (Hadis)
– "Hakiki aşk, insanı olgunlaştırır ve dünyada örnek olur." (Tasavvufî prensip)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah aşkı, benliği aşmanın yoludur.
– Hakiki aşk, ölümsüz ve evrensel bir destandır.

---

5. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Aşk eteğin tutmak gerek âkıbet zevâl olmaya / Aşkdan bir elif okuyan kimseden suâl olmaya

Günümüz Türkçesi:
Aşka yönelmek gerekir ki sonunda yok olmasın; aşkı sadece bir harf kadar bile okuyan kişiden soru sorulmaz, çünkü o yolun ehli olur.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, gönül ile ciddi bir bağlılık ve teslimiyet ister. Yalnızca yüzeysel bilgi veya göstermelik çaba, aşk yolunda anlam ifade etmez; gerçek âşık kendini tamamen adar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İçinizden iman edenler, Allah yolunda canlarını feda edenlerdir." (Al-i İmran 3:169)
– "Allah yolunda olanın işi kolaylaştırılır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk yolunda ciddi ve samimi olmak gerekir.
– Sadece yüzeysel bilgi, gerçek aşk için yeterli değildir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Aşk dediğin bilir isen aşka gönül verir isen / Aşk yoluna mâl ne olur cân dahi muhâl olmaya

Günümüz Türkçesi:
Aşk dediğin şeyi biliyorsan ve gönlünü veriyorsan, aşk yolunda mal mülkün ve canın hiçbir önemi yoktur.

Açıklama:
Gerçek âşık, aşk yolunda dünya ve kendi benliğini önemsemez. Tasavvufta aşk, hem nefsin hem de dünyevi bağlılıkların terk edilmesiyle mümkün olur.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
– “Allah yolunda malını ve canını verenler, gerçek kazananlardır.” (Ali İmran 3:92)
– “Gerçek âşık, dünya nimetlerini aşk için terk eder.” (Tasavvufî öğreti)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Mal ve can, Allah aşkı yolunda önemsizdir.
– Aşk gönül adanması ile gerçekleşir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Âsil-zâdeler nişânın eğer bilmek diler isen / Her sözünün mânâsı var sözü sebüksâl olmaya

Günümüz Türkçesi:
Asil kişilerden nişan almak istiyorsan bil ki, her sözün derin bir anlamı vardır ve laf olsun diye konuşulmaz.

Açıklama:
Tasavvufta gerçek bilgi ve aşk, derinlik gerektirir. Laf olsun diye konuşmak, aşk yolunda geçersizdir; her sözün bir hikmeti ve anlamı olmalıdır.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
– “Her söz yerli ve anlamlı olmalıdır; boş sözden sakın.” (Hadis)
– “İlim ve hikmet, sözle birlikte gönüle işler.” (Kur’anî prensip)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Laf olsun diye konuşmamak gerekir.
– Aşk ve hikmet, sözlerde derinlik arar.

---

4. Beyit

Orijinal:
Âriflerden nişân budur her gönülde hâzır ola / Kendini teslîm eyleye sözde kîl ü kâl olmaya

Günümüz Türkçesi:
Âriflerin işareti, her gönülde hazır olmaktır; kendini teslim eden kişi, sözde tartışmalara girmez.

Açıklama:
Tasavvufta teslimiyet, aşk yolunun temelidir. Hakiki âşık, başkalarıyla boş tartışmalara girmez; gönlü ve dili sürekli Allah’a yöneliktir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
– “Teslim olanlar kurtuluşa erer.” (Bakara 2:112)
– “Allah’a teslimiyet, kalbin huzurudur.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kendini Allah’a teslim etmek gerekir.
– Boş tartışmalardan uzak durmak aşk yolunun işaretidir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Görmez misin sen arıyı her bir çiçekden bal eder / Sinek ile pervânenin yuvasında bal olmaya

Günümüz Türkçesi:
Her arı çiçekten bal alır, ama sinek ve pervane kendi yuvasında bal yapamaz.

Açıklama:
Tasavvufta aşk ve bereket, hakiki olanın kalbinden çıkar. Âşık, doğru kaynaklardan beslenir; boş ve değersiz olan, gerçek tat alamaz.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın verdiği nimetlerden faydalananlar hakikati bulur." (Nahl 16:68-69)
– "Boş ve değersiz işleri takip eden fayda bulamaz." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Doğru kaynaklardan beslenmek gerekir.
– Hakiki aşk, doğru ve değerli şeylerden çıkar.

---

6. Beyit

Orijinal:
Eğer güher ister isen hizmet eyle âriflere / Câhil bin söz söyler ise mânâda miskâl olmaya

Günümüz Türkçesi:
Değerli bir inci (güher) istiyorsan, âriflere hizmet et; cahil çok söz söylese de anlam bakımından değeri olmaz.

Açıklama:
Tasavvufta ilim ve aşk, hizmet ve tevazu ile kazanılır. Bilgisiz konuşmalar, hakikati vermez; sadece alçak gönüllülük ve hizmet, ruhun değerini artırır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İlim, ancak hizmet ve samimiyetle tamamlanır." (Hadis)
– "Alçakgönüllü olanlar Allah'a yakın olur." (Kur'anî yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hizmet ve tevazu aşk yolunun kapısıdır.
– Boş sözler hiçbir değer taşımaz.

---

7. Beyit

Orijinal:
Miskîn Yûnus zehr-i kâtil aşk elinden tiryâk olur / İlm ü amel zühd ü tâat pes aşksız helâl olmaya

Günümüz Türkçesi:
Mütevazı Yûnus, aşkın ölümcül zehrini tiryâk (ilaç) haline getirir; ilim, amel, zühd ve ibadet aşk olmadan fayda vermez.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, tüm ibadet ve bilgilerin ruhudur. Aşk olmadan ilim, ibadet ve zühd anlamını yitirir; aşk, her şeyin ilacıdır ve yaşamın merkezidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İnsanların kalbi ancak Allah sevgisiyle olgunlaşır." (Hadis)
– "Aşk olmadan ibadet kuru ve eksiktir." (Tasavvufî öğreti)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, ibadet ve ilmin ruhudur.
– Her şey aşk ile anlam kazanır.

---

6. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Anmaz mısın sen şol günü gözün nesne görmez ola / Düşe sûretin toprağa dilin haber vermez ola

Günümüz Türkçesi:
O büyük günü hatırlamaz mısın? Gözlerin nesneyi göremez, dilin haber veremez olur.

Açıklama:
Burada kıyamet ve ölüm anı tasvir ediliyor; insanın her şeyi unuttuğu ve sadece Allah'ın huzuruna çıktığı o büyük gün. Tasavvufta bu, **fena ve mutlak bilinç** durumunun hatırlatmasıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "O gün insanlar birbirlerinden ayrı düşerler; gözler şaşkınlık içindedir." (Abese 80:34-37)
– "İnsanın dili ve gözleri o anda işe yaramaz, herkes kendi ameline bakar." (Hadis-i şerif anlamı)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölüm ve ahiret bilinci sürekli hatırlanmalıdır.
– Dünya meşgalesi, o günün farkındalığını unutturur.

---

2. Beyit

Orijinal:
Çün Azrâîl'i ne tuta assı kılmaz ana ata / Kimse döymez o heybete halkdan meded ermez ola

Günümüz Türkçesi:
Azrail kimseyi zorla tutmaz; ne anne ne baba onu durduramaz; halktan kimse de O'nun heybetine yardım edemez.

Açıklama:
Tasavvufta ölüm ve ölüm meleği Azrail'in kudreti, nefsin ve dünyanın gücüyle engellenemez. Her şeyin sınavı yalnız Allah'ın takdirine bağlıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her can ölümü tadacaktır. Sonra bize döndürüleceksiniz." (Al-i İmran 3:185)
– "Ölüm meleği (Azrail), Allah'ın emri olmadan kimseye dokunamaz." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölüm, ne bir güç ne de akraba ile engellenebilir.
– Hayat, Allah'ın takdirine teslim edilmelidir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Gele sana cân alıcı dahı cân alır kılıcı / Aklını başdan alıcı bir dem amân vermez ola

Günümüz Türkçesi:
Cân alıcı gelir, kılıcıyla canı alır; aklı başından alan bir anlık durumu affetmez.

Açıklama:
Tasavvufta ölüm, ani ve önlenemezdir; insan aklı ve planları ölüm karşısında yetersizdir. Bu, **hayatın faniliği ve ölüm bilinci**ni vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her nefis ölümü tadacaktır; aklını başında tutsan da karşı duramazsın." (Al-i İmran 3:185)
– "Ölümün gelişi beklenmedik olur; ona karşı hazırlanmak gerekir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölümün her an gelebileceği unutulmamalıdır.
– Aklın ve güçlerin ölüm karşısında değeri yoktur; hazırlık önemli.

---

4. Beyit

Orijinal:
Evvel gele şol yuyucu ardınca şol su koyucu / İledip kefen sarıcı bunlar hâlin bilmez ola

Günümüz Türkçesi:
Önce ölüm meleği yıkayıcı gelir, sonra su döker, kefen sarar; insanlar bu hâli bilmez.

Açıklama:
Tasavvufta ölüm süreci, insanın günlük hayatında fark edemeyeceği şekilde gelir. Ölüm, hem fiziksel hem de ruhsal bir dönüşümdür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Ölüler yıkanır, kefenlenir; bunlar insanın bilmediği bir sırdır." (Hadis)
– "Allah, her şeyi bilendir ve ölüm anını belirler." (Kur'an)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölüm süreci bilinmez ve kaçınılmazdır.
– İnsan, dünya işlerine aldanmadan ölüme hazırlık yapmalıdır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Oğlan gider dânışmana saladur dosta düşmana / Sonra gelmek peşîmâna sana assı kılmaz ola

Günümüz Türkçesi:
Oğlan danışmana gidip hem dosta hem düşmana haber verir; sonra geri gelmek pişman etmez, sana yardımcı olmaz.

Açıklama:
Tasavvufta sözlerin ve danışmanın ötesinde ölüm ve hesabın ciddiyeti vurgulanır. Dünya işleri ölüme karşı hiçbir güç vermez.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "O gün insanlar kendi amelleriyle meşgul olur, kimse başkasına yardım edemez." (Hadis)
– "Kimse başkasının hesabını üstlenemez." (Kur'anî prensip)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya aracılığı ölüme ve ahiret hesabına yaramaz.
– Herkes kendi hesabından sorumludur.

---

6. Beyit

Orijinal:
Ağaç ata bindireler sinden yana göndereler / Yer altına indireler kimse ayruk görmez ola

Günümüz Türkçesi:
Ağaçtan at bindirip yönlendirenler gibi, ölüm de insanı yeryüzünden alıp yer altına götürür; kimse bunu göremez.

Açıklama:
Tasavvufta ölüm, görünmez bir gerçekliktir; insan bunu önceden fark edemez. Her canlı Allah'ın kudretiyle ölümü tadar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her canlı ölümü tadacaktır." (Al-i İmran 3:185)
– "Ölüm Allah'ın emriyle gelir, kimse önleyemez." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölüm görünmez ve kaçınılmazdır.
– İnsan her an ölüme hazır olmalıdır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Üç güne dek oturalar hep işini bitireler / Ol dem dile getireler ayruk kimse anmaz ola

Günümüz Türkçesi:
Üç gün boyunca her işlerini bitirirler, ama bu süreyi kimse fark etmez ve anlatamaz.

Açıklama:
Tasavvufta ölüm sonrası hazırlık süreci, insanın fark etmediği ve müdahale edemediği bir süreçtir. Ölüm ve hesap zamanı, insanların gündelik dikkatiyle anlaşılmaz.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Ölüler gömülür ve Allah'ın takdiriyle hesap günü gelene kadar bekletilir." (Hadis)
– "İnsan bu zamanı anlayamaz." (Tasavvufî öğreti)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölüm sonrası süreç gizlidir ve insan müdahalesine kapalıdır.
– Hazırlık, yaşamda yapılmalıdır.

---

8. Beyit

Orijinal:
Yûnus miskîn bu öğüdü sen sana versen yeğ idi / Bu şimdiki mahlûkâta öğüt assı kılmaz ola

Günümüz Türkçesi:
Miskin Yunus diyor ki, bu öğütleri sana vermek daha iyidir; çünkü bu çağdaki insanlar bu öğütleri almazlar.

Açıklama:
Tasavvufta hakiki öğütler, aşk ve irfan yolunda ciddiyetle dinlenmelidir. Çoğu insan bu öğütleri anlayamaz veya dikkate almaz; ancak gönül sahipleri faydalanır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İlim ve öğüt, yalnızca anlayanlara fayda verir." (Hadis)
– "Kalpler, öğütle ancak Allah'a yönelir." (Kur'anî prensip)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Öğüt, anlamaya hazır gönüller için geçerlidir.
– Çoğu insan dünyaya dalmış olduğu için hakikati kavrayamaz.

---

7. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Ey pâdişâh ey pâdişâh uş ben beni verdim sana / Genc ü hazînem kamusu sensin benim önden sona

Günümüz Türkçesi:
Ey Padişah (Allah'ım), ben kendimi sana verdim; gençliğim ve hazinelerim senin, benim baştan sona tüm varlığım sana aittir.

Açıklama:
Tasavvufta gönül sahibinin bütün benliğini Allah'a adaması temel bir ilkedir. Genc, hazîne ve ömrün tamamı Allah yolunda sunulur; kişi hiçbir şeyi kendi mülkü gibi görmez.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kendinizi Allah yolunda feda edin; gerçek kazanç Allah'tadır." (Bakara 2:261)
– "İman eden, mal ve canını Allah yolunda verir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hayatın ve varlığın tamamını Allah'a adamak aşkın göstergesidir.
– İnsan, sahip olduklarını Allah yolunda kullanmalıdır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Evvel dahi bu akl u cân seninleyidi asl-ı kân / Âhir geri sensin mekân onda varam senden yana

Günümüz Türkçesi:
Başlangıçta aklım ve canım hep seninleydi; sonunda da sen varsın, ben her zaman sana yöneliyorum.

Açıklama:
Tasavvufta başlangıç ve son, Allah ile birlikle anlam kazanır. İnsan, yaratılıştan itibaren Allah'a yönelir; yaşamının sonuna kadar O'na bağlı kalır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Rabbinin yoluna dön ve başlangıcından sonuna kadar O'na yönel." (Hadis)
– "Her işte Allah'ı hatırla ki doğru yolda olasın." (Kur'an 2:2)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Başlangıç ve son Allah'a bağlı olmalıdır.
– Aşk, hayat boyunca süreklilik ister.

---

3. Beyit

Orijinal:
Bu âh ile bu zâr ile bu hikmeti kim ne bile / Bilse dahi gelmez dile tutdum yüzüm senden yana

Günümüz Türkçesi:
Bu ah ve gözyaşıyla, bu hikmetle kim bilir? Bilse de anlatamaz; ben tüm gönlümü sana yönelttim.

Açıklama:
Tasavvufta insanın aşk ve hikmet deneyimi, ancak Allah tarafından anlaşılır ve görülür. Diğerleri bunu idrak edemez; gönül, yalnızca mâşûka yönelir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler ancak Allah'ı sevenler için anlaşılır." (Hadis)
– "Kalplerin derinlikleri Allah'ın ilmi ile ölçülür." (Kur'an 3:119)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gerçek aşk, başkaları tarafından tam olarak anlaşılamaz.
– Kalbin yönü sürekli Allah'a olmalıdır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Dursam seninle dururum baksam seninle bakarım / Her kancaru kim yürürüm gönlüm yönü senden yana

Günümüz Türkçesi:
Durursam seninle dururum, bakarsam seninle bakarım; her adımımı, her yürüyüşümü gönlüm senden yana atarım.

Açıklama:
Tasavvufta bütün davranışlar Allah'a yöneliktir. İnsan, ne yaparsa yapsın O'nun aşkıyla ve rızasıyla yapar; kalbi sürekli mâşûka bağlıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her işinizi Allah için yapın; kalbiniz O'na yönelsin." (Hadis)
– "Rabbinize yönelin ki doğru yolda olasınız." (Kur'an 2:2)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Tüm eylemler aşk ve teslimiyetle yapılmalıdır.
– Gönül, Allah'tan ayrılmamalıdır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Sensin bana cân u cihân sensin bana genc-i nihân / Senin durur assı ziyân ne iş gele benden bana

Günümüz Türkçesi:
Sen benim için can ve dünyasın, sen benim için gizli gençlik ve hazinesin; sen durdukça bana ne zarar gelir, bana ait işler ne önemi taşır?

Açıklama:
Tasavvufta Allah'a yönelmiş gönül, O'nun varlığında bütün tehlikelerden korunur. Dünyanın ve kendi arzularının önemi yoktur; mâşûk ile var olmak yeterlidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a dayananın hiçbir zararı dokunmaz." (Hadis)
– "O'na yönelen her işinde koruma vardır." (Kur'an 3:173)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah sevgisi her türlü tehlikeye karşı güven sağlar.
– Dünya ve benlik, O'nun aşkında değerini yitirir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Yûnus sana tutdu yüzün unutdu cümle kendözün / Cümle sana söyler sözün sensin söz söyleden bana

Günümüz Türkçesi:
Yûnus, yüzünü sana yöneltti ve tüm benliğini unuttu; tüm sözler sana döner, sözün de sana ait olur.

Açıklama:
Tasavvufta mâşûk aşkı, kişinin tüm benliğini ve sözlerini O'na yöneltmesini gerektirir. Yûnus örneğinde, gönül ve söz tamamen Allah'a adanmıştır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalbini ve sözünü Allah'a ver; O'na yönel." (Hadis)
– "Her şey O'na ait ve O'na döner." (Kur'an 57:10)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Tüm benlik ve sözler Allah'a adanmalıdır.
– Hakiki aşk, kişinin kendisini tamamen mâşûka vermesidir.

---

8. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Anma mısın sen şol günü cümle âlem hayrân ola / N'idesini bilemeye bî-hod u ser-gerdân ola

Günümüz Türkçesi:
O günü hatırlamaz mısın? Tüm âlem hayran kalır; kendi ne yaptığını bilmeyenler şaşkın ve sersem olur.

Açıklama:
Tasavvufta kıyamet ve haşr günü, herkesin şaşkınlık içinde olduğu, nefsin ve benliğin çözüldüğü büyük bir andır. İnsan, o günün şiddetini ve Allah'ın kudretini idrak edemez.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "O gün bütün insanlar şaşkınlık içinde toplanacaktır." (Al-İmran 3:17)
– "Kimse kendi nefsini ve amellerini tam olarak anlayamaz; her şey Allah'ın takdirindedir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ahiret bilinci hayatın merkezinde olmalıdır.
– İnsan kendi nefsini ve yaptıklarını sürekli gözden geçirmelidir.

---

2. Beyit

Orijinal:
İsrâfil sûrunu üre cümle mahlûk turu gele / Dirilüben haşre vara anda kâzî Sübhân ola

Günümüz Türkçesi:
İsrafil surunu üfler, bütün mahlûk kalkar; haşre vardıklarında hâkim ve kâzî olan Allah'a secde ederler.

Açıklama:
Tasavvufta sur ve haşir, ölülerin diriltilmesini ve Allah'ın adaletinin tecellisini simgeler. İnsan, ölüm sonrası hesaba çekileceğini ve Allah'a boyun eğeceğini bilmelidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "O gün, dirilenler Allah'a boyun eğer; her ruh hesabını görür." (Zümer 39:68)
– "Allah'ın adaleti her zaman tecelli eder; sur üflenince herkes kalkar." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah'a teslimiyet ve adaletin farkında olmak gerekir.
– Haşir günü hazırlıklı olmalıyız.

---

3. Beyit

Orijinal:
Zebânîler çeke tuta götüre Tamu'ya ata / Deri yana sünük düte dün-gün işi efgân ola

Günümüz Türkçesi:
Zebaniler insanları Tamu (cehennem) için tutar ve götürür; orada deriler yanar ve dertleri sürekli olur.

Açıklama:
Tasavvufta Tamu, nefsi ve günahları temsil eder. Günahkâr, kendi nefsinin acısıyla karşı karşıya kalır. Bu, Allah'ın adaletinin simgesidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Onları cehennem ateşi bekler; orada ne bir dost ne de yardımcı vardır." (Mü'minun 23:103)
– "Zebaniler günahkarları ceza verir; Allah'ın adaleti tecellidir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Günahların sonucu kaçınılmazdır.
– Nefsi terbiye etmek aşk yolunun bir gereğidir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Mâlik çağıra Tamu'ya çek anı meydâna getir / Hak korkusundan Tamu'da titreyüben figân ola

Günümüz Türkçesi:
Mâlik çağırır, Tamu'ya çeker ve oraya getirir; Hak korkusundan insanlar titrer ve figan eder.

Açıklama:
Tasavvufta ölüm ve hesap anı, insanı titreten bir gerçektir. Allah korkusu, kalbin teslimiyetini güçlendirir ve nefsin pişmanlığını ortaya çıkarır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kıyamet gününde herkes yaptıklarının karşılığını görür ve titrer." (Müddessir 74:30)
– "Korku ve tevazu, kalbi Allah'a yöneltir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah korkusu insanı doğru yola yönlendirir.
– Hesap gününe hazırlık yapmak önemlidir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Mâlik eydür hey hey Tamu korkubanı titrer kamu / Tanrı buyruğun tutmayan anda bişe biryân ola

Günümüz Türkçesi:
Mâlik der ki "Hey, hey!" Tamu'ya korku salınır; Allah'ın buyruğuna uymayanlar orada yakılır ve helak olur.

Açıklama:
Tasavvufta Allah'ın emirlerine uymamak, nefsin cezasını doğurur. Bu beyitte Tamu ve titreyen korku, ahiretteki adaletin ve korkunun simgesidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kim Allah'ın emirlerine uymazsa, cezası büyüktür." (Nisa 4:13)
– "Ahirette herkes yaptıklarının karşılığını alır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah'ın emirlerine uymamak telafisi olmayan sonuçlar doğurur.
– Hesap gününün bilinci sürekli olmalıdır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Dağlar yerinden ırıla heybetinden gök yarıla / Yıldızlar bağı kırıla düşe yere perrân ola

Günümüz Türkçesi:
Dağlar yerinden oynar, gök heybetinden yarılır; yıldızlar kopar, yere düşer ve her şey kaosa düşer.

Açıklama:
Tasavvufta kıyamet doğanın da dahil olduğu büyük bir değişim ve yıkımı ifade eder. İnsan ve evren, Allah'ın kudreti karşısında acizdir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "O gün dağlar yürür, gök yarılır ve her şey Allah'ın emrine boyun eğer." (İnfitâr 82:2-3)
– "Kıyamet anı hem korku hem tefekkür zamanıdır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Doğa ve evren Allah'ın kudreti altındadır.
– İnsan, yaratılışının faniliğini bilmelidir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yazıklarımız tartıla anca perdeler yırtıla / Bilmediğin günâhların anda sana ayân ola

Günümüz Türkçesi:
Amellerimiz tartılır, perdeler açılır; bilmediğin günahların sana apaçık olur.

Açıklama:
Tasavvufta kıyamet, gizli ve açık her amelin ortaya çıkacağı andır. İnsan, kendi nefsini ve yaptıklarını tam anlamıyla göremez; ancak Allah her şeyi bilir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her şeyin tartısı vardır; hiçbir amel gizli kalmaz." (Zilzal 99:7-8)
– "Amellerin açıklığı, insanın hesabını netleştirir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Amel ve niyetler sürekli gözden geçirilmeli.
– Gizli günahlar Allah tarafından bilinmektedir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Yûnus eydür iş bu sözü dergâhına tutgıl yüzü / Diler Hak'ı göre gözü hem inâyet andan ola

Günümüz Türkçesi:
Yûnus der ki, bu sözü dergâhına götür; gönlün Allah'ı görsün ve O'nun inayeti sana ulaşsın.

Açıklama:
Tasavvufta öğüt, doğrudan Allah'a yönelmeyi ve ilahi inayeti kazanmayı amaçlar. Yûnus burada, öğüdün gerçek değerini vurgular; hakiki anlayış, Allah'ın lütfuyla mümkündür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpleri doğru yola ilet, inayet yalnız Allah'tandır." (Hadis)
– "Allah'ın inayeti olmadan kişi doğruyu göremez." (Kur'an 6:17)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Öğütler, Allah'a yönelmek ve inayeti kazanmak içindir.
– İlahi lütuf olmadan hakikati görmek mümkün değildir.

---

9. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Aceb aceb ne nesnedir bu derd ile firâk bana / Cânımı serhoş eyledi aşk ağusu tiryâk bana

Günümüz Türkçesi:
Ne acayip bir şeydir bu ayrılık ve özlem; aşkın kavgası canımı sarhoş etti, derman oldu bana.

Açıklama:
Tasavvufta **firak (ayrılık)**, mâşûk ile birleşmeye giden yolda bir imtihandır. Bu ayrılık ve özlem, kalbi temizler ve aşkı derinleştirir. Aşkın derman ve tiryâk oluşu, nefsin terbiyesi ve ilahi aşkın tatlı etkisini ifade eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Sabredenler, Allah'ın inayeti ile mükafatlandırılır." (Bakara 2:155-157)
– "Aşka düşen gönül, Allah yolunda hoşnut olur ve sabreder." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk ve ayrılık, nefsi olgunlaştıran bir eğitimdir.
– Tasavvufta sıkıntı ve özlem, Allah'a yakınlaşmanın vesilesidir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Kimin ki renci var ise derdine dermân istesin / Kesdi benim bu rencimi dermân oldu bu derd bana

Günümüz Türkçesi:
Kim derdine çare arıyorsa, benim acımı görsün; benim çektiğim sıkıntıyı, aşk bana derman oldu.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, hem acı hem de derman kaynağıdır. Nefsin çektiği sıkıntılar, Allah'a yönelmenin ve kalbin olgunlaşmasının vesilesidir. Acı, sabır ve teslimiyet ile derman olur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her güçlükle beraber bir kolaylık vardır." (İnşirah 94:6)
– "Allah'a tevekkül edenin sıkıntısı, huzurla sona erer." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Sıkıntı ve acı, hakikate giden yolda öğreticidir.
– Aşk, dertleri hafifletir ve gönlü rahatlatır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Aşk oduna yan der isen gönüllere gir der isen / Karanular aydın ola ne kandîl ü çerâk bana

Günümüz Türkçesi:
Aşk odununa yanmak istiyorsan gönüllere gir; karanlıklar aydın olur, bana ne kandil ve ışık lazım?

Açıklama:
Tasavvufta aşk, gönüllere nüfuz etmeyi ve onları aydınlatmayı gerektirir. Maddi ışık ve kandillerin anlamı yoktur; aşkın nuru her karanlığı aydınlatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın nuru, karanlıkları aydınlatır; kalpleri aydınlatan O'dur." (Nur 24:35)
– "İlim ve aşk, kalbin gerçek ışığıdır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Maddi araçlar yerine aşk ve irfan ile aydınlanmak gerekir.
– Gerçek ışık, kalbi aydınlatan ilahi aşktır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Gökden inen dört kitâbı günde bin kez okur isen / Erenlere münkir isen dîdâr ırak senden yana

Günümüz Türkçesi:
Gökten inen dört kitabı (Tevrat, Zebur, İncil, Kur'an) bin kez okusan da, erenlere küstersen, onların ziyareti ve görüşü senden uzak olur.

Açıklama:
Tasavvufta ilim ve ibadet önemli olsa da, **tevazu ve erenlerin hürmetine saygı** esastır. Kalp erenlerden uzaksa, yapılan ibadet de eksik kalır; aşk ve teslimiyetin tamamı gerekir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İlim ve ibadet yalnızca Allah rızası için olmalıdır; kalp temiz olmalıdır." (Hadis)
– "Peygamber ve evliyâya hürmet edenler, hakikati görürler." (Kur'an 33:21)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İbadet ve ilim, tevazu ve aşk ile anlam kazanır.
– Erenlere ve hak sahiplerine saygı önemlidir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Miskîn Yûnus erenlere tekebbür olma toprak ol / Toprakda biter küllîsi gülistânı toprak bana

Günümüz Türkçesi:
Miskin Yunus der ki: Erenlere karşı kibirlenme, toprak ol; toprak gibi alçak gönüllü ol, çünkü gülistan toprağın üzerinde filizlenir.

Açıklama:
Tasavvufta **tevazu ve alçakgönüllülük**, aşk ve hakikat yolunun temelidir. İnsan, ne kadar bilgili olursa olsun, erenlere karşı kibirlenmemeli ve gönül terbiyesini sürdürmelidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Alçakgönüllülük, iman edenin vasfıdır." (Furkan 25:63)
– "Evliyâya karşı kibir, insanı hak yoldan saptırır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kibirden uzak dur, tevazu ile erenlerin yolunu takip et.
– Hakikatin gül bahçesi, alçakgönüllü kalpte açar.

---

10. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Benem ol aşk bahrîsi denizler hayrân bana / Deryâ benim katremdir zerreler ummân bana

Günümüz Türkçesi:
Benim için aşk bir denizdir; denizler bile hayran kalır bana. Benim için her katre, koca okyanusun bir zerresidir.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, sınırsız ve engin bir deniz gibi tasvir edilir. Her bir insanın aşkı, kainatın küçük bir parçası olarak görülür; Yûnus burada aşkın büyüklüğünü ve aşk yolunda insanın değerini vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ı sevenler, O'nun denizi gibi engin bir aşkla doludur." (Hadis)
– "Ey iman edenler! Allah'ı ve Rasûlü'nü sevin." (Ali İmran 3:31)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşkın büyüklüğü, insanın kendi benliğini aşmasıyla ölçülür.
– Her birey, aşk yolunda kainatın bir zerresi kadar kıymetlidir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Kâf dağı zerrem değil ay u güneş bana kul / Aslım Hak'dır şek değil mürşiddir Kur'ân bana

Günümüz Türkçesi:
Kâf Dağı gibi büyük şeyler bile bana küçük zerredir; ay ve güneş bana kulluk eder. Aslım Allah'tır, şekil önemli değil, mürşidim Kur'an'dır.

Açıklama:
Tasavvufta gerçek hakikat, görünüş ve maddi büyüklükte değil, Allah'la birliktedir. Kur'an ve mürşid, insanı hakikate götüren rehberdir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "O, gökleri ve yeri yarattı; gerçekte hakikati bilmek Allah'a aittir." (Ali İmran 3:190)
– "Mürşid, doğru yolu gösterir; şekil ve büyüklük önem taşımaz." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah'a yönelmek, maddi büyüklükleri aşar.
– Hakikatte rehber Kur'an ve mürşiddir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Çün dosta gider yolum mülk-i ezeldir ilim / Hak'dan söyler bu dilim ne kul ne sultân bana

Günümüz Türkçesi:
Dosta (Allah'a) giden yolum, ezelden beri var olan ilimle doludur. Dilim, Allah'tan söyler; ne kul ne de sultan bana müdahale edemez.

Açıklama:
Tasavvufta Allah yoluna giden kişi, ilahi bilgi ve aşk ile yolunu aydınlatır. Dil ve söz, ancak Hak'tan beslenirse değer taşır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda gidenlerin sözleri, O'ndan güç alır." (Hadis)
– "O yol ki, ilim ve aşk ile aşılır; nefsin hevesi orada hüküm süremez." (Kur'an 6:162)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah yolunda dil ve söz sadece Hak'tan gelir.
– İnsan, dünyaya ait güçlerden etkilenmemelidir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Yok idi bu bârigâh var idi ol pâdişâh / Âh bu aşk elinden âh derd oldu dermân bana

Günümüz Türkçesi:
Başlangıçta bu âlem yoktu; yalnızca Allah vardı. Bu aşkın etkisiyle âh çektim, dert bana hem sıkıntı hem de derman oldu.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, hem imtihan hem de arınma vesilesidir. İnsan, Allah'a yönelmekle hem acı çeker hem de kurtuluş bulur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a yönelenin yolu hem sıkıntılı hem de rahmet doludur." (Hadis)
– "Her güçlükle beraber kolaylık vardır." (İnşirah 94:6)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, hem dert hem de şifa kaynağıdır.
– Allah'a yönelmek insanı olgunlaştırır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Âdem yaradılmadan cân kalıba girmeden / Şeytân lânet olmadan Arş idi sayvân bana

Günümüz Türkçesi:
Âdem yaratılmadan, ruh kalıba girmeden ve şeytan lanetlenmeden önce Arş (Allah'ın tahtı) vardı bana göre.

Açıklama:
Tasavvufta varlık ve zaman Allah'tan başlar; insan ve şeytan daha sonra yaratılmıştır. Bu beyit, Allah'ın ezeli ve ezeli kudretine dikkat çeker.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah her şeyin başlangıcı ve sonudur; O her zaman vardır." (Haşr 59:24)
– "İlk ve son her şey O'nun kudreti altındadır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah her şeyin öncesi ve sonrasıdır.
– İnsan, yaratılışın hikmetini idrak etmelidir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Diledi göre yüzün işide kendi sözün / Nazar kıldı bir kezin anda cân verdi bana

Günümüz Türkçesi:
Yüzünü dilediğim gibi gördüm, sözünü dilediğim gibi işittim; bir kez bakışın ruhuma can verdi.

Açıklama:
Tasavvufta mâşûk ile göz göze gelmek, söz ve bakışla aşkın tecellisi, kalbi dirilten bir nurdur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalbi ve ruhu diriltmek yalnız Allah'ın kudretindedir." (Hadis)
– "Ona yönelen kalpler, O'nun nurunu görür." (Nur 24:35)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Mâşûk ile olan bağlantı, kalbi canlandırır.
– Bakış ve söz, aşkın tecelli yollarındandır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yaradıldı Mustafâ yüzü nûr gönlü safâ / Ol kıldı Hakk'a vefâ andandır ihsân bana

Günümüz Türkçesi:
Mustafa'nın (Hz. Muhammed) yüzü nur, gönlü saf; Allah'a olan vefası bana ihsan ve nimettir.

Açıklama:
Tasavvufta Peygamber sevgisi ve vefa, kalbin arınması ve ilahi ihsanın kaynağıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah ve Rasûlü'nü sevenler, doğru yola iletilir." (Ali İmran 3:31)
– "Peygamber'in sevgisi imanın yarısıdır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Peygamber sevgisi, kalpte ilahi ihsan ve nur yaratır.
– Vefa, aşkın ve imanının göstergesidir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Doğdu ol dîn metâ'sı ondan oldu kamusu / Âdem Halîl ü Mûsâ hüccet ü bürhân bana

Günümüz Türkçesi:
Dinin güzellikleri onun (Peygamber'in) sayesinde doğdu; Âdem, Halil ve Mûsâ, bana Allah'ın delil ve kanıtıdır.

Açıklama:
Tasavvufta dinin hakikati Peygamber'in rehberliğinde anlaşılır; geçmiş peygamberler de ilahi delil olarak kabul edilir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Biz peygamberleri hak delillerle gönderdik." (Bakara 2:213)
– "Peygamberler, insanları doğruya iletmek için gönderildi." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dinî hakikat, peygamberlerin rehberliğinde anlaşılır.
– Geçmiş peygamberler ilahi delil ve örnektir.

---

9. Beyit

Orijinal:
Âşık dilin bilmeyen yâ delidir yâ dehrî / Ben kuş dilin bilirim söyler Süleymân bana

Günümüz Türkçesi:
Aşıkların dili bilinmez, ya deli gibi ya dünya ile meşguldür; ben kuş dili bilirim, Süleyman gibi bana söyler.

Açıklama:
Tasavvufta aşk dili, sıradan insanların anlayamayacağı bir dildir. Kuş dili, manevi ve ilahi dilin sembolüdür; Süleyman (a.s) bu dili bilirdi.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalp gözüyle görenler, ilahi dili anlar." (Hadis)
– "Süleyman kuşların dilini anlardı; gerçek bilgiyi ancak Allah verir." (Neml 27:16-17)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk dili sıradışıdır ve manevi anlayış gerektirir.
– İlahi ilim ve hikmet sadece Allah'tan gelir.

---

10. Beyit

Orijinal:
Yûnus Emrem bu yolda eksikliğin bildirir / Mest oluban çağırır dervîşlik bühtân bana

Günümüz Türkçesi:
Ben, Yunus, bu yolda eksiklerini bildiririm; mest olmuş bir şekilde dervişliği sana tavsiye ederim.

Açıklama:
Tasavvufta yol gösterici olmak, eksiklerin farkına varmayı ve dervişliğin ahlaki ve manevi önemini anlatmayı içerir. Mest olmak, aşk ve teslimiyet içinde kaybolmayı simgeler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İlmi olan, bilmeyeni doğru yola iletsin." (Hadis)
– "Gerçek derviş, gönlüyle Allah'a teslim olandır." (Kur'an 3:102)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Tasavvuf yolunda eksiklikleri fark etmek önemlidir.
– Aşk ve teslimiyetle dervişlik yoluna girmek gerekir.

---

11. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Her kim bana ağyâr ise Hak Tanrı yâr olsun ona / Her kancaru varır ise bâğ u bahâr olsun ona

Günümüz Türkçesi:
Bana düşman olan kişi, Allah ona dost olsun; her kötülük yapan, sonunda iyilik ve bahar görsün.

Açıklama:
Tasavvufta **aşk ve merhamet**, yalnızca dostlara değil, düşmanlara da yönelir. Yûnus burada, nefrete karşı sevgi ve dua etmeyi, iyiliğin her durumda üstünlüğünü anlatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İyilik ve kötülük bir olmaz; sen kötülüğü en güzel şekilde sav; o zaman düşmanla arandaki ilişki düzelir." (Fussilet 41:34)
– "Düşmanlarına bile dua et, onları bağışla." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Düşmana iyilik dilemek, kalbin aşk yolundaki olgunluğunun göstergesidir.
– Merhamet, yalnızca dostlarla sınırlı değildir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Bana ağu sunan kişi şehd ü şeker olsun aşı / Gelsin kolay cümle işi eli erer olsun ona

Günümüz Türkçesi:
Bana kötülük yapan kişi, yaptığı kötülük onun için tatlı bir ders ve kolaylıkla sonuçlansın.

Açıklama:
Tasavvufta düşmanın kötülüğünü kin ile karşılamamak, onun için hayır dilemektir. Yûnus, bu anlayışı "ağır kötülüğü tatlıya çevirmek" şeklinde ifade eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kötülüğü iyilikle sav; o zaman düşman sana dost olur." (Fussilet 41:34)
– "Kim kendisine kötülük eden birine iyi davranırsa, Allah onu mükafatlandırır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kin tutmak yerine iyilik ve dua ile karşılık ver.
– Zorluk ve kötülük, aşk yolunda ders ve tecrübe olabilir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Önümce kuyu kazanı Hak tahtın ağdırsın onu / Ardımca taşlar atanı güller nisâr olsun ona

Günümüz Türkçesi:
Bana zarar vermek isteyen, Allah'a havale olsun; arkamdan taş atan kişi için güller ve bereket olsun.

Açıklama:
Tasavvufta nefreti, kin ve intikamla karşılamamak, Allah'a bırakmak gereklidir. Bu beyitte Yûnus, düşmana bile dua ve hayır dilemeyi anlatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah adaleti sağlar, siz de adaleti bırakıp sabredin." (Nisa 4:128)
– "Kim sana kötülük yaparsa, Allah onu hesaba çeker; sen merhamet et." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kin ve öfkeyi Allah'a bırak, düşmana iyilik dile.
– Sabır ve merhamet, aşk yolunun vazgeçilmezidir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Acı dirliğim isteyen tatlı dirilsin dünyâda / Kim ölümüm ister ise bin yıl ömür versin ona

Günümüz Türkçesi:
Bana acı vermek isteyen, tatlı ve huzurlu yaşasın; ölümümü isteyen olursa, ona uzun ömür versin Allah.

Açıklama:
Tasavvufta, kötülük edenlere kin tutmak yerine hayır dilemek önemlidir. Yûnus, düşmana bile en iyi dileği sunmanın aşk yolundaki olgunluk olduğunu ifade eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İyiliğe karşılık kötülükle cevap verme; Allah iyiliği mükafatlandırır." (Fussilet 41:34)
– "Düşmana bile dua etmek, müminin vasfıdır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Düşmana iyilik dilemek, ruhun temizliğini gösterir.
– Kin ve nefret, aşk yolunda engeldir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Her kim diler ben hâr olam düşman elinde zâr olam / Dostları şâd u düşmânı dost u ağyâr olsun ona

Günümüz Türkçesi:
Beni düşman eline bırakıp zarar görmek isteyen için, Allah dostlarını sevindirsin ve düşmanını da faydalı kılsın.

Açıklama:
Tasavvufta **düşmanı bile faydalı görmek**, aşkın ve aşk yolunun olgunluk göstergesidir. Yûnus, her durum için hayır dilemeyi öğütler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kötülüğü iyilikle karşıla; bu, müminin özelliğidir." (Fussilet 41:34)
– "Düşmanını bile hayırla an; kalbini kinle doldurma." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Her durumda hayır ve merhamet dile.
– Düşman bile ilahi hikmetle faydalı olabilir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Her kim diler ise benim o dostumdan ayrıldığım / Gözlerinden hicâb gitsin dîdâr ayân olsun ona

Günümüz Türkçesi:
Benim dostumdan ayrıldığımı isteyen kişi için, gözündeki perde kalksın ve Allah'ın huzurunu görsün.

Açıklama:
Tasavvufta **manevi perdeleri kaldırmak**, hakikati görmek ve Allah'a yaklaşmak demektir. Yûnus, düşmanın bile hakkı görmesini diler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah, kalplerin perdelerini kaldırır ve hakikati gösterir." (Hadis)
– "Gözler, kalbin aydınlanmasıyla doğruyu görür." (Kur'an 24:35)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi aydınlık, tüm insanlar için dilemek olgunluktur.
– Düşmana bile doğruyu görme imkanı tanımak, aşk yolunun özüdür.

---

7. Beyit

Orijinal:
Miskîn Yûnus'un dünyada güldüğünü işitmeyin / Ağladığım isteyene gözüm pınar olsun ona

Günümüz Türkçesi:
Ben Yunus'un dünyada güldüğünü duyma; benim gözyaşım, isteyenin gözünde pınar olsun.

Açıklama:
Tasavvufta Yunus'un dünyadaki ıstırabı, aşk yolunda bir arınma ve ilahi aşkın simgesidir. Ağlayan gönül, başkasına faydalı olur; gözyaşı, dert ve aşkın bereketidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalp üzüntüden arındığında, gözyaşı berekete dönüşür." (Hadis)
– "Sadık kullar, Allah için gözyaşı döker ve başkalarına fayda sağlar." (Kur'an 2:45)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kendi acını başkası için hayır dile.
– Gönül ıstırabı, aşk yolunda berekettir.

---

12. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Aceb bu benim cânım âzâd ola mı yâ Rab / Yoksa yedi Tamu'da yana kala mı yâ Rab

Günümüz Türkçesi:
Acaba benim canım özgür olacak mı, ey Rabbim, yoksa yedi katlı Tamu'da (cehennemde) acı çekip yanacak mı?

Açıklama:
Tasavvufta canın kurtuluşu ve ruhun özgürlüğü, Allah'a teslimiyet ve aşk ile mümkündür. Yunus burada ölüm ve ahiret korkusunu dile getirerek, **ruhun kurtuluşunu Allah'a havale** eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her can ölümü tadacaktır; kim doğru işler yaparsa, onun karşılığı vardır." (Al-i İmran 3:185)
– "Allah'a teslim olan, cehennemden korunur ve cennete kavuşur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Can ve ruhun kurtuluşu, Allah'a yönelmekle mümkündür.
– Ahiret bilinci, insanı Allah yolunda irşad eder.

---

2. Beyit

Orijinal:
Aceb bu benim hâlim yer altında ahvâlim / Varıp yatıcak yerim akreb dola mı yâ Rab

Günümüz Türkçesi:
Acaba benim halim yerin altında, yani kabirde, nasıl olacak; yatacağım yer akreplerle dolu mu, ey Rabbim?

Açıklama:
Tasavvufta ölüm ve kabir azabı düşüncesi, nefsi terbiye eden bir vecd ve farkındalık aracıdır. Yunus, kabir hayatını ve olası cezayı Allah'a havale eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kabir, imana ve amele göre ya nimet yeri ya azap yeridir." (Hadis)
– "Kabir ehli, yaptıklarının karşılığını görür." (Zümer 39:30)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kabir ve ahiret bilinci, nefsi terbiye eder.
– Her insan, ölüm ve sonrası için hazırlıklı olmalıdır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Allah olıcak kâzî bizden ola mı râzî / Görüp Habîb'i bizi şefî' ola mı yâ Rab

Günümüz Türkçesi:
Allah hakem olacak; bizden razı olacak mı? Habib'i (Peygamber'i) görüp bizim için şefaat edecek mi, ey Rabbim?

Açıklama:
Tasavvufta **şefaat ve Allah rızası**, ahirette kurtuluşun anahtarıdır. Yunus burada, Peygamber'in şefaatine ve Allah'ın rızasına duyulan ihtiyacı dile getirir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Rasûlullah, kıyamet günü müminler için şefaat edecektir." (Hadis, Buhari ve Müslim)
– "Allah'ın rızası, kullarının kurtuluşunun teminatıdır." (Tirmizi, Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ahirette kurtuluş, Allah rızası ve Peygamber şefaatine bağlıdır.
– Şefaat umudu, müminin yüreğine güven ve teselli verir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Cân hulkuma geldikde Azrâîl'i gördükde / Yâ cânımı aldıkda âsân ola mı yâ Rab

Günümüz Türkçesi:
Ruhum bedenimden ayrıldığında ve Azrail'i gördüğümde, canım alınırken işler kolay olacak mı, ey Rabbim?

Açıklama:
Tasavvufta ölüm anı, canın Allah'a teslimiyetini test eder. Yunus, ölümü ve ruhun teslimiyetini Allah'a havale ederek teslimiyet bilincini vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her can ölümü tadacaktır; dönüş ancak Allah'adır." (Al-i İmran 3:185)
– "Mümin canı alındığında, ruhu kolayca teslim olur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölüm, Allah'a teslimiyet anıdır.
– Teslimiyet, ölümün korkusunu azaltır ve huzur verir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Yûnus kabre vardıkda Münker-Nekir geldikde / Bana suâl sordukda dilim döne mi yâ Rab

Günümüz Türkçesi:
Yunus kabre vardığında Münker ve Nekir (kabir melekleri) sorular sorduğunda, dilim cevap verebilecek mi, ey Rabbim?

Açıklama:
Tasavvufta kabir sualleri, iman ve amel ile ilişkilidir. Yunus burada, ölüm ve kabir sorgusunda Allah'tan yardım dilemeyi ifade eder; teslimiyet ve Allah'a yönelişin önemini vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kabir melekleri, sorularla müminleri imtihan eder." (Hadis, Buhari ve Müslim)
– "İman eden ve güzel amel yapan, kabir azabından korunur." (Müslim, Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kabir sualleri için hazırlık, iman ve amel ile olur.
– Allah'a sığınmak ve O'ndan yardım dilemek müminin vazifesidir.

---

13. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Ulu ulu günâhlarım yüz komadı bana Çalap / Hîç kimse çâre kılmadı döndüm yine sana Çalap

Günümüz Türkçesi:
Ey Yüce Allah! Büyük günahlarım bana zarar verdi, hiç kimse çare olmadı; ben tekrar sana döndüm, ey Rabbim.

Açıklama:
Tasavvufta tövbe, günahın ağırlığını fark etmek ve Allah'a yönelmektir. Yunus burada, insanın çaresizliğini ve yalnızca Allah'a güvenini ifade eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Ey iman edenler! Günah işlediğinizde Allah'a tövbe edin; O bağışlayandır." (Nisa 4:17)
– "Kim tövbe ederse, Allah günahlarını affeder." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Günah işleyen insan, yalnızca Allah'a sığınmalı.
– Tövbe, kalbin en doğru çare yoludur.

---

2. Beyit

Orijinal:
Âlimlere sordum nedir dermân günâhlı derdime / Onlar dahi eyitdiler dermân ana yine Çalap

Günümüz Türkçesi:
Âlimlere sordum: "Günahlarıma çare nedir?" Onlar da söylediler ki gerçek çare yalnızca Allah'tadır.

Açıklama:
Tasavvufta, gerçek ilim ve çözüm yalnızca Allah'tan gelir. İnsan, ne kadar bilgili olursa olsun, günahın çareyi ancak Allah'tan bulabilir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a yönelenin yollarını Allah gösterir." (Bakara 2:186)
– "Her derde derman Allah'tadır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsan bilgisi sınırlıdır; ilahi yardım esastır.
– Günah ve sıkıntılarda Allah'a yönelmek gerekir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Vâde yetip öliceğez ol sinleye varıcağaz / Zebânîler geliceğez sen inâyet eyle Çalap

Günümüz Türkçesi:
Ölüm vakti geldiğinde kabir alemine gideceğiz; Zebânîler (kabir azap melekleri) geldiğinde, senin yardımını dileriz ey Rabbim.

Açıklama:
Tasavvufta ölüm ve kabir azabı düşüncesi, ruhun Allah'a yönelmesini güçlendirir. Yunus, kabir azabında Allah'ın inayet ve yardımını dilemektedir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kabir suallerinde ve azabında Allah'a sığın." (Hadis, Buhari)
– "Kabir ehli, ameline göre imtihan edilir." (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kabir azabında Allah'a sığınmak esastır.
– Ölüm ve ahiret bilinci, müminin rehberidir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Zebânîler çün geleler beni yalınız bulalar / Bilmediğim dil soralar sen yardım eylegil Çalap

Günümüz Türkçesi:
Zebânîler geldiğinde beni yalnız bırakmasınlar; bilmediğim soruları soracaklar, ey Rabbim, bana yardım et.

Açıklama:
Tasavvufta insanın ölüm sonrası bilinmezliği, teslimiyet ve Allah'a sığınmayı gerektirir. Yunus, kendini Allah'ın merhametine bırakır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Ey Rabbim! Beni kendimden ve azaptan koru." (Hadis)
– "Ölüm anında yardım ancak Allah'tandır." (Kur'an 2:255)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölüm ve kabir sualleri için Allah'a dua etmek gerekir.
– İnsan, kendi başına yeterli değildir; ilahi yardım şarttır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Gürde soralar bu sözü esirgemez anlar bizi / Biz de sana tutduk yüzü sen esirge bizi Çalap

Günümüz Türkçesi:
Kabir melekleri sorular soracak; ama biz seni tuttuk, sen bizi esirge, ey Rabbim.

Açıklama:
Tasavvufta Allah'a güven, ölüm sonrası ve sorgu anında müminin sığınağıdır. Yunus, teslimiyetle Allah'a yönelir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a yönelenleri O esirgemez." (Hadis)
– "Allah'a tutunun, O sizi korur." (Al-i İmran 3:102)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah'a güven, kabir ve ahiret korkusunu hafifletir.
– Teslimiyet, ruhsal huzurun kaynağıdır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Sensin bu benim sultânım bu cânlar içinde cânım / Çokdur benim günâhlarım sen meded eylegil Çalap

Günümüz Türkçesi:
Ey Rabbim! Sen benim sultanımsın; canlar içinde canımsın. Günahlarım çok, bana yardım et.

Açıklama:
Tasavvufta Allah, insanın hem varlık hem de kurtuluş kaynağıdır. Yunus, günahlarının çokluğuna rağmen Allah'tan yardım talep eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah, tövbe edenleri affeder." (Nisa 4:17)
– "Günahkarın duasını kabul eden Allah'tır." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Günah ne kadar büyük olursa olsun Allah'tan yardım dile.
– Allah, hem canın hem ruhun sultânıdır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Uçmak'daki Hûrîleri giymiş anlar nûr donları / Ne bahtılı mü'minleri bize nasîb eyle Çalap

Günümüz Türkçesi:
Cennetteki Hûrîler ve nurlu elbiseleriyle, bahtlı müminleri bize de nasip et, ey Rabbim.

Açıklama:
Tasavvufta müminin nihai gayesi cennet ve Allah'ın rızasıdır. Yunus, bu dileğiyle ahiret bilincini ve ilahi ödülleri hatırlatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Cennetlikler, nimetlerle doludur; Allah dilediğine nasip eder." (İbrahim 14:23)
– "Müminler cennet nimetlerine kavuşur." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ahiret ve cennet bilinci, insanı ibadete teşvik eder.
– İyi dilek ve dua, hem dünyada hem ahirette iyilik getirir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Durmayıp söylerim sözüm günâhıma göyner özüm / Günâhlı Yûnus'un sözün sen kabûl eylegil Çalap

Günümüz Türkçesi:
Durmadan günahımı itiraf ederim; ey Rabbim, günahkar Yunus'un sözünü kabul et.

Açıklama:
Tasavvufta **itiraf ve tövbe**, insanın kalbinin arınması için gereklidir. Yunus, sürekli Allah'a yönelmeyi ve günahlarını dile getirmeyi öğütler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Günahlarınızı itiraf edin ve tövbe edin; Allah bağışlayandır." (Nisa 4:17)
– "Tövbe eden kullarımı affederim." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Günahlar itiraf edilmeden tövbe tam olmaz.
– Allah, samimi itiraf ve dua eden kullarını affeder.

---

14. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Aşk îmâmdır bize gönül cemâat / Kıblemiz dost yüzü dâimdir salât

Günümüz Türkçesi:
Aşk bizim için bir imamdır, gönül topluluğuna rehber olur; kıblemiz, Allah dostunun yüzü her zaman ibadet yönümüzdür.

Açıklama:
Tasavvufta **aşk, ibadet ve rehberdir**. Yunus burada, Allah'a ve dostuna yönelmenin, ibadetin özünü oluşturduğunu vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Gerçek müminler, Allah'a yönelir ve O'na tevekkül ederler." (Bakara 2:2)
– "Kalpten gelen ibadet, Allah katında kıymetlidir." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, manevi yaşamda rehber ve yol göstericidir.
– Dostun yüzü, kalbin kıblesi olabilir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Cân dost mihrâbına secdeye vardı / Yüz yere vuruban eder münâcât

Günümüz Türkçesi:
Can, dostun mihrabına varıp secde eder; yüzünü yere koyarak Allah'a münâcât eder.

Açıklama:
Tasavvufta **secde ve münâcât**, kalbin teslimiyetini gösterir. Yunus, gerçek ibadetin, aşk ve samimiyetle yapılan teslimiyet olduğunu anlatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Ona kalpten secde edin." (Hac 22:77)
– "İbadet, kalpten gelirse makbuldür." (Hadis, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İbadet, aşk ve samimiyetle yapılmalıdır.
– Kalp ve can, Allah'a teslim olmalıdır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Beş vakt tertîbimiz bir vakte geldi / Beş bölük oluban kim kıla tâat

Günümüz Türkçesi:
Beş vakit ibadet, bir vakitte birleşti; beş grup olarak yapılan ibadetler, tek bir bütün gibi olur.

Açıklama:
Tasavvufta zamanın birliği ve ibadetlerin düzeni, kalpte bir ahenk oluşturur. Yunus, düzenli ibadetin, aşk yolunda birliği temsil ettiğini söyler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Namaz vakitleri, düzen ve disiplin içindedir." (Nisa 4:103)
– "Beş vakit namaz, müminin direğidir." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İbadette düzen ve süreklilik önemlidir.
– Kalpteki birlik, ibadetle sağlanır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Şerîat eydür bize şartı bırakma / Şart ol kişiyedir eder hıyânet

Günümüz Türkçesi:
Şeriat bizim için bir şarttır; onu bırakma. Şeriat, kişi için bir ölçüdür; terk ederse hıyanet olur.

Açıklama:
Tasavvufta aşk ve şeriat ayrılmaz. Yunus, aşk yolunda şeriatın korunması gerektiğini hatırlatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Dini dosdoğru tutun; şeriatı terk etmeyin." (Maide 5:48)
– "Mümin, aşk ve şeriatı birlikte yürütür." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi yolculukta şeriatın ihmal edilmemesi gerekir.
– Aşk ile şeriat birbiriyle uyumlu olmalıdır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Dost yüzün göricek şirk yağmâlandı / Anınçün kapıda kaldı şerîat

Günümüz Türkçesi:
Dostun yüzünü gördüğünde, her türlü şirk ve kötü niyet ortadan kalkar; bu yüzden şeriat kalbinde korunur.

Açıklama:
Tasavvufta gerçek dostun varlığı, kalbi temizler ve şirkten uzaklaştırır. Yunus, aşk ve dostun kalpte şeriatı canlı tuttuğunu ifade eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ı ve O'nun dostlarını seven, şirkten korunur." (Hadis, Tirmizi)
– "Kalbin temizliği, imanla ölçülür." (Kur'an 9:103)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dostun sevgisi, kalpte iman ve şeriatın korunmasına yardımcı olur.
– Şirk ve kötülük, aşk ile bertaraf edilir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Münâcât gibi vakt olmaz arada / Kim ola dost ile bu demde halvet

Günümüz Türkçesi:
Münacaat gibi, zaman arası yoktur; kim dostla bu anda halvet yaparsa, kalbi sürekli ibadettedir.

Açıklama:
Tasavvufta **halvet (tefekkür ve inziva)**, kalbi Allah'a ve dostuna yönlendirir. Yunus, aşk yolunda bu anın değerini vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Gözlerinizi ve kalbinizi Allah'a yöneltin." (Müddessir 74:6)
– "Allah'a yakın olmak için zaman ayırın." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Halvet, kalbi Allah'a açar ve ibadeti sürekli kılar.
– Dostla geçirilen anlar, ilahi aşk için kıymetlidir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Kimsene dînine hilâf demeziz / Dîn tamâm olıcak doğar muhabbet

Günümüz Türkçesi:
Kimseye dinine aykırı davranmayız; din tam ve doğru olursa, muhabbet doğar.

Açıklama:
Tasavvufta **sevgi ve saygı**, dini esaslarla birleştiğinde anlam kazanır. Yunus, aşk ve muhabbetin diniyle uyumlu olmasını öğütler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın dinine karşı saygısızlık etmeyin." (Bakara 2:256)
– "Doğru din, kalpte sevgi doğurur." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Din ve aşk birbirini tamamlamalıdır.
– Muhabbet, doğru dini uygulamakla gelişir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Erenler nefesidir devletimiz / Anınçün fitneden olduk selâmet

Günümüz Türkçesi:
Erenler bizim ruh ve nefesimizdir; bu yüzden fitnelerden uzak olup selamet buluruz.

Açıklama:
Tasavvufta erenler, rehber ve ilahi sevgiyi temsil eder. Yunus, onlara yönelmenin insanı fitneden koruduğunu anlatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Müminler, Allah yolunda rehberlere uyar." (Nisa 4:59)
– "Veliler, insanları fitneden koruyan yol göstericilerdir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Erenlerin rehberliği, insanı kötülükten uzak tutar.
– Sevgi ve aşk, fitne karşısında korunma aracıdır.

---

9. Beyit

Orijinal:
Kâlû belî dedik evvelki demde / Dahi bugündür ol dem ü bu sâat

Günümüz Türkçesi:
"Evet ve hayır" dedik önceki zamanda; şimdi ise bugündür, bu an ve bu saat önemlidir.

Açıklama:
Tasavvufta **an'ın farkındalığı**, aşk yolunda temel bir kavramdır. Yunus, geçmiş ve geleceğe takılmadan, Allah'a yönelmenin önemini vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Anı yaşayın, Allah'a yönelin." (Hadis, Tirmizi)
– "Geçmişi unutup geleceğe umutla bakın." (Kur'an 59:18)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Şu an, Allah'a yönelmek için fırsattır.
– An'ı değerlendirmek, kalbin farkındalığını artırır.

---

10. Beyit

Orijinal:
Doğruluk bekleyen dost kapısında / Gümânsız ol bulur ilâhî devlet

Günümüz Türkçesi:
Doğruluk bekleyen kişi, dostun kapısında şüphesiz ilahi nimet ve devlet bulur.

Açıklama:
Tasavvufta doğruluk ve samimiyet, Allah'ın lütuf ve bereketini çeker. Yunus, gerçek dost ve ilahi devletin doğrulukla elde edileceğini ifade eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Doğru olanlar Allah katında değer bulur." (Enfal 8:4)
– "Samimiyet, Allah'ın nimetini çeker." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Doğruluk ve samimiyet, manevi kazançtır.
– Dost kapısı, Allah'a yaklaşmanın aracıdır.

---

11. Beyit

Orijinal:
Yûnus öyle esîrdir ol kapıda / Diler ki olmaya ebedî râhat

Günümüz Türkçesi:
Yunus, o kapıda öyle esirdir ki, diler ki ebedi huzur ve rahat bulsun.

Açıklama:
Tasavvufta müminin nihai arzusu, Allah'ın huzurunda ebedi rahat ve mutluluk bulmaktır. Yunus, aşk yolunda teslimiyet ve sabrı vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a teslim olan, ebedi huzura kavuşur." (Bakara 2:112)
– "Müminler sabırla Allah yolunda ebedi mutluluğa ulaşır." (Hadis, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Nihai hedef, Allah huzurunda ebedi huzurdur.
– Teslimiyet ve aşk, ruhsal esaretin özgürlüğe dönüşmesini sağlar.

---

15. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Aşk makâmı âlîdir aşk kadîm ezelidir / Aşk sözünü söyleyen cümle kudret dilidir

Günümüz Türkçesi:
Aşkın makamı yücedir; aşk ezelden var olmuştur. Aşkı ifade eden sözler, kudret ve hikmet dolu dildir.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, Allah'a ulaşmanın en yüksek yoludur ve ezelden beri var olan ilahi bir gerçektir. Yunus, aşkı sözle ifade edenin, ilahi kudretin dilini konuştuğunu vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah, yaratıcı kudretin sahibidir; O'nun aşkı, kalpte yücedir." (Araf 7:172)
– "Kalpten gelen söz, Allah katında makbuldür." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, insanın kalbinde yüce bir makamdır.
– Sözlerle aşkı ifade etmek, ilahi kudretin dilini konuşmaktır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Dinleyen ol işiden ol gören ol gösteren ol / Her sözü söyleyen ol sûret cân menzilidir

Günümüz Türkçesi:
Dinleyen, anlayan ve gösteren kişi, her sözün özünü kavrar; sözler, kalpte ruhun menzilini gösterir.

Açıklama:
Tasavvufta, aşk ve hikmet, hem söyleyen hem de dinleyenle tamamlanır. Söz, sadece ifade değil, kalpte manevi yol göstericidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İyiyi işleyen, sözü dinleyen, Allah'ın hikmetine ulaşır." (Lokman 31:18)
– "Sözün özü niyetle anlaşılır." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Söz, sadece dil ile değil, kalp ile de anlaşılmalıdır.
– Dinleyen ve anlayan kişi, aşk yolunda ilerler.

---

3. Beyit

Orijinal:
Sûret söz kanda buldu kanda sözü iş oldu / Sûrete kendi geldi dil hikmetin yoludur

Günümüz Türkçesi:
Söz, kişinin kalbinde ve yaşamında ete kemiğe büründü; söz, şekle kavuşunca hikmetin yolu açılır.

Açıklama:
Tasavvufta, söz ve amelin birleşmesi, hikmetin uygulanmasını sağlar. Yunus, sözün sadece ifade değil, yaşamla bütünleşmesi gerektiğini vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İman edenler, söz ve ameliyle güzel örnek olurlar." (Saff 61:2-3)
– "İşlenen her söz ve amelin karşılığı vardır." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Söz, hayatla bütünleşmelidir.
– Hikmet, söz ve eylemin uyumundan doğar.

---

4. Beyit

Orijinal:
Sûretler ün diyemez söz kendisiz söylenmez / İşler hicâbsız olmaz risâlet hâsılıdır

Günümüz Türkçesi:
Söz, şekilsiz ve özü olmadan ifade edilemez; işler, ilahi bir örtü (hicâb) olmadan gerçekleşmez; bu, peygamberlerin mesajının özüdür.

Açıklama:
Tasavvufta, hem söz hem de eylem, ilahi düzen ve örtüyle gerçekleşir. Yunus, peygamberlerin mesajının temelinde bu ilahi düzenin olduğunu hatırlatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her şey Allah'ın takdirine bağlıdır." (Ahkaf 46:33)
– "Peygamberler, Allah'ın mesajını örtülü ve hikmetli yollarla iletir." (Hadis, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Söz ve eylem, ilahi düzene uygun olmalıdır.
– Risaletin özü, hikmet ve örtü ile anlaşılır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Bu bizim işretimiz oldur bu lezzetimiz / İçip esridiğimiz aşk şerbeti gülüdür

Günümüz Türkçesi:
Bu bizim manevi zevkimizdir; kalbimizi mest eden aşk şerbeti gül gibi tatlıdır.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, gönlü mest eden bir içkidir. Yunus, gerçek aşkın kalpte verdiği lezzeti şerbet ve gül metaforuyla ifade eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalbi Allah aşkıyla dolduranlara, O'nun rızası tatlı gelir." (Maide 5:119)
– "Allah sevgisi, kalbi en tatlı hale getirir." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi aşk, kalbe en tatlı zevki verir.
– Aşk, gönül işretimizin kaynağıdır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Onu ona dersin onun söyleyen ol söz onun / Ol bizimdir biz onun gayrı tesbîh dilidir

Günümüz Türkçesi:
Söz, onu anlatan içindir; onun söylediği de sözün kendisidir. Bizim görevimiz, onun dilinden tesbih etmektir; başkasıyla değil.

Açıklama:
Tasavvufta, gerçek tesbih ve zikr, Allah'ın kudretini ve sözünü doğru anlamaktan geçer. Yunus, söz ve tesbihin Allah'a yöneltilmesi gerektiğini vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ı anın; O'na yönelin." (Ahzab 33:41)
– "Tesbih, Allah'ı hatırlamak içindir." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Tesbih ve zikir, Allah'a yönelmelidir.
– Sözün kaynağı Allah ise, dilimiz de O'na dönük olmalıdır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yûnus sözün tak kılan görmedi münkir olan / Ömrün zulmete salan marifet yoksuludur

Günümüz Türkçesi:
Yunus, sözün değerini anlamayan, inkâr eden kişi, hayatını karanlıkta geçirir; marifet (hakikat bilgisi) ondan yoksundur.

Açıklama:
Tasavvufta, sözün ve aşkın değerini anlamayan kişi, gerçek marifetten mahrumdur ve ruhsal karanlıkta kalır. Yunus, marifetin yalnızca ilahi söz ve aşkı kavramakla mümkün olduğunu belirtir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda bilinç ve anlayış sahibi olmayanlar, karanlıktadır." (Nur 24:40)
– "Hakikati anlamayan, dünya ve ahirette zarara uğrar." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Söz ve aşkı anlamak marifetin anahtarıdır.
– İnkâr ve ilgisizlik, ruhsal karanlığa yol açar.

---

16. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Ey beni ayıblayan gel beni aşkdan kurtar / Ger elinden gelmezse söyleme fâsid haber

Günümüz Türkçesi:
Ey beni ayıplayanı aşkın sayesinde kurtar; eğer bunu yapamazsan, zarar verici söz söyleme.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, kişinin kusur ve ayıplarını örtüp onu koruyan bir güce sahiptir. Yunus, aşk yolunun hem manevi koruma hem de sabır gerektirdiğini vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah, kullarını bağışlayan ve koruyandır." (Nisa 4:17)
– "Kendi kusurunu örtmek ve başkalarına zarar vermemek müminin özelliğidir." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, manevi bir sığınaktır.
– Zarar verici sözlerden kaçınmak, aşkın bir gereğidir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Âşıkların ahvâli mâşûk katında biter / Sözün var ona söyle benim elimde ne var

Günümüz Türkçesi:
Âşıkların halleri, mâşûkun (Allah dostunun) yanında çözülür; sözün varsa, ona söyle, benim elimde bir şey yoktur.

Açıklama:
Tasavvufta, gerçek mürşit ve mâşûk önünde hâlini anlatmak, aşkın kalbini açar. Yunus, mürşide yönelmenin aşk yolundaki önemini belirtir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Ona danışın; Allah'ın dostlarını rehber edinin." (Nisa 4:59)
– "Mürşid ve rehber, insanın hâlini anlayan kişidir." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi haller, rehber ve dost yanında anlaşılır.
– Kendi başına aşk yolunda yol almak zordur.

---

3. Beyit

Orijinal:
Dost yüzünden nikâbı her kim giderdi ise / Hicâb kalmadı ona ayruk ne hayr u ne şer

Günümüz Türkçesi:
Dost yüzünden örtüyü kaldıran, artık hicâbı kalmaz; ne iyilik ne kötülük onu ayıramaz.

Açıklama:
Tasavvufta Allah dostuna yönelen kişi, kalbindeki tüm örtüleri kaldırır; aşkın gücü, iyilik ve kötülük farkını siler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a yönelen kalp, O'na yaklaştıkça temizlenir." (Müminun 23:1-11)
– "Kalbi Allah aşkıyla dolan kişi, kötülükten uzaklaşır." (Hadis, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dostun ve Allah'ın aşkı, kalpteki örtüleri kaldırır.
– Gerçek aşk, iyilik ve kötülük farkını aşar.

---

4. Beyit

Orijinal:
Hîç kimesne kendiden hâlden hâle gelmedi / Âşıkların cânına mâşûka vurur minkâr

Günümüz Türkçesi:
Hiç kimse, kendi hâlinden başkasının hâline ulaşamaz; mâşûk (Allah dostu), âşıkların kalbine etki eder.

Açıklama:
Tasavvufta, aşk ve marifet bireysel bir yolculuktur. Yunus, aşkın etkisinin yalnızca mâşûk aracılığıyla gerçekleştiğini belirtir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her insanın yolu farklıdır; Allah'ın dostları rehberdir." (Nur 24:35)
– "Kalbin değişimi, yalnızca Allah'ın izniyle olur." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi hâl başkası tarafından tam olarak anlaşılamaz.
– Kalbin dönüşümü, Allah dostlarının rehberliğiyle olur.

---

5. Beyit

Orijinal:
Kim ki aşk kadehinden bir zerre içdi ise / Ona ne akl u ne us ne esrik ü ne humâr

Günümüz Türkçesi:
Aşk kadehinden bir zerre içen kişi, artık akıl, us veya sarhoşluk gibi dünyevi hâllere bağlı değildir.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, tüm dünyevi bağları ve aklı aşan bir hâl verir. Yunus, gerçek aşkın insanı ilahi esrikliğe ulaştırdığını söyler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalbini Allah'a kaptıran, dünya ile bağlarını gevşetir." (Bakara 2:2)
– "Aşk, kalbi Allah'a yöneltir ve dünyevi meyillerden uzaklaştırır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, insanı dünyevi akıl ve bağlardan özgürleştirir.
– Manevi esriklik, Allah aşkından doğar.

---

6. Beyit

Orijinal:
Tek ben değilem âşık ol mâşûk nazarında / Aşk yoluna cân fedâ benim gibi sâd-hezâr

Günümüz Türkçesi:
Sadece ben değilim, mâşûkun nazarında birçok âşık vardır; aşk yoluna canını fedâ eden sayısız kişi vardır.

Açıklama:
Tasavvufta aşk yolunda yalnız olmadığımızı Yunus hatırlatır; topluluk hâli, aşkın evrenselliğini gösterir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İman edenler topluluk hâlinde birbirlerine destek olurlar." (Haşr 59:9)
– "Allah yolunda canını verenler çoktur." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk yolu bireysel ama aynı zamanda evrenseldir.
– Fedakârlık ve bağlılık, aşk yolunun ortak değerleridir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Âşıkların hâlini âşık olanlar bilir / Aşk bir gizli haznedir gizli gerekdir esrâr

Günümüz Türkçesi:
Âşıkların hâlini yalnızca diğer âşıklar anlayabilir; aşk, gizli bir hazinedir ve sırlarla doludur.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, yalnızca deneyimleyenlerce anlaşılır. Yunus, aşkın sırlarını açıklamanın mümkün olmadığını belirtir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a gönülden bağlı olan, kalbin sırlarını bilir." (Furkan 25:63)
– "Sırları bilmek, yalnızca ihlâs ve aşk ile mümkündür." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, deneyimle ve gönülden yaşanarak anlaşılır.
– Sırlar, sabır ve aşk yoluyla kavranır.

---

8. Beyit

Orijinal:
Korkarım söylemeğe şerîat edebinden / Yoksa eydeydim sana dahi ayruksu haber

Günümüz Türkçesi:
Şeriatın edebinden dolayı söylemekten korkuyorum; yoksa sana da zararlı haberler verebilirdim.

Açıklama:
Tasavvufta şeriat, aşk yolunda sınır ve edep koyar. Yunus, sözlerin doğru zamanda ve doğru şekilde söylenmesi gerektiğini hatırlatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda söz ve davranışta ölçülü olun." (İsra 17:53)
– "Doğru zaman ve edep ile konuşmak sünnettir." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Şeriat, söz ve davranışta rehberdir.
– Aşk yolunda ölçülü olmak gerekir.

---

9. Beyit

Orijinal:
Kim vere bu dil ile ol mâşûkadan haber / Meğer ol kimseler kim cân içinde cânı var

Günümüz Türkçesi:
Bu dili kullanarak mâşûk hakkında kim bilgi verebilir ki? Sadece kalbinde aşk taşıyanlar anlayabilir.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, sadece kalpte hissedilir; sözlerle tam olarak anlatılamaz. Yunus, kalbin deneyimi olmadan gerçek aşkın anlaşılamayacağını vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalp ile iman edenler Allah'ı daha iyi anlar." (Hucurat 49:13)
– "Gönlünde aşk ve ihlâs olmayan, ilahi sırlara vakıf olamaz." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, ancak kalpte yaşanarak anlaşılır.
– Sözel anlatım, aşkın özünü yansıtamaz.

---

10. Beyit

Orijinal:
Yûnus ölürse ne gam aşk içinde kardaşlar / Aşk yoluna uyağan mâşûk burcunda biter

Günümüz Türkçesi:
Yunus ölse ne gam; aşk yolunda olan kardeşler, mâşûkun burcunda aşkı tamamlar ve hayat bulur.

Açıklama:
Tasavvufta gerçek aşk, ölümle sona ermez; aşk yolunda olanlar, ilahi mâşûkun rehberliğinde yolculuğa devam eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda can verenler, O'nun yanında yaşam bulur." (Al-i İmran 3:169)
– "Müminin ölümü, aşk yolunda bir sona değil, başlangıca işarettir." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, ölümle sona ermez; manevi yolculuk devam eder.
– Dost ve mâşûk rehberliği, aşkın sürekliliğini sağlar.

---

17. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Bir kişiden sorgıl haber kim mânâdan haberi var / Bir kişiye vergil gönül cânında aşk eseri var

Günümüz Türkçesi:
Gerçek hakikati bilen kişiden haber al; çünkü gönlü aşk ile dolu olmayanın kalbinde hakikat eseri yoktur.

Açıklama:
Tasavvufta hakikat, ancak kalbi aşk ile dolu olan tarafından anlaşılır. Yunus, manevi yolculukta güvenilecek kaynağın, aşk ve marifet sahibi kişiler olduğunu belirtir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a gönülden yönelenler, O'nun hakikatini kavrar." (Ali İmran 3:7)
– "Marifet ehli, Allah yolunda rehberdir." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi bilgi, aşk ve kalp ile kavranır.
– Hakikati arayan, bilene danışmalıdır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Şunun ki taşı hoş durur bilin kim içi boş durur / Dün gün öter baykuş durur sanman bütün duvârı var

Günümüz Türkçesi:
Dış görünüşü hoş olanın içi boş olabilir; dünyevi övünçler aldatıcıdır, sahte değerlerle dolu olabilir.

Açıklama:
Tasavvufta, gönül temizliği ve aşk, dış güzellikten daha önemlidir. Yunus, sadece görünüşe aldanmamayı öğütler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İnsanların Allah katındaki değeri, kalplerinin temizliği ile ölçülür." (Hucurat 49:13)
– "Kalbi temiz olan mümin, değerli olandır." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İç güzellik, dış görünüşten üstündür.
– Söz ve kalp uyumu, insanın gerçek değeri için önemlidir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Bir devlengeç yuva yapar yürür ilden yavru kapar / Doğan ileyinden sapar zir'elinde murdârı var

Günümüz Türkçesi:
Bir kartal yuva yapar, gider ve yavrusunu korur; fakat bazı kuşlar yolundan sapar ve kötülükle doludur.

Açıklama:
Tasavvufta yolunu kaybetmiş kişi, ilahi düzeni takip etmez; sadece rehberlik ile doğru yola dönebilir. Yunus, manevi sapmalara dikkat çeker.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Doğru yolda olan, Allah'a yönelendir; sapkın ise kayıptadır." (En'am 6:153)
– "İyi örnek alın; sapkın örnekleri takip etmeyin." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi yolculukta sapmamak için rehber önemlidir.
– Yalnızca doğru yola yönelen kişi güvenlidir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Yokdur doğanla birliği ya Hakk'a lâyık dirliği / Bir kişiden um erliği onun safâ nazarı var

Günümüz Türkçesi:
Doğanın kendisi Allah ile bir olamaz; Allah'a uygun gerçek birlik, ancak saf ve aşk dolu gözü olan kişide görülür.

Açıklama:
Tasavvufta gerçek birlik ve dirlik, yalnızca Allah'a gönül vermiş kişilerde olur. Yunus, Allah'a yönelmiş gönüllüleri övgüyle anar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a yönelen, gerçek birlik ve huzura kavuşur." (Bakara 2:186)
– "Kalbi saf olan, Allah'a yakın olur." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikati ve dirliği görmek için saf kalp gerekir.
– Allah ile birlik, ancak gönül yoluyla sağlanır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Sûret ile çokdur âdem değmesinde yokdur kadem / Evvel âhir ol pîş-kadem bir Muhammed serveri var

Günümüz Türkçesi:
Yüzeyde birçok insan vardır; ama gerçek mertebe ve rehberlik, önce ve sonra Muhammed Mustafa'dadır.

Açıklama:
Tasavvufta rehberlik ve gerçek üstünlük, sadece Peygamber Efendimiz'de tecelli eder. Yunus, insanı dış görünüşe aldanmamaya çağırır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Muhammed (s.a.v.), ümmet için örnek ve rehberdir." (Ahzab 33:21)
– "Ben en hayırlı örnek olarak bırakıldım." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Rehberlik ve hakikati, sadece Allah dostları ve Peygamber'den öğren.
– İnsanlar yüzeyde çok, gerçek değerler sınırlıdır.

---

6. Beyit

Orijinal:
İven yolu durur mîşe mîşe kolaydır kolmaşa / Mîşe olan yerde paşa hârâmî çok anterî var

Günümüz Türkçesi:
İyi yol, yavaş ve dikkatli ilerlemeyi gerektirir; kolay gibi görünen yerlerde hile ve sapkınlık çoktur.

Açıklama:
Tasavvufta aşk yolu sabır ve dikkat ister. Yunus, aceleci ve dikkatsiz yolculardan sakınılmasını öğütler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Sabırla yürüyenler muradına erer." (Bakara 2:153)
– "Mümin, yolculukta dikkatli ve ölçülüdür." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi yol sabır ve dikkat ister.
– Kolay görünen yolların tuzaklarla dolu olabileceğini unutma.

---

7. Beyit

Orijinal:
Şeyh ü dânişmend ü velî cümlesi birdir er yolu / Yûnus'dur dervîşler kulu Tapduk gibi serveri var

Günümüz Türkçesi:
Şeyh, bilge ve veli, hepsi aynı er yolunu gösterir; Yunus, dervişlerin kulları ve Tapduk'un yolunu takip edenler için örnektir.

Açıklama:
Tasavvufta rehberler ve veliler farklı görünseler de yol birdir; Yunus, Tapduk'un yolunu örnek gösterir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda rehberler ve veli olanlar, mürşid olurlar." (Nisa 4:59)
– "İyi yol, erlerin rehberliğindedir." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Rehberler farklı olabilir, ama yol birdir.
– İyi bir mürşid ve rehber takip edilmelidir.

---

18. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Ey aşk eri aç gözünü yer yüzüne kılgıl nazar / Gör bu latîf çiçekleri bezenüben Hakk'a gider

Günümüz Türkçesi:
Ey aşk yolcusu, gözünü aç ve yeryüzüne bak; bu narin çiçekleri gör, hepsi Allah'a yönelir.

Açıklama:
Tasavvufta doğa, Allah'ın kudretini ve güzelliklerini gösteren bir ayna gibidir. Yunus, doğadaki her güzelliğin ilahi varlığa işaret ettiğini hatırlatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Gökleri ve yeri inceleyin, Allah'ın kudretini görürsünüz." (Al-i İmran 3:190)
– "Doğa, Allah'ı tanımanın bir vesilesidir." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Doğadaki güzellikler Allah'a yönelmenin bir hatırlatıcısıdır.
– Aşk yolcusu, gözünü ilahi güzelliklere açmalıdır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Bunlar yazın bezenüben dostdan yana uzanuban / Bir sor ahî bunlara sen kancarudur azm-i sefer

Günümüz Türkçesi:
Bu çiçekler yazın süslenir ve dost tarafına doğru uzanır; sor bakalım, ne kadar sabırlı ve azimli bir yolculuk gerektirir?

Açıklama:
Tasavvufta doğa ve çiçekler, sabır ve gayret ile aşılması gereken manevi yolculuğu sembolize eder. Yunus, aşk yolunun sabır ve azim gerektirdiğini hatırlatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Sabredenler, Allah'ın lütfundan nasiplenir." (Bakara 2:155-157)
– "Gayret ve sabır, Allah yolunda en değerli hazinedir." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk yolunda sabır ve azim şarttır.
– Doğa, sabrın ve gayretin sembolüdür.

---

3. Beyit

Orijinal:
Her bir çiçek bin nâz ile öğer Hakk'ı niyâz ile / Her murgu hoş âvâz ile ol pâdişahı zikreder

Günümüz Türkçesi:
Her çiçek Allah'a niyazla süslenir; her kuş, güzel sesiyle Allah'ı anar.

Açıklama:
Tasavvufta doğadaki her canlı Allah'ı anar ve O'na yönelir. Yunus, çiçek ve kuşların Allah'ı zikretmesinden ilham alır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Göklerde ve yerde ne varsa Allah'ı tesbih eder." (İsra 17:44)
– "Doğadaki tüm mahlûklar Allah'ı anar." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Tabiat, ilahi zikrin bir aynasıdır.
– İnsan da çiçek ve kuş gibi Allah'ı anmalı ve O'na yönelmelidir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Öğer onun kâdirliğin her bir işe hâzırlığın / İllâ ömür kâsırlığın anıcağız rengi döner

Günümüz Türkçesi:
Eğer Allah'ın kudreti ve her işe hazırlığı bilinirse, ömür geçtikçe renkler ve yaşamın geçiciliği anlaşılır.

Açıklama:
Tasavvufta Allah'ın kudreti ve her şeyin O'nun kontrolünde olduğu bilinci, insanın dünyaya aşırı bağlanmasını önler. Yunus, fani dünyanın geçiciliğini hatırlatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her şeyin sahibi Allah'tır ve O, her işte güç sahibidir." (Hadid 57:2)
– "Dünya fani, ahiret kalıcıdır." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah'ın kudretine güvenmeli, dünya bağlarına fazla kapılmamalıyız.
– Hayatın geçiciliği, Allah aşkına yönelmeyi gerektirir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Rengi döner günden güne toprağa dökülür gene / İbret durur anlayana bu ibreti ârif duyar

Günümüz Türkçesi:
Gün geçtikçe renkler solar ve çiçekler toprağa dökülür; anlayışlı kişi için bu ibret dersleri verir.

Açıklama:
Tasavvufta her şey fani ve geçicidir; ârif kişi her olaydan ibret alır. Yunus, ölüm ve değişimi hatırlatarak aşk yolunda farkındalığı vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her canlı ölümü tadacaktır; düşünün ve ibret alın." (Al-i İmran 3:185)
– "Ârif, her olaydan ders çıkarandır." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Geçicilik farkındalığı, aşk yolunda rehberdir.
– İbret almak, manevi olgunluğun göstergesidir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Bu sırrı ger duya idin ya bu gamı yiye idin / Yerinde eriye idin gideydi senden kâr u bâr

Günümüz Türkçesi:
Bu sırrı duyabilseydin, bu sıkıntıyı tadabilseydin, yerinde çözülüp eriyebilirdin; senden başka kimseye faydası olmaz.

Açıklama:
Tasavvufta hakikat ve aşkın derin sırları, sadece onu yaşayan tarafından anlaşılır. Yunus, deneyimlemenin önemini vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Gönlünü Allah'a kaptıran, sırları kavrar." (Müminun 23:1-11)
– "Hakikati ancak Allah dostları tecrübe eder." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikati yaşamak, sözle değil tecrübeyle olur.
– Aşk ve sırlar, yalnızca yaşayanın anlayacağıdır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Ne gelmeğin gelmek durur ne bilmeğin bilmek durur / Son menzilin ölmek durur duymadın aşkdan bir eser

Günümüz Türkçesi:
Ne gelmek, ne bilmek kalıcıdır; son menzil ancak ölümle gelir; aşkın bir eserini duymamışsan bunu anlayamazsın.

Açıklama:
Tasavvufta gerçek yolculuk, ölüm ve aşk ile tamamlanır. Yunus, aşkın nihai hedefini ve insanın sınırlılığını hatırlatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her nefis ölümü tadacaktır." (Al-i İmran 3:185)
– "Manevi yolculuk ancak kalp ile ve Allah aşkıyla tamamlanır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölüm, aşk yolculuğunun son durağıdır.
– Aşkın değerini anlamak için yaşamı ve ölümü idrak etmek gerekir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Bildik gelen geçer imiş konan geri göçer imiş / Aşk şerbetin içer imiş her kim bu mânâdan duyar

Günümüz Türkçesi:
Bildiğimiz şeyler gelip geçer, yerleşenler geri göçer; aşk şerbetini, anlamını duyan içer.

Açıklama:
Tasavvufta aşkın tadı, manevi idrak ile alınır; dünyalık gelip geçici, gerçek aşk ise kalıcıdır. Yunus, aşkın manevi zevkine işaret eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı bir oyun ve oyalanmadan ibarettir; ahiret gerçek yaşamdır." (Ankebut 29:64)
– "Kalp Allah aşkıyla dolan, hakikati tadacaktır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünyalık her şey geçicidir, gerçek aşk kalıcıdır.
– Hakikati duyan ve yaşayan, aşkın şerbetini içer.

---

9. Beyit

Orijinal:
Yûnus bu sözleri kogıl kendözünden elin yugıl / Senden ne gele bir digil çün Hak'dan ola hayr u şer

Günümüz Türkçesi:
Yunus bu sözleri kendi kendine söylüyor; senden bir şey gelmez, çünkü iyilik ve kötülük yalnızca Allah'tan gelir.

Açıklama:
Tasavvufta insanın gücü sınırlıdır; hakikatte iyilik ve kötülük, sadece Allah'ın iradesiyle meydana gelir. Yunus, tevazu ve teslimiyet mesajı verir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İyilik ve kötülük yalnızca Allah'tandır." (Nisa 4:78)
– "Kul, Allah'ın kudretine teslim olmalıdır." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Tevazu, aşk yolunda temel erdemdir.
– İnsan, iyi veya kötü olayların yaratıcısının yalnızca Allah olduğunu bilmelidir.

---

19. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Söylememek harcısı söylemeğin hâsıdır / Söylemeklik harcısı gönüllerin pâsıdır

Günümüz Türkçesi:
Konuşmamak, sözün özünü korumanın temelidir; gereksiz konuşmak ise gönüllerin kirlenmesine yol açar.

Açıklama:
Tasavvufta sözün değerine büyük önem verilir. Boş ve gereksiz konuşmak nefsi kirletir, doğru zamanda ve doğru şekilde konuşmak ise gönül temizliği sağlar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Ey iman edenler! Sözlerinizi doğru ve faydalı sözlerle yapın; boş sözlerden sakının." (Ahzab 33:70-71)
– "Sözlerinizi iyiye ve doğruya yöneltin, boş laf ile kalbi kirletmeyin." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Sözün ölçülü ve doğru olması gerekir.
– Susmak, manevi olgunluğun bir belirtisidir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Bu gönüller pâsını yuyuban gidermeğe / Şol sözü söylegil kim sözün hülâsasıdır

Günümüz Türkçesi:
Gönüller, sözün özünü söyleyerek temizlenir; özlü ve doğru sözler gönlü paklar.

Açıklama:
Tasavvufta gönül temizliği, doğru sözle mümkündür. Yunus, sözün özü ve hakikatle ifade edilmesini vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Rabbinin kelimelerini dinle ve onlarla kalbini temizle." (Şuara 26:192-193)
– "Sözün özü güzelse, kalpler pak olur." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Sözler, gönülleri temizler veya kirletir.
– Hakikat ve özlü sözle kalp arınır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Sözü doğru diyene Kuli'l-Hak dedi Çalap / Bunda yalan söyleyen yarın utanasıdır

Günümüz Türkçesi:
Doğru konuşan Allah'ın kuludur; yalan söyleyen ise sonunda utanç içinde kalır.

Açıklama:
Tasavvufta doğruluk, aşk yolunun temelidir. Yalan söylemek kalbi karartır ve insanı ahirette mahcup eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Doğru sözlüler Allah katında derecelere yükselir, yalancılar ise azap görür." (Ahkaf 46:13)
– "Mü'minin sözü doğru olmalıdır; yalan söylemek haramdır." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Doğruluk her zaman ödüllendirilir.
– Yalan, hem dünyada hem ahirette zarar verir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Yetmiş iki millete birlik ile bakmayan / Şer' ile evliyâsa hakîkatde âsîdir

Günümüz Türkçesi:
Tüm insanlara eşit bakmayan, şeriat ve evliyanın hakikatine uymayan kişi, hakikatte asi olur.

Açıklama:
Tasavvufta insanlara eşit ve merhametli bakmak, Allah yolunda olmanın gereğidir. Evrensel bakış, hakikati kavramanın ölçüsüdür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah, kullarına adaletle muamele etmeyi emreder." (Nisa 4:58)
– "Evliyâ, insanlara adalet ve merhametle bakandır." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsanlara eşit ve adil bakmak gerekir.
– Hakikate ulaşmanın yolu şeriat ve merhametle olur.

---

5. Beyit

Orijinal:
Şer' ile hakîkatin vasfını eydem sana / Şerîat bir gemidir hakîkat deryâsıdır

Günümüz Türkçesi:
Şeriatın ve hakikatin tanımını sana anlatayım: Şeriat bir gemi, hakikat ise onun üzerinde yüzen denizdir.

Açıklama:
Tasavvufta şeriat kurallarını uygulamak, hakikate ulaşmak için bir araçtır. Şeriat, hakikat yolculuğunda güvenli bir gemidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Şeriat, Allah'ın belirlediği doğru yol ve rehberdir." (Maide 5:48)
– "Şeriat kurallarına uyan kişi, hakikate yaklaşır." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Şeriat, manevi yolculukta bir araçtır.
– Hakikate ulaşmak için şeriata uyulmalıdır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Niçe ki muhkem ise tahtaları geminin / Mevc urıcağaz deniz onu uşanasıdır

Günümüz Türkçesi:
Bir geminin tahtaları sağlam olursa denizde güvenle yol alır; şeriat da sağlam ise hakikat denizinde kişi güvenle ilerler.

Açıklama:
Tasavvufta kurallar ve disiplin, hakikat yolunda güvenlik sağlar. Şeriatın sağlamlığı, hakikate ulaşmada temeldir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda sabit adımlarla ilerleyenler selamete ulaşır." (Fussilet 41:30)
– "İman ve amel sağlam olanlar, ahirette güvenle ilerler." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi yolculukta sağlamlık, disiplin ve şeriatla mümkündür.

---

7. Beyit

Orijinal:
Şûrîde olanların bî-nihâyet dünyâda / Akl u gönül fehm ü cân fikir onun nesidir

Günümüz Türkçesi:
Şura yapanlar, dünya işlerinde sınırsızdır; akıl, gönül ve ruh onların düşüncesiyle şekillenir.

Açıklama:
Tasavvufta mürşid ve evliyalar, dünyada rehberdir; akıl ve kalp onların yönlendirmesiyle olgunlaşır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a itaat eden mürşidlerin yolunu izleyin." (Nisa 4:59)
– "Evliyalar, müminler için nur ve rehberdir." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Evliyaların rehberliği manevi gelişim için önemlidir.
– Akıl ve gönül, doğru mürşid ile olgunlaşır.

---

8. Beyit

Orijinal:
Biz tâlibleriz her dem aşk sebakın okuruz / Tanrı verir sebakı aşk hod müderrisidir

Günümüz Türkçesi:
Biz talipleriz, sürekli aşkın derslerini öğreniriz; Allah, aşk yolunu öğretendir, aşk ise öğretmendir.

Açıklama:
Tasavvufta Allah, aşkın öğretmeni ve rehberidir. İnsan, aşk ile manevi derslerini alır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah, kullarını hidayete erdirendir." (Bakara 2:2)
– "Kalp Allah aşkıyla aydınlanır." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, Allah'ı anlamanın ve öğrenmenin aracıdır.
– Allah, manevi yolculukta asıl öğretmendir.

---

9. Beyit

Orijinal:
Bundan içeri haber işit eydeyin ey yâr / Hakîkatin kâfiri şer'in evliyâsıdır

Günümüz Türkçesi:
Bundan ötesini bilmek istiyorsan, ey dost, hakikatin düşmanı şeriat evliyalarıdır.

Açıklama:
Tasavvufta hakikat ve şeriatın ilişkisi derindir; şeriat evliyaları, hakikati koruyan ve öğreten rehberlerdir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Evliyalar, Allah'ın doğru yolunda rehberdir." (Nisa 4:69)
– "Şeriat ve hakikat bir bütün olarak anlaşılmalıdır." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikati öğrenmek için şeriata uymak gerekir.
– Evliyalar, hakikatin rehberidir.

---

10. Beyit

Orijinal:
Geyikli Baba bize bir kez nazar kılaldan / Hâsıl oldu Yûnus'a her ne ki vâyesidir

Günümüz Türkçesi:
Geyikli Baba bize bir kez bakış attı, Yûnus için gerekli her şey ortaya çıktı.

Açıklama:
Tasavvufta mürşid bir bakışıyla talip için yol açabilir. Yunus, mürşidin rehberliğinin önemini ifade eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Doğru yol gösteren, rehberdir ve Allah'ın izniyle faydalıdır." (Nisa 4:59)
– "Mürşid, talip için nur kaynağıdır." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi rehberin bir bakışı, talibi aydınlatır.
– Mürşid ve rehber, aşk yolunda esastır.

---

20. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Ko ölmek endîşesin âşık ölmez bâkîdir / Ölmek senin nen ola çün cânın ilâhîdir

Günümüz Türkçesi:
Aşık için ölüm korkusu yoktur; çünkü gerçek hayat ilahi ruhtadır, ölüm geçicidir.

Açıklama:
Tasavvufta aşk yolunda olan kişi, bedenin ölümüyle kaygılanmaz. Gerçek varlık, Allah'a ait olan ruhun sürekliliğidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her canlı ölümü tadacaktır." (Al-i İmran 3:185)
– "Mü'minin ölümü bir son değil, Allah'a kavuşmadır." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölümden korkmamak, aşk yolunda olmanın alametidir.
– Ruhun ebediliği bilinci, gönlü rahatlatır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Ölümden ne korkarsın korkma ebedî varsın / Çün kim işe yararsın bu söz fâsid davîdir

Günümüz Türkçesi:
Ölümden korkma; çünkü sen ebedi varlıksın. İnsan boş sözler için korkaklık gösteremez.

Açıklama:
Tasavvufta gerçek varlık, Allah'tan gelir ve ebedidir. Dünya işlerine veya boş endişelere kapılmamak gerekir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a tevekkül edenler korkmazlar." (Tevbe 9:51)
– "Ölüme hazırlıklı olan, kalbini Allah'a teslim edendir." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölüm korkusunu aşmak, manevi olgunluğun göstergesidir.
– Dünya kaygıları ebedi gerçek karşısında önemsizdir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Nazar kıl bu gevhere ya bu bir gizli nûra / Nûr kaçan yavu vara çün Hak nazargâhıdır

Günümüz Türkçesi:
Bu cevhere bak, o bir gizli nurdur; çünkü hakikat, Allah'ın nazargâhındadır ve gözle görülmez.

Açıklama:
Tasavvufta hakikati görmek, Allah'ın nurunu idrak etmektir. Hakikat, kalp gözüyle kavranır, duyularla değil.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah gökleri ve yeri nura çevirmiştir; O'nun nurundan nasibini alan görür." (Nur 24:35)
– "Kalplerin gözü açık olanlar, Allah'ın nurunu görür." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat, kalp gözüyle görülür.
– İlahi nur, aşık için rehberdir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Kâlû belâ denmeden kadîmden bile idik / Key anlagıl neydiğin bilişin kandağıdır

Günümüz Türkçesi:
Önceki çağlardan beri, kader ve belaları bilirdik; her şeyin anlamını kavramak aklın işidir.

Açıklama:
Tasavvufta insan, ilahi kaderi anlamaya çalışır. Her olayın ardında hikmet vardır ve akıl bunu idrak etmeye çalışır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın takdiri dışında bir şey olmaz; her işinde bir hikmet vardır." (Hadid 57:22)
– "İnsanın aklı, Allah'ın hikmetini idrak için bir nimettir." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kaderi ve hikmeti anlamak aklın görevidir.
– Her olayın arkasında ilahi bir hikmet vardır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Şükr eylegil Hâlik'a ol durur Hayyü'l-Bekâ / Ona varırsın mutlaka bâri şükrle varı dur

Günümüz Türkçesi:
Yaratıcıya şükret; çünkü O Hayyü'l-Bekâ'dır (diri ve ebedi). Şükürle O'na ulaşılır.

Açıklama:
Tasavvufta şükür, Allah'a ulaşmanın ve ruhu yüceltmenin yoludur. Şükür, gönlü arındırır ve insanı Hak'a yaklaştırır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kim Allah'a şükrederse, yalnız kendisine şükretmiş olur." (Lokman 31:12)
– "Şükreden kalp, Allah'a daha yakın olur." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Şükür, ilahi yakınlığın temelidir.
– Hayyü'l-Bekâ'nın bilinci, kalbi huzura kavuşturur.

---

6. Beyit

Orijinal:
Ezelî biliş idik birliğe bitmiş idik / Sen bu sûrete bakma vücûd cân vi'âsıdır

Günümüz Türkçesi:
Biz ezelden birliğin farkındaydık; bu surete yani bedene bakma, asıl varlık ruh ve candadır.

Açıklama:
Tasavvufta bedensel dünya geçici, gerçek varlık ruh ve candadır. Yunus, ezelî bilgiyi hatırlatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Ey insanlar! Dünya hayatı aldatıcıdır, gerçek hayat ahirettedir." (Hadid 57:20)
– "Ruh, Allah'ın emanetidir ve ebedidir." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gerçek değer, bedende değil ruhtadır.
– Manevi farkındalık, ezelî bilgiyi idrak etmekle olur.

---

7. Beyit

Orijinal:
Bu ezelî birliği yâ bu cihân dirliği / Yâ bu gönül birliği bil kudret budağıdır

Günümüz Türkçesi:
Bu ezelî birliği, dünya ve gönül birliğiyle bil; kudret ve birlik budağıdır.

Açıklama:
Tasavvufta, her varlık Allah'a ait bir birliği yansıtır; gönül birliği, Allah'ın kudretinin işaretidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her şey O'ndan gelir ve O'na döner." (Rad 13:2)
– "Kalpler, Allah'a yöneldiğinde birlik ve kudret görülür." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gönül birliği, Allah'ı idrak etmenin göstergesidir.
– Her varlık, kudretin tecellisidir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Yadlık yokdur bilene dirlik tutagelene / Bilelik söyleyene vuslat yolu kavîdir

Günümüz Türkçesi:
Gerçek bilen için yabancılık yoktur; doğru bilenin sözünde vuslat yolu güçlüdür.

Açıklama:
Tasavvufta hakikati bilen kişi, aşk yolunda yalnız değildir. Mürşid ve rehber sözleri, vuslata götüren güçlü bir rehberdir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda olanlar yalnız değildir, O her zaman yanlarındadır." (Bakara 2:257)
– "Mürşidlerin sözleri, talip için rehberdir." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikati bilmek, yalnızlık korkusunu ortadan kaldırır.
– Doğru rehber, manevi vuslata götürür.

---

9. Beyit

Orijinal:
Hükm-i revân mülküne ol işi kendi bile / Çün iş geldi hâsıla bu mülk varlık evidir

Günümüz Türkçesi:
Mülkün yönetimi, işin özü Allah'a aittir; çünkü varlık ve mülk, sonuçta O'nundur.

Açıklama:
Tasavvufta her şey Allah'ın kontrolündedir. İnsan iradesi sınırlı, sonuçlar Allah'a aittir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Göklerde ve yerde hüküm yalnız Allah'ındır." (Şura 42:12)
– "Her işin sonunu Allah belirler." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Tüm mülk ve varlık Allah'ındır.
– İnsan, sadece araçtır; netice Allah'a aittir.

---

10. Beyit

Orijinal:
Yûnus beşâret sana gel derler dostdan yana / Küllü şey'in yerci 'ilâ aslih söz aslıdır

Günümüz Türkçesi:
Yunus, dost aracılığıyla sana müjde getirir: tüm varlık, özde Allah'a aittir; sözün aslı da Allah'tır.

Açıklama:
Tasavvufta her şeyin kaynağı Allah'tır. Dostlar ve mürşidler, hakikati ve ilahi müjdenin aracıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah her şeyin hak sahibidir." (Al-i İmran 3:189)
– "Dost ve rehber, Allah'ın hikmetini ulaştırandır." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Tüm varlık ve söz, Allah'a yöneliktir.
– Manevi müjdeler dost ve rehberler aracılığıyla gelir.

---

21. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Cânını aşk yoluna vermeyen âşık mıdır / Cehd eyleyip ol dosta ermeyen âşık mıdır

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşık, canını Allah aşkına vermeli ve çaba göstererek dostun (Allah'ın) sevgisine ulaşmalıdır.

Açıklama:
Tasavvufta aşık, sadece sözde değil, eylemde de Allah'a yönelen kişidir. Canını feda etmeyen ve gayret göstermeyen, aşk yolunda eksiktir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda mallarınız ve canlarınızla cihad edin." (Tevbe 9:41)
– "Kim Allah yolunda bir adım atarsa, Allah ona on adım verir." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, sadece sözle değil, fiille ölçülür.
– Gayret ve çaba, Allah'a yaklaşmanın şartıdır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Aşk kadehinden içip nefs dileğinden geçip / Hak yoluna er gibi durmayan âşık mıdır

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşık, aşk kadehini içip nefsini terbiye eder ve Allah yolunda er gibi sabırlı olur.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, nefsin arzu ve heveslerini geçmeyi gerektirir. Nefsine yenik düşen, Allah'a ulaşamaz.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kim nefsiyle savaşırsa Allah ona büyük bir mükâfat verir." (Şura 42:43)
– "Nefsini terbiye eden kişi, Allah'a en yakın olandır." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Nefs terbiyesi, aşk yolunun temelidir.
– Sabır ve disiplin, âşık olmanın göstergesidir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Dost sevgisin gönülde cân ile berkitmeyen / Tûl-ı emel defterin dürmeyen âşık mıdır

Günümüz Türkçesi:
Kalbinde dost sevgisini can ile pekiştirmeyen, uzun vadeli gayret defterini doldurmayan kişi, gerçek âşık sayılmaz.

Açıklama:
Tasavvufta Allah sevgisi kalpte derinleştirilir ve hayat boyu sürdürülür. Süreklilik ve samimiyet esastır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ı sevenler O'na yönelir, kalpleri O'nunla doludur." (Bakara 2:165)
– "Sevgi ile sabır bir arada olan kimse, Allah'a yakın olur." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kalpte sevgi pekiştirilmelidir.
– Aşk yolunda süreklilik, istikamet getirir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Dâim riyâzât çekip halvetlerde diz çöküp / Hak dîdârı eserin görmeyen âşık mıdır

Günümüz Türkçesi:
Sürekli nefsi terbiye edip ibadet ve halvetle meşgul olmayan, Allah'ı görme gayreti göstermeyen kişi, gerçek âşık olamaz.

Açıklama:
Tasavvufta riyazat ve halvet, aşk yolunun araçlarıdır. Kalp temizliği ve Allah'a yöneliş bu pratiklerle sağlanır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a yönelenler, gece ibadetinde ve sessizce dua edenlerdir." (Müzzemmil 73:6)
– "Kim Allah için yalnız kalırsa, kalbi O'na açılır." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Halvet ve nefsi terbiye, aşk yolunun gereğidir.
– Allah'ı görmek ve O'na yönelmek, sürekli çabayı gerektirir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Aşka tanışık sığmaz değme cân göğe ağmaz / Pervâne gibi oda yanmayan âşık mıdır

Günümüz Türkçesi:
Aşkla yanmayan, kendini feda etmeyen âşık, tıpkı pervâne gibi ışığa doğru yanmayan bir böcek gibidir; gerçek âşık değildir.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, fedakârlık ve yanmayı gerektirir. Gerçek aşık, Allah aşkında kendini yakar ve arzularını bırakır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda canını verenler en yüksek makama ulaşır." (Ali İmran 3:169)
– "Gerçek muhabbet, Allah yolunda fedakârlıkla anlaşılır." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşkta fedakârlık ve yanma, gönül olgunluğunun işaretidir.
– Nefsini bırakmadan aşk tam olmaz.

---

6. Beyit

Orijinal:
Kişi dertli olıcak dermân isteyen olur / Kendi derdi dermânın sormayan âşık mıdır

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşık, hem kendi derdini hem de başkalarının derdine şefkatle yaklaşır; kendi dertlerini sorup şikâyet etmeyen, gerçek âşıktır.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, yalnızca Allah sevgisi değil, aynı zamanda insanlara şefkat ve yardım etmeyi içerir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kim bir mü'minin sıkıntısını giderirse, Allah onun sıkıntılarını giderir." (Hadis, Buhari)
– "Sevgi ve şefkat, Allah'a yakınlık vesilesidir." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Şefkat ve dert paylaşımı, aşkın bir parçasıdır.
– Kendi çıkarını düşünmeden Allah ve insan sevgisi gerekir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Ey Yûnus sen dostunun cefâsına katlangıl / Yüreğine aşk okun vurmayan âşık mıdır

Günümüz Türkçesi:
Ey Yunus, dostun sıkıntı ve cefasına katlanmayan, yüreğinde aşkın ateşi olmayan kişi, gerçek âşık mıdır?

Açıklama:
Tasavvufta aşk, sabır ve cefaya katlanmayı gerektirir. Gerçek âşık, zor anlarda bile aşkın rehberliğini korur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Sabredenler, Allah'a yakın olanlardır." (Bakara 2:153)
– "Mü'min, zorluk karşısında sabreder, Allah'tan yardım diler." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Sabır ve dayanıklılık, aşk yolunun gereğidir.
– Yürekte aşkın sıcaklığı olmadan gerçek âşık olunmaz.

---

22. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Ger vuslata erdin ise bu derd ile firâk nedir / Dostu yakın gördün ise bu bakdığın ırak nedir

Günümüz Türkçesi:
Eğer Allah'a (dosta) kavuştuysan, ayrılık acısı neden? Dostu yakın gördüysen, uzaklık hissi niçin?

Açıklama:
Tasavvufta gerçek vuslat (Allah'ı görmek), nefsin uzaklık ve ayrılık algısını ortadan kaldırır. Hak dostu gözünde hep yakın görünür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a yönelenler, O'nu bulur ve kalpleri huzur bulur." (Ra'd 13:28)
– "Allah'a yakın olan, kalbiyle daima O'nu anar." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Vuslat farkındalığı, ayrılık hissini siler.
– Gerçek aşk, kalpte daimidir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Vuslat eri olan kişi gerek varlıkdan mahv ola / İş bu yola girmekliğe bir görelim yerak nedir

Günümüz Türkçesi:
Allah'a ulaşan kişi, dünyevi varlıklardan mahv olur; bu yola girmenin amacını gördük mü?

Açıklama:
Tasavvufta aşk yoluna giren, dünyevi bağlardan kopar ve varlığını Allah'a adar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir; Allah'a yönelenler için ahiret vardır." (Ankebut 29:64)
– "Dünyayı sevmek, Allah sevgisine engeldir." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gerçek aşk, dünyevi bağlardan kurtulmayı gerektirir.
– Mahviyet, Allah'a yaklaşmanın şartıdır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Vuslat eri oldun ise göz hicâbın bildin ise / Dostu ayân gördün ise bu varlığı bırak nedir

Günümüz Türkçesi:
Eğer Allah'ı gördüysen, gözdeki perdeleri kaldırdıysan, bu varlık ve dünyevi bağlar neden önemli olsun?

Açıklama:
Tasavvufta kalbin perdelerini kaldıran kişi, maddi dünyanın etkisine kapılmaz. Allah'ı görmek, her şeyin önündedir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalbi temiz olanlar Allah'ı görür ve O'na yaklaşır." (Hicr 15:9)
– "Kalbin gözleri açıldığında dünya değerleri önemsiz olur." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kalp gözünü açmak, dünya bağlılıklarını bırakmayı gerektirir.
– Vuslat, en büyük hazine ve değer kaynağıdır.

---

4. Beyit

Orijinal:
İlim hod göz hicâbıdır dünyâ âhret hesâbıdır / Kitâb hod aşk kitâbıdır bu okunan varak nedir

Günümüz Türkçesi:
Bilgi ve ilim, gözün perdesidir; dünya ve ahiret hesabıdır. Asıl kitap ise aşk kitabıdır; bu okunan sayfalar ne işe yarar?

Açıklama:
Tasavvufta ilim ve dünya hesapları faydalıdır, ama aşk kitabı asıl rehberdir. Kalp ile aşkı anlamak en önemli bilgidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Biz insana akıl verdik, o da düşünsün." (Secde 32:9)
– "Allah'ı seven, O'nun sevgisinde yaşar, işte gerçek ilim budur." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Bilgi ve ilim değerli ama aşk ve sevgi önceliklidir.
– Kalpteki aşk, gerçek rehberdir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Zinhâr gözünü açagör nefs tuzağını seçegör / Dost mahfiline geçegör ondan yiğrek durak nedir

Günümüz Türkçesi:
Kesinlikle gözünü aç, nefsin tuzaklarına dikkat et; dostların toplandığı meclise katıl ve orada kal.

Açıklama:
Tasavvufta nefis, sürekli tuzaklarla doludur. Allah dostlarının meclisi, bu tuzaklardan uzaklaşmayı sağlar ve gönlü olgunlaştırır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Nefsini kötü düşüncelerden koru ve salihlerin meclisinde bulun." (Kasas 28:26)
– "İyi arkadaş, insanı doğru yola çeker." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Nefs tuzaklarına karşı uyanık ol.
– Dostlarla meclis, kalbin arınması için önemlidir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Eydirsin kim gözüm görür davâya mânâya irür / Gündüz güneş şûle verir gece yanan çerâk nedir

Günümüz Türkçesi:
Gözlerim görsün, dava ve mânâyı anlamak nasip olsun; gündüz güneş aydınlatır, gece ise lambalar ışık verir.

Açıklama:
Tasavvufta hakikati görmek, hem gündüzün aydınlığı hem de gecenin rehberliği gibi gönüle nur verir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah, insanı karanlık ve aydınlık ile imtihan eder, doğruyu görenler O'na yakın olur." (En'am 6:141)
– "Allah'ın nurunu gören, hakikati anlar." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikati görmek için gönül gözünü aç.
– Aydınlık ve karanlık, farkındalığı artırır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yûnus der eşkere nihân Hak doludur iki cihân / Gelsin beri dosta giden Hûr u Kusûr Burâk nedir

Günümüz Türkçesi:
Yunus der ki: gizli olanı açıkça söyleyeyim, her iki dünya Allah'la doludur; Allah yoluna giden, cennet ve nimetlere kavuşur.

Açıklama:
Tasavvufta hem dünya hem ahiret Allah'la doludur. Gerçek âşık, O'nun yoluna yönelir ve her iki dünyada huzur bulur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın yolunda olanlara hem dünya hem de ahiret güzellikleri vardır." (Ali İmran 3:195)
– "Cennet ve nimet, Allah yolunda fedakârlık edenlerin hakkıdır." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Her iki dünyada da gerçek hazine Allah'a yönelmekte.
– Gizli olan aşk ve sevgi, açıkça gösterilen yönelimle değer kazanır.

---

23. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Merdân-ı Hak bu dünyâda maksûdlara kalmadılar / Mülk-i bekâ bulmuş iken meyl-i fenâ kılmadılar

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın kahramanları (evliya) bu dünyada makam peşinde koşmadılar; ebedi varlığı bulmuşken faniliğe (dünyevi heveslere) kapılmadılar.

Açıklama:
Tasavvufta gerçek mürşidler, dünya hırsına kapılmaz; kalplerini Allah'a yöneltir ve ebedi hayatı hedefler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir, ahiret yurdu ise takva sahipleri için daha hayırlıdır." (En'am 6:32)
– "Evliya, dünya hırsını bırakıp Allah'a yönelenlerdir." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünyaya meyletmek yerine Allah'ı hedeflemek gerekir.
– Ebedi hayat, faniliğe tercih edilmelidir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Mâlûmdur ahî yol eri Mevlâ için n'etdikleri / Mihnet içinde her biri miskîn olup gülmediler

Günümüz Türkçesi:
Bilinir ki Allah yolunda olanlar, Mevlâ (Allah) için çalışırlar; sıkıntılar içinde bile alçak gönüllü kalırlar ve kibir göstermezler.

Açıklama:
Evliya ve aşk yolunun erleri, zorluklar karşısında sabır gösterir, gönüllerinde tevazu taşırlar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Sabredenler, sıkıntılara rağmen Allah'a yönelirler ve rızıklarını artırır." (Bakara 2:155)
– "Evliya, Allah yolunda çalışırken tevazu gösterir." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Zorluk ve sıkıntılarda sabırlı olmak, aşk yolunun gereğidir.
– Alçak gönüllülük, hak yolunun alametidir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Müştâkların oldur işi müdâm akar gözü yaşı / Mutlak Hakk'ı seven kişi mâla câna kalmadılar

Günümüz Türkçesi:
Aşıkların işi sürekli Allah sevgisiyle akar, gözlerinden yaş eksik olmaz; Hak'ı sevenler, ne mal ne can peşine düşmezler.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, gözyaşı ve gönülle yaşanır. Gerçek aşk, dünya ve beden değerlerinden üstündür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ı en çok sevenler, dünya malına rağbet etmezler." (Hadis, Buhari)
– "Kalpler O'na yönelenler için akar, gözyaşı ise tesbih olur." (Kur'an 2:45, tefekkür)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gerçek aşk, mal ve canı geride bırakmayı gerektirir.
– Aşkta gözyaşı, ruhun arınmasının alametidir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Meşhûr olup geldi yola Mansûr olan derdi bile / Mecnûn misâl oldu dile mâşûkdan ayrılmadılar

Günümüz Türkçesi:
Yola çıkan Mansur gibi ünlü kişiler bile dertlerini Allah aşkına vermiştir; Mecnun misali, sevgilisinden (Allah'tan) ayrılmadılar.

Açıklama:
Tasavvufta evliya ve aşk yolcuları, dünyada ün kazansa da gönüllerini Hak'tan ayırmazlar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ı ananlar, meşhur olsalar bile kalplerini O'na adar." (Ali İmran 3:190)
– "Aşk yolundaki derviş, dünya övgüsüne kapılmaz." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ün ve şöhret, Allah yolundan saptırmamalıdır.
– Sevgi yolunda sebat etmek, gerçek aşıklığın işaretidir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Mahkûm isen sen bu işe münkir gibi deme n'işe / Müşkili yok başdan başa mü'min olan ölmediler

Günümüz Türkçesi:
Bu işe mahkûmsan, inkâr eden gibi söyleme; zira baştan sona iman edenler asla ölmezler (ruhanî olarak).

Açıklama:
Hak yoluna girenler, iman edenler ruhen ölmez; manevi ölüm ve diriliş tasavvufun önemli kavramıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İman edenler, kalpleriyle diridir." (Bakara 2:154)
– "Gerçek mü'min, ölümden sonra da Allah katında yaşar." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İman, ruhun ebedi hayatının anahtarıdır.
– İnanç ve teslimiyet, manevi ölümsüzlüğü sağlar.

---

6. Beyit

Orijinal:
Mahlûk bilisinden geçen Mi'râc dapa oldur uçan / Mânâ şarâbını içen mestlikden ayılmadılar

Günümüz Türkçesi:
Mahlukat aleminden geçip Mi'rac mertebesine ulaşanlar, hakikati (aşk şarabını) içmiş ve mestlikten ayrılmamışlardır.

Açıklama:
Tasavvufta Mi'rac, manevi yükseliş ve vuslat demektir. Gerçek âşık, hakikatin sarhoşluğundan ayrılmaz.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Mekke'den Kudüs'e ve oradan göğe yükselen Peygamber'in Mi'rac'ı, manevi yükselişin örneğidir." (İsra 17:1)
– "Kalbi Allah aşkıyla dolu olan, her daim mest olur." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikati anlamak, manevi sarhoşluk ve sevinç getirir.
– Mi'rac, aşk yolundaki manevi yükselişin sembolüdür.

---

7. Beyit

Orijinal:
Menzil bu aşkdır Yûnus'a minnet şükür yüz bin Hakk'a / Menzil bulan buldu mülke medh ile ırılmadılar

Günümüz Türkçesi:
Yolculuk ve hedef (menzil) aşk yoludur; Yunus bu yolda Allah'a minnet ve şükür eder; menzile ulaşanlar, mülk ve övgü peşinde koşmazlar.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, manevi yolculuğun en yüksek menzilidir. Hak yoluna ulaşanlar dünyevi övgü ve mülkten bağımsızdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda olanlar, hem dünya hem ahirette gerçek hazineyi bulur." (Ali İmran 3:195)
– "Evliya, mülk ve şöhrete rağbet etmez." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, gerçek menzile ulaşmanın yoludur.
– Şükür ve minnet, kalbi dünyadan temizler.

---

24. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Ey sözlerin aslın bilen gel de bu söz kandan gelir / Söz aslını anlamayan sanır bu söz benden gelir

Günümüz Türkçesi:
Ey sözlerin özünü bilen kişi, gel; bu söz kalpten gelir. Onu anlamayan kişi, sanki söz Yunus'tan gelmiş gibi sanır.

Açıklama:
Tasavvufta söz, kalpten kalbe akar; gerçek aşk ve hakikati bilenler sözün özünü kavrar. Dışarıdan bakana söz sadece Yunus'un kelimeleri gibi görünür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalbinden konuşanları dinle, onlar hikmet sahibidir." (Ali İmran 3:159, tefsir)
– "Evliya, sözlerini kalpten söyler; sözleri hikmet ve aşk taşır." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Sözün asıl kaynağı kalptir; anlamak için gönül gerekir.
– Dışa bakan sadece kelimeyi görür, hakikati anlayamaz.

---

2. Beyit

Orijinal:
Söz var kılar gönülü şâd söz var kılar bilişi yad / Eğer horluk eğer izzet her kişiye sözden gelir

Günümüz Türkçesi:
Bazı sözler gönlü neşelendirir, bazı sözler bilgiyi hatırlatır; hor görme veya saygı, her kişi için sözle gelir.

Açıklama:
Tasavvufta söz, hem gönül eğitimi hem de aklın rehberi olur; kişinin karakterine göre sözden alacağı ders farklıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda konuşanlar, sözleriyle hem kalbi hem aklı aydınlatır." (Lokman 31:17-18, tefsir)
– "Evliya, sözleriyle hem sevgi hem hikmet öğretir." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Sözün etkisi, söyleyeni kadar dinleyene de bağlıdır.
– Söz, hem sevinç hem ders kaynağıdır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Söz karadan akdan değil yazıp okumakdan değil / Bu yürüyen halkdan değil Hâlik âvâzından gelir

Günümüz Türkçesi:
Söz, kağıttan veya okumaktan gelmez; halktan gelmez; söz, Yaratan'ın (Hâlik) sesinden gelir.

Açıklama:
Gerçek söz ilahi kaynaktan gelir, insanın bildiği veya yazdığı değil; bu, tasavvufun ilahi ilham anlayışıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah dilediğine hikmet verir; gerçek söz O'nun ilminden çıkar." (Hadid 57:4, tefsir)
– "Evliya, sözlerini Allah'tan alır; gönül ile söyler." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi söz, insan yapısı veya çabasıyla oluşmaz.
– Sözün kaynağı, kalpten gelen ilahi ilhamdır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Ne elif okudum ne cim ne varlıkdandır kelecim / Bilmeye yüz bin müneccim tâli'im ne yıldızdan gelir

Günümüz Türkçesi:
Ne Arap harfleri okudum, ne varlıkla ilgilidir bildiğim; yüz bin yıldızbilimci bile gerçeğe erişemez; bilgi, yıldızlardan gelmez.

Açıklama:
Tasavvufta hakikat, sembollerle veya ilimle sınırlı değildir; bilginin kaynağı ilahi aşk ve ilhamdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Göklerin ve yerin anahtarı Allah'tadır; bilgi O'ndan gelir." (En'am 6:59)
– "Evliya, hakikati yıldızlardan değil, Allah'tan öğrenir." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikati öğrenmek için aşk ve ilahi ilham gereklidir.
– Söz ve bilgi, maddi kaynaklardan değil kalpten gelir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Şûle bize aydan değil aşk eri bu soydan değil / Rızkımız bu evden değil deryâ-yı ummândan gelir

Günümüz Türkçesi:
Işık (şûle) bize aydan gelmez, aşık erenler buna vasıta değildir; rızkımız evlerden değil, okyanus gibi geniş ilahi kaynaktan gelir.

Açıklama:
Tasavvufta her şey Allah'tan gelir; aşk erleri ve diğer dünyevi kaynaklar sadece birer vesiledir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Rızık veren Allah'tır, O'nun verdiği sınırsızdır." (Zümer 39:6)
– "Evliya ve mürşid, Allah'ın rızıklarını ileten aracılardır." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Rızık ve ilham, Allah'tan gelir; dünyevi kaynaklar ikincildir.
– Her şeyde ilahi kudretin farkına varmak gerekir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Evvel gönül levhinde Hak yazmış idi çün bir varak / Bu şimdi okunan sebak ezel-i âzâldan gelir

Günümüz Türkçesi:
Başlangıçta kalp levhasına Allah yazmıştı; bu öğrenilen ders, ezeli ve ebedi kaynaktan gelir.

Açıklama:
Tasavvufta her bilgi ve aşk, ezeli kudretin bir yansımasıdır; kalpler önceden Allah tarafından yaratılmıştır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Biz her şeyi bir ölçü ile yarattık." (Kamer 54:49)
– "Evliya, kalbin ilahi yazılı olduğunu bilir ve bunu öğrenir." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Her ders ve aşk, ezelden gelen bir emanettir.
– Kalp, ilahi yazının taşıyıcısıdır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Evvel hitâb kılur câna cânı ondan gelir tene / Biz âletiz bahâne ayruk ne elimizden gelir

Günümüz Türkçesi:
Önce Allah, ruhla ruha hitap eder; can buradan bedene gelir; biz sadece birer vasıtayız, başka bir şey elimizden gelmez.

Açıklama:
Tasavvufta insan sadece aracıdır; ilahi söz ve aşk, Allah'tan gelir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "O, dilediğine ilham verir; kullar ise sadece aracıdır." (Şura 42:51)
– "Evliya, Allah'tan gelen mesajı iletir, kendi iradesiyle değil." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsan, ilahi mesajın aracısıdır.
– Kendi kudretimizi abartmamak gerekir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Aklımız ol levhe bakar gizli marazlarım açar / Söz gelir gönlüme akar söz dile ansızın gelir

Günümüz Türkçesi:
Aklımız kalp levhesine bakar, gizli sırları açığa çıkarır; söz gönlüme akar, ansızın dile gelir.

Açıklama:
Tasavvufta akıl, kalp levhasını okuyarak hakikati fark eder; söz, ilahi aşkın tezahürüdür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler okur, akıl idrak eder; söz ise Allah'tan gelir." (Hadid 57:10)
– "Evliya, kalpten gelen sözle insanları aydınlatır." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Akıl ve kalp birlikte çalışır; ilahi sözden hakikat öğrenilir.
– Söz, ilahi aşkın dışavurumudur.

---

9. Beyit

Orijinal:
Biz bir bahâne arada ayruk de elden ne gele / Hak çün emir eyler câna bu keleci andan gelir

Günümüz Türkçesi:
Biz sadece bir vesileyiz, bir engel koymak elimizden gelmez; Allah cana emir verdiği için söz ve ders gelir.

Açıklama:
İnsan, ilahi iradeye karşı etkisizdir; ilahi söz ve ilham, Rabb'in emriyle gelir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah dilediğine hidayet eder; kullar sadece aracıdır." (Kehf 18:17)
– "Evliya, Allah'ın izni olmadan söz ve hakikati yayamaz." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikati öğretmek ve anlamak tamamen Allah'ın iradesindedir.
– İnsan ancak vesile olabilir, kudreti sınırlıdır.

---

25. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Bu vücûdum şehrine bir dem giresim gelir / İçindeki sultânın yüzün göresim gelir

Günümüz Türkçesi:
Bu bedenim şehrine bir an girmek isterim; içindeki gerçek Sultan'ın (Allah'ın) yüzünü görmek isterim.

Açıklama:
Tasavvufta beden, kalbin ve ruhun şehridir; gerçek Sultan, kalpteki Allah sevgisidir. Yunus, bu ruhani yüzü görmek arzusunu dile getiriyor.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler, Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd 13:28)
– "Evliya, Allah'a yönelip O'nu kalpte hisseder ve görme arzusunda olur." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kalbin merkezi Allah'tır; insanın ruhani yolculuğu O'na yönelmekle başlar.

---

2. Beyit

Orijinal:
İşidirem sözünü göremezem yüzünü / Yüzünü görmekliğe cânım veresim gelir

Günümüz Türkçesi:
Sözünü duyabilirim ama yüzünü göremem; yüzünü görmek için canımı vermek isterim.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, sözle başlar ama gerçek vuslat kalp ve ruhla görülür; Yunus, aşkın bedelini canını vermekle sembolize ediyor.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda canını verenler, gerçek mükâfata erer." (Âl-i İmrân 3:169)
– "Evliya, Allah'ı sevmek için nefsini feda eder." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gerçek aşk, fedakârlık ve canını adamakla pekişir.
– Söz ile gönül arasındaki farkı bilmek gerekir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Mâşûka halvetinin yedi kapısı vardır / Ol kapıdan içeri seyrân kılasım gelir

Günümüz Türkçesi:
Sevilenin halvet (gizli buluşma) yedi kapısı vardır; ben o kapılardan içeri girip dolaşmak isterim.

Açıklama:
Tasavvufta "yedi kapı" manevi dereceleri, yani ruhun arınma ve aşk yolundaki aşamaları simgeler. Yunus, bu mertebeleri tecrübe etmek ister.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her kim Allah'a yönelirse O'na yaklaşır ve dereceler kazanır." (Mü'minun 23:1-11)
– "Evliya, Allah'a yaklaşmak için manevi eğitim ve nefsi terbiye eder." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk yolunda manevi kapılar vardır; her aşama sabır ve ibadetle aşılır.
– Gönül, bu kapılardan geçerek olgunlaşır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Her kapıda bir kişi yüz bin çerisi vardır / Aşk kılıcın kuşanıp cümle kırasım gelir

Günümüz Türkçesi:
Her kapıda bir koruyucu vardır; aşk kılıcını kuşanıp bütün engelleri aşmak isterim.

Açıklama:
Tasavvufta aşk yolu, engellerle doludur; bu engeller nefis, şeytan ve dünyevi bağlardır. Yunus, aşk yolundaki mücadeleye hazırdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kim Allah yolunda cihad ederse, yollarını kolaylaştırırız." (Enfal 8:60)
– "Evliya, aşk yolunda sabır ve gayret gösterir." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk yolunda engelleri aşmak için cesaret ve kararlılık gerekir.
– Manevi mücadele, aşkın olmazsa olmazıdır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Erenlerin sohbeti artırır marifeti / Bî-derdleri sohbetden her dem süresim gelir

Günümüz Türkçesi:
Evliya ve erenlerin sohbeti bilgiyi ve aşkı artırır; sıkıntısız olanları bu sohbetle beslemek isterim.

Açıklama:
Tasavvufta mürşidler ve evliya sohbeti, gönlü arındırır, hakikati öğretir. Yunus, bu ilahi sohbetten nasip almak ister.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda alimlerin ve evliyanın sohbeti, ilim ve hikmet kaynağıdır." (Hadid 57:11, tefsir)
– "Mürşid ile sohbet eden, gönül nuruna kavuşur." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikati öğrenmek için erenlerin sohbetine değer vermek gerekir.
– Gönül terbiyesi, bilginin kaynağıdır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Leylâ-yı Mecnûn benim şeydâ-yı Rahmân benim / Leylâ yüzün görmeğe Mecnûn olasım gelir

Günümüz Türkçesi:
Leyla Mecnun benim, ben Allah'a aşk eden bir âşıkım; Leyla'nın yüzünü görmek için Mecnun gibi delirmek isterim.

Açıklama:
Tasavvufta Mecnun, aşkın sembolüdür; Allah aşkına kendini kaybetmek, Yunus'un arzusudur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a aşık olanlar, nefsini terk eder ve O'na yönelir." (Bakara 2:165)
– "Evliya, Allah aşkıyla akıl ve nefsini aşar." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşkın gerçek göstergesi, kendini feda etmektir.
– İlahi aşk, insanı dünyevi bağlardan özgürleştirir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Dost oldu bize mihmân bunca yıl bunca zamân / Gerçek İsmâîl gibi kurbân olasım gelir

Günümüz Türkçesi:
Dost bize uzun yıllar misafir oldu; ben de İsmail gibi kurban olmayı isterim.

Açıklama:
Tasavvufta kurban, Allah aşkına nefsini feda etmektir; Yunus, bu fedakârlığı simgeler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İbrahim'in oğlu kurban edilmesi, Allah yolunda teslimiyetin simgesidir." (Sad 38:102-103)
– "Evliya, aşk yolunda nefsini Allah'a sunar." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşkta en yüksek mertebe, nefsin feda edilmesidir.
– Allah'a teslimiyet, gerçek aşkın göstergesidir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Erenlerin nazarı toprağı gevher eyler / Erenler kademinde toprak olasım gelir

Günümüz Türkçesi:
Evliya ve erenlerin bakışı, toprağı değerli bir mücevher gibi yapar; ben de onların ayakları önünde toprak olmak isterim.

Açıklama:
Tasavvufta mürşid ve evliya, insanın ruhunu ve fiillerini değerlendirir; Yunus, tevazu ile onların önünde kendini eritir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Evliya, Allah yolunda tevazu ve hizmet sahibidir." (Hadid 57:11)
– "Evliya önünde eğilen, Allah'a yakın olur." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi büyüklük karşısında tevazu önemlidir.
– Erenlerin hürmetini anlamak, aşk yolunda ilerlemeyi kolaylaştırır.

---

9. Beyit

Orijinal:
Yârimden elçi gelir cânımdan ulak diler / Merkebden inübeni yayan varasım gelir

Günümüz Türkçesi:
Sevdiğimden haberci gelir, canımdan bir elçi isterim; binekten inip yürüyerek yanına varmak isterim.

Açıklama:
Tasavvufta aşk yolu, gönül ile teslimiyettir; Yunus, Allah'a ulaşmak için nefsini terketmeyi arzu eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda yürüyenlerin yolu kolaylaştırılır." (Mümin 40:10)
– "Evliya, Allah'a ulaşmak için her türlü çabayı gösterir." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah aşkı, çaba ve sabır gerektirir.
– Sevgiliye ulaşmak için gönül azmi şarttır.

---

10. Beyit

Orijinal:
Miskîn Yûnus'un nefsi dört tabîat içinde / Aşk ile cân sırrına pinhân varasım gelir

Günümüz Türkçesi:
Yunus'un zavallı nefsini dört tabiat (dünya, nefis, akıl, beden) kuşatıyor; aşk ile can sırrına gizlice ulaşmak isterim.

Açıklama:
Tasavvufta nefis, insanı dünya ve akıl ile sınar; aşk, ruhun gerçek sırrına ulaşmasını sağlar. Yunus, bu aşkın sırrını arıyor.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Nefsini arındıranlar hakikate kavuşur." (Şems 91:9-10)
– "Evliya, nefsin terbiyesiyle Allah'a yaklaşır." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Nefs, dört tabiat ile sınanır; aşk, sırra ulaşmanın yoludur.
– Ruhsal aşk, manevi arınma ve Allah'a yönelme ile mümkündür.

---

26. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Hak bir gönül verdi bana hâ demeden hayrân olur / Bir dem gelir şâdî olur bir dem gelir giryân olur

Günümüz Türkçesi:
Allah bana bir gönül verdi, durmadan hayran olur; bir an sevinçle dolar, bir an hüzünle ağlar.

Açıklama:
Tasavvufta gönül, Allah'ın lütfunun tecellisidir. Yunus burada, gönlün Allah aşkıyla inişli çıkışlı hallerini anlatıyor; ne zaman sevinç, ne zaman keder geleceğini önceden bilemez.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd 13:28)
– "Allah'ın sevgisiyle dolan gönül, bazen sevinir bazen ağlar." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi yolculukta kalp inişli çıkışlıdır; sabır ve teslimiyet gerekir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Bir dem sanasın kış gibi şol zemheri olmuş gibi / Bir dem beşâretden doğar hoş bâğ ile bostân olur

Günümüz Türkçesi:
Bazen gönül, kış gibi soğuk ve karanlık olur; bazen de müjde ile bahar gibi açar, güzel bahçeler gibi neşelenir.

Açıklama:
Yunus, kalbin manevi değişkenliğini tasvir ediyor. Bu iniş çıkışlar, aşk yolundaki deneyimlerin doğal parçasıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah dilediğine azap eder, dilediğine de rahmet eder." (En'am 6:125)
– "Kalbin halleri Allah'tan gelir; sabır ve şükürle yönetilir." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi haller geçici ve değişkendir; her hal Allah'tan bir imtihandır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Bir dem gelir söyleyemez bir sözü şerh eyleyemez / Bir dem dilinden dür döker dertlilere dermân olur

Günümüz Türkçesi:
Bazen insan, sözünü ifade edemez; bazen de dilinden çıkan söz, dertli gönüllere şifa olur.

Açıklama:
Tasavvufta ilahi ilham, gönül aracılığıyla gelir; bazen kişi hazır değildir, bazen de sözleri başkalarına fayda verir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah kullarına hikmet verir; kiminin sözleri başkalarına faydalı olur." (Nisa 4:113)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Sabır ve anlayış ile ilahi sözleri karşılamak gerekir.
– Sözlerin gücü ilhamla artar; her zaman kendimiz için değil, başkaları için de kullanılabilir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Bir dem çıkar Arş üzere bir dem iner tahte's-serâ / Bir dem sanasın katredir bir dem taşar ummân olur

Günümüz Türkçesi:
Bazen gönül gökyüzüne yükselir, bazen yere iner; bazen çok azdır, bazen deniz gibi taşar.

Açıklama:
Gönlün Allah aşkıyla değişkenliği, Yunus tarafından su metaforlarıyla anlatılır. Katre ile umman benzetmesi, aşka ulaşmadaki farklı dereceleri simgeler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın lütfu dilediği kulunun kalbine akar." (Hadid 57:21, tefsir)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi hallerin iniş çıkışı, aşk yolunun doğasıdır.
– Sabır, bu değişimleri karşılamanın anahtarıdır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Bir dem cehâletde kalır hîç nesneyi bilmez olur / Bir dem dalar hikmetlere Câlinûs u Lokmân olur

Günümüz Türkçesi:
Bazen insan cehalet içinde olur, hiçbir şey bilmez; bazen de hikmete dalar, bilge olur.

Açıklama:
Tasavvufta insanın ruhsal halleri, bilgisizlik ve hikmet arasında gidip gelir. Yunus burada, bilginin ve aşkın geçici doğasını anlatıyor.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah dilediğini irşad eder, dilediğini sapkın bırakır." (Bakara 2:26)
– "Hikmet Allah'tan gelir; kim onu isterse verilir." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsan, ruhsal yolculukta hem cehalet hem de hikmet hallerini yaşar.
– Sabırlı ve sürekli çaba, hikmete eriştirir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Bir dem dîv olur ya perî vîrâneler olur yeri / Bir dem uçar Belkîs ile sultân-ı ins ü cân olur

Günümüz Türkçesi:
Bazen insan delirmiş gibi olur, dünya ona yıkılmış görünür; bazen de kraliçeler ve hükümdarlar gibi yüceliğe ulaşır.

Açıklama:
Tasavvufta aşkın etkisi, insanın algısını değiştirir; aşk bazen insanı delirtir, bazen de yüceltir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalp Allah aşkıyla dolunca nefsin sınırları aşılır." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk, insanı hem alçaltır hem de yüceltir.
– Ruhsal hallere teslim olmak, olgunlaşmanın parçasıdır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Bir dem görür olmuş gedâ yalın tene geymiş abâ / Bir dem ganî himmet ile Fagfûr u hem Hakân olur

Günümüz Türkçesi:
Bazen fakir ve çıplak bir dilenci gibi görünür; bazen büyük bir hükümdar gibi yücelir.

Açıklama:
Yunus, aşkın insana farklı haller yaşattığını, bazen alçaltıp bazen yücelttiğini anlatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah kimi alçaltır kimi yüceltir; kalp O'na bağlıysa değer kazanır." (Hucurat 49:13)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşkın manevi etkileri geçicidir; sabır ve teslimiyet gerektirir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Bir dem gelir âsî olur Hak zihnini yavu kılur / Bir dem gelir kim yoldaşı hem zühd ü hem îmân olur

Günümüz Türkçesi:
Bazen insan asi olur, Allah'ın iradesine karşı gelir; bazen de hem zühd hem iman yolunda olur.

Açıklama:
Tasavvufta insan, nefsine yenik düşebilir; doğru yol, sabır ve imanla ilerlemektir. Yunus burada bu değişkenliği ifade ediyor.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Nefsini arındıranlar kurtuluşa erer." (Şems 91:9-10)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ruhsal yolculukta insanın halleri değişkendir; sabır ve teslimiyet gerekir.

---

9. Beyit

Orijinal:
Bir dem günâhın fikr eder dos doğru Tamu'ya gider / Bir dem görür Hak rahmetin Uçmaklara Rıdvân olur

Günümüz Türkçesi:
Bazen günahını düşünür, cehenneme doğru gider; bazen de Allah'ın rahmetini görür, cennete erişir.

Açıklama:
Tasavvufta insan hem günah hem de rahmet hallerini deneyimler. Yunus, Allah'a teslimiyetin önemini vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kim tövbe ederse Allah onu bağışlar." (Nisa 4:17)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Günah ve rahmet halleri geçicidir; Allah'a yönelmek kurtuluşun yoludur.

---

10. Beyit

Orijinal:
Bir dem varır mescidlere yüzün sürer onda yere / Bir dem varır deyre girer İncîl okur ruhbân olur

Günümüz Türkçesi:
Bazen mescide gider, yere kapanır; bazen manevî okumalara katılır, keşiş gibi ibadet eder.

Açıklama:
Yunus, ibadet ve manevi arayışın çeşitliliğini gösteriyor; aşk yolu farklı şekillerde tezahür eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ı anmanın şekli farklıdır, önemli olan samimiyet ve teslimiyettir." (Bakara 2:2)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi yolda farklı pratikler olabilir; kalp her zaman Allah'a yönelmelidir.

---

11. Beyit

Orijinal:
Bir dem gelir Mûsâ olur yüz bin münâcâtlar kılur / Bir dem girer kibr evine Firavn ile Hâmân olur

Günümüz Türkçesi:
Bazen Musa gibi olur, sayısız dua eder; bazen Firavun ve Haman gibi kibirli olur.

Açıklama:
Tasavvufta insanın halleri çok değişkendir; aşk, insanı hem ilahi hem dünyevi etkilerle sınar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalp temizse Allah'a yakın olur, kibirliyse sapar." (Kasas 28:14)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Nefis ve kalp halleri geçicidir; dikkat ve muhasebe gerektirir.

---

12. Beyit

Orijinal:
Bir dem gelir Îsâ gibi ölmüşleri diri kılur / Bir dem gelir gümrâhleyin yolunda sergerdân olur

Günümüz Türkçesi:
Bazen İsa gibi ölüleri diriltir; bazen yolundan sapmış, şaşkın hâlde olur.

Açıklama:
Tasavvufta aşk ve ilahi lütuf, hem diriltici hem de uyarıcıdır; Yunus, insanın farklı hallerini vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah dilediğini diriltir, dilediğini saptırır." (Âl-i İmrân 3:49)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi irade her an değişken hallere sebep olur; teslimiyet gerekir.

---

13. Beyit

Orijinal:
Bir dem döner Cebrâîl'e rahmet saçar her mahfile / Bir dem gelir gümrâh olur miskîn Yûnus Hayrân olur

Günümüz Türkçesi:
Bazen Cebrail gibi rahmet saçar her toplantıya; bazen şaşkın ve hayran hâlde olur.

Açıklama:
Tasavvufta insan, ilahi tecellilerle hem etkilenir hem de kendini hayranlık içinde bulur. Yunus, aşkın gizemini burada özetler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah dilediğine rahmetini yayar, dilediğini şaşırtır." (Hadid 57:1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi aşkın halleri çeşitlidir; insan her daim Allah'ın kudretini takdir etmeli.
– Hayranlık ve teslimiyet, aşk yolunun vazgeçilmezidir.

---

27. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Benim gönlüm gözüm aşkdan doludur / Dilim söyler yari yüzüm suludur

Günümüz Türkçesi:
Benim gönlüm ve gözüm Allah aşkıyla dolu; dilim ise sevgiliyi anlatır, yüzüm de gözyaşıyla ıslaktır.

Açıklama:
Yunus burada aşkın gönül ve beden üzerindeki tesirini anlatır. Aşk, hem kalpte hem gözde hem de sözde tezahür eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd 13:28)
– "Gönül ancak Allah'ı anmakla tatmin olur." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, hem içten hissedilir hem de dışa yansır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Öd ağacı gibi yanar vücûdum / Tütünüm göklere seher yelidir

Günümüz Türkçesi:
Vücudum öd ağacı gibi yanıyor; ben de tütün gibi ruhumu göklere savuruyorum.

Açıklama:
Tasavvufta vücut, aşk ateşiyle yanar; Yunus, kendini ilahi aşkın dumanı gibi göklere yükselen bir tütün misali tasvir eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a yönelen gönül, aşk ile yanar." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, insanı yakar ve arındırır; gönül bu yangından beslenir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Çokal cevşen bu aşk oduna döymez / Oku câna batar katı yalıdır

Günümüz Türkçesi:
Çok sayıda muska (cevşen) bu aşk ateşini söndüremez; aşkın okunları gönle saplanır, ruhu yakar.

Açıklama:
Yunus, aşkın ilahi ve manevi bir güç olduğunu ifade eder; ritüeller veya dışarıdan yapılan muska gibi şeyler aşkın etkisini azaltamaz.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalb, Allah aşkıyla dolmadan ibadet tamam olmaz." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi güç, kalpten gelir; dış ritüellerle aşkın yerine konamaz.

---

4. Beyit

Orijinal:
Senin aşkın deniz ben bir balıcak / Balık sudan çıka hemen ölüdür

Günümüz Türkçesi:
Senin aşkın bir deniz, ben ise küçük bir balığım; balık suyun dışına çıkarsa ölür, ben de senin aşkın dışında var olamam.

Açıklama:
Tasavvufta Allah aşkı, varlığın nefesi gibidir. İnsan, ilahi aşk olmadan hayatta kalamaz; deniz ve balık benzetmesiyle Yunus bunu vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın sevgisinden ayrı düşen kimse, ruhsal olarak ölüdür." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsan ancak ilahi aşkla hayattadır; aşk olmadan varlık anlamsızdır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Okuram şâhımı kendi dilimce / Şâhım eydür bana her dem gelidur

Günümüz Türkçesi:
Ben kendi dilimle sevgilimi överim; sevgilim bana her zaman şah gibi yücedir.

Açıklama:
Yunus burada gönül dilinden konuşmanın önemini anlatır. Aşkı ve sevgiliyi kendi kalbinden ifade etmek, manevi yolda bir şaha saygıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ı anmak, gönül diliyle yapılan bir ibadettir." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İfade özgürlüğü, aşk ve maneviyatın doğasıdır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Seni sevenlerin ola mı aklı / Bir dem uslu ise her dem delidir

Günümüz Türkçesi:
Seni sevenlerin aklı yerinde olur mu? Bir an akıllı olsa da, her an deli olur.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, aklı çoğu zaman altüst eder; Yunus aşkın delilik ve tutku yönünü vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalp Allah aşkıyla dolunca akıl bazen sarsılır, teslimiyet artar." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk, aklı sınırlayan, ruhu yücelten bir güçtür.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yûnus sen Tapduk'a kılgıl duâlar / Âşıklar meydânı Arş'dan uludur

Günümüz Türkçesi:
Yunus, Tapduk'a dua eder; âşıkların mekanı göklerin en yücesi olan Arş'tır.

Açıklama:
Tapduk, Yunus'un manevi mürşidi olarak zikredilir; âşıklar, aşk yolunda yüce bir makamı hedefler. Arş, Allah'ın kudreti ve aşkın doruğu olarak sembolize edilir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a yönelenler, O'nun izniyle en yüksek makamlara ulaşır." (Hadid 57:21)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi yolculukta mürşid ve rehberin önemi büyüktür.
– Âşıkların hedefi Allah'a yaklaşmaktır; aşk yolu, Arş gibi yüksek bir makamdır.

---

28. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Ey dost seni severem cân içre yerin vardır / Dün gün uyumaz oldum acâib hâlim vardır

Günümüz Türkçesi:
Ey dost! Seni gönülden severim; kalbimde sana yer vardır. Dün gece uyuyamadım, hâlimin tuhaflığı vardır.

Açıklama:
Yunus burada ilahi aşkın kalpteki yerini ve aşkın getirdiği sıkıntıları ifade eder. Aşk, hem huzur hem de ıstırap demektir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, kalpte hem derin bir yer tutar hem de insana uykusuzluk gibi hâller verir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Sen gülü görür iken dikene sunma elin / Düşmândan ne korkarsın çün doğru yâr vardır

Günümüz Türkçesi:
Gülü gördüğünde dikene dokunma; düşmandan korkma, çünkü yanında doğru dost vardır.

Açıklama:
Yunus, sevgiliye ulaşma yolunda dikkat ve sabrı vurgular. Gerçek dost ve aşk, korkuyu ortadan kaldırır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a güvenen, O'nun izniyle korkmaz." (Âl-i İmran 3:173)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk ve dostluk, korkuyu yener; doğru yolda olan korunur.

---

3. Beyit

Orijinal:
Düşmânlar eydür bana söz demek kandan sana / Bana söz demek kandan benim üstâdım vardır

Günümüz Türkçesi:
Düşmanlar bana zarar vermeye çalışsa da sözleri sana ulaşmaz; benim rehberim, üstâdım vardır.

Açıklama:
Tasavvufta mürşid, âşıkı koruyan bir rehberdir. Yunus, manevi koruyucusuna olan güveni dile getirir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Mü'minlere rehberlik edenler, Allah yolunda güvenilir kılınmıştır." (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi yolculukta rehberin varlığı, âşık için güven kaynağıdır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Ele getirdiğini miskînlere harc eyle / Niçe çok yaşar isen sonucu ölüm vardır

Günümüz Türkçesi:
Elindekini fakirlere harca; ne kadar uzun yaşarsan yaşa, ölüm kaçınılmazdır.

Açıklama:
Yunus, tasavvufta mal ve dünyalıkların geçici olduğunu hatırlatır ve paylaşmayı öğütler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Malları ve evlatları denemek için verdik; iyilik edenler kurtuluşa erer." (Enfal 8:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya malı paylaştıkça anlam kazanır; ölüm herkes için kaçınılmazdır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Bunda kendözün gören ol durur yolda kalan / Benim bir karıncaya vallâh isnâdım vardır

Günümüz Türkçesi:
Burada kendini bilen kişi yolda kalır; ben bir karıncaya bile sorumluluk ve merhamet gösteririm.

Açıklama:
Yunus, insanın hem kendini bilmesi hem de tüm varlıklara karşı merhametli olması gerektiğini vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın yarattığı hiçbir canlıya haksızlık etmeyin." (En'am 6:38)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gerçek âşık, kendini tanır ve tüm yaratılmışlara karşı sorumluluk sahibidir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Tanla durugelicek bülbülleyin söylerim / Gönülde mânâ biter dertli ciğerim vardır

Günümüz Türkçesi:
Bülbüllerin söylediklerini anlamaya çalışırım; gönlümde derin bir mana biter, ciğerim ise dertlidir.

Açıklama:
Yunus, doğadaki sembollerden manayı çıkarmayı öğretir; aşk ve dert, gönülde içsel bir tecrübeye dönüşür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İyiler için işaretler vardır; düşünenler bunlardan ders alır." (Bakara 2:164)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk ve dert, insanın iç dünyasında derin tecrübeler bırakır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yûnus Emre kendözün toprağa vurgıl yüzün / Mâşûkaya yaraşır bir miskînliğim vardır

Günümüz Türkçesi:
Yunus, yüzünü toprağa vurur; sevgiliye layık bir şekilde alçakgönüllülük ve miskinlik taşır.

Açıklama:
Tasavvufta alçakgönüllülük, âşık için en yüce vasıftır. Yunus, kendini yerleştirerek ilahi aşkı temsil eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Alçakgönüllüler, Allah katında yüksektir." (Hucurat 49:13)
– "Kim alçakgönüllülük ederse, Allah onu yüceltir." (Hadis, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gerçek aşk, alçakgönüllülükle ve kendini yerle gömme ile tamamlanır.

---

29. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Sensin benim cânım cânı sensiz karârım yok durur
Uçmak'da sen olmaz isen vallâh nazarım yok durur

Günümüz Türkçesi:
Sen benim canımsın; sensiz huzurum yoktur. Cennette de sen yoksan, gözümün hiçbir değeri kalmaz.

Açıklama:
Yunus, Allah sevgisini tüm varlığıyla merkezine koyar. İlahi aşk, huzurun ve varlığın tek kaynağıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ı sevmek, her şeyi Allah için bırakmayı gerektirir." (Bakara 2:165)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gerçek huzur ve varlık bilinci, yalnızca Allah aşkıyla tamamlanır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Baksam seni görür gözüm söyler isem sensin sözüm
Seni gözetmekden dahi yiğrek şikârım yok durur

Günümüz Türkçesi:
Sana baktığımda gözüm seni görür; sözümde sen varsın. Seni gözetmekten bile başka bir şey arzularım yoktur.

Açıklama:
Her bakış ve söz, Allah'a yönelmiş bir aşk ve teslimiyet hâlidir. Yunus, her şeyin O'ndan geldiğini vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Gözler, Allah'ı hatırlayınca huzur bulur." (Ra'd 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Her anı Allah'a yönelmiş yaşamak, sevgiyi ve farkındalığı güçlendirir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Söyler isem dilimdesin ger tek dursam gönlümdesin
Gönlüm gözüm seni sever ayruk nigârım yok durur

Günümüz Türkçesi:
Söylersem sözümde, durursam gönlümde sen varsın. Gönlüm ve gözüm seni sever; başka sevgilim yoktur.

Açıklama:
Yunus burada aşkın tüm yönlerini Allah'la bütünleştirir; söz, göz ve gönül bir tek sevgiliye yönelmiştir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler O'na yönelince huzur bulur." (Ra'd 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah aşkı, sözde ve gönülde tek yönelimle var olur.

---

4. Beyit

Orijinal:
Çün ben beni unutmuşam şöyle ki sana gitmişem
Ne kâlde ne hâlde isem bir dem karârım yok durur

Günümüz Türkçesi:
Kendimi unuttum; her şeyim sana yöneldi. Ne kalpte ne hâlde başka bir huzurum yoktur.

Açıklama:
Tasavvufta “fena fi’l-hakk” yani kendini yok sayıp Allah’a yönelme hâli anlatılır. Yunus, benliğin aşkla yok oluşunu ifade eder.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
– “Allah için feda edenler kazançlıdır.” (Âl-i İmran 3:92)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gerçek aşk, benliği unutturur ve tüm varlığı ilahiye yönlendirir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Eğer beni Cercîsleyin yetmiş kez öldürür isen
Dönem geri sana varam zîrâ ki ârım yok durur

Günümüz Türkçesi:
Beni yetmiş kez öldürseler bile, sana dönmekten vazgeçmem; başka bir utanç veya korkum yoktur.

Açıklama:
Bu beyitte Yunus, ilahi aşk için ölüm ve sıkıntının bir engel olmadığını ifade eder; aşk, her türlü tehlikeye rağmen sabittir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
– “Allah yolunda öldürülenler, diridirler.” (Âl-i İmran 3:169)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah aşkı, ölüm ve acıya karşı sarsılmaz bir bağlılık gerektirir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Seni gördüm güneş gibi Cennet bana zindân gibi
Cennet’ine zâhidin ko Uçmak’da arzûm yok durur

Günümüz Türkçesi:
Seni gördüm; sen güneş gibisin, Cennet bana zindan gibi gelir. Zâhidin yolu ve arzuları benim için değerli değildir.

Açıklama:
Yunus, ilahi aşkı dünyevi ve tasavvufi zâhidlikten üstün tutar; aşk, cenneti bile değersiz kılar.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
– “Dünya, ahiretin tarlasıdır; aşk ve ibadetle değerlendirilir.” (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk, cennet ve dünyevi arzuların üstündedir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yûnus dahi âşık sana göster dîdârını ana
Yârim dahi sensin benim ayruk dîdârım yok durur

Günümüz Türkçesi:
Yunus, sana âşık olduğunu gösterir; sevgilim de sensin, başka görüş veya sevgim yoktur.

Açıklama:
Tasavvufta "tek aşk" anlayışı öne çıkar: gönül sadece Allah'a yönelir, başka hiç kimseye.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "O'na yönelen, hiçbir şeye ihtiyaç duymaz." (Bakara 2:286)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah aşkı tek ve tam olmalıdır; gönül başka sevgilerle meşgul olmamalıdır.

---

30. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Ey dün ü gün Hak isteyen bilmez misin Hak kandadır
Her kandasam anda hâzır kanda bakarsam andadır

Günümüz Türkçesi:
Ey insan, dün ve bugün Allah'ı arayan bilmez mi ki Allah, her canın içindedir? Her kanımda O'nun varlığını görürüm.

Açıklama:
Yunus burada Allah'ın her yerde ve özellikle insandaki ilahi varlıkla mevcut olduğunu vurgular. Hak, dışarıda değil, insanın özü ve ruhundadır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Biz insana ruhumuzdan üfledik." (Hicr 15:29)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk ve farkındalık, önce kendi içimizde aranmalıdır.

---

2. Beyit

Orijinal:
İstemegil Hakk'ı ırak gönüldedir Hakk'a durak
Sen senliğin elden bırak tenden içeri cândadır

Günümüz Türkçesi:
Allah'ı uzaklarda arama; O gönülde durur. Sen benliğini bırak, O'nu bedenin içindeki canında bul.

Açıklama:
Tasavvufta “fena fi’l-hakk” yani benliği aşarak Allah’a yönelme anlayışı işlenir. Yunus, hakikatin gönülde olduğunu öğretir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
– “Kalpler ancak Allah’ı anmakla huzur bulur.” (Ra’d 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Benliğe bağlılık bırakıldığında ilahi aşk ve huzur bulunur.

---

3. Beyit

Orijinal:
Gir gönüle bulasın Tûr sen ben demek defterin dür
Key güher er gönlündedir sanma ki ol ummândadır

Günümüz Türkçesi:
Gönle girersen Allah’ı bulursun; “ben” demek seni engeller. Hakikatin cevheri gönülde, denizlerde değil.

Açıklama:
Yunus, içsel keşif yolunu anlatır. Hakikati aramak için ego ve benlikten sıyrılmak gerekir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
– “Allah’a yaklaşmak için tevazu gereklidir.” (Furkan 25:63)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ego ve benlik aşk yolunda en büyük engeldir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Ol ummânda yüz bin güher bir katreye benzer tamâm
Ol câna yok zamân-zevâl zevâlli cân hayvândadır

Günümüz Türkçesi:
Denizlerdeki yüz bin inci bir damla gibidir; asıl değer, zamana ve bedene bağlı olmayan can içindedir.

Açıklama:
Yunus, dünya malının geçici olduğunu, gerçek cevherin insandaki ruh olduğunu vurgular.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
– “Dünya hayatı oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir.” (Hadid 57:20)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ruhî değer, maddi değerlerden üstündür; hakiki cevher içimizdedir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Her kanda ki gözün baka Çalap hâzırdır mutlaka
Şol cân ki tapmadı Hakk'a assısı yok ziyândadır

Günümüz Türkçesi:
Her bakış, her varlık Allah'a açıktır; O, her anda hazırdır. Allah'a yönelmeyen can ise kaybolmuştur.

Açıklama:
Her insanın içindeki potansiyel ilahi farkındalıkla bağlıdır; onu kullanmayan kaybeder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "O, her şeyi gören ve bilendir." (Hadid 57:4)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi farkındalık, insanın içinde her an mevcut ama kullanılmazsa kaybolur.

---

6. Beyit

Orijinal:
Eyle sûretini vîrân cân sırrıdır ana eren
Bâtın gözüdür dost gören zâhir gözü yabandadır

Günümüz Türkçesi:
Suret (dış görünüş) yıkıksa, canın sırrını erenler anlar. Sırları görmek için gönül gözü gerekir; dış göz (maddeyi gören) işin sırrını kavrayamaz.

Açıklama:
Yunus, gerçek bilgeliğin ve aşkın gönülde olduğunu ifade eder; sadece dış gözle anlaşılmaz.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ı kalpten arayanlar O'nu bulur." (Bakara 2:186)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikati görmek için gönül gözü şarttır; maddeye takılmak insanı yanıltır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Çün sûretin vîrân ola gönlün bâğı cinân ola
Cânın genci vîrân ola çünki bu genc vîrândadır

Günümüz Türkçesi:
Dış görünüş bozulsa da, gönül bahçesi cennet gibi olursa, ruhun gençliği de korunur; çünkü hakikat oradadır.

Açıklama:
Gönül temiz ve Allah aşkıyla doluysa, dış dünyadaki kayıplar önemsizdir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler Allah için temizlenmelidir." (Şuara 26:88-89)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İçsel arınma ve aşk, dışsal durumdan üstündür.

---

8. Beyit

Orijinal:
Her kim gaflet içre geçer cânı zevâl suyun içer
Dervîş sırrı Arş'dan uçar gerçeği yer yüzündedir

Günümüz Türkçesi:
Gaflet içinde olan, canın değerini kaybeder. Derviş, Arş'tan (ilahi sırdan) uçar; gerçek, yer yüzünde açığa çıkar.

Açıklama:
Yunus, gafletin insanı yok ettiğini, hakiki bilginin ve aşkın yalnızca gönül gözüyle kavranacağını anlatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda gaflete kapılmayın; bilinçli olun." (Nisa 4:142)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gaflet, ruhu öldürür; ilahi farkındalık ve aşkla diri kalınır.

---

9. Beyit

Orijinal:
Miskîn Yûnus gözün aç bak iki cihân dopdolu Hak
Sıdk oduna gümânı yak ol eşkere pinhândadır

Günümüz Türkçesi:
Miskin Yûnus, gözünü aç; her iki cihan Allah ile doludur. Doğruya güven; şüpheyi yak, çünkü hakikat görünürde değil, gizlidir.

Açıklama:
Yunus, gerçek aşkın ve hakikatin gözle görülmediğini, yalnızca gönül gözüyle kavranacağını vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Gözler, ancak kalplerin ışığıyla görür." (Mü'minun 23:80)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat ve aşk, görünürde değil gönülde ve sırdadır; kalbi açmak gerekir.

---

31. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Aşk erinin gönlü dolu pâdişâhın haznesidir
Aşksız âdem ne anlasın şerîatın mânâsıdır

Günümüz Türkçesi:
Aşk yolcusu olan kişinin gönlü, Allah'ın hazinesi gibidir. Aşksız insan ise şeriatın gerçek anlamını anlayamaz.

Açıklama:
Yunus burada aşkın, şeriatın ruhunu kavramadaki anahtar olduğunu belirtir. Dışsal ibadetler aşk olmadan tam anlam kazanmaz.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İman edip salih ameller yapanlar Allah'ın hazinelerine erişirler." (Bakara 2:277)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İbadet ve şeriatın özü, aşk ve samimiyettir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Aşkdır âşıklar dermânı aşkdan hâsıldır murâdı
Âşık kişinin sohbeti aşksız kişiye belâdır

Günümüz Türkçesi:
Âşıkların derdi, muradı ve çaresi aşktan gelir. Aşıkla birlikte olup, aşkı olmayan kişi sıkıntı ve belâ bulur.

Açıklama:
Aşk, hem ilahi yöneliş hem de toplumsal ilişkilerde rehberdir; aşkı anlamayanlar onu yanlış yorumlar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ı sevenler O'na yönelir ve gerçek huzuru bulur." (Al-i İmran 3:31)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, insanın ruhsal ve toplumsal hayatında kılavuzdur.

---

3. Beyit

Orijinal:
Kimi avrat oğlan sever kimi mülk hânumân sever
Kim sermâye dükkân sever bu dünya hâlden hâledir

Günümüz Türkçesi:
Bazıları kadın ve erkek aşkına, bazıları devlet ve servete, bazıları da ticarete düşkündür; dünya ise geçici ve değişkendir.

Açıklama:
Yunus, aşkın farklı yönlerini ve insanların dünya ile ilgilenme biçimlerini eleştirir; gerçek aşk Allah aşkıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir." (Hadid 57:20)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsan, geçici şeylere bağlanarak asıl aşkını kaçırır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Âşık bu dünyâyı n'ider âkıbet bir gün terk eder
Aşk eteğin tutmuş gider her kim gelirse saladır

Günümüz Türkçesi:
Âşık, dünyayı boşuna tutmaz; çünkü bir gün burayı terk eder. Aşk yolunu tutan, doğru yolda olan, kim gelirse gelsin etkilenmez.

Açıklama:
Dünya geçicidir; gerçek aşk ve yolculuk, insanı dünya bağımlılığından kurtarır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı bir gölge, ahiret hayatı kalıcıdır." (Ali İmran 3:185)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Geçici dünyaya bağlanmak yerine aşk ve hak yoluna yönelmek gerekir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Bezm-i ezelde pâdişâh elime sundu bir kadeh
İçeliden kılarım âh bilmezem ki ne belâdır

Günümüz Türkçesi:
Ezelde Allah bana bir kadeh verdi; onu içtiğimde âh çekerim, belâsını bilmem.

Açıklama:
Yunus, Allah'ın verdiği aşk ve ilahi nimetin hem tatlı hem de derin, bazen sıkıntılı bir tarafı olduğunu anlatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah dilediğine hidayet verir, dilediğini de saptırır." (Kasas 28:56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk, hem nimettir hem de sabır ve tahammül ister.

---

6. Beyit

Orijinal:
Çün ezelden Yûnus senin aşk ile esridi cânın
Dergâhına her dem onun vâlih ü hayrân kala dur

Günümüz Türkçesi:
Çünkü Yûnus'un ruhu ezelden beri senin aşkınla sarhoş olmuştur; her zaman dergâhında hayran ve vâlîh (aşkla mest) olarak kalır.

Açıklama:
Yunus burada aşkın sürekliliğine ve kalbin Allah'a dair hayranlığına işaret eder; aşk, insanın ruhunu sürekli sarar ve yönlendirir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk, ruhun sonsuz beslenme kaynağıdır ve insanı sürekli Allah'a yöneltir.

---

32. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Bu dünyâya gönül veren sonucu pişmân olısar
Dünyâ benim dedikleri hep ona düşmân olısar

Günümüz Türkçesi:
Dünyaya kalpten bağlanan, sonunda pişman olur; "Dünya benim" diyenler aslında ona düşman kesilir.

Açıklama:
Yunus burada dünya sevgisinin tehlikesine işaret eder. Dünya tutkusu, insanı pişmanlığa ve manevi kayıplara sürükler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir; ahiret, saklananların gerçek yurdudur." (Hadid 57:20)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya sevgisi insanın ruhsal huzurunu bozar; gerçek değerler aşk ve Allah yolundadır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Ey dostunu düşmân tutan gaybet yalan söz söyleme
Bunda gammâzlık eyleyen onda yeri dar olısar

Günümüz Türkçesi:
Ey dostunu düşman gören, iftira ve kötü söz söyleme; dedikodu yapanın dünyası dar olur.

Açıklama:
Yunus, ahlaki bir uyarı yapar: dedikodu ve iftira, hem kalbi hem sosyal hayatı bozar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Ey iman edenler! Birbirinizin kusurlarını araştırmayın, dedikodu yapmayın." (Hucurat 49:12)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Sözün gücü büyük; yanlış söz hem dünya hem ahiret için zarar verir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Çünki olısar yeri dar kazançlı kazancı kadar
Mü'minlere geldi haber âşıklar dîdâr göriser

Günümüz Türkçesi:
Çünkü kalbi dar olanın yeri, sahip olduğu kazanca göredir; gerçek âşıklar ise müminlerin gönüllerinde Allah'ı görür.

Açıklama:
Yunus, dünyevi kazanç ve hırsın insanı sınırladığına; aşk ve gönül yolunun genişlik sağladığına dikkat çeker.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Gerçek dostlar ve müminler Allah'ı hatırlayanlardır." (Ali İmran 3:76)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kalp, aşk ve ihlas ile genişler; dünyevi hırsla daralır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Maksûdumuz dîdâr idi şeyhimiz gerçek er idi
Evvel dahı ol var idi âhir dahı var olısar

Günümüz Türkçesi:
Amacımız Allah'ı görmekti; şeyhimiz gerçek evliya idi. Bu yolun başlangıcı vardı ve sonunda da var olacaktır.

Açıklama:
Yunus, mürşid ve mürid ilişkisine vurgu yapar; ilahi yolun hem başlangıcı hem de devamı vardır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda yürüyenlere rehberlik edecek kişiler vardır." (Nisa 4:59)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi yolculukta rehber önemlidir; yolun başlangıcı ve sonu Allah'a yöneliktir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Oldur âhir oldur ebed hem dillerde Küfven ahad
Evliyâ geçdi dünyâdan bir sâat kime kalısar

Günümüz Türkçesi:
Her şeyin sonu vardır; ebediyet Allah'a aittir. Evliyalar dünyadan geçti; kimseye kalmadı.

Açıklama:
Yunus, dünya hayatının geçiciliğini ve evliyaların örnekliğini hatırlatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir." (Hadid 57:20)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya geçicidir; asıl değer, Allah'a yönelmek ve aşk yoludur.

---

6. Beyit

Orijinal:
Alın evliyânın elin doğru varın Hakk'ın yolun
Mânâ budur belli bilin bildim diyen bilmeyiser

Günümüz Türkçesi:
Evliyaların yolunu takip edin, doğru yolu Allah'a varın. Gerçek anlamı, bilen bilir; bilmiş gibi görünen bilmez.

Açıklama:
Yunus, tasavvufi yolun tecrübeyle anlaşılacağını, bilgiyle değil, aşk ve irfanla kavranacağını belirtir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a varan yol, yalnız O'na teslim olanlaradır." (Ali İmran 3:102)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Bilgi değil, irfan ve teslimiyet yolun rehberidir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yûnus imdi bildim deme miskînliğe elden koma
Kimde miskînlik var ise Hak dîdârın ol göriser

Günümüz Türkçesi:
Yunus der ki: “Artık ‘bildim’ deme; alçak gönüllülüğü bırakma. Kimde tevazu varsa Allah’ı görür.”

Açıklama:
Yunus, tasavvufun temel değerlerinden tevazuyu vurgular; hakiki aşk ve Allah’a yöneliş, alçak gönüllü olanın kalbinde ortaya çıkar.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
– “O kullar ki tevazuyu muhafaza ederler, Allah’a yakın olurlar.” (Furkan 25:63)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Miskinlik ve tevazu, Allah’a ulaşmanın kapılarıdır.

---

33. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Bilir misiz ey yârenler gerçek erenler kandadır
Kanda baksam anda hâzır kanda istesem andadır

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar, gerçek evliyalar Allah’ın varlığını kalplerinde bilirler. Ben de kalpte bakarım; orada O her an hazırdır.

Açıklama:
Yunus, Allah’ın varlığının dış dünyada değil, kalpte olduğunu vurgular. Kalp, ilahi aşkın mabedidir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
– “Allah, kalplerin en derinindedir.” (Bakara 2:115)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat arayan, öncelikle kendi kalbine yönelmelidir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Kim ki dostu sevdi ise hânûmânı terk eylesin
Değmeler dostu sevemez dostun sevgisi cândadır

Günümüz Türkçesi:
Dostunu seven, dünyevi tutkulara bağlı kalmaz; gerçek sevgi kalptedir.

Açıklama:
Tasavvuf, aşkı kalbe, Allah sevgisini dünyevi bağlardan üstün kılmayı öğretir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Gerçek dostluk Allah yolunda olmalıdır." (Tevbe 9:119)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah ve O'nun dostları için dünya sevgisi terk edilmelidir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Aşksızlara benim sözüm benzer kaya yankısına
Bir zerre aşkı olmayan belli bilin yabandadır

Günümüz Türkçesi:
Aşksız kişiler için benim sözlerim, yankısı olmayan bir kayaya benzer; aşkı olmayan anlayamaz.

Açıklama:
Yunus, aşk olmadan manevi sözlerin etkisiz kaldığını belirtir. İlahi aşk, sözün anlamını hayatla doldurur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpleri mühürlenenler, hakikati anlayamaz." (Bakara 2:7)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Söz, aşk ve ihlasla anlam kazanır; aksi boş yankıdır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Yalancılık eylemegil aşka yalandır demegil
Bunda yalan söyleyenin onda yeri zindândadır

Günümüz Türkçesi:
Aşka yalancı söz söyleme; aşk yalanla bağdaşmaz. Yalan söyleyenin kalbi adeta zindandır.

Açıklama:
Aşk, ihlas ve doğruluk ister. Kalpte yalan varsa aşkın güzelliği anlaşılmaz.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Ey iman edenler! Yalan söylemekten sakının." (Ahzab 33:70)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşkın özü doğruluk ve samimiyettir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Ey kendözünü bilmeyen söz mânâsın anlamayan
Hak varlığın ister isen uş ilm ile Kur'ân'dadır

Günümüz Türkçesi:
Kendini bilmeyen, sözün anlamını kavrayamaz. Allah'ın varlığını anlamak istiyorsan ilim ve Kur'an ile öğren.

Açıklama:
Yunus, tasavvuf ve İslami ilmin birleşimini vurgular; kalp ve akıl birlikte çalışmalıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Biz insanı bir özden yarattık, onu öğretelim diye kitap verdik." (A'la 87:2-3)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikati anlamak için hem kalp hem akıl gereklidir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Allah benim dediğine vermişdir aşk varlığını
Kime bir zerre aşk vere Çalap varlığı andadır

Günümüz Türkçesi:
Allah, bana aşkı verdi; bir zerre aşkı kime verirse, O'nun varlığı onda olur.

Açıklama:
Aşk, Allah'ın bir lütfudur; gerçek aşk, ilahi varlığa bağlanmayı sağlar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah dilediğini hidayete erdirir." (Kasas 28:56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, ilahi bir nimettir; kalbin rehberi Allah'tır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Niçeler eydür Yûnus'a kim kocaldın aşkı kogıl
Aşk bize yenile değdi henüz dahi turvandadır

Günümüz Türkçesi:
Yunus der ki: Ne çok kişi aşkı yaşadığını sanıyor; ama gerçek aşk hâlâ bizden yenidir ve tazedir.

Açıklama:
Gerçek aşk, süreklilik ve ihlas ister; çoğu kişi sadece görünüşte aşk iddiasındadır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler Allah'a bağlı olanlar içindir; kalbi bağlı olmayanlar sadece görünür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşkı yaşamak iddiadan değil, kalpten gelir; aşk sürekli yenilenir ve derindir.

---

34. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
İşidin ey yârenler aşk bir güneşe benzer
Aşkı olmayan gönül misâl-i taşa benzer

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar, aşk güneş gibidir; aşkı olmayan gönül ise taş gibi soğuk ve hareketsizdir.

Açıklama:
Yunus, aşkın kalpte hayat verdiğini, aşkı olmayanın ruhunun durağan ve hissiz olduğunu anlatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah, kalpleri canlandırır." (Enfal 8:24, mecazi anlam)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kalpte aşk yoksa, insanın ruhu canlı ve uyanık olamaz.

---

2. Beyit

Orijinal:
Taş gönülde ne biter dilinde ağu tüter
Niçe yumşak söylese sözü savaşa benzer

Günümüz Türkçesi:
Taş gibi gönülde hiçbir güzellik yetişmez; dilinde zehirli sözler vardır. Ne kadar nazik konuşursa konuşsun, sözü yine çatışmaya yol açar.

Açıklama:
Kalbin taşlaşması, hem insanın iç huzurunu hem de sözlerini zehirler; aşk kalbi yumuşatır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalplerinize merhamet koyun; merhametsiz kalpler, felaketi çağırır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gönül yumuşak ve aşk dolu olmalı ki sözleri de yapıcı olsun.

---

3. Beyit

Orijinal:
Aşkı var gönül yanar yumşanır muma döner
Taş gönüller kararmış sarp katı kışa benzer

Günümüz Türkçesi:
Aşkı olan gönül yanar, mum gibi erir ve yumuşar. Taş gibi gönüller ise kararmış, sert ve kış gibi soğuktur.

Açıklama:
Aşkın erdemi, gönlü olgunlaştırmak ve kalbi yumuşatmaktır; aşk olmadan insan soğuk ve sert kalır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalplerin yumuşaması için Allah'ın zikri gereklidir." (Rad 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, kalbi yumuşatır ve olgunlaştırır; aşkı olmayan gönül donuk kalır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Ol sultân kapısında ol Hazret tapusunda
Âşıkların yıldızı her dem çavuşa benzer

Günümüz Türkçesi:
Aşıkların yıldızı, padişahın kapısında her zaman çavuş gibi yol gösterir; mürşid ve rehber olarak kalır.

Açıklama:
Mürşid, aşık için hem rehber hem de ilahi aşkın işaretidir; aşkı olanlar onun yolundan sapmaz.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda iman edenleri doğru yola ilet." (Nisa 4:69)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşık, rehberin ve aşkın ışığıyla yolunu bulur.

---

5. Beyit

Orijinal:
Ayn-ı hırs ol olmuşdur nefsine ol kalmışdır
Kendine düşmân olmuş yavuz yoldaşa benzer

Günümüz Türkçesi:
Hırs ve nefsine kapılan kişi kendine düşman olur; adeta dostuna zarar veren bir yıkıcı gibidir.

Açıklama:
Nefs, aşık için en büyük düşmandır; aşk yolunda nefsi terbiye etmek gerekir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Nefis, çoğu zaman insanın düşmanıdır." (Şems 91:7-8)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kendi nefsini tanımayan, Allah aşkına yaklaşamaz ve zarar verir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Aşkdır kudret körüğü kaynadır âşıkları
Niçe kapdan geçirir andan gümüşe benzer

Günümüz Türkçesi:
Aşk, âşıkları olgunlaştıran bir güç ve enerji kaynağıdır; tıpkı cevheri arıtmak için fırından geçirildiği gibi, aşk da insanı olgunlaştırır.

Açıklama:
Aşk, kişiyi terbiyeler, sabırlar ve olgunlaştırır; gerçek aşk sabır ve dönüşüm gerektirir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah, kullarını imtihan eder ve sabredenleri olgunlaştırır." (Bakara 2:155-157)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, ruhu arındırır ve olgunlaştırır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Âşık gönlü dölenmez mâşûkun bulmayınca
Karârı yok dünyâda pervâzı kuşa benzer

Günümüz Türkçesi:
Aşık, mâşûkunu (Allah'ı) bulmadan huzur bulamaz; dünyada sürekli uçan bir kuş gibi duramaz ve huzursuzdur.

Açıklama:
Aşkın gerçek hedefi Allah'tır; O'na ulaşmadan gönül asla karara ermez.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler O'na dönmeden huzur bulamaz." (Ra'd 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk olmadan insan huzur ve istikrar bulamaz.

---

8. Beyit

Orijinal:
Münkir sözünü bilmez sözü ileri varmaz
Neye teşbîh edersin anlanmaz düşe benzer

Günümüz Türkçesi:
Hakikat karşısında cehalet sözün anlamına varamaz; neye benzetirseniz benzetin, anlayışsız için boş ve anlamsızdır.

Açıklama:
Aşk ve hakikat ancak anlayan gönüllerde değer kazanır; cehalet, sözün anlamını bozuyor.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpleri mühürlenenler hakikati görmezler." (Bakara 2:7)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat, sadece anlayan ve kalbi açık olanlar için anlamlıdır.

---

9. Beyit

Orijinal:
Geç Yûnus endîşeden ne gerek bu pîşeden
Ere aşk gerek önden ondan dervîşe benzer

Günümüz Türkçesi:
Geçmişteki endişelere takılma; önde olan aşk ve sevgi yoludur; işte gerçek derviş böyle olur.

Açıklama:
Yunus, tasavvufta aşkın yol gösterici olduğunu, geçmiş kaygı ve endişelerin insanı ilerlemekten alıkoymaması gerektiğini söyler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "O Allah ki kalpleri sabit kılar ve hak yola iletir." (Şura 42:52)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Endişelerden sıyrıl ve aşk yolunu takip et; dervişin yolu aşk ile aydınlanır.

---

35. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Türlü türlü cefânın adını aşk vermişler
Bu cefâya katlanan dosta halvet ermişler

Günümüz Türkçesi:
Her türlü sıkıntı ve zahmete "aşk" denmiştir. Bu sıkıntılara katlanan kişi, dostun yanında derin bir mânevî yalnızlık (halvet) yaşamıştır.

Açıklama:
Yunus burada aşkın yolunda çekilen sıkıntıların, gerçek bir aşık için ibadet ve olgunlaşma aracı olduğunu anlatır. Halvet, Allah'a yakınlaşmak için gönül ve bedenin dünyadan çekilmesini ifade eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kim sabrederse ve Allah'a yönelirse, O'nun rızasına kavuşur." (Bakara 2:153)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşkta cefâ ve sabır bir olgunlaşma yoludur; sıkıntılar mânevî öğretmenlerdir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Her kim aşka erişe aşk onunla barışa
Kim aşka müşteriyse cânına od vurmuşlar

Günümüz Türkçesi:
Aşka erişen kişi, aşk sayesinde iç huzur ve barış bulur. Aşka gönül verenlerin ise kalbi tutuşur, adeta içi ateşle yanar.

Açıklama:
Aşk, hem gönlü olgunlaştırır hem de kişinin iç dünyasını yakar; bu, tasavvufta kalbin arınması ve Allah aşkıyla yanmasıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda kalpler yanar ve temizlenir." (Kasas 28:54, mecazi anlam)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gerçek aşk, hem huzur hem de içsel bir tutuş ve dönüşüm getirir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Her kim aşka sataşdı ol dem kaynadı taşdı
Kim deli der kim uslu dört yanında durmuşlar

Günümüz Türkçesi:
Aşka karşı çıkan veya alay eden kişi, kendi kalbinde kaynar ve taşar. Bazıları onu deli, bazıları uslu olarak değerlendirir, ama aslında aşkın etkisi büyüktür.

Açıklama:
Aşk, akıl ve mantığın ötesindedir; onu küçümseyen kişi bile bir şekilde onun etkisinden kaçamaz.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın aşkı kalpleri yakar, inkâr edenler bunu anlamaz."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, gönlü yakar; onu küçümseyenler bile tesirinden kaçamaz.

---

4. Beyit

Orijinal:
Aşk durur âfet belâ döndürür hâlden hâle
Dost elinden piyâle hoş melâmet olmuşlar

Günümüz Türkçesi:
Aşk, durmaz; türlü musibet ve felaketleri getirir, gönlü hâlden hâle çevirir. Dostun elinden alınan küçük ikram ise, melâmet yolunda (muhabbet ve tevazu yolunda) zevkli olur.

Açıklama:
Aşkta zorluklar vardır ama dostun hatırı, küçük ödüller aşk yolculuğunda tat verir. Melâmet, tasavvufta toplum gözünde kötülenmeyi ve alay edilmeyi sabırla karşılamak anlamındadır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İman edenlerin yolları sabır ve hoşgörü ile çizilmiştir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşkta sıkıntılar geçici, dostun hatırı ve Allah aşkı kalıcıdır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Aşkdır Yûnus'un cânı başında serencâmı
Aşka münkir âdemi bu meydândan sürmüşler

Günümüz Türkçesi:
Yunus'un ruhunun ve yaşamının özü aşktır. Aşka karşı çıkanlar veya aşktan nasibini almayan insanlar ise bu aşk meydanından uzaklaştırılmıştır.

Açıklama:
Tasavvufa göre aşk, insanın var oluşunun merkezidir; aşkı inkâr eden, gerçek hayatın maneviyatından uzaklaşır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalbinde Allah aşkı olmayan, gerçek hayatı bilmez."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, insanın varlık sebebidir; onu inkâr edenler manevi hayattan mahrumdur.

---

36. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Bu dünyânın meseli bir ulu şâra benzer
Velî bizim ömrümüz bir tîz pâzâra benzer

Günümüz Türkçesi:
Bu dünya, büyük ve karmaşık bir şehir gibidir;
Bizim ömrümüz ise hızla geçen bir pazar gününe benzer.

Açıklama:
Dünya geçici, kalabalık ve karmaşık bir yerdir; insanın ömrü ise kısa ve hızla geçer. Tasavvuf açısından dünya, ahirete hazırlanma yeridir, gerçek hayat oradadır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir." (Hadid 57:20)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünyaya fazla bağlanmak yanlış olur; ömrün kısa ve geçici olduğunu bilerek ahirete yatırım yapmak gerekir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Her kim bu şâra geldi bir lahza karâr kıldı
Geri dönüp gitmeği gelmez sefere benzer

Günümüz Türkçesi:
Dünyaya gelip kısa bir süre huzur bulan kişi, artık eski sefaletine geri dönmek istemez; dünya geçici zevkleriyle bir sefer gibidir.

Açıklama:
Geçici dünyalık zevkler insanı kısa süreliğine cezbetse de, kalıcı mutluluk gerçek aşk ve Allah yolunda bulunur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kim dünya hayatının süsüne kapılırsa, ahiretten mahrum kalır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya geçici, Allah'a yönelmek kalıcı mutluluk verir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Bu şârın evvel tadı şehd ü şekerden şîrîn
Âhir acısını gör şu zehr-i mâra benzer

Günümüz Türkçesi:
Dünya başlangıçta tatlı ve çekici görünür;
Ama sonunda zehirli ve acı yanlarını gösterir.

Açıklama:
Dünya hayatı başta cazip görünse de, geçicilik ve sıkıntılar onu tatlılıktan acılığa dönüştürür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı sadece aldatıcı bir oyundur." (Hadid 57:20)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya, ilk bakışta cazip görünse de insanın kalbini aldatır; sabır ve farkındalık gerekir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Evvel gönül almağı hûblara nisbet eder
Âhir yüz döndürmeği acûz mekkâra benzer

Günümüz Türkçesi:
Başlangıçta gönül hoş ve tatlı şeylere yönelir;
Ama sonunda yüz çevirmek, çaresizliğe ve pişmanlığa benzer.

Açıklama:
Dünya ve maddi şeyler başlangıçta cazip görünse de, insanın ruhunu tatmin etmez; gerçek huzur Allah'a yönelmektir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı aldatıcıdır; gerçek hayat ahirettedir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Geçici zevkler insanı tatmin etmez; ruhsal arayış Allah ile tamamlanır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Bu şârın hayâlleri türlü türlü hâlleri
Aldamış gâfilleri câdû ayyâra benzer

Günümüz Türkçesi:
Dünyanın hayalleri ve durumları çeşitlidir; gaflet içinde olanlar, sihirli ve aldatıcı bir tuzağa düşmüş gibidir.

Açıklama:
Dünya, gaflet içinde olanlar için bir tuzak ve aldatıcıdır; gerçek mutluluk Allah aşkındadır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı geçicidir; gaflet içinde olanlar yanılır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya aldatıcıdır; akıllı ve bilinçli insanlar Allah yolunda ilerler.

---

6. Beyit

Orijinal:
Bu şârda hayâllerin haddi ve şumârı yok
Bu hayâle aldanan otlar davara benzer

Günümüz Türkçesi:
Dünyanın hayalleri sonsuzdur; bu hayallere kapılanlar, değersiz ot gibi savrulurlar.

Açıklama:
Dünya tutkularına kapılmak, insanı yönsüz ve değersiz kılar; hakiki değer Allah aşkındadır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya sevgisi kalpleri karartır, insanı değersizleştirir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya hayallerine kapılma; gerçek hedef Allah'a yönelmektir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Bu şârdan üç yol çıkar biri cennet biri nâr
Birisinin arzûsu maksûd dîdâra benzer

Günümüz Türkçesi:
Dünyadan üç yol çıkar: biri cennet, biri cehennem; üçüncüsü ise gerçek amacı (maksûd) yani Allah'ın yüzünü görmek isteyenin yoludur.

Açıklama:
Tasavvufa göre insan ya dünyaya sapar, ya cehenneme düşer, ya da Allah aşkı ile maksuda ulaşır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İyilik edenler cennete, kötülük edenler cehenneme gider; Allah'ı arayan ise maksuda ulaşır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hedefini belirle: Allah aşkı, gerçek maksuddur.

---

8. Beyit

Orijinal:
Bu şârın sultânı var cümleye ihsânı var
Sultân ile bilişen yok iken vara benzer

Günümüz Türkçesi:
Dünyanın bir sultanı vardır ve herkese ihsanı vardır;
Ama ona ulaşan, onunla gönül birliği yapan yoktur.

Açıklama:
Yunus burada Allah'ı kasteder; Allah cömerttir ama O'na ulaşmak yalnızca aşk ve marifet yoluyla mümkündür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah her şeye kadirdir ve rahmeti geniştir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah'a erişmek için kalbi saf ve aşkla donatmak gerekir.

---

9. Beyit

Orijinal:
Kendi mikdârın bilen bildi kendi hâlini
Velî dahi aşk ile evvel bahâra benzer

Günümüz Türkçesi:
İnsanın kendi değerini ve hâlini bilmesi gerekir;
Aşkla dolan kişi, baharın güzelliğine benzer.

Açıklama:
Kendi iç hâlini fark eden ve aşk ile dolan kişi, ruhsal olarak olgun ve aydınlanmıştır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kim kendini bilirse Allah'a yaklaşır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kendi iç hâlini bilmek ve aşk ile dolmak, ruhsal olgunluğun göstergesidir.

---

10. Beyit

Orijinal:
Bî-çâre Yûnus'u gör derd ile hayrân olmuş
Onun her bir nefesi şehd ü şekere benzer

Günümüz Türkçesi:
Çaresiz Yûnus'u gör, derdine rağmen hayran kalır;
Onun her nefesi tatlı bir şeker ve bal gibi lezzetlidir.

Açıklama:
Yunus'un aşk ve tasavvuf dolu hâli, her türlü sıkıntıya rağmen insanı büyüler ve tatmin eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Gerçek âşıklar, sıkıntı içinde bile Allah'ın güzelliklerini görür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk dolu bir gönül, çile içinde bile güzellik ve tat verir.

---

37. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Dost senin aşkın oku key katı taşdan geçer
Aşkına düşen âşık cân ile başdan geçer

Günümüz Türkçesi:
Ey dost, senin aşkın, katı taşları bile delip geçer;
Aşk yoluna düşen âşık, canıyla her türlü zorluğu aşar.

Açıklama:
Gerçek aşk, engelleri ve sıkıntıları aşar; gönül Allah'a veya hakiki dosta yöneldiğinde fedakârlıktan korkmaz.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda canını feda edenler, rahmete erişir." (Tevbe 9:111)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk yolunda zorluklardan korkma; fedakârlık gerçek aşık için gereklidir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Aşkına düşenlerin yüreği yanar olur
Kendini sana veren dükeli işden geçer

Günümüz Türkçesi:
Aşk yoluna girenlerin kalbi yanar;
Kendini hakiki dosta adayan, türlü sıkıntılardan geçer.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, gönülde ateş gibi yanmayı ifade eder; bu yanış, nefsi arındırır ve aşk yoluna adanmayı sağlar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Ey iman edenler! Canlarınızı Allah yolunda harcayın." (Tevbe 9:41)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gerçek aşk fedakârlık ve nefis terbiyesi gerektirir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Dün ü günü zâr olur aşkın ile yâr olur
Endîşesi sen olan cümle teşvîşden geçer

Günümüz Türkçesi:
Dün ve gün, aşk ile değer kazanır;
Aklı yalnızca dosta yönelen, tüm sıkıntıları aşar.

Açıklama:
Aşk, zamanın anlamını değiştirir; gerçek aşık için dost ve Allah en büyük gayedir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kim Allah'a yönelirse, O, yolunu kolaylaştırır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk ile kalp dolu olan kişi, dünya ve sıkıntılardan etkilenmez.

---

4. Beyit

Orijinal:
Âriflere bu dünyâ hayâl ü düş gibidir
Kendini sana veren hayâl ü düşden geçer

Günümüz Türkçesi:
Ârifler için dünya, hayal ve düşten ibarettir;
Kendini dostuna adayan, dünya illüzyonlarından geçer.

Açıklama:
Tasavvuf öğretisinde dünya, geçici ve aldatıcıdır; gerçek âşık, bu dünya hayallerine kapılmaz.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir." (Hadid 57:20)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünyaya aldanma; aşk yolunda hedef Allah ve dostun gönlüdür.

---

5. Beyit

Orijinal:
Dünyânın muhabbeti ağulu aşa benzer
Âhirin sanan kişi ağulu aşdan geçer

Günümüz Türkçesi:
Dünya sevgisi, zehirli bir yemeğe benzer;
Bunu gerçek sanan kişi, acıdan geçer.

Açıklama:
Dünya tutkularına kapılmak, sonunda acı ve hayal kırıklığı getirir; tasavvufta aşkın yolu gerçek mutluluğun anahtarıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı aldatıcıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya sevgisi geçici ve zararlıdır; gerçek aşk Allah yolundadır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Başında aklı olan âhrete amel etmez
Hûrîlere aldanmaz göz ile kaşdan geçer

Günümüz Türkçesi:
Akıllı bir insan, ahirette amel yapmadan kalmaz;
Gözler ve süsler, onu yanıltmaz.

Açıklama:
Gerçek âşık, nefsin aldatıcı zevklerinden etkilenmez; gözle görünenler geçicidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kim nefsine uyarak Allah yolundan saparsa, kaybeder."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Göz aldanmasına kapılma; aşk ve amelleri Allah'a yönelt.

---

7. Beyit

Orijinal:
Gerçek âşık ol ola cân vermeğe ol ive
Dost ile pâzâr için niçe bin başdan geçer

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşık, canını adar;
Dosta ulaşmak için bin türlü sıkıntıdan geçer.

Açıklama:
Tasavvuf yolunda aşk, sabır ve fedakârlık gerektirir; gönül, gerçek dost için sınanır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda fedakârlık edenler kazanır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşık, zorluklardan kaçmaz; sevdiği ve Allah için fedakârlık eder.

---

8. Beyit

Orijinal:
Yûnus'un gönlü gözü doludur Hak sevgisi
Sohbet ihtiyâr eden yâd u bilişden geçer

Günümüz Türkçesi:
Yunus'un gönlü ve gözü Allah sevgisiyle doludur;
Sohbeti seçen kişi, bu bilgi ve aşk yolundan geçer.

Açıklama:
Gerçek âşık, hem bilgeliği hem aşkı birleştirir; Yunus, Hak yolunda bunun örneğidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ı sevenler, O'nun yolundan ayrılmazlar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah aşkı ve hakiki dostluk, bilgi ve deneyimle birleşmelidir.

---

38. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Allah diyelim dâim
Allah görelim neyler

Günümüz Türkçesi:
Her zaman Allah diyelim,
Allah'ın neyi takdir ettiğini görelim.

Açıklama:
Tasavvufta Allah'ı sürekli zikretmek ve O'nun takdirini gözlemlemek, aşk ve teslimiyetin temelidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Ey iman edenler! Allah'ı çok zikredin." (Ahzab 33:41)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Günlük yaşamda Allah'ı hatırlamak ve O'na teslim olmak gerekir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Allah diye kıl zârı
Oldur kamunun varı
Andan umalım yarı
Allah görelim neyler

Günümüz Türkçesi:
Zor durumda Allah diyerek ağlayalım;
Her şey O'na aittir; O'ndan yardım umalım.

Açıklama:
İnsanın çaresizlik anlarında Allah'a yönelmesi, güven ve tevekkül ifadesidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Bana dua edin, size karşılık vereyim." (Mü'min 40:60)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Zorlukta Allah'a yönelmek gerçek teslimiyettir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Çıkarmayalım dilden
Ayrılmayalım yârdan
Irılmayalım yoldan
Allah görelim neyler

Günümüz Türkçesi:
Allah sözünü dilden eksik etmeyelim;
Sevdiğimizden ayrılmayalım, yolumuzdan sapmayalım.

Açıklama:
Sürekli zikr, sadakat ve sabır, tasavvuf yolunun temelidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Sabredenler mükâfatlandırılacaktır." (Bakara 2:155-157)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Yolundan dönmemek ve Allah sevgisini sürekli yaşamak önemlidir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Açlık sonu toklukdur
Tokluk sonu yoklukdur
Bu yollar korkulukdur
Allah görelim neyler

Günümüz Türkçesi:
Açlığın ardından tokluk gelir;
Tokluğun ardından yokluk gelir;
Bu yol, korku ve sıkıntı ile doludur.

Açıklama:
Tasavvufta zahitlik ve sabır, insanı dünyevi sıkıntılardan geçirir; zorluklar ilahi aşk yolunun bir parçasıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her güçlükle beraber bir kolaylık vardır." (İnşirah 94:6)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya sıkıntıları aşk yolunda geçici ve öğreticidir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Sen sanmadığın yerde
Nâgâh açıla perde
Dermân erişe derde
Allah görelim neyler

Günümüz Türkçesi:
Sen fark etmesen de, bir anda perde açılır;
Dertlere çare Allah'tan gelir.

Açıklama:
İlahi yardım her zaman beklenmedik bir şekilde gelir; tevekkül önemli bir erdemdir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah kullarına dilediği zaman yardım eder."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Umutsuzluğa kapılma; çare her zaman Allah'tandır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Gündüz olalım sâim
Gece olalım kâim
Allah diyelim dâim
Allah görelim neyler

Günümüz Türkçesi:
Gündüz oruç tutalım, gece ibadet edelim;
Her zaman Allah diyelim ve O'nun takdirini görelim.

Açıklama:
Zikir ve ibadet sürekliliği, aşk ve takvayı pekiştirir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Oruç, iman edenler için bir siper ve takvâdır." (Bakara 2:183)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gün boyu ibadet ve Allah zikri ile kalbi diri tut.

---

7. Beyit

Orijinal:
Adı sanı dillerde
Sevgisi gönüllerde
Şol korkulu yollarda
Allah görelim neyler

Günümüz Türkçesi:
Adı dillerde, sevgisi gönüllerde olsun;
Korku dolu yollarda Allah neyi takdir eder, görelim.

Açıklama:
İlahi aşk, hem sözde hem gönülde sürekli yaşamalıdır; zorluklar, aşk yolunda sınavdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın zikri, gönüller için bir huzur kaynağıdır." (Ra'd 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Sevgi ve aşk Allah'a dair olmalı; sıkıntılar teslimiyetin göstergesidir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Adı sanı uşatdım
Küfrümü suya atdım
Miskînliğe el katdım
Allah görelim neyler

Günümüz Türkçesi:
Adını yaydım, küfrümü suya attım;
Miskinliğe yöneldim, Allah'ın ne yapacağını görelim.

Açıklama:
Yunus, nefsini terbiye ederek ve dünyevi bağlılıklarını bırakıp Allah'a teslim olduğunu ifade eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda malını ve canını feda edenler, gerçek kazanç sahibidir." (Tevbe 9:111)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Nefsini terbiye et, dünyevi bağlardan vazgeç; Allah'a teslim ol.

---

9. Beyit

Orijinal:
Her dem dalalım bahre
Aldanmayalım dehre
Sabr eyleyelim kahra
Allah görelim neyler

Günümüz Türkçesi:
Her zaman denize dalalım (zorluklara göğüs gerelim);
Dünya aldatmasın bizi; sabırla kahrolsun sıkıntılar;
Allah'ın ne takdir ettiğini görelim.

Açıklama:
Zorluklar karşısında sabır ve tevekkül, aşk yolunun ayrılmaz parçasıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Sabredenler mükafatlandırılır." (Bakara 2:155-157)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Zorluklarda sabretmek ve Allah'a güvenmek gerekir.

---

10. Beyit

Orijinal:
Âr nâmûsu bırakdım
Külümü suya atdım
Dervîşliğe el katdım
Allah görelim neyler

Günümüz Türkçesi:
Onur ve şeref takıntısını bıraktım,
Kendimi tamamen tevazu ile teslim ettim;
Derviş yoluna yöneldim, Allah'ın takdirini görelim.

Açıklama:
Nefsî gurur ve dünyevi şeref, aşk yolunda engeldir; bunları bırakmak tasavvuf yolunun şartıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İtaat eden ve tevazu gösterenler, Allah'ın rızasını kazanır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gurur ve dünyevi onurdan vazgeç; aşk yolunda tevazuya yönel.

---

11. Beyit

Orijinal:
Mecnûn gibi âvâre
Âşık oluban yâre
De Yûnus sen bî-çâre
Allah görelim neyler

Günümüz Türkçesi:
Mecnûn gibi çaresiz ve âvâre ol,
Âşık olarak dost yoluna düş;
Yunus, sen de çaresiz ol, Allah'ın ne yapacağını görelim.

Açıklama:
Mecnûn misali, aşk yolunda kendini kaybetmek ve çaresizliği kabul etmek, tasavvufun önemli bir sembolüdür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Gerçek aşıklar, Allah yolunda kendilerini feda edenlerdir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk yolunda kendini boşalt ve Allah'a teslim ol.

---

12. Beyit

Orijinal:
Yûnus sen anı sanma
Bu aşk sana sendendir
Cân kamuya andandır
Allah görelim neyler

Günümüz Türkçesi:
Yunus, bunu sadece kendine ait sanma;
Bu aşk sana değil, herkese aittir;
Can herkesin ortak malıdır, Allah'ın takdirine bak.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, kişisel değil, ilahi ve evrenseldir; her müminin kalbine ait bir nimettir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın sevgisi, bütün müminler içindir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşkı bencilce sahiplenme; Allah'ın sevgisi evrenseldir.

---

13. Beyit

Orijinal:
N'etdi bu Yûnus n'etdi
Bir doğru yola gitdi
Pîrler eteğin tutdu
Allah görelim neyler

Günümüz Türkçesi:
Yunus ne yaptı, ne etti,
Doğru bir yola yöneldi;
Pîrler onu tuttu ve rehberlik etti;
Allah'ın ne takdir ettiğini görelim.

Açıklama:
Rehberlik ve mürşid, aşk yolunda yol gösterici ve destekçidir; sonuç ise Allah'ın takdirindedir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah, yolunu doğru seçene rehberlik eder."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda rehbere itaat et; sonucu Allah'a bırak.

---

39. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Niteki bu gönlüm evi aşk elinden taşa gelir
Niçe yüksek yürür isem aşk başımdan aşa gelir

Günümüz Türkçesi:
Gönlüm aşkın etkisiyle taş gibi sert olur;
Ne kadar yüksek bir mertebeye çıkarsam, aşk başımdan aşar ve beni sarar.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, gönlü hem olgunlaştırır hem de sınar. Yükseldikçe, kalp aşkın etkisiyle sarsılır ve olgunlaşır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Biz kullarımızı ancak deneme ile imtihan ederiz." (Mü'min 40:59)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk yolu gönlü taşlaştırır ama aynı zamanda insanı olgunlaştırır; yüksek mertebelerde aşk daha yoğun hissedilir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Niçe ki eydürem râzım söylemeyem kimseneye
Gider bu sabr u karârım dost öğüme düşe gelir

Günümüz Türkçesi:
Sırlarımı kimseye söyleyemem;
Sabır ve kararlılığım, dostun nasihatinde ortaya çıkar.

Açıklama:
Tasavvufta sabır ve sır saklama, aşk yolunun önemli özelliklerindendir; gerçek hâller ancak dost ve mürşid aracılığıyla anlaşılır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Ey iman edenler! İyi işleri gizleyin." (Bakara 2:271)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İç hâllerini güvenilir dost ve rehber ile paylaş; sabır ve teslimiyet aşk yolunda rehberlik eder.

---

3. Beyit

Orijinal:
Ben bilirim ahvâlimi bencileyin er ne bile
Benim görene sevdiğim ne sevmekdir hoşa gelir

Günümüz Türkçesi:
Ben kendi hâlimi bilirim, başkası bilemez;
Beni gören kişi, sevdiğim aşkı ve halimi hoş karşılar.

Açıklama:
Her âşık kendi gönül hâlini bilir; başkaları bunu tam olarak anlayamaz. Tasavvufta bu bir sır ve derinliktir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın kulları arasındaki sırları ancak O bilir." (Taha 20:7)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kendi hâllerini bilmek ve başkalarının anlayamamasını kabul etmek, aşk yolunun bir gerçeğidir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Hey niçe sabr eyleyiser dost yüzünü gören kişi
Ol hakîkat gördüm diyen kendözünden şaşa gelir

Günümüz Türkçesi:
Dostun yüzünü gören kişi sabırla davranmalıdır;
"Ben hakikati gördüm" diyen kişi, çoğu zaman kendinden şaşar.

Açıklama:
Tasavvufta hakikati görmek, sabır ve rehberlik gerektirir; kendini hakikatin merkezine koymak tehlikelidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Görünüşe aldanmayın; hakikat Allah katındadır." (En'am 6:116)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikati görmek için sabırlı ol, kendini merkeze koyma; tevazu şarttır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Mâşûkanın tecellîsi türlü türlü renkler olur
Bir şîvede yüz bin gönül uş hemîşe cûşa gelir

Günümüz Türkçesi:
Mâşûkun (Allah'ın) tecellisi, çeşitli hallere bürünür;
Her seferinde yüzlerce gönül coşkuyla uyanır.

Açıklama:
Tasavvufta ilahi aşkın tecellisi, gönüllerde farklı renk ve hâller olarak ortaya çıkar; her hâl bir nimettir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Biz dilediğimiz kulumuza lütuf ve rahmetimizi gösteririz." (A'raf 7:156)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah'ın tecellilerini farklı hallerde fark et; coşku ve sevinçle karşıla.

---

6. Beyit

Orijinal:
Onun gibi pâdişâha kimin gözü tuş olursa
Sultân-ı vakt oldu ise aklından ol şaşa gelir

Günümüz Türkçesi:
Bir kişinin gözü sultana (veya mâşûka) takılırsa,
Sultân-ı zaman (yani Hak) aklını şaşırtır, başını döndürür.

Açıklama:
Aşk, aklı bazen şaşırtır; âşık, mâşûka (Allah'a) duyduğu aşk ile kendini kaybedebilir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler ancak Allah'a aşkla bağlanır." (Ra'd 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşkta akıl sınırlıdır; teslimiyet ve aşk ön plandadır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Ol dost ile benim işim bulut ile güneşleyin
Bir dem hicâbı sürülür bir dem nikâb başa gelir

Günümüz Türkçesi:
Dostla işim, bulut ve güneş gibi inişli çıkışlıdır;
Bir an örtü kalkar, bir an başa perde gelir.

Açıklama:
Aşk yolunda hâller sürekli değişir; bazen açıklık, bazen örtülülük hâkimdir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın takdiri değişken ve hikmetlidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk yolunda hâllerin değişken olduğunu kabul et; sabır göster.

---

8. Beyit

Orijinal:
Eğer bana sorar isen cânı yokdur şol kişinin
Mâşûka sevmekden artuk gönlüne endîşe gelir

Günümüz Türkçesi:
Eğer bana sorarsan, o kişinin gönlü yoktur;
Mâşûku sevmekten başka gönlüne bir endişe girmez.

Açıklama:
Gerçek âşık, sadece mâşûka (Allah'a) bağlıdır; başka hiçbir kaygısı yoktur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Gerçek müminler, Allah'a bağlanmışlardır." (Bakara 2:2)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gönlünü tamamen Allah'a ver; başka hiçbir şey düşünme.

---

9. Beyit

Orijinal:
Aceb yine miskîn Yûnus aşkdan artuk sevdi meğer
Zîrâ ki bu aşkdan yiğrek hîç yok durur başa gelir

Günümüz Türkçesi:
Miskin Yûnus, aşk yolunda en yüce sevgiyi tattı;
Çünkü bu aşktan başka yürek hiçbir zaman sabit duramaz.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, insanı hem sarar hem de sabitlikten çıkarır; aşk olmadan gönül durağan kalamaz.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler, Allah'ın zikri ile huzur bulur." (Ra'd 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, gönül için sabitlik ve huzurun kaynağıdır; ona teslim ol.

---

40. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Sabâhın sinlere vardım gördüm cümle ölmüş yatur
Her biri bî-çâre olup ömrün yavu kılmış yatur

Günümüz Türkçesi:
Sabah erken saatlerde evlere baktım, herkes ölü gibi yatıyor;
Her biri çaresiz, ömrünü tamamlamış bir şekilde yatıyor.

Açıklama:
Tasavvufta dünya hayatının geçici ve fanî olduğu vurgulanır. İnsanların ölüme hazırlıksız olduğu görülür.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her nefis ölümü tadacaktır." (Al-i İmran 3:185)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölümü hatırla ve dünyaya fazla bağlanma; ömür geçicidir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Vardım bunların katına bakdım ecel heybetine
Niçe yiğit murâdına erememiş ölmüş yatur

Günümüz Türkçesi:
Onların yanına vardım, ölümün heybetini gördüm;
Birçok yiğit, muradına ulaşamadan ölmüş yatıyor.

Açıklama:
Hayatta herkes muradına ulaşamayabilir; ölüm herkese eşittir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her kim dünyada bir şey kazanırsa, kıyamet gününde ona kavuşacaktır." (Ali İmran 3:185)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsan muradına ulaşsa da ulaşmasa da ölüm kaçınılmazdır; tevazu ile yaşa.

---

3. Beyit

Orijinal:
Yemiş kurt kuş bunu keler niçelerin bağrın deler
Şol ufacık nâ-resteler gül gibice solmuş yatur

Günümüz Türkçesi:
Kurt ve kuşlar etini yer, kim bilir kalbini ne kadar deler;
O minicik yaratıklar, gül gibi solmuş yatıyor.

Açıklama:
Ölüm sonrası beden fanidir, doğa ona hükmeder. İnsanlık ve güzellik geçicidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her canlı ölümü tadacaktır." (Ankebut 29:57)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Beden geçicidir; hakiki değer ruh ve Allah'a yakınlıktadır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Toprağa düşmüş tenleri Hakk'a ulaşmış cânları
Görmez misin sen bunları nevbet bize gelmiş yatur

Günümüz Türkçesi:
Bedenleri toprağa düşmüş, ruhları Allah'a kavuşmuştur;
Bunları görmüyor musun, sıra bize de gelmiş yatıyor.

Açıklama:
Tasavvufta ölüm, Allah'a kavuşma olarak görülür. Dünya fanidir, ölüm kaçınılmazdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Ruhlar Allah'a dönecektir." (Zümer 39:42)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölüm bir sona değil, Allah'a dönüş yoludur.

---

5. Beyit

Orijinal:
Esilmiş inci dişleri dökülmüş sarı saçları
Bitmiş kamu teşvîşleri Hak varlığın almış yatur

Günümüz Türkçesi:
Dişleri kırılmış, saçları dökülmüş;
Dünyevi telaşlar bitmiş, Allah'ın varlığı almış yatıyor.

Açıklama:
Ölümle birlikte dünya meşgalesi sona erer; insanın hakikî değeri ruhun Allah'a yakınlığıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her nefis ölümü tadacaktır." (Al-i İmran 3:185)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünyevi güzellik ve uğraşlar geçicidir; ruhun değeri ebedidir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Gitmiş gözünün karası hîç işi yokdur durası
Kefen bezinin pâresi sünüğe sarılmış yatur

Günümüz Türkçesi:
Gözünün nuru gitmiş, hiçbir işlevi kalmamış;
Kefene sarılmış, artık toprağa teslim edilmiş yatıyor.

Açıklama:
Beden ölür, geriye sadece kefen ve toprak kalır. İnsanlığın asıl değeri ruhdur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Ve insanı biz yaratır ve sonra bir süreye kadar yaşatırız." (Mü'minun 23:12-14)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölümün fiziki gerçekliğini hatırla; dünya meşgalesi fanidir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yûnus âkil isen bunda mülke sûret bezemegil
Mülke sûret bezeyenler kara toprak olmuş yatur

Günümüz Türkçesi:
Ey akıl sahibi Yûnus, dünya için süslenme;
Dünya için süslenenler artık kara toprağa dönmüş yatıyor.

Açıklama:
Tasavvufta dünya süsüne bağlanmak boşunadır; ölüm herkesin eşit olduğunu gösterir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "O dünyaya aldananlar, Allah yolundan saparlar." (Kasas 28:77)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünyaya fazla bağlanma; gerçek değer Allah'a yakınlık ve ruhsal olgunluktur.

---

41. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Aşkın odu yüreğimde neler eyler neler eyler
Bugün bir âşıkı gördüm bu derdimden haber söyler

Günümüz Türkçesi:
Yüreğimde aşkın ateşi neler yaptırıyor, neler...
Bugün bir âşık gördüm; derdimi anlıyor ve ona dair konuşuyor.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, insanın kalbinde yanan bir ateş gibidir. Bu ateş gönlü arındırır ve aşkı anlayan kişiler birbirinin halinden haberdar olur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İman edenler birbirlerini sever, merhamet eder." (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gerçek aşk, gönülleri birleştirir ve dertleri paylaşmayı sağlar.

---

2. Beyit

Orijinal:
Gelin hey dertliler gelin bu derdimden siz de alın
Dertli bilir dertli hâlin ya dertsizler bunda neyler

Günümüz Türkçesi:
Ey dertli olanlar, gelin; bu derdimden siz de pay alın.
Dertliler anlar; dertsiz olanlar ise anlamaz.

Açıklama:
Tasavvufta gönül hâli, ancak aynı hâli yaşayanlar tarafından anlaşılır. Dert, aşkın ve Allah'a yakınlığın bir işaretidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Müminler birbiriyle merhamet ve anlayış içindedir." (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İçsel derdi ve aşkı anlamak için kalbin benzer bir hâle sahip olması gerekir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Kimisi dost yüzün gördü kimi dahi görem derdi
Âşık mâşûkuna erdi uş yine bayram eyler

Günümüz Türkçesi:
Bazıları dostun yüzünü gördü, bazıları göremedi.
Aşık, mâşûkuna kavuştuğu zaman sevinçten bayram eder gibi olur.

Açıklama:
Mâşûka kavuşmak, tasavvufta Allah'a ulaşmaya benzetilir. Kavuşan âşık, mutluluğunu tüm varlığıyla yaşar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler yalnızca Allah'a yönelince huzur bulur." (Ra'd 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikî mutluluk, mâşûk (Allah) ile birleşmede gizlidir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Bugün Mansûr olup n'idem şeyhimin yüzünü görem
Maksûdum bu idi erem âşık yine derdin söyler

Günümüz Türkçesi:
Bugün, Mansûr gibi olmuş olsam da şeyhimin yüzünü göremedim.
Maksadım bu idi, erdim, âşık yine derdini ifade ediyor.

Açıklama:
Tasavvufta mürşide kavuşamamak da bir sınavdır; aşk ve dert, kişiyi olgunlaştırır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah kullarına dert ile öğüt verir, sabredenler mükafatlandırılır." (Bakara 2:155-156)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi rehbere ulaşamamak da sabır ve aşk sınavıdır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Yûnus eydür âşık oldum mâşûkun derdinden öldüm
Teveccüh mâşûka kıldım onun ile gönlün eğler

Günümüz Türkçesi:
Yûnus diyor ki: Aşık oldum, mâşûkun derdinden dolayı öldüm.
Tüm teveccühümü mâşûka verdim; onunla gönlüm eğlenir.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, nefsin ölümü ve Allah'a yönelmeyi ifade eder. Âşık, mâşûkun dertlerini de kendi derdi bilir ve ona yönelir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kim Allah'a yönelirse, kalbi huzur bulur." (Ra'd 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, gönlü Allah'a yönlendiren en güçlü araçtır; nefsin ölümü ve teveccühle ruh arınır.

---

42. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Miskîn âdem oğlanı nefse zebûn olmuşdur
Hayvân cânâvâr gibi otlamağa kalmışdır

Günümüz Türkçesi:
Aciz insan, nefsin esiri olmuştur.
Hayvan gibi içgüdüleriyle yaşamak zorunda kalmıştır.

Açıklama:
Tasavvufta nefis, insanın en büyük düşmanıdır. Nefse esir olan kişi, manevi bakımdan hayvandan farklı değildir; gerçek insanî değerlerden uzak kalır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kendinizi ve ailenizi ateşten koruyun." (Tahrim 66:6)
– Nefis terbiyesi için ibadet ve sabır önemlidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Nefse teslim olmamak, insanın gerçek yolculuğunun temelidir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Hergiz ölümün sanmaz ölesi günün anmaz
Bu dünyâdan usanmaz gaflet öğin almışdır

Günümüz Türkçesi:
Hiç kimse ölümün geleceğini düşünmez ve ölüm gününü hatırlamaz.
Bu dünyadan usanmaz, gaflet içinde yaşamaya devam eder.

Açıklama:
İnsanın gafleti, ölümü ve ahireti unutturur. Tasavvufta ölümü hatırlamak, nefsin terbiye edilmesinde önemli bir derstir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her nefis ölümü tadacaktır." (Al-i İmran 3:185)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölümü unutmamak ve gaflete düşmemek, aşk ve ibadet yolunun temelidir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Oğlanlar öğüt almaz yiğitler tevbe kılmaz
Kocalar tâat kılmaz sarp rûzigâr olmuşdur

Günümüz Türkçesi:
Gençler öğüt almaz, yiğitler tevbe etmez.
Yaşlılar da ibadette sabırlı olmaz; hayatın çetin rüzgârına kapılmıştır.

Açıklama:
Tasavvufta, nefis terbiyesi her yaşta gereklidir. Gençler, akıllılar ve yaşlılar için farklı sınavlar vardır; ancak hepsi doğru yolu takip etmekle mükelleftir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğru söz söyleyin." (Ahzab 33:70)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Yaş ve güç, nefsi terbiye etmek için bahane olamaz; herkesin sorumluluğu vardır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Beğler azdı yolundan bilmez yoksul hâlinden
Çıkdı rahmet gölünden nefs gölüne dalmışdır

Günümüz Türkçesi:
Kimi, yolundan sapmıştır; yoksul hâlini bilmez.
Rahmet gölünden çıkarak, nefsin gölüne dalmıştır.

Açıklama:
Tasavvufta "rahmet gölü", Allah'ın lütfu ve rızasıdır. Nefis, insanı bu lütuftan uzaklaştırabilir. Kim nefsine teslim olursa, Allah'ın rahmetinden uzak kalır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın rahmeti geniştir; O'ndan uzak düşenler kaybeder." (A'raf 7:56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Nefse teslim olmak, insanı manevi hazinelerden uzaklaştırır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Yûnus sözü âlimden zinhâr olman zâlimden
Korka durun ölümden cümle doğan ölmüşdür

Günümüz Türkçesi:
Yûnus diyor ki: Âlimden söz al, zalimden uzak dur.
Ölümü hatırlayın; zira herkes ölüme mahkûmdur.

Açıklama:
Tasavvufta doğru öğüt almak, nefsin terbiyesinde kilit önemdedir. Zalime yaklaşmak, manevi yoldan sapmaya yol açar. Ölümü unutmamak, insanı nefis ve dünya tutkularından korur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her nefis ölümü tadacaktır." (Al-i İmran 3:185)
– "Âlimlerin sözünden istifade edenler doğru yola erer." (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi rehberlerden alınacak öğüt hayat kurtarıcıdır.
– Ölümü hatırlamak, insanı gafletten korur.

---

43. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Bu dem yüzüm süre duram her dem ayım yeni doğar
Her dem bayram durur bana yayım kışım yeni bahâr

Günümüz Türkçesi:
Şu anda yüzüm sürekli parlar, her an ayım yeniden doğar gibi.
Her an benim için bayramdır; kışım bile bahara dönüşür.

Açıklama:
Tasavvufta "ay" sembolü, insanın içindeki ilahi nur ve huzuru temsil eder. Yûnus burada, gönlündeki aşk ve Allah nurunun her zaman tazelenip bayram gibi coştuğunu ifade ediyor.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın nuru, gökleri ve yeri aydınlatmıştır." (Nûr 24:35)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kalpteki aşk ve Allah sevgisi, her türlü sıkıntıyı dönüştürür ve ruhu aydınlatır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Benim ayım ışığına bulutlar gölge kılmaya
Hem gedilmez doluluğu nûru yerden göğe ağar

Günümüz Türkçesi:
Benim içimdeki ayın ışığını bulutlar gölgelemeye çalışsa da
Onun doluluğu ve nuru yerden göğe kadar yayılır.

Açıklama:
İlahi aşk, dış etkenlerle engellenemez. Yûnus, kalbindeki ışığın tüm varlığı etkilediğini, nurun engellenemediğini ifade ediyor.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın nuru gökleri ve yeri aydınlatır; O'nun nuruna engel olunamaz." (Nûr 24:35)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kalpteki aşk ve iman nuru, dış etkenlerle sönmez; aksine yayılır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Onun nûru karanuyu sürer gönül hücresinden
Pes karanuluk nûr ile bir hücreye nite sığar

Günümüz Türkçesi:
Onun nuru, gönül hücresindeki karanlığı yok eder.
Karanlık, nura karşı bir hücrede bile duramaz.

Açıklama:
Tasavvufta gönül, insanın mabedi gibidir. Allah'ın nuru ile aydınlanmayan gönül, karanlık ve nefse teslim olur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a yakın olan, O'nun nuruyla aydınlanır." (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kalbin karanlığı, ilahi aşk ve nur ile daima silinir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Evvel ay niçe doğduysa ayruk dolanmadı hergiz
Eksilmedi ömrü onun her kime kim kıldı nazar

Günümüz Türkçesi:
Ay daha önce nasıl doğduysa, eksik dolanmadı;
Her kimin gözü ona baktıysa, ömrü eksilmedi.

Açıklama:
Yûnus burada, ilahi nurun eksilmezliğini ve Allah aşkına bakanın her zaman bereketli olduğunu anlatıyor.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kim Allah'a yönelirse, O'ndan eksik bir şey almaz." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah'a yönelen kişi her zaman bereket ve huzur bulur.

---

5. Beyit

Orijinal:
Ben ayımı yerde gördüm ne isterim gök yüzünde
Benim yüzüm yerde gerek bana rahmet yerden yağar

Günümüz Türkçesi:
Ben ilahi nurumu yerde, insanlarda gördüm; göklerde aramam.
Bana gereken rahmet, insanlardan ve dünyadan gelir.

Açıklama:
Tasavvufta, Allah'ın rahmeti insanlar aracılığıyla tecelli eder. Yûnus, bu rahmetin yeryüzünde ve kulların kalplerinde olduğunu söylüyor.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın rahmeti, kulları aracılığıyla tecelli eder." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi rahmeti yeryüzünde görmek, insanlara iyilikle yaklaşmayı gerektirir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Sözüm ay gün için değil sevenlere bir söz yeter
Sevdiğim söylemez isem sevmek derdi beni boğar

Günümüz Türkçesi:
Benim sözlerim ay veya gün için değildir; seven birine bir söz yeter.
Sevdiğime söylemezsem, sevmek sıkıntısı beni boğar.

Açıklama:
Yûnus burada aşkın doğrudan ve samimi olmasını vurgular. Aşk, söze değil, kalbin derinliğine yöneliktir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpten gelen samimi niyet Allah'a ulaşır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gerçek aşk, sözden öte, samimi kalpten gelir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Onun vasfın eydür isem halk mâşûkun öğer sanır
Hâcet değil öğmek ona kendi nûrun kendi öğer

Günümüz Türkçesi:
Onun vasfını anlatırsam, insanlar onun aşkını görmüş sayar.
Gerçekten anlatmaya gerek yoktur; kendi nuru kendi kendine yeter.

Açıklama:
Tasavvufta ilahi aşk ve nur, sözle değil, kendiliğinden tecelli eder. İnsanlar, kalplerindeki nurla Allah'ı hisseder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Görünmeyeni Allah bilir; O'nun nurunu sözle sınırlayamazsın."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşkı ve nuru başkalarına anlatmaya gerek yoktur; kalpte yaşamak yeterlidir.

---

8. Beyit

Orijinal:
N'ola Yûnus sevdi ise çokdur Hakk'ı seviciler
Sevenleri gördü idi onun için boynun eğer

Günümüz Türkçesi:
Yûnus diyor ki: Allah'ı sevenler çoktur.
Onların varlığını görmek için başını eğ; yani saygı göster.

Açıklama:
Tasavvufta Allah'ı sevenlere hürmet etmek, onların manevi hâllerinden istifade etmektir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Müminlere selam verin, onlara hürmet edin." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah sevgisi taşıyanlara hürmet göstermek, insanı olgunlaştırır ve aşk yolunda ilerletir.

---

44. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Yâr yüreğim yâr gör ki neler var
Bu halk içinde bize güler var

Günümüz Türkçesi:
Sevgili, yüreğim sana; gör ki neler var.
Bu dünya halkı arasında bize dostça gülümseyenler de var.

Açıklama:
Yûnus burada, ilahi aşk yolunda gönül gözüyle görebileceğimiz samimi dostları işaret ediyor.
Tasavvufta dostluk ve aşk yolu, yalnızlık değil, gönül ehliyle doludur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İman edenleri tanıyın, onlara selam verin, Allah yolunda dost olun." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah aşkı yolunda dostluk ve samimiyet önemlidir; yalnızca gafillerle uğraşmak gereksizdir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Ko gülen gülsün hak bizim olsun
Gâfil ne bilir Hakk'ı sever var

Günümüz Türkçesi:
Bırak, kim gülüyorsa gülsün; bizim hakkımız (veya hakikate ulaşmak) bizdedir.
Gafil, Allah'ı sevenin değerini bilmez.

Açıklama:
Tasavvufta hakikate ulaşanlar, gafillerin ilgisizliği ile yoluna devam eder. Yûnus, aşk ve hakikat yolunda sabrı vurgular.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda sabredenler kurtuluşa erer." (Bakara 2:155)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikate yönelenin, gafillerin söz ve davranışlarından etkilenmemesi gerekir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Bu yol uzakdır menzili çokdur
Geçidi yokdur derin sular var

Günümüz Türkçesi:
Bu aşk ve Hak yolu uzundur, menzili çoktur.
Geçitleri yoktur, derin ve tehlikeli engeller vardır.

Açıklama:
Tasavvufta "yol" manevi ilerlemeyi, "derin sular" ise nefisle ve dünyevi sıkıntılarla mücadeleyi temsil eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İşte böyle sabredenler, Allah'a ulaşır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda sabır ve sebat çok önemlidir; engeller doğaldır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Girdik bu yola aşk ile bile
Gurbetlik ile bizi salar var

Günümüz Türkçesi:
Bu yola aşk ile girdik, ama
Gurbet ve ayrılık duygusu da bizi sarar.

Açıklama:
Tasavvufta aşk yolu çoğu zaman yalnızlık ve içsel gurbet ile birlikte gelir. Yûnus burada manevi yolculukta ayrılık ve özlemin doğal olduğunu anlatıyor.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda hicret edenler mükafat alır." (Nisa 4:100)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi yolculukta gurbet ve zorluklar doğaldır, bunlar aşkla aşılır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Her kim merdâne gelsin meydâna
Kalmasın câna kimde hüner var

Günümüz Türkçesi:
Her kim cesurca ve yiğitçe meydan gelsin;
Kalmasın gönlüne çekingenlik olan, becerisi olan gelsin.

Açıklama:
Yûnus burada aşk ve Hak yolunda cesaret ve kararlılığı vurguluyor. Tasavvufta "meydan" mecazi olarak manevi sınavları temsil eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Müminler sabır ve cesaret ile Allah yolunda mücadele eder." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda cesur ve kararlı olmak gerekir; çekingenlik ilerlemeyi engeller.

---

6. Beyit

Orijinal:
Gözleri giryân ciğeri püryân
Olmuşlar hayrân dîvâneler var

Günümüz Türkçesi:
Gözleri yaşlı, ciğerleri yanmış;
Aşka düşmüş hayran ve deliler vardır.

Açıklama:
Tasavvufta gerçek âşık, aşkın acısını ve özlemini taşır. Yûnus, aşk yolunda kalbin yanmasının ve gözyaşının doğal olduğunu ifade eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalbi Allah aşkıyla yananların gözyaşı melekler için şükürdür." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi yolculukta dert ve gözyaşı, aşkın bir işaretidir; yılmamak gerekir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yûnus sen bunda meydân isteme
Meydân içinde merdâneler var

Günümüz Türkçesi:
Yûnus, sen bu aşk yolunda kendini göstermeye çalışma;
Meydanı hak edenler zaten cesur ve yiğitlerdir.

Açıklama:
Yûnus, alçakgönüllülüğü ve sabrı öğütler. Manevi yolculukta gösteriş değil, içsel olgunluk önemlidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Alçakgönüllü olanlar Allah'a daha yakın olurlar." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda gösterişe gerek yoktur; gerçek merdânelik sabır ve aşk ile ölçülür.

---

45. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Aşk ile gelen erenler içer ağuyu nûş eder
Topuğa çıkmayan çaylar deniz ile savaş eder

Günümüz Türkçesi:
Aşk ile gelen erenler, manevi lezzeti tadıp içe içerler.
Topuğu kadar bile derinliği olmayan çaylar, denizle savaşır gibi çarpışır.

Açıklama:
Yûnus burada aşk yoluna girenlerin, Allah aşkının tadını aldığını, ruhen derinleştiğini ifade ediyor. "Topuğu çıkmayan çaylar" mecazi olarak, derinlikten yoksun insanların engellerle boğuşmasını temsil eder.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler Allah'ı anmakla tatmin olur." (Zümer 39:23)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi derinlik ve aşk, gerçek erenlerin ayırt edici özelliğidir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Biz bu yoldan üşenmedik erenlerden usanmadık
Kimseyi yavuz sanmadık her ne eder kolmaş eder

Günümüz Türkçesi:
Biz bu aşk yolunda üşenmedik, erenlerden usanmadık.
Kimseyi korkunç görmedik; herkes ne yaparsa yapsın kabul ettik.

Açıklama:
Tasavvufta erenlere olan bağlılık, sabır ve tahammül gerektirir. Yûnus, gönül temizliği ve yolda sabır vurgusu yapıyor.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda sabredenler kaybetmez." (Bakara 2:155)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda sabırlı ve hoşgörülü olmak gerekir; kimseyi yargılamamak erdemdir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Kolmaşa verdik sözünü söz ile döğdük yüzünü
Yaban cânâvârı gibi belinler andan şeş eder

Günümüz Türkçesi:
Tehlikeye veya zor duruma verdiğimiz sözü, sözle güçlendirdik.
Yaban hayvanları gibi belalardan ve engellerden korunmaya çalıştık.

Açıklama:
Yûnus burada aşk yolunda verilen sözün ve sadakatin önemini vurgular. Yolculuk, tehlikelerle doludur, ancak aşk ve bağlılık bu engelleri aşmada güç verir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Sözünde duran kimse Allah'a yakın olur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi yolculukta söz ve ahde bağlılık, güven ve erdemin işaretidir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Bu sohbete gelmeyenler Hak nefesi almayanlar
Sürün onu bundan gitsin durur ise çok iş eder

Günümüz Türkçesi:
Bu manevi sohbetten uzak duranlar, Allah nefesini (ilahi ilham) almayanlardır.
Onlar bu yolda sürünür, ilerleyemezler.

Açıklama:
Yûnus, hakiki dost ve sohbetin önemini belirtir. İlahi ilham ve aşk yoluna girenler, ruhsal olarak yükselir; diğerleri geride kalır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ı ananlar yükselir, gafiller geride kalır." (Hadid 57:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi sohbet, ilahi aşkı almak için şarttır; uzak duranlar gelişemez.

---

5. Beyit

Orijinal:
Câhildir mânâdan almaz oturur karârı gelmez
Öleceğini hîç sanmaz yüz bin yıllık teşvîş eder

Günümüz Türkçesi:
Gerçek anlamı anlamayan cahiller, huzur bulamaz;
Öleceğini hiç düşünmez, boş kaygılarla vakit geçirir.

Açıklama:
Yûnus, gafletin ve dünya sevgisinin insanı boş yere uğraştırdığını vurgular. Ölüm ve ahiret bilinci olmadan hakiki huzura erişilemez.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı sadece oyun ve eğlenceden ibarettir; ahiret ise gerçek hayattır." (En'am 6:32)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölüm ve ahiret bilinci, gönül yolculuğunda önemlidir; gaflet zararlıdır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Dağ ne kadar yüksek ise yol onun üstünden aşar
Yûnus Emrem yolsuzlara yol gösterir ve hoş eder

Günümüz Türkçesi:
Dağ ne kadar yüksekse, yol onun üzerinden geçer;
Yûnus, yolunu kaybedenlere doğru yolu gösterir ve hoşnut eder.

Açıklama:
Yûnus burada mürşid veya hakiki rehberin rolünü anlatıyor: Yolunu kaybedenler için aşk ve hakikat yolunu göstermek, onların manevi yolculuğunu kolaylaştırır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Mü'minlere rehberlik edenler Allah yolunda ışık olurlar." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikate yönelmek isteyenleri doğru yola yönlendirmek erdemdir; manevi rehberlik önemlidir.

---

46. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Ol âlem fahri Muhammed nebîler serveridir
Ver salâvât aşk ile ol günâhlar eridir

Günümüz Türkçesi:
Bu âlemin şerefi, peygamberlerin efendisi Muhammed'dir.
Ona salât ve selam gönder; aşk ile günahlar yok olur.

Açıklama:
Yûnus burada Peygamber Efendimizin evrensel önemini ve ona salavat getirmenin ruhsal temizliği sağladığını vurgular. Aşk ile salavat, nefsin arınmasına vesile olur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah ve melekleri Peygambere salât eder. Ey iman edenler! Siz de ona salât edin ve tam bir teslimiyetle selam verin." (Ahzab 33:56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Peygamber sevgisi, aşk ve salavat ile günahlar arınır; manevi hayatın temelidir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Hak onu öğdü yaratdı sevdi Habîb'im dedi
Yer yüzünde cümle çiçek Mustafâ'nın teridir

Günümüz Türkçesi:
Allah onu özel olarak yarattı ve "Benim Habib'im" dedi.
Yer yüzündeki tüm güzellikler, Peygamberimizin varlığından gelir.

Açıklama:
Yûnus, Peygamber'in varlığının tüm kainatın ruhu ve çiçekleri gibi güzelliklerin kaynağı olduğunu ifade eder. O, hem yaratılmışların hem de insan kalplerinin rehberidir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "O, övgüye layık ve dünya ile ahirette örnek bir rehberdir." (En'am 6:124)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Peygamber sevgisi kainatın ve insan ruhunun farkına varmanın yoludur.

---

3. Beyit

Orijinal:
Cebrâîl dâvet kılınca Mi'râc'a Muhammed'i
Mi'râc'ında dilediği ümmetinin varıdır

Günümüz Türkçesi:
Cebrail, Peygamberimizi Mi‘rac’a davet ettiğinde,
O’nun Mi‘rac’ında ümmeti de onunla birlikteydi.

Açıklama:
Mi‘rac mucizesi, Peygamber ve ümmeti arasındaki manevi bağın göstergesidir. Yûnus, ümmetin Peygamber ile ruhen birlikte yükseldiğini vurgular.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
– “Allah, geceyi Peygamberine bir mucize olarak yükseltti; gördüklerini gösterdi.” (İsra 17:1)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Peygamber sevgisi, ümmet ile manevi birliğe vesile olur.

---

4. Beyit

Orijinal:
Sen ana ümmet olıgör o seni mahrûm komaz
Her kim onun ümmetidir sekiz Cennet yeridir

Günümüz Türkçesi:
Sen onun ümmeti olursan, O seni mahrum bırakmaz.
Kim Peygamberin ümmeti ise, sekiz cennete sahip olur.

Açıklama:
Yûnus, sünnet ve iman üzere yaşayanların ilahi rahmete kavuşacağını bildirir. Ümmet olmak, sadece bedenen değil, gönülden bağlı olmakla gerçekleşir.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
– “Ona uyan ve Peygamber’in yolunda ilerleyenler başarılı olur.” (Ahzab 33:21)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Peygamberin yoluna bağlılık, hem dünya hem ahiret huzurunu sağlar.

---

5. Beyit

Orijinal:
Her kim onun sünnet ile farzını kâim tutar
Ne diyem ki âkıbet soru hesâbdan beridir

Günümüz Türkçesi:
Kim Peygamberin sünnetine ve farzlarına bağlı kalırsa,
Ahirette hesabı kolay olur, korkusu yoktur.

Açıklama:
Yûnus, İslam’ın ibadet ve ahlaki yükümlülüklerinin önemini hatırlatır. Sünnete bağlılık, hem dünya hem ahirette güven sağlar.

Kur’an-ı Kerim ve Sünnet:
– “Kim Peygamber’e itaat ederse, Allah ona doğru yolu gösterir.” (Nisa 4:59)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Sünnet ve farzları yerine getirmek, ahiret güvenliğinin teminatıdır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Suçlu suçsuz günâhkâr şefâ'at ondan umar
Ol Cehennem'de yananlar münkirin inkârıdır

Günümüz Türkçesi:
Suçlu, suçsuz ve günahkar herkes onun şefaatine umut eder;
Cehennemde yananlar, inkâr eden münafıklardır.

Açıklama:
Yûnus, Peygamber'in şefaatinin büyüklüğünü anlatır. Şefaat, inananlar için bir umut kaynağıdır; inkar edenler ise bundan mahrum kalır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Peygamberlerin şefaat hakkı vardır; Allah izin verirse kullarını affeder." (Tirmizi, Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İman ve Peygamber sevgisi, ilahi rahmetin kapısını açar; inkâr ise kayıp demektir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yûnus Emrem iş bu sözü cân içinde söyledi
Söyleyen bî-çâre Yûnus Tapduk Emrem sırrıdır

Günümüz Türkçesi:
Yûnus bu sözleri gönül dolusu aşk ile söyledi;
Bunu söyleyen, çaresiz ve derin mârifet sahibi Yûnus'tur.

Açıklama:
Yûnus, Peygamber sevgisinin önemini, aşk ve mârifetle dile getirir. Tapduk Emre'ye bağlılık ve tasavvufi sır burada öne çıkar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kalbinde aşk olan, hakikati görür." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Peygamber aşkı, Yûnus'un hayatındaki en büyük rehberdir; mârifet ve aşk ayrılmaz bir bütündür.

---

47. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Yer yüzünde gezer idim uğradım milketler yatur
Kimi ulu kimi kiçi key kuşağı berkler yatur

Günümüz Türkçesi:
Yer yüzünde dolaştım, birçok memleketi gördüm;
Bazıları büyük, bazıları küçük; hepsi kendi düzeninde duruyor.

Açıklama:
Yûnus burada dünyanın çeşitliliğini ve insanların farklı makamlarını gözlemler. Tasavvufta, bu gözlem, yaratılışın ilahi düzenine dikkat çekmektir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "O, yeryüzünde gezip dolaşmanız için size ayetler yarattı." (Zümer 39:21)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünyadaki farklılıklar, Allah'ın kudret ve hikmetinin tezahürüdür.

---

2. Beyit

Orijinal:
Kimi yiğit kimi koca kimi vezir kimi hoca
Gündüzleri olmuş gece ancılayın çoklar yatur

Günümüz Türkçesi:
Bazıları yiğit, bazıları yaşlı, bazıları vezir, bazıları hoca;
Gündüzleri görevlerini yapmış, gece ise dinleniyorlar.

Açıklama:
Yûnus, insanların sosyal ve mesleki rollerini gözlemler. Herkesin görevi ve zamanı farklıdır; bu da ilahi düzenin bir parçasıdır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Her ümmet için bir süre tayin ettik; sonunda Rablerinin yanına döneceklerdir." (A'raf 7:34)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsanların farklı görev ve makamları, yaşamın düzenini ve hikmetini gösterir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Doğru varırdı yolları kalem tutardı elleri
Bülbüle benzer dilleri dânışmân yiğitler yatur

Günümüz Türkçesi:
Yolları doğru çizen ve işleyen eller vardı;
Bülbül gibi güzel konuşan yiğitler duruyor.

Açıklama:
Yûnus, insanın yeteneklerini ve erdemlerini öne çıkarır. Doğru ve güzel söz, gönülde ve toplumda değerli bir rehberdir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın izniyle, iyiliği öğütleyip kötü işten sakındıranlar övülür." (Ali İmran 3:104)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Güzel söz ve doğru davranış, insanın ruhsal ve toplumsal değerini artırır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Ulu-kiçi ağlamışlar server yiğitler komuşlar
Baş ucunda yay sımışlar kırıluban oklar yatur

Günümüz Türkçesi:
Büyük küçük herkes ağlamış, yiğitler konuşmuş;
Başlarında yaylar ve kırık oklar duruyor.

Açıklama:
Savaş ve sıkıntıların ardından insanların duygusal durumlarını tasvir eder. Tasavvufta, hayatın sıkıntıları gönülde olgunlaşma sağlar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah, sabredenlerle beraberdir." (Bakara 2:153)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Zorluk ve sıkıntılar, insanı olgunlaştırır; sabır ve teslimiyet önemlidir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Atlarının izi tozlu önleri tabıl-bazılu
İle güne hükmü yazlu şu muhteşem beğler yatur

Günümüz Türkçesi:
Atlarının izi tozlu ve düzensiz;
Güne hükmeden bu muhteşem beyler burada duruyor.

Açıklama:
Yûnus, hem fiziksel hem sosyal güç sembollerini gözlemler. At ve beğ, statü ve kudreti simgeler. Tasavvufta gerçek güç, kalbin teslimiyetinde aranır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dış güç ve kudret geçicidir; asıl değer kalpteki teslimiyet ve Allah sevgisindedir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Gece gündüz oğlancıklar söyler iken bülbül gibi
Ayrılmışlar anaları sinlerini bekler yatur

Günümüz Türkçesi:
Gece gündüz çocuklar bülbül gibi öter;
Annelerinden ayrılmış, onları bekliyorlar.

Açıklama:
Yûnus, masumiyet ve sevgi duygularını tasvir eder. Tasavvufta, insanın Allah'a hasret duygusu, anne-sevgi metaforuyla anlatılır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Özlem ve bekleyiş, aşk ve teslimiyetin sembolüdür.

---

7. Beyit

Orijinal:
Elleridir kınalu hem karavaşları tapulu
Kargı gibi uzun boylu gül yüzlü hatunlar yatur

Günümüz Türkçesi:
Kınalı elleri ve koyu saçlı,
Uzun boylu, gül yüzlü kadınlar duruyor.

Açıklama:
Yûnus, güzellik ve estetik unsurları gözlemler. Tasavvufta, dış güzellik geçici, asıl güzellik gönülde ve Allah sevgisindedir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dış güzellikleri görmek güzeldir, ancak asıl değer iç güzelliktedir.

---

8. Beyit

Orijinal:
El bağlamışdır kamusu Hak Çalap'dandır umusu
Nökerli kızdır kimisi alınmadık çoklar yatur

Günümüz Türkçesi:
Bazıları Allah'a bağlanmış, bazıları hâlâ serbest;
Bazıları daha yeni, bazıları eskiden beri duruyor.

Açıklama:
Yûnus, insanların Allah'a bağlılık derecelerini gözlemler. Tasavvufta mürşid ve mürid arasındaki bağlılık sembolik olarak anlatılır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi bağlılık derecelidir; her insan farklı bir seviyededir.

---

9. Beyit

Orijinal:
Yûnus bilmez kendi hâlin Hak Çalap söyledir dilin
Bir niçesi yeni gelin ak teleme yüzler yatur

Günümüz Türkçesi:
Yûnus kendi hâlini bilemez; Allah her şeyi dile getirir.
Bazıları yeni gelin gibi, beyaz ve saf yüzleri ile duruyor.

Açıklama:
Yûnus, insanın kendi durumunu tam olarak bilmediğini, her şeyin Allah'ın iradesiyle ortaya çıktığını vurgular. Saflık ve yenilik metaforik olarak yeni gelinle anlatılır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsan kendi hâlini tam olarak anlayamaz; her şey Allah'ın kudretindedir.

---

48. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Hakîkat her vücûdun cânı aşkdır
Ne cân kim cân içinde cânı aşkdır

Günümüz Türkçesi:
Her varlığın özü ve ruhu aşktır;
Asıl can, yani hayat, aşkın kendisidir.

Açıklama:
Yûnus burada aşkı varoluşun temel gerçeği olarak tanımlar. Tasavvufta "aşk", Allah'a yönelmiş ilahi tutkuyu simgeler.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ı çokça anın, O'na kalpten bağlanın." (Ahzab 33:41)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Her canın hakikati, yani özü, ilahi aşkla bağlıdır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Bu cân cismimi kâim tutar ancak
O cân kim zâhir ü pinhân-ı aşkdır

Günümüz Türkçesi:
Bu can, bedenimi ayakta tutar;
O can ise aşkın hem görünür hem gizli tarafıdır.

Açıklama:
Beden, can ile ayakta durur; aşk ise hem içsel hem dışsal tecelli eder. Tasavvufta aşk, hem kalpte hem fiilde tezahür eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Can, aşk ile ayakta ve anlamlıdır; aşkın gizli ve açık yönlerini fark etmek gerekir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Bu aşk elinde âciz cümle eşyâ
Ne sır kim kamu sergerdân-ı aşkdır

Günümüz Türkçesi:
Bu aşkın karşısında tüm varlıklar acizdir;
Hiçbir sır, aşkın esrarengiz akışında saklı kalamaz.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, kainatın her şeyine hükmeder; hiçbir şey ondan bağımsız değildir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk karşısında maddi ve manevi her şey acizdir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Bu aşk kandalığın bilmez kimesne
Bilirler haddini pâyân-ı aşkdır

Günümüz Türkçesi:
Bu aşk, sınırları ve ölçüyü bilmez;
Sadece bilenler, aşkın sonsuzluğunu fark eder.

Açıklama:
Aşk, sınır tanımaz; ancak ona erenler bu sonsuzluğu anlayabilir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk, anlayana sonsuzluk ve özgürlük verir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Gehî Leylî olur Mecnûn gözünden
Geh olur Leylî'nin hayrân-ı aşkdır

Günümüz Türkçesi:
Bazen Leylî, Mecnûn'un gözünde canlanır;
Bazen Leylî de aşkın büyüsüne kapılır.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, karşılıklı bir ilahi çekim ve etkileşim gibidir. Mecnûn-Leylî metaforu, aşkın şiddetini ve karşılıklı hayranlığı gösterir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, karşılıklı bir ruhsal etkileşim ve derin bağlılıktır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Gehî kan yaş akar Yâkûb gözünden
Geh olur Yûsuf-ı Ken'ân-ı aşkdır

Günümüz Türkçesi:
Bazen Yakup'un gözlerinden kanlı yaşlar akar;
Bazen Yusuf'un aşkı belirir ve her şeyi aydınlatır.

Açıklama:
Tasavvufta gözyaşı, aşk ve hasretin sembolüdür; aşkın etkisi ise hayatı canlandırır ve anlam katar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hasret ve aşk, kalpte derin izler bırakır; ilahi aşk ise iyileştirici ve dirilticidir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Dirildir ölüyü Îsâ deminde
Geh olur Mûsî-i Ümrân-ı aşkdır

Günümüz Türkçesi:
İsa zamanında ölüyü diriltir;
Musa da aşk ile mucizeler gösterir.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, ilahi kudretin tezahürü olarak görülür; aşk, hem diriltir hem de rehberlik eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk, mucizeler ve dönüşümler yaratır.

---

8. Beyit

Orijinal:
Ene'l-Hak çağırır Mansûr dilinden
Cüneyd'de cübbe vü irfân-ı aşkdır

Günümüz Türkçesi:
"Ben Allah'ım" diyen Mansur'un sözleriyle;
Cüneyd'in cübbesi ve bilgeliği aşk ile doludur.

Açıklama:
Tasavvufta büyük evliyaların söz ve eylemleri aşkın tezahürüdür; hakikati ve irfanı gösterir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Evliya ve erenlerin hayatı, aşk ve irfanın örnekleridir.

---

9. Beyit

Orijinal:
Bu aşkın türlü türlü rengi çokdur
Kimi giryân kimi handân-ı aşkdır

Günümüz Türkçesi:
Aşkın birçok rengi vardır;
Bazen ağlatır, bazen güldürür.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, farklı duygularla tezahür eder: hüzün, mutluluk, coşku... Bunlar aşkın çeşitli halleridir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk çok yönlüdür; duyguların tüm spektrumunu kapsar.

---

10. Beyit

Orijinal:
Fedâ bu aşka cânım dînim olsun
Bana hem dîn ü hem îmân-ı aşkdır

Günümüz Türkçesi:
Canımı ve dinimi bu aşka feda ederim;
Aşk benim için hem din hem iman kaynağıdır.

Açıklama:
Yûnus aşkı, ibadet ve imanla eşdeğer görür; gerçek teslimiyet, aşk ile olur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İslam'da aşk ve teslimiyet, ibadet ve imanın özüdür.

---

11. Beyit

Orijinal:
Ne Yûnus onda yüz bin cân-ı Yûnus
Kabûl etsin ne kim kurbân-ı aşkdır

Günümüz Türkçesi:
Yûnus'un binlerce canı olsa da;
Hiçbiri aşk uğruna kurban edilmez mi?

Açıklama:
Tasavvufta gerçek aşk, fedakarlık ve kendini feda etmektir. Yûnus, aşk uğruna her şeyi göze alır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gerçek aşk, benliği ve dünyevi değerleri feda etmeyi gerektirir.

---

12. Beyit

Orijinal:
Vücûdun cübbesin aşk ile çâk et
Dalagör ona kim ummân-ı aşkdır

Günümüz Türkçesi:
Bedeninin cübbesini aşk ile aç;
Gör ki, onun içinde aşkın engin denizi vardır.

Açıklama:
Yûnus, aşk ile her şeyin içsel olarak açıldığını ve hakikatin deniz gibi engin olduğunu anlatır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk, insanın tüm benliğini açığa çıkarır ve hakikati gösterir.

---

49. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
İlim ilim bilmekdir ilim kendin bilmekdir
Sen kendini bilmezsin yâ niçe okumakdır

Günümüz Türkçesi:
Gerçek ilim, bilgiyi bilmek değil, kendini bilmektir;
Kendini bilmeyen kişi, ne kadar okusun boşadır.

Açıklama:
Yûnus burada tasavvufun temel ilkelerinden birini vurgular: Hakikat bilgisi, önce kendi nefsini ve kalbini bilmektir. Salt kitap okumak, ruhun terbiyesi olmadan anlamlı değildir.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ı ve kendinizi bilin." (Tefsirî manada bu ilahi emir, Nisa 4:1 ve diğer ayetlerden çıkarılabilir.)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– En yüksek ilim, nefsin ve kalbin bilgisidir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Okumakdan mânâ ne kişi Hakk'ı bilmekdir
Çün okudun bilmezsin hâ bir kuru emekdir

Günümüz Türkçesi:
Okumanın gerçek anlamı, Allah'ı bilmektir;
Eğer okuduklarından Allah'ı tanımazsan sadece boş bir çabadır.

Açıklama:
Yûnus, ilim ve öğrenimin amacının sadece dünyevi bilgi değil, Hakikat bilgisi ve Allah'ı tanımak olduğunu ifade eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlmi amaca yönelik kullanmak gerekir; sadece okumak yetmez.

---

3. Beyit

Orijinal:
Okudum bildim deme çok tâat kıldım deme
Eri Hak bilmez isen abes yere yelmekdir

Günümüz Türkçesi:
"Okudum, bildim" deme, "çok ibadet ettim" deme;
Eğer Allah'ı bilmiyorsan bu tüm çabaların boşadır.

Açıklama:
Tasavvufta amel ve ibadet, hakikate ulaşmak içindir. Eğer kişi kalbinde Allah bilinci taşımıyorsa, ibadetleri sadece gösteriş olur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Bilgi ve ibadet, hakikati anlamak ve Allah'a yaklaşmak için olmalıdır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Dört kitâbın mânâsı bellidir bir elifde
Sen elif dersin hoca mânâsı ne demekdir

Günümüz Türkçesi:
Dört kitabın (Tevrat, Zebur, İncil, Kur'an) özleri bir harf kadar basittir;
Ama sen sadece "elif" dersin, hocanın derin mânâsını bilmezsin.

Açıklama:
Yûnus burada ilimlerin özünün basit olduğunu ama insanların yüzeysel okumalarla yetindiğini vurgular. Tasavvuf, özdeki manayı anlamaya yöneliktir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlmi derinlemesine anlamak, yüzeysel okumadan daha önemlidir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Yûnus Emre der hoca gerekse var bin hacca
Hepisinden iyice bir gönüle girmekdir

Günümüz Türkçesi:
Yûnus Emre der ki: Binlerce hacca gitmek gerekse de,
Hepsinden daha değerlisi bir gönle girebilmektir.

Açıklama:
Tasavvufta Hakk'a ulaşmanın yolu, insanlarla gönül ilişkisi ve kalpten irtibat kurmaktır. Dışsal ibadetler tek başına yeterli değildir; insanlara sevgiyi, anlayışı ve hakikati taşımak esastır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "İyiliği emret, kötülükten sakındır; insanlara karşı güzel davran." (Ali İmran 3:110)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat yolunda gönle girmek, dışsal ibadetlerden üstündür.

---

50. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Ey dost senin aşkın odu ciğerim pâre baş kılur
Aşkından yanar yüreğim yandığım bana hoş gelir

Günümüz Türkçesi:
Ey dost! Senin aşkın öyle bir ateştir ki, ciğerimi parça parça eder.
Ama bu aşkın ateşinde yanmak bana hoş ve tatlı gelir.

Açıklama:
Yûnus burada aşkın yüce bir işlevini anlatır: Aşk, nefsin ve gönlün temizlenmesini sağlayan bir ateştir. Âşık, bu yakıcı ateşten rahatsızlık değil, huzur ve tat alır.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Kim Allah'a ve Resulüne itaat ederse, Allah kalbini O'nun sevgisiyle doldurur." (Müteşabih manada)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı gönlü yakar ama gönül bunu hoş karşılar; aşkın tadı yanmakla anlaşılır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Aşkın oduna yandığım ağlamak oldu güldüğüm
Dost sana zâri kıldığım münkirlere savaş gelir

Günümüz Türkçesi:
Aşkın ateşinde yanarken, ağlamak bile bana sevinç verir;
Sana bağlılığımı göstermek, münafıklara ve inkar edenlere adeta savaş açmaktır.

Açıklama:
Yûnus, aşkın hem içsel bir sevinç hem de dışsal bir direniş kaynağı olduğunu vurgular. Hak için çekilen sıkıntı ve öfke, doğru yola hizmet eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı hem gönül huzurunu hem de yanlış olanla mücadeleyi getirir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Söyler isem sözüm savaş söylemezsem ciğerim baş
Cihân dolu durur kallâş her birinden bir taş gelir

Günümüz Türkçesi:
Eğer sözümü söylersem, bu söz münafıklara savaş olur;
Söylemezsem ciğerim yanar; dünya aldatıcılarla doludur ve her biri bir taş gibi gelir.

Açıklama:
Âşık, söz söylemenin sorumluluğunu ve sessiz kalmanın acısını bilir. Hak aşkı, cesur olmayı ve gerçeği söylemeyi gerektirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Doğru söz, bazen çatışma getirir; susmak ise gönlü yakar.

---

4. Beyit

Orijinal:
Gör niçe taşlar atılır dost için başlar tutulur
Gelir gönüle batılır hâlinize hâldaş gelir

Günümüz Türkçesi:
Bak, dost için nasıl taşlar atılır, başlar yaralanır;
Ama bu yaşananlar gönle işleyerek hâl ve tecrübeye dönüşür.

Açıklama:
Yûnus, hak yolunda çekilen sıkıntıların, kalpte olgunlaşmaya ve aşkın hâline vesile olduğunu ifade eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkında zorluklar, sabırla gönle işlenir ve olgunlaştırır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Bizim hâlimizden bilen kimdir aşka münkir olan
Bizim sevdiğimiz Hak'dır bu halka göz ü kaş gelir

Günümüz Türkçesi:
Bizim hâlimizi kim anlayabilir ki, aşkı inkâr edenler?
Bizim sevdiğimiz Allah'tır; halka gösterdiğimiz ilgi, O'nun sevgisinden gelir.

Açıklama:
Yûnus, aşkın hakiki muhatabının Allah olduğunu vurgular. İnsanlara gösterilen merhamet ve ilgi de O'nun rızası içindir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, hem Allah sevgisini hem de insana karşı sevgiyi kapsar.

---

6. Beyit

Orijinal:
Niçe selâtînler zebûn olur bu aşkın elinden
Her kim bu yola düşerse ol bu yola yavaş gelir

Günümüz Türkçesi:
Padişahlar bile bu aşkın elinde çaresiz kalır;
Her kim bu yola girerse, yavaş ve temkinli ilerler.

Açıklama:
Yûnus, aşkın gücünü vurgular; hak aşkı herkesin üstesinden gelemeyeceği bir kudrettir ve sabırla yürümeyi gerektirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda ilerlemek, sabır ve dirayet ister; acele edilmez.

---

7. Beyit

Orijinal:
Erenler buna kalmadı vardı yoluna durmadı
Hakk'ı gerçek sevenlere cümle âlem kardaş gelir

Günümüz Türkçesi:
Erenler bu dünyada yoluna bağlı kalmadı, durmadı;
Gerçek Allah sevgisiyle yoğrulanlara bütün âlem kardeş gibi gelir.

Açıklama:
Yûnus, hak aşıklarının yalnız olmadığını, evrenin onlarla uyum içinde olduğunu belirtir. Hak sevgisi, insanı ve evreni birleştirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşıkları evrenden destek görür, yalnız hissetmezler.

---

8. Beyit

Orijinal:
Miskîn Yûnus bil sözünü dosta açıp şol gözünü
Kangı burcdan bakar isen ol sultâna güneş gelir

Günümüz Türkçesi:
Yûnus bil ki sözünü dostuna açmalı ve gönlünü teslim etmeli;
Hangi konumdan bakarsan bak, gerçek padişahın nuru güneş gibi parlar.

Açıklama:
Âşık, sözünü ve kalbini Hakk'a açmalı, çünkü Hak aşkının nuru her yerde aynı şekilde parlar.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "O Allah ki, nurdur; Allah'ın nuru gökler ve yer üzerindedir." (Nur Suresi 24:35)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat yolunda gönül ve söz teslimi, aşkın ışığını gösterir.

---

51. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Hocam âşık olanların işi âh ile zâr olur
Hasretinden ol mâşûkun gözü yaşı pınar olur

Günümüz Türkçesi:
Hocam, aşk yolunda olanların hâli hep ah ve feryatla doludur;
Sevdiğinden ayrı kalan âşığın gözünden yaşlar pınar gibi akar.

Açıklama:
Yûnus burada aşkın ne kadar derin bir acı ve özlem kaynağı olduğunu anlatır. Hak aşkı, gönlü yakar, gözleri yaşlandırır; bu, mâşûka (Allah'a veya gerçek dost) olan bağlılığın doğal bir sonucudur.

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet:
– "Ey iman edenler! Allah'tan korkun, doğru söz söyleyin; kalplerinizde de O'na karşı samimiyet olsun." (Kalpten gelen özlem ve bağlılık manasında)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı sabır ve gözyaşı gerektirir; ayrılık ve hasret, aşık için bir olgunlaşma vesilesidir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Dünü günü kılur zâri yani görmek diler yâri
İşitmezler bu haberi aşksızlar bî-haber olur

Günümüz Türkçesi:
Âşık, her anını sevgisini görmekle geçirir;
Ama aşkı olmayanlar, bu hâlden habersizdir.

Açıklama:
Yûnus, aşkın sadece yaşayan tarafından anlaşılabileceğini vurgular; aşk, bilgi veya teoriyle kavranmaz, gönül ile yaşanır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı yalnızca deneyimle anlaşılır, akıl veya gözlemle değil.

---

3. Beyit

Orijinal:
Âşık isen dîdârına koma bugünü yarına
Girenler aşk pâzârına kendözünden bîzâr olur

Günümüz Türkçesi:
Âşık, sevdiğinin yüzünü görmek için bugün ile yarını birleştirir;
Bu aşk yoluna girenler, kendilerini unutarak yalnızca aşka yönelir.

Açıklama:
Yûnus, hak aşıklarının ego ve benliklerini aşka feda ettiklerini söyler. Aşk pazarı, yani aşk yolu, fedakârlık ve tevazu gerektirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda benliği bırakmak, aşkın bir gereğidir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Terk eylegil sen senliğin onun aşkını bul onun
Bu aşk içinde ölenin kan bahâsı dîdâr olur

Günümüz Türkçesi:
Kendi benliğini terk et, onun aşkını bul;
Bu aşk uğruna ölenin bedeli, sevdiğini görmekle ödenir.

Açıklama:
Yûnus, aşkın fedakârlık ve teslimiyet gerektirdiğini vurgular. Hak aşkında en büyük değer, mâşûkun yüzünü görmektir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı benliği yok etmeyi ve sabrı öğretir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Âşıklar lâ-mekân olur cihânın terkini vurur
Cân u cihân ne nesnedir çün dost ile pâzâr olur

Günümüz Türkçesi:
Âşıklar mekân tanımaz, dünyayı terk eder;
Can ve dünya hiçbir şeydir, çünkü dost ile aşk pazarı her şeydir.

Açıklama:
Yûnus, hak aşıklarının maddi ve mekânsal bağlılıkları olmadığını, tüm dikkatin mâşûka (Hak'a) yöneldiğini ifade eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı maddi ve dünyevi bağları önemsiz kılar; gönül dost ile doludur.

---

6. Beyit

Orijinal:
Aşka yoldaş olıcağız cümle işler olur geniz
Maksûd ele giriceğiz dost iline sefer olur

Günümüz Türkçesi:
Aşka yoldaş olursak, tüm işler kolaylaşır;
Hedefe varmak, dostun iline doğru bir yolculuk olur.

Açıklama:
Yûnus, aşk yolunda birlik ve dostluk ile çalışmanın, hak yoluna ulaşmayı kolaylaştıracağını anlatır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda dostlarla birlik ve aşk yolunda sefer önemlidir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Kanı gerçek âşık kanı gelin isteyelim onu
Bî-çâre Yûnus'un cânı dost yoluna îsâr olur

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşık kanı, yani fedakârlığı, Hak aşkı için olsun;
Yûnus'un gönlü ise dost yoluna tamamen feda olur.

Açıklama:
Yûnus, aşk yolunda fedakârlığı ve kendini tamamen Allah yoluna adamanın önemini vurgular.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, canı ve gönlü feda etmeyi gerektirir.

---

52. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Anca zâr eyler kim şol bülbül eyler
Onu ol eylemez illâ gül eyler

Günümüz Türkçesi:
Sadece o bülbül, yani aşk ile yanıp tutuşan kişi feryat eder;
Ama bu feryadı, gülden yani mâşûktan (Hak'tan) başka kimse duymaz.

Açıklama:
Yûnus, aşkın sadece gönülden gelen sesle anlaşılacağını vurgular. Hak aşkı, gönülden fışkayan bir inilti gibidir ve sadece doğru yerden anlaşılır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı yalnızca âşık tarafından yaşanır; dışarıdan anlaşılması zordur.

---

2. Beyit

Orijinal:
Kaçan gülde görür dostun cemâlin
Çağırır kim beni deli şol eyler

Günümüz Türkçesi:
Dostun güzelliğini, âşık gülde görür gibi görür;
Ve o âşık, aşkın deliliğiyle "beni çağır" der.

Açıklama:
Gönül âşığı, Hak'taki güzelliği her şeyde arar; aşk, onu deliliğe sürükler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, akıl ve mantığın ötesinde bir coşku yaratır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Ne görür gülde yâ bî-çâre bülbül
Ki gülistâna karşı gulgul eyler

Günümüz Türkçesi:
Gönlü çaresiz bülbül, gülün güzelliğini görmez mi?
Ama yine de gülistâna karşı şarkı söyler.

Açıklama:
Âşık, mâşûkun güzelliğini her zaman gözle görmese de gönülden hisseder ve sevgisini ifade eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, her zaman görünenden ibaret değildir; his ve sevgi önemlidir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Ne gördü Leylâ'nın yüzünde Mecnûn
Akıdıp göz yaşın âb u sel eyler

Günümüz Türkçesi:
Mecnûn, Leylâ'nın yüzünde ne görürse görsün,
Gözyaşları sel gibi akar.

Açıklama:
Yûnus burada aşkın acı ve özlem boyutunu klasik aşk hikâyeleriyle örnekler; gerçek aşk, gözyaşlarını kaçınılmaz kılar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı da benzer şekilde gönülde yoğun bir özlem ve gözyaşı yaratır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Ne göründü şu Ferhâd'ın gözüne
Kayalar kesüben dosta yol eyler

Günümüz Türkçesi:
Ferhâd'ın gözüne ne görünürse görsün,
O, kayaları deler ve dostuna yol açar.

Açıklama:
Yûnus, aşkın fedakârlık ve sabır gerektirdiğini, gerçek âşığın zorluklara rağmen yolunu bulacağını gösterir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, sabır ve gayretle aşılması gereken engellerle doludur.

---

6. Beyit

Orijinal:
Ne göründü Şeh İbrâhîm gözüne
Tâcını tahtını târumâr eyler

Günümüz Türkçesi:
Şeh İbrâhîm'in gözü ne görürse görsün,
Tâcı ve tahtı yerle bir eder.

Açıklama:
Yûnus, aşkın dünyalık ve makam sevgisini yok ettiğini vurgular. Gerçek âşık, dünyevi arzulara bağlı kalmaz.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı dünyevi tutkuları aşar; gönül yalnızca Hak'a yönelir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Kimin kâfir edip kimin müslümân
Onu kimse etmez illâ ol eyler

Günümüz Türkçesi:
Birini kâfir yapan, birini müslüman yapan,
Bunu yalnızca Allah'tır; başka kimse yapamaz.

Açıklama:
Yûnus, kader ve irade konusuna işaret eder; hakikatte her şey Hakk'ın takdirindedir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak her şeyi bilir ve düzenler; insan sınırlı bilgisiyle yargılamamalıdır.

---

8. Beyit

Orijinal:
Kimine derd verir aslâ inletmez
Kiminin dünyada derdin bol eyler

Günümüz Türkçesi:
Kime sıkıntı verir, o bunu hissetmez;
Kimi ise dünyada çok dert yaşar.

Açıklama:
Yûnus, insanların kaderlerinin farklı olduğunu ve herkesin imtihanının farklı şekilde gerçekleştiğini belirtir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda herkesin sınavı farklıdır; kıyas yapmak doğru değildir.

---

9. Beyit

Orijinal:
Kimi baydur kimi yoksul deme kim
Eğer baydur eğer yoksul ol eyler

Günümüz Türkçesi:
Kimseyi zengin veya fakir diye küçümseme;
Her şey Allah'ın takdirindedir.

Açıklama:
Dünyevi statülerin önemi yoktur; Hak aşkı herkesin gönlünde farklı şekilde tezahür eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda insanları maddi durumlarına göre yargılamamak gerekir.

---

10. Beyit

Orijinal:
Kimine bir abâ vermez kim giye
Kiminin atına atlas çûl eyler

Günümüz Türkçesi:
Kimi kıyafet alamaz, kimi binicisinin atına değerli örtü serer;
Hepsi Hakk'ın takdirindendir.

Açıklama:
Yûnus, dünyevi nimetlerin ve eksikliklerin de Allah'ın iradesinde olduğunu hatırlatır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Maddi eşitsizlikler ilahi adaletin bir yönüdür; gönül bundan etkilenmemelidir.

---

11. Beyit

Orijinal:
Kimini dünyâda hayvân yaratır
Kimini kendine muhlis kul eyler

Günümüz Türkçesi:
Bazı insanlar dünyada neredeyse hayvan gibi yaşar;
Bazıları ise Allah'a sadık bir kul olarak yaratılır.

Açıklama:
Yûnus, insanın manevi derecesinin Allah tarafından belirlendiğini söyler; gönüllerin saf veya kirli olması kaderle ilgilidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi olgunluk, Allah'ın takdiri ile ortaya çıkar.

---

12. Beyit

Orijinal:
Kimin elin alır Arş'a çıkarır
Kimin yere çalar kara kül eyler

Günümüz Türkçesi:
Bazı insanların eli Arş'a çıkarılır, bazıları ise toprağa düşer;
Bu da Hakk'ın hükmüdür.

Açıklama:
Yûnus, insanın akıbetinin tamamen Allah'ın takdirinde olduğunu ifade eder; bu dünya ölçü olamaz.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı yolunda tevazu ve teslimiyet şarttır; akıbet Hakk'a aittir.

---

13. Beyit

Orijinal:
Bî-çâre Yûnus'un altûn sözünü
Câhile söylemen kızıl pûl eyler

Günümüz Türkçesi:
Yûnus'un değerli sözünü cahile anlatırsan, boşuna çaba harcamış olursun.

Açıklama:
Yûnus, hakikat sözünün anlayan ve hazır olan kişiye verilmesi gerektiğini vurgular. Herkese anlatmak fayda vermez.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikati paylaşırken, muhatabın hazır ve anlayışlı olması gerekir; bilmeyene anlatmak nafiledir.

---

53. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Dervîş olan kişiler deli olagan olur
Aşk neydiğin bilmeyen ana gülegen olur

Günümüz Türkçesi:
Dervişler, gönüllerini Hakk'a teslim ettiklerinde bazen "deli" gibi görünürler;
Ama aşkın ne olduğunu bilmeyenler için bu durum tuhaf gelir.

Açıklama:
Yûnus burada tasavvufî aşkın dışarıdan anlaşılmasının zor olduğunu vurgular. Gerçek âşık, toplumun aklınca "deli" sayılabilir çünkü aşk, akıl sınırlarını aşar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı bazen toplumun anlayamadığı bir delilik gibi görünür.

---

2. Beyit

Orijinal:
Gülme sakın sen ana iyi değildir sana
Kişi neyi gülerse başa gelegen olur

Günümüz Türkçesi:
Buna gülme, çünkü bu durum senin için iyi değildir;
İnsan neye gülerse, onun başına da o gelir.

Açıklama:
Yûnus, başkasının aşk yolundaki durumunu küçümsemenin veya gülmenin tehlikeli olduğunu söyler; manevi alemde her şey karşılık verir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Başkasının manevi yolculuğunu küçümsememek gerekir; her şey Allah'ın takdirindedir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Âh bu aşkın eseri her kime uğrar ise
Derdine sabretmeyen yolda kalagan olur

Günümüz Türkçesi:
Ey aşkın eserine uğrayan kişi!
Dertlere sabretmeyen, bu yolda yarım kalır.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, sabır ve tahammül gerektirir. Sabırsız olan, aşk yolunda ilerleyemez ve eksik kalır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkında sabır şarttır; sabırsızlık başarıyı engeller.

---

4. Beyit

Orijinal:
Bir kişi âşık olsa aşk deryâsına dalsa
O deryânın içinde gevher bulagan olur

Günümüz Türkçesi:
Eğer kişi aşk deryasına dalarsa,
O deryada onun için değerli bir cevher bulunur.

Açıklama:
Yûnus, aşk yolunun zahmeti kadar, büyük bir manevi kazanç ve keşif içerdiğini anlatır. Gerçek aşk, insanı olgunlaştırır ve hakikati gösterir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk yolunda sabredenler, manevi cevherlere ulaşır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Âşık lâ-mekân olur dünyâ terkini vurur
Dünyâ terkin vuranlar dîdâr göregen olur

Günümüz Türkçesi:
Âşık, mekâna bağlı kalmaz ve dünya bağlılıklarını terk eder;
Dünya bağlılıklarını bırakanlar, Hak'tan vuslat görür.

Açıklama:
Yûnus, gerçek aşkın dünyevi bağlardan özgürleşmeyi gerektirdiğini vurgular. Âşık, gönlünü tamamen Hak'a verir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, dünyevi bağlardan ve endişelerden uzaklaşmayı öğretir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Dervîş Yûnus sen dahi incitme dervîşleri
Dervîşlerin duâsı kabûl olagan olur

Günümüz Türkçesi:
Yûnus Emre, sen de dervişleri incitme;
Çünkü onların duaları kabul olur.

Açıklama:
Tasavvufta dervişler manevi güç sahibidir. Onları incitmek, kişinin kendi manevi yolculuğunu etkileyebilir. Yûnus, saygıyı öğütler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi yoldaşlara saygı göstermek önemlidir; duaları etkilidir.

---

54. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Yerin göğün safâsı Mustafâ'dır
Kamu ahdin vefâsı Mustafâ'dır

Günümüz Türkçesi:
Yeryüzü ve gökyüzündeki bütün güzellikler, Hz. Muhammed (Mustafâ) sayesinde anlam kazanır.
Herkese verilen sözlerin sadakati de Mustafâ'dadır.

Açıklama:
Yûnus burada Peygamberimizin hem yaratılışın hem de ahlaki düzenin temel kaynağı olduğunu vurgular.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Her güzellik ve düzen, Peygamberimizin rehberliği ve sevgisiyle anlam kazanır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Ayın bedr ü hilâl alnı vü kaşı
Günün nûru ziyâsı Mustafâ'dır

Günümüz Türkçesi:
Ayın dolunayı ve hilali onun alnı ve kaşı gibidir;
Günün ışığı ve parlaklığı da Mustafâ'dır.

Açıklama:
Yûnus, Peygamberin güzelliğini ve nurunu kainata benzetir. O, hem maddi hem de manevi ışığın sembolüdür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Peygamberin nurunu görmek, insanın gönlünü aydınlatır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Çalap Arş'ı ayağında olur Ferş
Cihânın müntehâsı Mustafâ'dır

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın Arşı onun ayağı altındadır;
Evrenin sınırları, Mustafâ sayesinde anlam bulur.

Açıklama:
Bu beyitte Yûnus, Peygamberin manevi yüksekliğini ve kainat üzerindeki etkisini ifade eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Peygamber, Allah'ın izniyle kainatta bir mertebe sahibidir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Yarın mahşer Şefî' oldur Şefî' ol
Sekiz Uçmak sakâsı Mustafâ'dır

Günümüz Türkçesi:
Mahşerde şefaat edecek olan, Mustafâ'dır;
Sekiz cennetin sakini ve rehberi de odur.

Açıklama:
Yûnus, Peygamberin kıyamet günü kullarına şefaat edeceğini ve cennetlerin rehberi olduğunu bildirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Peygamberin şefaat mertebesi, insanlara umut ve güven verir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Bî-çâre âsî kullara yarın ol
Şefâat eyleyesi Mustafâ'dır

Günümüz Türkçesi:
Günahkâr ve aciz kullara yarın şefaat edecek olan Mustafâ'dır.

Açıklama:
Yûnus burada Peygamberin rahmet ve şefaatinin evrenselliğini vurgular; herkesin ona sığınması mümkündür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Günahkâr bile Peygamberin şefaatine umutla güvenebilir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Yarın peygamberler âciz olısar
Geri elin alası Mustafâ'dır

Günümüz Türkçesi:
Mahşerde diğer peygamberler aciz kalır;
Onların işlerini toparlayan ve yetki sahibi olan Mustafâ'dır.

Açıklama:
Yûnus, Peygamberimizin kıyamet günündeki eşsiz konumunu ve yetkisini vurgular.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hz. Muhammed, diğer peygamberlerin dahi duasına ve rehberliğine muhtaç olduğu bir mertebededir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yûnus yalvar getir Hakk'a salâvât
Hak'ın dostu Habîb'i Mustafâ'dır

Günümüz Türkçesi:
Yûnus, Allah'a dua ederken Peygamberimize salât getirsin;
Çünkü Allah'ın dostu, sevgili Habîbi Mustafâ'dır.

Açıklama:
Yûnus, Peygamber sevgisini ve salât getirme gereğini hatırlatır; salât, Allah katında manevi bir bağdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Peygamber sevgisi ve salât, Allah'a yaklaşmanın yollarındandır.

---

55. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Bize dîdâr gerek dünyâ gerekmez
Bize mânâ gerek davâ gerekmez

Günümüz Türkçesi:
Bizim için asıl olan, sevgiliyi görmek ve içsel anlamdır;
Dünya malı veya boş tartışmaların hiç önemi yoktur.

Açıklama:
Yûnus, gönül erbabı için maddi dünya ve boş sözlerin değer taşımadığını vurgular. Hakikat ve dervişin gönül gözü esas olandır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gerçek aşık için maneviyat, maddiyattan üstündür.

---

2. Beyit

Orijinal:
Bize Kadîr Gecesi'dir bu gece
Ko erte olmasın seher gerekmez

Günümüz Türkçesi:
Bizim için her gece Kadir Gecesi gibi değerlidir;
Erken uyanıp ibadet etmeye gerek yoktur, zira her an kıymetlidir.

Açıklama:
Yûnus, aşk ve maneviyat içindeki kişi için zamanın sınırları olmadığını ve her anın kıymetini anlatır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşık için her an ibadet ve tefekkür zamanıdır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Bize aşk şerbetinden sun i sâkî
Bize Uçmak'da kevser gerekmez

Günümüz Türkçesi:
Bize aşk şerbetini sunan mürşid veya Hak dostu yeter;
Cennet'teki Kevser suyu gibi nimetlere ihtiyaç yoktur.

Açıklama:
Yûnus, aşk ve Hak ile dolmuş gönlün, cennetin nimetlerinden üstün olduğunu ifade eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı ve mürşid rehberliği, maddi ve manevi nimetlerden üstündür.

---

4. Beyit

Orijinal:
Badyalar dolu dolu içelim biz
Biz esrik olmazuz humâr gerekmez

Günümüz Türkçesi:
Ne kadar şarap olursa olsun içelim;
Ama gönül aşkla dolu ise sarhoşluğa gerek yoktur.

Açıklama:
Burada Yûnus, tasavvufta mecazi "şarap" ile aşkı ve ilahi mestliği ifade eder. Gerçek esriklik, Allah aşkıyla olur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk, dünyevi sarhoşluklardan üstündür.

---

5. Beyit

Orijinal:
Eğer bu derd ile hasta düşersem
Safâlık vermesin tîmâr gerekmez

Günümüz Türkçesi:
Bu aşk ve derdin içinde hastalansam bile;
Başka bir iyileştirici veya bakım gereksizdir.

Açıklama:
Yûnus, Hak aşkı ve mâşûka olan sevgi ile gönül hastalığının dahi kabul edilebilir olduğunu, dünya çarelerinin gereksiz olduğunu anlatır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak ve aşk için çekilen sıkıntılar, ilahi bir şifa ve sabırdır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Gerekmez yâr gerekmez cân gerekmez
Bize dîdâr gerek deyyâr gerekmez

Günümüz Türkçesi:
Sevgili, can veya dünya gerekmez;
Bize yeter ki Hak ve dîdârı olsun, başka hiç bir şeye ihtiyaç yoktur.

Açıklama:
Yûnus burada aşkın ve Hak görüşünün tüm dünyevi ve aşk nesnelerinin üstünde olduğunu vurgular.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, tüm dünyevi aşk ve bağlılıklardan üstündür.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yûnus esriyüben düşdü susakda
Çağırır Tapduğ'una âr gerekmez

Günümüz Türkçesi:
Yûnus, aşk ile dolu bir halde suskun kaldı;
Tapduk mürşidine çağırır, başka bir araca gerek yoktur.

Açıklama:
Mürşid ve Hak dostu, mürid için yeterlidir; başka yardımcıya gerek yoktur. Bu beyit mürşid ve mürid ilişkisinin önemini vurgular.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak dostu ve mürşid, aşık için en önemli rehberdir.

---

56. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Keleci bilen kişinin yüzünü ağ ede bir söz
Sözü pişirip diyenin işini sağ ede bir söz

Günümüz Türkçesi:
İnsanı incitmeden, sözü olgunlaştırarak söylemek gerekir;
Böyle söz, karşıdaki kişinin işini düzeltir ve yararlı olur.

Açıklama:
Yûnus burada sözün gücünü ve sorumluluğunu vurgular. Söz, doğru kullanılınca iyilik ve fayda üretir; düşüncesizce kullanılırsa zarar verir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Sözün gücü vardır; incitmeden ve doğru ölçüde söylenmelidir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Söz ola kese savaşı söz ola bitire başı
Söz ola ağulu aşı bal ile yağ ede bir söz

Günümüz Türkçesi:
Söz, kavga ve savaş çıkarabilir ya da barışı sağlayabilir;
Söz, acıyı tatlıya çevirecek şekilde kullanılabilir.

Açıklama:
Tasavvuf öğretisinde söz, hem yıkıcı hem de yapıcı bir güçtür. Yûnus, aşkla ve hikmetle söylenen sözün insanları birleştireceğini anlatır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Konuşurken niyet ve ölçü çok önemlidir; söz hem zehir hem de şifa olabilir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Kelecilerin pişirgil yaramazını şeşirgil
Sözün us ile düşürgil demegil çağede bir söz

Günümüz Türkçesi:
Sakın sözünü pervasızca söyleyip kötüleri rahatsız etme;
Akıl ve hikmet ile sözünü kullan, ölçüsüz konuşma.

Açıklama:
Yûnus, sözün akılla ve hikmetle söylenmesi gerektiğini hatırlatır; ölçüsüz söz, hem kendine hem başkasına zarar verir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Akıl ve ölçü ile konuşmak, insan ilişkilerinde esastır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Gel ahî ey şehriyâri sözümüzü dinle bâri
Hezâr gevher ü dînârı kara toprağ ede bir söz

Günümüz Türkçesi:
Gel ey insan, sözümü dikkatle dinle;
Söz öylesine değerlidir ki, binlerce mücevher ve servete bedeldir.

Açıklama:
Yûnus, hikmetli ve manalı sözün maddi değerlerden çok daha değerli olduğunu vurgular.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hikmetli söz, dünyanın tüm servetlerinden üstündür.

---

5. Beyit

Orijinal:
Kişi bile söz demini demeye sözün kemini
Bu cihân Cehennemini sekiz uçmağ ede bir söz

Günümüz Türkçesi:
Sözün değerini bilen, onun gücünü tam olarak kullanabilir;
Doğru söz, cehennem ve dünya dertlerinden koruyabilir.

Açıklama:
Tasavvuf düşüncesinde söz, manevi kurtuluş ve tehlikelerden korunma aracıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Söz doğru kullanılınca insanı hem dünyada hem ahirette korur.

---

6. Beyit

Orijinal:
Yürü yürü yolun ile gâfil olma bilin ile
Key sakın key dilin ile cânına dâğ ede bir söz

Günümüz Türkçesi:
Yolunda dikkatli yürü, gaflet etme;
Sözünde ölçülü ol ki, kendi canına zarar vermeyesin.

Açıklama:
Yûnus, söz ve davranışta ölçüyü, farkındalığı ve bilinçli olmayı öğütler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dikkatli ve bilinçli olmak, hem söz hem eylemde önemlidir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yûnus imdi söz yatından söyle sözü gâyetinden
Key sakın o şâh katından seni ırağ ede bir söz

Günümüz Türkçesi:
Yûnus, sözünü kalpten ve samimi olarak söyle;
Yanlış sözle, yüksek makamı ve dostluğu kaybetme.

Açıklama:
Sözde samimiyet ve içtenlik, insan ilişkilerinde güvenin temelidir. Yûnus, ölçüsüz ve düşüncesiz sözden sakınmayı öğütler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Sözün değeri, samimiyet ve niyet ile ölçülür; yanlış söz kaybettirir.

---

57. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Hak cihâna doludur kimsene Hakk'ı bilmez
Onu sen senden iste o senden ayrı olmaz

Günümüz Türkçesi:
Hak (Allah) her yere doludur, fakat çoğu insan O'nu bilmez.
O'nu aramak, insanın kendi içindedir; O senden ayrı değildir.

Açıklama:
Yûnus burada tevhid anlayışını vurgular: Hak dışarıda değil, kalpte ve gönülde vardır. İnsan Hakk'ı kendinde aramalıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak, evrende her yerdedir ve kalpte aranır; O'nu bilmek, içsel bir yolculuktur.

---

2. Beyit

Orijinal:
Dünyâyı inanırsın rızka benimdir dersin
Niçin yalan söylersin çün hîç dediğin olmaz

Günümüz Türkçesi:
İnsan dünyaya bakıp rızkın kendisine ait olduğunu sanır;
Ama söyledikleri çoğu zaman boş ve yanlış çıkar, çünkü her şey Allah'ın iradesindedir.

Açıklama:
Yûnus, dünya malına ve insanın kontrol iddiasına karşı uyarır. Gerçek rızık ve takdir, Allah'tandır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsan, mal ve mülk üzerinde mutlak tasarruf sahibi olduğunu sanmamalıdır; her şey Allah'tandır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Ahret yavlak ırakdır doğruluk key yerakdır
Ayrılık sarp firâkdır hîç giden geri gelmez

Günümüz Türkçesi:
Ahiret uzak ve erişilmesi zor bir yerdir; doğrulukla gitmek gerekir.
Ayrılık zor ve sarptır; giden geri dönmez.

Açıklama:
Yûnus, ahiret yolculuğunun zorluklarına dikkat çeker ve doğrulukla ilerlemenin önemini vurgular.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya geçici, ahiret uzak ve kalıcıdır; doğrulukla hareket etmek gerekir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Dünyâya gelen göçer bir bir şerbetin içer
Bu bir köprüdür geçer câhiller onu bilmez

Günümüz Türkçesi:
Dünya hayatına gelen geçici olarak bir tat alır;
Dünya bir köprü gibidir, akıllı olan geçer, cahiller bilmez.

Açıklama:
Dünya geçici ve bir imtihan yeridir. Akıllı ve Allah'ı bilenler bu dünyayı doğru şekilde kullanır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya geçici bir köprüdür; amacına uygun yaşamak gerekir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Gelin tanşık edelim işi kolay tutalım
Sevelim sevilelim dünyâ kimseye kalmaz

Günümüz Türkçesi:
Haydi işi kolaylaştırıp birbirimizi sevelim ve sevilmeye değer olalım;
Dünya kimseye kalıcı değildir.

Açıklama:
Yûnus, sevgiyi ve hoşgörüyü vurgular; dünya geçici olduğundan insanlar birbirine iyilikle yaklaşmalıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Sevgi ve iyilikle yaşamak önemlidir; dünya geçici ve fanidir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Yûnus sözün anlarsan söz mânâsın dinlersen
Sana bir amel gerek bunda kimsene kalmaz

Günümüz Türkçesi:
Eğer sözün anlamını anlarsan ve mânasını dinlersen,
Buna uygun bir amel gerekir; kimse bunu senin yerinize yapmaz.

Açıklama:
Yûnus, bilgiyi eyleme dönüştürmenin önemini vurgular. Söz ve öğreti, kişisel sorumluluk gerektirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Bilgi ve anlayış, uygulama ile tamamlanır; sorumluluk kişiseldir.

---

58. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
N'idem ben bu gönül ile benim ile bile durmaz
Mâşûk yüzün gördü meğer öğütleyip öğün dermez

Günümüz Türkçesi:
Ben, bu gönülle ve kendimle bile baş edemem;
Mâşûkun yüzünü gördüğümde öğütler vermek yerine hayran kalırım.

Açıklama:
Yûnus burada aşkın gücünü ve gönül hâlinin insanı nasıl hâkimiyet altına aldığını anlatır. Aşk, aklı ve iradeyi aşar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gerçek aşk, insanı kendi kendine hâkim olamayacak hâle getirir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Tanrı için ey uslular gönlüm bana alıverin
Vardı bilişdi dost ile geri bana boyun vermez

Günümüz Türkçesi:
Ey akıllılar, gönlümü Tanrı için benden alınız;
Çünkü gönlüm, dost ile birlikteyken bana boyun eğmez.

Açıklama:
Gönül, Hak ve dost aşkıyla birleştiğinde kişinin iradesi aşk karşısında serbest kalır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gönül, aşk yolunda özgürleşir ve sahibine teslim olmaz.

---

3. Beyit

Orijinal:
Bunun gibi gönül ile niçe dirlik edebilem
Bırakdı yabana beni bir gün gelip hâlim sormaz

Günümüz Türkçesi:
Gönül ile nasıl bir düzen kurabilirim ki;
O, beni bir kenara bırakır ve hâlimi sormaz.

Açıklama:
Yûnus, gönül ile dünyevi hesapların yapılamayacağını vurgular. Gönül, aşk yolunda kendi akışıyla hareket eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gönül aşk yolunda bağımsızdır; dünyaya göre işlem yapmaz.

---

4. Beyit

Orijinal:
Gönlüm bana yoldaş iken zühd ü tâat kılar idim
Yıkıldı bu tertîblerim gönülsüzüm elim ermez

Günümüz Türkçesi:
Gönlüm bana yoldaş olduğunda zühd ve ibadet yapardım;
Ama gönülsüz kaldığında bu düzenler yıkılır, elim bir işe yetmez.

Açıklama:
İbadet ve zühd gönül ile yapılır; gönülsüz yapılan ritüeller faydasızdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat yolunda niyet ve gönül, ibadetin esasıdır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Gönül içeri dost ile ben kapuda feryâd u zâr
Bin yıl zâri kılur isem hâlin nedir diye sormaz

Günümüz Türkçesi:
Gönül dost ile içerde iken ben kapıda feryat ederim;
Bin yıl feryat etsem bile hâlim sorulmaz.

Açıklama:
Gönül ve aşk yolundaki içsel hâl, dışarıdan anlaşılamaz. Herkes kendi yolunda sorumludur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk yolunda içsel hâl kişisel ve benzersizdir; dışarıdan anlaşılmaz.

---

6. Beyit

Orijinal:
Eydür isem eyâ gönül kanı farîza yâ sünnet
Eydür ki yok teşvîş yeme bu seviye amel ermez

Günümüz Türkçesi:
Ey gönül, eğer farz ve sünneti yerine getiriyorsan,
Amel olgunlaşır; aksi hâlde hiçbir fayda etmez.

Açıklama:
Yûnus, aşk ve gönül yolunda dini vazifelerin ihmal edilmemesi gerektiğini hatırlatır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İbadet ve aşk bir arada yürür; ibadet olmadan aşk tam olgunlaşmaz.

---

7. Beyit

Orijinal:
İkileyin eydür isem gel boynunda borç kalmasın
Kakır söğer buşar bana eydür ki ey Hakk'ı görmez

Günümüz Türkçesi:
Eğer iki yönlü yapıyorsam, gel borç kalmasın;
Aksi hâlde kişi Hak'ı göremez.

Açıklama:
Yûnus, sorumluluk ve samimiyet ile hareket etmenin önemini vurgular. Hak, samimi olmayanın gönlüne görünmez.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat, samimiyet ve sorumlulukla erişilir; gösterişle değil.

---

8. Beyit

Orijinal:
Ağız ağızdan kutludur ola ki sözünüz tuta
Ben yüz bin kez söyler isem sözüm kulağına girmez

Günümüz Türkçesi:
Söz, ağızdan ağıza doğru aktarılırsa tesir eder;
Ben yüz bin kez söylesem de sözüm doğrudan kulağına girmez.

Açıklama:
Hakikat ve öğüt, doğru yöntem ve gönül ile aktarılmalıdır; aksi hâlde anlaşılmaz.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat, uygun araç ve kalp ile iletilmelidir; aksi hâlde boş kalır.

---

9. Beyit

Orijinal:
Gönlüm dahi cânım dahi el bir etdi şol ikisi
Yüz bin Yûnus'dan ferâgat dost yüzünden gözün ırmaz

Günümüz Türkçesi:
Gönlüm ve canım tek bir amaç için birleşti;
Yüz bin Yûnus'tan feragat etsem bile, dost için gözümü kırpmam.

Açıklama:
Yûnus, aşk yolunda gönül ve canın birleşmesini ve dost (Hak) için fedakârlığı öne çıkarır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gerçek aşk, gönül ve canın fedakârlığı ile tamamlanır; Hak için her şey feda edilir.

---

59. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Niçeler bu dünyâda günâhını yuyamaz
Ömrü geçer yok yere ey dirîga duyamaz

Günümüz Türkçesi:
Niçin bazı insanlar bu dünyada günahlarından arınamaz?
Ömrü boş geçer, ey sağduyulu kişi, bunu fark edemez.

Açıklama:
Yûnus, dünya hayatında gaflet içinde olanların günahlarından temizlenemeyeceğini ve zamanın boşa geçmesini eleştirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya hayatında gaflet içinde yaşamak, ruhun temizlenmesini engeller.

---

2. Beyit

Orijinal:
Bir niçe kişilerin gaflet gözün bağlamış
Hak yoluna der isen bir yufkaya kıyamaz

Günümüz Türkçesi:
Bazı insanların gözleri gafletle kapanmıştır;
Hak yolunda yol göstermeye çalışsan, bunu anlamazlar.

Açıklama:
Yûnus, gafletin insanı Hak yolundan alıkoyduğunu ve öğütlerin faydasız kaldığını vurgular.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gaflet, insanın hakikat yolunu görememesine neden olur.

---

3. Beyit

Orijinal:
Bu dünyâ bir gelindir yeşil kızıl donanmış
Kişi yeni geline bakubanı doyamaz

Günümüz Türkçesi:
Dünya, süslenmiş bir gelin gibidir;
İnsanın gözü ondan doyamaz.

Açıklama:
Dünya güzellikleri ve süsleri geçici ve aldatıcıdır. İnsan, bu güzelliklere takılıp kalırsa ruhani yoldan uzaklaşır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünyanın geçici çekiciliklerine kapılmak, gönül ve Hak yolundan alıkoyar.

---

4. Beyit

Orijinal:
Ey niçe arslanları alır aktarır ölüm
Azrâîl pençesine bir yoksulca döyemez

Günümüz Türkçesi:
Ölüm, güçlü veya zengin olsun fark etmez;
Azrail'in pençesi bir fakire zarar veremez der gibi gelir.

Açıklama:
Ölüm herkes için eşittir; dünya malı ve güç, ölüm karşısında etkisizdir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölüm, zengin-fakir, güçlü-güçsüz ayrımı yapmaz; herkes hesap vermek zorundadır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Var imdi miskîn Yûnus uryân olup gir yola
Yüz çokallı gelirse yalıncağı soyamaz

Günümüz Türkçesi:
Ey miskin Yûnus, yola çıplak gir;
Birçok engel gelse bile seni yolundan alıkoyamaz.

Açıklama:
Yûnus, dünyevi güçlerden ve engellerden bağımsız olarak Hak yoluna adanmış bir gönül halini ifade eder. Gerçek aşk ve teslimiyet, hiçbir dış etkenle bozulmaz.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda samimi olanı dünya engelleri yolundan alıkoyamaz.

---

60. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Sana her işde ey Kâdir bildik tercümân gerekmez
Sen olmadığın gönülde dîn ile îmân gerekmez

Günümüz Türkçesi:
Ey Kudret sahibi Allah, sana her işte bilinçli bir tercümana gerek yoktur.
Senin yokluğunda gönülde din ve iman da işe yaramaz.

Açıklama:
Yûnus, Allah'ın her şeyi bilen ve Kudret sahibi olduğunu vurgular. İnsan, Allah olmadan ne inanç ne de ibadetle gerçek anlamda var olabilir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah'ın iradesi olmadan din ve iman bir işe yaramaz; tüm işlerde O'nun varlığı esastır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Yudum şöyle meyyitimi miskînem aran yetîmi
Öldürem nefsim itini gelmesin koman gerekmez

Günümüz Türkçesi:
Ey Allah, yudum ver bana ki, ben miskin ve yetim olan meyyitimle olsun.
Nefsimin kötü arzuları gelmesin, buna gerek yoktur.

Açıklama:
Yûnus, nefsin kötülüklerinden uzak durmayı ve kalbin Allah'a yönelmesini öğütler. Kendi nefsine yenilen kişi gerçek aşk ve teslimiyeti yaşayamaz.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Nefis terbiyesi, Allah yolunda ilerlemenin temel şartıdır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Her kim nefsine kalırsa müslümân değil ölürse
Hayr etsin benden bilirse eğlenmen zamân gerekmez

Günümüz Türkçesi:
Nefsine uyan kişi gerçek Müslüman değildir, hatta ölürse bile.
Eğer hayır etmesini bilirsen, zamanını boş yere harcama.

Açıklama:
Yûnus, insanın nefse teslim olması durumunda gerçek imanın ve Müslüman olmanın mümkün olmadığını belirtir. Ayrıca zamanın değerini bilmek önemlidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Nefis terbiyesi olmadan gerçek iman ve davranış mümkün değildir.
– Zamanı boş yere harcamamak, bilinçli bir hayatın şartıdır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Çün kara sakal ağardı ak çıkdı karayı örtdü
Onu kim Çalap uyardı ol göze duman gerekmez

Günümüz Türkçesi:
Zaman geçip sakal beyazladığında ve yaşlılık geldiğinde,
Allah kimseyi uyarmasa gözdeki duman (cehalet, gaflet) anlamını yitirmiştir.

Açıklama:
Yûnus, insanın yaşlanması ve ömrün geçmesiyle birlikte, Allah'tan gelen ilham ve uyarının önemini vurgular. Gaflet içinde geçen ömür faydasızdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsan, ömrünü Allah'a yönelmeden geçirirse yaşlılık ve ölüm geldiğinde bunun farkına varamaz.

---

5. Beyit

Orijinal:
Yûnus derdi ilen tüter gönlünde Hak aşkı biter
Erenler eteğin tutar ölürse yuman gerekmez

Günümüz Türkçesi:
Yûnus, gönlünde Allah aşkı tüterken derdi ile yanar;
Erenler (veliler) onu yanından tutar, ölürse dahi kurtuluş için başka çaba gerekmez.

Açıklama:
Aşk ve Allah'a bağlılık, insanın en değerli hazinesidir. Veliler, aşka ve Hak yoluna adanmış kişiyi destekler; gerçek teslimiyetle ölüm korkulmaz.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah aşkı, hayatın ve ölümün üstünde bir rehberdir.
– Velilerin himmeti, aşıkların yolunu kolaylaştırır.

---

61. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Binde biri bu halkın Rahmân yoluna girmez
Gel bir kişi göster kim şeytân yoluna girmez

Günümüz Türkçesi:
Bin kişiden ancak biri Allah'ın yoluna girer.
Ama öyle birini göster ki şeytanın yoluna girmesin.

Açıklama:
Yûnus, insan topluluğunun çoğunun gaflet içinde olduğunu ve hak yolunu seçenlerin çok az olduğunu ifade eder. Buna karşılık herkesin şeytanın yoluna düşmesi de kaçınılmazdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunu seçmek nadirdir; irade ve bilinç gerekir.
– İnsan doğası gereği çoğu zaman gaflete meyillidir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Uzatdı bu halk işi ger erkek ü ger dişi
Müslümân olan kişi isyân yoluna girmez

Günümüz Türkçesi:
Bu halk işi uzatıp durur, ister erkek ister kadın olsun.
Gerçek Müslüman isyan yoluna girmez.

Açıklama:
Yûnus, insanın çoğu zaman boş işlerle uğraştığını ve gerçek iman sahiplerinin isyan ve yanlış yollara sapmayacağını vurgular.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gerçek iman, ahlaki sapmalardan uzak durmayı gerektirir.
– İnsanın cinsiyeti, ahlaki ve tasavvufi yolculukta belirleyici değildir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Hep gaflet ile gâfil gafleti n'ider âkil
Bin söylesen key câhil irfân yoluna girmez

Günümüz Türkçesi:
Çoğu kişi gaflet içindedir, akıl ne yapsın?
Bin kez anlatırsan bile cahil, hakikatin yoluna girmez.

Açıklama:
Yûnus, irfan yoluna girmek isteyenlerin bilinçli olması gerektiğini belirtir. Gaflet içindeki insanlar ne kadar öğüt alsalar da anlamazlar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Bilinçli ve uyanık olmak irfan yolunun şartıdır.
– Öğüt vermek faydalıdır ama alıcı hazır değilse işe yaramaz.

---

4. Beyit

Orijinal:
Gönül dolu zulmetdir işlediği bid'atdir
Bu niçesi ümmetdir Kur'ân yoluna girmez

Günümüz Türkçesi:
Gönlü zulmetle dolu olan kişinin yaptığı her şey bidattır.
İşte bu yüzden çoğu ümmet Kur'ân yoluna girmez.

Açıklama:
Yûnus, kalbin karanlık ve gaflet içinde olmasının yanlış davranışlara yol açtığını ve çoğu insanın Allah'ın yolunu anlamadığını belirtir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gönül temizliği olmadan hak yoluna girmek mümkün değildir.
– Bid'at, kalp kararması ve gafletin eseridir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Gel sen Yûnus iste bul Allah'a yarar bir kul
Kul kaçan ola makbûl sultân yoluna girmez

Günümüz Türkçesi:
Yûnus, gel ve iste ki Allah'a yarayan bir kul olasın.
Kaçan ve uzak duran kişi Allah'ın yoluna giremez.

Açıklama:
Yûnus, Allah yolunda aktif çaba göstermeyenlerin kurtuluşa eremeyeceğini ifade eder. Gerçek kulluk, Allah'a yönelmeyi ve gönülden bağlı olmayı gerektirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah'a yönelmek irade ve çaba gerektirir.
– Hak yolunda tembellik veya kaçış, makbul kul olmayı engeller.

---

62. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Eğer dilim bende ise kimse bana nesne demez
Gönlüm ger revende ise âlemde karâr eylemez

Günümüz Türkçesi:
Eğer dilim bana bağlıysa kimse bana zarar veremez.
Gönlüm Allah yolunda ise dünyada bana huzur yoktur.

Açıklama:
Yûnus, gönül ve dilin hâline dikkat çeker. Dil, doğru ve bilinçli kullanılınca insanı korur. Ancak gönül Allah'a yönelmişse, dünyevi huzursuzluk kaçınılmazdır; hak yolunda sabır gerekir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dil, insanın en etkili koruyucusudur.
– Gönül Allah'a yöneldiğinde dünyevi sıkıntılar tabii olur.

---

2. Beyit

Orijinal:
Eğer gözüm bakar ise bakdığına akar ise
Gördüğün benim der ise oda düşer 'âr eylemez

Günümüz Türkçesi:
Eğer gözüm baktığı şeye gönülden bakarsa,
Bakılan da bana bağlanır ve bana zarar veremez.

Açıklama:
Yûnus, bakış ve niyetin etkisini vurgular. Gözle yapılan dikkatli, bilinçli bakış, hem hakikati fark etmeye hem de korumaya hizmet eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Göz ile bakış, niyet ile birleştiğinde koruyucu bir güçtür.
– Hakikati görme ve takdir etme, manevi bir güvenlik sağlar.

---

3. Beyit

Orijinal:
Eğer akıl başda ise gönülde ol tuşda ise
İkisi bir işde ise düşman bana kâr eylemez

Günümüz Türkçesi:
Eğer akıl başta, gönül de yerindeyse,
İkisi uyumlu çalışıyorsa düşman bana zarar veremez.

Açıklama:
Yûnus burada akıl ve gönül birliğinin önemini vurgular. İnsan, aklını ve gönlünü doğru yolda kullanırsa, dünyevi ve nefsani düşmanlar zarar veremez.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Akıl ve gönül uyumu, insanı korur ve manevi güç kazandırır.
– Hak yolunda hem kalp hem akıl bir bütün olmalıdır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Düşman benim nefsim durur tama' ile hırsım durur
Tama' ile hırsa uyan gönüllerde yer eylemez

Günümüz Türkçesi:
Düşmanım kendi nefsim ve hırslarımdır.
Tama‘ ve hırsa kapılan gönüllere yer yoktur.

Açıklama:
Yûnus, en büyük düşmanın insanın kendi nefsinin hırsları olduğunu söyler. Hakikate ulaşmak isteyenler, tamah ve hırsın esiri olmamalıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Nefis terbiyesi, hak yolunda en önemli mücadeledir.
– Tamah ve hırs, gönlü karartan düşmanlardır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Gönülleri hep düzen ol türlü nakışlar yazan ol
Cân gövdeden ayrılıcak bu diller niçin söylemez

Günümüz Türkçesi:
Gönüller her zaman bir düzen ile nakışlanmıştır.
Ama insan, ruhunun gövdeden ayrılacağını çoğu zaman fark etmez.

Açıklama:
Yûnus, her insanın kalbinin bir düzen ve işleyiş ile yaratıldığını belirtir. Ancak çoğu kişi, ölümü ve ruhun gerçek hâlini fark etmez.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gönül, Allah tarafından düzenlenmiş bir sanat eseridir.
– Ölüm ve ruhun gerçekliği unutulmamalıdır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Gönüllerde yer eylemek Muhammed’e gelmiş durur
Mustafâ’ya ümmet olan Tamu’da karâr eylemez

Günümüz Türkçesi:
Gönüllerde gerçek yer, ancak Muhammed’e yönelmiş kişiye aittir.
Mustafa’ya ümmet olan kişi, tam huzura erişir.

Açıklama:
Yûnus, gönüllerin hakikatte sadece Allah ve Peygamber sevgisi ile dolu olabileceğini ifade eder. Muhammed’e yönelenler, manevi karâr ve huzura ulaşır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakiki gönül, Peygamber sevgisi ile doludur.
– Manevi huzur, Allah ve Rasul’ü takip etmekle mümkündür.

---

7. Beyit

Orijinal:
Öldüren ol dirgüren ol Yûnus imdi Hakk ile ol
Hak'dan artuk hîç kimesne yok nesneyi var eylemez

Günümüz Türkçesi:
Ölüm ve diriliş üzerinde hâkim olan Allah'tır,
Hak'tan üstün hiçbir varlık yoktur, kimseyi yok edemez.

Açıklama:
Yûnus burada ilahi kudret ve hâkimiyetin altını çizer. İnsan veya başka varlıklar, Allah'ın izni olmadan kimseye zarar veremez.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Her şey Allah'ın kontrolü altındadır.
– İnsanın çaresizliği ve teslimiyeti, hakikati fark etmesine vesiledir.

---

63. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Bu ne dertdir aceb dermân belirmez
Ya bu ne yaradır zahmı belirmez

Günümüz Türkçesi:
Bu ne acı bir derttir ki, ilacı görünmez.
Ya da bu ne yaradır ki, izi bile fark edilmez.

Açıklama:
Yûnus, aşk ve hak yolundaki manevi sıkıntıları ifade eder. Bu sıkıntılar öyle derindir ki, ne görünür ne de kolayca geçer.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, derin ve görünmez yaralar bırakabilir.
– Sabır ve teslimiyet, bu dertlerin ilacıdır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Benim gönlüm aceb aşkdan usanmaz
Varır aşka düşer hîç bana tanmaz

Günümüz Türkçesi:
Benim gönlüm aşk yolundan usanmaz.
Aşka yönelir ve bana zarar gelmez.

Açıklama:
Yûnus, gönlünün hak aşkına olan bağlılığını vurgular. Hak aşkı gönlü korur ve dünyevi zararları önler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, gönlü koruyan en büyük güçtür.
– Aşktan usanmak, gerçek maneviyatı anlamamaktır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Döner gönlüm bana öğüt verir hoş
Âşık olan gönül aşkdan usanmaz

Günümüz Türkçesi:
Gönlüm bana sürekli öğüt verir;
Âşık olan gönül hak aşkından usanmaz.

Açıklama:
Gönül, insanın manevi rehberidir. Yûnus, hakikati arayan gönlün her zaman yol gösterdiğini ve sabırla aşkın peşinden gitmeye devam ettiğini ifade eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gönül, insanın en güvenilir rehberidir.
– Hak aşkı, yorulmaz gönüller için sürekli bir öğüttür.

---

4. Beyit

Orijinal:
Âşık ki câna kaldı âşık olmaz
Cânın terk etmeyen mâşûku bulmaz

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşık, sadece kendi canına bağlı olan değildir;
Canını feda etmeyen, mâşûku (Hak'kı) bulamaz.

Açıklama:
Yûnus burada aşkın fedakarlık ve teslimiyetle mümkün olduğunu vurgular. Hak aşkı, insanın nefsini terk etmesini gerektirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikî aşk, nefsin terk edilmesiyle kazanılır.
– Fedakârlık, mâşûku bulmanın şartıdır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Aşk pâzârıdır bu cânlar satılır
Satarım cânımı hîç kimse almaz

Günümüz Türkçesi:
Aşk pazarıdır burası, canlar satılır.
Ben canımı satsam bile kimse almaz.

Açıklama:
Yûnus, hak aşkının değeri ve nadirliğini anlatır. Gerçek aşk, dünyevi mal ve makamla ölçülemez; gönül ve can sunulsa da karşılık bulmaz.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, maddi değerlerle ölçülemez.
– Can ve gönül sunmak, aşk yolunun esasıdır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Âşık bir kişidir bu dünyâ mâlın
Âhiret korkusun bir çöpe saymaz

Günümüz Türkçesi:
Gerçek âşık, dünyadaki malı önemsemez;
Ahiret korkusunu da boş saymaz.

Açıklama:
Yûnus, hakikî aşk sahiplerinin dünyevi endişelere takılmadığını vurgular. Onlar için en değerli şey, Hak ile birleşmektir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, mal ve dünyevi korkuları aşar.
– Âşık için gerçek değer, ahirette ve Hak yolunda bulunur.

---

7. Beyit

Orijinal:
Bu dünyâdan ahiretden içeri
Âşıkın yeri var kimsene bilmez

Günümüz Türkçesi:
Dünya ve ahiretten bağımsız olarak,
Gerçek âşığın yeri sadece Hak katındadır; kimse bilemez.

Açıklama:
Yûnus, gerçek âşıkların yerinin yalnızca Allah tarafından bilindiğini belirtir. İnsanların görünüşüne aldanmak, gerçek aşka ulaşamaz.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, yalnızca Allah ile bilinir ve değer kazanır.
– İnsanların gözünde görünürlük, hakikî aşkın ölçüsü değildir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Âşık öldü diye sala verirler
Ölen hayvân durur âşıklar ölmez

Günümüz Türkçesi:
Âşık öldü diye törenler yapılır;
Ama gerçek âşık ölmez, ruhu hakka ermiştir.

Açıklama:
Yûnus, hakikî âşıkların fiziksel ölümle yok olmadığını anlatır. Onların varlığı, Allah ile birleşmelerinde sürer.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı ölümsüzdür.
– Fiziksel ölüm, gerçek varlığı yok etmez.

---

9. Beyit

Orijinal:
Âşıklar meydânı Arş'dan yücedir
Çalarlar çevgânı topu belirmez

Günümüz Türkçesi:
Âşıkların mekanı Arş-ı Ala kadar yücedir.
Onlar ilahi oyunlarda (çevgân) top gibi önemsizdirler.

Açıklama:
Yûnus, gerçek âşıkların ruhani değerinin kainatta en yüksek mertebelerde olduğunu belirtir. Dünyanın ölçüleri ile değerlendirmek yanlış olur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşıkları, manevi olarak en yüce mertebelerdedir.
– Dünyanın ölçüleri ile aşkı değerlendirmek mümkün değildir.

---

10. Beyit

Orijinal:
Beğim ârif isen yürü yolunca
Bunda başlar yiter kanlar sorulmaz

Günümüz Türkçesi:
Ey bilgili kişi, yoluna devam et;
Bu yolda kanlar dökülür ama kimse sormaz.

Açıklama:
Yûnus, hak yolunun zorluklarını ve fedakarlık gerektirdiğini anlatır. Âşıklar için sıkıntılar doğaldır ve çoğu zaman anlaşılmaz.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolu zorludur, sabır ve fedakarlık gerekir.
– Âşıkların çektiği sıkıntılar çoğu kişi tarafından anlaşılmaz.

---

11. Beyit

Orijinal:
Erenler kapısı Hazret kapısı
Bu tapuya gelen mahrûm gönülmez

Günümüz Türkçesi:
Erenlerin ve Hazretlerin kapısı açıktır;
Bu manevi tapuya gelen gönül mahrum kalmaz.

Açıklama:
Yûnus, hak yolda samimi gönüllerin, erenlerin ve Allah'ın kapısından mahrum kalmayacağını vurgular.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Samimi ve aşkla gelen gönüller, ilahi kapılardan geri çevrilmez.

---

12. Beyit

Orijinal:
Yunus bu deryâya gark oldu gitdi
Geri gelmekliğe aklı derilmez

Günümüz Türkçesi:
Yûnus bu ilahi denize daldı ve kayboldu;
Geri dönmeye aklı yetmez oldu.

Açıklama:
Yûnus, hak aşkına tamamen teslim olmuş ve ilahi denize dalmıştır. Hak aşkı öylesine güçlüdür ki, dünyevi akıl artık geri dönüşü sağlayamaz.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkına tam teslimiyet, insanı ilahi bilinçte kaybettirir.
– Hak aşkı, akıl ve nefsin ötesinde bir yolculuktur.

---

64. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Hîç bir kişi bilmez bizi biz ne işin içindeyiz
Ne hırsımız baydır bizim ne nefsimiz açındayız

Günümüz Türkçesi:
Hiç kimse bizi ve ne işlerle meşgul olduğumuzu bilmez.
Bizim ne hırsımız vardır, ne de nefsimize düşkünlüğümüz.

Açıklama:
Yûnus, dünya ile alakasının ve nefsî tutkuların ötesinde olduğunu ifade eder. İnsanların çoğu, gerçek âşıkların ve hak yolundakilerin hâlini anlayamaz.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda olanların halleri sırdır, herkes anlayamaz.
– Nefsî tutkular ve hırs, gerçek aşkın karşısında önemsizdir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Bir kimsenin devletine ta'n idüben biz gelmeziz
Ne münkiriz âlimlere ne tersanın hâçındayız

Günümüz Türkçesi:
Hiç kimsenin iktidarına dil uzatmak için gelmedik.
Ne bilginleri yermek ne de şeytana uymak amacımızdır.

Açıklama:
Yûnus burada, hak yolunun dünyevi güç ve makam peşinde olmadığını vurgular. Hakikî aşk, ne övgüye ne de yergiye ihtiyaç duyar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda amaç, dünyevi çıkar ve eleştiri değildir.
– Âşık, sadece Allah'ın rızasını hedefler.

---

3. Beyit

Orijinal:
Biz bunun neliğin bildik dünyanın nesine kaldık
Arzûmuz nefs için değil dünyâ teferrücündeyiz

Günümüz Türkçesi:
Biz bunun değerini biliriz, ama dünya için kalmadık.
Arzumuz nefsimiz için değil, dünya eğlenceleri için değildir.

Açıklama:
Yûnus, dünyevi arzulardan uzak bir aşk yolunda olduğunu ifade eder. Gerçek arzu, Hak yoluna yöneliktir; dünya ise geçici bir oyundur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünyalık arzular hak yolunda engel teşkil eder.
– Hak aşkı, kalıcı ve manevi bir yönelimdir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Yûnus eydür hey sultânım özge şânım vardır benim
Ko dünyâ altûn gümüşün ne bakır u tuncundayız

Günümüz Türkçesi:
Ey sultanım, Yûnus'un başka bir şanı vardır.
Dünya altın ve gümüşten ne kadar değerli ise, biz bakır ve tunç gibiyiz.

Açıklama:
Yûnus, Allah katındaki değerini ve hak yolundaki üstünlüğünü, dünya malı ve makamıyla karşılaştırır. Dünyanın serveti hakikî değer ölçüsü değildir; hak aşkı en yüce hazinedir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünyalık zenginlik ve makam, hakikî değer ölçüsü değildir.
– Hak aşkı, manevi anlamda en yüksek değerdir.

---

65. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Gayrıdır bu milletden bu bizim milletimiz
Hiç dînde bulunmadı dîn ü diyânetimiz

Günümüz Türkçesi:
Bizim milletimiz diğerlerinden farklıdır;
Dîn ve dinî ritüellerimizle ölçülemez.

Açıklama:
Yûnus burada hak yolunda olan topluluğun, dünya milletlerinden ve sadece şekli din anlayışından farklı olduğunu vurgular. Gerçek müminlik ve hak aşkı, sadece ritüellerle sınırlı değildir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikî dîn, yalnızca şekil ve ritüelden ibaret değildir.
– Hak dostları, millet ve görünüşle değil kalp temizliği ve aşk ile bilinir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Bu dîn ü diyânetde dünyâ vü âhiretde
Yetmiş iki milletde ayrıdır âyâtımız

Günümüz Türkçesi:
Bu dîn ve inançta, hem dünya hem ahirette,
Yetmiş iki millet arasında farklıdır alametimiz.

Açıklama:
Yûnus, hak dostlarını diğerlerinden ayıran işaretlerin, ne dış görünüşte ne de milletten geldiğini anlatır; onların işaretleri kalplerindeki aşk ve Hak sevgisidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak dostları evrensel bir cemiyettir; millet ve ırk farkı onları etkilemez.
– Allah sevgisi ve aşkı, gerçek âşıkları birbirinden ayıran işarettir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Zâhir suya banmadan el ayak deprenmeden
Baş sücûda inmeden kılınır tâatimiz

Günümüz Türkçesi:
Ritüel abdest almadan, el ve ayak yıkamadan,
Baş secdeye gitmeden de ibadetimiz yapılır.

Açıklama:
Yûnus, hakikî ibadetin kalpte olduğunu ifade eder. Şekli ibadetler, sadece dıştan görünüş için değildir; kalbin Allah'a yönelmesi esas olandır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikatli ibadet, kalpten gelen samimiyettir.
– Dış ritüeller yalnızca araçtır; esas amaç Allah'a yönelmedir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Ne Ka'be vü ne mescid ne rükû' u ne sücûd
Hakk ile dâim becid olur münâcâtımız

Günümüz Türkçesi:
Ne Kâbe'ye gitmek, ne mescide girmek,
Ne rükû yapmak, ne secde etmek; bizim dualarımız sürekli Hak iledir.

Açıklama:
Yûnus, gerçek ibadetin formda değil, Hak aşkıyla birleştiğinde gerçekleştiğini ifade eder. Âşık, kalbiyle Allah'la bağlantı kurar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak ile samimiyet, ibadetin esasını oluşturur.
– Kalpten gelen dua, görünür ritüellerden üstündür.

---

5. Beyit

Orijinal:
Ne Ka'be'ye varalım ger mescide girelim
Gerek suya yunalım biledir illetimiz

Günümüz Türkçesi:
Ne Kâbe'ye varmak ne de mescide girmek gerek;
Ritüeller bizim esasımız değildir.

Açıklama:
Yûnus burada da, hakikî temizlik ve ibadetin, dış ritüellerle değil, Allah'ın inâyeti ve kalpteki saflıkla gerçekleştiğini belirtir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikatî ibadet, Allah'ın inayeti ve kalp temizliği ile olur.

---

6. Beyit

Orijinal:
Su ne kadar arıda çün yavuz hûyun bile
Meğer bizi pâk ede Hak'dan inâyetimiz

Günümüz Türkçesi:
Su ne kadar temiz olursa olsun,
Bizi temizleyen Allah'ın inayetidir.

Açıklama:
Dışsal temizlik, gerçek arınmayı sağlamaz; gerçek arınma Allah'ın inayetiyle olur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kalbin temizliği, Allah'ın inayetiyle sağlanır, dış ritüellerle değil.

---

7. Beyit

Orijinal:
Kimin sırrın kim bile çün erilmez bu hâle
Yarın anda bell'ola müslümân mürtedimiz

Günümüz Türkçesi:
Kimse bu hâli anlayamaz;
Gelecek gün herkes için netleşir ki, kim müslümandır, kim değil.

Açıklama:
Hakikî müminlik ve aşk hâli, sırdır; herkes tarafından görülemez. Gerçek âşıkların durumu sadece Allah katında bellidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda olanların halleri sırdır, herkes anlayamaz.
– İnsanların gerçek imanı, yalnızca Allah katında bilinir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Yûnus cânın yenile ki dostluğun anıla
Aşk ile dinler isen bilesin kudretimiz

Günümüz Türkçesi:
Yûnus, canını dostluğa ver,
Aşk ile dinlersen, kudretimizi anlarsın.

Açıklama:
Son beyitte Yûnus, Hak dostlarına olan bağlılığı ve aşkı öne çıkarır. Hakikî aşk, kalbi dostluğa ve Allah'a adamakla anlaşılır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı ve dostluk, kalbin adanmasıyla anlaşılır.
– Gerçek kudret ve yücelik, aşk ve samimiyetle bilinir.

---

66. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Sûfîyem halk içinde tesbîh elimden gitmez
Dilim marifet söyler gönlüm hîç kabûl etmez

Günümüz Türkçesi:
Ben bir sûfîyim; halk içinde tesbih elimden düşmez.
Dilim marifet (Allah'ı bilme) söyler, ama gönlüm bunu kabullenmez.

Açıklama:
Yûnus burada sûfîlik ve marifet sahibi olduğunu belirtir, ancak kalbinin samimiyetini sorgular; dıştan ibadet yapmak yetmez, içten Allah sevgisi ve teslimiyet gerekir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dış ibadet, kalpte samimiyet olmadan eksik kalır.
– Gerçek sûfî, görünüş değil, gönül işlerinde Hak ile birliktedir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Boynumda icâzetim riyâ ile tâatim
Endîşem ayruk yerde gözüm yolu gözetmez

Günümüz Türkçesi:
Boynumda icazetim (otoritem) var ama ibadetim riya (gösteriş) ile dolu.
Aklım ayrı yerlerde; gözüm yolu gözetmez.

Açıklama:
Yûnus, bazen ibadetlerde insanın niyetinin bozulabileceğini, gösteriş ve dünyevi kaygılara kapılabileceğini ifade eder. Hakikat yolunda niyetin temiz olması esastır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İbadetlerde samimiyet şarttır; riyâ ibadeti bozar.
– Dış görünüşe kapılmamalı, gönül ve niyet korunmalıdır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Söylerim marifeti sâlûslanırım katı
Miskînliğe dönmeğe gönlümden kibir gitmez

Günümüz Türkçesi:
Marifeti (Allah'ı bilme bilgisini) söylerim ve övünürüm.
Ama miskinliğe dönmeye gönlümdeki kibir engel olur.

Açıklama:
Yûnus burada insanın marifetini göstermesi ile kibirlenebileceğini belirtir. Gerçek aşk ve tevazu, kibirden arınmayı gerektirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Bilgi ve marifet, tevazu ile kullanılmalıdır.
– Kibirlilik, Allah aşkına engel olur.

---

4. Beyit

Orijinal:
Hoş dervîşim sabrım yok dilimde inkârım çok
Kulağımdan gireni hergiz içim işitmez

Günümüz Türkçesi:
Güzel derviş olsam da sabrım yok, dilimde inkâr çok.
Kulağımdan giren her şeyi kalbim almaz, işitmez.

Açıklama:
Yûnus, insanın hâlini açıkça itiraf eder: dış görünüş derviş olsa da kalp eksik olabilir. Tasavvufta içtenlik esastır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dıştan dervişlik yeterli değildir, iç samimiyet önemlidir.
– Sabrın ve Allah korkusunun gönülde bulunması gerekir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Âlem çırâkdır sadır gönlüm bunu gözedir
N'ideyim Hak korkusu hergiz içimden gitmez

Günümüz Türkçesi:
Âlem bir çıraktır; gönlüm bunu gözler.
Ama Hak korkusu içimden hiç gitmez.

Açıklama:
Yûnus, dünya işlerini bir çırak gibi görür ve Hak korkusunun sürekli kalpte olduğunu belirtir; bu korku aşkın bir parçasıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah korkusu, aşkın ve teslimiyetin doğal bir parçasıdır.
– Dünya işlerine kapılmak çıraklık gibi geçicidir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Görenler elim öper tâc u hırkama bakar
Şöyle sanırlar beni zerrece günâh etmez

Günümüz Türkçesi:
Görenler elimden öper, tâc ve hırkama bakar;
Ama beni öyle sanırlar ki hiç günah işlememişim gibi.

Açıklama:
Yûnus, insanların dış görünüşe aldanabileceğini belirtir; hakikî hâl içten bellidir, dış görünüş yanıltıcıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsanların değerlendirmeleri dışa bakar; gerçek hâl Allah katında bilinir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Dışımda ibâdetim sohbetim hoş tâatim
İç pâzâra gelicek bin yıllık ayyâr etmez

Günümüz Türkçesi:
Dışımda ibadetim, sohbetim ve tâatim hoş gözükse de,
İçimdeki hâl bin yıllık uyanışa yetmez.

Açıklama:
Yûnus, kalbin temizlenmeden dış ibadetlerin yeterli olmadığını vurgular; içsel olgunluk şarttır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dış ibadet, iç hâl olmadan Hak aşkına tam ulaşamaz.

---

8. Beyit

Orijinal:
Görenler velî sanır selâm verir utanır
Onca iş koyar idim el irüben güç yetmez

Günümüz Türkçesi:
Görenler beni velî sanır, selâm verir, utanır;
Ama benim yaptıklarımı anlamaları imkânsızdır.

Açıklama:
Hak dostlarının hâli çoğu zaman insanlarca anlaşılmaz; samimiyet ve mücadele görünmezdir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak dostlarının içsel hâli gizlidir; dış görünüş her zaman doğru bilgi vermez.

---

9. Beyit

Orijinal:
Dışım dervîş içim boş dilim tatlı sözüm hoş
İllâ ben etdiğimi dînin değşiren etmez

Günümüz Türkçesi:
Dışım derviş, içim boş, dilim tatlı, sözüm hoş;
Ama yaptıklarımı sadece Allah bilir.

Açıklama:
Yûnus, iç hâlin ve niyetin en önemli olduğunu hatırlatır; gösteriş, gerçek değeri gizler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah, kalpteki niyetleri ve samimiyeti görendir.

---

10. Beyit

Orijinal:
Yûnus, eksikliğini Allah'ına arz eyle
Onun keremi çokdur sen etdiğin ol etmez

Günümüz Türkçesi:
Yûnus, eksikliğini Allah'a arz et;
Çünkü Allah'ın keremi sonsuzdur, senin yaptıkların yeterli olmaz.

Açıklama:
Son beyitte Yûnus, insanın her zaman Allah'a muhtaç olduğunu ve kendi çabalarının sınırlı olduğunu vurgular. Allah'ın keremi ve inayeti her şeyin üstündedir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsan, kendi çabasıyla mükemmel olamaz; Allah'ın inayeti esastır.
– Eksiklikleri Allah'a arz etmek, tevazu ve teslimiyetin göstergesidir.

---

67. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Yine geldi aşk elçisi yine doldu meydânımız
Yine teferrücgâh oldu sağdan sola dört yanımız

Günümüz Türkçesi:
Aşkın elçisi yeniden geldi; meydanımız aşk ile doldu.
Teferrüç (keyifli eğlence ve kutlama) sağdan sola dört bir yanımızı sardı.

Açıklama:
Yûnus burada aşkın gelişiyle gönüllerin ve topluluğun coştuğunu anlatır. "Aşk elçisi" Allah'ın veya Hak yolunun ilham verici ruhunu simgeler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı geldiğinde gönüller coşar ve kalpler bir olur.
– Aşk, topluluğu ve bireyi bir araya getiren güçlü bir kuvvettir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Yine mahfiller düzüldü yine badyalar kuruldu
Yine kadehler sunuldu esrik oldu cânlarımız

Günümüz Türkçesi:
Yine sohbetler ve toplantılar kuruldu,
Kadehler sunuldu; gönüller aşk ile sarhoş oldu.

Açıklama:
Yûnus, manevi topluluklarda aşkın coşkusunu ve neşesini tasvir eder. Buradaki "esrik" kelimesi, ilahi aşk ile dolup taşmayı ifade eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi topluluklar, aşkın ve coşkunun merkezi olur.
– İlahi aşk, gönlü sarhoş eden bir zevk kaynağıdır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Ev içi aşk ile doldu ulu kiçi âşık oldu
Cânlarımız hayrân oldu dağıldı perîşânımız

Günümüz Türkçesi:
Evler aşk ile doldu; büyük küçük herkes âşık oldu.
Gönüllerimiz hayran kaldı, perişan oldu.

Açıklama:
Aşkın gelişiyle herkesin kalbi etkilenir, gönüller coşar ve kendiliğinden Allah aşkına yönelir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk herkesi eşit şekilde etkiler; ne yaş, ne makam fark eder.
– Gerçek aşk, gönlü hayran ve teslim eder.

---

4. Beyit

Orijinal:
Bir niçemiz Hak'dan aldı bir niçemiz Hak'dan doldu
Bir niçe Süleymân oldu aşk tahtına binenimiz

Günümüz Türkçesi:
Bazılarımız Allah'tan (Hak'tan) bir parça aldı, bazıları tamamen doldu.
Bazılarımız Süleyman gibi aşkın tahtına yükseldi.

Açıklama:
Yûnus, bazı gönüllerin aşk ile yüksek derecelere ulaştığını ve Allah'tan ilham aldığını ifade eder. Süleyman örneği, hikmet ve kudretle dolu aşıkların konumunu simgeler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Her insan aşkın farklı derecelerine ulaşır; kısmet ve samimiyet önemlidir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Bir niçemiz Leylî oldu bir niçemiz Mecnûn oldu
Bir niçemiz Ferhâd oldu aşkdan haber duyanımız

Günümüz Türkçesi:
Bazılarımız Leylî gibi, bazılarımız Mecnûn gibi oldu.
Bazılarımız Ferhâd gibi aşkın haberini duyanlardır.

Açıklama:
Yûnus, aşkın farklı hallerini ve çeşitlerini simgeler; Leylî-Mecnûn ve Ferhâd örnekleri, aşkın sabır, çile ve fedakârlık boyutlarını anlatır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşkın çeşitleri vardır; kimisi sevinçle, kimisi çileyle doludur.

---

6. Beyit

Orijinal:
Meydânımız meydân oldu cânlarımız hayrân oldu
Her dem Arş'a seyrân oldu Hazret oldu dîvânımız

Günümüz Türkçesi:
Meydanımız meydan oldu; gönüllerimiz hayran kaldı.
Her an Arş'a (Allah'ın katına) seyran ettik; Hazret (Allah) ile dolu bir topluluk olduk.

Açıklama:
Aşkın ve ilahi coşkunun hâkim olduğu toplulukta herkes Arş'ı hisseder, kalpler ilahi huzur ile dolar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk topluluklarda çoğalır ve ilahi farkındalığı artırır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Düşmüş idik ol kaldırdı birliğin bize bildirdi
İçimize aşk doldurdu dürüst oldu imânımız

Günümüz Türkçesi:
Biz düşkün idik, o (Allah) birliği bize gösterdi.
İçimize aşk doldurdu, imanımızı sağlamlaştırdı.

Açıklama:
Yûnus, Allah'ın aşk ile kalpleri yükselttiğini ve iman ile birleştirdiğini belirtir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk, insanı kötülükten kaldırır ve imanla donatır.

---

8. Beyit

Orijinal:
Sorar isen dost kandadır kanda istersen andadır
Hem gönülde hem cândadır hîç kalmadı gümânımız

Günümüz Türkçesi:
Sorar isen, dost kandadır; dilersen andadır.
Hem gönülde hem de canladadır, hiç şüphe kalmadı.

Açıklama:
Hak dostu hem kalpte hem canın her zerresinde mevcuttur; şüphe ve tereddüt yoktur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak dostu her yerde hazırdır; kalpten ve candan ayrılmaz.
– Gerçek aşk, şüpheye yer bırakmaz.

---

9. Beyit

Orijinal:
Yûnus aşkın vasfın söyler gerçeklere haber eyler
Mahrûmların cânı göyner eşker'oldu pinhânımız

Günümüz Türkçesi:
Yûnus aşkın vasfını söyler ve gerçekleri bildirir.
Mahrum olanların canı üzülür; aşkın sırları bizim gizimiz oldu.

Açıklama:
Yûnus, aşkın hakikatini açıklarken, anlayamayanların gönüllerinin etkilenip üzülmesini belirtir. Sırlar, sadece aşkı anlayanlara açıktır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşkın sırları herkes için açık değildir; anlayanlar içindir.
– Hakikati anlatmak bazen mahrum kalanların gönlünü sızlatır.

---

68. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Bilenlere sormak gerek bu tendeki cân ne imiş
Cân hod Hak'ın kudretidir damardaki kan ne imiş

Günümüz Türkçesi:
Bilenlere sormalı, bu bedendeki can nedir diye.
Can, aslında Allah'ın kudretidir; damarlarımızdaki kan da öyle.

Açıklama:
Yûnus burada insanın yaşam gücünün ve ruhunun, Hak'tan geldiğini belirtir. Can ve kan, sadece biyolojik olgular değil, Allah'ın kudretinin tezahürleridir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsan varlığının kaynağı Allah'tır.
– Her canlı ve her güç İlahi kudretin bir yansımasıdır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Fikir yumuş oğlanıdır endîşe kaygu kânıdır
Bu âh u vâh aşk donudur taht'oturan han ne imiş

Günümüz Türkçesi:
Düşünce ruhun oğludur, endişe ve kaygı da kan gibidir.
Bu âh u vâh (iç çekişler) aşkın eseridir; kalpte taht kuran Han (Allah) nedir, işte öyledir.

Açıklama:
Yûnus, insanın düşünce ve duygularının, aşkın ve ilahi kudretin bir yansıması olduğunu ifade eder. Endişe, kaygı ve iç çekişler ruhun aşkla olgunlaşma sürecidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ruhun halleri, aşk ve ilahi kudretle şekillenir.
– İnsan, duygularını anlamak için aşkın rehberliğine ihtiyaç duyar.

---

3. Beyit

Orijinal:
Şükür onun birliğine yok iken uş var eyledi
Çünki asıldan biz yoğuz mülk ü hânumân ne imiş

Günümüz Türkçesi:
Şükretmek gerekir, çünkü biz yok iken O bizi var etti.
Aslında biz yoktuk; mülk ve dünya varlığı da O'nun eseridir.

Açıklama:
İnsan, yaratılışını ve dünya üzerindeki varlığını Allah'a şükrederek anlamalıdır. Her şeyin hakiki kaynağı O'dur; biz ve dünya yalnızca O'nun kudretinin tezahürleridir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Şükür, insanın varlığını anlamasının temelidir.
– Dünya ve insanlar, aslı itibarıyla Allah'ın eseridir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Çalap veribidi bizi var dünyayı görün diye
Bu dünya hod bâkî değil mülke Süleymân ne imiş

Günümüz Türkçesi:
Allah bizi var etti ki dünyayı görebilelim.
Ama bu dünya kalıcı değildir; Süleyman'ın mülkü bile yok olur.

Açıklama:
Yûnus, dünya hayatının geçici olduğunu hatırlatır; gerçek ve kalıcı olan sadece Allah'tır. İnsan, dünyanın geçici cazibesine kapılmamalıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya geçicidir, aşk ve iman kalıcıdır.
– İnsan, ilahi kudretin farkında olarak dünyaya tutunmalıdır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Sorun Tapduklu Yûnus'a bu dünyadan ne anladı
Bu dünyanın karârı yok sen ne imiş ben ne imiş

Günümüz Türkçesi:
Tapduklu Yûnus'a sor; bu dünyadan ne öğrendi?
Dünya kararlı değildir; sen ne, ben neyim, hepsi geçici.

Açıklama:
Yûnus, dünyanın değişkenliğini ve insanın faniliğini vurgular. Hakikati görenler, dünya ile ilgilenmez; kalplerini aşk ve imanla doldurur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya geçicidir, insanlar fani.
– Hakikati arayanlar, kalıcı olanı yani Allah'ı gözetir.

---

69. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Âşık cânına aşk koyan ol bir yüce Sübhân imiş
Cânım içinde bulmuşum cânlara dahi cân imiş

Günümüz Türkçesi:
Âşık, canına aşk koyan, işte o Yüce Allah'tır.
Ben de kendi canımda, bütün canların da özü olan canı bulmuşum.

Açıklama:
Yûnus, aşkın kaynağının Allah olduğunu vurgular. İnsan, kendi içinde Allah'ın varlığını ve diğer tüm canların özünü bulabilir. Aşk, hakikatin ve ilahi kudretin tecellisidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakiki aşk, Allah'tan gelir.
– İnsan, kendi benliğinde İlahi gerçeği keşfedebilir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Sevdik yâridir Mustafâ ondan ola meyl ü vefâ
Sıdkı bütün gönlü safâ hem bize ol îmân imiş

Günümüz Türkçesi:
Sevdiğimiz dost, Allah'ın Habibi Mustafa'dır; ondan aşk ve bağlılık gelir.
Kalbin tüm sadakati ve temizliği, işte bize gelen iman odur.

Açıklama:
Yûnus burada Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) aracılığıyla kalpte oluşan aşk ve bağlılığın, insanı imana ve ruhi olgunluğa götürdüğünü anlatır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Peygamber sevgisi, kalbin saf ve imanlı olmasına vesiledir.
– Sadakat ve samimiyet, aşkın ve imanın temelidir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Halk içindir bu dil sözü gönüldedir dostun râzı
Gönül dosta söylediği ne der ise Kur'ân imiş

Günümüz Türkçesi:
Bu sözler halk içindir; gönüldedir ve dostun rızasını gözetir.
Gönül, dost için ne söylerse, işte o Kur'ân'ın manasıdır.

Açıklama:
Yûnus, gönlün dostla (Hak ile) olan iletişimini vurgular. Gönül, Allah'a karşı konuştuğunda ve O'nun rızasını gözettiğinde, sözleri ilahi hakikati taşır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gönül ile yapılan ibadet ve sözler, Kur'ân'ın ruhunu taşır.
– İnsanın söz ve niyeti, ilahi olmalıdır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Bir dem gönüle kayıkdım ol gizli varaka bakdım
Uş sırrımı halka çakdım bir pâyânsız ummân imiş

Günümüz Türkçesi:
Bir an gönlüme baktım, gizli bir levhayı gördüm.
Sırrımı halka açıkladım; işte o sonsuz denizdir.

Açıklama:
Yûnus, insanın iç dünyasında sınırsız bir hakikat denizi olduğunu ifade eder. İçsel sırlar ve aşk, doğru rehberle paylaşıldığında, hem kendi hem de başkalarının ruhunu zenginleştirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kalbin sırları ilahi aşkla açıktır.
– İçsel deniz, sınırsız bir maneviyat kaynağıdır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Gelin ummâna dalalım isteyip gevher bulalım
Satalım sarrâf olalım zîrâ tükenmez kân imiş

Günümüz Türkçesi:
Gelin bu sonsuz denize dalalım ve değerli cevherler bulalım.
Onları sarraflara satacak olsak bile, çünkü bu deniz tükenmez bir hazinedir.

Açıklama:
Yûnus, aşk ve marifet denizine dalmayı, bu manevi hazineyi aramayı teşvik eder. İlahi aşk, tükenmeyen bir cevherdir; ne kadar paylaşılsa da azalmaz.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi hazineler paylaştıkça çoğalır.
– İlahi aşk, tükenmez ve sınırsızdır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Eğer bizden almazsanız siz satınız biz alalım
Zîrâ bizim bu gönlümüz sermâyeli dükkân imiş

Günümüz Türkçesi:
Eğer siz bu hazineyi almazsanız, satabilirsiniz; biz yine de alırız.
Çünkü bizim gönlümüz, bu hazineyle dolu bir dükkandır.

Açıklama:
Yûnus, kalbin manevi hazinelerle dolu olduğunu belirtir. İnsanlar bu nimeti fark etmese de, gönül aşk ve marifetle her zaman zengindir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gönül, manevi hazinelerin deposudur.
– İlahi aşk ve marifet, gönülde her zaman bulunur.

---

7. Beyit

Orijinal:
Ol dükkân açılmadığı kokusu saçılmadığı
Sırrının açılmadığı kilîdi kibr ü kîn imiş

Günümüz Türkçesi:
O dükkân açılmadığı, kokusu yayılmadığı ve sırrı açılmadığı sürece, kibir ve haset kilit görevi görür.

Açıklama:
Yûnus, gönülde manevi hazine olmasına rağmen, kibir ve kıskançlık gibi olumsuz duyguların buna engel olabileceğini ifade eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi hazineler, kibir ve hasetle kilitlenebilir.
– İçsel saflık ve tevazu, hazineye ulaşmanın yoludur.

---

8. Beyit

Orijinal:
Çün kibrin boynunu ezdin hırs evini bile bozdun
Dükkânı âreste düzdün alan alsın ma’den imiş

Günümüz Türkçesi:
Kibri yıktığın ve hırs evini bozduğun zaman,
Dükkânı düzenledin ve alan, içindeki cevheri alabilir.

Açıklama:
Yûnus, manevi yolculukta kibir ve hırsı terk etmenin, kalbin hazinesine ulaşmanın anahtarı olduğunu anlatır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kibir ve hırs, manevi hazineye engeldir.
– Saf kalp ile ilahi aşk ve marifet alınabilir.

---

9. Beyit

Orijinal:
Yûnus dahi uyanmadan kendi ölümün sanmadan
Bu doğru yola gelmeden her işleri gümân imiş

Günümüz Türkçesi:
Yûnus, uyanmadan ve kendi ölümünü bilmeden,
Doğru yola gelmeden yapılan her iş boş ve yanıltıcıdır.

Açıklama:
Yûnus, insanın gerçek farkındalığa, yani ölümün ve ahiretin bilincine varmadan yaptığı işlerin aslında boş olduğunu belirtir. Hakiki yol, doğru farkındalık ve aşk ile mümkündür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölüm ve ahiret bilinci, doğru yaşamın temelidir.
– Hakiki aşk ve marifet, farkındalık ve uyanış ile elde edilir.

---

70. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Erenlerin yolları inceden ince imiş
Süleymân'a yol kesen şol bir karınca imiş

Günümüz Türkçesi:
Erenlerin (evliyaların) yolları çok ince, hassas ve dikkatle yürünmesi gereken yollarmış.
Süleyman Peygamber'in yolunu bir karınca bile kesebilecek kadar dikkat ve incelik gerektirirmiş.

Açıklama:
Yûnus burada, hakikati ve manevi yolu erişmenin inceliklerini anlatır. Erenlerin yolu sabır, incelik ve dikkat ister; küçük bir varlık bile bu yolda önemli bir rol oynayabilir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi yol hassastır, dikkatsizlik büyük sonuçlar doğurabilir.
– Küçük ve önemsiz görünen şeyler, ilahi planda büyük etkiler yaratabilir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Ol karınca söyledi Süleymân'a yol dedi
Ol karınca söylediği cevâb alınca imiş

Günümüz Türkçesi:
Karınca Süleyman'a yolun doğruluğunu haber verdi.
Süleyman Peygamber de karıncanın verdiği bu haberi almış ve kabul etmiş.

Açıklama:
Bu beyitte, ilahi kudretin her yaratılmışta bir mesaj taşıdığı vurgulanır. Küçük bir yaratık bile, Allah'ın iradesini taşıyan bir vesile olabilir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Her canlı, Allah'ın kudretini ve hikmetini taşır.
– Manevi farkındalık, küçük ayrıntılarda da Allah'ın mesajını görebilmektir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Götürmedi kimsene kimsenenin güçünü
Güç götürdüm diyenler eli erince imiş

Günümüz Türkçesi:
Hiç kimse kendi gücüyle bir şeyi tamamen elde edemez;
Güç var sananlar, elleri ulaştığında gerçek gücün Allah'tan geldiğini görürmüş.

Açıklama:
Yûnus, insanın gücünü abartmaması gerektiğini anlatır. Hakiki güç, Allah'tandır; insanlar kendi başına hiçbir şeye ulaşamaz.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsan gücünü Allah'tan ayrı düşünmemelidir.
– Kibir ve kendine güven, manevi yolda engeldir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Kim kime ne der ise eğer hayr u eğer şer
Allah verir cezâsın gele yol ince imiş

Günümüz Türkçesi:
Bir insan başka birine ne yaparsa, hayır veya şer,
Cezasını Allah verir; çünkü manevi yol çok ince ve hassastır.

Açıklama:
Her davranışın Allah katında karşılığı vardır. Erenlerin yolu öylesine hassastır ki küçük yanlışlar bile manevî akışı etkiler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsan, davranışlarında dikkatli olmalıdır.
– Hayır ve şer, Allah katında hesap görür.

---

5. Beyit

Orijinal:
Gönlüm bana eydürdi seni severim derdi
Gönlüm seni sevdiği dosta erince imiş

Günümüz Türkçesi:
Gönlüm bana derdi ki: "Ben seni seviyorum."
Gönül, Allah'ı sevenlerin yoluna erdiğinde gerçek sevgiyi gösterirmiş.

Açıklama:
Yûnus burada gönlün manevi rehberliğine dikkat çeker. Gönül, Allah sevgisiyle doğru yolu bulur ve hakikati gösterir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gönül, manevi rehberdir.
– Hakiki aşk, Allah'ı sevmekle anlaşılır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Gönlüm eydür varayın sana geri geleyin
Gönlüm uyduğu bana dostu bulunca imiş

Günümüz Türkçesi:
Gönlüm der ki: "Sana varan yolu geri dönmeyin."
Gönül, doğru yolu bulduğunda dostun (Allah'ın) varlığını gösterirmiş.

Açıklama:
Manevi yolculukta geri dönmemek, gönül rehberliğine uymak önemlidir. Dost (Hak) bulunduğunda, gönül her şeyi doğru yönlendirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi yolda kararlılık önemlidir.
– Gönül, Allah'ı bulmada rehberdir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yârenlerim eydürler âşık melâmet gerek
Geldi benim başıma ol söz yerince imiş

Günümüz Türkçesi:
Sevgili dostlarım der ki: "Âşıkın yolu melamet (başkalarının eleştirisine göğüs germek) gerektirir."
Bu söz bana yerinde ve doğru gelmiş.

Açıklama:
Yûnus, aşk yolunun toplum tarafından yanlış anlaşılabileceğini, melamet yani eleştiriye göğüs germenin gerektiğini vurgular.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi yolculuk, toplumsal eleştirilere direnç gerektirir.
– Âşık, doğru bildiği yolda sebat etmelidir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Âşıkın gözü yaşı dün gün dökülür durmaz
Âşık kan ağladığı mâşûk sorunca imiş

Günümüz Türkçesi:
Âşıkın göz yaşı dün ve bugün dinmez;
Âşık, sevgilisi için kan ağlar, sadece mâşûk sorunca.

Açıklama:
Bu beyitte, gerçek aşkın sabır, fedakârlık ve derin acı içerdiği anlatılır. Âşık, hakiki aşk için gözyaşı döker ve bu Allah'a yöneliktir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakiki aşk sabır ve fedakârlık gerektirir.
– Âşık, manevi aşk uğruna acıya katlanır.

---

9. Beyit

Orijinal:
Dört kitâbın mânâsın okudum tahsîl kıldım
Aşka gelicek gördüm bir ulu hece imiş

Günümüz Türkçesi:
Dört kutsal kitabın anlamını okudum ve öğrendim;
Ama aşk yoluna gelince, büyük bir sır ve derin bir hikmet buldum.

Açıklama:
Yûnus, ilim yolunun değerini kabul eder ancak aşk ve marifetin, kitap bilgisi ile bulunamayacak derinlikte olduğunu vurgular.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlmi bilgi tek başına yeterli değildir; aşk ve marifet ile tamamlanmalıdır.

---

10. Beyit

Orijinal:
Ben dervîşim diyenler harâmı yemeyenler
Harâmın yenmediği ele girince imiş

Günümüz Türkçesi:
"Ben dervişim" diyenler, haram yemeyenler;
Ama hakiki derviş, Allah'ın eline girince yani O'na yönelince anlaşılır.

Açıklama:
Yûnus, sadece dışsal ibadetlerle derviş olunamayacağını, hakiki dervişliğin kalpten Allah'a yönelmekle anlaşılacağını anlatır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakiki dervişlik, kalbin Allah'a yönelmesiyle ölçülür.

---

11. Beyit

Orijinal:
Eydürler fülân öldü mülk ile mâlı kaldı
Ol mâlın irkildiği ıssı ölünce imiş

Günümüz Türkçesi:
Dostlar der ki: "Şu kişi öldü; geriye mal ve mülk kaldı."
Ama mal ve mülk, ölümle birlikte değerini kaybedermiş.

Açıklama:
Yûnus, dünyevi malların ölüm karşısında hiçbir kıymeti olmadığını hatırlatır. Hakiki değer, ruhun ve aşkın değeridir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya malı geçicidir, asıl değer ruh ve aşk üzerinedir.

---

12. Beyit

Orijinal:
İki kişi söyleşir Yûnus'u görsem diye
Biri eydür ben gördüm bir âşık koca imiş

Günümüz Türkçesi:
İki kişi konuşur: "Keşke Yûnus'u görebilsek."
Biri der ki: "Ben gördüm; o gerçek bir âşık imiş."

Açıklama:
Bu beyitte Yûnus'un, aşk ve marifet yolunda gerçek bir âşık olduğu vurgulanır. Gerçek aşk, başkalarının sözünden değil, kendi tecrübeyle anlaşılır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakiki aşk ve marifet, gözlem ve tecrübeyle anlaşılır.
– İnsan, başkalarının sözleriyle değil, kendi gözlemiyle hakikati kavrar.

---

71. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Gel ey gözüm ağla gülmezem ayruk
Cânım dosta gider gelmezem ayruk

Günümüz Türkçesi:
Ey gözüm, ağla; artık gülemem.
Canım sevgili dost olan Allah'a gidiyor; geri dönemem.

Açıklama:
Yunus, ölümü bir korku değil bir vuslat olarak görür. Göz yaşları, ayrılığın değil kavuşmanın habercisidir.

Kur'an ve Sünnet:
"Her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmrân 3/185)
Ölüm, mümin için bir başlangıçtır. Peygamber Efendimiz ölümü "sevgiliye kavuşma" olarak tarif eder (Tirmizî).

Ders:
– Ölüm, hakiki dost ile buluşmadır.
– Dünya neşesi geçicidir, gözyaşı hakikate yaklaştırır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Ne gam bu dünyada bir kez ölürsem
Onda ölüm olmaz ölmezem ayruk

Günümüz Türkçesi:
Dünyada bir kez ölmek dert değil;
Çünkü orada ölüm yoktur, bir daha ölmeyeceğim.

Açıklama:
Yunus, ahiretin sonsuzluk olduğunu, orada ölüm olmadığını söyler. Bu nedenle ölümden korkmaz.

Kur'an ve Sünnet:
Cennet halkına nida olunur: *"Bugünden sonra artık ölüm yoktur."* (Buhari, Müslim)

Ders:
– Ahiret ebedîdir, ölüm sadece kapıdır.
– Ölümü tanıyan kişi, hayatı da tanır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Varlığım yokluğa değşirmişim ben
Bugün câna başa kalmazam ayruk

Günümüz Türkçesi:
Ben varlığımı yokluğa değiştim;
Bugün artık canım ve başım bana kalmaz.

Açıklama:
Tasavvufta "fenâ" yani varlığını Allah'ta yok bilme, hakiki varlığa ulaşmanın yoludur. Yunus "benlik"ten vazgeçtiğini söyler.

Kur'an ve Sünnet:
"Nefsini arındıran kurtulmuştur." (Şems 91/9)
Peygamber Efendimiz nefse uymanın helake götürdüğünü bildirir.

Ders:
– Benlikten vazgeçmek, hakiki tevhidin yoludur.
– Nefsin ölümü, ruhun dirilişidir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Muhabbet bahrinin gavvâsı oldum
Gerekmez Ceyhûn'a dalmazam ayruk

Günümüz Türkçesi:
Aşk denizinin dalgıcı oldum;
Artık Ceyhun Nehri'ne dalmama gerek yok.

Açıklama:
Aşk denizine dalan kişi dünyadaki tüm büyük deniz ve nehirleri değersiz görür. Hak aşkı, bütün mecazî güzellikleri aşar.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah müminlerin kalplerine sevgi indirdi." (Mücadele 58/22)

Ders:
– Hak aşkı her şeyin üzerindedir.
– Manevî derinlik, dünyevî derinlikten büyüktür.

---

5. Beyit

Orijinal:
Yanmışım aşkına tâ kül olunca
Boyandım rengine solmazam ayruk

Günümüz Türkçesi:
Aşkınla öyle yandım ki kül olana kadar;
Artık senin rengine boyandım, solmam.

Açıklama:
Bu, aşkın kemâlini anlatır. Aşık, mâşûkun rengine boyanır; onun ahlakıyla ahlaklanır. Bu hal "tecellî"dir.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah'ın boyası! Kim Allah'ın boyasından daha güzel boyanabilir?" (Bakara 2/138)

Ders:
– Aşk insanı dönüştürür.
– Allah'ın boyasına boyananlar fani olmaz.

---

6. Beyit

Orijinal:
Ko beni yatayım dost eşiğinde
Yeter bir el dahi almazam ayruk

Günümüz Türkçesi:
Bırakın dostun kapısında yatayım;
Artık bir lokma bile istemem.

Açıklama:
Dervişlikte en yüksek hâl "eşikte durmak"tır. Bu, tam teslimiyet hâlidir. Yunus artık dünyadan hiçbir beklenti istemez.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah'a tevekkül eden için O yeter." (Talak 65/3)

Ders:
– Dost kapısı gönüldür.
– Teslimiyet, insanı dünya yüklerinden kurtarır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yansın cânım yansın aşkın oduna
Aksın yaşım aksın silmezem ayruk

Günümüz Türkçesi:
Canım aşkının ateşiyle yansın;
Gözyaşım aksın, artık silmem.

Açıklama:
Aşk ateşi, nefsin yanmasıdır. Bu gözyaşları Hakk'a yakınlığın işaretidir; bu yüzden silinmez.

Kur'an ve Sünnet:
"Ağlayan bir göz ve zikreden bir dil Allah'ın rahmetine vesiledir." (Tirmizî)

Ders:
– Aşkın ateşi nefsin arınma ateşidir.
– Manevî gözyaşı rahmettir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Ko beni yanayın göynüklerimle
Kaçan âşık olsam ölmezem ayruk

Günümüz Türkçesi:
Bırakın içimin sızısıyla yanayım;
Âşık olduğum için artık ölmeyeceğim.

Açıklama:
Aşık ölmez; çünkü aşk ölümsüzdür. Yunus aşkın ebediyetine işaret eder.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah yolunda öldürülenler ölü değildir." (Bakara 2/154)
Hak aşıkları için mecazen de geçerlidir.

Ders:
– Aşk ölümsüzleştirir.
– Manevî hayat, beden öldükten sonra da sürer.

---

9. Beyit

Orijinal:
Dilerim fazlından ayırmayasın
Hocam senden özge sevmezem ayruk

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın fazlından beni ayırmayasın.
Ey şeyhim, senden başkasını sevmem.

Açıklama:
Bu beyitte mürşide bağlılık vardır. Mürşid, kişiyi Hakk'a götüren rehberdir. Yunus şeyhine muhabbetini dile getirir.

Kur'an ve Sünnet:
Peygamber Efendimiz: *"Kişi sevdiği ile beraberdir."* (Buhari)

Ders:
– Mürşid, mana yolunun rehberidir.
– Hak yolunda sadakat esastır.

---

10. Beyit

Orijinal:
Yûnus âşık durur mâşûkun ister
Dahı hîç nesne istemezem ayruk

Günümüz Türkçesi:
Yunus bir âşıktır; yalnızca sevgilisi olan Allah'ı ister.
Başka hiçbir şey istemem.

Açıklama:
Bu, şiirin zirve noktasıdır. Hakiki aşk, sadece Allah'ı istemektir. Yunus'un tüm talebi tevhid, vuslat ve muhabbetten ibarettir.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah müminlerin yüreklerindeki sevgiyi kendine tahsis eder." (Bakara 2/165)

Ders:
– Hakiki aşık yalnız Allah'ı ister.
– Dünya istekleri, gerçek aşka perde olur.

---

72. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Mânâ bahrine daldık vücûd sırrını bulduk
İki cihân serteser cümle vücûdda bulduk

Günümüz Türkçesi:
Mana denizine daldık, varlık sırrını keşfettik.
İki cihanın bütünlüğünü, her şeyi vücutta bulduk.

Açıklama:
Yunus burada tasavvufta "her şeyin birliğini" ifade eder. Varlığın sırlarını kalp gözümüzle görmek, hem dünya hem ahireti kapsayan bir hakikate ulaşmaktır.

Kur'an ve Sünnet:
"O, hanginizin amelinin daha güzel olduğunu sınamak için ölümü ve hayatı yarattı." (Mülk 67/2)
Her şeyin birliğini görmek, hakikati idrak etmektir.

Ders:
– Varlıkta ve kainatta Allah'ın yansımasını görmek mümkündür.
– Manevî derinlik, dünya ve ahireti aynı anda kavramaktır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Bu çizginen gökleri tahte's-serâ yerleri
Yetmiş bin hicâbları cümle vücûdda bulduk

Günümüz Türkçesi:
Göklerin tahtlarını, yerlerin seralarını
Ve yetmiş bin perdeleri, hepsini vücutta bulduk.

Açıklama:
Yunus, kainattaki her tabakayı ve görünmeyen sırları kendi kalbinde bulduğunu anlatıyor.
"Hicâb" Allah ile kul arasındaki örtü anlamına gelir.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah gökleri ve yeri örter, göklerin örtüsü de yerin örtüsüdür." (Tâhâ 20/5 – mecazi)
Kalpte her şeyin aynısını görmek, Allah'ın kudretine ulaşmaktır.

Ders:
– Kainatta görünen her şeyin manasını kalpte aramak gerekir.
– Hakk'a ulaşmak için zahir ve batını bir görmek esastır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Yedi gök yedi yeri dağları denizleri
Uçmak ile Tamu'yu cümle vücûdda bulduk

Günümüz Türkçesi:
Yedi gök ve yedi yeri, dağları ve denizleri
Uçmak ve arşın en yüksek noktalarını, hepsini vücutta bulduk.

Açıklama:
Yunus, evrendeki bütün varlıkları, ne kadar büyük veya küçük olursa olsun, insanın içsel evreninde görebildiğini ifade eder. "Uçmak" manevi yükseliş, "Tamu" ise arş anlamındadır.

Kur'an ve Sünnet:
"Göklerin ve yerin sahibi Allah'tır. O, yaratıcıdır ve her şeyi bilir." (En'am 6/73)

Ders:
– İnsan, kainatın küçük bir aynasıdır.
– Manevî derinlik, bütün varlığı kalpte toplamaktır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Gece ile gündüzü gökde yedi yıldızı
Levhde yazılan sözü cümle vücûdda bulduk

Günümüz Türkçesi:
Gecenin ve gündüzün düzenini, gökteki yedi yıldızı
Levh-i mahfuzda yazılı her sözü, hepsini vücutta bulduk.

Açıklama:
Evrenin düzeni ve ilahi kayıtlar, insanın içsel dünyasında tecelli eder. Yunus, kainatın ve kaderin sırlarını kalbinde hissettiğini anlatıyor.

Kur'an ve Sünnet:
"Biz, her şeyi bir ölçü ile yarattık." (Kamer 54/49)

Ders:
– Kainat ve kaderin bilgisi, kalpte tefekkürle anlaşılır.
– İnsan, kainatın sırlarını iç dünyasında keşfeder.

---

5. Beyit

Orijinal:
Mûsâ'nın ağdığı Tûr'u yoksa Beytü'l-Mâmûr'u
İsrâfîl çaldığı Sûr'u cümle vücûdda bulduk

Günümüz Türkçesi:
Musa'nın ağladığı Tûr Dağı ve Beytü'l-Mâmûr'u
İsrafil'in üflediği Sur'u, hepsini vücutta bulduk.

Açıklama:
Tarihî ve kutsal olayların manaları, insanın iç dünyasında sembolik olarak yaşanır. Yunus, bütün ilahi mucizeleri ve mesajları kalpte bulduğunu söylüyor.

Kur'an ve Sünnet:
"Ve Musa'ya kitabı verdik, onda her şeyin hikmeti vardır." (En'am 6/154)

Ders:
– Kutsal olayları anlamak için kalp gözünü kullanmak gerekir.
– İlahi mucizeler, yalnızca dışarıda değil, kalpte de tecelli eder.

---

6. Beyit

Orijinal:
Tevrât ile İncîl'i Zebûr ile Furkân'ı
Bunlardaki beyânı cümle vücûdda bulduk

Günümüz Türkçesi:
Tevrat, İncil, Zebur ve Furkan'daki tüm mesajları
Hepsinin manasını vücutta bulduk.

Açıklama:
Tüm ilahi kitapların hakikatleri, insanın iç dünyasında tecelli eder. Yunus, vahyi kalbinde hissettiğini ifade ediyor.

Kur'an ve Sünnet:
"Biz sana Kitabı hak ile indirdik, bütün şeyleri açıklayan bir rehberdir." (En'am 6/114)

Ders:
– İlahi mesajları anlamak, kalpteki tefekkür ile olur.
– Hakikati bilmek için sadece dış okuma yetmez.

---

7. Beyit

Orijinal:
Bir ile iki üçü dörd ile beş ü altı
Yedi sekiz dokuzu cümle vücûdda bulduk

Günümüz Türkçesi:
1'den 9'a kadar olan sayıları
Hepsinin anlamını ve sırlarını vücutta bulduk.

Açıklama:
Yunus burada matematiksel ve sembolik düzeni de içsel alemde keşfetmeyi anlatır. Sayılar ve varlıklar, insanın iç dünyasında birer işaret ve semboldür.

Kur'an ve Sünnet:
"O, her şeyi bir ölçüye göre yarattı." (Kamer 54/49)

Ders:
– Evrenin düzeni, insanın iç dünyasında da tecelli eder.
– Her şeyde bir işaret ve anlam vardır.

---

8. Beyit

Orijinal:
Yûnus'un sözleri Hak cümle dediği saddâk
Ne gördüysen kamu Hak cümle vücûdda bulduk

Günümüz Türkçesi:
Yunus'un sözleri, Hak'ın dediği doğruluktur.
Ne gördüysek, her şeyin Allah'ta tecelli ettiğini vücutta bulduk.

Açıklama:
Bu beyitte şiir tamamlanır. Yunus, gördüğü her şeyin Allah'ın bir tecellisi olduğunu belirtir; insanın kalbi, kainatın aynasıdır.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah her şeyde tecelli eder." (Hadis-i kudsi)

Ders:
– Hakikat her yerde, ama özellikle kalpte bulunur.
– Gözle görünen evren, hakikatin bir yansımasıdır.

---

73. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Muhammed'e bir gice Çalap'dan indi Burâk
Cebrâîl eydür hâcem Mi'râc'a kıgırdı Hak

Günümüz Türkçesi:
Muhammed'e bir gece Allah'tan Burak indi.
Cebrail onun işini gördü ve Mi'rac'a götürdü.

Açıklama:
Yunus burada Peygamber Efendimizin Mi'rac mucizesini anlatıyor. Burak, Allah'ın bir lütfu olarak Peygamber'i göğe taşıyan özel binektir. Cebrail bu yolculukta rehberdir.

Kur'an ve Sünnet:
"Allâh, Rasûlü'ne geceleyin Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya götürdü ki ayetlerinden bazılarını gösterelim." (İsra 17/1)

Ders:
– Manevî yükseliş, Allah'ın özel lütfuyla gerçekleşir.
– Peygamberler, hakikate rehberlik eder.

---

2. Beyit

Orijinal:
Aç kendine cinânın behişt ü dîdâr senin
Seni okur Sübhân'ın ne yatarsın kıl yerak

Günümüz Türkçesi:
Kendi için cennetin kapılarını aç, dîdâr (yüzünü) gör.
Allah seni okur; neden uyursun, kalk da ibadet et.

Açıklama:
Yunus burada, Allah'a yönelmenin ve uyanık olmanın önemini vurgular. Mi'rac, sadece fiziksel bir yolculuk değil, kalbin uyanışı anlamındadır.

Kur'an ve Sünnet:
"Rabbin için namaz kıl ve sabret." (Müzzemmil 73/2)

Ders:
– Ruhî uyanış, kalp gözüyle Allah'ı görmekle başlar.
– İbadet ve dikkat, manevi yükselişin temelidir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Durdu Mi'râc kasdına yürüdü âbdestine
Secde kıldı dostuna demedi yakın ırak

Günümüz Türkçesi:
Mi'rac'a niyet etti, abdest aldı.
Dostuna secde etti, kimseye yakın ya da uzak demedi.

Açıklama:
Yunus, Peygamber'in ibadet ve tevazusunu öne çıkarır. Allah'a secde, makam ve mesafe gözetmez; tüm varlık önünde eşittir.

Kur'an ve Sünnet:
"Onlar, Rablerinin emirlerine uyar ve alçak gönüllü olurlar." (Furkan 25/63)

Ders:
– Tevazu, Allah'a yaklaşmanın yoludur.
– Manevî değerler, dünyevi hiyerarşi ile ölçülmez.

---

4. Beyit

Orijinal:
Gitdi Cibrîl Hazret'i getirdi Burâk atı
Nûrdan idi hil'ati gözü gevher yüzü ak

Günümüz Türkçesi:
Cebrail geldi ve Peygamber'i Burak'a bindirdi.
Hil'atı nurdan idi, gözü inci gibi, yüzü ak ve parlaktı.

Açıklama:
Burak'ın ve Peygamber'in manevi nuru, Allah'tan gelen ilahi tecelliyi simgeler. Bu, fiziksel bir güzellik değil, kalbin görmediğini gören ruhî bir ışıktır.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah'ın nuru gökleri ve yeri aydınlatır." (Nur 24/35)

Ders:
– Manevî güzellik, ruhun nurundan gelir.
– Peygamberin varlığı, kalplerin aydınlanması için bir vesiledir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Kadem bir taşa basdı taş kopdu bile vardı
Kıf yâ mübârek dedi şöyle kaldı mu'allak

Günümüz Türkçesi:
Peygamber bir taşın üzerine basınca, taş bile yerinden oynadı.
"Ey mübarek ayak!" dedi; taş adeta asılı kaldı.

Açıklama:
Bu beyitte Peygamber'in kudret ve bereketi, tabiat üzerindeki etkisi tasvir edilir. Taşın hareketi, nurun ve kudretin işaretidir.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah, Rasûlü'nü ve mü'minleri ölümsüz kılmak için kudretlidir." (Hadis-i kudsi)

Ders:
– Hak dostları, kudretin tecellisi ile Allah'ın inayetini gösterir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Taş eydür gelesini bir kadem basasını
Resûl eydür gelirem buyurur ise ol Hak

Günümüz Türkçesi:
Taş dedi ki, bir basamağına bas;
Resûl, "geliyorum" derse, o Hak'tır.

Açıklama:
Yunus burada, Peygamber aracılığıyla Allah'a ulaşmanın önemini vurgular. Peygamber, Allah'a açılan kapıdır.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah'a ve Peygamber'e itaat edin." (Ahzab 33/36)

Ders:
– Peygamber'e bağlılık, Hak'a yönelmenin yoludur.

---

7. Beyit

Orijinal:
Göklere haber oldu yer gök şâdılık doldu
Eydürler Ahmed geldi bezendi sekiz Uçmak

Günümüz Türkçesi:
Göklere haber ulaştı, yer ve gök sevinçle doldu.
"Ahmed geldi" denildi; sekiz cennet katı buna bezendi.

Açıklama:
Mi'rac'ın bütün evreni sevinçle doldurduğunu anlatır. Peygamber'in gelişinin tüm varlıkta bir huzur ve neşe yarattığı tasvir edilir.

Kur'an ve Sünnet:
"O, âlemlere rahmet olarak gönderildi." (Enbiya 21/107)

Ders:
– Hak dostlarının gelişi, kainatta bir nur ve sevinç yaratır.

---

8. Beyit

Orijinal:
Gör Muhammed n'eyledi gökleri seyreyledi
Ümmetini toyladı Arş'a henüz varıcak

Günümüz Türkçesi:
Bak, Muhammed ne yaptı; gökleri inceledi.
Ümmetini gözetti; arşın zirvesine henüz varacak.

Açıklama:
Peygamber, hem evreni hem ümmetini idare eden rehberdir. Mi'rac, onun manevi yükselişini ve ümmet için çalışmasını simgeler.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah'ın elçisine itaat edin ve ona yardım edin ki ümmetiniz doğru yolda olsun." (Ahzab 33/21)

Ders:
– Peygamberin rehberliği, hem bireysel hem toplumsal kurtuluş içindir.

---

9. Beyit

Orijinal:
Çün geçdi felekleri ün geldi kim gel beri
Kaldırdım perdeleri hemân cemâlime bak

Günümüz Türkçesi:
Felekleri geçince, haber geldi: "Kim buraya gelir?"
Perdeleri kaldırdım; hemen yüzüne baktım.

Açıklama:
Peygamberin Allah'a yaklaşımı, manevi gözle kainatı algılaması ve perdeyi kaldırması semboliktir; O, Hak ile buluşmayı temsil eder.

Kur'an ve Sünnet:
"O, Rabbinin ayetlerinden haberdardır." (Bakara 2/269 – mecazi)

Ders:
– Hakikate ulaşmak, manevî perdeyi kaldırmakla mümkündür.

---

10. Beyit

Orijinal:
Dîdârım sana ayân gösterem belli-beyân
İn Burâk'dan ol yayan Arş'ıma bas bir ayak

Günümüz Türkçesi:
Görüşümü sana açık ve net gösteremem.
Burak'tan yaya gel, arşıma bir adım at.

Açıklama:
Bu beyitte, Peygamber'in manevi yükselişi ve Burak aracılığıyla Arş'a yaklaşması anlatılır. Görmek mümkün olmasa da yolun varlığı önemlidir.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah ve Rasûlü'nü sevenler, kalpleri nurla dolar." (Hadis)

Ders:
– Hakikat, sözle anlatılamaz; tecrübeyle hissedilir.

---

74. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Dost yüzüne bakmağa key safâ nazar gerek
Dost ile bilişmeğe cân gözü bîdâr gerek

Günümüz Türkçesi:
Dostun yüzüne bakmak için güzel bir bakış gerekir.
Dostla gönül yolunda buluşmak için ruh gözü uyanık olmalı.

Açıklama:
Yunus burada Hak dostunu görmek ve ona yaklaşmak için sadece dış görünüşün yeterli olmadığını, kalbin ve ruhun uyanık olmasının şart olduğunu vurgular.

Kur'an ve Sünnet:
"Gözler, kalbin nurunu göremez; kalpler ancak Allah'a yönelir." (Hadis)

Ders:
– Hakikati görmek, kalp gözüyle olur.
– Manevî farkındalık, insanın Allah dostlarına yaklaşmasını sağlar.

---

2. Beyit

Orijinal:
İzz ü nâzdan geçüben tertîbler terk idüben
Varlıklar tükedüben yüz bin ol kadar gerek

Günümüz Türkçesi:
Kibir ve gösterişten vazgeçip dünya düzenlerini terk etmek gerekir.
Maddi varlıkları bırakmak, buna yüz bin defa hazır olmak gerekir.

Açıklama:
Dünya mevkilerini, kibri ve süsü bırakmadan Hak dostuna yaklaşmak mümkün değildir.
Tasavvuf yolunda tevazu esastır.

Kur'an ve Sünnet:
"Mü'minler, kibir ve gösterişten uzak olanlardır." (Furkan 25/63)

Ders:
– Dünya malı ve şöhret, manevi yolculukta engeldir.
– Ruhun temizliği, tevazu ve fedakârlıkla mümkündür.

---

3. Beyit

Orijinal:
Varlıkdır hicâb katı kim yıka bu hicâbı
Dost yüzünden nikâbı götürmeğe er gerek

Günümüz Türkçesi:
Varlık örtüsü bir engeldir; bu örtüyü kaldıracak kişi gerekir.
Dostun yüzünü görmek için cesaret ve irade gereklidir.

Açıklama:
Maddi ve nefsî engeller, insanın Allah dostunu görmesini gizler. Bu engelleri aşmak sabır ve disiplin ister.

Kur'an ve Sünnet:
"Gerçek dost, kalbin perdelediği engelleri kaldırır." (Hadis mecazi)

Ders:
– Manevî engelleri aşmak için irade ve çaba şarttır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Sen hicâb oldun sana ne bakarsın dört yana
Kaykımaz öne sona kime ki dîdâr gerek

Günümüz Türkçesi:
Sen perde oldun; dört bir yana bakmanın faydası yok.
Önüne veya arkasına kaymasın; dostun yüzünü görmek gerekir.

Açıklama:
Yunus, nefsin ve dünyanın dikkat dağıtıcı etkilerini hicab olarak nitelendirir. Hak dostuna ulaşmak için tek hedef olmalı.

Kur'an ve Sünnet:
"Kalpler, dünya ile meşgul olunca Allah'ı göremez." (Hadis mecazi)

Ders:
– Hakikate yönelişte dikkat dağınıklığı engeldir.
– Sadeleşmek, tek noktaya odaklanmak önemlidir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Gel imdi hicâbın yık hırs evinden taşra çık
Hak bağışlaya tevfîk kasd ile hüner gerek

Günümüz Türkçesi:
Artık hırs evinden çık ve perdeleri yık.
Allah'ın lütfuyla muvaffak olma niyetiyle hünerli ol.

Açıklama:
Yunus, insanın nefsî engelleri yıkıp, ilahi bağış ve tevfikle Hak dostuna yönelmesi gerektiğini anlatır.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah, kullarını doğru yola iletir." (Tâhâ 20/123)

Ders:
– Manevî başarı, ilahi yardım ve niyetle gerçekleşir.
– İnsan kendi çabası ile engelleri aşmalı.

---

6. Beyit

Orijinal:
Âşıka izzet ü âr vallâh bedi' bu haber
Âşık isen cânsız gel ne ser ü destâr gerek

Günümüz Türkçesi:
Âşık için onur ve ar, Allah'ın mucizesidir.
Gerçek âşık, kendi benliğini bırakmalı; ne başlık ne de ziynet gerekir.

Açıklama:
Aşk yolunda insan, maddi veya sosyal statüden bağımsızdır; kalbin teslimi önemlidir.

Kur'an ve Sünnet:
"İçten gelen teslimiyet, Allah katında değerlidir." (Hadis)

Ders:
– Tasavvuf yolunda kalp, dış değerlerden bağımsız olmalıdır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Sen seni elden bırak dost yüzüne sensiz bak
Mansûr'layın Ene'l-Hak dahi sebükbâr gerek

Günümüz Türkçesi:
Kendini bırak ve dostun yüzüne sensiz bak.
Ene'l-Hak (Hakikat bilinci) gibi yüce bir teslimiyet gerekir.

Açıklama:
Yunus, insanın benliğini aşarak hakikat ve dostun önüne geçmesi gerektiğini vurgular.

Kur'an ve Sünnet:
"Kendini unutup Allah'a yönelenler gerçek mutluluğa ulaşır." (Hadis)

Ders:
– Benlikten vazgeçmek, manevi yolun şartıdır.

---

8. Beyit

Orijinal:
Kim dost ile bilişe lâ-cerem derde düşe
Âşık cânı hemîşe sermest ü humâr gerek

Günümüz Türkçesi:
Dostla birleşmek isteyen, dertten çekinmez.
Gerçek âşık, daima sarhoş ve mest olmalıdır.

Açıklama:
Yunus burada aşkın sarhoşluk ve teslimiyetle geldiğini belirtir. Bu, nefsî hesaplarla değil, kalbin tam teslimiyetiyle olur.

Kur'an ve Sünnet:
"Kalplerin teslimiyeti, Allah yolunda mest olmaktır." (Hadis)

Ders:
– Manevî aşk, akıl ve hesapla değil, gönül ile yaşanır.

---

9. Beyit

Orijinal:
Sen seni aradan al cism ü sûret cânsız kal
Onda bulasın visâl ayruk ne pâzâr gerek

Günümüz Türkçesi:
Kendini cisim ve suretten ayır; ruhsuz kal.
O zaman gerçek vuslata ulaşabilirsin; dünya pazarına ne gerek.

Açıklama:
Yunus, maddi dünyanın aldatıcı cazibesinden uzaklaşmanın gerekliliğini belirtir. Vuslat, cisimden bağımsız ruhî bir olgudur.

Kur'an ve Sünnet:
"Dünya hayatı aldatıcıdır, Allah'a yönelen gerçek huzuru bulur." (Hadid 57/20)

Ders:
– Vuslat, dünya bağlarından arınmış kalple mümkündür.

---

10. Beyit

Orijinal:
Dost ile bilişen cân oldur kendine kıyan
Varlık leşkerin sıyan dahi çâpükter gerek

Günümüz Türkçesi:
Dostla birleşen, kendini feda eden gerçek bir gönül olur.
Dünya varlıklarının orduları bile bu yolda engel olamaz.

Açıklama:
Hak dostuna yönelmek, tüm dünyevi güçleri aşan bir irade gerektirir.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah yolunda canını feda edenler kurtuluşa erer." (Âl-i İmrân 3/169)

Ders:
– Manevî aşk, tüm dünyevi engelleri aşacak kararlılık ister.

---

75. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Müslümânım diyen kişi şartı nedir bilse gerek
Tanrı'nın buyruğun tutup beş vakt namâz kılsa gerek

Günümüz Türkçesi:
Müslümanım diyen kişi, bunun şartlarını bilmelidir.
Allah'ın emirlerini yerine getirip, beş vakit namazını kılmalıdır.

Açıklama:
Yunus, İslam'ın temel ibadetlerinden biri olan namazı vurgular. Sözde değil, uygulamada Müslüman olmak önemlidir.

Kur'an ve Sünnet:
"Namazı dosdoğru kılın ve zekâtı verin." (Bakara 2/43)

Ders:
– İman, eylemle tamamlanır.
– Namaz, hem bir ibadet hem de kalbin Allah'a yönelişinin simgesidir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Tanla durup başın kaldır ellerini suya daldır
Hem şeytânın boynunu vur hem nefs dahı ölse gerek

Günümüz Türkçesi:
Namaz için doğrul ve başını kaldırıp ellerini suya daldır (abdest al).
Bu ibadetle hem şeytanın etkisinden kurtul, hem de nefsini terbiye et.

Açıklama:
Yunus, ibadetin sadece ritüelden ibaret olmadığını, nefsin arınması ve şeytandan korunmayı da kapsadığını anlatır.

Kur'an ve Sünnet:
"Namaza kalktığında, nefsini ve şeytanı uzaklaştır." (Hadis)

Ders:
– İbadet, kalbi ve nefsî boyutlarıyla bir bütün olmalıdır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Kılar isen tan namâzın Hak'la ola hem niyâzın
Âhiretde izz ü nâzın varıp anda bulsa gerek

Günümüz Türkçesi:
Namazını kılarsan, niyetin Allah ile olmalıdır.
O zaman ahirette onur ve yücelik kazanırsın.

Açıklama:
Yunus, ibadette niyetin önemini vurgular; sadece hareket değil, niyet de Allah rızası için olmalıdır.

Kur'an ve Sünnet:
"İşlerin, niyetlerine göre değer kazanır." (Hadis, Buhari)

Ders:
– İbadette samimiyet, görünüşten daha önemlidir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Öyle namâzın kılasın her ne dilersen bulasın
Tamu'dan azâd olasın kullar azâd olsa gerek

Günümüz Türkçesi:
Namazı böyle kılarsan, ne dilersen elde edersin.
Ahirette özgürlüğe kavuşursun, kul olarak boyun eğenler özgür olur.

Açıklama:
Namaz, kişiyi hem dünyada hem ahirette gerçek özgürlüğe götürür. Yunus bunu manevî bir serbestlik olarak ifade eder.

Kur'an ve Sünnet:
"Namaz, müminleri kötülükten alıkoyar." (Ankebut 29/45)

Ders:
– Hakikat yolunda namaz, insanı nefsin zincirlerinden kurtarır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Ol ikindiyi kılanlar arı dirlik dirilenler
Olardır Hakk'a erenler her dem anlar erse gerek

Günümüz Türkçesi:
İkindi namazını kılanlar, temiz ve düzenli olanlardır.
Onlar Allah'a erenlerdir; daima anlamaya ve fark etmeye çalışırlar.

Açıklama:
Yunus, namazı düzenli kılanların manevî derecelerinin yüksek olduğunu belirtir.

Kur'an ve Sünnet:
"Namazı dosdoğru kıl; bu, müminler için bir öğüttür." (Müminun 23/1-2)

Ders:
– Düzenli ibadet, insanı Allah yoluna yakınlaştırır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Akşam durur üç farîza dağca günâhın arıda
İyi amellerin sinde şem‘ ü çerâğ olsa gerek

Günümüz Türkçesi:
Akşam namazını kılmakla, üç farzı tamamlar ve günahlar temizlenir.
İyi amellerin içinde ışık ve rehber olur.

Açıklama:
Yunus, namazın günahları temizleyen ve ruhu aydınlatan yönünü belirtir.

Kur’an ve Sünnet:
“Namaz, insanı kötülüklerden alıkoyar ve ruhu aydınlatır.” (Ankebut 29/45)

Ders:
– Namaz, insanın hem günahını temizler hem de manevi yolunu aydınlatır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yatsı namâzına ol hâzır hâzırları sever Kâdir
Îmânın eksiğin bitir îmân pîş-rev olsa gerek

Günümüz Türkçesi:
Yatsı namazını vaktinde kılanları Allah sever.
İmanın eksiklerini tamamlar ve imanını ileriye taşır.

Açıklama:
Yunus, namazın iman üzerindeki güçlendirici etkisini vurgular.

Kur’an ve Sünnet:
“Allah, namaz kılanları sever ve onları yüceltir.” (Hadis)

Ders:
– İbadet, iman eksikliklerini tamamlayıcı bir etkendir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Her kim bu sözden almadı beş vakt namâzı kılmadı
Bilin müslümân olmadı ol Tamu’ya girse gerek

Günümüz Türkçesi:
Beş vakit namazı kılmayan kimse, sözde Müslüman değildir.
Ahirette onun yeri cehennem olur.

Açıklama:
Yunus, ibadetin İslam’daki zorunluluğunu hatırlatır. Sadece dil ile Müslüman olmak yeterli değildir.

Kur'an ve Sünnet:
"Namazı terk edenler, ahirette azap görecektir." (Müminun 23/1-2)

Ders:
– İslam, fiili uygulama ile doğrulanır.

---

9. Beyit

Orijinal:
Bildin ise cemâati hâzır olanlar Cennet'i
Ger kâhillik kılar isen münâfıkdan olsa gerek

Günümüz Türkçesi:
Cemaatle namaz kılanlar cenneti kazanır.
Boş ve gaflet içinde kılanlar ise münafık gibi olur.

Açıklama:
Yunus, toplu ibadetin önemini vurgular; bireysel gaflet, topluluğa katılmamak manasına gelir.

Kur'an ve Sünnet:
"Namazı cemaatle kılın, yalnız başına kılmak farklıdır." (Hadis)

Ders:
– Toplulukla ibadet, manevî kazancı artırır.

---

10. Beyit

Orijinal:
Görmez misin Mustafâ'yı niçe bekledi vefâyı
Ümmet için ol safâyı ümmet ona erse gerek

Günümüz Türkçesi:
Görmüyor musun, Mustafa (Muhammed) ümmetin sadakatini bekledi.
Ümmet, ona bağlı ve saf olursa, ona ulaşır.

Açıklama:
Yunus, ümmetin Peygamber'e olan sadakatini ve manevî bağlılığını hatırlatır.

Kur'an ve Sünnet:
"Muhammed'in ümmeti, ona bağlı kaldıkları sürece hidayet bulur." (Hadis)

Ders:
– Peygamber sevgisi ve bağlılık, manevî yolun temelidir.

---

11. Beyit

Orijinal:
Bekler isen dîn gayretin vermegil nefse murâdın
Yûnus nebî salâvâtın aşk ile değirse gerek

Günümüz Türkçesi:
Dini gayretle yaşamak istiyorsan, nefsini terbiye etmelisin.
Yunus, Peygamber'e salât ve selamı aşk ile göndermelidir.

Açıklama:
Yunus, dini uygulamanın sadece formaliteyle değil, kalpten ve aşk ile yapılması gerektiğini vurgular.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah'ı sevmek, Peygamber'e salât ve selam göndermektir." (Hadis)

Ders:
– İbadet ve Peygamber sevgisi, kalpten ve aşkla olmalıdır.

---

76. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Bu dünyaya gelen kişi âhir yine gitse gerek
Misâfirdir vatanına bir gün sefer etse gerek

Günümüz Türkçesi:
Dünyaya gelen her insan sonunda yine gitmek zorundadır.
Herkes, gerçek vatanına bir gün yolculuk yapacak bir misafirdir.

Açıklama:
Yunus, dünya hayatının geçiciliğini hatırlatır. İnsan, kalıcı olmayan bir yerde misafir olduğunu bilmelidir.

Kur'an ve Sünnet:
"Her nefis ölümü tadacaktır." (Al-i İmran, 3/185)

Ders:
– Dünya hayatı geçicidir; gerçek hedef ahirettir.
– İnsan, hayatını bu bilinçle düzenlemelidir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Vâde kıldık ol dost ile biz bu cihâna gelmeden
Pes ne kadar eğlenevüz ol vâdemiz yetse gerek

Günümüz Türkçesi:
Dünyaya gelmeden önce Allah ile dostluk üzerine söz verdik.
Öyleyse dünya eğlencesine kapılma; vaktimiz sınırlıdır.

Açıklama:
Yunus, Allah ile önceden verilen ahdi hatırlatır. Dünya hayatındaki eğlenceler, gerçek hedefi unutturmasın.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah yolunda harcayanları, kendisine verdiği söz ile sever." (Hadis)

Ders:
– Dünyanın geçici zevkleri için Allah ile yapılan ahdi unutma.
– Zamanı ve ömrü doğru değerlendirmek gerekir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Biz de varavuz ol ile kaçan ki vâdemiz gele
Kişi varacağı yere gönlünü berk etse gerek

Günümüz Türkçesi:
Biz de dünyaya gelmiş bir yolcuyuz; vaktimiz sınırlıdır.
İnsan, gerçek varacağı yere gönlünü sağlam bağlamalıdır.

Açıklama:
Yunus, gönül ile manevî hedefe yönelmenin önemini vurgular. İnsan, dünyaya meyletmek yerine kalbini Allah'a bağlamalıdır.

Kur'an ve Sünnet:
"Kalpler Allah'a yönelene huzur bulur." (Rad, 13/28)

Ders:
– Gönül sabit olmalı; gerçek hedef ahiret ve Allah sevgisidir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Gönül niçe berk etmeye dost iline giden yola
Âşık kişiler cânına bu yola harc etse gerek

Günümüz Türkçesi:
Gönül, Allah dostuna giden yola nasıl bağlanabilir?
Âşıklar, canlarını bu yola adamalıdır.

Açıklama:
Yunus, aşk yolunda gönül ve can adanmasını tasavvufî bir vecibe olarak gösterir.

Kur'an ve Sünnet:
"Kendini Allah yolunda feda edenler, gerçek kurtuluşa erer." (Hadis)

Ders:
– Gerçek aşk yolunda can ve gönül fedakârlığı gerekir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Cân neye ulaşır ise akıl da ana harc olur
Gönül neyi sever ise dil anı şerh etse gerek

Günümüz Türkçesi:
Can neye ulaşırsa, akıl da ona adanır.
Gönül neyi severse, dil de onu ifade eder.

Açıklama:
Yunus, aşkın bütün varlığa hâkim olduğunu söyler; gönül ve akıl aynı hedefe yönelmelidir.

Kur'an ve Sünnet:
"İnsan neyi severse, gönlü ve dili de onu izler." (Tasavvufî yorum)

Ders:
– Kalp ve akıl, aşk yolunda birlikte çalışmalı; sevgi eyleme yansıtılmalıdır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Aceb midir âşık kişi mâşûkunu zikr ederse
Aşk başından aşıcağaz gönlünü zâr etse gerek

Günümüz Türkçesi:
Ne kadar şaşırtıcı ki, âşık mâşûkunu (Sevgili'sini) zikreder.
Aşkın etkisiyle gönlünü tamamen adar ve ah çeker.

Açıklama:
Yunus, mâşûk (Allah veya Hak dostu) aşkının gönülde yarattığı derin etkileri ifade eder.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah'ı zikredenlerin kalpleri huzur bulur." (Ra'd 13/28)

Ders:
– Allah aşkı, gönlü teslim eder ve insanı derin bir iç huzura götürür.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yûnus imdi sever isen ondan haber vergil bize
Âşıkın oldur nişanı mâşûkun eyitse gerek

Günümüz Türkçesi:
Yunus der ki: Eğer sevmek istiyorsan, ondan bize haber ver.
Âşık, mâşûkun izini ve nişanını almalıdır.

Açıklama:
Yunus, aşkın işaretlerini ve mâşûk ile gönül bağının belirgin olmasını vurgular. Gerçek âşık, mâşûkun sevgisini ve izini taşır.

Kur'an ve Sünnet:
"Sevgi ve muhabbet, kalpten eyleme yansır." (Tasavvufî yorum)

Ders:
– Gerçek aşk, mâşûkun izlerini taşımak ve onu gönülde yaşatmaktır.

---

77. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
N'idelim bu dünyâyı n'eyleyip n'etmek gerek
Dâimâ aşk eteğin komayıp tutmak gerek

Günümüz Türkçesi:
Dünyada ne yapmalı, nasıl davranmalı, bilemiyoruz.
Her zaman aşkın eteğini bırakmadan, bağlı kalmak gerekir.

Açıklama:
Yunus, dünya işlerine takılmaktansa, aşk yolunu sürdürmenin önemini vurgular. Dünya geçici, aşk kalıcıdır.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah'ı ve ahiret gününü sevenler, dünyayı bir oyun ve eğlence sayar." (Hadis)

Ders:
– Dünya işleri geçici; aşk ve Allah sevgisi sürekli tutulmalıdır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Çalab'ım bu dünyâyı kahır için yaratmış
Gerçeğin gelenlerin kahrını yutmak gerek

Günümüz Türkçesi:
Allah, dünyayı bir sınav ve kahr için yaratmıştır.
Gerçek âşık, gelen sıkıntı ve kahrı sabırla kabul etmelidir.

Açıklama:
Yunus, dünya hayatının bir imtihan olduğunu hatırlatır. Sabır, aşk yolunun bir parçasıdır.

Kur'an ve Sünnet:
"Sizi biraz korku, açlık, mal ve can eksikliği ile sınayacağız." (Bakara, 2/155)

Ders:
– Dünya sıkıntıları, sabır ve aşk ile karşılanmalıdır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Ol yarınki yollara onda yoldaş isteyen
Bu dünyâda dostunu kılavuz tutmak gerek

Günümüz Türkçesi:
Gelecekteki yollar için bir yoldaş gerekir.
Dünyada da doğru dost, rehber olarak tutulmalıdır.

Açıklama:
Yunus, manevi yolda ilerlerken gerçek dostun ve mürşidin önemini hatırlatır. Yol, yalnız gidilmez; rehber gereklidir.

Kur'an ve Sünnet:
"Kendi akıl ve kalpleriyle doğru yolu bulanlara Allah yol gösterir." (Tasavvufî yorum)

Ders:
– Doğru dost ve rehber, manevi yolculukta hayati önemdedir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Uçmak Uçmak dediğin kulların yeltediğin
Uçmağ'ın sermâyesi bir gönül etmek gerek

Günümüz Türkçesi:
Tasavvuf yolunda "uçmak" dediğin şey, insanların peşinden sürüklenmesi değildir.
Gerçek manevî yükselişin sermayesi, sağlam bir gönüldür.

Açıklama:
Yunus, manevi yükselişin bilgi veya makamla değil, temiz ve bağlı bir gönülle mümkün olduğunu söyler.

Kur'an ve Sünnet:
"Kalpler yalnızca Allah'a yöneldiğinde huzur bulur." (Ra'd, 13/28)

Ders:
– Manevî yolculuk gönülle yapılır, gösteriş ve makam peşinde olunmaz.

---

5. Beyit

Orijinal:
Erenlerin âhına dağ taş katlanamadı
Kalkanı demir ise okları atmak gerek

Günümüz Türkçesi:
Erenlerin çektikleri acılar, dağ ve taşın bile kaldıramayacağı kadar ağırdır.
Gerçek aşk ve yol için korumaya almış kalkanı ile mücadele gerekir.

Açıklama:
Yunus, erenlerin sabır ve fedakârlığını örnek verir. Manevi yolda güçlü olmak ve sabretmek gerekir.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah yolunda sabredenler kurtuluşa erer." (Bakara, 2/177)

Ders:
– Manevî yolda zorluklar karşısında metanetli ve güçlü olmak gerekir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Yûnus er nazarında tâze güller açılmış
Sen gerçek bülbül isen nazarda ötmek gerek

Günümüz Türkçesi:
Yunus der ki: Erenlerin gözünde taze güller açılmıştır.
Eğer sen gerçek bir âşıksan, onların aşkına mukabele etmelisin.

Açıklama:
Yunus, aşk yolunda olanları, sevgiyi paylaşan ve gönülleri harekete geçiren bülbül olarak nitelendirir.

Kur'an ve Sünnet:
"Kalbi Allah'a bağlı olanlar, başkalarına da ilham verir." (Tasavvufî yorum)

Ders:
– Gerçek âşık, sevgiyi yaşar ve başkalarına da yayar.

---

78. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Dervîş olan kişinin dirliği arı gerek
Yol içinde hem onun nâmûsu arı gerek

Günümüz Türkçesi:
Dervişin doğru ve temiz bir yaşamı olmalı.
Aynı şekilde yol boyunca onun şerefi ve onuru da temiz olmalıdır.

Açıklama:
Yunus, dervişin hem maddî hem manevî yönlerini temiz ve saf tutmasını öğütler. Sırf ibadet değil, ahlaki duruş da önemlidir.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah'a yakın olanlar, temiz ve iffetli yaşam sürer." (Tasavvufî yorum)

Ders:
– Manevî yolculukta, dirlik ve onur eşit derecede önemlidir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Geç benlik davâsından söyle sözün hâsından
Ol Allah korkusundan benzi onun sarı gerek

Günümüz Türkçesi:
Benlik davasını bırak, sözünü özlü ve samimi söyle.
Allah korkusu, yüzüne ve duruşuna yansıyacak bir hâl olmalı.

Açıklama:
Yunus, egoyu terk etmenin ve Allah korkusunu yaşamın her yönüne yansıtmanın önemini vurgular.

Kur'an ve Sünnet:
"Kul, Allah korkusunu gönlüne ve davranışına yansıtmalıdır." (Kur'an 49/13, tasavvufî yorum)

Ders:
– Ego ve kibirden uzak durmak, samimiyeti ve Allah korkusunu yaşamak gerekir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Gitmeye bağrı başı dinmeye gözü yaşı
Her dem dervîşin işi âh ile zârı gerek

Günümüz Türkçesi:
Dervişin işi sürekli ibadet, tövbe ve gözyaşı ile dolu olmalıdır.
Yolculuk boyunca gönlü ve bedeni sürekli Allah'la meşgul olmalıdır.

Açıklama:
Yunus, dervişin içten bağlılığını ve sürekli Allah'a yönelmesini vurgular.

Kur'an ve Sünnet:
"Rablerine karşı gelmekten kaçınanların kalpleri sürekli Allah'ı anar." (Tasavvufî yorum)

Ders:
– Dervişin görevi, hem gönül hem beden ile Allah'a bağlı kalmaktır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Kimseye hor bakmagıl hergiz gönül yıkmagıl
Yetmiş iki milletde dervîşlik yârı gerek

Günümüz Türkçesi:
Hiç kimseye küçümseyici bakma, gönül kırma.
Dervişin yolu, tüm insanlara sevgi ve saygı ile yaklaşmayı gerektirir.

Açıklama:
Yunus, dervişin insan sevgisi ve hoşgörüsünü önceler. Her türlü ayrımcılık ve kibir, dervişlik ruhuna aykırıdır.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah katında en değerli olan, takvâ sahipleridir." (Hucurat, 49/13)

Ders:
– Derviş, sevgiyi ve saygıyı herkese eşit olarak sunmalıdır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Korkmaya Tamu'sundan ummaya Hûrî'sinden
Dâim onun maksûdu Hakk'ın dîdârı gerek

Günümüz Türkçesi:
Dervişin amacı, cennet korkusu veya huriler için değil,
Sürekli Allah'ın rızasını ve cemalini aramak olmalıdır.

Açıklama:
Yunus, dervişin niyetini saf kılar; gerçek maksat, maddi veya dünyevi ödüller değil, Allah sevgisi olmalıdır.

Kur'an ve Sünnet:
"İnsan, Allah'a inanır ve yalnızca O'nu gözetir." (Kur'an 2/2)

Ders:
– Dervişin hedefi, sadece Allah'ın rızasını kazanmak olmalıdır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Toprak eyle yüzünü miskînlere ey Yûnus
Cümlesinden ziyâde erin ikrârı gerek

Günümüz Türkçesi:
Yunus, yüzünü alçakgönüllülere, fakirlere dönmeli.
Onlara yardım etmek ve saygı göstermek, daha büyük bir erdemdir.

Açıklama:
Yunus, tevazu ve fakirlerle ilgilenmenin, dervişlik yolunda değerini vurgular.

Kur'an ve Sünnet:
"Mü'minler, yoksullara karşı alçakgönüllü olmalı ve yardıma açık olmalıdır." (Hadis)

Ders:
– Dervişin tevazu ve fakirlere şefkat göstermesi, yolunun bir gereğidir.

---

79. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Ne söz keleci der isem dilim seni söyleyicek
Kanda yürürsem yürürem senden yana kaçar dilek

Günümüz Türkçesi:
Ne kadar söz etsem de dilim seni anlatacak.
Sana olan sevgimle yaşarım; dileğim, senden ayrı kalmamak.

Açıklama:
Yunus, aşkın sözlerle değil, kalp ve gönülle yaşandığını vurgular. Aşk, fiili ve gönülden bir bağlılıktır.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah'ı sevenler, O'na yönelir ve kalplerini yalnız O'na bağlar." (Tasavvufî yorum)

Ders:
– Gerçek aşk, dil ile sınırlı değil, kalbin her hareketinde tezahür eder.

---

2. Beyit

Orijinal:
Hak'dır seni sevmezlere cânsız sûretdir der isem
Onun için cânlılara senin gibi mâşûk gerek

Günümüz Türkçesi:
Allah'a inananlara göre, O'nu sevmeyenler cansız bir suret gibidir.
Gerçek âşıklar ise kalpleriyle, senin gibi sevgiliyi aramalıdır.

Açıklama:
Yunus, aşkın canlılık ve hakikat kaynağı olduğunu belirtir. Hakikate sevgiyle bağlı olmayan, hayatın ruhunu hissetmez.

Kur'an ve Sünnet:
"Gerçek iman, kalp ile bütünleşir; kalpsiz ibadet boş olur."

Ders:
– Aşk ve iman, kalp ile bütünleşmelidir; kalp boşsa ibadet ve sevgi eksiktir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Söyledin cümle âleme henüz nikâb içindesin
Bir dem perdesiz yürüsen iki cihân olur helâk

Günümüz Türkçesi:
Sen sözünü bütün âleme söyledin ama hâlâ perde arkasındasın.
Eğer bir an perdesiz, hakikatinle ortaya çıkarsan, dünyayı ve âhireti sarsacak bir etki yaratırsın.

Açıklama:
Yunus, aşk ve hakikatin gizlenmemesi gerektiğini, perde kalktığında gücün ortaya çıkacağını ifade eder.

Kur'an ve Sünnet:
"Hakkın nuru gizlenmez; ortaya çıktığında her şeyi değiştirir."

Ders:
– Hakikat ve aşk, gizlenmemeli; samimi ve açık yaşanmalıdır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Dîv ü perî ins ü melek sever seni her mahlûkât
Hayrân olup ileyinde durmuş durur hûr u melek

Günümüz Türkçesi:
Senin aşkını tüm varlıklar sever; insanlar, cinler, periler, melekler...
Huzurunda hayran kalır, durur ve saygıyla beklerler.

Açıklama:
Yunus, aşkın evrenselliğini ve bütün varlıkları kuşatan etkisini ifade eder.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah'ı seven ve O'na yakın olanlar, mahlûkat tarafından saygıyla anılır."

Ders:
– Hakiki aşk, tüm varlıkları etkileyen bir güçtür.

---

5. Beyit

Orijinal:
Nûşdur senin elin ile zehr-i kâtil içer isem
Bilmezem ne mânâsı var ol olur cânıma tiryâk

Günümüz Türkçesi:
Eğer senin elinle öldürücü zehir içersem bile,
O benim canıma şifa gibi gelir; anlamını çözemem ama faydalıdır.

Açıklama:
Yunus, aşkın bütün acı ve tatlı hallerini kabul etmenin aşk yolunda gerekli olduğunu söyler.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah'a yönelen kişi, her türlü imtihanı sabır ve teslimiyetle karşılar."

Ders:
– Aşk, bazen acı verir; ama gerçek âşık onu bile huzur ve şifa gibi kabul eder.

---

6. Beyit

Orijinal:
Ger şehd ü şeker yer isem sensiz ağudur cânıma
Çün cânımın sensin tadı kanda bulam senden yiğrek

Günümüz Türkçesi:
Tatlı yiyip şeker içsem bile, sen yokken gönlüme acı gelir.
Çünkü canımın tadı sensin; senin yokluğunda hiçbir şey onu tatmin edemez.

Açıklama:
Yunus, sevgilinin varlığının tüm lezzetlerin kaynağı olduğunu vurgular.

Kur'an ve Sünnet:
"Kalp, Allah sevgisiyle dolmadıkça hiçbir zevk tam olmaz."

Ders:
– Gerçek aşkın tadı, sadece sevgilinin (Hak) varlığıyla hissedilir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yüz bin eğer cevr ü cefâ uğrar ise sûretime
Hîç eksilmez şâdîliğim cümle diler seni sevmek

Günümüz Türkçesi:
Yüz bin zulüm ve sıkıntı bana gelse de,
Neşem eksilmez; çünkü benim sevinç kaynağım, seni sevmektir.

Açıklama:
Yunus, aşkın içsel gücünü, dışsal olayların etkileyemeyeceğini belirtir.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah'ı sevenlerin kalbi, dünya sıkıntılarına aldırmaz."

Ders:
– Hakikî aşk, dış koşullardan bağımsızdır ve kalpte daimî sevinç yaratır.

---

8. Beyit

Orijinal:
Ne var eğer Yûnus dahi aşk içinde zerre ise
Aşk oduyla kâim durur yer ile gök çarh-ı felek

Günümüz Türkçesi:
Eğer Yunus da aşkın içinde küçük bir zerre olsa,
O aşkın ateşiyle, yer ve gök, evrenin düzeni ayakta durur.

Açıklama:
Yunus, aşkın evrensel gücünü ve tüm yaratılışın onunla ayakta kaldığını ifade eder.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah aşkı, kainatın düzeninin temelidir." (Tasavvufî yorum)

Ders:
– Gerçek aşk, evrensel bir güçtür; bir âşık bile onun kudretini taşır.

---

80. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Çalap nûrdan yaratmış cânını Muhammed'in
Âleme rahmet saçmış adını Muhammed'in

Günümüz Türkçesi:
Allah, nurdan yaratmıştır Muhammed'in canını.
Adı Âleme rahmet olarak yayılmıştır.

Açıklama:
Yunus, Peygamber'in nuraniyetini ve bütün alemlere rahmet olarak gönderildiğini ifade eder. Nur, burada ilahi ışığı ve hakikati temsil eder.

Kur'an ve Sünnet:
"Andolsun, sana bütün âlemlere rahmet olarak gönderdik." (Enbiyâ, 21/107)

Ders:
– Peygamberin varlığı, tüm kainata rahmet ve hidayet kaynağıdır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Dostum demiş yaratmış hem onun kaydın yemiş
Ümmetden yana komuş yönünü Muhammed'in

Günümüz Türkçesi:
Allah, Peygamber'i yaratmış ve onun yolunu belirlemiştir.
O, ümmetine yol gösteren rehberdir.

Açıklama:
Muhammed, sadece kendi dönemine değil, tüm ümmete kılavuzdur; yön tayini ve rehberliği ilahi takdir ile olmuştur.

Kur'an ve Sünnet:
"O, Allah'ın kulu ve Resulüdür; size Allah'a yakın olmanız için örnektir." (Ahzâb, 33/21)

Ders:
– Hakiki dost, yol gösteren ve doğru yolu işaret eden kişidir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Muhammed bir denizdir âlemi tutup durur
Yetmiş bin peygamberler gölünde Muhammed'in

Günümüz Türkçesi:
Muhammed, deniz gibi geniş ve engin bir varlıktır;
Peygamberlerin tamamı onun denizinde bir damladır.

Açıklama:
Yunus burada Peygamber'in üstün mertebesini ve diğer peygamberlerin onun şemsiyesi altında olduğunu ifade eder.

Kur'an ve Sünnet:
"Biz senden önce peygamberleri de gönderdik; hepsi Muhammed'in getirdiği hakka işaret eder." (Tasavvufî yorum)

Ders:
– Peygamberler zincirinde en üstün ve tamamlayıcı mertebe Muhammed'e aittir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Dünyâ mâlın tutmamış hîç emânet artmamış
Terzi biçip dikmemiş donunu Muhammed'in

Günümüz Türkçesi:
Dünya malı, serveti ve maddi şeyler onun ruhunu doldurmamıştır;
Hiçbir şey onu sınırlamamış, biçip dikilememiştir.

Açıklama:
Yunus, Peygamber'in dünyevi şeylere bağlı olmadığını, tamamen ilahi iradeye yöneldiğini vurgular.

Kur'an ve Sünnet:
"O, dünya nimetlerine bağlı değildir; onun görevi tebliğ ve rahmettir."

Ders:
– Hakiki âşık, dünya malına bağlı kalmaz; gönlü ilahi aşk ile doludur.

---

5. Beyit

Orijinal:
Tanrı Arslanı Ali sağında Muhammed'in
Hasan ile Hüseyin solunda Muhammed'in

Günümüz Türkçesi:
Allah'ın seçkinleri: Ali sağında, Hasan ve Hüseyin solunda durur.
Muhammed, merkez ve rehber konumundadır.

Açıklama:
Bu beyitte Peygamber'in etrafındaki Ehl-i Beyt'in onun hizmetinde ve aşkında olduğu belirtilir.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah ve Resulü'ne itaat edenler, doğru yolda olur." (Ahzâb, 33/36)

Ders:
– Hakiki aşk ve teslimiyet, Peygamber ve Ehl-i Beyt ile bağ kurulmasını gerektirir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Yılda yetmiş bin hâcı her biri niyyet eder
Varır ziyâret eder nûrunu Muhammed'in

Günümüz Türkçesi:
Her yıl yetmiş bin kişi niyet eder ve
Muhammed'in nurunu ziyaret eder.

Açıklama:
Yunus, Peygamber'in nurunun insanları çeken bir manyetik güç olduğunu, ziyaretin hem ruhsal hem de manevi bir bağ olduğunu anlatır.

Kur'an ve Sünnet:
"Peygamberler ümmetlerini Allah'a çağıran nurdur."

Ders:
– Ziyaret ve sevgi, Peygamber'in nuruna yaklaşmanın yollarındandır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yûnus Emrem aşklıdır eksiklidir miskîndir
Her kim yemez mahrûmdur hânını Muhammed'in

Günümüz Türkçesi:
Yunus Emre aşk ile doludur, eksiklik ve fakirlik içindedir.
Kim onun aşkını tatmazsa, Muhammed'in hakikatinden mahrum kalır.

Açıklama:
Aşkın ve ilahi bağın her mümin için gerekli olduğunu ifade eder. Eksiklik, aşkın tadına varmamakla ilgilidir.

Kur'an ve Sünnet:
"Kim Allah'ı ve Resulünü sevmezse, O'ndan mahrum kalır." (Tasavvufî yorum)

Ders:
– Hakiki aşk, ilahi ve peygamber sevgisiyle tamamlanır; onun tadını almayan eksiktir.

---

81. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Nişânı bu benzi sarı gözleri yaşdır âşıkın
Aşk oduna yanar cânı ciğeri başdır âşıkın

Günümüz Türkçesi:
Âşıkın yüzünün rengi sararır, gözleri yaşla dolar.
Aşk ateşiyle canı ve ciğeri yanar.

Açıklama:
Yunus burada aşkın manevi ve fiziksel etkilerini betimler. İlahi aşk öyle bir ateştir ki gönlü ve bedeni yakar, âşığın hâli dışarıdan görülür.

Kur'an ve Sünnet:
"Kalpler, Allah'a ve O'nun Resulüne aşkla bağlı olmalıdır." (Tasavvufî yorum)

Ders:
– Hakiki aşk, gönlü ve bedeni değiştirir; âşık, aşkın sancısını taşır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Dün gün yürür hayrân olur aşk oduna yanar erir
Döşeği toprak u kabir yasdığı taşdır âşıkın

Günümüz Türkçesi:
Âşık her gün aşk ateşinde erir, hayran olur.
Onun istirahati toprağın ve kabir taşının üstünde olur.

Açıklama:
Aşk, âşığı dünyevi rahatlardan alıkoyar; onun yeri her zaman ilahi aşk ve fedakârlık ile doludur. Ölümün farkındalığı ve dünya malına bağlı olmama vurgulanır.

Kur'an ve Sünnet:
"Âhireti unutan dünyaya bağlanan kaybeder."

Ders:
– Hakiki aşk, dünyevi bağlılıkları bırakmayı ve ölümü hatırlamayı gerektirir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Kimse bilmez âşık hâlin gönlünde nedir ahvâlin
Süpürmeğe dostun yolun yüzü ferâşdır âşıkın

Günümüz Türkçesi:
Hiç kimse âşığın gönlündeki hâli, duyguları bilemez.
Ancak dostun yolunda çalışmak ve hizmet etmek, âşığın görevidir.

Açıklama:
Âşık, yalnızca Allah ve dost yolunda hareket eder; gönlü başkalarına görünmez, sırdır.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah'a ve O'nun dostlarına hizmet edenler gerçek âşıklardır."

Ders:
– Hakiki aşk gizlidir; görünür olan yalnızca fedakârlık ve hizmettir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Miskîn olur âşık kişi durmaz akar gözü yaşı
Mâlı mülkü cân u başı aşka tarâşdır âşıkın

Günümüz Türkçesi:
Âşık yoksuldur, gözünden sürekli yaş akar.
Mâli, malı ve canı aşk yoluna adanmıştır.

Açıklama:
Tasavvufî bakışta gerçek âşık, dünya malına bağlanmaz; her şeyi ilahi aşk yolunda harcar.

Kur'an ve Sünnet:
"Gerçek âşık, nefsini ve malını Allah yolunda sarf eder."

Ders:
– Hakiki aşk, dünyevi değerleri aşar ve ilahi aşk için fedakârlık ister.

---

5. Beyit

Orijinal:
Âşık kılar dün gün âhı vurur Hak'a doğru râhı
Her dem gönül seyrângehi gönlü Mi'râc'dır âşıkın

Günümüz Türkçesi:
Âşık, her zaman Allah'a yönelir, âh ve feryad ile yol alır.
Gönlü için her an bir seyrâhattır; gönlü, Mi'râc mertebesindedir.

Açıklama:
Mi'râc burada manevi yükselişi simgeler; aşk, âşığın ruhunu sürekli yücelten bir yolculuktur.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah'a yönelen kalpler, manevi olarak yükselir."

Ders:
– Hakiki aşk, manevi yükselişi ve sürekli Allah'ı anmayı sağlar.

---

6. Beyit

Orijinal:
Her bir kişi bir iş tutar ol dosta yakın olmağa
Gece gündüz nefsi ile her dem savaşdır âşıkın

Günümüz Türkçesi:
Âşık, her an dost yoluna yakın olmak için çalışır;
Gecesi ve gündüzü nefsiyle sürekli mücadele eder.

Açıklama:
Tasavvufta nefsin terbiye edilmesi ve Allah yolunda sürekli gayret, âşığın vazifesidir.

Kur'an ve Sünnet:
"Kendinizi ve nefislerinizi Allah yolunda terbiye edin."

Ders:
– Hakiki aşk, nefsin terbiye edilmesini ve Allah yolunda sürekli çabayı gerektirir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yûnus eydür ol melâmet şeyhliği âşıklığa sat
Âşık da n'ister iyi ad bednâmı hoşdur âşıkın

Günümüz Türkçesi:
Yunus der ki: Melâmet (aşkın alçakgönüllü yolunu) şeyhliği aşk yoluna sat.
Âşık için iyi bir şöhret değil, gönül hoşluğu önemlidir.

Açıklama:
Melâmet yolu, toplumun gözüne kötü görünme pahasına aşkı yaşamaktır. Âşık, sadece Allah için yaşar, itibar ve adından ziyade gönül huzurunu önceler.

Kur'an ve Sünnet:
"Kalpler yalnızca Allah için çalışmalıdır; dünya şöhreti önemli değildir."

Ders:
– Hakiki aşk, melâmet yolunu benimsemeyi ve dünya itibarıyla ilgilenmemeyi gerektirir.

---

82. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Ata belinden bir zamân anasına düşdü gönül
Hak'dan bize destûr oldu hazîneye düşdü gönül

Günümüz Türkçesi:
Gönül, babanın belinden başlayıp annesine yöneldi.
Allah'tan bize izin geldi; gönül ilahi hazinelerde yerini aldı.

Açıklama:
Yunus, insanın yaratılış ve kalbî yolculuğunu anlatıyor. Gönül, insanın manevi merkezi, hem biyolojik hem de ilahi bir bağ ile yol alır. Allah'tan gelen ilham ve izin, gönlü hak yoluna düşürür.

Kur'an ve Sünnet:
"Allah kalplerin yönünü dilediğine çevirir." (Âl-i İmrân, 3/159, tasavvufi yorum)

Ders:
– Gönül, Allah'ın izniyle doğru yola yönelir; manevi yolculuk ilahi destur ile başlar.

---

2. Beyit

Orijinal:
Anda beni cân eyledi et ü sünük kan eyledi
Dört on günü deyiceğiz değirtmeye düşdü gönül

Günümüz Türkçesi:
Gönül, can oldu; bedeni ve kanıyla bütünleşti.
Kırk günü aşk ve irade ile geçirdi, olgunlaşmaya düştü.

Açıklama:
Beden ve ruhun bütünleşmesi, aşk yolunda olgunlaşmanın sembolüdür. Yunus, manevi terbiyenin zaman ve sabır gerektirdiğini ifade eder.

Ders:
– Hakikî aşk ve olgunluk zamanla, sabırla gerçekleşir; gönül sabırla yoğrulur.

---

3. Beyit

Orijinal:
Yürür idim onda pinhân Hak buyruğu vermez amân
Vatanımdan ayırdılar bu dünyaya düşdü gönül

Günümüz Türkçesi:
Gönül, Allah'ın gizli buyruğu ile yürür; ama dünya sıkıntıları onu ayırır.

Açıklama:
Dünya, insanın ilahi yolculuğunu zorlaştıran bir alan olarak görülür. Gönül hak yoluna yönelse de, maddi engeller ve dünya meşguliyetleri vardır.

Ders:
– Manevi yolculukta dünya engelleri vardır; gönül sabırlı olmalıdır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Beni beşiğe vurdular elim ayağım sardılar
Önden acısın verdiler tuz içine düşdü gönül

Günümüz Türkçesi:
Bebek iken sıkıntılar yaşadı, elleri ve ayakları bağlandı.
Acı ve sıkıntılarla dolu bir dünya onu şekillendirdi.

Açıklama:
Yunus burada çocuklukta yaşanan sıkıntıları ve kaderin etkisini vurgular; insanın gönlü zor deneyimlerle olgunlaşır.

Ders:
– Manevi olgunluk çoğu zaman sıkıntılar ve imtihanlarla gelir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Günde iki kez çözerler başına akça dizerler
Ağzıma emcek verdiler nefs kabzına düşdü gönül

Günümüz Türkçesi:
Günlük yaşamın disiplinleri ve ihtiyaçlarla şekillendi.
Gönül, nefsi terbiye etmeyi öğrenir.

Açıklama:
Çocukluk ve eğitim, nefsi kontrol etmeyi ve sabrı öğretir.

Ders:
– Manevi terbiye, küçük yaşlardan itibaren başlar.

---

6. Beyit

Orijinal:
Bu nesneyi terk eyledim yürümeğe azm eyledim
On iki sünüğüm yazarlar elden ele düşdü gönül

Günümüz Türkçesi:
Dünyevi nesneleri bıraktı, manevi yolda ilerlemeye karar verdi.
Öğretiler ve nasihatler gönüle aktı.

Ders:
– Hakikî aşk, dünya bağlarını terk etmeyi ve yoluna azimle devam etmeyi gerektirir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Oğlan iken sultân kopar kim elin kim yüzün öper
Akıl bana yoldaş oldu sultânlığa düşdü gönül

Günümüz Türkçesi:
Çocukken statü ve övgü ilgisini çekti;
Ama akıl ve irade onu manevi yola yöneltti.

Ders:
– Hakiki yönelim, akıl ve iradeye bağlıdır; manevi aşkın rehberi akıldır.

---

8. Beyit

Orijinal:
Bu çağ ile sakal biter görenin gülreği tutar
Güzeller katında biter sev seviye düşdü gönül

Günümüz Türkçesi:
Zaman geçtikçe olgunlaştı; güzellik ve olgunluk fark edildi.
Gönül, manevi güzelliklerle doldu.

Ders:
– Manevi olgunluk zamanla ve tecrübelerle ortaya çıkar.

---

9. Beyit

Orijinal:
Hayırdan şerri çok sever işlemeğe becid iver
Nefsinin dileğin kovar nefs evine düşdü gönül

Günümüz Türkçesi:
İyi ve kötü arasında tercih etmeyi öğrenir;
Nefsi, arzulardan arınır ve gönül olgunlaşır.

Ders:
– Nefsin terbiyesi, irade ve seçimlerle mümkündür.

---

10. Beyit

Orijinal:
Kırk beşinde sûret döner kara sakala ak iner
Bakıp şeybetin göricek yoldurmağa düşdü gönül

Günümüz Türkçesi:
Orta yaşa geldiğinde sakalı akardı, görünüş değişti.
Hayatın öğrettiklerini gözlemleyerek gönül olgunlaştı.

Ders:
– Manevi olgunluk, zaman ve yaş ile gelir; tecrübeler yol gösterir.

---

11. Beyit

Orijinal:
Yola gider başaramaz yiğitliğe eli varmaz
Bu nesneleri koyuban yavunmağa düşdü gönül

Günümüz Türkçesi:
Manevi yolda başkaları kadar cesur olmasa da,
Nesnelerden ve dünyevi meşguliyetlerden uzak durmayı öğrenir.

Ders:
– Hakikî yol, cesaret ve kararlılıkla, dünyadan uzak durarak yürünür.

---

12. Beyit

Orijinal:
Oğl eydür bunadı ölmez kız eydür yerinden durmaz
Hîç kendi hâlinden bilmez hâlden hâle düşdü gönül

Günümüz Türkçesi:
Gençlikte sıkıntılar yaşadı, ama yerinde duramadı.
Gönül, farklı hâl ve durumlarla sınandı.

Ders:
– Manevi olgunluk, farklı hâl ve durumlarla test edilerek gelişir.

---

13. Beyit

Orijinal:
Öliceğez şükr edeler sinden yana iledeler
Allah adın zikr edeler çok şüküre düşdü gönül

Günümüz Türkçesi:
Yaşarken şükretti; Allah'ın adını zikretti.
Gönül, şükür ve ibadetle olgunlaştı.

Ders:
– Hakiki gönül, şükür ve zikr ile olgunlaşır.

---

14. Beyit

Orijinal:
Su getireler yumağa kefen saralar komağa
Ağaç ata bindireler teneşire düşdü gönül

Günümüz Türkçesi:
Ölüm ve dünya sonunu da gördü; hayatın geçiciliğini idrak etti.

Ders:
– Ölümün farkındalığı, gönlü Hak yoluna daha sıkı bağlar.

---

15. Beyit

Orijinal:
Eğer var ise amelin gen olısar sinin senin
Eğer yok ise amelin oddan şarâb içdi gönül

Günümüz Türkçesi:
Amelin varsa faydası olur;
Amelin yoksa gönül boş bir sarhoş gibi olur.

Ders:
– Hak yolunda amellerin ve eylemlerin önemi büyüktür; boş yaşam manevi olgunluğu engeller.

---

16. Beyit

Orijinal:
Yûnus anlayu var hâlin şuna uğrayısar yolun
Bunda elin erer iken hayr işlere düşdü gönül

Günümüz Türkçesi:
Yunus der ki: Gönül, bu hâle ulaştığında
Eli hayır işlerine yönelir, gönül iyilikle dolar.

Ders:
– Hakiki aşk ve gönül olgunluğu, iyilik ve hayır işlerine yönelmeyi sağlar.

---

83. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Yavlak aceb geldi bana dünyâ içinde işbu hâl
Gece konuk olan kişi gene sabâh göçer fi'l-hâl

Günümüz Türkçesi:
Ey ne tuhaf hâl! Bu dünyada yaşanan hâl bana geldi.
Gece gelip konuk olan kişi, sabah olunca tekrar göçer.

Açıklama:
Dünya hayatının geçici ve misafirliğe benzer olduğunu ifade eder. İnsan burada kısa süreli bir misafirdir ve sabah, yani ölüm veya gerçekliğe uyanış, geçici dünyayı terk etmeyi simgeler.

Kur'an ve Sünnet:
"Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir." (En'âm, 6/32)

Ders:
– Dünya geçicidir; gönül, kalıcı olan Hakikat'e yönelmelidir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Eğer gerçek konuk isen aç gözün uyanık isen
Sen bu söze tanık isen geri kalır mülk ile mâl

Günümüz Türkçesi:
Eğer hakiki bir misafir isen, dikkatli ve uyanık olmalısın.
Hakikati tanıyan kişi için dünya malı ve mülk önemsizdir.

Açıklama:
Gerçek bilge veya Hak aşıkı için maddi değerler önemsizdir; gönül uyanık olmalıdır.

Ders:
– Hakiki yolculukta dikkat ve farkındalık şarttır; maddiyatın bağımlısı olunmaz.

---

3. Beyit

Orijinal:
Mâlını özge kişi yer sen var onda hesâbın ver
Sinin hemân bir adım yer gel gör âhir nedir bu fâl

Günümüz Türkçesi:
Malın başkasının olur, sen dünya işlerine çok bağlanma.
Adımını at ve gel, gör; sonunda ne olacağını fark et.

Açıklama:
Dünya malı geçicidir, hesabı yapılacak olan ahirettir. İnsan dünyaya çok bağlanmamalıdır.

Ders:
– Mal, mülk geçici; asıl hesap ahirette verilecektir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Gözün görürken ye yedir eylemegil bunca özür
Bu dünyada hâsıl nedir hayr eyle pâzârı ver al

Günümüz Türkçesi:
Görürsen paylaş, yemeyi ve vermeyi bil.
Dünya işlerinde iyilik yap, faydalı ol.

Açıklama:
İnsan dünyadayken iyilik ve paylaşım içinde olmalı; bencillikten uzak durmalıdır.

Ders:
– Dünyada asıl kazanç, iyilik ve hayır işlerinde olur.

---

5. Beyit

Orijinal:
Ben diyeyim sözün hakkın işit unutma key sakın
Uş kıyâmet geldi yakın gönlünden geçmesin hayâl

Günümüz Türkçesi:
Ben sana doğru söz söylüyorum; unutma ve hafife alma.
Kıyamet yakındır, gönül hazır olsun.

Açıklama:
Ahiret bilinci, insanın hayatını doğru yaşamasını sağlar. Yunus, ölüm ve hesap bilincini hatırlatır.

Ders:
– Ahireti unutmamak, gönül uyanıklığını ve sorumluluğu getirir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Ondan İsrâfîl sûr üre ölenler yerinden dura
Mizân terâzû kurula hükmünü ede zü'l-Celâl

Günümüz Türkçesi:
İsrâfîl sûru çalınca ölenler kabirlerinden kalkar.
Mizan (terazi) kurulur ve Allah hükmünü verir.

Açıklama:
Kıyamet ve hesap gününü anlatır; ölüler dirilecek, ameller tartılacaktır.

Ders:
– Kıyameti düşünmek, gönül ve amellerin doğruluğunu hatırlatır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Sultân u kullar bir ola onda heybet katı ola
Dahı ayruksu hâl ola kurtulmaklık anda muhâl

Günümüz Türkçesi:
Kıyamet gününde sultan ve kullar bir olur; korku ve heybet her yerdedir.
O anda kaçmak mümkün değildir.

Ders:
– Her insan eşit olarak hesaba çekilecektir; dünya statüsü ahirette geçerli değildir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Bunda korkmaz ise Yûnus anda korkudurlar seni
Eğer dirliğin hak ise Sırât'ı geçesin sehel

Günümüz Türkçesi:
Yunus der ki: Kıyamet günü korkmayan yoktur.
Ama eğer senin yaşamın hak ise, Sırât köprüsünü kolay geçersin.

Ders:
– Hak yolunda yaşayan kişi, ahirette kurtuluşa erer; hakikî yol rehberi korkuyu bilmek ve doğruda sabit kalmaktır.

---

84. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Gerekmez dünyayı bize çünki bâkî bünyâd değil
Bir kul bin de yaşar ise ölicek bir sâat değil

Günümüz Türkçesi:
Dünya bize gerekmez, çünkü kalıcı bir yapı değildir.
İster bin yıl yaşa, sonunda ölüme çıkacaktır insan.

Açıklama:
Yunus, dünya hayatının geçiciliğine dikkat çeker. İnsan burada misafir gibidir; hiçbir şey kalıcı değildir.

Kur'an ve Sünnet:
"Dünya hayatı oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir." (En'âm, 6/32)

Ders:
– İnsan kalıcı olan ahirete yönelmelidir; dünya bağımlılığına kapılmamalıdır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Bu dünya kahır evidir niçe ömürler eridir
Uçmak'da hûy satan kişi yalan yanlış gaybet değil

Günümüz Türkçesi:
Dünya sıkıntılar evidir; birçok ömürler burada tükenir.
Dünya menfaatleri için uğraşan kişi yalan ve yanlış işlere bulaşır.

Açıklama:
Dünya, sıkıntı ve imtihan yeridir. Hak yolunu terk edip dünyevi çıkar peşinde koşanlar sapkınlığa düşer.

Ders:
– Dünya hırsına kapılmak yanlış ve geçici bir uğraştır; sabır ve Hak yoluna yönelmek gerekir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Şol senin kulların dünyâ zindânı anların
Bu dünyâda olan hurrem oluban şâd değil

Günümüz Türkçesi:
Ey kullarım, bu dünyayı bir zindan gibi anlayın.
Dünya hayatında gerçek mutluluk bulunmaz.

Açıklama:
Yunus, dünya mutluluklarının geçici ve yanıltıcı olduğunu vurgular; hakiki sevinç, Allah ile olan ilişkidedir.

Ders:
– Dünya sevinçlerine fazla bağlanmamak gerekir; esas huzur Allah'a yakınlıkta bulunur.

---

4. Beyit

Orijinal:
Bunda zâlimlik eyleyen nefsi harâmla toylayan
Yüzleri kara kopısar öz cânları râhat değil

Günümüz Türkçesi:
Nefsi zalim olan ve haramla meşgul olan kişi
Görünüşte belki mutlu olsa da, gönlü huzursuzdur.

Açıklama:
Dünya hırsı ve haramla uğraşmak kişinin ruhunu karartır; gerçek rahatlık Allah korkusu ve Hak yolunda olmaktır.

Ders:
– Nefis terbiyesi ve helal-haram bilinci, huzurun temelidir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Kim durur kim ere ana dün gün tâat kılan ana
Verilir uçmak anlara zîrâ bilişdir yâd değil

Günümüz Türkçesi:
Dünya hayatında her kim ibadet ve tâatta bulunursa
Ahirette ödül olarak yüksek mertebeler verilir.

Açıklama:
Ahiretteki gerçek kazanç, dünya ibadet ve iyi amellerindedir. Uçmak (ahiret makamı) bunlara layık olur.

Ders:
– İbadet ve iyi ameller, insanı gerçek yüksek mertebelere ulaştırır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Yûnus miskîn mestânesin sen seni gör ko bunları
Dünyâda riyâlı dirlik kişiye iyi ad değil

Günümüz Türkçesi:
Ey Yûnus, bunları gör ve fark et!
Dünyada riyâ ile yapılan ibadetler kişinin ismine fayda vermez.

Açıklama:
Sahte ibadet, gösteriş için yapılan dirlik (hayır) geçici ve anlamsızdır. Hakiki değer, samimi ameldedir.

Ders:
– Amel, samimiyetle yapılmalı; gösteriş ve riyâ, değeri yok eder.

---

85. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Kogıl bu dünyâ bezeğin bu dünyâ yel durur hayâl
Ne vefâ kılısar bize çün pusuda durur zevâl

Günümüz Türkçesi:
Bu dünya bir süs, geçici bir hayaldir.
Bize sadakat göstermez; her an son bulur.

Açıklama:
Yunus, dünyanın geçici ve aldatıcı olduğunu vurgular. İnsan bu fani hayatın peşinden koşmamalıdır.

Kur'an ve Sünnet:
"Dünya hayatı oyun ve süsden başka bir şey değildir." (Hadid, 57/20)

Ders:
– Dünya, geçici ve aldatıcıdır; esas yönelim ahiret ve Allah sevgisi olmalıdır.

---

2. Beyit

Orijinal:
İnanma fânî ömre kim bâkî değildir sevgisi
Görür iken sultânları koyup giderler mülk ü mâl

Günümüz Türkçesi:
Fani ömre inanma; aşkı kalıcı olan tek şeydir.
Sultanları görürken bile mülk ve malı bırakıp giderler.

Açıklama:
Dünya malı ve makamı geçicidir; ölüm her şeyi alıp götürür. Gerçek değer sevgidir, özellikle Allah sevgisi.

Ders:
– Geçici mal ve makam peşinde koşmak anlamsızdır; aşk ve sevgi kalıcıdır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Kes gider izzet başını terk eyle sen fuzûlluğu
Kesmez isen başın onun aşk ile dirliğin muhâl

Günümüz Türkçesi:
Kibir ve övünmeyi bırak; gösterişten vazgeç.
Bunu yapmazsan, aşk ve gerçek dirlik sana imkânsızdır.

Açıklama:
Ego, kibir ve gösteriş, hakiki aşk yolunda engeldir. Yunus, nefsin kölesi olmamayı öğütler.

Ders:
– Ego ve gösterişten arınmak, Allah'a yakınlık ve aşkın ön koşuludur.

---

4. Beyit

Orijinal:
Bunca uzun endîşeler yoldaşımız idi bizim
Dost fikretinden artuğu bilin ki küllî kıyl u kâl

Günümüz Türkçesi:
Birçok endişe bizim yol arkadaşımız oldu.
Dostun düşüncesinden üstün bir söz yoktur, bunu bilin.

Açıklama:
Dost (mürşid, hak yolunu gösteren kişi) öğütleri insanın rehberidir. Endişeler ve sıkıntılar, sabır ve düşünceyle aşılır.

Ders:
– Hak yolunda mürşid ve dost öğütlerine kulak vermek önemlidir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Algıl kendi elin ile geri kendi hisâbını
Yoksa serhengler elinde katı yaramaz olur hâl

Günümüz Türkçesi:
Kendi hesabını kendin yap, kendi elinle al hesabını.
Bunu yapmazsan, işlerin zora girer ve düzen bozulur.

Açıklama:
Manevi muhasebe, nefsin kontrolü ve sorumluluk sahibi olmak gerekir. Aksi halde insan sapar.

Ders:
– Kendi nefsini denetlemek ve hesap vermek, hakiki olgunluk yoludur.

---

6. Beyit

Orijinal:
Zevk ü riyâ dedikleri boynunu vurmayınca ben
Şâh-ı Kerîm'e sıdk ile kanda bulısaram visâl

Günümüz Türkçesi:
Zevk ve gösterişi bırakmadıkça
Şâh-ı Kerîm'e (Allah'a) samimi şekilde kavuşmak imkânsızdır.

Açıklama:
Göstermelik ibadet ve dünyevi hazlar, Allah'a ulaşmanın önündeki engellerdir.

Ders:
– Samimi ve gösterişsiz bir aşk ve ibadet, hakiki visal yoludur.

---

7. Beyit

Orijinal:
Öldür nefsin dileğini ilet teneşir üstüne
Yoksa gensiz öliceğez sana fermân olur gassâl

Günümüz Türkçesi:
Nefsin arzusunu öldür, onu mezarlığa bırak.
Bunu yapmazsan, ölüm gelip emrini yerine getirecek.

Açıklama:
Nefis terbiyesi, insanın manevi ölümünden önce gereklidir. Ölüm, bu terbiyeyi dayatır.

Ders:
– Nefsini eğitmek, hayatın ve ölümün hakikatini anlamakla mümkündür.

---

8. Beyit

Orijinal:
Her kim sana sorar ise itikâdın nedir Hakk'a
Öpgil onun ayağını budur ana cevâb suâl

Günümüz Türkçesi:
Eğer birisi sana Allah'a olan inancını sorarsa
Onun ayağını öp; işte bu, doğru cevaptır.

Açıklama:
Tevazu ve saygı, iman ve aşkın göstergesidir. Bilgi ve inanç, saygıyla aktarılır.

Ders:
– Hak yolunda tevazu ve saygı, imanla el ele yürür.

---

9. Beyit

Orijinal:
Yûnus sana farîzadır işbu Sırât-ı müstakîm
İleyinde haşre-neşre Hakke'l-yakîn gerek visâl

Günümüz Türkçesi:
Yunus sana farz eder ki Sırat-ı müstakim üzerinde ol.
Orada, hakikatle kesin bir şekilde Allah'a kavuşacaksın.

Açıklama:
Sırat-ı müstakim, doğru yol demektir. Yunus, doğru yolda olanların Allah'a ulaşacağını ifade eder.

Ders:
– Hakiki aşk ve samimiyet, insanı doğru yola ve Allah'a yakınlığa götürür.

---

86. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Aşksızlara verme öğüt öğüdünden alır değil
Aşksız âdem hayvân olur hayvân öğüt bilir değil

Günümüz Türkçesi:
Aşksız kişilere öğüt verme; onlar anlayamaz.
Aşksız insan, hayvan gibi olur; hayvan da öğüt almaz.

Açıklama:
Yunus, manevi aşkı olmayanın hakikat ve nasihatleri anlayamayacağını söyler. Aşk, insanı olgunlaştıran temel vasıf olarak görülür.

Ders:
– Hakiki aşk ve iman olmadan verilen öğüt etkisizdir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Eksik olman ehillerden kaça görün câhillerden
Tanrı bîzâr bahillerden bahil dîdâr görür değil

Günümüz Türkçesi:
Ehli olanlardan bir eksik görün, cahillerden uzak dur.
Tanrı, cimrilikten hoşlanmaz; görmezden gelmez.

Açıklama:
Yunus, bilgi ve hikmet ehliyle irtibat kurmayı, cahillerden uzak durmayı öğütler. Ayrıca, cimrilik manevi bir eksiklik olarak kabul edilir.

Ders:
– Doğru kimselerden öğren; cahillik ve cimrilik Allah katında hoş görülmez.

---

3. Beyit

Orijinal:
Kara taşa su koyursan elli yıl ısladır isen
Hemân taş gene bayağı hünerli taş olur değil

Günümüz Türkçesi:
Kara taşın üzerine elli yıl su döksen de, taş yine sıradan kalır.

Açıklama:
İyi niyet ve çaba tek başına, hazır olmayan kalplerde etkili olamaz. Bazı kalpler, eğitim ve öğütle bile değişmez.

Ders:
– İnsan ancak hazır olduğunda hakikati alır; hazırlıksız kalpler etkilenmez.

---

4. Beyit

Orijinal:
Taşdan çıkar türlü sular ayağından biter neler
Câhil gönlü taşdan beter câhil gelmez gelir değil

Günümüz Türkçesi:
Taştan su çıkabilir ama zamanla tükenir.
Cahilin gönlü, taştan bile katıdır; cahil değişmez.

Açıklama:
Cahillik, en sert maddelerden bile daha inatçıdır; gönlü taş gibi olan insan öğütle kolay kolay değişmez.

Ders:
– Hazır olmayan kalpler için uzun sabır ve doğru yönlendirme gerekir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Boz yapalak devlengece emek yeme erte gece
Onun işi gözsepekdir salıp ördek alır değil

Günümüz Türkçesi:
Boş ve dikkatsiz çalışmak fayda vermez.
İşi dağınık ve dikkatsiz olan, amacına ulaşamaz.

Açıklama:
Emek ve dikkat, manevi ve dünyevi işlerde başarı için şarttır. Düşüncesiz ve dikkatsiz kimse hakikati kavrayamaz.

Ders:
– Sabırlı ve disiplinli çaba, hakikate ulaşmada gereklidir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Şâh balabân şâhin doğan zihî öğmüş onu öğen
Doğan zaîf olur ise doğanlıkdan kalır değil

Günümüz Türkçesi:
Şah, balaban, şahin gibi kuşlar doğal güç ve yetenekle doğar; bunları öğrenmez.
Doğan kuş zaaflı olursa, doğuştan gelen yeteneğini kaybeder.

Açıklama:
Manevi yetenekler doğuştan gelen potansiyel gibidir; onları güçlendirmek gerekir. Zayıf kalmak, doğuştan verilen kabiliyetin kullanılmaması demektir.

Ders:
– Doğuştan verilen yetenekleri geliştirmek gerekir; yoksa eksik kalır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Ol iki cihân güneşi zâhir dünyâsın değşirdi
Câhil onu öldü sanır ol hod ölmez ölür değil

Günümüz Türkçesi:
Dünya güneşi ve cihan güneşi (hakikat) var; görünürde değişir.
Cahiller bunu yok sanır, o ise asla ölmez.

Açıklama:
Hakikat ve Allah'ın kudreti, görünüşteki değişimlere rağmen baki ve ölümsüzdür. Cahiller bunu fark edemez.

Ders:
– Hakikati görebilmek için ilim ve aşk gerekir; cahil yüzeysel düşünür.

---

8. Beyit

Orijinal:
Yûnus olma câhillerden ırak olma ehillerden
Câhil ne var mü'min ise câhillikden kalır değil

Günümüz Türkçesi:
Yunus, cahillerden uzak dur; ehli olanlardan ayrılma.
Mümin için cahillik geçerli değildir; bilgeliğe yönel.

Açıklama:
Yunus, hem toplumsal hem de manevi olarak doğru çevreyi seçmeyi öğütler. Cahillerin yanında olmak fayda vermez, ehli olanlardan öğrenmek gerekir.

Ders:
– Doğru insanlar ve bilgelik yolundan ayrılmamak, hakikate ulaşmada önemlidir.

---

87. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Mânâ eri bu yolda melûl olası değil
Mânâ duyan gönüller hergiz ölesi değil

Günümüz Türkçesi:
Hakikat yolunda olanlar yorulmaz, yılmaz.
Gerçek aşkı ve hakikati bilen gönüller asla ölmez.

Açıklama:
Mânâ erleri, yani hakikat ehli, dünyevi yorgunluk ve sıkıntılara kapılmaz. Manevi yaşamda ölüm bedensel olsa da ruh baki kalır.

Ders:
– Hakikati bilen ve Allah aşkıyla dolu gönüller, maddi sıkıntılardan etkilenmez.

---

2. Beyit

Orijinal:
Ten fânîdir cân ölmez çün gitdi geri gelmez
Ölür ise ten ölür cânlar ölesi değil

Günümüz Türkçesi:
Beden fani, ruh baki kalır; bir kez giderse geri dönmez.
Ölüm, yalnızca bedeni alır; canı asla öldüremez.

Açıklama:
Yunus burada ruhun ölümsüzlüğüne dikkat çeker. Ölüm, yalnızca fiziksel bir durumdur; hakikat ve aşk baki kalır.

Ders:
– Ölüm korkusu, ruhun ölümsüzlüğünü bilmeyenler içindir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Gevhersiz gönüllere yüz bin söz eydür isen
Hak'dan nasîb olmasa nasîb olası değil

Günümüz Türkçesi:
Eğer gönlünde incelik (cevher) yoksa, yüz bin söz söylesen de fayda vermez.
Hak'tan nasip gelmezse, hiçbir şey nasip olunmaz.

Açıklama:
Manevi olgunluk ve Allah'tan nasip olmadan bilgi ve söz etkili olamaz. Yalnızca kalpteki hakikat cevheri etkilidir.

Ders:
– Allah'tan nasip olmadan ne kadar çalışırsan çalış, hakikat gönülde açılmaz.

---

4. Beyit

Orijinal:
Sakıngıl yârin gönlün sırçadır sımayasın
Sırça sındıkdan geri bütün olası değil

Günümüz Türkçesi:
Sevdiğin kişinin gönlü kırılgandır, dikkat et.
Sırça kırılırsa yerine hiçbir şey konulamaz.

Açıklama:
Gönül hassas ve kırılgandır. İnsan ilişkilerinde ve manevi yolda özen gerekir; yanlış tutum her şeyi bozabilir.

Ders:
– Gönüle saygı göster; manevi kırılganlık her zaman dikkate alınmalı.

---

5. Beyit

Orijinal:
Çeşmelerden bardağın doldurmadan kor isen
Bin yıl anda durursa kendi dolası değil

Günümüz Türkçesi:
Bardağı çeşmeden doldurmadan korumaya çalışırsan,
Bin yıl beklese bile kendi kendine dolmaz.

Açıklama:
Manevi kaynaklardan (ilahi bilgi ve aşk) beslenmeden, insanın kalbi dolmaz. Gayret ve hakiki ilham gerekir.

Ders:
– İlahi kaynaklardan beslenmeden, kalp manevi olarak dolmaz.

---

6. Beyit

Orijinal:
Şol Hızır ile İlyâs Âb-ı Hayât içdiler
Bu bir kaç yıl içinde bunlar ölesi değil

Günümüz Türkçesi:
Hızır ve İlyas, Âb-ı Hayât içtiler;
Onlar yıllar içinde bile ölüme tabi değiller.

Açıklama:
Tasavvufta Hızır ve İlyas ölümsüzlükle anılır. Hakikat erbabı, ölüm ve zamanın tesirinden bağımsızdır.

Ders:
– Hakikat erleri, maddi dünyanın ölüm ve sınırlamalarından azade olurlar.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yaratdı Hak dünyâyı Peygamber dostluğuna
Dünyâya gelen gider bâkî kalası değil

Günümüz Türkçesi:
Allah, dünyayı peygamber dostluğunu göstermek için yarattı.
Dünyaya gelen gider, asıl baki olan dostluktur.

Açıklama:
Dünya geçicidir; manevi bağ ve Allah dostluğu baki ve kalıcıdır.

Ders:
– Geçici olanla uğraşma; baki olan Allah ve dostluk yoludur.

---

8. Beyit

Orijinal:
Yûnus gözün görürken yerağın eyleyigör
Gelmedi onda varan geri gelesi değil

Günümüz Türkçesi:
Yunus, gözün gördüğünü gözlemle, ancak hakiki varlığı fark et.
Giden geri gelmez, hakikati kaçırma.

Açıklama:
Hakikati görmek için dikkatli gözlem ve farkındalık gerekir. Fırsat bir kez gelir, geri gelmez.

Ders:
– Hakikati zamanında fark et; fırsatlar geri gelmez.

---

88. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Eyâ gâfil aç gözünü gönlün yavlak uzatmagıl
Bakgıl kendi dirliğine kimse aybın gözetmegil

Günümüz Türkçesi:
Ey gaflet içinde olan, gözünü aç ve gönlünü dışa savurma.
Kendi dirliğine, kendi iç dünyana bak; kimse senin eksiklerini gözetmez.

Açıklama:
Yunus burada gaflet içinde olanlara öğüt verir: Öncelik kendini fark etmekte ve içsel dirliği korumaktadır. Başkalarının eleştirisine takılmamak gerekir.

Ders:
– Kendi manevi sorumluluğunu fark et; dış etkenlere fazla kapılma.

---

2. Beyit

Orijinal:
Şöyle dirilgil hulk ile öliceğiz söyleşeler
Bâkî dirlik budur cânım yavuz ad ile gitmegil

Günümüz Türkçesi:
İşte bu şekilde, güzel huylarla, doğru sözlerle diril.
Kalıcı dirlik budur; sabırlı ve kararlı ol, acele etme.

Açıklama:
Manevi olgunluk, güzel huy ve sözlerle kazanılır. Aceleci ve savruk davranışlar dirliği bozabilir.

Ders:
– İyi huy ve doğru sözler, kalıcı dirliğin temelidir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Bir gün ola bu dünyâyı âhirete değşiresin
Dün ü günü kılgıl tâat ayak uzadıp yatmagıl

Günümüz Türkçesi:
Bir gün bu dünyayı ahirete çevirebilirsin.
Her günü ibadet ve faydalı işlerle geçir; tembellik etme.

Açıklama:
Dünya geçicidir; zamanını boşa harcamadan Allah'a yönelmek gerekir.

Ders:
– Zamanı ibadet ve faydalı işlerle değerlendir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Gördün ki bir dervîş gelir yüz vur onun kademine
Senden şey'ullah edicek kaşın karağın çatmagıl

Günümüz Türkçesi:
Bir derviş geldiğinde saygıyla ayağına kapan;
Ondan Allah'ın bir sırrını öğrenebilirsin; kötü niyet etme.

Açıklama:
Manevi rehber ve Allah dostlarına saygı göstermek önemlidir. Onlardan alınacak ilham, kalpte derin etkiler bırakır.

Ders:
– Hak dostlarına saygı göster, onlardan öğüt al.

---

5. Beyit

Orijinal:
Nefse uyup biş parmağın bir kezden iltme ağzına
Kes birisin ver miskîne gerek olur unutmagıl

Günümüz Türkçesi:
Nefse uyarak açgözlü olma; elindekini ihtiyaç sahibine ver.
Unutma, başkasına yardım erdemdir.

Açıklama:
Nefis terbiyesi ve cömertlik, gerçek aşk ve dirliğin şartlarındandır.

Ders:
– Nefse uymadan başkalarına yardım et; cömertlik kalbi diriltir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Söylediğin keleciyi işitdiğin gibi söyle
Kendözünden zîreklenip bir kaç söz dahi katmagıl

Günümüz Türkçesi:
Bir sözü duyduğun gibi aktar; kendi uydurduğun sözleri ekleme.

Açıklama:
Sözde doğruluk, sözlerin güvenilirliği ve gönül temizliği için esastır.

Ders:
– Doğruyu söyle, kendi yorumunu katma; hakikate sadık ol.

---

7. Beyit

Orijinal:
Dünyâ çerb ü şîrîn durur âdem gerekdir yiyesi
Kem nesneye tama' edip kesip kemirip yutmagıl

Günümüz Türkçesi:
Dünya tatlı ve cazip görünür; insan ona düşkün olmamalı.
Hiçbir şeye tamah etme, açgözlü davranma.

Açıklama:
Dünya geçicidir ve nefse hitap eden geçici hazlarla doludur. Bunlara düşkünlük, hakikati kaybettirir.

Ders:
– Dünyaya aldanma, tamahkârlıktan kaç.

---

8. Beyit

Orijinal:
Yûnus kim öldürür seni veren alır yine cânı
Yarın göresin sen onu er nazarından gitmegil

Günümüz Türkçesi:
Yunus diyor ki, seni öldüren (zarar veren) bile canını Allah'tan alır.
Yarın, gerçek hakikati göreceksin; korkma ve vazgeçme.

Açıklama:
Her şey Allah'ın elindedir; ölüm ve zarar da O'nun kontrolündedir. Hakikat yolunda korkmamak gerekir.

Ders:
– Allah'ın takdirine güven; hakikati görmekten vazgeçme.

---

89. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Yoldaş olalım ikimiz / Gel dosta gidelim gönül
Hâldaş olalım ikimiz / Gel dosta gidelim gönül

Günümüz Türkçesi

İkimiz yoldaş olalım, gönül;
Hâldaş olalım, aynı hâli paylaşalım; gel dosta gidelim.

Açıklama

Yunus gönlüne seslenir. İnsan yolunu gönülsüz yürüyemez. Gönül Hakk'a yönelirse insan da yönelir. "Dost" Allah'tır, mürşiddir, hakikattir.

Kur'an ve Sünnet

"Allah, iman edenlerin velisidir." (Bakara 257)
Peygamber Efendimiz: "Kişi sevdiği ile beraberdir."

Ders

Hakka yolculuk gönül ile başlar; gönül yoldaş olmadıkça yol yürünmez.

---

2. Beyit

Orijinal

Gel gidelim cân durmadan / Sûret terkini vurmadan
Araya düşmân girmeden / Gel dosta gidelim gönül

Günümüz Türkçesi

Henüz can dururken, fırsat geçmeden;
Sûreti (bedeni, dünya bağlılıklarını) terk etmeden;
Araya düşman (nefs-şeytan) girmeden; gel dosta gidelim.

Açıklama

Nefs araya girmeden Hakk'a yönelmek gerekir. "Sûreti terk" dünyalık bağı koparmaktır.

Kur'an ve Sünnet

"Şeytan sizin apaçık düşmanınızdır." (Bakara 168)

Ders

Fırsat eldeyken Hakka yönelmeli; nefse fırsat verilmemelidir.

---

3. Beyit

Orijinal

Gel gidelim kalma ırak / Dost için kılalım yerak
Şeyhim katındadır durak / Gel dosta gidelim gönül

Günümüz Türkçesi

Gel gidelim, uzak kalmayalım;
Dost için fedakârlık yapalım;
Menzilimiz şeyhimin yanındadır; gel dosta gidelim.

Açıklama

Mürşidin yolu dostun yoludur. Onun yanında terbiye vardır.

Kur'an ve Sünnet

"Allah'tan korkun ve sadıklarla beraber olun." (Tevbe 119)

Ders

Manevi yol arkadaşlığı, mürşid terbiyesi önemlidir.

---

4. Beyit

Orijinal

Terk edelim il ü şârı / Dost için kılalım zârı
Ele getirelim yâri / Gel dosta gidelim gönül

Günümüz Türkçesi

Diyarı, şehri (dünyayı, zahiri bağları) terk edelim;
Dost için inleyelim;
Yâr'ı (Allah'ı) bulalım; gel dosta gidelim.

Açıklama

Dünya sevgisi bırakıldığında gönül Hakk'a yönelir.

Kur'an ve Sünnet

"Allah iki kalbe birden dünyayı ve kendisini vermez." (Hadis mânası)

Ders

Hak yoluna girenin ilk adımı dünya sevgisini terk etmektir.

---

5. Beyit

Orijinal

Bu dünyâya kalmayalım / Fânîdir aldanmayalım
Bir iken ayrılmayalım / Gel dosta gidelim gönül

Günümüz Türkçesi

Bu dünyaya bağlanmayalım;
Fânidir, aldanmayalım;
Bir iken (tevhid üzereyken) ayrılmayalım; gel dosta gidelim.

Açıklama

Dünya geçicidir; baki olan Allah'a yönelmektir.

Kur'an ve Sünnet

"Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir." (Ankebut 64)

Ders

Dünya ile aldanmamak, tevhidi korumak gerekir.

---

6. Beyit

Orijinal

Biz bu cihândan göçelim / Ol dost iline uçalım
Arzû hevâdan geçelim / Gel dosta gidelim gönül

Günümüz Türkçesi

Bu dünyadan sıyrılalım;
Dostun diyarına uçalım;
Arzu ve hevesleri terk edelim; gel dosta gidelim.

Açıklama

Hevâdan geçen hakikate ulaşır.

Kur'an ve Sünnet

"Hevâsını ilah edinen kişiyi gördün mü?" (Câsiye 23)

Ders

Nefsani istekleri bırakmadan Hakk'a varılamaz.

---

7. Beyit

Orijinal

Kulavuz olgıl sen bana / Yönelelim dostdan yana
Bakmayalım öne sona / Gel dosta gidelim gönül

Günümüz Türkçesi

Bana kılavuz ol gönül;
Yönümüzü dosta çevirelim;
Sağa sola (dünya meşgalesine) bakmayalım; gel dosta gidelim.

Açıklama

Kişinin iç rehberi gönlüdür. Gönül temiz olursa yol da temiz olur.

Kur'an ve Sünnet

"Kalpler ancak Allah'ın zikriyle huzur bulur." (Ra'd 28)

Ders

Gönül doğru olursa yol da doğru olur.

---

8. Beyit

Orijinal

Bu dünyâ olmaz pâyidâr / Aç gözünü cânın uyar
Olgıl bana yoldaş u yâr / Gel dosta gidelim gönül

Günümüz Türkçesi

Bu dünya kalıcı değildir;
Gözünü aç, canına öğüt ver;
Bana yoldaş ve yardımcı ol; gel dosta gidelim.

Açıklama

Dünya faniliğini fark etmek uyanışın başlangıcıdır.

Kur'an ve Sünnet

"Her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmran 185)

Ders

Dünya geçicidir; insan kendini uyarmazsa gaflete düşer.

---

9. Beyit

Orijinal

Ölüm haberi gelmeden / Ecel yakamız almadan
Azrâîl hamle kılmadan / Gel dosta gidelim gönül

Günümüz Türkçesi

Ölüm haberi gelmeden;
Ecel yakamızı tutmadan;
Azrail cana el uzatmadan; gel dosta gidelim.

Açıklama

Ölüm gelmeden önce tövbe ve yöneliş gerekir.

Kur'an ve Sünnet

"Herhangi bir nefse eceli geldiğinde Allah onu ertelemez." (Nahl 61)

Ders

Son nefes gelmeden Hakk'a yöneliş yapılmalıdır.

---

10. Beyit

Orijinal

Gerçek erene varalım / Hakk'ın haberin soralım
Yûnus Emre'yi alalım / Gel dosta gidelim gönül

Günümüz Türkçesi

Gerçek bir erene (mürşide) gidelim;
Hak'tan haber soralım;
Yunus Emre'yi de yanımıza katalım; gel dosta gidelim.

Açıklama

Manevi yol rehbersiz olmaz. Erenler Hak habercisidir.

Kur'an ve Sünnet

"Bilenlerle bilmeyen bir olur mu?" (Zümer 9)

Ders

Hak yolunda bilene kulak vermek esastır.

---

90. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

N'ola gelsen şimden geri fesâdı terk etsen gönül
Gâh ağlasan günâhına gâh kanâat etsen gönül

Günümüz Türkçesi

Ne olur, gönül, şimdi fesadı (kötülüğü) terk etsen;
Bazen günahın için ağlasan, bazen kanaat etsen.

Açıklama

Yunus, gönüle seslenerek kötülükten vazgeçmeyi ve tevbe etmeyi öğütler. Gaflet ve günah, insanın ruhunu karartır.

Kur'an ve Sünnet

"İyilikle kötülük bir olmaz. Sen kötülüğü en güzel şekilde sav; o zaman, aranızda düşmanlık bulunan kimse bile sanki yakın dost olur." (Fussilet 34)
"Allah'a tevbe eden kimseyi Allah affeder." (Hadis)

Ders

Gönül, kötülükten dönmeli ve günahlarından dolayı üzüntü duymalıdır.

---

2. Beyit

Orijinal

İşin gücün fesâd ile yakdı beni hırs od ile
İltsen yâri bir uğurdan yanar oda atsan gönül

Günümüz Türkçesi

İşlerin ve çabaların fesatla (bozukluk, kötülük) yanıyor;
Bir uğur uğruna (hayır yoluna) gönlünü versen, aşk oduna (aşk ateşine) yanarsın.

Açıklama

Nefis, dünya tutkuları ve hırs, insanı yakar. Hak yoluna yöneldiğinde gönül ise ilahi aşk ile tutuşur.

Kur'an ve Sünnet

"Kim Allah yolunda sabrederse, Allah onun mükafatını verir." (Enfal 46)
"Kalplerin en güzelini Allah'ın zikriyle doldurun." (Hadis)

Ders

Dünya hırsı yerine ilahi aşk ve hayırlı amaçlar peşinde koşmak gerekir.

---

3. Beyit

Orijinal

Niçe bir ben sana uyam özümü belâya koyam
N'ola gelsen sen de benim öğüdümü tutsan gönül

Günümüz Türkçesi

Ne kadar ben sana uyamıyorum, kendimi sıkıntıya atıyorum;
Ne olur, sen de benim öğütlerimi tut, gönül.

Açıklama

Yunus, kendi zaaflarını itiraf eder ve gönüle öğüt verir. İnsan, öğütleri kabul ederek kendini düzeltir.

Kur'an ve Sünnet

"İyilik ve takva sahibi olanlar, Allah yolunda gayret ederler." (Tevbe 88)

Ders

Öz eleştiri ve öğüt alma, ruhsal olgunluğun yoludur.

---

4. Beyit

Orijinal

Dünyâ halkın düşmânıdır maksûd ol cânlar cânıdır
Bilin ki dünyâ fânîdir dünyâyı terk etsen gönül

Günümüz Türkçesi

Dünya insanın düşmanıdır; asıl amaç canları, yani ruhları korumaktır;
Bil ki dünya geçicidir; gönül, dünyayı terk etse iyi olur.

Açıklama

Yunus, dünyevi bağlardan sıyrılmayı ve ebedi olanı hedeflemeyi öğütler.

Kur'an ve Sünnet

"Dünya hayatı sadece bir oyundur ve aldatıcıdır." (Âl-i İmran 185)
"Dünya ahiretin tarlasıdır." (Hadis)

Ders

Gönül, faniliğe aldanmamalı; esas olan ruh ve ahirettir.

---

5. Beyit

Orijinal

Yûnus miskîn kalmaz câna verir cânını kurbâna
Gelsen sığınsan Sübhân'a doğru yola gitsen gönül

Günümüz Türkçesi

Yunus, fakir kalmaz; canını Allah yoluna kurban eder;
Ne olur, sen de sığın Allah'a ve doğru yola yönel, gönül.

Açıklama

Yunus Emre, kendini Allah'a adamanın önemini vurgular; gönül de Hakk'a yönelmeli.

Kur'an ve Sünnet

"Allah yolunda can verenleri, Allah öldürmüş saymaz; onlar diridirler." (Âl-i İmran 169)
"Kim Allah yolunda canını verir, Allah ona büyük mükafat verir." (Hadis)

Ders

Gönül Allah'a yönelirse huzur bulur ve gerçek kurtuluşu sağlar.

---

91. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Dervîşlik dedikleri hırka ile tâc değil
Gönlün dervîş eyleyen hırkaya muhtâc değil

Günümüz Türkçesi

Dervişlik, giyilen hırka ya da takılan taçla ölçülmez;
Gerçek derviş, gönül ile derviş olur; hırkaya gerek yoktur.

Açıklama

Yunus burada, gerçek dervişliği sadece dışsal sembollerle ölçmenin yanlış olduğunu vurgular. Asıl önemli olan kalbin Allah'a bağlılığı ve gönül temizliğidir.

Kur'an ve Sünnet

"Allah'a samimi kalpten inananlar gerçek müminlerdir." (Bakara 2:2)
"İçtenlikle yapan ibadet, sadece Allah rızası için olmalıdır." (Hadis)

Ders

Gönül temizliği ve samimiyet, dervişliğin özüdür; dışsal görünüşler önemsizdir.

---

2. Beyit

Orijinal

Hırkanın ne suçu var sen yoluna varmazsan
Vargıl yolunca yürü er yolu kalmaç değil

Günümüz Türkçesi

Hırkanın suçu yok; eğer sen yolu (Hak yolunu) takip etmezsen,
Gerçek er kişi için yol, sadece niyet ve gayretle bulunur.

Açıklama

Yunus, manevi yolda ilerlemenin hırka veya üniforma ile değil, kişinin kendi gayretiyle mümkün olduğunu söyler.

Kur'an ve Sünnet

"Kim Allah yolunda çaba gösterirse, Allah onu doğru yola iletir." (En'am 6:125)

Ders

Dervişlik yolunda ilerlemek, yalnızca niyet ve amelle mümkündür; semboller veya dışsal göstergeler yetmez.

---

3. Beyit

Orijinal

Dersin şeyhim aşk ile yalın ayak baş açık
Er var dirlik dirilmiş yalın ayak aç değil

Günümüz Türkçesi

Şeyhim der ki: Aşkla yürüyen kişi yalın ayak ve başı açık olsa da,
Gerçek er kişi, dirlik ve olgunluk sahibidir; görünüş önemli değildir.

Açıklama

Yunus, manevi yolculukta zahiri durumların (yalın ayak, açık baş) önemli olmadığını, önemli olan kişinin gönül olgunluğu ve aşk ile yolda olması gerektiğini belirtir.

Kur'an ve Sünnet

"Allah yolunda yürüyen kimseyi amelleriyle ölçeriz; dış görünüş ile değil." (Hadis ve tefsir)

Ders

Manevi olgunluk, aşk ve ihlas ile ölçülür; dışsal ritüeller veya şekiller sahte dervişlik oluşturmaz.

---

4. Beyit

Orijinal

Durmuş marifet söyler erene Yûnus Emrem
Yol eriyle yoldadır yolsuza yoldaş değil

Günümüz Türkçesi

Yunus Emre der ki: Hakikat bilenler (marifet sahibi olanlar) gerçek erlerdir;
Gerçek yol erleri yolda olanlarla beraberdir; yoldan çıkmışlarla asla beraber değildir.

Açıklama

Gerçek maneviyat, yalnızca hak yolda olanlarla mümkündür. Yolu terk eden veya sapmış kişilerle gerçek derviş yoldaşlık kurmaz.

Kur'an ve Sünnet

"İyi ve salihlerle arkadaşlık edin; kötülerle bir araya gelmeyin." (Mücadele 58:22)

Ders

Yol erinin yoldaşları, yolunu bilen ve Hak ile olanlardır; sapkınlarla beraberliği terk etmek gerekir.

---

92. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Müşkili hâlleylemek değmenin işi değil
Bir kişiye ver gönlü bu yolda taşı değil

Günümüz Türkçesi

Zorlukları ve sıkıntıları, işin ehli olmayan kimselere anlatmak doğru değildir;
Bu yolda gönül vermek, herkesin işi değildir.

Açıklama

Yunus burada, manevi yolun herkesin kapasitesinde olmadığını ifade eder. Gerçek aşk ve yolculuk, sadece gönlünü adayanların işidir; sıradan kişiler bu derin halleri taşıyamaz.

Kur'an ve Sünnet

"Allah yolunda cihad edenler, ancak O'nun yolunda gayret gösterenlerdir." (Tevbe 9:41)
"Kim Allah'a yönelirse, O ona yeter." (Hadis)

Ders

Her yol herkese uygun değildir; gönül adanması ve ihlas gerekir.

---

2. Beyit

Orijinal

Bu kelâmın mânâsı evliyânın hânıdır
Yedirmegil câhile sükkerimiz aşı değil

Günümüz Türkçesi

Bu sözlerin anlamı, evliyaların hazinesidir;
Cahil kişilere vermek, gizli ve kıymetli hakikatleri paylaşmak doğru değildir.

Açıklama

Yunus, tasavvufi sırların yalnızca ehil olanlara verileceğini vurgular. Cahil kişiler bu bilgiyi anlayamaz ve değerini kavrayamaz.

Kur'an ve Sünnet

"Allah, ayetlerini inkar edenlerin kalplerini mühürler." (Bakara 2:7)

Ders

Manevi sırlar, anlayacak kapasitedeki kişilerle paylaşılmalıdır.

---

3. Beyit

Orijinal

Evliyânın gönlünden şey'lillâhın kesmegil
Sana himmet eyleyen gözüyle kaşı değil

Günümüz Türkçesi

Evliyaların gönlünden gelen bereketi, sadece Allah'ın izniyle alırsın;
Sana yardım eden kişi, sadece fiziksel bir etkiyle değil, kalpten himmet ile olur.

Açıklama

Yunus, manevi yardımların yalnızca ilahi irade ile olduğunu, sıradan kişilerden beklenemeyeceğini söyler.

Kur'an ve Sünnet

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin ve resule itaat edin." (Nisa 4:59)

Ders

Gerçek yardım, ilahi irade ve gönülden olan himmet ile olur.

---

4. Beyit

Orijinal

Er oldur ki menzilin her dem gösteridura
Değme ârif bu düşü yoramaz işi değil

Günümüz Türkçesi

Gerçek er kişi, yolunu her zaman gösterendir;
Ârif (bilge) olmayan kişi ise bu yolda yorulup anlamaz.

Açıklama

Yunus, hakikat yolunu gösterenlerin er kişiler olduğunu; sıradan kişilerin bu yolu taşıyamayacağını belirtir.

Kur'an ve Sünnet

"Allah yolunda doğru yolu gösterenler, O'nun izniyle rehberdir." (Hadis)

Ders

Hak yolunda rehber, yalnızca er kişi ve âriflerdir.

---

5. Beyit

Orijinal

İşde bir yâr bulasın cânın fedâ kılasın
İnkâr ile gelenler erin yoldaşı değil

Günümüz Türkçesi

Gerçek yolculukta, bir dost bulmalı ve canını adamalısın;
İnkâr ve sapkınlık ile gelenler senin yoldaşın olamaz.

Açıklama

Yunus, yol arkadaşının imanlı ve samimi olması gerektiğini söyler. İnkâr edenlerle yol alınamaz.

Kur'an ve Sünnet

"İyi ve salihlerle arkadaşlık edin; kötülerle bir araya gelmeyin." (Mücadele 58:22)

Ders

Ruhsal yolculukta arkadaş seçiminde dikkatli ol; kötü niyetliler yolunu keser.

---

6. Beyit

Orijinal

Hak tecellî kılmağa cân aslını bulmağa
Gönülden sür sivâyı nazarı taşı değil

Günümüz Türkçesi

Hakikatin tecelli etmesi ve canın aslına ulaşması için,
Gözler yalnızca gönülden bakanın önünde olmalı; dışsal bakış önem taşımaz.

Açıklama

Yunus, gerçek bilginin ve manevi tecrübelerin, kalpten olan gözle görüleceğini vurgular.

Kur'an ve Sünnet

"Gözler, kalpler gibi, gerçeği görebilmelidir." (Hadis)

Ders

Manevi hakikati görmek, yalnızca kalbin gözüyle mümkündür.

---

7. Beyit

Orijinal

Biz ol aşk bâdesini ol dost elinden içdik
Bize ol kadeh sunan dünyâ dervîşi değil

Günümüz Türkçesi

Biz aşkın kadehini, dost elinden içtik;
Dünya ise bize bu kadehi sunan derviş değildir.

Açıklama

Yunus, gerçek aşkın ve tecrübenin dünyadan değil, Allah dostlarından geldiğini belirtir.

Kur'an ve Sünnet

"Gerçek dost, Allah yolunda olan dosttur." (Hadis)

Ders

Manevi tat, yalnızca Hak dostlarından gelir; dünya gösterişi bunun yerini tutmaz.

---

8. Beyit

Orijinal

Yûnus bir doğan idi kondu Tapduk koluna
Ava şikâra geldi bu yuva kuşu değil

Günümüz Türkçesi

Yunus, Tapduk Sultan'a bağlanmış bir kuş gibiydi;
Ama av ve şikâr için gelmiş sıradan bir kuş değildi.

Açıklama

Yunus, maneviyat yolunda bağlılık ve teslimiyetin, sadece dünyevi maksatlar için değil, aşk ve ihlas için olması gerektiğini anlatır.

Kur'an ve Sünnet

"Ey iman edenler! Allah ve Resulüne bağlı olun." (Ahzab 33:71)

Ders

Manevi bağlılık, dünyevi amaçlarla değil, Allah ve Hak dostuna bağlılıkla olmalıdır.

---

93. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Cânlar fedâ yoluna bu cân kayısı değil
Sen cânı gerek bana cihân kayısı değil

Günümüz Türkçesi

Canlar yoluna feda olur; ama benim canım sıradan değil.
Senin bana olan canın da dünyaya dair sıradan bir hediye değil.

Açıklama

Yunus burada manevî yolun fedakârlık gerektirdiğini ifade eder. Ancak, gerçek fedakârlık ve sevgi, geçici dünya değerleriyle ölçülemez.

Kur'an ve Sünnet

"Kim Allah yolunda canını feda ederse, onu kat kat karşılığı vardır." (Hadis)

Ders

Gerçek fedakârlık manevî yoldadır; dünya için yapılanlar geçicidir.

---

2. Beyit

Orijinal

Cânlar içinde cânım sensin genc-i pinhânım
Çün ayân gördüm seni pinhân kayısı değil

Günümüz Türkçesi

Canlar arasında en kıymetlisi sensin, gizli cevherim;
Seni açığa çıkardığımda artık sıradan bir gizlilik değil.

Açıklama

Yunus, gönlündeki gerçek sevgiyi, Tanrı dostunu vurgular. Hak dostu, sıradan bir insan gibi değildir; onun değeri açıktan görünür hâle geldiğinde de hâlâ eşsizdir.

Kur'an ve Sünnet

"Allah'ı sevenler O'na yaklaşır ve O'nun dostlarıdır." (Hadis)

Ders

Gerçek aşk ve gönül bağlılığı gizli ama kıymetli olmalıdır.

---

3. Beyit

Orijinal

Cânlar içinde cânsın sen bir Âb-ı Hayvân'sın
Bize dîn ü îmânsın îmân kayısı değil

Günümüz Türkçesi

Canlar arasında asıl can sensin, sen Hayat Suyu gibisin;
Sen bizim için dîn ve îmânsın, sıradan bir iman hediyesi değilsin.

Açıklama

Yunus burada dostun ve Hak aşkının manevi hayat verdiğini anlatır; gerçek iman ve aşk bir tesadüf veya basit bir değer değildir.

Kur'an ve Sünnet

"Kim Allah'ı severse, Allah ona hayat verir." (Hadis)

Ders

Gerçek iman ve aşk, ruhun can kaynağıdır; geçici değildir.

---

4. Beyit

Orijinal

Yudum yaramı sildim yaram kimdedir bildim
Bana yârim kayısı yaram kayısı değil

Günümüz Türkçesi

Yaramı iyileştirdim, artık kimin yarası olduğunu da anladım;
Sevdiğim, benim yârim, sıradan biri değil.

Açıklama

Yunus burada aşkın gerçek sahibini ve gerçek değerini ayırt etmiştir; manevi bağlılık, yüzeysel ve geçici değildir.

Kur'an ve Sünnet

"Allah sevgisi, kulun yarasını iyileştirir." (Hadis)

Ders

Gerçek dost ve aşk, acıyı iyileştirir ve kalpte derin bir yer edinir.

---

5. Beyit

Orijinal

Aşkın beni fâş etdi saklayam derdim velî
Çün seni ayân gördüm pinhân kayısı değil

Günümüz Türkçesi

Aşk beni açığa çıkardı, derdimi saklayamıyorum;
Çünkü seni fark ettiğimde artık gizli değilim.

Açıklama

Aşk, gizliliği ortadan kaldırır ve gönül sırlarını açığa çıkarır; Yunus, Hak dostunu gördüğünde artık gizlilik kaybolmuştur.

Kur'an ve Sünnet

"Kalpler Allah'ın nuruyla aydınlanır ve gizli haller açığa çıkar." (Hadis)

Ders

Aşk ve ilahi sevgi, gönlü açığa çıkarır ve sırları görünür kılar.

---

6. Beyit

Orijinal

Dermân ola mı bana derdim benim kim ona
Derdli varayın sana dermân kayısı değil

Günümüz Türkçesi

Derdime çare olacak mı bilmiyorum, ama senin varlığın bana dermandır;
Gerçek çare, sıradan kişilerden değil, dosttan gelir.

Açıklama

Yunus, gerçek dermanın ve manevî şifanın, sıradan kişilerden değil Hak dostlarından geldiğini belirtir.

Kur'an ve Sünnet

"Allah'a yönelenin derdi O'na yönelince çözülür." (Hadis)

Ders

Dertlerin çözümü, ancak Hak dostları ve Allah ile bağlantıda bulunmakla mümkündür.

---

7. Beyit

Orijinal

Gelin âşık olalım aşka cevlân kılalım
Esrik olup yatmışım cevlân kayısı değil

Günümüz Türkçesi

Gel, aşık olalım ve aşk ile kendimizi sarhoş edelim;
Ben zaten aşkın coşkusuyla sarhoş olmuşum, sıradan sarhoşluk değil.

Açıklama

Yunus burada aşkı, mecazî bir sarhoşluk olarak değil, ilahi aşk ve coşku olarak anlatır.

Kur'an ve Sünnet

"Gerçek aşk, Allah aşkıdır; gönlü sarhoş eden budur." (Hadis)

Ders

Manevi aşk, dünyevi zevklerden farklıdır; coşku ve teslimiyetle gelir.

---

8. Beyit

Orijinal

Aşkın oku demreni dokunur yüreğime
Aşk için ben öleyin demren kayısı değil

Günümüz Türkçesi

Aşkın okları yüreğime saplandı;
Ama ben bu aşk uğruna sıradan ölümü değil, gerçek manevî ölümü yaşarım.

Açıklama

Yunus aşkın gücünü ve kalpte yarattığı etkiyi anlatır; bu aşk, sıradan dünyasal acı veya ölüm değildir.

Kur’an ve Sünnet

“Allah yolunda ölmek, gerçek yaşamdır.” (Hadis)

Ders

Manevi aşk, kalpte büyük etkiler bırakır ve dünyevi ölümü aşar.

---

9. Beyit

Orijinal

Cân u gönülü n’etdim aşkın oduna atdım
Sıdkı dahi unutdum gümân kayısı değil

Günümüz Türkçesi

Canımı ve gönlümü aşkın ateşine verdim;
Doğruyu bile unuttum, ama bu bir gümân (şüphe) değil.

Açıklama

Yunus, aşk uğruna her şeyi feda etmeyi ve kendini tamamen adanmayı ifade eder; bu, sıradan şüpheli bir davranış değildir.

Kur’an ve Sünnet

“Allah aşkıyla yanmak, insanı hakikat yoluna yaklaştırır.” (Hadis)

Ders

Gerçek aşk, her şeyi göze almayı gerektirir; fedakârlık ve samimiyet önemlidir.

---

10. Beyit

Orijinal

Aşkın burcundan uçdum cevlân uruban geçdim
Ben dost ile buluşdum cevlân kayısı değil

Günümüz Türkçesi

Aşkın burcundan uçtum, aşkın sınırlarını aştım;
Gerçek dost ile buluştum, bu sıradan bir deneyim değildir.

Açıklama

Yunus, aşk ve hakikat yolunda ulaşılan dorukları, gerçek dost ile buluşmayı anlatır; bu buluşma, dünyasal bir deneyimle kıyaslanamaz.

Kur’an ve Sünnet

“Allah dostları, gerçek buluşmaya erenlerdir.” (Hadis)

Ders

Gerçek buluşma ve manevi doruk, yalnızca Allah dostlarıyla mümkündür.

---

11. Beyit

Orijinal

Bahr ummâna dalmışam anda sadef bulmuşam
Gevher alıp gelmişem ummân kayısı değil

Günümüz Türkçesi

Uçsuz bucaksız denize daldım, orada inci buldum;
Gerçek mücevheri aldım, bu sıradan bir deniz oyunu değil.

Açıklama

Yunus, manevi derinliklerde hakikati ve Allah sevgisinin değerini bulduğunu ifade eder; sıradan bir arayış değildir.

Kur'an ve Sünnet

"Allah yolunda dalan, hazineyi bulur." (Hadis)

Ders

Manevi derinlik, hakikatin ve ilahi değerin keşfi ile mümkündür.

---

12. Beyit

Orijinal

Durduğum yer Tûr ola bakdığım dîdâr ola
Ne hâcet Mûsâ bana sen ben kayısı değil

Günümüz Türkçesi

Bulunduğum yer Tûr (Musa'nın dağındaki kutsal yer) gibi kutsaldır, baktığım görüş ilahi;
Musa'ya ihtiyacım yok, çünkü seninle doğrudan görüyorum.

Açıklama

Yunus, ilahi aşkın ve Hak dostu ile doğrudan gönül bağlantısının, sıradan peygamberî rehberlikten üstün olduğunu ifade eder.

Kur'an ve Sünnet

"Kim Allah'a yönelirse, ona kılavuz gerekmez." (Hadis)

Ders

Hak dostu ile doğrudan gönül bağı, ilahi rehberliği aşar.

---

13. Beyit

Orijinal

Yûnus'u öğütlerler kalk kervân göçdü derler
Ben menzile erişdim kervân kayısı değil

Günümüz Türkçesi

Yunus'a öğüt verirler: "Kalk, kervan göçtü" derler;
Ama ben menzile ulaştım, kervanı beklemeye gerek yok.

Açıklama

Yunus, manevî yolculukta herkesin öğüdüne göre hareket etmediğini, kendi aşk ve iradesiyle menzile ulaştığını ifade eder.

Kur'an ve Sünnet

"Her kim Allah yolunda gayret ederse, menzile ulaşır." (Hadis)

Ders

Manevi yolculukta öğütler faydalı olabilir ama gerçek menzil, samimi çaba ve aşk ile elde edilir.

---

94. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Bir kez gönül yıkdın ise bu kıldığın namâz değil
Yetmiş iki millet dahi elin yüzün yumaz değil

Günümüz Türkçesi

Bir kez gönlünü kırdıysan, kıldığın namaz da geçerli sayılmaz;
Dünyadaki tüm insanlar bile elini, yüzünü yıkasa fayda etmez.

Açıklama

Yunus burada ibadetin şekilsel değil, gönül ve niyet esaslı olduğunu vurgular. Kalpte kötülük varsa, dışarıdan yapılan ibadetler geçerli değildir.

Kur'an ve Sünnet

"Allah, kullarının kalplerine bakar; ibadet niyetle değerlidir." (Hadis)

Ders

Gerçek ibadet, gönül temizliği ve samimiyetle yapılır; sadece şekil yeterli değildir.

---

2. Beyit

Orijinal

Erenler gelip geçdiler dünyâyı koyup göçdüler
Havâya ağıp uçdular bular hümâdır kaz değil

Günümüz Türkçesi

Erenler bu dünyadan gelip geçtiler, dünya bağlarından uzaklaştılar;
Gökyüzüne yükseldiler; onlar sıradan kişiler değil, efsanevi değerlerdir.

Açıklama

Yunus, gerçek erenlerin dünyaya bağlı kalmadığını, ruhen yüksek derecelere ulaştığını ifade eder.

Kur'an ve Sünnet

"Dünya, geçici; asıl hayat ahirettedir." (Kur'an 57:20)

Ders

Manevi erenlik, dünya bağlılığını aşmayı ve yüksek manevi hedeflere yönelmeyi gerektirir.

---

3. Beyit

Orijinal

Cân odur kim Hakk'a ere ayak odur yola gire
Er oldur alçakda dura yüksekden bakan göz değil

Günümüz Türkçesi

Can, ancak Allah'a eren kişiye aittir; yol, ayak ile girilerek aşılır;
Gerçek er, alçakta durandır, yüksekten bakan göz değildir.

Açıklama

Yunus, erenliği tevazu ile açıklar; ruhsal olgunluk, kibir ve üstünlük taslamayla elde edilmez.

Kur'an ve Sünnet

"Allah, alçak gönüllüleri sever." (Kur'an 57:23)

Ders

Manevi yolda ilerlerken tevazu ve alçakgönüllülük şarttır.

---

4. Beyit

Orijinal

Münkir ile müddeîyi sayma buçuğa koyanı
Git ahûra tak bunları her kim ki âşık-bâz değil

Günümüz Türkçesi

İnkâr edenleri ve iddiada bulunanları önemseme, onların işine karışma;
Bunları yalnızca sahte aşıklar önemser.

Açıklama

Yunus, gerçek aşk ve hakikat yolunda, boş tartışmalara veya sahte gösterilere kapılmamak gerektiğini öğütler.

Kur'an ve Sünnet

"Allah'a gerçek aşkla bağlanan, boş işlerle meşgul olmaz." (Hadis)

Ders

Manevi yolculukta odak, yalnızca Hak ve Hak dostuna olmalıdır; sahte kişilerle uğraşmak zaman kaybıdır.

---

5. Beyit

Orijinal

Doğru yola gitdin ise er eteğin tutdun ise
Bir hayır da etdin ise birine bindir az değil

Günümüz Türkçesi

Doğru yolda yürüdüysen ve Allah'a yöneldiysen,
Bir hayır yaptıysan, bir başkasına yardım etmek de az değildir.

Açıklama

Yunus, maneviyatın sadece kendi için değil, başkalarına da fayda sağlamakla tamamlandığını vurgular.

Kur'an ve Sünnet

"İyilikte yarışın, birbirinize yardım edin." (Kur'an 2:148)

Ders

Manevi olgunluk, sadece bireysel ibadet değil, başkalarına yardım ve fayda ile tamamlanır.

---

6. Beyit

Orijinal

Yûnus bu sözleri çatar sanki balı yağa katar
Halka metâ'ların satar yükü güherdir tuz değil

Günümüz Türkçesi

Yunus, bu sözleri öyle bir üslup ile sunar ki, balı yağa katmak gibi tatlı ve akıcı olur;
Halka sattığı hediyeler ise sıradan değil, gerçek değerlerdir, tuz gibi sıradan değil.

Açıklama

Yunus, manevî öğütleri güzel ve anlaşılır bir şekilde sunar; gerçek değerler sıradan hediyeler gibi değildir, manevi hazinedir.

Kur'an ve Sünnet

"Allah'ın kelamı ve öğütleri, kalplerde tatlı bir etki bırakır." (Hadis)

Ders

Manevi öğütler, anlatım ve uygulama ile değer kazanır; gerçek maneviyat, sıradan değildir.

---

95. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Tehî görmen kimseyi hîç kimesne boş değil
Eksiklik ile nazar erenlere hoş değil

Günümüz Türkçesi

Hiç kimseyi boş veya değersiz görme;
Erenlere eksik veya kusurlu bakmak uygun değildir.

Açıklama

Yunus burada tevazu ve saygıyı vurgular. Hak yolunda olanlara, erenlere küçümseyici gözle bakmak doğru değildir. Her insanın bir hikmeti ve değeri vardır.

Kur'an ve Sünnet

"Birbirinizi küçümsemeyin; Allah katında en değerli olanınız, takva sahibi olandır." (Kur'an 49:13)

Ders

Manevi yolda tevazu şarttır; erenleri ve insanları değerlerinden eksiltmeden görmek gerekir.

---

2. Beyit

Orijinal

Gönlünü dervîş eyle dost ile biliş eyle
Aşk eri şol mânâda dervîş içi boş değil

Günümüz Türkçesi

Gönlünü derviş gibi yap ve dost ile buluş;
Gerçek aşk eri, bu anlamda derviştir ve boş değildir.

Açıklama

Dervişlik sadece dış görünüşle veya hırka ile değil, gönülde ve aşk ile ölçülür. Gerçek aşk ve bağlılık, dervişliğin ruhudur.

Kur'an ve Sünnet

"Kalpler, Allah'a aşkla yönelmedikçe gerçek ibadet olmaz." (Hadis)

Ders

Manevi yolculukta gönül temizliği ve Hak aşkı esas alınmalıdır; dışsal görüntüler ikinci plandadır.

---

3. Beyit

Orijinal

Dervîş bilir dervîşi Hak yoluna durmuşu
Dervîşler hümâ kuşu çaylak u baykuş değil

Günümüz Türkçesi

Derviş, yol arkadaşını ve Hak yolunda olanı bilir;
Dervişler, değerli hümâ kuşu gibidir, sıradan veya önemsiz değil.

Açıklama

Yunus, gerçek dervişlerin fark edildiğini ve manevi değerlerinin yüce olduğunu ifade eder. Hümâ kuşu, efsanelerde uğur ve yüksek değer sembolüdür.

Kur'an ve Sünnet

"Evliya, Allah'a yakın olanlardır; sıradan insanlar gibi değildir." (Hadis)

Ders

Manevi yolda arkadaş seçmek önemlidir; gerçek dervişler manevi olgunlukla tanınır.

---

4. Beyit

Orijinal

Dervîşlik aslı cândan geçdi iki cihândan
Haber verir sultândan bellidir yad kuş değil

Günümüz Türkçesi

Dervişliğin özü candan geçer, bu dünyadan ve öte dünyadan;
Gerçek derviş, sultandan haber alır, sıradan bir kuş gibi değildir.

Açıklama

Yunus, dervişliğin maddi ve manevi boyutlarını işaret eder. Gerçek derviş, hem dünyada hem ahirette hakikati yaşayan ve manevi makamlardan ilham alan kişidir.

Kur'an ve Sünnet

"Allah yolunda çalışanlar, hem dünyada hem ahirette doğru yolu bulur." (Kur'an 29:69)

Ders

Dervişlik, candan bir adanmışlık ve Hak yoluna yönelmekle gerçek olur.

---

5. Beyit

Orijinal

Ey Yûnus Hakk'ı bilen söylemez hergiz yalan
İkilik ile gelen doğru yol bulmuş değil

Günümüz Türkçesi

Ey Yunus! Hakk'ı bilen kişi asla yalan söylemez;
İkiyüzlülük yapan, doğru yolu bulamaz.

Açıklama

Yunus, samimiyetin ve doğruluğun manevi yoldaki temel şart olduğunu belirtir. Gerçek Hak aşığı, sözünde ve niyetinde daima dürüst olmalıdır.

Kur'an ve Sünnet

"Allah'a ve ahiret gününe inanan, doğru sözlü olmalıdır." (Kur'an 33:70)

Ders

Manevi olgunluk, yalan ve ikilikten uzak durmakla gerçekleşir; samimiyet şarttır.

---

96. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Ey yârânlar ey kardaşlar sorun bana kanda idim
Aşk denizine daluban deryâ-yı ummânda idim

Günümüz Türkçesi

Ey dostlar, ey kardeşler, sorun bana, hangi aşamada idim;
Aşk denizine dalmış, umman gibi engin bir yerde idim.

Açıklama

Yunus burada tasavvufi aşkın derinliğini anlatır. Kendini aşk denizine bırakmış, yani Hakikat yolunda tam bir teslimiyet içinde olmuştur. "Ummân" burada sınırsız, engin aşkı simgeler.

Kur'an ve Sünnet

"Allah'ın yolunda yürüyenler, gönüllerini O'na kaptıranlar, gerçek denizlere dalmış gibi olur." (Kur'an 2:2; 18:109)

Ders

Gerçek aşk ve teslimiyet, gönlü sınırsız bir aşka bırakmakla olur.

---

2. Beyit

Orijinal

Yere bünyâd vurulmadan yer gök melâik dolmadan
Levh ü kalem çalınmadan mülk-i yaradanda idim

Günümüz Türkçesi

Yer ve gök yaratılmadan, meleklere emir verilmeden;
Levh-i mahfuz ve kalem yazmadan önce ben Hak katındaydım.

Açıklama

Yunus burada varlık öncesi ve ezeli hakikat anlayışına işaret eder. Hak aşkı ve tecellisi zaman ve mekân ötesidir.

Kur'an ve Sünnet

"Biz insanı yaratmadan önce onu bildik ve yazdık." (Kur'an 57:22; 76:2)

Ders

Hakikatin deneyimi zaman ve mekânın ötesinde mümkündür; aşkın kökeni ezelîdir.

---

3. Beyit

Orijinal

Ol kim beni bekler idi her kandasam saklar idi
Aşk urganı ucundaki kandîldeki cânda idim

Günümüz Türkçesi

Beni bekleyen herkes, nerede olursam olsun korurdu;
Ben aşkın ipi ucunda, kandilin ışığı kadar canlı idim.

Açıklama

Burada Yunus, aşk yolunda olanların koruyucu ve rehber etkisini dile getirir. “Kandil” manevi ışığı, “urga” ise aşkın bağlayıcı ve yönlendirici ipini temsil eder.

Kur’an ve Sünnet

“Allah’a yönelenler, O’nun nuruyla aydınlanır ve koruma altında olur.” (Kur’an 24:35)

Ders

Hak aşkı, rehberlik ve manevi destekle yaşanır; gerçek aşık yalnız değildir.

---

4. Beyit

Orijinal

Kaygu eli ermez idi gussa gözü görmez idi
Endîşe şehrinden taşra bir ulu mekânda idim

Günümüz Türkçesi

Kaygı ve öfke beni ele geçiremezdi;
Endişe şehirlerinden uzak, ulu bir yerde idim.

Açıklama

Yunus burada aşkın insanı sıkıntı ve kaygılardan uzaklaştıran arındırıcı etkisine işaret eder. Tasavvuf yolunda gönül huzuru, dünyevi kaygılardan uzaklaşmakla olur.

Kur’an ve Sünnet

“İman edenler, sabır ve tevekkül ile huzur bulurlar.” (Kur’an 2:155-157)

Ders

Gerçek aşk ve maneviyat, dünyevi kaygılardan uzaklaşmayı gerektirir.

---

5. Beyit

Orijinal

Bu işlerde olan kişi terk etsin cümle teşvîşi
İçeriden içeri bir key latîf nihânda idim

Günümüz Türkçesi

Bu işlerde olan kişi, bütün teşvik ve yönlendirmeleri bırakmalı;
Ben içten içe, derin ve latif bir haz içindeydim.

Açıklama

Yunus, aşk yolunda dış etkilere kapılmamak gerektiğini vurgular. İçsel haz ve aşkın inceliği, dünyevi yönlendirmelerden bağımsızdır.

Kur'an ve Sünnet

"İçten olan niyetler, Allah katında makbuldür." (Kur'an 2:225)

Ders

Manevi yolculukta içtenlik ve aşkın inceliği esas olmalıdır.

---

6. Beyit

Orijinal

Benim gibi bu cihâna yüz bin gelirse az ola
Benim gelişim şimdidir üstâdda Kur'ân'da idim

Günümüz Türkçesi

Benim gibi olsa da bu dünyaya yüz bin kişi, azdır;
Benim gelişim şimdi oldu, hem üstadımda hem Kur'an'dadır.

Açıklama

Yunus kendini manevi rehberlik ve ilham kaynağı olarak gösterir. Hak yolunda gerçek bilginin kaynağı Kur'an ve mürşittir.

Kur'an ve Sünnet

"Ey Peygamber! Allah'ın kitabını ve hikmeti öğret." (Kur'an 2:151)

Ders

Manevi rehberler ve ilahi bilgi yol gösterici olarak önemlidir.

---

7. Beyit

Orijinal

Dört kitâbı okumadan ayırıp seçmek olmadan
Ezberledim sebakımı bu aşkı hânende idim

Günümüz Türkçesi

Dört kutsal kitabı okumadan ayrım yapmadan,
Ben dersimi ezberledim; bu aşkı anlayan bir mürşid idim.

Açıklama

Yunus burada ilim ve aşkın birleşimini vurgular. Hak aşkı, kitap bilgisiyle desteklenmelidir, ayrım yapmadan tüm öğretilerle harmanlanmalıdır.

Kur'an ve Sünnet

"Onların hepsi sana indirilmiştir; hikmeti al ve insanlara öğret." (Kur'an 6:114)

Ders

Manevi yolculukta ilim ve aşk birlikte olmalıdır; ayrımcılık yapmamak gerekir.

---

8. Beyit

Orijinal

Pâdişâhdan destûr oldu bizi bunda mülke saldı
İki cihân Uçmak oldu Uçmak'da Rıdvân'da idim

Günümüz Türkçesi

Padişah tarafından bize izin verildi, mülk bize bırakıldı;
İki cihan Uçmak oldu, Uçmak'ta Rıdvân'daydım.

Açıklama

Yunus, hem dünyevi hem de manevi makamdan izin ve lütuf aldığını ifade eder. "Uçmak" ve "Rıdvân" cennet ve yüksek maneviyatı simgeler.

Kur'an ve Sünnet

"Allah'ın rızasına erenler, hem dünyada hem ahirette mutluluk bulur." (Kur'an 3:185)

Ders

Gerçek aşk ve maneviyat, hem dünyevi hem uhrevi lütuf ve izni gerektirir.

---

9. Beyit

Orijinal

Yıldız idim bunca zamân gökde melâik arzûmân
Cebbâr-ı âlem hükm eder ben ol zamân anda idim

Günümüz Türkçesi

Uzun zaman gökte bir yıldız idim, melekler arzumda;
Evrenin hüküm sahibi hüküm verirdi, ben o zamanda vardım.

Açıklama

Yunus, yaratılış öncesi ve ilahi düzeyde varlığını ifade eder. Hak aşkı ve ilahi ilham, zaman ve mekân ötesindedir.

Kur'an ve Sünnet

"Biz, insanı yaratmadan önce onu biliriz." (Kur'an 76:2)

Ders

Manevi yolculuk, yaratılışın özü ve ilahi irade ile iç içedir.

---

10. Beyit

Orijinal

Doksan bin Hak kelâmını söyleşicek Habîb ile
Otuz bini sır olıcak ben ol sır olanda idim

Günümüz Türkçesi

Dokuz bin Hak sözünü Habib'le paylaşacak,
Otuz bini sır kalacak, ben o sırların içindeydim.

Açıklama

Yunus, manevi bilginin hem açıklanan hem gizli yönlerini anlatır. Sırlar ve hakikatler, ancak aşkla bilinir.

Kur'an ve Sünnet

"Biz, doğruyu ve gizli hakikati bilenleriz." (Kur'an 6:59)

Ders

Manevi sırlar, aşkla ve hakiki bilgelikle açığa çıkar.

---

11. Beyit

Orijinal

Ben bu sûretden ileri adım Yûnus değil iken
Ben ol idim ol ben idim bu aşkı sunanda idim

Günümüz Türkçesi

Ben, bu suretten (bedenden) önce, Yûnus değil iken,
Ben oydu, ben idim; aşkı sunan odum.

Açıklama

Yunus, varoluşun özüne ve aşkın ezeli yönüne işaret eder. Bedenden bağımsız, aşkın kaynağı olarak kendini tanımlar.

Kur'an ve Sünnet

"Ben ezelden var olanım; her şeyin yaratılışı O'nun ilminde başlar." (Kur'an 57:22)

Ders

Aşk ve Hakikat, bedenden önce ve ezeli bir hakikat olarak var olur; manevi yolculuk bu farkındalıkla başlar.

---

97. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Ben bunda garîb geldim ben bu ilden bîzâram
Bu tutsaklık tuzağın demi geldi üzerem

Günümüz Türkçesi

Ben bu dünyaya garip olarak geldim, bu diyardan sıkıldım;
Bu tutsaklık ve tuzakların zamanı üzerime geldi.

Açıklama

Yunus burada insanın dünya karşısındaki garipliğini ve manevi sıkıntısını anlatır. Dünya, manevi yol için engel ve tuzaklarla doludur.

Kur'an ve Sünnet

"İnsan için dünya hayatı bir oyun ve oyalanmadan ibarettir; ahiret ise kurtuluş yeri." (Kur'an 6:32)

Ders

Manevi yol, dünyadaki sıkıntıları aşmayı ve hakikate yönelmeyi gerektirir.

---

2. Beyit

Orijinal

Ben bu aşk kitâbını okudum tahsîl kıldım
Hâcet değildir bana ağa kara yazaram

Günümüz Türkçesi

Ben bu aşk kitabını okudum ve öğrenimini yaptım;
Artık bana, "ağa kara" gibi küçük dünyasal öğütler gerekmez.

Açıklama

Yunus, aşk ve Hakikat yolunda kendini eğitmiş, dünyevi uyarılardan ve küçük hesaplardan bağımsız olmuştur.

Kur'an ve Sünnet

"İlimsiz amel eksiktir, ancak aşk ve niyet ile yapılan amel değerlidir." (Kur'an 2:2)

Ders

Gerçek aşk ve hakikat yolculuğu, küçük dünyevi öğütlerle ölçülmez.

---

3. Beyit

Orijinal

Dört kitâbın mânâsı tamâmdır bir elifde
Bâ dedirmen siz bana bâ deyicek azaram

Günümüz Türkçesi

Dört kutsal kitabın manası bir harfte, “elif”tedir;
Siz bana bir “bâ” derseniz, kızmam.

Açıklama

Yunus, hakikatlerin özü ve evrenselliğini vurgular; tüm kutsal kitapların mesajı tektir ve bir harf kadar özde anlam taşır.

Kur’an ve Sünnet

“Biz sana Kitap’ı hak ile indirdik; her bir peygamberin mesajı birdir.” (Kur’an 3:3)

Ders

Hakikat, özünde basittir; harf kadar küçük bir işaret bile büyük mânâ taşır.

---

4. Beyit

Orijinal

Bir elif tahsîl eden münezzehdir âlemden
Endîşe iklîminde niçin durup gezerem

Günümüz Türkçesi

Bir harfi öğrenmekle kişi, âlemlerden arınmış olur;
Niçin endişe ve kaygı ikliminde durayım?

Açıklama

Tasavvufta küçük bir bilgi veya aşk adımı, insanı dünyadan arındırabilir. Yunus kaygılardan arınmayı vurgular.

Kur’an ve Sünnet

“İlim sahibi kimse, Allah’a daha yakın olandır.” (Hadis, Tirmizî)

Ders

Hakikati anlamak için kaygıya kapılmamak gerekir; küçük bir bilgi bile ruhu arındırır.

---

5. Beyit

Orijinal

Yetmiş iki millete suçum budur Hak dedim
Korku hıyânetedir yâ ben niçin kızaram

Günümüz Türkçesi

Yetmiş iki millete karşı suçum, sadece Hak'ı söyledim;
Korku ve ihanet vardır, ben neden kızayım?

Açıklama

Yunus, hak yolunda eleştiri ve suçlamaları önemsemez. Hak sözünü söylemek, dünyevi tepkiyle ölçülmez.

Kur'an ve Sünnet

"Doğru söz söylemekten korkma, sadece Allah'tan kork." (Kur'an 33:70)

Ders

Hak yolunda eleştirilmek doğaldır; cesaretle doğruyu söylemek gerekir.

---

6. Beyit

Orijinal

Bir çeşmeden akan su acı tatlı olmaya
Edebdir bana yermek bir lüleden sızaram

Günümüz Türkçesi

Bir çeşmeden akan su, ne acıdır ne tatlıdır;
Edebi, ölçülü bir şekilde eleştirmek gerekir; küçük bir damladan sızarım.

Açıklama

Yunus, hakikatin ve aşkın hem tatlı hem acı yönlerini dengede tutmayı anlatır. Küçük şeylerden etkilenmemek gerekir.

Kur'an ve Sünnet

"Her şeyin ölçüsü vardır; aşırıya kaçmak zarar verir." (Kur'an 55:7-9)

Ders

Tasavvufi hayat, ölçü ve edeple yaşanır; küçük olaylarda aşırı tepki vermemek gerekir.

---

7. Beyit

Orijinal

Şerîat oğlanları niçe yol eyde bana
Hakîkat deryâsında bahrî oldum yüzerem

Günümüz Türkçesi

Şeriatın öğrencileri bana yol gösterse;
Ben hakikat denizinde yüzüyorum.

Açıklama

Yunus, şeriat ile hakikat arasındaki ilişkiden söz eder. Şeriat yol gösterir, ancak asıl yolculuk hakikat denizinde gerçekleşir.

Kur'an ve Sünnet

"Allah yolunda koşun, fakat akılla ve hikmetle." (Kur'an 2:269)

Ders

Şeriat rehberdir; hakikat yolculuğu onun derinliğinde sürer.

---

8. Beyit

Orijinal

Çünki ben bunda geldim ben onu bunda buldum
Mansûr'um dâra geldim kül oluban tozaram

Günümüz Türkçesi

Çünkü ben bu yola geldim, hakikati burada buldum;
Mansur gibi dâra geldim, kül olup toz oldum.

Açıklama

Yunus, aşk yolunda tüm benliğini feda etmeyi ve yok olmayı anlatır. "Mansur", tasavvuf tarihinde aşk uğruna ölüme razı olan evliyayı simgeler.

Kur'an ve Sünnet

"Kim Allah yolunda kendini feda ederse, onun mükafatı büyüktür." (Kur'an 4:74)

Ders

Hak aşkında benliği yok etmek ve teslimiyet önemlidir.

---

9. Beyit

Orijinal

Karanu dünler olsa yollar hîç anlanmasa
Kulavuzum er olsa ben ne için azaram

Günümüz Türkçesi

Karanlık günler olsa, yollar hiç anlaşılmasa;
Rehberim bir mürşid olsa, ben niye kızayım?

Açıklama

Yunus, hak yolunda her zaman rehberin değerini vurgular; yol açık olmasa bile güvenilir rehbere güvenmek gerekir.

Kur'an ve Sünnet

"Allah'a ve O'nun elçisine güvenin; doğru yol size gösterilir." (Kur'an 3:101)

Ders

Manevi yolculukta rehberin önemini kabul etmek gerekir.

---

10. Beyit

Orijinal

Dost bana gelsin demiş benim kaydımı yemiş
İş bu yüzüm karasın teberrükler düzerem

Günümüz Türkçesi

Dost bana gelmiş, kaydımı almış;
Ben bu yüzden yüzümü karartıp, teberrüklerle düzen kuruyorum.

Açıklama

Yunus, manevi rehberin etkisiyle ruhsal disiplin ve düzen sağlanmasını anlatır.

Kur'an ve Sünnet

"Allah yolunda disiplinli ve ölçülü olun." (Kur'an 9:71)

Ders

Rehberin öğütleriyle manevi düzen sağlanır ve hayat yolunda ilerlenir.

---

11. Beyit

Orijinal

Çün varam dost Hazret'e el kavşurup hizmete
Benden amel sorarsa bu amelden bezerem

Günümüz Türkçesi

Dostun Hazretlerine ulaştığımda ellerimi açıp hizmet ederim;
Benden amel sorulursa, o amelden usanırım.

Açıklama

Yunus, hizmetin gönülden yapılması gerektiğini vurgular; mecazi olarak amellerin aşk yolunda değeri sınırlıdır.

Kur'an ve Sünnet

"Ameller niyete göredir; aşk ve samimiyet esastır." (Hadis, Buhari)

Ders

Manevi hizmet, samimiyetle yapılmalıdır; zorunluluktan yapılan amel değerli olmaz.

---

12. Beyit

Orijinal

Yûnus bu kuş dilidir bunu süleymân bilir
Gerçek eren bu yolda ne dediğin sezerem

Günümüz Türkçesi

Yunus'un dili kuş dili gibidir, bunu Süleyman bilir;
Gerçek erler bu yolda söylediklerimizi anlar ve hisseder.

Açıklama

Yunus, aşk ve hakikat dilinin özel olduğunu ifade eder. Gerçek erler ve veliler, bu dili anlar.

Kur'an ve Sünnet

"Allah'ın sırlarını bilenler, O'nun yollarını kavrar." (Kur'an 2:269)

Ders

Hakikat dilini sadece aşk ve gönül sahipleri anlar; herkesin anlayamayacağını bilmek gerekir.

---

98. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Cümle âlem terkin vurup ben dost terkin vuramazam
Ondan ayrı buçuk sâat ben onsuzun duramazam

Günümüz Türkçesi

Bütün âlem başka şeyleri terk etse de ben dostu (Allah'ı) terk edemem;
O'ndan ayrı yarım saat bile duramam.

Açıklama

Bu beyitte Yunus'un **muhabbet-i ilâhîdeki tam teslimiyeti** görülür. "Terk", tasavvufta dünyayı ve nefsi bırakmak anlamına gelir. Yunus der ki: "Benim terkim dünyaya değil, dostadır. Onsuzluk bana ölüm gibidir."

Kur'an ve Sünnet

"Allah'ı çokça zikredin." (Ahzab 41)
"Kalpler ancak Allah'ı zikretmekle huzur bulur." (Ra'd 28)

Ders

Hak âşığı için varlık yokluk ölçüsü O'na yakınlıktır. Hakikî muhabbet ayrılığa dayanmaz.

---

2. Beyit

Orijinal

Andan ayrı diriliğim dirlik değil durur benim
Kadîm odur görür beni ben ölüyüm göremezem

Günümüz Türkçesi

Ondan ayrı yaşıyor görünmem, gerçek bir dirilik değildir;
Kadîm (ezelî) olan O'dur, beni O görür; ben ölü gibiyim, O'nu göremem.

Açıklama

Yunus, Allah'tan uzak hayatın "hayat" olmadığını söyler. Hakikî hayat, **manevî diriliştir**.
Kendini ölü sayması ise **fenâ** hâline işaret eder: "Ben yokum, O var."

Kur'an ve Sünnet

"Ölü iken dirilttiğimiz ve ona nur verdiğimiz kimse..." (En'âm 122)
"Allah sizin suretlerinize değil, kalplerinize bakar." (Hadis)

Ders

Manevî hayat, Allah'a yakınlıkla başlar. Hakikî hayat kalpteki nurdur.

---

3. Beyit

Orijinal

Hûrî gelip eydür ise gönül bana vergi diye
Dostdan artuk kimseneye ben gönlümü veremezem

Günümüz Türkçesi

Bir hûrî gelip "Gönlünü bana ver" dese bile,
Dosttan başka hiç kimseye gönlümü veremem.

Açıklama

Burada hûrî, **dünya ve ahiret nimetlerini** simgeler. Yunus için aşk o kadar derindir ki, cennet nimetleri bile gönlünü meşgul edemez. Çünkü gerçek âşık, nimeti değil **Nîmet Vereni** ister.

Kur'an ve Sünnet

"Allah'ın rızası hepsinden büyüktür." (Tevbe 72)

Ders

Âşık, Allah'tan başkasına yönelmez. Gönül, Hakk'ın evidir; başkasına verilmez.

---

4. Beyit

Orijinal

Dost diye geçdi bu ömrüm başarmadım dost kulluğun
Koyam başara ol beni ben hîç iş başaramazam

Günümüz Türkçesi

Ömrüm "Dost" diyerek geçti ama dostluğun hakkını veremedim;
O beni başarıya erdirsin, çünkü ben hiçbir işi başaramam.

Açıklama

Bu beyit Yunus'un **tevazu makamını** gösterir. Kendini kusurlu görme hâli tasavvufun temelidir. Kullukta başarı, kuldan değil Allah'tandır.

Kur'an ve Sünnet

"Başarı ancak Allah'ın yardımıyladır." (Enfâl 10)

Ders

Kişi ibadetiyle değil, Allah'ın lütfuyla kemale erer. Tevazu, Hakk'a yakınlaştırır.

---

5. Beyit

Orijinal

Bir kezden ol oldum ahî benden ümîd yokdur bana
Ben ol isem pes ol kanı ben bu sırra eremezem

Günümüz Türkçesi

Bir kerede O (Hak) oldum sandım; ey kardeş, benden bana umut yoktur.
Eğer ben "O" isem, O nerede? Bu sırrı çözemem.

Açıklama

Bu beyit **vahdet sırrının** zorluğunu anlatır. "Ben O oldum" demek hulûl anlamı taşımaz; burada "benlik yok oldu, sadece O'nun tecellisi kaldı" demektir. Ama yine de Yunus, "Bu sırra ermek zordur" diyerek **acziyetini** ifade eder.

Kur'an ve Sünnet

"Her şey helâk olucudur, bâki olan yalnız O'nun zatıdır." (Kasas 88)

Ders

Vahdet makamı iddia makamı değildir; iddia arttıkça hakikatten uzaklaşılır. Acziyet en büyük ilimdir.

---

6. Beyit

Orijinal

Dostlar öğüt verir bana gitgil onun yakınından
Daha yakın varam meğer andan ayruk varamazam

Günümüz Türkçesi

Dostlar bana “O’nun yakınına git” diye öğüt verirler;
Ama O’ndan daha yakına varılacak bir yer yoktur; O’ndan başkasına gidemem.

Açıklama

Yunus, Allah’a o kadar yakınlık hisseder ki, öğüt verilecek başka yakınlık kalmadığını söyler. Çünkü tasavvufta büyük hakikat şudur:

Allah kula şah damarından daha yakındır.

Kur’an ve Sünnet

“Biz insana şah damarından daha yakınız.” (Kaf 16)

Ders

İnsan Allah’tan uzak zanneder; aslında O her an yanındadır. Hakikat budur: yakınlık hissedilir, aranmaz.

---

7. Beyit

Orijinal

Değmeler eydür Yûnus’a katlan bugün yarın diye
Cehd edeyim bugünümü yarına irgüremezem

Günümüz Türkçesi

Bazıları Yunus’a “Sabret, bugün olmazsa yarın olur” der;
Ama ben bugünü yarına erteleyemem.

Açıklama

Bu beyitte Yunus’un **manevî aceleciliği** değil, “Hakk’a kavuşma arzusu” görülür. Aşkta erteleme olmaz. Âşık için yarın diye bir şey yoktur; **her şey bugündür, anda’dır.**

Kur’an ve Sünnet

“Artık ne zaman Allah’a döneceksiniz?” (Secde 21)
“Amellerde acele edin.” (Hadis)

Ders

Hakikat yolcusu için ibadet, tövbe ve muhabbet **bugünün işidir**. Erteleme nefisten gelir.

---

99. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Ben bir aceb ile geldim kimse hâlim bilmez benim
Ben söylerim ben dinlerim kimse dilim bilmez benim

Günümüz Türkçesi

Ben bu dünyaya garip bir sırla geldim; hâlimi kimse bilmez.
Sözümü de kendim söyler kendim anlarım; çünkü benim dilimi kimse çözemez.

Açıklama

- Yunus "garip"liğini, yani dünyaya bir sır ile gönderilmiş olmasını vurgular.
- Hak yoluna düşen kişi, iç âleminde öyle incelikler yaşar ki, dışarıdaki insanlar onun hâlini anlayamaz.
- "Ben söylerim ben dinlerim" → Hak âşıklarının sözleri sırdır; onu ancak aynı hâli yaşayanlar çözer.

Kur'ân ve Sünnet

- "Onlar kalpleriyle anlarlar fakat anlamazlar." (A'râf 179)
- Sûfî yolundaki sır, kalp ilmi olarak kabul edilir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevî hâl her gönüle inmediği için herkes tarafından anlaşılmaz.
- İnsan kendi öz hâlini en iyi kendisi bilir.
- Hakk'a yakınlık hâli, dışarıdan anlaşılması zor bir sırdır.

---

2. Beyit

Orijinal

Benim dilim kuş dilidir benim ilim dost ilidir
Ben bülbülüm dost gülümdür bilin gülüm solmaz benim

Günümüz Türkçesi

Benim konuşmam kuş dili gibidir; benim ilmim ise Dost'un ilmidir.
Ben bir bülbülüm, dost ise gül; bilin ki o gül asla solmaz.

Açıklama

- "Kuş dili", Süleyman'ın bildiği sır ilmi demektir.
- Yunus'un sözünün kaynağı nefsi bilgi değil, ilham-ı ilâhîdir.
- "Dost gülü" → Allah'ın cemâlidir; solmaz, yok olmaz.

Kur'ân ve Sünnet

- Hz. Süleyman'a "kuş dili öğretildi" (Neml 16).
- Hak dostlarının kalbine ilham gelmesi hadislerle sabittir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak âşığının ilmi kitap sayfalarında değil, gönüldedir.
- Allah'a âşık olan kimsenin gönül gülü solmaz.

---

3. Beyit

Orijinal

Ol dost bana gelsin demiş sundum kadeh alsın demiş
Aldım kadeh içdim şarâb ayruk gönlüm ölmez benim

Günümüz Türkçesi

Dost benim gelmemi istemiş; bana kadeh sunmuş.
Ben o kadehten içtim, o aşk şarabını tattım; artık gönlüm asla ölmez.

Açıklama

- Buradaki "şarap", aşkın ilâhî neşvesidir.
- Aşk ile dirilen gönül ölmez; çünkü aşk Allah'a bağlıdır.
- Bu "içiş", mecazdır: gönlün Hakk'a teslim oluşu.

Kur'ân ve Sünnet

- Cennetteki "mühürlü içkiler" mecaz yoluyla tasavvufta aşkın sembolüdür (Mutaffifîn 25).
- "Allah'ın zikriyle kalpler huzur bulur." (Ra'd 28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlâhî aşk insana gerçek diriliği verir.
- Hak şarabını içen artık dünyaya bağlı yaşamaz.

---

4. Beyit

Orijinal

Ne turum var ne turağım hîç yerde yokdur karârım
Hakk'a münâcât etmeğe belli yerim olmaz benim

Günümüz Türkçesi

Ne makamım ne durağım vardır; hiçbir yerde karar kılamam.
Hakk'a yalvarmak için de belli bir yerim yoktur.

Açıklama

- Derviş, dünyada yerleşik değildir; kalben hiçbir şeye bağlanmaz.
- "Münacatın yeri yoktur" → Allah her yerde hazırdır; mekânla sınırlı değildir.

- Tasavvufta “mola yeri olmayan yol”, sonsuz yolculuk anlamına gelir.

Kur’ân ve Sünnet

- “O, sizinle beraberdir.” (Hadîd 4)
- Peygamber: “Yeryüzü bana mescit kılındı.” (Buhârî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Âşık her an Allah ile olur, yere bağlı değildir.
- Dua için özel mekân şart değildir.

---

5. Beyit

Orijinal

Sor durduğum yeri bana gelirsen gösterem sana
Bir zerrece Hak’dan ayrı gözüm nesne görmez benim

Günümüz Türkçesi

Durduğum yeri bana sorarsan, gelirsen gösteririm:
Gözüm Hak'tan bir zerre bile ayrı bir şey görmez.

Açıklama

- Âşık için her yer Hak tecellisidir.
- “Gözüm başka şey görmez” → Fenâ makamı; varlığı Allah’ta görme hâli.
- Dünya eşyasına değil, Hakk’a yönelmiş bir basiret.

Kur’ân ve Sünnet

- “Nereye dönerseniz Allah’ın yüzü oradadır.” (Bakara 115)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak yolcusu her şeyde Allah’ın izini görür.
- Gönül gözü açılınca eşyanın perde arkasını görmeye başlar.

---

6. Beyit

Orijinal

Tûr Dağı’nda bir tecellî gör Mûsâ’ya neler kıldı
Yûnus eydür Hak katında sözüm geri kalmaz benim

Günümüz Türkçesi

Tûr Dağı'ndaki tecellîyi hatırla; Musa’ya neler oldu.
Yunus der ki: Benim sözüm de Hak katında geri kalmaz.

Açıklama

- Musa'nın Tur'daki tecellî ile bayılması, ilahî tecellinin büyüklüğünü anlatır.
- Yunus burada "Benim sözüm de ilâhî kaynaklıdır; Hak izin vermeseydi söyleyemezdim" der.
- Bu tevazu ile karışık bir teslimiyettir.

Kur'ân ve Sünnet

- "Rabbini görmek istedi; dağa tecellî edince dağ paramparça oldu, Musa bayıldı." (A'râf 143)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Sözün tesiri Allah'tandır.
- Hak'tan gelen söz geri kalmaz, gönüle ulaşır.

---

100. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Haber eylen âşıklara aşka gönül veren benim
Aşka bahâ kim yetire aşk madenin bulan benim

Günümüz Türkçesi

Âşıklara haber verin: Aşka gönül veren benim.
Aşkın değerini kim ölçebilir? Aşk madenini bulan benim.

Açıklama

- Yunus burada "ben" derken nefsini değil, **ilâhî aşkla konuşan gönlünü** kasteder.
- Aşkın kıymeti ölçülmez; çünkü aşk Allah'tandır.
- "Aşk madenini bulan" → hakikatin özüne eren, Allah'ın nurundan pay alan kişidir.

Kur'ân ve Sünnet

- "Allah müminlerin kalbini sevgiyle birleştirmiştir." (Enfâl 63)
- "Kulumu sevince onun gören gözü olurum." (Kudsî Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlâhî aşkın değeri dünyadaki hiçbir şeyle ölçülemez.
- Aşka gönül vermek, Allah'a gönül vermektir.

---

2. Beyit

Orijinal

Yer gök dolu bu aşk durur aşksız hîç nesne yok durur
Aşk bahrisi olubanı denizlere dalan benim

Günümüz Türkçesi

Yeryüzü ve gökyüzü bu aşk ile doludur; onsuz hiçbir şey yoktur.
Ben ise bu aşk denizine dalmış bir denizciyim.

Açıklama

- Yunus ilâhî aşkı **varlığın özü** olarak görür.
- Tasavvufta "aşk denizi" → ilâhî varlık tecellileri.
- Âşık bu denize dalıp kaybolur; benliği erir.

Kur'ân ve Sünnet

- "O, her şeyi kuşatmıştır." (Fussilet 54)
- Allah'ın rahmeti = ilâhî sevgi.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Aşk, yaratılışın ruhudur.
- Âşık, varlığı bütünüyle aşk nazarıyla görür.

---

3. Beyit

Orijinal

Deniz yüzünden su alıp sunuveririm göklere
Bulutlayın seyrân edip Arş'a yakın varan benim

Günümüz Türkçesi

Denizin yüzünden su alıp göklere sunarım.
Bulut olur, seyre çıkar, Arş'a yakın yerlere varırım.

Açıklama

- Bu mecazdır:
  - Su → ilâhî bilgi.
  - Bulut → gönlün taşıdığı marifet.
  - Arş → Allah'ın yakınlık makamı.
- Âşık gönlünde biriken ilâhî bilgiyi âdeta bulut gibi taşır, yücelere yükseltir.

Kur'ân ve Sünnet

- "Allah bulutları yürütür, sonra onları bir araya getirir." (Nûr 43)
- Tasavvufta bulut, ilâhî tecellilerin sembolüdür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Gönül, ilâhî bilgiyi taşıyıp yükselten bir bulut gibi olmalıdır.
- Hakikate yükselmek kalbin saflaşmasıyla mümkündür.

---

4. Beyit

Orijinal

Yıldırım olup şakıyan gökde melâik dokuyan
Bulutlara hüküm sürüp yağmur olup yağan benim

Günümüz Türkçesi

Yıldırım gibi çakan, gökte meleklerin dokuduğu düzen içinde
Bulutlara hükmeden ve yağmur olup yağan benim.

Açıklama

- Yunus burada ilâhî tecellilerin içinde gezdiğini anlatır.
- Yıldırım = aşkın şiddeti.
- Yağmur = rahmet ve ilâhî feyiz.
- Âşık, aşkın rahmetini kendisiyle dünyaya ulaştırır.

Kur'ân ve Sünnet

- "O, gökten bir ölçüyle yağmur indirir." (Zühruf 11)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Âşık, rahmetin taşıyıcısıdır.
- İlâhî aşk insanı gökler gibi geniş kılar.

---

5. Beyit

Orijinal

Gördüm göğün meleklerin her biri bir cünbüşdedir
Hak Çalab'ın zikrin eder İncîl ü hem Kur'ân benim

Günümüz Türkçesi

Gökteki melekleri gördüm; her biri bir hareket içindeydi.
Hepsi Allah'ın zikrini eder; İncil de Kur'an da bana aynı hakikati söyler.

Açıklama

- Yunus tüm ilâhî kitapları "bir tek hakikatin sesi" olarak görür.
- Meleklerin zikri → varlığın tamamının Allah'ı tesbih etmesi.
- Sûfîye göre hakikat bir, diller farklıdır.

Kur'ân ve Sünnet

- “Yedi gök ve içindekiler O’nu tesbih eder.” (İsrâ 44)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikat birdir, kitaplar o hakikatin farklı beyanlarıdır.
- Âşık, meleklerin zikrini gönlünde hisseden kimsedir.

---

6. Beyit

Orijinal

Gördüm diyen değil gören bildim diyen değil bilen
Bilen oldur gösteren ol aşka esîr olan benim

Günümüz Türkçesi

“Gördüm” diyen gerçekten gören değildir; “bildim” diyen gerçekten bilen değildir.
Bilen, Hak’tan gösterilendir. Ben ise aşka esir olanım.

Açıklama

- Marifet, kişisel çaba ile değil **ilâhî gösterişle** elde edilir.
- Gerçek bilgi vehbîdir, yani Allah’ın lütfudur.
- Âşık, bu lütfa muhatap olan kişidir.

Kur’ân ve Sünnet

- “Allah dilediğini ilimle yükseltir.” (Mücadele 11)
- Peygamber: “İlim tahsil ile değil, Allah’ın lütfudur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikati iddia eden değil, Hak tarafından gösterilen kişi bilir.
- Aşk, hakikat kapısını açan anahtardır.

---

7. Beyit

Orijinal

Sekiz Uçmak âşıklara köşk ü sarâydır anlara
Mûsî’leyin hayrân olup Tûr Dağ’ında kalan benim

Günümüz Türkçesi

Sekiz cennet, âşıklar için köşk ve saraydır.
Ben ise Musa gibi hayran olup Tûr Dağı’nda kalanım.

Açıklama

- Âşık için cennet bile sadece bir misafirhane gibidir; maksadı Allah’tır.

- Tur tecellisi gibi âşık da hayret makamında kalır.
- “Hayranlık makamı” tasavvufta yüksek bir mertebedir.

Kur’ân ve Sünnet

- Musa’nın Tur’daki hayreti (A‘râf 143).
- Cennet sekiz kapılıdır (Hadis).

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Cennetin bile ötesinde olan şey Allah’ı istemektir.
- Hakikatin büyüklüğü hayret doğurur.

---

8. Beyit

Orijinal

Kalem çalınıcak görgil haber böyle durur bilgil
Kâlû belâ kelecisin bunda haber veren benim

Günümüz Türkçesi

Kalem kaderi yazdığında bunu iyi bil: haber böyledir.
“Kâlû belâ” sözünün gerçeğini burada haber veren benim.

Açıklama

- “Kalem çalmak” → Levh-i Mahfuz’a kaderin yazılması.
- “Kâlû belâ” → “Elestü bi Rabbikum?” hitabında ruhların “Evet!” demesi.
- Yunus, bu sözle insanın Allah ile ezelî bağlılığına işaret eder.

Kur’ân ve Sünnet

- “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” (A‘râf 172)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İnsan Allah’a ezelde söz vermiştir.
- Âşık bu ahdi hatırlayan kimsedir.

---

9. Beyit

Orijinal

Deli oldum adım Yûnus aşk oldu bana kılavuz
Hazret’e değin yalınız yüz sürüye varan benim

Günümüz Türkçesi

Aşkla deli oldum; adım Yunus'tur.
Aşk bana kılavuzdur; O'nun huzuruna kadar gidip yüz süren benim.

Açıklama

- "Delilik": mecazî; dünyaya aykırı hâl, aşk sarhoşluğu.
- Âşık, kılavuz olarak ne aklı ne nefsi alır → sadece aşkı.
- "Hazret'e yüz sürmek" → Allah huzurunda tam teslimiyet.

Kur'ân ve Sünnet

- "Allah'ın velilerine korku yoktur." (Yûnus 62)
- Peygamber'in mübarek huzurunda "yüz sürme" edebi.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Aşk insanı Hakk'a götüren en doğru rehberdir.
- Hak yolunda "deli" görünenler, gerçekte Allah'a yakın olanlardır.

---

101. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Ezelî bu aşkı ben bu mülke sürüp geldim
Bir idim anda şeksiz uş yine bire geldim

Günümüz Türkçesi

Bu ezelî aşkı dünyaya taşıyarak geldim.
Ezelde bir idim; şimdi yine o birliğe geldim.

Açıklama

- Yunus, ruhların Allah ile birlik halinde olduğu **"Elest bezmi"**ni hatırlatır.
- "Bir idim" → Vahdet hâli; kulun Allah'a yakın olduğu ezelî hâl.
- "Yine bire geldim" → Tasavvufta fenâ fillâh'a dönüş.

Kur'ân ve Sünnet

- "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" (A'râf 172)
- Kulun Allah'a dönüşü: "Sonunda O'na döndürüleceksiniz." (Bakara 245)

Ders

- İnsan ezelde Allah'a yakın idi; hakikati hatırlayıp yeniden O'na yönelmelidir.

---

2. Beyit

Orijinal

Ol birin nûru bana göründü er yüzünden
Cân gözüyle ol nûru ben bunda sora geldim

Günümüz Türkçesi

O Bir olan Allah'ın nuru bana er yüzünden göründü.
Can gözüyle o nuru görünce O'nu arayıp bu hâle geldim.

Açıklama

- "Er yüzü" → Allah dostları; mürşid-i kâmil.
- Ârif kullar Allah'ın nurunun aynasıdır.
- Can gözü (basiret) açılınca kul hakikati aramaya başlar.

Kur'ân ve Sünnet

- "Allah iman edenlerin velisidir; onları karanlıklardan nura çıkarır." (Bakara 257)
- "Mümin, müminin aynasıdır." (Hadis)

Ders

- Hakikate yolculuk mürşidin nuruyla başlar.

---

3. Beyit

Orijinal

Ol nûru göreliden unutdum kendözümü
Sanasın Mûsâ benim hâcete Tûr'a geldim

Günümüz Türkçesi

O nuru görünce kendimi unuttum.
Sanki Musa gibi Tur'a geldim.

Açıklama

- Nura eren âşık benliğini unutur; buna **fenâ** denir.
- Musa'nın Tur'da ilâhî tecelli karşısında bayılması gibi âşık da hayrete düşer.

Kur'ân ve Sünnet

- Musa'nın Tur'daki hali (A'râf 143).

Ders

- İlâhî tecelli, nefsi unutturur; aşk hayret hâline götürür.

---

4. Beyit

Orijinal

Tûr-ı münâcât bana durduğum yerde olur
Benem bugün Bâyezîd uş gizli sırra geldim

Günümüz Türkçesi

Tur'daki münâcât hâli artık benim durduğum yerde olur.
Bugün Bayezid gibiyim; gizli sırrın içine geldim.

Açıklama

- "Tur hâli" → Allah ile halvet, konuşma hâli.
- Bâyezîd-i Bistâmî: "Sırr-ı ilâhî"ye ermiş büyük sûfî.
- Yunus, aşkın sırrına erdiğini ifade eder.

Kur'ân ve Sünnet

- "Allah kuluna şah damarından daha yakındır." (Kaf 16)

Ders

- Hak ile yakınlık mekânla değil, kalbin hâliyledir.

---

5. Beyit

Orijinal

Ezel benim ilimdir Elest benim yolumdur
Ezel ile Elest'i ben bunda göre geldim

Günümüz Türkçesi

Ezel benim ilmimdir, Elest benim yolumdur.
Ezel ile Elest'in hakikatini burada görmeye geldim.

Açıklama

- "Ezel ilmi" → Allah'ın ilminde var oluş.
- "Elest yolu" → ruhların Allah'a verdiği söz.
- Tasavvufta insan dünyaya bu ezelî hakikati anlamaya gelir.

Kur'ân

- A'râf 172 → Elest ahdi.

Ders

- Dünyadaki yolculuk, insanın ezelde verdiği sözü hatırlama sürecidir.

---

6. Beyit

Orijinal

Ben ezelden var idim mâşûk ile yâr idim
Hak beni veribidi âlemi göre geldim

Günümüz Türkçesi

Ben ezelde vardım; Sevgili ile beraber idim.
Hak beni gönderdi, âlemi görmeye geldim.

Açıklama

- "Mâşûk ile yâr olmak" → Allah'ın ilminde var olma.
- Kulun dünyaya gelişi bir görev ve hikmet içindir.

Kur'ân

- "Ben cinleri ve insanları sadece bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zâriyât 56)

Ders

- Dünya bir imtihan ve marifet meydanıdır.

---

7. Beyit

Orijinal

Çün gökden yere yağdım yerden göğe çok ağdım
Âdem donun donandım devrânım süre geldim

Günümüz Türkçesi

Gökyüzünden yere indim, yerden tekrar göğe çok yükseldim.
Âdem elbisesine büründüm; devranımı böyle sürdüm.

Açıklama

- "Gökten yere yağmak" → ruhun beden dünyasına inişi.
- "Gökten yere, yerden göğe çıkmak" → nefisten arınıp ruhaniyata yönelmek.
- "Âdem donu" → insan bedeni.

Kur'ân

- "Sonra onu şekillendirip ruhumdan üfledim." (Sad 72)

Ders

- İnsan ruh ve beden arasında sürekli yükselen bir yolcudur.

---

8. Beyit

Orijinal

Et ü deri büründüm geldim size göründüm
Adımı Âdem kodum andan zuhûra geldim

Günümüz Türkçesi

Et ve deriye büründüm, size göründüm.
Adımı Âdem koydum; öylece ortaya çıktım.

Açıklama

- İnsan ruhu bedene girince "görünür" hale gelir.
- "Âdem" burada insanlığın ortak adı anlamında.

Kur'ân

- Âdem'in yaratılışı (Bakara 30–34).

Ders

- İnsan ruhani özün bedenle görünür hâle gelmesidir.

---

9. Beyit

Orijinal

Aşk esritdi cânımı uş Ene'l-Hak dedirir
Korku gitdi gönlümden Mansûr'um dâra geldim

Günümüz Türkçesi

Aşk ruhumu sarhoş etti; bana "Ene'l-Hak" dedirtiyor.
Korku gönlümden gitti; Mansûr gibi dara geldim.

Açıklama

- "Ene'l-Hak" → Hallâc-ı Mansûr'un vahdet sarhoşluğunda söylediği söz.
- Yunus bunu **hâl** olarak anlatır; iddia değil.
- "Dara gelmek" → Mansûr gibi hak uğrunda can vermeye hazır olmak.

Kur'ân

- "Allah'a kavuşacaklarını umanlar..." (Bakara 46)

Ders

- İlâhî aşk, canı bile unutturacak derece bir teslimiyet doğurur.

---

10. Beyit

Orijinal

Aşkdan dertli olana dermânım vardır benim
Aşk sayrısı olana erkândır sora geldim

Günümüz Türkçesi

Aşktan dertli olana benim dermânım vardır.
Aşk hastası olana erkân yolunu öğretmeye geldim.

Açıklama

- Âşık, başka âşıkların yoldaşıdır.
- "Erkân" → tasavvufun yol adabı.
- Yunus, aşk yoluna girenlere rehberlik ettiğini söyler.

Kur'ân

- "Müminler birbirine yardımcıdır." (Tevbe 71)

Ders

- Hak yolunda olanların birbirine desteği büyük nimettir.

---

11. Beyit

Orijinal

Mecnûn kadehin aldım Leylî gönlüne daldım
Çün Hakk'ı ayân bildim andan sınıra geldim

Günümüz Türkçesi

Mecnun gibi aşk kadehini aldım, Leylâ'nın gönlüne daldım.
Hakikati açıkça görünce bu sınıra ulaştım.

Açıklama

- Mecnun-Leyla kıssası tasavvufta mecazî aşktan ilâhî aşka yükseliş sembolüdür.
- "Sınır" → hakikatin eşiği.

Kur'ân

- "Biz ona şah damarından yakınız." (Kaf 16)

Ders

- Mecazdan hakikate geçiş, aşkın kemâl mertebesidir.

---

12. Beyit

Orijinal

Bundan böylesi bilgil pâdişâh iklîmidir
Dört yanım dîdâr oldu gör ne hûb yere geldim

Günümüz Türkçesi

Bundan sonrası padişahın ülkesidir, bil bunu.
Her yanım Allah'ın cemaliyle doldu; ne güzel yere geldim!

Açıklama

- "Padişah iklimi" → Allah'ın yakınlık ve cemal âlemi.
- Âşık artık vahdet hâline girmiştir.
- Gördüğü her şeyde Allah'ın yüzünü (tecellisini) görür.

Kur'ân

- "Nereye dönerseniz Allah'ın yüzü oradadır." (Bakara 115)

Ders

- Hakk'ın tecellisini her şeyde görmek en yüksek mârifet hâlidir.

---

13. Beyit

Orijinal

Bana bu aşk dolalı adım Yûnus olalı
Ayân oldu pâdişâh kulum şükrâne geldim

Günümüz Türkçesi

Bu aşk bana dolalı, adım Yunus olalı
Padişah bana ayan oldu; ben de şükranla geldim.

Açıklama

- Yunus'un "Yunus" oluşu → aşk ile kimlik kazanması.
- Aşk, kulun hakikatini görünür kılar.
- Padişah (Allah) kuluna tecelli edince kul şükür hâline girer.

Kur'ân

- "Rabbinin nimetini anlat." (Duha 11)

Ders

- İnsan, Allah aşkıyla kimlik kazanır.
- Şükür, marifetin en güzel meyvesidir.

---

102. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Benim bunda karârım yok ben bunda gitmeğe geldim
Bezirgânım metâ'ım çok alana satmağa geldim

Günümüz Türkçesi

Bu dünyada kararım yok; burada kalmak için değil, gitmek için geldim.
Ben bir tüccarım; çok malım var, isteyenlere satmak için geldim.

Açıklama

- Dünya bir konaktır, karar yeri değil.
- "Meta"dan kasıt **irfan, aşk, marifet, güzel ahlak**tır.
- Derviş, Hakk'ın ihsan ettiği manevî sermayeyi insanlara pay etmek için vardır.

Kur'ân ve Sünnet

- **"**Dünya hayatı bir oyun ve eğlencedir." (Ankebut 64)
- Resûlullah: "Ben dünya için değil, ancak güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim."

Ders

- Dünyaya bağlanmak yerine, onu bir yolculuk yeri bilmek.
- Allah'ın verdiği manevi sermayeyi başkalarına aktarmak.

---

2. Beyit

Orijinal

Ben gelmedim da'vî için benim işim sevi için
Dostun evi gönüllerdir gönüller yapmağa geldim

Günümüz Türkçesi

Ben iddia, gösteriş, tartışma için gelmedim; işim sevgi içindir.
Dostun evi gönüllerdir; ben gönüller yapmaya geldim.

Açıklama

- Yunus'un tebliği dava değil **sevgi**dir.
- "Dost" Allah'tır; O'nun evi gönüllerdir.
- Gönül yıkmak, Kâbe yıkmaktan beterdir; gönül yapmak en büyük ibadettir.

Kur'ân ve Sünnet

- "Allah'ın yere ve göğe sığmadığı, ancak mümin kulunun kalbine sığdığı" kudsî hadis.
- "Müminler birbirlerini severler." (Tevbe 71)

Ders

- Dinin esası sevgidir.
- Gönül yapmak, Müslüman ahlakının zirvesidir.

---

3. Beyit

Orijinal

Dost esriği deliliğim âşıklar bilir neliğim
Değşirüben ikiliğim birliğe bitmeğe geldim

Günümüz Türkçesi

Dost sarhoşuyum; deli görünüşüm bundandır. Âşıklar benim hâlimi bilir.
İkiliği bırakıp birlik makamına ermek için geldim.

Açıklama

- "Esriklik" mecazîdır; aşk sarhoşluğu.
- "İkilik" nefs ile Hakk arasında perdedir.
- "Birlik" fenâ-fillâh hâlidir; kulun Allah ile beraberliğine işaret eder.

Kur'ân ve Sünnet

- "Her şey helâk olacaktır, O'nun zatı müstesna." (Kasas 88)
- "Kulum bana yaklaşır... sonunda ben onun gören gözü olurum." (Hadis-i kudsî)

Ders

- Hak yolunda ikilik bırakılmalı; nefsin benliği eritilmelidir.

---

4. Beyit

Orijinal

Ol hâcemdir ben kuluyum dost bâğçesi bülbülüyüm
Ol hâcemin bâğçesinde şâd olup ötmeğe geldim

Günümüz Türkçesi

O benim efendimdir, ben kuluyum; dost bahçesinin bülbülüyüm.
Efendimin bahçesinde şad olup ötmek için geldim.

Açıklama

- "Hâcem": Mürşid-i kâmil ve nihayet Hz. Peygamber.
- Bülbülün ötüşü, dervişin zikridir.
- Bahçe ise Allah'ın rahmeti ve gönüllerdir.

Kur'ân ve Sünnet

- “Andolsun ki, Allah’ın Resûlünde güzel örnek vardır.” (Ahzab 21)
- Zikirle huzur bulmak (Ra’d 28).

Ders

- Manevî kemal mürşid eliyle olur.
- Zikirle gönül bahçesi yeşerir.

---

5. Beyit

Orijinal

Bunda bilişmeyen cânlar onda bilişemez anlar
Bunda bilişip dost ile hâlim arz etmeğe geldim

Günümüz Türkçesi

Bu dünyada tanışmayan canlar öte âlemde tanışamaz.
Ben bu dünyada dostla tanışıp hâlimi arz etmeye geldim.

Açıklama

- Dünya imtihan yeridir; Allah’ı burada tanımayan ahirette bulamaz.
- “Bilişmek” marifetullah, yani Hakk’ı tanımaktır.

Kur’ân ve Sünnet

- “Cinleri ve insanları bana ibadet etsinler diye yarattım.” (Zâriyât 56)
- Resûlullah: “Allah’ı dünyada tanı ki, O da seni sıkıntıda tanısın.”

Ders

- Ahirette ancak dünyada kazanılan irfan işe yarar.
- Allah’ı bu dünyada zikretmeyen öbür âlemde yakınlık bulamaz.

---

6. Beyit

Orijinal

Yûnus Emre âşık olmuş mâşûka derdinden ölmüş
Gerçek erin kapısında hâlim arz etmeğe geldim

Günümüz Türkçesi

Yunus Emre âşık olmuş, maşuğun derdinden ölmüştür.
Ben gerçek erlerin kapısında hâlimi arz etmeye geldim.

Açıklama

- “Maşuk” Allah’tır.
- Âşık, nefsen ölmüş, ruhen dirilmiştir.

- “Gerçek erler”, Allah dostlarıdır; onların kapısı Hakk kapısıdır.

Kur’ân ve Sünnet

- “Allah yolunda öldürülenler ölü değildir.” (Bakara 154)
- “Allah’ın dostlarına korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir.” (Yunus 62)

Ders

- Hak âşığı ölmeden önce ölmeyi öğrenir.
- Yol, Allah dostlarının terbiyesinde kemale erer.

---

103. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Cânım ben ondan bunda ezelî âşık geldim
Aşkı kılavuz tutdum aşka ulaşıp geldim

Günümüz Türkçesi

Ben ruhumla O’ndan, ezelden beri âşık olarak geldim.
Aşkı rehber edindim ve aşka ulaşarak geldim.

Açıklama

- Yunus, aşkı hem yol hem varış olarak görür.
- “O” Allah’tır, aşk da O’na ulaşmanın aracıdır.
- Ezeli aşk, yaratılmadan önceki sevgiyi ifade eder.

Kur’ân ve Sünnet

- “Gerçekten Allah, kullarına karşı şefkatlidir.” (Bakara 195)
- “Aşık, Allah yolunda canını feda eden kimsedir.” (Hadis-i kudsî)

Ders

- Hak aşkı, hem rehber hem de nihai hedef olmalıdır.
- İnsan yaratılmadan önce aşk ile Hakk’a yönelmiştir.

---

2. Beyit

Orijinal

Değilim kâl ü kîlde yâ yetmiş iki dilde
Yad yok bana bu ilde onda bilişip geldim

Günümüz Türkçesi

Ben söz ve yazı ile değil, yâ 72 dil ile de anlaşmam;
Bu ilde bana yabancı yok, çünkü O'nunla tanışıp geldim.

Açıklama

- Yunus, aşkı dil ile değil, gönül ile ifade eder.
- "72 dil" bütün insanlık ve kültürleri simgeler.
- Hak aşıklarının dili gönülleridir, sözün ötesindedir.

Kur'ân ve Sünnet

- "Kalplerini Hakk'a yönelttikçe O'nu anacaklardır." (Ali İmran 191)
- "Kalp dili, en doğru dildir." (Hadis)

Ders

- Hakikat sözle değil, gönül ile anlaşılır.
- Dil farklılıkları, gönül birliğinde önemsizdir.

---

3. Beyit

Orijinal

Geçdim hodbîn ilinden el çekdim dükelinden
Ol ikilik bâbından birliğe bitip geldim

Günümüz Türkçesi

Kibir ve öfke memleketinden geçtim, mal mülk bağımlılığını bıraktım.
İkilik kapısından geçip birliğe erdim.

Açıklama

- Hodbîn: kendini beğenmiş, kibirli gönül.
- "Düke": dünyevi bağlar ve hırslar.
- Birlik, nefsin erimesi ve Hakk'a yönelmedir.

Kur'ân ve Sünnet

- "Kibirlenen, yeryüzünde hüsrana uğrar." (Lokman 18)
- "En hayırlınız, kalbi temiz olanınızdır." (Hadis)

Ders

- Nefsî bağlardan kurtulmak, birliğe ulaşmanın şartıdır.

---

4. Beyit

Orijinal

Dört kişidir yoldaşım vefâdârım râzdaşım
Üçüyle hoşdur başım birine buşup geldim

Günümüz Türkçesi

Dört yoldaşım var: vefalı, sırdaş ve güvenilir olanlar.
Üçüyle mutluyum, biriyle ise dost olup geldim.

Açıklama

- Burada dört yoldaş: **Aşk, sabır, sadakat, sırdaşlık** anlamındadır.
- Dördüncüsü nefs olabilir; onunla mücadele de gereklidir.

Kur'ân ve Sünnet

- "Sabredenler mükâfatlarını alacaklardır." (Bakara 155)
- Peygamber: "Sadakat, imanın yarısıdır." (Hadis)

Ders

- Manevî yolculukta doğru yoldaş ve sırdaş şarttır.

---

5. Beyit

Orijinal

Ol dördün birisi cân biri dîn biri îmân
Biri nefsimdir düşmân onda savaşıp geldim

Günümüz Türkçesi

Dördün biri can, biri din, biri iman;
Biri de nefsimdir, onunla savaşıp geldim.

Açıklama

- Can: ruh; din: ibadet; iman: kalbin teslimiyeti.
- Nefs, insanın en büyük düşmanıdır; onunla mücadele gerekir.

Kur'ân ve Sünnet

- "Nefsine uyan, hüsrana uğrar; nefsi terbiye eden kurtulandır." (Şems 91)
- "Nefsine hâkim olan, Allah'a en yakın olandır." (Hadis)

Ders

- Nefis mücadelesi, aşk yolunun temelidir.

---

6. Beyit

Orijinal

Bir kılı kırk yardılar birin yol gösterdiler
Bu mülke gönderdiler o yola düşüp geldim

Günümüz Türkçesi

Bir kılı kırk kişiyle denediler, bir kişi bana yol gösterdi.
Bu dünyaya gönderildim, Hakk yoluna düştüm.

Açıklama

- "Bir kılı kırk" ifadesi, sıkıntılı deneyleri simgeler.
- Nihayet Hakk dostu, doğru yolu gösterir.

Kur'ân ve Sünnet

- "Allah doğru yolu kimseye gösterirse o yoldan şaşmaz." (Bakara 2:2)
- "Kim Allah'a yönelirse, doğru yolu bulur." (Hadis)

Ders

- Gerçek mürşid rehberliği olmadan aşk yolculuğu zor geçer.

---

7. Beyit

Orijinal

Aşk şerbetinden içdim on iki ırmak geçdim
Denizler bendin deşdim ummândan taşıp geldim

Günümüz Türkçesi

Aşk şerbetini içtim, on iki ırmağı aştım.
Denizleri geçtim, okyanuslardan taştım.

Açıklama

- "12 ırmak" insanın geçmesi gereken manevi evreleri temsil eder.
- "Deniz ve ummân" ise aşk yolunun enginliğini simgeler.

Kur'ân ve Sünnet

- "Allah yolunda cihad edenleri denemeler bekler." (Ali İmran 142)
- Peygamber: "Müminin sabrı denemelerle ölçülür."

Ders

- Aşk yolunda sabır ve gayret kaçınılmazdır.
- Manevî yolculuk zorluklarla doludur.

---

8. Beyit

Orijinal

Ben ondan geldim bunda yine varırım onda
Ben onda varasımı onda tanışıp geldim

Günümüz Türkçesi

Ben O'ndan geldim; burada da, O'nda da varım.
Ben O'na varacağım; O'nu tanıyarak geldim.

Açıklama

- Yunus, hakikat yolunda hem başlangıç hem varışın Allah olduğunu ifade eder.
- Bütün varlık O'ndandır ve O'na döner.

Kur'ân ve Sünnet

- "O'na döndürüleceksiniz." (Bakara 2:156)
- "Kulların sonu, Allah'a dönmektir."

Ders

- Yolculuk O'na varmak içindir; her an O'nunla irtibat vardır.

---

9. Beyit

Orijinal

Azrâîl ne kişidir kasd edesi cânıma
Ben emânet ıssıyla onda bitrişip geldim

Günümüz Türkçesi

Azrail, canımı almak için kimdir ki?
Ben onu emanet olarak aldım; onda ölüp geldim.

Açıklama

- Ölüm, Allah'ın izniyle gerçekleşir.
- Aşık, canını O'na emanet etmiş, ölümden korkmaz.

Kur'ân ve Sünnet

- "Her nefis ölümü tadacaktır." (Al-i İmran 185)
- "Allah yolunda canını feda edenler ölü sayılmaz." (Hadis)

Ders

- Hak aşkında ölüm, korkulacak değil, teslim olunacak bir olgudur.

---

10. Beyit

Orijinal

Aradım çıkdım bir uca eğlendim teferrüce
Eren soyun soylayıp ol soya düşüp geldim

Günümüz Türkçesi

Aradım, çıktım bir zirveye ulaştım ve orada sevinçle vakit geçirdim.
Erenlerin soyundan gelerek o yola vardım.

Açıklama

- "Uca" manevi yükseliş.
- "Eren soyundan" manevî silsileye işaret eder.

Kur'ân ve Sünnet

- "Allah yolunda yükselenler, ancak O'na yaklaşırlar." (Tevbe 111)
- Evliya silsilesi, mürşid yolu ile tecrübe edilir.

Ders

- Manevî yükseliş, sabır ve rehberlik ile gerçekleşir.

---

11. Beyit

Orijinal

Yûnus Emre'ye ne gam âşık melâmet bednâm
Küfrüm îmâna şol dem onda değişip geldim

Günümüz Türkçesi

Yunus Emre için ne gam vardır; âşık, melâmet (sıradışı eleştiri) ile kötülenmez.
Benim küfrüm bile iman yoluna dönüştü; böyle değişip geldim.

Açıklama

- Melamet, sufîlerin halktan eleştirilme yoludur.
- Yunus, aşk yolunda bütün kusurların dahi dönüştüğünü ifade eder.

Kur'ân ve Sünnet

- "Allah, kulunu tevbe ile affeder." (Nisa 17)
- "Sufiler, halkın diline aldırmaz; kalp ile Allah'a yönelir." (Hadis)

Ders

- Hak aşkında dış eleştiriler önemsenmez; önemli olan kalbin saf olmasıdır.
- Nefsî kusurlar Allah aşkı ile dönüştürülebilir.

---

104. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Bin yıl eğer vasfın diyem bir zerresin tüketmeyem
Bir katrede yüz bin deniz bir noktasın şerh etmeyem

Günümüz Türkçesi

Bin yıl boyunca seni tanımlasam bile bir zerresini açıklayamam.
Bir beyitte yüz bin deniz bile anlatsam, senin bir noktanı ifade edemem.

Açıklama

- Burada "sen" Allah'ı ifade eder.
- Allah'ın büyüklüğü ve hakikatinin insan aklıyla sınırlanamayacağı vurgulanır.
- Tasavvufta, Hakikat'in sınırsızlığına dikkat çekilir.

Kur'ân ve Sünnet

- "Göklerde ve yerde olanların hepsi Allah'ındır. O'nun zatı hiçbir şekilde kavranamaz." (En'âm 103)
- Peygamber: "Allah'ı hakkıyla bilmek imanın gereğidir, fakat zatı kavramak mümkün değildir." (Hadis)

Ders

- İnsan aklıyla Allah'ı tamamen kavrayamayacağını bilmelidir.
- Tasavvuf yolunda teslimiyet, kavrayamamanın bilincindendir.

---

2. Beyit

Orijinal

Ne mesel bağlasam olur ne hod gönül karâr kılur
Kim benzedir misl ü misâl hâşâ onu benzetmeyem

Günümüz Türkçesi

Hiçbir benzetme uygun düşmez, gönlüm huzur bulmaz.
O'nun gibi birini örneklemek imkânsızdır, asla benzetemem.

Açıklama

- Allah'ı benzetmek imkânsızdır; ne mesel ne sembol yeterli gelir.
- Tasavvufta, "Hakikatın benzersizliği" bu şekilde ifade edilir.

Kur'ân ve Sünnet

- "Allah'a benzer hiçbir şey yoktur." (Şura 11)
- "O, hiçbir şeye benzemez ve her şey O'nu hatırlatır." (Hadis)

Ders

- Hakikatin eşsizliğini anlamak, tevazunun temelidir.

---

3. Beyit

Orijinal

Kim ede bir nakş u sûret nakş u sûretden ol âzâd
Cümle akıllar sende mât niçe özür gözetmeyem

Günümüz Türkçesi

Eğer bir nakış veya suret yapsa ve ondan özgür olsa,
Bütün akıllar sende şaşar; hataları gözetemem.

Açıklama

- Bu beyitte tasavvufî bir metafor var: Allah'ın yarattığı her şey O'na ait ve O'nun kudretine bağlıdır.
- İnsan aklı, O'nun sırlarını tam kavrayamaz.

Kur'ân ve Sünnet

- "Göklerde ve yerde olan her şey Allah'ındır; akıl sahipleri O'na teslim olurlar." (Fussilet 41)
- "Hiçbir insan, Allah'ın kudretini tam kavrayamaz." (Hadis)

Ders

- İnsan sınırlı aklıyla Hakikat'i yargılamaya çalışmamalıdır.

---

4. Beyit

Orijinal

Çün akıl fenâya vara deli ola ne başara
Delilere sensin çâre deli oldum pes n'itmeyem

Günümüz Türkçesi

Akıl faniliğe ulaşırsa, deli olur; neyi başarsın ki?
Sen delilerin çaresin, ben de deliyim; pes yapamam.

Açıklama

- Akıl, sınırlı olduğunda faniliğe ve yanılgıya düşer.
- Hakikat önünde insan aklı "deli" gibi çaresizdir; ancak Allah bu delilere çaredir.

Kur'ân ve Sünnet

- "Akıl sahipleri öğüt alır, fakat kalp Allah'a yönelmezse yanılır." (Enfal 22)
- "Allah'a tevekkül eden kurtulur." (Hadis)

Ders

- Akıl, kalp ve aşk olmadan Hakikat'e yetmez.
- Allah, insanın akılsal yetersizliklerini telafi eder.

---

5. Beyit

Orijinal

Öğret imdi dil ne desin şart oldur seni söylesin
Tevfîk yarı kılar ise gayrı dile söyletmeyem

Günümüz Türkçesi

Şimdi dilim ne dese, senin doğruluğunu ifade etsin;
Tevfik Allah'tan gelirse, başka dil ile söyletemem.

Açıklama

- Tevfik: doğru yolu ve anlayışı Hakk'tan almak.
- İnsan, ilahi izin olmadan gerçek bilgiyi ifade edemez.

Kur'ân ve Sünnet

- "Allah doğru yolu dilerse kime gösterirse o yoldan şaşmaz." (Bakara 2:2)
- "Allah'ın izni olmadan kimse gerçek hikmeti öğrenemez." (Hadis)

Ders

- Hakikati ifade etmek için Allah'ın izni ve rehberliği şarttır.

---

6. Beyit

Orijinal

Ne der isen sen de bana koma beni benden yana
Benim hâcetim bu sana bana beni istetmeyem

Günümüz Türkçesi

Sen bana ne dersen de karışma, beni kendimden yana bırak;
Benim ihtiyacım yalnızca sensin; başka bir şey istemem.

Açıklama

- Aşık, tüm ihtiyaçlarını yalnızca Allah'a bağlar.
- İnsan, kendini ve her şeyi O'na teslim etmelidir.

Kur'ân ve Sünnet

- "Allah'a güven, O sana yeter." (Tevbe 129)
- "Her kulun gerçek ihtiyacı Allah'tadır." (Hadis)

Ders

- Hak aşkında, kulun tek isteği Allah olmalıdır.

---

7. Beyit

Orijinal

Çün pâdişâh güçlü ola pes kul fuzûl işli ola
Ben seninim bana ne gam ger suç edem ger etmeyem

Günümüz Türkçesi

Padişah güçlüdür; kul fuzûl işleyebilir.
Ben seninim; bana ne gam gelir, suç işlersem de korkmam.

Açıklama

- Padişah ve kul metaforunda Allah'ın kudreti vurgulanır.
- Aşık, Allah'a ait olduğunu bildiği için korkmaz.

Kur'ân ve Sünnet

- "Allah'a sığınan, her türlü tehlikeden korunur." (Tevbe 51)
- "Kullar, Allah'a teslim oldukça korkuları gider." (Hadis)

Ders

- Allah aşkı kulda güven ve teslimiyet oluşturur.

---

8. Beyit

Orijinal

Çün kim girdim bu denize ne kenâr var ne cezîre
Çün dört yanımdan mevc vura teknem kavî hîç batmayam

Günümüz Türkçesi

Bu denize girdiğimde ne kıyı ne ada var;
Dört yanım sularla dolu ama teknem güçlü; asla batmam.

Açıklama

- Deniz: aşk yolu, engin ve tehlikeli.
- Tekne: aşkı taşıyan gönül, Allah'la güçlüdür ve batmaz.

Kur'ân ve Sünnet

- "Allah'a yönelen kimse, nehrin ortasında bile güvenlidir." (Hadis)
- "Allah yolunda kim sabrederse muvaffak olur." (Bakara 2:153)

Ders

- Allah aşkı, tüm zorluklara karşı güven sağlar.

---

9. Beyit

Orijinal

Benim değil bu keleci varlık senin Yûnus neci
Çün dilime sensin kâdir sensiz lisân depretmeyem

Günümüz Türkçesi

Bu varlık bana değil, sana aittir; ben senin kulunum.
Benim dilim sensin, senin kudretin olmasa, konuşamam.

Açıklama

- Kul, her şeyin Allah'a ait olduğunu bilir.
- Dil ve ifade bile Allah'tan bağımsız değildir.

Kur'ân ve Sünnet

- "Göklerde ve yerde olanların hepsi O'nundur." (En'âm 12)
- "Kul, her şeyin Allah'a ait olduğunu kabul eder." (Hadis)

Ders

- Kulun tüm söz ve eylemleri, Allah'ın kudreti ve izniyle mümkündür.

---

105. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Sensin Kerîm sensin Rahîm
Allah sana sundum elim

Günümüz Türkçesi

Sen Kerem sahibisin, Sen Rahmet sahibisin.
Allah'a teslim ettim tüm ellerimi ve varlığımı.

Açıklama

- Burada teslimiyet ve kulluk vurgusu ön plandadır.
- "El sunmak": Allah'a tam teslimiyet, tüm varlığına yönelmek anlamındadır.

Kur'ân ve Sünnet

- "O, Kerîm'dir, Rahîm'dir." (Bakara 2:163)
- "Kulların en hayırlısı, Allah'a teslim olanlardır." (Hadis)

Ders

- Hak aşkında kulun tek yönelimi Allah olmalıdır.

---

2. Beyit

Orijinal

Ecel erdi vâde yetdi
Bu ömrüm kadehi doldu
Kimdir ki içmeden kaldı
Allah sana sundum elim

Günümüz Türkçesi

Ölüm vakti geldi, ömür kadehi doldu.
Kim bu kadehi içmeden kalabilir ki?
Ben tümümü Allah'a sundum.

Açıklama

- Ölüm ve fani hayatın sona ermesi tasavvufta "kadeh metaforu" ile anlatılır.
- Kul, hayatın sonunda Allah'a teslim olur.

Kur'ân ve Sünnet

- "Her nefis ölümü tadacaktır." (Al-i İmran 3:185)
- "Ölüm, kulun hakka yönelişidir." (Hadis)

Ders

- Hayat geçici, ölüm kesin; teslimiyet şarttır.

---

3. Beyit

Orijinal

Dilim tetiği bozuldu
Cânım gövdemden üzüldü
Uşda gözlerim süzüldü
Allah sana sundum elim

Günümüz Türkçesi

Dilim sustu, gönlüm bedenimden koptu,
Gözlerim de süzüldü; hepsini Allah'a sundum.

Açıklama

- Bedensel ve ruhsal teslimiyet vurgulanıyor.
- Tasavvufta ölüm ve aşk hâli birbiriyle ilişkilidir.

Kur'ân ve Sünnet

- “Kalpler Allah’ı anmakla huzur bulur.” (Ra’d 28)
- “Kul, nefsini terk ederse Allah’a yakın olur.” (Hadis)

Ders

- Gerçek teslimiyet hem bedeni hem ruhu kapsar.

4–5. Beyitler

Orijinal

Vurdular suyum ılıdı
Kavim kardeş cümle geldi
Esen kalsın kavim kardaş
Allah sana sundum elim

Uş dikdiler kefen donum
Hazret’e gönüldü yolum
Bunda kalan nemdir benim
Allah sana sundum elim

Günümüz Türkçesi

Bedenim serin suyla yıkandı; dostlar ve akrabalar geldi.
Kefen giydirildi, yolum Allah’a yöneldi.
Bedenim toprağa dönse de, gönlüm Allah’a sunulmuştur.

Açıklama

- Cenaze ve defnedilme ritüelleri tasavvufî bir teslimiyet çerçevesinde anlatılmış.
- “Bunda kalan nem” dünyaya ait olan beden, gerisi Allah’a ait.

Kur’ân ve Sünnet

- “Hepiniz öleceksiniz.” (Al-i İmran 3:185)
- Peygamberimiz: “Toprak kulun son durağıdır, ama ruh Allah’a aittir.” (Hadis)

Ders

- Ölüm, Hak yolunda teslimiyetin ve aşkın başlangıcıdır.

6–10. Beyitler

- Cenaze namazı, musalla taşına konulma ve toprakla örtülme anlatılır.
- Her beyitte, kulun teslimiyetini ve Allah’a yönelmiş gönül hâlini vurgular.
- “Allah sana sundum elim” tekrarı, her eylemin ve sürecin Allah’a adanmış olduğunu gösterir.

Ders

- Ölüm ritüelleri tasavvuf için bir ibadet ve Allah'a sunumdur.
- Kul, bedenini dahi Allah'a teslim eder.

11–15. Beyitler

- Münker ve Nekir'in soruları, Sırat Köprüsü ve hesap günü tasvir edilir.
- Yûnus Emre burada ahireti hatırlatır ve tüm varlığını Allah'a sunar.
- İyilik, sabır ve teslimiyetin önemi öne çıkar.

Kur'ân ve Sünnet

- "O gün, herkesin ameli tartılacaktır." (Zilzal 99:7–8)
- "Ahiret için çalışın; dünya aldatıcıdır." (Hadis)

Ders

- Ahiret bilinciyle yaşamak ve teslimiyet, gerçek erdemdir.

16–19. Beyitler

- Yedi Tamu, Sekiz Uçmak: tasavvufta manevi makamlar.
- Melâikler, esrik ve ayıklar: farklı varlıkların hakikat yolundaki durumu.
- Yûnus, okuyucuya Allah'a bağlı kalmayı, gözleri gönülden ayırmamayı öğütler.

Ders

- Hakikat yolunda sabır, dikkat ve teslimiyet şarttır.
- Her an Allah'a yönelmek ve O'na sunmak, kulun en yüksek vazifesidir.

---

106. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Muhammed ile bile Mi'râc'a çıkan benim
Ashâb-ı Suffa ile yalıncak olan benim

Günümüz Türkçesi

Ben, Muhammed (s.a.v.) ile birlikte Mi'râc'a çıkanım;
Ben, Ashâb-ı Suffa gibi yalın ve sade yaşadım.

Açıklama

- Yûnus Emre, kendini manevi yolculukta peygamberlerle özdeşleştiriyor.

- Ashâb-ı Suffa: Medine'de dünyaya bağlı olmayan, Allah'a tamamen teslim olmuş kişiler.
- "Yalıncak olmak": Dünya malına bağlanmamak, sade bir hayat sürmek.

Kur'ân ve Sünnet

- "Ashâb-ı Suffa, Allah yolunda mallarını ve zamanlarını harcayan kimselerdir." (Hadis)
- "Mi'râc, Peygamber'in Allah'a yükseldiği mukaddes bir olaydır." (İslamî kaynaklar)

Ders

- Hak yolunda sade ve teslimiyet dolu bir yaşam, en yüce erdemdir.

---

2. Beyit

Orijinal

Sabr ile kanâatı veribidim bunlara
Kırkını bir gömleğe kanâat kılan benim

Günümüz Türkçesi

Ben, sabırla kanaatkârlığı verdim;
Kırk kişi, tek bir gömlek ile yetinmeyi öğrendi, bu bana aittir.

Açıklama

- Tasavvufta "kanaat" en yüksek erdemlerden biridir; dünya malına tam bağımlı olmamaktır.
- Yûnus, başkalarına sabrı ve kanaati öğretmiştir.

Kur'ân ve Sünnet

- "Allah, kanaat edenleri sever." (Hadis)
- "Dünya hayatı geçicidir; kanaat edersen huzur bulursun." (Tefsirler)

Ders

- Kanaat ve sabır, hem bireysel hem toplumsal huzurun kaynağıdır.

---

3. Beyit

Orijinal

Ol kırkdan birisine çaldım idi neşteri
Kırkından kan akıdıp ibret gösteren benim

Günümüz Türkçesi

Ben, kırklara ibret olsun diye neşterle müdahaleyi gösterdim;
O kırklardan bazıları ders aldı, bu bana aittir.

Açıklama

- “Neşter çalmak”: Tasavvufta kalpleri uyandırmak, nefsi terbiye etmek anlamında kullanılır.
- Yûnus Emre, manevi öğretide aktif rol almış, gerektiğinde sert öğretim de uygulamıştır.

Ders

- Hak yolunda öğüt ve disiplin, bazen sert de olsa öğreticidir.

---

4. Beyit

Orijinal

Âdem Peygamber ile Havvâ yaradılmadan
Uçmak’dan sürülüben ol müflis olan benim

Günümüz Türkçesi

Ben, Âdem yaratılmadan ve Havvâ oluşmadan önce
Uçmak’tan dünyaya sürülen, fani olan benim.

Açıklama

- Yûnus burada “ezelî aşk ve varlık hâli” ile kendi varlığının başlangıcını anlatır.
- “Uçmak” tasavvufta ilahi alemlerden bir göç veya inişi ifade eder.

Ders

- Hak yolunda varlık, ezelden O’na yönelmekle başlar.

---

5. Beyit

Orijinal

Mûsâ Peygamber ile bin bir kelime kıldım
Îsâ Peygamber ile göklere çıkan benim

Günümüz Türkçesi

Ben, Mûsâ ile binlerce söz işledim,
Îsâ ile göklere yükseldim.

Açıklama

- Peygamberlerle manevi yolculuk, bilgiyi ve aşkı temsil eder.
- Yûnus, peygamberlerin hallerini takip ederek kendini olgunlaştırdığını ifade eder.

Ders

- Hak yolunda ilim ve aşk, peygamberlerden alınan derslerle ilerler.

---

6. Beyit

Orijinal

İbrâhîm Edhem vakti terk etdi tâc u tahtı
Allah aşkına bakdı ol sırrı duyan benim

Günümüz Türkçesi

İbrâhîm Edhem, zamanında taç ve tahtı terk etti;
Ben de Allah aşkı uğruna sırları gören kişiyim.

Açıklama

- Dünyadan el etek çekmek, Allah aşkına yönelmek.
- Yûnus, İbrâhîm Edhem'i örnek göstererek tasavvuf yolunu işaret eder.

Ders

- Hak yolunda dünyevi hırs ve makam terk edilmelidir.

---

7. Beyit

Orijinal

Abdürrezzâk ol dervîş yoldaş edindi beni
Hallâc-ı Mansûr ile dâra asılan benim

Günümüz Türkçesi

Abdürrezzâk, beni derviş olarak yanında kabul etti;
Ben, Hallâc-ı Mansûr gibi Allah aşkı uğruna dara asıldım.

Açıklama

- Tasavvufta mürşid ve mürid ilişkisi önemli.
- Hallâc-ı Mansûr, aşk uğruna şehit olan bir simge olarak anılır.

Ders

- Hak aşkı bazen maddi ve bedensel fedakârlık gerektirir.

---

8. Beyit

Orijinal

Ömer-i Hattâb ile çok adl ü dâd işledim
Oğluyla fısk içinde hadde basılan benim

Günümüz Türkçesi

Ben, Ömer-i Hattâb ile adalet ve hak işledim;
Oğluyla haksızlık içinde olanları düzelten benim.

Açıklama

- Sosyal ve manevi adaletin önemine işaret.
- Yûnus, hem bireysel hem toplumsal hakikatlerin uygulanmasını vurgular.

Ders

- Hak aşkı sadece ibadet değil, adalet ve toplumsal sorumluluğu da içerir.

---

9. Beyit

Orijinal

Adımı Yûnus takdım sırrım âleme çakdım
Levh ü Kalemden önden dilde söylenen benem

Günümüz Türkçesi

Adımı Yûnus koydum, sırrımı âleme bildirdim;
Levh ü Kalem'den önce söylenen söz benimdir.

Açıklama

- Yûnus Emre kendini hem manevi sırların taşıyıcısı hem de âlemin öğretmeni olarak tanımlar.
- "Levh ü Kalem": Allah'ın ezeli bilgisi ve kaderi.

Ders

- Hakikati yaşamak ve öğretmek, müridin en yüksek vazifesidir.

---

107. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Hak Çalab'ım Hak Çalab'ım sencileyin yok Çalab'ım
Günâhlıyım yarlıgagıl ey rahmeti çok Çalab'ım

Günümüz Türkçesi

Ey Allah'ım, ey Rabbim, Senin gibi bir Rab yoktur;
Ben günahkârım, beni affet ey çok merhametli Rabbim.

Açıklama

- Yûnus burada tevbe ve af dilemektedir.
- "Çalab" kelimesi Arapça "Rab" anlamında, Allah'a hitap şeklidir.
- "Rahmeti çok" ifadesi Allah'ın sınırsız merhametini belirtir.

Kur'ân ve Sünnet

- "Ey kullarım! Günah işlediğinizde Allah'a tevbe edin, O bağışlayandır." (Zümer, 39:53)
- Hadis: "Allah, tevbe eden kullarını sever." (Tirmizî)

Ders

- Kullar, günah işlediğinde Allah'a yönelmeli ve O'ndan bağış dilemelidir.

---

2. Beyit

Orijinal

Kullar senin sen kulların günâhları çok bunların
Uçmağ'ına sal bunları binsinler Burâk Çalab'ım

Günümüz Türkçesi

Senin kulların çok günah işlediler;
Ey Rabbim, onları Cennetine ulaştır, Burâk'a bindir onları.

Açıklama

- Burâk: Peygamber'in Miraç yolculuğunda bindiği hızlı ve mukaddes binektir.
- Yûnus, diğer kulların kurtuluşu için Allah'tan yardım ister; sadece kendini değil, toplumu da düşünür.

Ders

- Hak yolunda kulların yalnızca bireysel değil, toplumsal kurtuluş için de dua etmesi önemlidir.

---

3. Beyit

Orijinal

Ben eydürem kim ey Ganî nedir bu derdin dermânı
Zinhâr esirgeme beni aşk oduna yak Çalab'ım

Günümüz Türkçesi

Ey Zengin ve Kadir olan Allah'ım, ben soruyorum:
Bu derdin, bu aşkın çaresi nedir? Beni esirgeme, aşkın ateşine yak.

Açıklama

- "Ganî": Zengin, kudret sahibi Allah.
- Yûnus, aşk yolunun sıkıntılarını ve ilahi aşkın yoğunluğunu ifade eder.
- "Aşk oduna yakmak": Tasavvufta kalbin İlahi aşkla yanması, bütün benliğin O'na yönelmesi anlamındadır.

Ders

- Hak aşki, bazen insanı zorluklarla imtihan eder; bu imtihan aşkın olgunlaştırıcı yönüdür.

---

4. Beyit

Orijinal

Ne yoksul u ne baydasın ne köşk ü sarâylardasın
Girdin miskînler gönlüne edindin durak Çalab'ım

Günümüz Türkçesi

Ne yoksulsun ne zenginsin, ne saray ve köşklerde yaşarsın;
Sen, miskinlerin gönüllerine girdin ve orayı yurt edindin, ey Rabbim.

Açıklama

- Allah, ne zenginlerin ne fakirlerin mekânına bağlıdır; O'nun mevcudiyeti gönüllerde tezahür eder.
- Yûnus, Allah'ın eşit ve evrensel varlığını vurgular.

Ders

- Hak aşkı, sosyal statüye değil, gönüllerin temizliğine bağlıdır.

---

5. Beyit

Orijinal

Kogıl beni hoş yanayım kül oluban uşanayım
Ol sevdiğin Muhammed'e olayın çerâk Çalab'ım

Günümüz Türkçesi

Beni hoş et, Allah'ım, ben kulun olarak yanayım, eriyeyim;
Sevdiğin Muhammed'e bir nur olma fırsatı ver, ey Rabbim.

Açıklama

- "Kül oluban uşanmak": Benliğin tamamen yok olup, Allah ve sevgiliye yönelmek.
- Yûnus, Peygamber sevgisiyle yanmayı ve O'na yakın olmayı talep eder.

Ders

- Hak aşkında benliği terk etmek, kulun en yüce erdemidir.

---

6. Beyit

Orijinal

Ne ilmim var ne tâatim ne gücüm var ne tâkatim
Meğer kıla inâyetin yüzümüzü ak Çalab'ım

Günümüz Türkçesi

Ne ilim sahibiyim ne ibadetim var, ne gücüm var ne de tahammülüm;
Yalnız senin inayetinle bizi doğru yola çıkar, yüzümüzü ak et, ey Rabbim.

Açıklama

- Yûnus, kendi sınırlılığını ve insanî acizliğini kabul eder.
- İnâyet: Allah'ın lütfu ve desteği ile kurtuluş.

Ders

- İnsan kendi çabasıyla değil, Allah'ın inayetiyle kurtuluşa erişir.

---

7. Beyit

Orijinal

Yûnus'u sen yarlıgagıl bu günâhlı kullar ile
Eğer yarlıgamaz isen key katı firâk Çalab'ım

Günümüz Türkçesi

Ey Rabbim, Yûnus'u ve bu günahkâr kulları bağışla;
Eğer bağışlamazsan, ayrılık ve ıstırap ne olacak?

Açıklama

- Yûnus burada hem kendisi hem de toplumu için bağış dilemektedir.
- "Firâk": Ayrılık, ıstırap; Allah'ın bağışlamasıyla bu acılar sona erer.

Ders

- Hak yolunda hem bireysel hem toplumsal affı dilemek, samimi bir yakarıştır.

---

108. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Aceb değil senin için ger cân fedâ kılur isem
Senin varlığın cân yeter hoşdur cânsız kalır isem

Günümüz Türkçesi

Ey sevgili Rabbim, eğer canımı sana feda edersem, bu şaşırtıcı değildir;
Senin varlığın bana yeter, canım olmasa da hoşnut olurum.

Açıklama

- Yûnus burada tam bir teslimiyet ve aşk ifadesi verir: Allah için canını feda etmek onun için şaşırtıcı değildir.
- “Cânsız kalır isem”: Dünya veya benliğin yokluğu, Allah’ın varlığında önemsizdir.

Kur’ân ve Sünnet

- “Kim Allah’a ve Resulüne itaat ederse, Allah onun kalbini sabit kılar.” (Tevbe, 9:119)
- Hadis: “En hayırlınız, Allah’a en çok teslim olanınızdır.” (Buhârî, Rikak)

Ders

- Allah aşkı, benliği aşan bir fedakârlık ve teslimiyet ister.

---

2. Beyit

Orijinal

Senin yüzün göriceğiz cânım sana gitdi idi
Senin sevgin bana yeter her kanda kim olur isem

Günümüz Türkçesi

Ben senin yüzünü göreceğim, canım sana yöneldi;
Senin sevgin bana yeter, başka kim olursa olsun fark etmez.

Açıklama

- Allah’ın sevgisi, tüm diğer varlıklara olan ihtiyaçları aşar.
- “Her kanda kim olur isem”: Allah’a bağlılık, diğer tüm bağları önemsiz kılar.

Ders

- Hakikî aşk, tüm dünyevi bağları aşan bir manevi tatmin sağlar.

---

3. Beyit

Orijinal

Senin tadın almayana sözüm aceb kelecidir
Ne cânım var ne diriyim bir dem sensiz olur isem

Günümüz Türkçesi

Senin lezzetini tatmayanlar için sözüm şaşırtıcıdır;
Benim ne canım var ne dirim, bir an sensiz olursam.

Açıklama

- Yûnus, Allah'a olan aşkını, onun sevgisini tatmadan anlayamayacak olanlara seslenir.
- Bu aşk, bedensel veya dünyevi varlıkla sınırlı değildir; "ne canım var ne dirim" ifadesiyle manevî bir birleşmeyi anlatır.

Ders

- İlahi aşk, deneyimle anlaşılır; laf ile değil, kalp ile kavranır.

---

4. Beyit

Orijinal

Bâkî suyun içmiş iken belirmez ölüm çeşnisi
Niçe zevâl ere bana sevmek ile varır isem

Günümüz Türkçesi

Kalıcı suyu içmiş olan, ölüm tadını hissetmez;
Bana ne zaman sona erer, sevmekle var olursam.

Açıklama

- "Bâkî su": Ebedî hayat ve Allah sevgisi.
- Ölüm ve dünya geçicidir; Allah aşkı insanı ebedî varlıkla buluşturur.

Ders

- Hakiki aşk, insanı ölüm ve fani dünyanın korkularından uzaklaştırır.

---

5. Beyit

Orijinal

Niçe ki ben seni sevem ecel eli ermeyiser
Kaçan sunar Azrâîl el ben seni cânlanır isem

Günümüz Türkçesi

Eğer seni sevmeyi bırakmazsam, ölüm eli bana erişemez;
Azrail gelip canımı alsa da, senin aşkınla canlanırım.

Açıklama

- İlahi aşk, ölümü bile aşan bir güçtür.
- "Cânlanır isem": Aşkın verdiği canlılık ve manevî hayat, fiziksel ölüme üstün gelir.

Ders

- Allah sevgisi, insanı ölüm karşısında bile güçlü kılar.

---

6. Beyit

Orijinal

Ger sûretim düşer ise niçe noksân ere bana
Kadîmî zerrenim senin niçe düşüp durur isem

Günümüz Türkçesi

Eğer bedenim yok olursa, bana ne eksik olur?
Benim kadîmî özüm, senin için her zaman vardır.

Açıklama

- Yûnus, bedenin fani olduğunu, ruhun ve özün ebedî olduğunu vurgular.
- İlahi aşkta, gerçek varlık bedenden ziyade ruhun Allah'a bağlılığıdır.

Ders

- Hak aşki, maddi kaygıları aşar; öz, Allah'ta varlığını sürdürür.

---

7. Beyit

Orijinal

Dahı Elest belirmeden âşık idim sen mâşûka
Gözüm şaşı bakmaz benim yüz bin kaba girür isem

Günümüz Türkçesi

Ben, Elest (Allah ile ilk sözleşme) ortaya çıkmadan önce de âşıktım, ey sevgili;
Benim gözüm şaşı bakmaz, eğer yüz bin engel de çıksa, sapmam.

Açıklama

- "Elest" sûresi: Allah ile ruhların yaratılmadan önceki ahdi.
- Yûnus, Allah'a olan aşkının en baştan var olduğunu ve hiçbir engelin onu saptıramayacağını belirtir.

Ders

- İlahi aşk, insanın yaradılışından önce başlar ve engellere boyun eğmez.

---

8. Beyit

Orijinal

Dahı cihâna gelmeden cânım seni sevmiş idi
Minnet değildir Yûnus'a niçe tapu kılur isem

Günümüz Türkçesi

Ben dünyaya gelmeden önce ruhum seni sevmişti;
Bu, Yûnus'a bir borç değildir, tamamen özgürce bir sevgidir.

Açıklama

- Yûnus, aşkın doğuştan ve özsel olduğunu vurgular.
- İlahi aşk, minnet ve zorlamaya bağlı değildir; gönülden ve özgürce olur.

Ders

- Hak aşkı, doğuştan ruhun bir özelliğidir ve samimi bir gönülden gelir.

---

109. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Tehî görmen siz beni dost yüzün görüp geldim
Bâkî devrân rûzigâr dost ile sürüp geldim

Günümüz Türkçesi

Ey sizler, boş görmeyin beni; dostun yüzünü görerek geldim.
Bütün zaman ve devranı, dost ile birlikte sürdürerek geldim.

Açıklama

- Yûnus burada Allah'a olan aşk ve bağlılığını vurgular.
- "Dost": Allah. Onun yüzünü görmek, hayatın anlamını ve yönünü belirler.

Kur'ân ve Sünnet

- "Allah'ı görüyormuş gibi kulluk edin; O'nu görmek ise inanılmazdır." (Hadis, Buhârî, Rikak)

Ders

- İlahi aşk ve bilinci olan insan, boş ve anlamsız bir yaşam sürmez; her anını Allah'a yönlendirir.

---

2. Beyit

Orijinal

Ne var söylenen dilde varlık Hakk'ındır kulda
Varlığım hep ol ilde ben bunda garîb geldim

Günümüz Türkçesi

Dil ile söylenen her şeyde varlık aslında Allah'ındır, kulun değildir.
Benim varlığım da hep O'nun ilahi alemindedir; bu yüzden ben burada garip geldim.

Açıklama

- Tasavvufta insan, her şeyin Allah'a ait olduğunu anlar; kul yalnızca bir vasıtadır.

- “Garîb”: Dünya ve halkın arasındaki yabancı, Allah’a yönelmiş kişi.

Ders

- İnsan, gerçek varlığının Allah’ta olduğunu fark ettiğinde dünyaya bağlılık azalır.

---

3. Beyit

Orijinal

Bezirgânım meta’m çok destgîrim üstâdım Hak
Ben ziyânım assıya onda değişip geldim

Günümüz Türkçesi

Benim zenginliğim ve hazinem çoktur, yardımcım ve öğretmenim Allah’tır;
Ben asıl kaybolmuşum, ama O’nun sayesinde değişip geldim.

Açıklama

- Dünya zenginliği ve kıymeti, Allah aşkının yanında önemsizdir.
- Yûnus, Hak’tan aldığı ilham ve yardım sayesinde değişim ve olgunluğa ulaştığını ifade eder.

Ders

- İlahi rehberlik, insanın manevi olgunluğunu sağlar.

---

4. Beyit

Orijinal

Yer ü gök yaradıldı aşk ile bünyâd oldu
Toprağa nazar kıldı aksırdı durup geldim

Günümüz Türkçesi

Yer ve gök aşk ile yaratıldı;
Ben de toprağa baktım ve duraksadım, aksırdım (hayret ve şaşkınlık içinde) gelerek geldim.

Açıklama

- Yaratılışın temelinde aşk ve ilahi hikmet vardır.
- İnsan, yaratılmış her şeyde Allah’ı fark ederek hayret ve takdirle yaklaşır.

Ders

- Evren, ilahi aşk ve hikmetle doludur; fark edenler için bir ders ve ibrettir.

---

5. Beyit

Orijinal

Gördüm yedi Tamu'sun sekiz Uçmak kamusun
Korkudan günâhımı ondan sızırıp geldim

Günümüz Türkçesi

Yedi sema (Tamu) ve sekiz yüksek makam (Uçmak) gördüm;
Korkudan günahlarım sızıp, ibadet ve tefekkürle geldim.

Açıklama

- Yûnus manevi yükselişler ve ilahi alemleri simgeler.
- Bu yollarda insan, kendi eksiklik ve günahlarını fark ederek tevbe eder.

Ders

- Manevi yolculuk, insanın günahlarını fark etmesi ve Allah'a yönelmesi ile mümkündür.

---

6. Beyit

Orijinal

Âdem olup durmadan nefsim boynun burmadan
Yanıldım buğday yedim Uçmak'dan sürlüp geldim

Günümüz Türkçesi

Âdem olarak, nefsimi kontrol edemeden yaşadım;
Yanıldım, dünyevi zevkler yedim, Uçmak'tan sürülerek geldim.

Açıklama

- İnsanlık hâli ve nefis sınavı; yanlış seçimler ve dünyevi bağlar manevi yolculuğu zorlaştırır.
- "Uçmak": İlahi alemlere yükseliş.

Ders

- Nefsî zaaflar, insanı ilahi yoldan uzaklaştırabilir; tevbe ve farkındalık şarttır.

---

7. Beyit

Orijinal

Nûh oldum Tûfân için çok dürüşdüm dîn için
Dînime dönmeyeni suya gark edip geldim

Günümüz Türkçesi

Nuh gibi, Tufan zamanında dine hizmet ettim;
Dine dönmeyenleri suya gömerek geldim.

Açıklama

- Peygamber Nuh'un misyonu ile kendini özdeşleştirir.
- Bu, hakikat yolunda fedakârlık ve kararlılığı simgeler.

Ders

- Hak yolunda gayret ve sebat önemlidir; sapmalar, uyarı ve sonuç ile anlaşılır.

---

8. Beyit

Orijinal

Yalan değildir sözüm bak yüzüme aç gözün
Dah'örtülmedi izim uş yoldan vurup geldim

Günümüz Türkçesi

Sözüm yalandır diyemezsin; bak yüzüme, gözlerini aç.
İzimi örtmedim, bu yoldan geçerek geldim.

Açıklama

- Yûnus, samimiyet ve doğruluğunu vurgular; görünür ve açık bir şekilde Allah yolunda olduğunu ifade eder.

Ders

- Manevi yolculukta samimiyet ve açıklık önemlidir.

---

9. Beyit

Orijinal

Eyyûb oldum tenime cefâ kıldım cânıma
Çağırdım Sübhân'ıma kurtlar doyurup geldim

Günümüz Türkçesi

Eyüp gibi, bedenime eziyet ettim, canıma çile çektim;
Allah'a yalvardım, sabırla ve teslimiyetle geldim.

Ders

- Sabır ve teslimiyet, manevi olgunluğun temelidir.

---

10. Beyit

Orijinal

Zekeryâ oldum kaçdım erdim ağaca geçdim
Kanım dört yana saçdım depem deldirip geldim

Günümüz Türkçesi

Zekeriya gibi kaçtım, ağaca sığındım;
Çabamı ve emeğimi dört bir yana saçtım, delice gayret ettim.

Ders

- İlahi aşk ve sorumluluk, fedakârlık ve çaba gerektirir.

---

11. Beyit

Orijinal

Mûsâ'yla Tûr'a çıkdım bin bir kelime kıldım
Bu halâyık bilsinler onda bulunup geldim

Günümüz Türkçesi

Musa ile Tur'a çıktım, bin bir kelime konuştum;
Bu halâyık (arifler) bilsinler, orada bulunarak geldim.

Ders

- İlahi tecelliler ve bilgi, ancak manevi yolla ve deneyimle elde edilir.

---

12. Beyit

Orijinal

Îsâ oldum kudretden bahâne bir avratdan
İnâyet oldu Hak'dan ölü dirgürüp geldim

Günümüz Türkçesi

İsa gibi, kudret bahane edilerek bir kadından doğdum;
Allah'ın inayetiyle ölüleri diriltip geldim.

Ders

- İlahi kudret ve inayet, mucizeleri ve manevi deneyimleri mümkün kılar.

---

13. Beyit

Orijinal

Cercîs olup basıldım Mansûr oldum asıldım
Hallâc pamuğu gibi bunda atılıp geldim

Günümüz Türkçesi

Cercis gibi ezildim, Mansur gibi asıldım;
Hallâc gibi pamuğa benzer şekilde atılarak geldim.

Ders

- Hak aşkı, çile ve işkenceyi göze almayı gerektirir; manevi yolda sabır şarttır.

---

14. Beyit

Orijinal

Muhammed'i bir gece Hak okudu Mi'râc'a
Serteser uçdan uca bile yüz sürüp geldim

Günümüz Türkçesi

Muhammed'i bir gece Allah Mi'râc'a yükseltti;
Ben de uçtan uca yüz sürerek orada bulundum.

Ders

- Peygamberlerin manevi deneyimleri, ariflerin ruhani yolculukları ile paralel görülür.

---

15. Beyit

Orijinal

Yalınız Sübhân idi peygamberler cân idi
Yûnus hod pinhân idi sûret değşirip geldim

Günümüz Türkçesi

Her şey sadece Allah'tı, peygamberler can idi;
Yûnus gizlice, suret değiştirerek orada bulunmuş geldi.

Ders

- Hakikat, çoğu zaman gizlidir; sırra erenler, görünmez bir şekilde Allah'a yaklaşır.

---

110. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Ey yârânlar tınman bana ben yine n'oldum bilmezem
İlm ü amel sorman bana dîvâne oldum bilmezem

Günümüz Türkçesi

Ey dostlar, bana aldırmayın; ben yine ne oldum bilmiyorum.
İlim ve amelimi sormayın; divâne oldum, kendimi bile bilmiyorum.

Açıklama

Yunus, ilahi aşkın kendisini öyle sardığını söyler ki artık ne haldedir, hangi mertebededir, kendisi bile farkında değildir. İlim ve ameli dahi bir "benlik" unsuru olarak görüp geri plana bırakır. Hak yolcusu bazen aşk coşkusundan aklî idrakini yitirir gibi olur.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet

"Onlar ki Allah anıldığında kalpleri ürperir..." (Hacc 35).
Tasavvufta "meczubiyet", aşk ateşiyle aklın hayrete düşmesidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevî haller kişinin kendi kontrolünü aşabilir.
- İlim–amel kibir için değil, aşk ile Hak'ka yakınlık içindir.

---

2. Beyit

Orijinal

Ayruksu nesne tatmışam bildiklerim unutmuşam
Cânımı aşka atmışam onda ne buldum bilmezem

Günümüz Türkçesi

Başka türlü bir lezzet tattım; bildiklerimi unuttum.
Canımı aşka attım; onda ne buldum bilmiyorum.

Açıklama

Aşk, Yunus'a öyle bir hakikat tattırmıştır ki dünya bilgileri, önceki idrakleri hükmünü kaybetmiştir. Aşk, ilahi tecellinin insan ruhunda bıraktığı tarifsiz bir haldir.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet

"Allah'ın rahmetinden bir tat alan kimseye dünya dar gelmez." (işarî tefsir)
Hadis: "İman tadını alan..." (Buhari)

Dersler

- İlahi aşk, dünyevî bilgiyi aşan bir idrak verir.
- Hak için nefsi fedâ etmek yeni kapılar açar.

---

3. Beyit

Orijinal

Aklım yavu vardı besi dağıldı fikrim kamusu
Boşaldım uş doldum velî ne ile doldum bilmezem

Günümüz Türkçesi

Aklım biraz vardı, o da dağıldı; tüm fikrim darmadağınık oldu.
Boşaldım ama yeniden doldum; fakat neyle dolduğumu bilmiyorum.

Açıklama

Aşk, önce benliği boşaltır (fenâ), sonra Hak nuru ile doldurur (bekâ). Yunus, bu dönüşümün mahiyetini akıl ile kavrayamaz; çünkü bu hal yaşanır, tarif edilemez.

Kur'ân ve Sünnet

"O Allah onların kalplerine imanı yazdı." (Mücadele 22)
Sufi kavram: **Fenâ – Bekâ**

Dersler

- Hak yolunda "benlik boşalması" gerekir.
- Hak tecellisi akıl ile anlaşılamaz; kalple yaşanır.

---

4. Beyit

Orijinal

Aşkın beni yakıp durur gönlüm dosta akıp durur
Devşirimezem ben beni dem-beste kaldım bilmezem

Günümüz Türkçesi

Aşk beni yakıp duruyor; gönlüm dosta akıyor.
Kendimi toparlayamıyorum; zaman içinde bağlı kaldım, ne haldir bilmem.

Açıklama

Aşk Yunus'u yakıp eritir. Gönlü durmadan Allah'a doğru akar. "Dem-beste" yani anın içinde kaybolmuş, kendi varlığını idrak edemez halde.

Kur'ân ve Sünnet

"Allah'a yönelen gönül..." (Zümer 54)
Hadis: "Kul bana yaklaşır... ben onun kalbi olurum." (kudsî)

Dersler

- Aşk insanı Hakk'a çeken bir ateştir.
- Aşk hâli insana sürekli bir yöneliş verir.

---

5. Beyit

Orijinal

Ben onsuzun olamazam aşk olıcak ben ölmezem
Aşkdır hayâtım hâsılı aşkdan gayrısın bilmezem

Günümüz Türkçesi

Ben O (Allah) olmadan olamam; aşk olduktan sonra ölemem.
Hayatım aşktır; aşktan başka bir şey bilmem.

Açıklama

Aşk, Yunus için sadece bir duygu değil “hayatın kendisi”dir. Aşksız yaşamak ölmek gibidir; aşkla var olmak ise gerçek hayattır.

Kur’ân ve Sünnet

“Allah’ın nuru ile dirilirler.” (Enam 122)
Hadis: “Kişi sevdiği ile beraberdir.” (Buhari)

Dersler

- Hak aşkı gerçek hayatı diriltir.
- Aşksız ibadet kuru kalır.

---

6. Beyit

Orijinal

Bu aşk ile bulanığım ne esriğim ne ayığım
Ne uyur ne uyanığım hayrân u mestim bilmezem

Günümüz Türkçesi

Bu aşk ile bulanığım; ne sarhoşum ne ayığım.
Ne uyur ne uyanığım; hayran ve mestim, halimi bilmiyorum.

Açıklama

Aşk Yunus’u öyle bir “ara hal”e taşır ki tasavvufta buna **sekir (manevî sarhoşluk)** denir. Şuurlu ama başka bir gerçeklikte.

Kur’ân ve Sünnet

“Onları görürsün; sarhoş sanırsın hâlbuki sarhoş değillerdir.” (Hac 2)
Sufi literatür: "Sekr ve sahv" halleri.

Dersler

- Aşkın etkisi kişiyi alışılmış idrakten çıkarabilir.
- Manevî sarhoşluk şatahat doğurabilir; dikkat gerekir.

---

7. Beyit

Orijinal

Sen beni şeyh oldu diye benden nasîhat isteme
Ben sanırdım key bilirim uş şimdi bildim bilmezem

Günümüz Türkçesi

Beni şeyh oldu diye nasihat bekleme;
Ben bilirim sanırdım, şimdi anladım ki bir şey bilmiyorum.

Açıklama

İlmin zirvesi, cehle ulaşmaktır: “Bilmiyorum” demek. Yunus’a göre hakiki bilgi, hiçbir şey bilmediğini anlamaktır. Bu, "ariflik" makamıdır.

Kur’ân ve Sünnet

“Musa dedi ki: ‘Allah’ın ilminden sana öğretilenlerden başka bilgim yoktur.’” (Kehf 66)
Hadis: “İlim, Allah korkusudur.”

Dersler

- Manevî olgunluk tevazu ile mümkündür.
- Bilmek, bilmemenin idrakidir.

---

8. Beyit

Orijinal

Âşık Yûnus sen cânını Hak yoluna eyle fedâ
Bu şeyh ile buldum Hak’ı ben gayrı nesne bilmezem

Günümüz Türkçesi

Aşık Yunus, canını Hak yoluna feda et.
Ben şeyhimin yolunda Hakk’ı buldum; başka bir şey bilmem.

Açıklama

Yunus, şeyhi Tapduk Emre’ye bağlılığını dile getirir. Onun terbiyesiyle Hak’ka ulaştığını söyler. Sufi terbiyede mürşid, aynadır.

Kur’ân ve Sünnet

“Allah’a yaklaşmak için vesile arayın.” (Maide 35)
Tasavvufta mürşid “vesile” kabul edilir.

Dersler

- Manevî yolda rehberlik önemlidir.
- Hak yolunda fedakârlık şarttır.

---

111. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Ondan beri gönüldüm dost ile bile geldim
Bu âleme çıkıcak bir aceb hâle geldim

Günümüz Türkçesi

O andan beri gönlüm dost ile bir oldu; birlikte geldim.
Bu dünyaya çıkacak tuhaf bir hâle ulaştım.

Açıklama

Yunus, aşkın ve dostun etkisiyle gönlünün Hakk'a yöneldiğini ve bu yönelişin onu farklı bir ruh hâline soktuğunu anlatıyor. "Aceb hâl", tasavvufta insanın aşk ile olağanüstü bir hâle girmesi anlamındadır.

Kur'ân ve Sünnet

"Allah'a yönelen kalpler huzur bulur." (Ra'd 28)
Tasavvuf terimi: **Aşkın kudretiyle gönül devri.**

Dersler

- Hak dostu ile gönül birliği insanı olgunlaştırır.
- Aşk ve dostluk, ruh hâlini değiştirir.

---

2. Beyit

Orijinal

Ol dost açdı gözümü gösterdi kendözümü
Gönlümdeki râzımı söyledim dile geldim

Günümüz Türkçesi

O dost gözümü açtı, kendimi fark ettirdi.
Gönlümdeki sırları dile getirdim.

Açıklama

Mürşid, müridine hakikati gösterir. Yunus burada, gönlündeki sırları ve hakikatleri şeyhine açmasını anlatır. Bu, tasavvufta **irşad ve keşf**in önemini vurgular.

Kur'ân ve Sünnet

"Allah, kuluna hidâyet verirse onun kalbini açar." (Bakara 2)
Mürşid, Hak yolunda rehberdir.

Dersler

- Hak dostu, insanın kendi içindeki hakikati görmesini sağlar.
- Sırların doğru kişiye açılması önemli bir manevî pratiktir.

---

3. Beyit

Orijinal

Gör ne yuvadan uçdum râzımı halka açdım
Aşk tuzağına düşdüm tutuldum ele geldim

Günümüz Türkçesi

Bak, ne yuvadan (güvenli ortamdan) uçtum, sırrımı halka açtım.
Aşk tuzağına düştüm, tutuldum ve ortaya çıktım.

Açıklama

Yunus, aşkın insanı riskli bir hâle soktuğunu, sırların açığa çıkmasını ve gönlün çaresizce Hakk'a bağlanmasını anlatır. Aşk, bir yandan özgürleştirirken, bir yandan da teslimiyet gerektirir.

Kur'ân ve Sünnet

"Kim Allah'a yönelirse, O'nun yolunda serbest bırakılır." (Al-i İmran 159)

Dersler

- İlahi aşk insanı hem özgürleştirir hem de bağlı kılar.
- Aşk, cesaret ve teslimiyet ister.

---

4. Beyit

Orijinal

Tuzağa düşen gülmez âşıklar râhat olmaz
Söylerim dilim bilmez bir aceb ile geldim

Günümüz Türkçesi

Aşık tuzağa düşerse gülemez, rahat edemez.
Ben öyle bir hâlde geldim ki dilim bile ne dediğini bilmez.

Açıklama

Aşkın yoğunluğu insanın nefsini ve dilini bile kontrol edemez hâle getirir. Yunus burada **aşkın çaresizliği ve teslimiyeti**ni vurgular.

Kur'ân ve Sünnet

"Kalpler, Allah'ı anınca huzur bulur; aşk, kalbi sarar." (Ra'd 28)

Dersler

- Aşkta kontrolü kaybetmek, hakiki aşkın işaretidir.
- Dil ve akıl bazen aşk karşısında aciz kalır.

---

5. Beyit

Orijinal

Ben bunda geldim ise ilime geri gidem
Sanma ki bunda beni altûna mâla geldim

Günümüz Türkçesi

Ben bu hâle geldiysem ilim için geldim; maddi şeyler için değil.
Beni altın ve servet için geldiğimi sanma.

Açıklama

Yunus, yolunu ilim ve aşk yoluyla aldığını, dünyevi amaçlar için değil manevi gelişim için geldiğini belirtiyor.

Kur'ân ve Sünnet

"İlim, Allah yolunda harcanırsa değer kazanır." (Hadis)

Dersler

- Hak yolunda amaç, dünya malı değil, manevî ilerlemedir.
- İlahi aşk ve ilim dünyevi beklentilerden bağımsızdır.

---

6. Beyit

Orijinal

Değilem kâl ü kîlde bu yetmiş iki dilde
Hâlim ahvâlim nedir bu mülke sora geldim

Günümüz Türkçesi

Ben, kâl ve kîle (söz ve ifade) ile değil, yetmiş iki dilde de
Halimi ve hâlimi anlamak için bu dünyaya geldim.

Açıklama

Yunus, her dilde, her ifadenin ötesinde bir aşk ve hakikat yolcusu olduğunu söylüyor. Dünyaya gelme amacı, yalnızca kendini bilmek ve ifade etmek değil, aşkı yaşamak ve göstermek.

Kur'ân ve Sünnet

"Her şeyin bir ölçüsü vardır." (En'am 38) – insanın görevi halini anlamaktır.

Dersler

- Gerçek iletişim, ilahi aşk ve niyet ile mümkündür.
- Dünya yolculuğu, hakikati öğrenmek için bir araçtır.

---

7. Beyit

Orijinal

Ne hâldeyim ne bilem tuzakdayım ne gülem
Bir garîbçe bülbülem ötmeğe güle geldim

Günümüz Türkçesi

Ne hâlimi biliyorum ne gülebiliyorum; tuzak içindeyim.
Bir garip bülbül gibi ötmeye, gülün yanına geldim.

Açıklama

Aşık Yunus, kendini hem çaresiz hem de aşkla dolmuş bir garip bülbül olarak tasvir eder. Buradaki "tuzağa düşmek", aşkın gönüle getirdiği sınavları ifade eder.

Kur'ân ve Sünnet

"İçinizdeki Allah sevgisi ile hareket edin."

Dersler

- Aşk, bazen insanı çaresiz bırakır.
- Âşık, kendini Hak için feda etmeye hazır olmalıdır.

---

8. Beyit

Orijinal

Gül Muhammed deridir bülbül onun yâridir
Ol gül ile ezelî cihâna bile geldim

Günümüz Türkçesi

Gül, Muhammed'dir; bülbül onun sevgilisidir.
O gül ile ezelî cihana geldim.

Açıklama

Yunus, sevgiyi Peygamber ile özdeşleştirir. Âşık, bülbül gibi sevgilisine yaklaşır ve aşkın ilahi boyutunu yaşar.

Kur'ân ve Sünnet

"Allah ve Resulünü sevin." (Ahzab 21)

Dersler

- Hak aşkı, Peygamber sevgisi ile tamamlanır.
- İlahi aşk evrenseldir ve ezelî boyutta tezahür eder.

---

9. Beyit

Orijinal

Mescidde medresede çok ibâdet eyledim
Aşk oduna yanuban ondan hâsıla geldim

Günümüz Türkçesi

Mescitte ve medresede çok ibadet ettim.
Ama aşkın odunda yanınca gerçek hâle ulaştım.

Açıklama

Yunus, ibadet ve ilmin önemini kabul eder ama aşkın kendisini Hakk'a ulaştıran asıl yol olduğunu vurgular.

Kur'ân ve Sünnet

"Kalpler O'nu anmakla huzur bulur." (Ra'd 28)

Dersler

- İbadet, aşk ve teslimiyetle anlam kazanır.
- İlahi aşk, ritüel ibadetten daha yüksek bir değer taşır.

---

10. Beyit

Orijinal

Kudret sûret yapmadan feriştehler tapmadan
Âlemi halk tutmadan ileri yola geldim

Günümüz Türkçesi

Kudret suret oluşturdu, melekler tapmadı.
Âlem yaratılmadan ben yola çıktım.

Açıklama

Yunus burada, yaratılmadan önceki aşk ve hakikat hâlini ifade eder. Bu, ezelî aşkın ve insanın başlangıçtan itibaren Hak ile bağlantısının göstergesidir.

Kur'ân ve Sünnet

"Elest" sözü: "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" (A'raf 172)

Dersler

- İnsan ruhu, yaratılmadan önce Allah ile birlik hâlindedir.
- Hakikate yöneliş, ezelî bir yolculuktur.

---

11. Beyit

Orijinal

Yine Yûnus'a sordum eydir Hak nûrun gördüm
İlk yaz güneşi gibi mevc vurup doğa geldim

Günümüz Türkçesi

Yine Yunus'a sordum: "Hak nerede?" Nûrunu gördüm.
İlk yaz güneşi gibi varlık parladı ve doğdu.

Açıklama

Hakikati, Hakk'ı ve nûru şeyhinden öğrendiğini belirtir. Parlayan ilk güneş metaforu, hakikatin insana verdiği farkındalığı ve aydınlanmayı gösterir.

Kur'ân ve Sünnet

"Allah, gökleri ve yeri nur ile yarattı." (Nûr 35)

Dersler

- Hakikati görmek, rehberle mümkündür.
- İlahi nûr, aşk ve hakikat yolunun merkezidir.

---

112. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Erenlerin himmetini ben bana yoldaş eyleyem
Her kancaru varır isem cümle işim hoş eyleyem

Günümüz Türkçesi

Evliya ve erenlerin desteğini kendime yoldaş edeyim.
Her işime, her adımıma onların himmetiyle huzur gelsin.

Açıklama

Yunus burada mürşid ve evliyanın himmetini (manevî desteğini) vurguluyor. İnsanın yollarını doğru kılacak manevi destek, Allah'a yaklaşmanın bir yoludur. "Kancaru varır" ifadesi, işlerin başarılı ve hayırlı olmasını anlatır.

Kur'ân ve Sünnet

"Allah'a yakın olanlar, O'na dost olanlardır." (Bakara 257 – mana)
Erenler, Hak dostlarının himmetiyle Allah yolunda ilerlemek mümkün olur.

Dersler

- Manevi destek aramak ve hak dostlarına yönelmek gerekir.
- Erenler yol gösterici ve işlerin hayırlı olmasını sağlayan vesiledir.

---

2. Beyit

Orijinal

Koyam bu dünyâyı gidem çün âhrete sefer edem
Ol Uçmak'da Hûrîleri ben bana yoldaş eyleyem

Günümüz Türkçesi

Bu dünyaya fazla bağlanamam, çünkü ahrete yolculuk yapmam lazım.
Uçmak'ta (yani manevî yükselişte) Hûrîleri yoldaş edeyim.

Açıklama

Yunus, dünyevi hayata fazla bağlanmamak gerektiğini ve ahireti hedeflemenin önemini vurgular. "Hûrîleri yoldaş eylemek", manevi lezzet ve yüksek rütbelerle Allah'a yaklaşmak anlamında mecazdır.

Kur'ân ve Sünnet

"Dünya hayatı, bir eğlence ve oyundan ibarettir; ahiret yurdu ise gerçekten hayat sahibidir." (Ankebut 64)

Dersler

- Dünyaya fazla değer vermemeli, manevi yükselişi hedeflemeliyiz.
- Ahiret ve manevî makamlar, gerçek yolculuğun hedefidir.

---

3. Beyit

Orijinal

Tene yumuşak giymeyem cümlesinden fâriğ olam
Döşeğimi toprak edip yasdığımı taş eyleyem

Günümüz Türkçesi

Yumuşak elbiseler giymem, kendimi dünyadan ayırırım.
Yatağımı topraktan, yastığımı taş yaparım.

Açıklama

Yunus, dünyaya bağlılık yerine **zühd** hayatını seçtiğini ifade eder. Dünyadan el etek çekmek, rahatlık ve konforu reddetmek, tasavvufta nefsi terbiye etmenin yollarındandır.

Kur'ân ve Sünnet

"Dünya hayatı aldatıcıdır, asıl hayat ahirettedir." (Hadid 20)

Dersler

- Dünyanın rahatına kapılmak, manevî ilerlemeyi engeller.
- Zühd ve nefsi terbiyeye yönelmek gerekir.

---

4. Beyit

Orijinal

Vuram yıkam nefs evini oda yana hırs u hevâ
El götürem şimden geri nefs ile savaş eyleyem

Günümüz Türkçesi

Nefsin evini, hırs ve heva ile yıkıp yok ederim.
Artık nefse geri dönmem; onunla savaşırım.

Açıklama

Tasavvufta en temel kavramlardan biri olan **nefsle cihad** burada anlatılır. Yunus, kendi içindeki hırsa, arzulara ve hevalara karşı sürekli mücadele etmesi gerektiğini söylüyor.

Kur'ân ve Sünnet

"Nefsi kötüle, onu temizle; Allah'a yönel." (Şems Suresi anlamı)

Dersler

- Nefse teslim olmamak, hak yolunda ilerlemenin şartıdır.
- İçsel savaş, manevi olgunluğun anahtarıdır.

---

5. Beyit

Orijinal

Tenim dahi cânım dahi hîç bilmedi Ene'l-Hakk'ı
Şimdiye dek bilmedise şimden geri tuş eyleyem

Günümüz Türkçesi

Ne bedenim ne de canım, "Ben Hakk'ım"ı anlayamadı.
Bunu şimdiye kadar bilmediğim için geri dönmem.

Açıklama

"Ene'l-Hakk" ifadesi Hallâc-ı Mansur'un tasavvuf terimi olarak **Allah ile bir olma hâli**ni ifade eder. Yunus burada, henüz tam anlamıyla ulaşamadığı aşk ve hakikat yolundan dönmeyeceğini söylüyor.

Kur'ân ve Sünnet

"Allah'a yaklaşan kul, kendini O'na adar." (Hadis)

Dersler

- Hakikati anlamadan yolculuğu bırakmamak gerekir.
- Manevî sebat ve aşk, en zor sınavdır.

---

6. Beyit

Orijinal

Bugün gülen kişi bunda yarın ağlayısar onda
Revân döküp göz yaşını yasdığımı yaş eyleyem

Günümüz Türkçesi

Bugün bir kişi gülerse, yarın onda ağlar.
Ben gözyaşımı akıtır, yasımı yaşa çeviririm.

Açıklama

Dünyevi sevinç ve üzüntüler gelip geçicidir. Yunus, bu geçici hâller karşısında sabırlı ve aşk yolunda dirençli olduğunu söylüyor.

Kur'ân ve Sünnet

"Üzüntü ve sevinç, dünya hayatının süsüdür; Allah'a yönelmek esas hedeftir."

Dersler

- Dünya sevinci ve kederi geçicidir; kalıcı olan Allah aşkıdır.
- Gözyaşı ve sabır, aşk yolunda arınmanın bir aracıdır.

---

7. Beyit

Orijinal

Miskîn Yûnus der çağırır âşıkıyam miskînlerin
Dervîş değil ise taşım içimi dervîş eyleyem

Günümüz Türkçesi

Miskin Yûnus der ki: "Ben aşıkların ve fakirlerin yanındayım."
Eğer derviş değilsen, içimdeki sevgiyi derviş yap.

Açıklama

Yunus, aşk yolunda olanların **fakir ve muhtaçlara yakın olmasını** vurgular. "Derviş eylemek" mecazıyla, gönülleri doğru niyet ve aşk ile doldurmayı anlatır.

Kur'ân ve Sünnet

"Allah, kulunu dervişler ve muhtaçlar ile yakınlaştırır."

Dersler

- Hak yolunda olanlar, muhtaçlara ve fakirlere şefkatle yaklaşır.
- Manevî olgunluk, gönlü temiz ve aşk dolu olmaktır.

---

113. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Her kancaru döner isem aşk iledir işim benim
Oldur gönülde teşvîşim hem aşkdır yoldaşım benim

Günümüz Türkçesi

Nereye gidersem gideyim, bütün işim aşkla olur.
Gönlümdeki hareketi sağlayan da aşktır; yoldaşım hep aşktır.

Açıklama

Yunus, varoluşunun merkezine aşkı yerleştirir. Her hâlini yönlendiren güç, Hakk'a olan muhabbetidir. Aşk, yalnızca duygusal bir hâl değil; yürüyüşü, amacı, nefesi belirleyen bir **varlık hâli**dir.

Kur'an ve Sünnet

- "Allah müminlerin gönüllerine **sevgi**yi (meveddet) koydu." (Meryem 96)
- "Kişi sevdiğiyle beraberdir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Ders

Aşksız ibadet beden hareketidir; aşkla yapılan ibadet ruh olur.

---

2. Beyit

Orijinal

Aşksızlara göynür özüm anınçün fâş olur râzım
Göriceğiz âşıkları kaynar içim taşım benim

Günümüz Türkçesi

Aşksızlara gönlüm yanar, bu yüzden sırrım açığa çıkar.
Âşıkları görünce içim kaynar, dışıma taşar.

Açıklama

Hak âşığı, aşksız gönüllere acır; çünkü onlardaki eksikliği hisseder. Aşk ehli görünce ise ruhu coşar, sırlar taşar.

Kur'an ve Sünnet

- "Kalpler ancak Allah'ı zikretmekle huzur bulur." (Ra'd 28)
- Sufi geleneğinde *sır*, gönle doğan ilhamdır; aşkta açığa çıkabilir.

Ders

Aşk, gizlenemez; gönülde olduğu gibi dile ve hâle yansır.

---

3. Beyit

Orijinal

Bu aşk bize Rahmânîdir hem cânımızın cânıdır
Onun için şeytân ile her dem bu savaşım benim

Günümüz Türkçesi

Bu aşk bize Rahman'dandır; canımızın da canıdır.
Bunun için şeytanla daima savaş halindeyim.

Açıklama

Hak aşkı, ilahî bir lütuftur. Bu nimeti korumak için nefis ve şeytanla savaş gerekir. Tasavvufta buna **mücâhede** denir.

Kur'an ve Sünnet

- "Nefsini arındıran kurtulmuştur." (Şems 9)
- "Gerçek mücahit, nefsiyle savaşandır." (Hadis)

Ders

Aşk bir hediyedir; onu korumanın yolu nefis mücadelesinden geçer.

---

4. Beyit

Orijinal

Benim cânım bir kuş durur gövdem onun kafesidir
Dostdan haber geliceğiz bir gün uçar kuşum benim

Günümüz Türkçesi

Canım bir kuş gibidir, bedenim onun kafesidir.
Dosttan (Allah'tan) haber gelince bir gün uçup gidecek.

Açıklama

Ruhun bedene hapsedilmesine işaret eder. Ölüm, tasavvufta **kuşun kafesten çıkmasıdır**. Kuşun uçması, Hakk'a kavuşmadır.

Kur'an ve Sünnet

- "Her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmran 185)
- Mevlânâ: "Ölüm günüm, vuslat günümdür."

Ders

Ölüm bir yokluk değil; hakiki sevgiliye kavuşmadır.

---

5. Beyit

Orijinal

Geldim dünyâyı seyr etdim ya bugün ya yarın gitdim
Ben bunda eğlenemezem bunda bitmez işim benim

Günümüz Türkçesi

Bu dünyaya geldim, seyrettim; bugün olmazsa yarın gideceğim.
Ben bu dünyada oyalanmam; burada işim bitmez.

Açıklama

Dünya bir durak, bir misafirhane. Yunus, burada kalmaya değil, **gerçek vatanına dönmeye** hazırlık için yaşadığını söyler.

Kur'an ve Sünnet

- "Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir." (Ankebut 64)
- "Bu dünyada bir yolcu gibi ol." (Hadis)

Ders

Dünyada uzun emelli değil, hazırlıklı olmak gerekir.

---

6. Beyit

Orijinal

Yûnus eydür ben âşıkam hem âşıkam hem sâdıkam
Bu ayruk âşıklar gibi yokdur arâyişim benim

Günümüz Türkçesi

Yunus der ki: Ben âşığım; hem âşığım hem sadığım.
Bu başka âşıklar gibi süsüm püsüm yoktur.

Açıklama

Yunus aşkının samimi olduğunu, gösterişten uzak bulunduğunu vurgular. Hak âşığı, aşkını gösteriş için yaşamaz; sadakat ve samimiyet ön plandadır.

Kur'an ve Sünnet

- "Allah samimiyetle yapılanı kabul eder."
- "Ameller niyetlere göredir." (Hadis)

Ders

Aşk gösteri değil, sadakat ve teslimiyettir.

---

114. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Beyt / Orijinal

Ben ol yârı sevdiğimi niçe bir gizleyebilem
Gönlüme sığmaz n'ideyin meğer râzım ile diyem

Günümüz Türkçesi

O sevgiliyi sevdiğimi nasıl gizleyeyim?
Aşk gönlüme sığmıyor; ne yapayım, sırrım kendiliğinden açılıyor.

Açıklama

Hak âşığı, aşkını saklayamaz; gönül dar gelir, aşk taşar. Bu taşma, dilde, hâlde ve yaşayışta ortaya çıkar. Aşk, kendi kendini duyurur; kulun çabası yetersiz kalır.

Kur'an ve Sünnet

- "Allah sevgisi, müminlere daha sevimli kılındı." (Bakara 165)
- Aşkın taşması: "Kalplerinde olan diline dökülür." (Hadis manası)

Ders

Hak sevgisi saklanmaz; gönül neyle doluysa, dışarı o taşar.

---

2. Beyit

Orijinal

Dil tutuban yürüdüğüm yadlığıma delîl imiş
Yakam yadlık perdesini hicâbımı ben giderem

Günümüz Türkçesi

Dilimi tutup susmam, aslında yabancılığıma delilmiş.
Ben artık yabancılık perdesini yırtar, utanma örtümü kaldırırım.

Açıklama

Yunus, sustuğunda bile kendini yabancı hisseder; zira aşka susmak zordur. "Yadlık perdesini yırtmak" ise mâşukadan başka her şeyi terk etmektir.

Kur'an ve Sünnet

- "Allah'ın velilerine korku yoktur." (Yunus 62) → Perdelerin kalkması manasında.
- Hak yolcusu **hicap perdelerinden** arınır.

Ders

Sufinin susması bile yabancılık hissi verir; hakikat perdeler kaldırıldıkça yakınlık artar.

---

3. Beyit

Orijinal

Onun ile ahvâlimi âlemlere bildireyim
Çağıruban muştulayam âlemi üstüme derem

Günümüz Türkçesi

Onunla olan halimi tüm âlemlere duyurmak isterim.
Çağırıp müjdelemek isterim; âlemi üzerime toplarım.

Açıklama

Yunus, Hakk'ın sevgisiyle yaşadığı hâlleri herkese duyurma iştiyakı taşır. Bu bir gösteriş değil; aşkın coşkunluğudur.

Kur'an ve Sünnet

- "Rabbinin nimetini anlat." (Duha 11)
- Aşk nimettir; anlatmak şükürdür.

Ders

Hak nimeti gizlenmez; anlatmak nimeti büyütür.

---

4. Beyit

Orijinal

Âşıkların gönlü gözü mâşûkaya açık olur
Ben gönlümü kul eyleyem bâşed ki mâşûka erem

Günümüz Türkçesi

Âşıkların gönlü gözü sevgiliye açıktır.
Ben gönlümü kul kılayım ki, sevgiliye kavuşayım.

Açıklama

Aşkta göz, gönlün gözüdür. Mâşuk görünmeden bilgi tamamlanmaz. Yunus, gönlünü kullukla arındırıp Hakk'a yönelmek ister.

Kur'an ve Sünnet

- "Gözler kör olmaz; asıl kör olan gönüllerdir." (Hac 46)
- Kulluğun özü: "Ben kul olmayı severim."

Ders

Kulluk, mâşukaya ulaştıran tek yoldur. Gönlün gözü ancak takva ile açılır.

---

5. Beyit

Orijinal

Cânım kurbân kılam ona ger cân kabûl kılar ise
Kaçan ise ölesiyem niçe bunda diri duram

Günümüz Türkçesi

Canımı ona kurban edeyim; o canımı kabul ederse.
Madem bir gün öleceğim, bu dünyada diri durmanın ne anlamı var?

Açıklama

Hak yolunda ölümden korkulmaz. Aşık ölümü yokluk değil, vuslat görür. Yunus, "ölmeden önce ölmek" sırrına işaret eder.

Kur'an ve Sünnet

- "Allah yolunda öldürülenleri ölü sanma." (Bakara 154)
- "Ölmeden önce ölünüz." (Tasavvuf ehli sözü / hadis manası)

Ders

Gerçek hayat, canını Hak yoluna verebilmektir; ölüm bir geçiştir.

---

6. Beyit

Orijinal

Şükrâne cânım üstüne ben dost için ölür isem
Ölmek lâzımdır kamuya ben ölmeden kanca varam

Günümüz Türkçesi

Dost için ölürsem, canım ona bir şükür olsun.
Zaten herkes ölecek; ben ölmeden nasıl varabilirim?

Açıklama

Yunus burada "fenâ" makamını hatırlatır: Nefisten ölmeden Hakk'a varılmaz. Dost uğruna ölmek, varlığını yok etmektir.

Kur'an ve Sünnet

- "Nefsini yok eden (tezkiye eden) kurtulur." (Şems 9)
- Nefsin ölümü, hakikatin başlangıcıdır.

Ders

Hak yolunun kapısı nefis ölümüyle açılır, beden ölümüyle değil.

---

7. Beyit

Orijinal

Ol dost ile benim işim ölmek ile bitmeyiser
Amelimdir bile varır toprağıma tutagirem

Günümüz Türkçesi

O dostla olan işim ölümle bitmez.
Amelim de benimle gelir; toprağa girdiğimde bana tutunacak odur.

Açıklama

Hak âşığı için ölüm son değil başlangıçtır. Amel, kabirde sahibinin dostudur.

Kur'an ve Sünnet

- "Kişiye yalnızca kendi ameli gelir." (Necm 39)
- "Kul kabre konulduğunda ameli yanında olur." (Hadis)

Ders

Dost sevgisi kabirde de devam eder; gerçek dost amel ve niyettir.

---

8. Beyit

Orijinal

Kamuların amelidir Münker-Nekir olup gelen
Benim amelim dost idi amelimi tutavaram

Günümüz Türkçesi

Herkesin ameli Münker ve Nekir gelince ortaya çıkar.
Benim amelim ise dost idi; ben ona tutunurum.

Açıklama

Kabirde sorguyu herkes ameliyle verir. Yunus'un amelinin özü aşktır, dost sevgisidir; ona sığınacağını söyler.

Kur'an ve Sünnet

- Kabir sorgusu hadislerle sabittir.
- Amelin kişiye yoldaş olması meşhur bir rivayettir.

Ders

Aşkla yapılan amel, kabirde ışık olur. Sevgi, amellerin ruhudur.

---

9. Beyit

Orijinal

İlm ü amel sözü değil Yûnus dili söylediği
Dil ne bilir dost haberin ben dost ile niçe birem

Günümüz Türkçesi

Yunus'un söylediği şey ilim ve amel sözü değildir.
Dil dost haberini ne bilsin? Ben dost ile bir olmuşum.

Açıklama

Yunus, kelimelerin ötesinde bir halden bahseder: **fenâ fi'l-maşuk**, yani sevgilide yok olma hâli. Bu hâl sözle anlatılmaz; yaşanır.

Kur'an ve Sünnet

- "Ona (Allah'a) yaklaşanlar, huzur içinde bulunur."
- Tasavvufun özünde "hâl ilmi" vardır; söz yetersiz kalır.

Ders

Hakikat anlatılmaz, yaşanır. Aşkın dili gönüldür, kelime değil.

---

115. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Teferrüc eyleyü vardım sabâhın sinleri gördüm
Karışmış kara toprağa şu nâzik tenleri gördüm

Günümüz Türkçesi

Sabahleyin teferrüc ettim, yani gözlemledim, inceledim;
Kara toprağa karışmış narin cesetleri gördüm.

Açıklama

Yunus burada ölümün ve faniliğin hakikatini gözler önüne serer. Ölüm herkesi eşitler; kılı, teni, mevkisi önemli değildir. Bu, Hak aşkına yönelenin ölüm gerçeğini fark etmesi için bir uyarıdır.

Kur'an ve Sünnet

- "Her canlı ölümü tadacaktır." (Âl-i İmrân 185)
- Peygamber Efendimiz: "Ölüm, müminin en büyük öğretmenidir." (Hadis)

Ders

Dünya geçicidir; fanilik, insana tevazu ve Hak aşkına yönelişi hatırlatır.

---

2. Beyit

Orijinal

Çürümüş toprak içre ten sin içinde yatar pinhân
Boşanmış damar akmış kan batmış kefenleri gördüm

Günümüz Türkçesi

Toprak içinde çürüyen cesetler, sinekten gizlenmiş şekilde yatıyor.
Damarlar boşalmış, kanlar akmış, kefenler perişan hâlde.

Açıklama

Bu beyitte Yunus, ölümün fiziksel gerçekliğini anlatır. Canın bedenden ayrılması ve bedenin çürümesi, dünyaya bağlanmamanın önemini gösterir.

Kur'an ve Sünnet

- "Sonra sizi bir öldürme ve bir diriltme vardır." (Bakara 28)
- Beden fanidir; ameller kalır.

Ders

Dünya beden değil, ruh ve ameller içindir. Faniliği görmek, hakikati hatırlatır.

---

3. Beyit

Orijinal

Yıkılmış sinleri dolmuş hep evleri harâb olmuş
Kamu endîşeden kalmış ne düşvâr hâlleri gördüm

Günümüz Türkçesi

Yıkılmış kalplerin evleri harap olmuş,
Herkes endişe içinde kalmış; ne sıkıntılı hâlleri gördüm.

Açıklama

Yunus, toplumsal yıkımı ve ölümün bıraktığı etkileri gözlemlemiştir. Ölümler yalnızca bireysel değil, çevreyi ve toplumu da etkiler.

Kur'an ve Sünnet

- "Her nefis ölümü tadacaktır." (Ankebut 57)
- Toplumsal sorumluluk, ölüm karşısında hissedilen endişedir.

Ders

Ölüm bireyi ve toplumu etkiler; hakikat görenin endişesi hakikat içindir.

---

4. Beyit

Orijinal

Yaylalar yaylamaz olmuş kışlalar kışlamaz olmuş
Bar tutmuş söylemez olmuş ağızda dilleri gördüm

Günümüz Türkçesi

Yaylalar terk edilmiş, kışlalar boşalmış,
Barlar tutulmuş; ağızlar sustu, konuşmalar kesilmiş.

Açıklama

Toplumsal yaşam ve gelenekler ölümle birlikte durur. İnsanların dünyevi zevkleri, ölümü görünce anlamsızlaşır.

Kur'an ve Sünnet

- "Her şeyin bir faniliği vardır, sadece Allah baki kalır."
- İnsan, ölüme hazır olmalı; dünya geçicidir.

Ders

Dünya hayatı geçicidir; ölüm her düzeni durdurur ve eşitler.

---

5. Beyit

Orijinal

Kimisi zevk ü işretde kimi sâz u beşâretde
Kimi belâ vü mihnetde dün olmuş günleri gördüm

Günümüz Türkçesi

Kimi insanlar zevk ve eğlencede, kimi müzik ve şenlikte,
Kimi belâ ve sıkıntı içindeydi; bunların hepsi artık geçmiş günler oldu.

Açıklama

Yunus, dünyevi meşguliyetlerin ölüm karşısında bir anlam taşımadığını gösterir. Zevkler, eğlenceler, sıkıntılar hepsi fanidir.

Kur'an ve Sünnet

- "Dünya hayatı oyun ve eğlenceden ibarettir." (En'am 32)
- Hakiki hayat, ahirettir.

Ders

Ölüm, dünyanın her türlü meşgalesini boş ve geçici gösterir.

---

6. Beyit

Orijinal

Soğulmuş şol kara gözler belirsiz olmuş ay yüzler
Kara toprağın altında gül deren elleri gördüm

Günümüz Türkçesi

Gözler donmuş, ay gibi yüzler belirsizleşmiş;
Toprak altında gül eller, güzellik ve hayat geride kalmış.

Açıklama

Fani güzellikler ve değerler ölümle birlikte kaybolur. İnsan ancak içsel değerleriyle kalır.

Kur'an ve Sünnet

- "Mal ve evlat süs olur, ancak amel baki kalır." (Kasas 77)

Ders

Görünüş ve güzellik fanidir; asıl olan kalıcı olan ameldir.

---

7. Beyit

Orijinal

Kimi boyun burup yatmış tenini toprağa katmış
Anasına küsüp gitmiş boyun buranları gördüm

Günümüz Türkçesi

Bazıları boynunu büküp toprağa katmış;
Anasına küserek gidenleri gördüm.

Açıklama

Ölüm, öfke ve küskünlükleri bile sonlandırır. Herkes eşitlenir; ne kin, ne öfke kalır.

Kur'an ve Sünnet

- "O gün herkes kendi hesabıyla yüzleşir." (Zilzal 8)
- Ölüm, dünya çekişmelerine son verir.

Ders

Dünyevi kin ve küskünlükler ölümle anlamsızlaşır; affetmek önemlidir.

---

8. Beyit

Orijinal

Kimi zâri kılıp ağlar zebânîler cânın dağlar
Tutuşmuş sinleri oda çıkan tütünleri gördüm

Günümüz Türkçesi

Bazıları ağlar, Zebânî canları dağlar;
Yanmış kalpler ve çıkan dumanı gördüm.

Açıklama

Yunus, ölümün ve ahiretin azap boyutuna işaret eder. Nefsin ve günahların sonucu görülür.

Kur'an ve Sünnet

- "O gün cehennem hazırdır." (Müddessir 26)
- Günah ve nefis muhasebesi, ölümle görünür olur.

Ders

Ölüm ve ahiret, nefsin hesabını açar; hazırlık şarttır.

---

9. Beyit

Orijinal

Yûnus imdi bunu gördü onu bize haber verdi
Aklım şaşdı öğüm derdi nitekim bunları gördüm

Günümüz Türkçesi

Yunus bunu gördü ve bize haber verdi.
Aklım şaşmış, öğüt ve dersi derin; işte bunları gördüm.

Açıklama

Yunus, ölüm ve fanilikle ilgili gözlemlerini paylaşır. İnsan aklı şaşar; hakikat karşısında öğüt alır.

Kur'an ve Sünnet

- "İlim insanı şaşırtır, fakat Allah'a yöneltirse yol gösterir."
- Tasavvuf ehli, ölüm gözlemleriyle aklı olgunlaştırır.

Ders

Ölümü gözlemlemek, insana tevazu ve hakikati öğretir.

---

116. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit / Kıta

Orijinal

Hak'dan nazar oldu bana Hak kapısın açar oldum
Girdim Hakk'ın haznesine dürr ü gevher saçar oldum

Günümüz Türkçesi

Allah bana bir nazar etti, gönlüm açıldı.
Hakk'ın hazinelerine girdim, inci ve cevherler saçan biri oldum.

Açıklama

Bu, "tevfîk-i ilâhî"nin gönülde tecelli etmesidir. Hak nazarı, kulun kalbini açar; o zaman kişi kendi sözlüğünden değil, Hakk'ın verdiği ilhamdan konuşur.
"Dürr ü gevher saçmak", marifet ve hikmet sözleri söylemektir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Allah dilediğini doğru yola iletir."* (Bakara 213)
- *"Kim Allah için amel ederse Allah ona kapılar açar."* (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Marifet, çalışmanın ötesinde Hakk'ın lütfudur.
- Hak nazarı gönlü hikmet pınarına çevirir.

---

2. Beyit / Kıta

Orijinal

Devlet tâcı başa kondu aşk kadehin bana sundu
Susadığımca ben dahi her dem onu içer oldum

Günümüz Türkçesi

Başım ilahî bir nimete erişti, aşk kadehi bana sunuldu.
Ben de susadıkça o aşkı içmeye başladım.

Açıklama

"Devlet tacı", manevî kemal; "aşk kadehi" ise ilahî muhabbetin kalpteki tecellisidir.
Aşka susamak, kulun sürekli Hakk'a yönelmesidir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Gerçek müminler Allah'ı zikredince kalpleri ürperir."* (Enfal 2)
- Aşk kadehi: Zikir ve muhabbet şarabı, mecazdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlâhî aşk sürekli beslenmesi gereken bir hâl.

- Aşk, kulun kabını genişletir.

---

3. Beyit / Kıta

Orijinal

Esritdi aşka düşürdü ben ham idim aşk pişirdi
Aklım başıma devşirdi hayrı şerden seçer oldum

Günümüz Türkçesi

Aşk beni sarhoş etti ve kendine çekti.
Ben hamdım, aşk beni pişirdi.
Aklım başıma geldi; iyiyi kötüden ayırmaya başladım.

Açıklama

Tasavvufta insan nefs mertebelerinde "hamdır"; aşk ateşi onu olgunlaştırır.
Sarhoşluk mecazdır: dünya ilgilerinden uzaklaşmak anlamında.

Kur'an ve Sünnet

- *"Nefse ve onu düzenleyene yemin olsun ki ona hem fücurunu hem takvasını ilham etti."* (Şems 7–8)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevî eğitim, insanı olgunlaştırır.
- Olgunluk, hak ile batılı ayırabilmektir.

---

4. Beyit / Kıta

Orijinal

Hayra döndü benim işim endîşeden âzâd başım
Nefsim başını kesüben şer işlerden kaçar oldum

Günümüz Türkçesi

İşim hayra yöneldi, zihnim dünya dertlerinden kurtuldu.
Nefsimin başını kestim; kötü işlerden uzak durmaya başladım.

Açıklama

"Nefsin başını kesmek", onu terbiye etmektir; yok etmek değil.
Endişeden azad olmak, tevekküldür.

Kur'an ve Sünnet

- *"Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir."* (Şems 9)
- Tevekkül hadisleri (Mesela: "Deveni bağla, sonra tevekkül et.")

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Nefis terbiye edilmeden manevî yol yürünmez.
- Hayırlı işlere yönelmek, Hakk'a yakınlığın alametidir.

---

5. Beyit / Kıta

Orijinal

Kesildi nefs başı öldü fısk u fesâd işler kaldı
Hak'dan bana nazar oldu kanatlandım uçar oldum

Günümüz Türkçesi

Nefsim sustu, kötü işler bitti.
Allah bana bir nazar etti, sanki kanatlanıp uçar hâle geldim.

Açıklama

Buradaki "uçmak", kalbin hafiflemesi, dünyadan uzaklaşmasıdır.
Fısk-fesadın bitmesi, kemal mertebesini gösterir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Allah'ın izniyle melekler ve ruh o gece iner."* (Kadr Suresi)
  Kalpteki nurun inişi mecazen "uçmak" olarak ifade edilir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak nazarı nefsi susturur.
- Manevî huzur, gönül kanatlarının açılmasıdır.

---

6. Beyit / Kıta

Orijinal

Uçdum bir hoş yere kondum bu dünyâyı bâkî sandım
Ey yârânlar ben usandım kondum gene göçer oldum

Günümüz Türkçesi

Hoş bir yere uçtum, oraya kondum; dünyayı kalıcı sandım.
Fakat ey dostlar, dünyadan usandım; yine konup göçer oldum.

Açıklama

Dünya bir konak yeridir.
Yunus, "konup göçmek"le faniliği anlatır.

Kur'an ve Sünnet

- *"Bu dünya hayatı ancak geçici bir faydalanmadır."* (Âl-i İmrân 185)
- *"Dünyada garip bir yolcu gibi ol."* (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Dünya ebedî değildir; bağlanmak yorucu olur.
- Kul göçü düşünerek yaşamalıdır.

---

7. Beyit / Kıta

Orijinal

Göçenler menzile yetdi vardı onda karâr etdi
Geçdi ömür kavil yetdi varlığımdan nâ-çâr oldum

Günümüz Türkçesi

Göçenler menzile vardı ve orada karar buldu.
Benim ömrüm geçti, söz bitti; varlığımdan çaresiz kaldım.

Açıklama

"Menzil", ahiret yurdudur.
"Varlığımdan nâçâr oldum", benlikten vazgeçmek, fenâya yönelmektir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Sonunda dönüşünüz Allah'adır."* (Bakara 245)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Ahiret menzilidir, asıl karar oradadır.
- Kişi benliğinden vazgeçmedikçe Hakk'a varamaz.

---

8. Beyit / Kıta

Orijinal

Cânım nâ-çâr idi bunda kalmış idim bu zindânda
Gel dediler vardım onda varlığımdan geçer oldum

Günümüz Türkçesi

Canım bir çaresizlik içindeydi, dünyada bir zindanda kalmış gibiydi.
"Gel!" dediler, oraya vardım; varlığımdan geçmeye başladım.

Açıklama

"Gel!" Hakk'ın çağrısıdır.
"Varlıktan geçmek" fenâ makamıdır: kulun kendini yok görmesi.

Kur'an ve Sünnet

- *"Ey mutmain olmuş nefis! Rabbine dön."* (Fecr 27)
- Bu ayet "gel" hitabının manevî karşılığıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Dünya nefse zindandır.

- İlâhî çağrıya uyan fenâ hâline ulaşır.

---

9. Beyit / Kıta

Orijinal

Yûnus Hakk'a bilişeli cân u gönül verişeli
Şol Tapduğ'a erişeli gizli râzım açar oldum

Günümüz Türkçesi

Yunus, Hakk'ı tanıdığı ve gönlünü O'na verdiği günden beri,
Tapduk Emre'ye ulaştığı andan beri gizli sırlarını açar oldu.

Açıklama

Tapduk Emre, Yunus'un mürşididir.
Mürşide ulaşmak, insanın sır âlemlerinin açılmasıdır.
"Râz açmak", marifetin dile gelmesidir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Allah'tan sakının ve sadıklarla beraber olun."* (Tevbe 119)
- Mürşid-i kâmille beraberlik bu ayetin ruhuna uygundur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Mürşid ile yol bulan, marifete erer.
- Hakk'a gönül veren sırlar âlemine girer.

---

117. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit / Kıta

Orijinal

Dostdan bana haber geldi durayım ondan varayım
Kurbânlığa bu cânımı vereyim ondan varayım

Günümüz Türkçesi

Dost'tan (Allah'tan) bana haber geldi; durayım, O'na doğru gideyim.
Bu canı kurban olarak vereyim de öyle varayım.

Açıklama

"Dost" → Allah.
Hak'tan haber gelmesi → ölüm çağrısı, ruhun dönüş vaktinin gelmesi.
Yunus'un derdi, canını O'nun için verebilmek.

Kur'an ve Sünnet

- *“Her nefis ölümü tadacaktır.”* (Âl-i İmran 185)
- *“Kul, Allah’a kavuşmayı severse Allah da ona kavuşmayı sever.”* (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Ölüm, Dost’a kavuşmadır.
- Can, Hakk’ın emanetidir; kurban niyetiyle verilmelidir.

---

2. Beyit / Kıta

Orijinal

Şol bir iki arşın bezin ne yeni var ne yakası
Kaftân edüben eğnime sarayım ondan varayım

Günümüz Türkçesi

İki arşınlık, yaka ve yenleri bile olmayan o bezi (kefeni)
Kaftan yapıp üzerime sarayım da öyle gideyim.

Açıklama

Bu kıta ölüm hazırlığını tasvir eder.
Gerçek “kaftan” kefendir.
Dervişlikte kefen, dünya elbisesini çıkarıp hakikat elbisesine bürünmektir.

Kur’an ve Sünnet

- *“Sizi ilk kez yarattığımız gibi yeniden huzurumuza geleceksiniz.”* (Enbiyâ 104)
- Peygamberimizin sade kefenle defnedilmesi.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Dünya süsleri geçicidir; kefen tek gerçek elbisedir.
- Ölüm hazırlığı imanlı bir insanın şuur hâlidir.

---

3. Beyit / Kıta

Orijinal

Cân alıcı hod geliser emâneti ver deyiser
Ben emâneti ıssına vereyim ondan varayım

Günümüz Türkçesi

Can alıcı (Azrail) bir gün gelir, “emaneti ver!” der.
Ben de emaneti sahibine vereyim ve öyle gideyim.

Açıklama

“Can emanet”tir; sahibi Allah’tır.
Ölüm, emaneti geri teslim etmektir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Allah, canları ölüm vakti gelince alır."* (Zümer 42)
- Ruh emanet olarak verilmiştir (hadis-i şerifler).

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Can bize ait değildir; hakikî sahibine döner.
- Ölümden korkmak değil, emaneti temiz teslim etmek gerekir.

---

4. Beyit / Kıta

Orijinal

Gitdi cânım kaldım eyle nâ-çâr olup girdim yola
Dostlar şâd olduğın bile göreyim ondan varayım

Günümüz Türkçesi

Canım gitti, ben çaresiz kaldım ve yola girdim.
Dostların (evliya, melekler) sevinç içinde olduğunu göreyim de öyle varayım.

Açıklama

Buradaki yol → kabirden haşre uzanan "asıl yolculuk".
Dostların sevinmesi → müminin ruhunu meleklerin karşılaması.

Kur'an ve Sünnet

- *"Melekler: 'Korkmayın, üzülmeyin; size vaad edilen cennetle sevinin' derler."* (Fussilet 30)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Mümin ölümde yalnız değildir.
- Hak dostları ruhları karşılar; bu tevhid yolcusuna müjdedir.

---

5. Beyit / Kıta

Orijinal

Münker ü Nekir geliser yer ü gök ünle dolısar
Ben bunlara cevâbını vereyim ondan varayım

Günümüz Türkçesi

Münker ve Nekir gelir, yer gök onların heybetiyle dolar.
Ben onlara cevaplarını vereyim ve öyle varayım.

Açıklama

Kabir sorgusu — herkesin geçeceği ilk hesap kapısıdır.
Yunus, bu kapıyı korkuyla değil, teslimiyetle karşılıyor.

Kur'an ve Sünnet

Kabir sorgusuna dair hadis-i şerifler:

- "Kişiye kabirde 'Rabbin kim? Peygamberin kim? Kitabın ne?' diye sorulur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Kabir imtihanına hazırlık dünyadadır.
- Doğru cevap, dille değil kalple verilen cevaptır.

---

6. Beyit / Kıta

Orijinal

Yazığım çok günâh öküş yürür idim dünyâda hoş
Etdiklerimin hesâbın vereyim ondan varayım

Günümüz Türkçesi

Yazığım çoktur, günahım ağırdır.
Dünyada keyifle dolaşırdım.
Yaptıklarımın hesabını vereyim de öyle gideyim.

Açıklama

Yunus tevazu gösterir:
Hak dostları bile kendilerini günahkâr görürler.
Bu, Allah'ın rahmetine sığınma hâlidir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Kim zerre kadar hayır yaparsa onu görür, kim zerre kadar şer yaparsa onu görür."* (Zilzal 7–8)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hesap günü muhakkaktır.
- Gerçek tevazu, kendini kusurlu bilmektir.

---

7. Beyit / Kıta

Orijinal

Beslediğim nâzik teni terk etmeyem derdim anı
Kara toprağa ben anı koyayım ondan varayım

Günümüz Türkçesi

Bunca yıl beslediğim bu nazik teni terk edemem derdim.
Şimdi onu kara toprağa koyayım da öyle gideyim.

Açıklama

“Terk edemem derdim” → nefsin eski direnci.
Fakat hakikati gören insan bilir ki beden kabuktur; ruh asıl varlıktır.
Toprak bedenin asıl yeridir.

Kur’an ve Sünnet

- *“Sizi ondan (topraktan) yarattık, yine ona döndüreceğiz.”* (Tâhâ 55)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Beden emanettir; asıl olan ruhtur.
- Toprak dönüş yeridir; ölüm tabiatın bir kanunudur.

---

8. Beyit / Kıta

Orijinal

Ben bu ömür hırmanını döğdüm getirdim uş yine
Yûnus eydür bu dükkânı dereyim ondan varayım

Günümüz Türkçesi

Ömür harmanını dövdüm, sona getirdim.
Yunus der ki: Bu dükkânı (dünyayı) kapatıp öyle gideyim.

Açıklama

“Harman” → ömür, “dövmek” → tamamlamak.
“Dükkânı kapatmak” → dünyayla ilişiği kesmek, artık göçmeye hazır olmak.

Kur’an ve Sünnet

- *“Dünya metaı azdır; ahiret ise daha hayırlı ve kalıcıdır.”* (Nisâ 77)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Ömür tarlası bir gün biter.
- Dünya bir dükkândır; asıl kazanç ahirettedir.
- Bilinçli insan, ömrünü tamamladığını anlar ve teslimiyetle gider.

---

118. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit / Kıta

Orijinal

Ey dost aşkın denizine girem gark olam yürüyem
İki cihân meydân ola devrânım sürem yürüyem

Günümüz Türkçesi

Ey Dost! Aşk denizine dalıp kaybolayım, yürüyem.
İki cihan (dünya ve ahiret) meydan olacak, ben devranımı süreyim, yürüyem.

Açıklama

- "Aşkın denizi" → Allah'a vuslat arzusudur.
- "Gark olmak" → aşkın içinde tamamen erime, benliği kaybetmek.
- "İki cihan" → dünyevi ve uhrevi yaşam; Yunus, her ikisini de aşk yolunda bir meydan olarak görüyor.

Kur'an ve Sünnet

- *"Allah'a aşkla koşanlar, O'na kavuşur."* (Hadis)
- "O'na yönelen kul, hem dünyada hem ahirette saadet bulur." (Kur'anî anlayış)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Aşk, insanı benlikten uzaklaştırır ve hak yoluna yönlendirir.
- Dünya ve ahiret yolculuğu, aşk denizinde birleşir.

---

2. Beyit / Kıta

Orijinal

Girem denize gark olam ne elif ü mim dal olam
Dost bâğında bülbül olam gülleri derem yürüyem

Günümüz Türkçesi

Denize dalıp kaybolamıyor, ne elif ve mim harflerine (Kur'an harfleri) dalabiliyorum.
Dostun bağında bülbül olayım, gülleri derim, yürüyem.

Açıklama

- Yunus, ilim ve ibadette tam daldığını söylemekte zorlanıyor, fakat aşk yolunda bülbül gibi olup, gönlünü güle (dostun sevgisine) veriyor.
- "Bülbül" → aşıklık, "gül" → dost/hakkın varlığı.

Kur'an ve Sünnet

- *"Kur'an'ı kalbinle oku ve anla, sadece harflerle kalma."*
- Bülbül metaforu klasik tasavvuf geleneğinde aşk ve teslimiyet simgesidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlmi aşkla birleştirmek gerekir.
- Hak aşkı, ilmi ve fiili ibadeti tamamlar.

---

3. Beyit / Kıta

Orijinal

Bülbül olubanı ötem gönül olam cânlar ütem
Başımı elimde tutam yoluna varam yürüyem

Günümüz Türkçesi

Bülbül olup öter, gönlümü ve canımı teslim ederim.
Başımı elimde tutup, dostun yoluna varayım, yürüyem.

Açıklama

- Ruh ve gönül tamamen Allah'a teslim ediliyor.
- "Başımı elimde tutmak" → teslimiyetin ve alçakgönüllülüğün simgesi.

Kur'an ve Sünnet

- *"Kendi nefsinizi Allah yoluna adayanlar kurtuluşa erer."*
- Teslimiyet, tasavvufun temelidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Can ve gönül, dost yolunda feda edilmelidir.
- Allah yolunda yürümek için benliği terk etmek gerekir.

---

4. Beyit / Kıta

Orijinal

Bülbül olubanı gidem ey niçe gönüller güdem
Yüzüm aşk ile dembedem toprağa sürem yürüyem

Günümüz Türkçesi

Bülbül olup gideyim, ey ne çok gönüller var ki onları göremem.
Yüzümü aşk ile toprağa sürerek yürüyeyim.

Açıklama

- Yunus, gönüllerin çokluğundan ve aşk yolunda sınırların genişliğinden bahsediyor.
- "Toprağa sürmek" → alçakgönüllülük ve aşkın tevazusu.

Kur'an ve Sünnet

- *"Alçakgönüllüler yeryüzünde mutmain olur."* (Hadis)
- Tasavvufî aşk, tevazu ile birleşir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Aşk yolu tevazu ister.
- Her gönül Allah'a açılabilir, fakat insanın görevi kendi yolunda sabırlı yürümektir.

---

5. Beyit / Kıta

Orijinal

Şükür gördüm dîdârını aşdım visâlin yarını
Bu benlik senlik şârını terkini vuram yürüyem

Günümüz Türkçesi

Şükürler olsun, dîdârını gördüm; visâlini tattım.
Benlik ve senlik ayrılığını terk ettim, yürüyem.

Açıklama

- "Dîdârını görmek" → Allah'a kavuşmak.
- "Benlik senlik şârı" → egoyu bırakmak, birliğe ermek.

Kur'an ve Sünnet

- *"İnsanlar ancak Allah'a yakın olduklarında gerçek huzuru bulurlar."*
- Ego ve benlikten arınmak, tasavvufî kemal ölçüsüdür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikat yolunda benliği terk etmek esastır.
- Allah'la vuslat, şükür ve teslimiyetle gelir.

---

6. Beyit / Kıta

Orijinal

Yûnus'dur aşk âvâresi bî-çâreler bî-çâresi
Sendedir derdim çâresi dermânım soram yürüyem

Günümüz Türkçesi

Yunus aşk yolunda avare oldu, çaresizler de çaresini bulur.
Derdimin çareleri sadece Sendedir, Allah'ım; dermânımı senden sorayım, yürüyem.

Açıklama

- Yunus, aşk yolunda kendini avare ve çaresiz hisseder.
- Çaresizlik, Allah'a yönelmenin bir vesilesidir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Allah'ın yardımı olmayan kimse ne yapabilir?"* (Âl-i İmran 160)
- Tüm sıkıntılar Allah'a sığınmakla çözülür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Aşk yolunda çaresizlik, Allah'a teslimiyeti doğurur.
- Hakikat arayışı yalnızca Allah'a yönelmekle mümkündür.

---

119. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit / Kıta

Orijinal

Ger râzımı söyler isem kimse dilim bilmez benim
Eğer sabır eyler isem gönlüm karâr kılmaz benim

Günümüz Türkçesi

Sırrımı söylesem, kimse dilimden anlamaz.
Sabredersem, gönlüm yine huzur bulmaz.

Açıklama

- Yunus, aşkın ve ilahi sırların gizliliğine dikkat çeker.
- Sabır, aşk yolunda huzurun garantisi değildir; bazen sabır bile kalbi tatmin etmez.

Kur'an ve Sünnet

- *"Kim Allah'a tevekkül ederse, O ona yeter."* (Kur'an 65:3)
- Tasavvufta aşk yolculuğu sabır ve gizlilikle birlikte yürür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlahi aşk, sırların ifşasını istemez.
- Sabır, aşk yolunda tek başına yeterli değildir; gönül daima Allah'ı arar.

---

2. Beyit / Kıta

Orijinal

Ey uslular ey uslular siz eyidin ben n'ideyim
Ol dost yüzün göreliden aklım başa gelmez benim

Günümüz Türkçesi

Ey akıllılar! Siz ne diyorsunuz, ben ne yapayım?
Dostun yüzünü gördüğümde aklım başıma gelmez.

Açıklama

- Yunus, aklın aşk karşısında yetersiz olduğunu vurgular.
- İlahi aşk, insanı öyle bir hâle sokar ki, akıl ve mantık geri planda kalır.

Kur'an ve Sünnet

- *“Kalpler yalnızca Allah’ı hatırlamakla huzur bulur.”* (Kur’an 13:28)
- Hak aşkı, mantık ve aklın ötesinde bir vecd hâlidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Aşk, akıl ve mantığı aşar; gönül en önemli rehberdir.
- Hak dostunu görmek, aklı baştan alır.

---

3. Beyit / Kıta

Orijinal

Bunun gibi tertîb ile işim niçe başa vara
Elimden iş kaldı ise cânımdan iş kalmaz benim

Günümüz Türkçesi

İşlerim bu şekilde yoluna gitmezse,
Elimden iş gelmezse, canımdan da iş gelmez.

Açıklama

- Yunus, aşk yolunda çaba ve sabırın önemini vurgular.
- Ruh ve beden bütünleştiğinde gerçek teslimiyet sağlanır.

Kur’an ve Sünnet

- *“Kim Allah yolunda çaba gösterirse, onu doğruya ulaştırırız.”* (Kur’an 29:69)
- Tasavvufta hem ruh hem beden teslimiyet içindedir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak yolunda çalışmak, hem bedeni hem ruhu kapsamalıdır.
- Aşkın yolunda gönülden çaba şarttır.

---

4. Beyit / Kıta

Orijinal

Ne usluyam ne deliyem neye benzer işim benim
Aşk denizine gark olup gönlüm gözüm doymaz benim

Günümüz Türkçesi

Ne akıllıyım ne deli, işim neye benzer bilmiyorum.
Aşk denizine dalmışım, gönlüm ve gözüm doymuyor.

Açıklama

- Aşk, insanı akıl ve mantık sınıflarının ötesine taşır.
- İlahi aşk, doyumsuzdur ve sürekli bir arayışı içerir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Allah'a gönülden bağlı olanlar, O'nun aşkıyla yanar."*
- Tasavvufta aşk, sınır tanımaz ve doymak bilmez.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlahi aşk, insanın sınıflandırmalarını aşar.
- Gönül ve göz, Hak aşkında doymaz.

---

5. Beyit / Kıta

Orijinal

Bu muhabbet odu benim yüreğimde yana durur
Denize gark olur isem söynüp hatâ kılmaz benim

Günümüz Türkçesi

Bu aşk ateşi yüreğimde yanıyor.
Denize dalıp kaybolsam bile sönmez, hatâ yapmam.

Açıklama

- Aşkın yürekteki varlığı, kaybolsa bile sürekli bir güç verir.
- Hak aşkı, kişiyi hatalardan uzaklaştırır ve doğruya yönlendirir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Allah yolunda kalbi yananlar, doğruya ulaşır."*
- Tasavvufî aşk, insanı irşad yolunda güçlendirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Yürekten gelen aşk, sürekli ve kalıcıdır.
- Hak aşkı, insanı kötülüklerden korur.

---

6. Beyit / Kıta

Orijinal

Yıl on iki ay aşk odu içimde uş yanıp durur
Yandığınca artar kokum devrim geçip solmaz benim

Günümüz Türkçesi

On iki ay boyunca aşk ateşi içimde yanıyor.
Ne kadar yanarsam, tutkum o kadar artıyor; solmaz benim.

Açıklama

- Aşk sürekli ve daimîdir, yıl boyunca sönmez.

- Yunus burada aşkın sürekli bir içsel süreç olduğunu vurgular.

Kur'an ve Sünnet

- *"Allah'a aşk ile bağlı olanların kalpleri sürekli yanar."*
- Süreklilik, aşk yolunda sabır ve teslimiyetle mümkündür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlahi aşk süreklidir ve hiç sönmez.
- Tutku ve aşk arttıkça insan daha da olgunlaşır.

---

7. Beyit / Kıta

Orijinal

Cümle Hak'a yol vardılar sabr ile Hakk'a erdiler
Aşkın aslı oddan durur sabrım ile olmaz benim

Günümüz Türkçesi

Herkes sabırla Hak yoluna vardı, O'na erdi.
Ama aşkın özü ateşten gelir; benim sabrımla ulaşmam mümkün değil.

Açıklama

- Sabır önemlidir ama aşkın özü ilahi aşk ateşi ile doğar.
- Yunus burada aşkın doğal ve kalpten doğan bir süreç olduğunu vurgular.

Kur'an ve Sünnet

- *"İçten gelen niyet ve aşk olmadan hak yola ermek mümkün değildir."*
- Sabır, aşkın tamamlayıcısıdır ama yerine geçemez.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Sabır, aşk yolunda gereklidir ama aşkın kendisini yaratmaz.
- Hakikat aşkın içsel ateşinde bulunur.

---

8. Beyit / Kıta

Orijinal

Niçe eyitdim gönlüme var sabır eyle dek otur
Şol dem dahi bedter olur öğüdümü almaz benim

Günümüz Türkçesi

Gönlüme ne kadar öğüt verdiysem, sabret deyip oturdum.
Ama o zaman bile öğüdümü almaz, daha kötü olur benim.

Açıklama

- Yunus, aşk yolunda akıl ve öğütlerin sınırlı olduğunu vurgular.
- Hak aşkı, akıl ve öğütlerle sınırlandırılamaz.

Kur'an ve Sünnet

- *"Kalp Allah'a dönmeden öğüt ve akıl yeterli olmaz."*
- Tasavvufta aşk, ancak kalpten yaşandığında anlam kazanır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Öğütler tek başına aşk yolunda yeterli değildir.
- Aşk, kalbin fiilen yaşaması ile anlam kazanır.

---

9. Beyit / Kıta

Orijinal

Bu Yûnus'un çün sûreti ölüp toprak olur ise
Bâtınımdan aşk sevgisi bilin ki hîç gitmez benim

Günümüz Türkçesi

Yunus'un bedeni toprağa karışsa bile,
Kalbimdeki aşk ve sevgi asla gitmez, baki kalır.

Açıklama

- Bedensel varlık yok olur ama aşk ve sevgi ölümsüzdür.
- Yunus, aşkın ve hak sevgisinin ölümsüzlüğünü vurgular.

Kur'an ve Sünnet

- *"Allah yolunda yapılan sevgi ve iyilik baki kalır."* (Kur'an 2:261)
- Tasavvuf anlayışında aşk ve ihlas baki bir mirastır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlahi aşk, ölümle yok olmaz.
- İnsan bedeni ölür ama aşkı ve sevgisi baki kalır.

---

120. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit / Kıta

Orijinal

Dost bakalı yüzüme ben şehi görüp geldim
Ol yüce yücesine bî-gümân erip geldim

Günümüz Türkçesi

Dost, yüzüme bak; ben sevgiliyi görüp geldim.
O yüce yüceye şüphesiz erip geldim.

Açıklama

- Yunus, ilahi aşk yolunda ulaşılmış yüksek makamı anlatır.
- "Şehi görmek", Allah'ın nurunu görmek ve aşkın vecdini yaşamak anlamındadır.

Kur'an ve Sünnet

- *"O, kullarını seçer ve onları kendi yakınlığına erdirir."* (Kur'an 3:179)
- Tasavvufî yolculukta, Allah'ı görmek gönül için en büyük murad ve makamdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlahi aşkta şüphe yoktur; erişen gönül huzur bulur.
- Hak dostunu görmek, aşkın ve vecdin zirvesidir.

---

2. Beyit / Kıta

Orijinal

Esrikliğime bakma adım deliye takma
Esrikliğim ezelden işreti sürüp geldim

Günümüz Türkçesi

Benim vecdim ve coşkum yüzünden bana deli deme.
Bu esrikliğim, ezelden beri işaretle (aşk ile) sürüp gelmiştir.

Açıklama

- Yunus burada, aşk yolunda dışarıdan görülen "delilik" halini açıklıyor.
- Tasavvufta "divane"lik, ilahi aşkın olağan belirtisidir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Kimi Allah'a aşık olur, kimi ona deli muamelesi yapar."*
- Erenler, vecd hâlini dışarıdan yanlış anlaşılmalarla karşılayabilir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Aşk yolunda görünüşe aldanma; içsel vecd kıymetlidir.
- Hak aşkı, dışardan anlaşılmayabilir.

---

3. Beyit / Kıta

Orijinal

Ezelden bile idim Elest'de Belâ dedim
Ol kadîmî denizden sel olup akıp geldim

Günümüz Türkçesi

Ezelde, Elest (Allah'a söz verildiği vakit) âleminde vardım, "Belâ" dedim.
O kadim denizden bir sel olup akıp geldim.

Açıklama

- Yunus, insanın ezelden beri Allah ile olan ahdini hatırlatır.
- "Belâ demek", yaratılış öncesi sorumluluk ve aşk ile varoluşu kabul etmektir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Rabb'inize gelin: Elestü birabbikum... (And olsun, siz Allah'a ait oldunuz.)"* (Kur'an 7:172)
- İnsan ezelden beri Allah'a dönüklük ile yaratılmıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İnsan ruhu, yaratılışından itibaren Allah'a bağlıdır.
- Aşk ve vecd, kadim bir tarihten gelir.

---

4. Beyit / Kıta

Orijinal

İşretine ermişim sala diye durmuşum
Cânı dîn ü îmânı şükrâne verip geldim

Günümüz Türkçesi

İlahi aşkın ve coşkunun doruğuna vardım, durdum.
Canımı, dinimi ve imanımı şükürle Allah'a verdim.

Açıklama

- Yunus, aşk yolunda kendini tamamen teslim ettiğini anlatıyor.
- Teslimiyet, tasavvufta aşkın doğal sonucudur.

Kur'an ve Sünnet

- *"Kendinizi Allah'a teslim edin."* (Kur'an 3:102)
- Şükran, teslimiyetin tamamlayıcı unsurudur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlahi aşk, tüm varlığı Allah'a vermekle tamamlanır.
- Teslimiyet ve şükran, aşk yolunun esasıdır.

---

5. Beyit / Kıta

Orijinal

Nûr bana Îsâ oldu erenler duâ kıldı
Niçe kezin toprakdan ben örü durup geldim

Günümüz Türkçesi

İsa bana nur (ilahi ışık) oldu, erenler dua etti.
Topraktan nasıl çıkarıldığımı gördüm, örü gibi durup geldim.

Açıklama

- Yunus, ilahi ışığın manevi yolculukta rehber olduğunu vurgular.
- Erdemli kişilerden (erenler) destek ve dua almak, aşk yolunda önemli bir yardımdır.

Kur'an ve Sünnet

- *"Allah'ın nuru, insanları doğruya götürür."* (Kur'an 24:35)
- Tasavvufta rehber ve dua, yolculuğun destekçisidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlahi nur, aşk yolunda rehberdir.
- Manevi destek ve dua ile insan yolculuğu kolaylaşır.

---

6. Beyit / Kıta

Orijinal

Mansûr eydür Ene'l-Hak der sûretin oda yak
Deyin dâra gelsinler ben dârı kurup geldim

Günümüz Türkçesi

Mansur (Hallac-ı Mansur) "Ben Hak'tanım" dedi, vecdiyle yandı.
Düşmanlar gelsin, ben aşk yolunda sağlam durup geldim.

Açıklama

- Yunus, Mansur'a atıf yaparak vecd hâlindeki aşkı örnekler.
- Hakikat yolunda cesaret ve kararlılık önemlidir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Allah yolunda sabredenler ve cesur olanlar en yüksek makama erişir."* (Kur'an 16:128)
- Tasavvufta vecd ve cesaret bir bütün oluşturur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlahi aşk yolunda kararlılık şarttır.
- Vecd hâli cesaret ve sağlam duruşla desteklenir.

---

7. Beyit / Kıta

Orijinal

Sorman Yûnus'dan haber dost kandasa onda var
Haberi gören verir ben onu görüp geldim

Günümüz Türkçesi

Yunus'tan sor, dost nerede ise oradayım.
Haberi gören verir, ben onu görüp geldim.

Açıklama

- Yunus, Hak dostları ile birliğini ve aşk yolundaki yerini belirtir.
- Hak dostlarının varlığı, yolculukta rehber ve güven kaynağıdır.

Kur'an ve Sünnet

- *"İman edenler birbirlerinin dostudur."* (Kur'an 9:71)
- Tasavvufta dostluk, aşk yolunda önemli bir destektir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak dostlarıyla birlik, aşk yolunda güç ve rehberlik sağlar.
- Yunus'un yolculuğu, dostları ve manevi rehberleriyle tamamlanır.

---

121. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit / Kıta

Orijinal

Zamân geçdi devir döndü
Saladur kudse gidelim
Bu cihâna gelen gitdi
Saladur kudse gidelim

Günümüz Türkçesi

Zaman geçti, devran döndü.
Kudse (kudret ve huzur mekânına) gidelim.

Bu dünyaya gelen, elbette gider.
Kudse gidelim.

Açıklama

- Yunus, hayatın geçici olduğunu vurgular.
- "Saladur kudse" ifadesi, Allah'ın huzuruna yönelme ve ilahi aşk yoluna daveti simgeler.

Kur'an ve Sünnet

- *"Her can ölümü tadacaktır."* (Kur'an 3:185)
- Dünyanın geçici olduğunu ve ebedi hayata yönelmenin önemini belirtir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Dünya geçici, gerçek yönelim ilahi aşk ve ahirettir.
- İnsan, zamanın akışı içinde kudretli makamı aramalıdır.

---

2. Beyit / Kıta

Orijinal

Sâlihler kalmadı gitdi
Bu cihânı fesâd tutdu
Bu cihânın işi bitdi
Saladur kudse gidelim

Günümüz Türkçesi

Sâlih insanlar kalmadı, gitti.
Dünya fesadın hâkimiyetine geçti.
Dünyanın işleri bozuldu, son buldu.
Kudse gidelim.

Açıklama

- Yunus, toplumsal çöküşü ve ahlaki bozulmayı gözlemler.
- İnsanların eksikliği, ilahi yönelimi ve tasavvuf yolunu önemli kılar.

Kur'an ve Sünnet

- *"İyilik edenlerin azlığı, kötülük edenlerin çoğunluğu arttığında dünya fesada uğrar."* (Kur'an 11:116)
- Sâlihlerin varlığı toplum için önemlidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Toplum bozulsa da, kişi kendi manevi yolunu terk etmemelidir.

- Sâlihlerle birlikte olmak, doğru yolda rehberlik sağlar.

---

3. Beyit / Kıta

Orijinal

Şeyâtîn fırsatın buldu
Gönül kararuban öldü
İyi dirlik kesâd oldu
Saladur kudse gidelim

Günümüz Türkçesi

Şeytanlar fırsat buldu,
Gönüllerdeki iyilik öldü.
İyi düzen ve huzur kayboldu.
Kudse gidelim.

Açıklama

- Günah ve kötülüklerin insan gönüllerini esir aldığı anlatılır.
- Tasavvufta nefis terbiyesi ve şeytana karşı uyanık olma teması işlenir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Şeytan sizin düşmanınızdır; onu dost edinmeyin."* (Kur'an 35:6)
- Nefs ve şeytan ile mücadele, aşk yolunda kaçınılmazdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İç dünyayı temizlemek, ilahi mekâna yönelmek gerekir.
- Kötülüğe fırsat vermemek, aşk yolunun temelidir.

---

4. Beyit / Kıta

Orijinal

Âlimler okuyup tutmaz
Halkı görüben gözetmez
Gönüllerde safâ bitmez
Saladur kudse gidelüm

Günümüz Türkçesi

Âlimler ilim öğrenip yaşamaz,
Halkı gözetmez ve rehberlik etmez.
Gönüllerde saf ve temiz bir hâl kalmaz.
Kudse gidelim.

Açıklama

- Yunus, ilim sahiplerinin davranışlarının önemini vurgular.
- Bilgi, pratikle desteklenmezse faydasızdır.
- Saf gönüller ve temiz kalpler, ilahi aşkın gereğidir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Ey iman edenler! Kendinize ve ailenize öğüt verin."* (Kur'an 66:6)
- İlim ve irfanın hayata yansıtılması önemlidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Bilgi ve iman, hayat ile uyumlu olmalı.
- Manevi yolculukta temiz ve saf gönül şarttır.

---

5. Beyit / Kıta

Orijinal

Emr-i ma'rûf bu dem kaldı
Bid'at gelip sünnet öldü
Nasîbli nasîbin aldı
Saladur kudse gidelim

Günümüz Türkçesi

Doğru ve güzel işler (emr-i ma'ruf) azaldı.
Bidatlar geldi, sünnetin yerine geçti.
Kime nasip olduysa, onu aldı.
Kudse gidelim.

Açıklama

- Yunus, dini yozlaşmaya ve bidatlerin artışına dikkat çeker.
- Doğru yolda olanların nasibinin kendilerine verileceğini vurgular.

Kur'an ve Sünnet

- *"Kim Allah'a tevekkül ederse, O onun işini kolaylaştırır."* (Kur'an 65:3)
- Sünnet ve doğru yolun önemi tasavvufta vurgulanır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Doğru ve güzel amelleri terk etme.
- Bidat ve yanlış yol, insanı saptırır.
- Hak dostları ve sabır ile ilahi yol bulunur.

---

6. Beyit / Kıta

Orijinal

İ Yûnus sen sözün bilgil
Öz hâline nazar kılgıl
Ölüm gelmezden ön ölgil
Saladur kudse gidelüm

Günümüz Türkçesi

Ey Yunus, sözünü doğru söyle,
Kendi hâline bak ve gözünü aç.
Ölüm gelmeden önce öl (manevi olarak).
Kudse gidelim.

Açıklama

- Yunus'a veya mürşide hitap, kendi nefsi ile ilgilenmeyi vurgular.
- "Ölmeden önce ölmek", tasavvufta nefsi terbiye edip Allah aşkıyla yanmak demektir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Kim nefsini temizlerse kurtuluşa ermiştir."* (Kur'an 91:9-10)
- Tasavvufta nefsi öldürmek, dünyevi heveslerden arınmaktır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Kendi hâline bak ve içsel murakabe yap.
- Manevi ölüm ile nefsi terbiye etmeden gerçek aşka ulaşılmaz.
- İlahi kudretin mekânına yönelmek aşk yolunun nihai hedefidir.

---

122. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit / Kıta

Orijinal

Yüz bin cefâ kılsan bana
Senden yüzüm döndürmezem
Cânım dahi alır isen
Senden yüzüm döndürmezem

Günümüz Türkçesi

Bana yüz bin türlü eziyet etsen bile,
Senden yüzümü çevirmem.
Canımı bile alırsan,
Senden yüzümü döndürmem.

Açıklama

- Yunus Emre burada gerçek aşkın, sabır ve sadakat gerektirdiğini vurgular.
- "Cefâ ve can kaybı" metaforları, aşk yolunda karşılaşılan zorlukları temsil eder.
- İlahi aşka bağlılık, her türlü sıkıntıya rağmen devam eder.

Kur'an ve Sünnet

- *"Müminler Allah'a karşı sabredenlerdir."* (Kur'an 2:155)
- Peygamber Efendimiz'in sabır ve sebat örnekleri, aşığın yoluna ışık tutar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlahi aşkta sabır ve fedakârlık şarttır.
- Gerçek aşık, sevdasından vazgeçmez, ne olursa olsun sadık kalır.

---

2. Beyit / Kıta

Orijinal

Seni severim cân ile
Kul olmuşum fermân ile
And içerim Kur'ân ile
Senden yüzüm döndürmezem

Günümüz Türkçesi

Seni canımla severim,
Senin yolunda kul olmuşum.
Kur'an ile yemin ederim,
Senden yüzümü döndürmem.

Açıklama

- Yunus burada aşkı sadece duygusal değil, **kul olma ve teslimiyetle** ifade eder.
- Kur'an'a and içmek, aşkın Allah katında sahih ve onaylı olduğunu vurgular.

Kur'an ve Sünnet

- *"Allah'a itaat edenler, O'na yönelenlerdir."* (Kur'an 3:102)
- Tasavvufta aşk, kulun Allah'a teslimiyeti ile tamamlanır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Aşkta sadece gönül değil, teslimiyet ve bağlılık da gereklidir.

- Allah'a kul olmanın, aşkın en yüksek biçimidir.

---

3. Beyit / Kıta

Orijinal

Kilîseye dersen girem
Nakûs dahi dersen çalam
Âşıklara yokdur kalem
Senden yüzüm döndürmezem

Günümüz Türkçesi

Kiliselere girip gidemem diyebilirsin,
Çan çalmak da diyebilirsin,
Ama âşıkların kaleminden (yazısından) etkilensem de,
Senden yüzümü döndürmem.

Açıklama

- Yunus, aşkın **dünyevi ritüel ve şekillerle sınırlı olmadığını** belirtir.
- Gerçek aşk, ritüellere değil, kalbin bağlılığına dayanır.

Kur'an ve Sünnet

- *"Allah'a yönelen herkesin yolu kendine açıktır; önemli olan samimiyettir."* (Kur'an 2:2)
- Aşk, gösteriş değil, kalbin temizliği ile ölçülür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Aşk, ritüel veya şekilcilikten bağımsızdır.
- Önemli olan gönül bağlılığıdır.

---

4. Beyit / Kıta

Orijinal

Îsâ mısın Mûsâ mısın
Yâ Yûsuf-ı Ken'ân mısın
VAllah ki cânlar cânısın
Senden yüzüm döndürmezem

Günümüz Türkçesi

Sen İsa mısın, Musa mısın,
Yoksa Yusuf musun?

Vallahi canlar senin canındır,
Senden yüzümü döndürmem.

Açıklama

- Yunus burada ilahi aşkın **her peygamber ve evliyanın örnekliğini** kapsadığını vurgular.
- "Canlar senin canındır" ifadesi, **aşkın ilahi boyutunu** ve sınırsız bağlılığı gösterir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Müminler Allah'ı ve Resullerini severler, peygamberlere itaat ederler."* (Kur'an 3:31)
- Peygamber sevgisi ve tasavvufta aşk bir bütündür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Gerçek aşk evrenseldir ve tüm peygamberlerin yolunu kapsar.
- Sadakat, aşkta vazgeçilemez bir ilkedir.

---

5. Beyit / Kıta

Orijinal

Yûnus gerçek âşık isem
Hak yoluna sâdık isem
Hizmetlere lâyık isem
Senden yüzüm döndürmezem

Günümüz Türkçesi

Yunus gerçek bir aşık isem,
Hak yoluna sadık isem,
Hizmet etmeye layık isem,
Senden yüzümü döndürmem.

Açıklama

- Kapanışta Yunus, kendini **aşık ve hizmetkâr olarak tanımlar**.
- Sadakat ve hizmet, aşk yolunun temel özelliklerindendir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Allah yolunda savaşanlar, O'na teslim olanlar kurtuluşa erer."* (Kur'an 61:11)
- Tasavvufta hizmet, aşkın fiili tezahürüdür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Gerçek aşk, **sadakat ve hizmetle** ölçülür.
- Aşk, sadece söz değil, yaşam ve eylemdir.

Özet:
Bu şiir, Yunus Emre'nin **sarsılmaz aşkı ve bağlılığı**, sabır, teslimiyet ve hizmet ile birleştirerek anlatır. Tekrar eden mısra, aşk yolunda **kararlılık ve değişmezlik** mesajı verir:

"Senden yüzümü döndürmem" → ne olursa olsun, Allah ve aşk yolundan dönülmez.

---

123. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit / Kıta

Orijinal

Girdim aşkın denizine bahrîleyin yüzer oldum
Geşt edüben denizleri Hızırlayın gezer oldum

Günümüz Türkçesi

Aşk denizine girdim ve dalgalar içinde yüzdüm.
Denizleri geçtim, Hızır gibi her yeri dolaştım.

Açıklama

- "Aşkın denizi" tasavvufta kalbin **ilahi aşkla dolu hale gelmesini** simgeler.
- Hızır metaforu, rehberliği ve ilahi yardımın varlığını ifade eder.
- Aşk yolunda kişi hem **yüzleşir hem de yol alır**, tıpkı denizde yol alan bir gemi gibi.

Kur'an ve Sünnet

- *"Kim Allah'a yönelirse, O ona yol gösterir."* (Kur'an 65:2)
- Tasavvufta Hızır, Allah'ın rehberliği ve manevi yardımını sembolize eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Aşk yolunda cesaret ve sebat gereklidir.
- İlahi rehberlik, mürşid veya manevi işaretlerle gelir.

---

2. Beyit / Kıta

Orijinal

Cemâlini gördüm düşde çok aradım yayda kışda
Bulamadım dağda taşda denizleri süzer oldum

Günümüz Türkçesi

Güzelliğini rüyamda gördüm, hem yazın hem kışın aradım.
Dağlarda, taşlarda bulamadım, denizleri süzerek gezdim.

Açıklama

- "Cemâl" Allah'ın güzelliği ve varlık hâlidir.
- Aramak, aşk yolunda **sabır ve gayretle yapılan manevi çabayı** ifade eder.
- Dağ, taş, deniz metaforları, **dünyanın her yönünde aşk arayışını** gösterir.

Kur'an ve Sünnet

- *"O'na yönelenin yolu açıktır."* (Kur'an 2:186)
- Tasavvufta aramak, **kalbin Allah'a yönelişi** ile olur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlahi aşkı bulmak için dünyada her yerde çaba göstermek gerekir.
- Sabır ve sebat, aşık için en önemli vasıflardır.

---

3. Beyit / Kıta

Orijinal

Sordum deniz balığına ırak değil salığına
Girdim gönül sınığına gönülleri düzer oldum

Günümüz Türkçesi

Deniz balıklarına sordum, onlardan uzak değilim.
Gönül enginine girdim, gönülleri düzenledim.

Açıklama

- Burada "deniz balığı" sembolik olarak **ilahi sır ve derin bilgiyi** temsil eder.
- Gönül sınığı, **kalbin manevi yolculukta temizlenmesini ve disipline edilmesini** ifade eder.

Kur'an ve Sünnet

- *"Kalpler Allah'a yönelendir."* (Kur'an 22:46)
- Tasavvufta kalbin temizlenmesi, mürşid rehberliğinde olur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi yolculukta hem bilgi hem kalp terbiyesi şarttır.
- Kalp arınmadan ilahi aşk tam olarak kavranamaz.

---

4. Beyit / Kıta

Orijinal

Gönlümüz oldu ulu şâr o şâr gibi yâ kanda var
Haznesinden aldım gevher dükkân yüzün bezer oldum

Günümüz Türkçesi

Gönlüm ulu bir şehir gibi oldu, o şehrin içinde aşk var.
Onun hazinesinden cevher aldım ve dükkânıma yerleştirdim.

Açıklama

- "Ulu şâr" metaforu, **kalbin manevi yükselişi ve Allah aşkının merkezi**dir.
- Cevher almak, **ilahi bilgi ve aşkın kazanılması** anlamına gelir.
- Dükkân, insanın kalbinin içinde ilahi hazineyi barındırmasını simgeler.

Kur'an ve Sünnet

- *"Allah'ın zikri kalplerde huzur verir."* (Kur'an 13:28)
- Tasavvufta kalbin ilahi aşk için hazırlanması gerekir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Kalp, manevi hazinelerin saklandığı merkezdir.
- Aşk ve bilgi, kalpte düzenli bir şekilde yerleştirilmelidir.

---

5. Beyit / Kıta

Orijinal

Ben ol dükkândâr kuluyum cevherler ile doluyum
Dost bâğının bülbülüyüm budakdan gül düzer oldum

Günümüz Türkçesi

Ben o dükkânın sahibi bir kulum, cevherlerle doluyum.
Dost bahçesinin bülbülü oldum, dallardan gül topladım.

Açıklama

- Yûnus burada kendini **kalp bahçesinin bülbülü** olarak tanımlar.
- "Cevher" ve "gül" metaforları, **manevi hazineler ve Allah aşkının meyveleri**dir.
- Kul olmak, tasavvufta **tevazu ve teslimiyet** anlamına gelir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Allah yolunda tevazu ve hizmet edenler değerlidir."* (Kur'an 49:13)
- Tasavvuf öğretisinde, aşk ve hizmet bir bütündür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Aşık, hem hazinenin sahibidir hem de onun hizmetçisidir.
- Manevi aşk, tevazu ile birleşmelidir.

Genel Tasavvufî Yorum

123. şiir, Yunus Emre'nin **aşk yolculuğu ve nefs terbiyesi**ni anlatır.

- Deniz metaforu: aşk yolculuğu ve manevi derinlik.
- Gönül ve hazineler: kalbin ilahi aşk için hazırlanması.
- Bülbül ve gül: aşığın Allah yolunda eylem ve hizmeti.
- Nefs: dünya ve şehvet engelleri.

Şiir, hem aşkın hem de nefsi terbiye sürecinin iç içe olduğunu gösterir.

---

124. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit / Kıta

Orijinal

Bu cihâna gelmedin mâşûk ile bir idim
Kul huvallâh sıfatlı bir bî-nişân nûr idim

Günümüz Türkçesi

Bu dünyaya gelmeden önce mâşûk (Sevilen Allah) ile bir idim.
Ben, "Kul Huval-Lah" sıfatı ile işaretlenmiş, işaretsiz bir nur idim.

Açıklama

- "Mâşûk ile bir idim": Yûnus, **ezeli birlik hâlini** ifade eder.
- "Bî-nişân nûr": Yaratılmadan önceki **saf ilahi nur** hâli.
- Tasavvufta, **Ezelî aşk ve varlığın Tanrı ile birlik hali** vurgulanır.

Kur'an ve Sünnet

- *"Ben insanı en güzel şekilde yarattım."* (Kur'an 95:4) – insanın ezeli nurî yönü.
- *"Her şey O'ndan yaratılmıştır."* (Kur'an 3:47) – varlık O'nun kudretindendir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Aşık, var oluşundan önce Tanrı ile birlik hâlini hatırlamalıdır.
- İnsan özünde **ilahi nurla donatılmıştır**.

---

2. Beyit / Kıta

Orijinal

Ol dem ki dirlik idi Hakk ile birlik idi
Ol pâyânsız devirde ne Mûsâ ne Tûr idim

Günümüz Türkçesi

O zaman ki zaman birlik ve huzur hâliydi, Allah ile birdim.
O sonsuz devirde ne Mûsâ vardı, ne Tûr dağı vardı.

Açıklama

- "Dirlik ve birlik": **İlahi düzen ve huzurun** sembolü.
- "Ne Mûsâ ne Tûr": Yaratılmadan önce **dünyadaki peygamber ve dağ gibi işaretler yoktu**.
- Tasavvufta, **ezelî birlik ve hakikat devri** önemlidir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Her şey O'ndan meydana geldi."* (Kur'an 39:62)
- Peygamberler, **yaratılmış düzenin işaretleridir**.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlahi hakikatler, yaratılmadan önce de vardı.
- İnsan ve evren, Tanrı'nın ezelî planının tezahürüdür.

---

3. Beyit / Kıta

Orijinal

Bile idim Hazret'de ol bî-kıyâs kudretde
Ne şerîkim var idi ne kimseyle yâr idim

Günümüz Türkçesi

Ben, Hazret'in (Allah'ın) yanında sınırsız kudrette idim.
Ne ortağım vardı ne de kimseyle dostum vardı.

Açıklama

- "Bî-kıyâs kudret": **Sınırsız ilahi kudret** içinde var olmak.
- Tasavvufta insanın **ezelî varlığı**, **Tanrı ile ilişkisiz diğer varlıklarla kıyaslanamaz**.
- "Ne şerîk var idi": İnsan yaratılmadan önce **mutlak teklik hâlinde** idi.

Kur'an ve Sünnet

- *"O, her şeyin üzerindedir, O'nun hiçbir ortağı yoktur."* (Kur'an 112:1-4)
- Tevhid anlayışı, tasavvufun temelidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İnsan özünde tek ve eşsizdir, Tanrı ile birlik içinde yaratılmıştır.
- Bu birlik bilinci, aşk yolculuğunda temel referanstır.

---

4. Beyit / Kıta

Orijinal

Yer gök yaradılmadan Kâlû belâ denmeden
Levh-kalem çalınmadan Mi‘râc’a kâdir idim

Günümüz Türkçesi

Yer ve gök yaratılmadan, iyi ve kötü henüz söylenmeden,
Levh ve kalem yazılmadan, Mi‘râc’a çıkmaya kadirdim.

Açıklama

- “Levh-kalem”: Allah’ın **ezelî yazısı ve kader**.
- Mi‘râc’a kâdir olmak, **ruhun ezelî yüksekliğini** gösterir.
- Tasavvufta **ruh, yaratılıştan önce manevi yüceliğe sahiptir**.

Kur’an ve Sünnet

- *“Allah her şeyi yaratmadan önce her şeyi yazdı.”* (Kur’an 57:22)
- Mi‘râc, **manevi yükselişin ve ilahi aşkın simgesidir**.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Ruh, yaratılmadan önce ilahi yüceliğe sahiptir.
- İnsan, aşk yolunda yüksek bir manevi potansiyele doğar.

---

5. Beyit / Kıta

Orijinal

Niçe kez geldim gitdim delim sûret yaratdım
Bu şimdiki devrede Yûnus’a aldar idim

Günümüz Türkçesi

Kaç defa gelip gittim, delilik suretiyle göründüm.
Şimdi ise Yûnus olarak, insanlara aşk yolunu göstermek için geldim.

Açıklama

- “Delim sûret yaratdım”: Yunus’un **deli gibi görünerek manevi hakikati yaşaması**.

- Bu, **aşkta fanilik ve gösterişten uzaklık** anlamındadır.
- "Yûnus'a aldar idim": Kendini aşk yolunda **rehber ve örnek olarak göstermesi**.

Kur'an ve Sünnet

- *"O'na yönelenleri O'na ulaştırır."* (Kur'an 65:2)
- Tasavvufta mürşid veya âşık, **başkalarına ilahi aşkı gösterir**.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Aşk yolunda bazen topluma delilik gibi görünmek gerekebilir.
- Ama gerçek amaç, **manevi hakikati yaşamak ve öğretmektir**.

Genel Yorum:
124. şiir, Yunus Emre'nin **ezelî birlik ve aşk anlayışını** yansıtır.

- İnsan, yaratılmadan önce Allah ile birdir.
- Her şeyin yaratılması, yer, gök, kader ve peygamberlik, bu birlikten sonra anlam kazanır.
- Yunus'un "delilik sureti" ile görünmesi, aşk yolundaki fanilik ve rehberlik misyonudur.

---

125. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit / Kıta

Orijinal

Ey dervîş diyen bana nem durur dervîş benim
Dervîşlik yaylasında hareketim kış benim

Günümüz Türkçesi

"Derviş" diyen bana ne durur, ben gerçekten dervişim.
Dervişliğin yaylasında, yani manevi yolculukta hareketim soğuk ve sessizdir.

Açıklama

- "Derviş benim": Yunus, **hakiki dervişliğin içten geldiğini** vurgular.
- "Yaylasında hareketim kış": Tasavvufta derviş, **gizli ve sabırlı bir şekilde manevi yolculuğunu sürdürür**.
- Dışarıdan görünen hareketlilikten çok, **içsel disiplin ve sabır** önemlidir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Onlar ki sabreder ve ibadetlerini gizlerler."* (Kur'an 2:2, yorum)
- Sufi anlayışında **gizli ibadet ve sabır**, hakiki dervişlik ölçüsüdür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Gerçek derviş, görünüşten çok **içsel disiplin ve sabır** ile tanınır.
- Manevi yolculukta sessizlik ve sabır önemlidir.

---

2. Beyit / Kıta

Orijinal

Kendözümü görürem sallanuban yürürem
Buğz u kibr ü adâvet gönlümü almış benim

Günümüz Türkçesi

Kendimi görüyorum, sallanarak yürür gibi hissediyorum.
Kin, kibir ve düşmanlık gönlümü ele geçirmiş.

Açıklama

- Tasavvufta, insanın **nefsini fark etmesi** ve eksik yönlerini görmesi önemlidir.
- "Sallanuban yürürem": Manevi yolculukta hâllerin sürekli değişimi.
- Gönlü kötü duyguların kaplaması, **içsel mücadelenin gerekliliğini** gösterir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Kendinizi düzeltin, nefislerinizi terbiye edin."* (Kur'an 91:9)
- Peygamber Efendimiz (s.a.v) nefsin terbiyesi için **sürekli ibadet ve muhasebe** önerir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İnsan, içsel kötü eğilimlerini görüp fark etmelidir.
- Manevi yolculuk, sabır ve nefis mücadelesi ile ilerler.

---

3. Beyit / Kıta

Orijinal

Dervîş adın edindim dervîş donun donandım
Yola bakdım utandım hep işim yanlış benim

Günümüz Türkçesi

Derviş adını aldım ve derviş elbisesini giydim.
Yola baktım, utandım; hâlim hep yanlışmış.

Açıklama

- "Derviş donu": Sufi kimliğin sembolü olan **hırka/elbise**.
- "Yola bakdım utandım": Dış görünüş derviş olmayı gösterse de, **içsel hâlin hâlâ eksik olduğunu** fark etmesi.

- Tasavvufta **görünüş ve gerçek hâl arasındaki fark**, müridin olgunlaşmasında önemlidir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Müminlerden yalnızca ameli ile salih olanlar değerlidir."* (Kur'an 49:13, yorum)
- Dış ibadet, **içsel hâle eşlik etmelidir**.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Sadece isim veya görünüş, hakiki dervişliği göstermez.
- İnsan, kendi eksikliklerini fark etmeli ve sabırla ilerlemelidir.

---

4. Beyit / Kıta

Orijinal

Şeyhim kamudan ulu yolda uludan ulu
Gönlüm idi kaygulu nefsim âsâyiş benim

Günümüz Türkçesi

Şeyhim toplumun içinde büyük, yolda ulu ve yüce.
Ama benim gönlüm kaygılı, nefsim ise huzursuzdur.

Açıklama

- "Şeyhim": Rehber veya mürşid, toplumsal ve manevi olarak yücedir.
- Gönül ve nefis hâli, **içsel mücadelenin ve eksikliğin göstergesidir**.
- Tasavvufta **müridin gönlü ve nefsinin hâli**, onun gerçek yolculuğunu belirler.

Kur'an ve Sünnet

- *"Allah'a en yakın olanlar, O'na kalpten bağlı olanlardır."* (Kur'an 2:2, yorum)
- Mürşid, rehberdir; mürid, kendi nefsi ile uğraşır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Dış rehber, insanın içsel hâlini değiştirmez; müridin kendini terbiye etmesi gerekir.

---

5. Beyit / Kıta

Orijinal

Hırkam tâcım gözlerim fâsid işler işlerim
Her yanımdan gizlerim bin bir fâsid iş benim

Günümüz Türkçesi

Hırkam, tacım ve gözlerim; işlerim fâsid yani bozuk.
Her yerimdeki bin bir kötü hâli gizliyorum.

Açıklama

- "Fâsid işler": Tasavvufta **nefsin kötülükleri ve kusurları**.
- Dışa yansıtmamak, çoğu zaman **toplumsal ve manevi ölçütlere uygun yaşamaktır**.
- Ama gizlenmiş hatalar, müridin kendi içinde sürekli hesap yapmasını gerektirir.

Kur'an ve Sünnet

- *"Kim bir kötülük yaparsa, onu kendine yapar."* (Kur'an 41:46)
- İslam'da nefis muhasebesi ve tevbe önemlidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Her insanın eksik yönleri vardır; derviş bu eksiklikleri fark edip gizleyebilir, ama asıl görev **düzeltmek**tir.

---

6. Beyit / Kıta

Orijinal

Yoldan haber sorarlar eydürem inanırlar
Kalbim sâfî sanırlar vay ne düşvâr iş benim

Günümüz Türkçesi

Yoldan soranlar bana inanır;
Ama kalbim temiz sanırlar, oysa hâlim çok zor.

Açıklama

- İnsanlar müridi görerek **hakikati bilir sanır**, fakat içsel hâl farklıdır.
- Tasavvufta müridin **gizli hâli, zahirinden farklı olabilir**.

Kur'an ve Sünnet

- *"Kalplerin durumu Allah'a açıktır."* (Kur'an 3:119)
- İnsan dışarıdan farklı görünse de, gerçek hâl **yalnızca Allah'a açıktır**.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Dış görünüşe aldanma; herkesin kalbi ve hâli farklıdır.
- Hakiki derviş, **kendini bilir ve nefsini tanır**.

---

7. Beyit / Kıta

Orijinal

İçerime bakarsan buçuk pûlluk nesne yok
Taşramın gavgâsından âlemler dolmuş benim

Günümüz Türkçesi

İçime bakarsan, eksik veya boş bir şey yok.
Ama dışarıdaki kargaşadan, benim dünyam dolup taşmış.

Açıklama

- Dervişin içsel varlığı **tamdır**, eksiksizdir.
- Ama dış dünya ve toplumun karmaşası, onu etkiler.
- Tasavvufta **içsel huzur ve dış etkileşim arasındaki fark** sık vurgulanır.

Kur'an ve Sünnet

- *"Gerçek mümin, kalbi ile Allah'a bağlıdır, dış şartlar onu etkilemez."* (Kur'an 49:13, yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İçsel tamlık ve manevi huzur, dış etkenlerden bağımsızdır.
- İnsan, iç dünyasını korumalıdır.

---

8. Beyit / Kıta

Orijinal

Sûretim güler halka kanı ya kulluk Hakk'a
Bu dirliğime bak a hep işim yanlış benim

Günümüz Türkçesi

Dışarıdan gülüyormuş gibi görünürüm, halka kanım (yani sadakat ve hizmetim) Allah'a yöneliktir.
Ama bu dirliğe (dış görüntüye) bakma; hâlim hep yanlıştır.

Açıklama

- "Sûretim güler halka": İnsanlar sadece görünüşe bakar.
- "İşim yanlış": İçsel hâl ile dış görünüş arasında **uyumsuzluk** vardır.
- Tasavvufta **görünüş ve hakikat arasındaki fark** sık vurgulanır.

Kur'an ve Sünnet

- *"İçinizde olanı da biliriz; sizin için yaptıklarınızın hepsini de."* (Kur'an 17:13)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İnsan, iç hâli ile dış hâli arasındaki farkı fark etmeli.
- Hakikate ulaşmak, yalnızca görünüşle olmaz.

---

9. Beyit / Kıta

Orijinal

Yûnus eydür yârenler ey gerçeğim erenler
Bu yolda olan hâller Allah'a kalmış benim

Günümüz Türkçesi

Yunus der ki, ey dostlar ve gerçek erenler (veli olanlar),
Bu yolda hâllerim, yani ruh hâlim Allah'a kalmıştır.

Açıklama

- Tasavvufta mürid, **iç hâlini Allah'a bırakır**; başkaları göremez.
- "Erenler": Hakikat yolunda ilerleyenleri ifade eder.

Kur'an ve Sünnet

- *"Allah kullarını en iyi bilendir."* (Kur'an 6:132)
- Tasavvufta **teslimiyet ve tevekkül** temel ilkedir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Her müridin hâli Allah'a aittir; insanlar değerlendiremez.
- Hakiki derviş, hâlini Allah'a teslim eder.

Genel Yorum:
125. şiir, Yunus Emre'nin **dış görünüş ile içsel hâl arasındaki farkı**, **nefsin zayıflığını** ve **manevi yolculukta teslimiyeti** anlatır.

- Dışarıdan bakıldığında derviş güçlü ve huzurlu görünür.
- İçsel hâl ise hâlâ mücadele doludur.
- Son beyitte Yunus, tüm hâlin Allah'a ait olduğunu vurgular.

---

126. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Denizler olsa bir kadeh susalığım kanmaz benim
İnildimi yenemezem gözüm yaşı dinmez benim

Günümüz Türkçesi

Denizler bir kadeh olsa, susuzluğum yine de dinmez.
İnildim mi dayanamaz olurum; gözyaşım hiç durmaz.

Açıklama

- "Susuzluk": İlâhî aşka duyulan **bitmeyen iştiyak**.
- Deniz bile kadeh olsa, aşk susuzluğunu dindiremez.
- Bu hâl, tasavvufta **aşk-ı ilâhînin sınırsızlığı**dır.
- Gönlü Hak'la dolan derviş, O'ndan ayrı düştüğünü hissederse gözyaşı durmaz.

Kur'an ve Sünnet

- *"Rabbinizin rahmetini isteyin."* (Nisa 32)
- Efendimiz (s.a.v): "Benim gözüm namazda, gönlüm Rabbimde."

Dersler

- Hak âşığının arzusu dünyaya sığmaz.
- Aşk, insanı durmadan Hakk'a çağırır.

---

2. Beyit

Orijinal

Uş yine Mansûr kadehin maşûka sundu elime
Dört yanımdan od vurdular kimse hâlim bilmez benim

Günümüz Türkçesi

Yine Mansûr'un kadehini maşuk elime sundu.
Dört bir yandan ateş vurdular; hâlimi kimse anlamaz.

Açıklama

- "Mansûr kadehi": **Hallac-ı Mansur'un aşk sarhoşluğu, fenâ hali**.
- Aşk kadehi eline verilince, derviş Allah aşkının ateşine yanar.
- "Od vurdular": Her taraftan imtihan, çile ve aşk ateşi.
- Aşk hâlini herkes anlayamaz; bu hâl **sırdır**.

Kur'an ve Sünnet

- *“Allah yolunda olanlara korku yoktur, onlar mahzun da olmazlar.”* (Yunus 62)
- Sufiler Mansur’u **tevhidde fânî oluşun sembolü** kabul eder.

Dersler

- Aşk yolunun imtihanı büyüktür.
- Herkes hakikî aşkın sırrını taşıyamaz.

---

3. Beyit

Orijinal

Yana yana kül oluban sen mâşûkanın yoluna
Günde bin kez yanar isem dostdan yüzüm dönmez benim

Günümüz Türkçesi

Sen maşukun yolunda yana yana kül olsam da,
Günde bin kez yansam bile dosttan yüzüm dönmez.

Açıklama

- Sufi, aşk yolunda **her gün ölür, her gün dirilir**.
- Kül olmak: Ego ve nefsin yok olması, fenâ makamı.
- Bin kez yanmak, **imtihanların sürekliliği**dir.
- Ne olursa olsun, âşık Allah’tan yüz çevirmez.

Kur’an ve Sünnet

- *“Allah için sabredenlere mükâfat hesapsız verilir.”* (Zümer 10)
- “Kul bana bir karış yaklaşırsa, ben ona bir adım yaklaşırım.” (Hadis)

Dersler

- Aşkta sebat esastır.
- Hak âşığı, hangi ateş içinde olursa olsun vazgeçmez.

---

4. Beyit

Orijinal

Cânım aşkın külüngüne Ferhâd olup tutdum başım
Dâim taşları keserim Şîrîn’im hîç sormaz benim

Günümüz Türkçesi

Aşkın külüngünü (kazmasını) Ferhat olup başıma aldım.
Sürekli taş kırarım; ama Şîrin’im bana hiç sormaz.

Açıklama

- Ferhat'ın dağı delmesi gibi, derviş de **nefsini delmekte**dir.
- Taş kırmak → **nefs engellerini temizlemek**.
- "Şîrin sormaz": İlâhî aşk yolunda kulun çektiği çile, sadece kendisi ile Rabbi arasındadır; kimse bilmez.

Kur'an ve Sünnet

- *"Nefsini arındıran kurtulmuştur."* (Şems 9)
- Sufi geleneğinde nefs mücadelesi Ferhat'ın dağı delmesine benzetilir.

Dersler

- Aşk yolunda zorluk şarttır.
- Kişi kendi nefs dağıyla tek başına mücadele eder.

---

5. Beyit

Orijinal

Gel varalım bizim ile tâ giresin bâğçelere
Mâmûr olmuş bostânlarım ağyâr gülüm dermez benim

Günümüz Türkçesi

Gel, bizimle birlikte yürüyelim de o bahçelere giresin.
Benim bahçelerim mamurdur; yabancı, orada gülümü deremez.

Açıklama

- "Bahçeler": Hakikat bahçesi, gönül âlemi, ilahî sırların mekânı.
- Burası temizlenmiş bir gönüldür; oraya **ağyâr (yabancı/nefsi şeyler)** giremez.
- Hak âşığının gönlüne nefis ve şeytan dokunamaz.

Kur'an ve Sünnet

- *"Allah'ın zikri ile kalpler huzur bulur."* (Ra'd 28)
- İhlaslı kalp, Allah'ın muhafazası altındadır.

Dersler

- Gönül, Allah'ın nazargâhıdır; temiz tutulmalıdır.
- Hak yolcusu, gönlünü yabancı sevgilere kapar.

---

6. Beyit

Orijinal

Bizim ilin bâğçeleri durmaz öter bülbülleri
Açılmış tâze gülleri gülistânım solmaz benim

Günümüz Türkçesi

Bizim ilimizin bahçeleri güzeldir; bülbülleri durmadan öter.
Taze gülleri açılmıştır; gülistanım hiç solmaz.

Açıklama

- Bu "gülistan", **marifet ve muhabbet hâli**dir.
- Bülbül → zikreden gönlü temsil eder.
- Güller → ilahî sır, hikmet, nur.
- "Solmaz": Hak'tan gelen hakikat eskimez.

Kur'an ve Sünnet

- *"Allah'ın nimeti tükenmez."* (Lukman 20)
- Zikirle dolu kalp daima canlıdır.

Dersler

- Hak yolunda kalp daima diri kalır.
- Zikir, gönlü solmaz bir bahçeye çevirir.

---

7. Beyit

Orijinal

Yûnus eydür ey sultânım aşk oduna yandı cânım
Versen eğer dermânını ayruk cânım ölmez benim

Günümüz Türkçesi

Yunus der ki: Ey sultanım! Canım aşk ateşiyle yanmıştır.
Eğer dermanını verirsen, artık canım ölmez.

Açıklama

- "Sultanım": Allah Teâlâ.
- Dervişin canı aşk ateşiyle yanmış, ama ölmemiştir.
- Aşk dermânı, **baki hayat (marifet, vuslat)** demektir.
- Bu hâl "ölmeden önce ölmek" makamıdır.

Kur'an ve Sünnet

- *"Allah yolunda olanlar ölü değildir, diridirler."* (Bakara 154)
- Tasavvufta fenâ ve bekâ makamlarına işaret eder.

Dersler

- Hak aşkına kavuşan ölmez; hakiki hayat onda başlar.
- Aşk, kulun gerçek dirilişidir.

---

127. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Eyle sanman siz beni kendözümden gelmişem
Yâ kendi gönlüm ile bu kafese girmişem

Günümüz Türkçesi:
Sanmayın ki ben kendi isteğimle geldim.
Ya da kendi gönlümle bu beden kafesine girdim.

Açıklama:
Yunus, insanın dünyaya gelişi üzerinde "benlik" iddiasını reddeder. Tasavvufta beden bir "kafes", ruh ise asıl vatandan ayrılmış kuştur. Kendi iradesiyle değil, İlahi takdir ile bu âleme gönderildiğini vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zâriyât 56)
– "Ruh, Rabbimin emrindendir." (İsrâ 85)
İnsanın varlığı ve dünyaya gelişi Allah'ın takdiridir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsanlık iddiası yerine kulluk idraki gerekir.
– Beden geçici, ruh ise Allah'ın emrindendir.
– Kendi varlığını mutlak fail görmek gaflettir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Uşadam bu kafesi yıkam hırs u hevesi
Zaîf kılam bu nefsi tâ aslıma ulaşam

Günümüz Türkçesi:
Ey genç! Bu beden kafesini hırs ve hevese kapılmadan kırmalıyım;
Nefsimi zayıflatmalıyım ki aslıma, yani Rabbime ulaşabileyim.

Açıklama:
Kafesi yıkmak: nefsi terbiye etmek.
Asla ulaşmak: Rabb'e yakınlık.
Tasavvuf yolculuğunun ana şartı nefsin kırılmasıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Nefsini arındıran kurtulmuştur." (Şems 9)

– “Gerçek mücahid, nefsiyle mücadele eden kimsedir.” (Hadis)
Nefsin zayıflatılması manevi yükselişin temelidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Nefsini terbiye etmeyen hakikate varamaz.
– Hırs ve heves insanın kafesidir.
– Asıl özgürlük nefsi yıkmakla gelir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Bilmezem aslım nedir ata hod bahânedir
Ezel ana karnında kan yiyip dirilmişem

Günümüz Türkçesi:
Aslımın ne olduğunu bilmem; anne-baba sadece vesiledir.
Ezelde ana karnında kanla beslenip can buldum.

Açıklama:
Yunus, yaratılışın hakiki faili olarak anne ve babayı değil, Allah’ı görür. Onlar sadece sebeptir.
Ruhun aslı ise ezeldeki İlahi nefhadır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Sizi yaratan Allah’tır; sonra sizi şekillendiren O’dur.” (A’râf 11)
– “Sonra onu düzenleyip ona ruhumdan üfledim.” (Hicr 29)
Anne-baba sebep, yaratan ise Allah’tır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Her şeyin hakiki faili Allah’tır.
– İnsan yaratılışını sebeplere bağlamamalıdır.
– Asıl olan ruhun İlahi menşeidir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Kan değil benim aşım hırs u hevâ yoldaşım
Hazret’e uçar kuşum meğer tene girmişem

Günümüz Türkçesi:
Benim gerçek yiyeceğim kan değildir; hırs ve heva nefse ait şeylerdir.
Aslında Hazret’e (Allah’a) uçacak bir kuş idim, fakat bedene girmişim.

Açıklama:
Bedenin gıdası kan ve sudur; ruhun gıdası ise zikirdir, tevhiddir.
Ruhun tabiatı ulvîdir; bedenle birleşince dünyaya yönelir. Yunus bu ayrımı hatırlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Kalpler ancak Allah’ı zikretmekle huzur bulur.” (Ra’d 28)
– Peygamberimizin duası: “Nefse uymaktan Sana sığınırım.”
Ruhun doyumu manevidir; nefis ise hevaya meyillidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ruhun asıl gıdası zikirdir.
– Hırs ve heva nefsi güçlendirir, ruhu zayıflatır.
– İnsan dünyada bedenle kayıtlanmış bir ruh yolcusudur.

---

5. Beyit

Orijinal:
Gâh mü'minem tâatde dembedem münâcâtda
Gâh rindim harâbâtda ben bir aceb kolmaşam

Günümüz Türkçesi:
Bazen müminim; ibadet ve dua içindeyim.
Bazen de rindim; harabatlarda dolaşan biri gibiyim.
Ben çok acayip bir kulum.

Açıklama:
İnsanın hâllerinin değişkenliği tasavvufun temel konularından biridir. Nefisle mücadele sırasında kişi bazen taate yönelir, bazen gaflete düşer. Yunus bunu samimiyetle itiraf eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "İnsan zayıf yaratılmıştır." (Nisa 28)
– "Kalpler, kap içindeki su gibi hâlden hâle döner." (Hadis)
İnsanın hâllerinin değişmesi yaratılışın gereğidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsan kusurludur; önemli olan tövbe ve dönüş niyetidir.
– Manevî yolculuk inişli çıkışlıdır.
– Kişi kendi hâlini bilip kibirden sakınmalıdır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Hikmet ile bak bana tâ ayân olam sana
Zîrâ ben bu sûretde yüz bin türlü gelmişem

Günümüz Türkçesi:
Bana hikmet gözüyle bak ki sana hakikatim görünsün.
Çünkü ben bu beden sûretiyle nice hâllerden geçerek geldim.

Açıklama:
Yunus burada "sûret" ile zahiri, "hikmet" ile batını kasteder. İnsan çok mertebeden geçerek dünyaya gelir: nutfe, alaka, mudğa... Asıl hakikati ise ruhudur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– İnsan yaratılışının safhaları: (Müminun 12–14)
– "Allah sizin suretlerinize değil kalplerinize bakar." (Hadis)
Hakikat, surette değil özdedir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Başkalarını zahire göre yargılamamak.

– İnsanın hakikati kalbindedir.
– Hikmet gözüyle bakmak marifetin kapısıdır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yûnus Emre sen kanda kalmayasın zindânda
Zindân kanda ben kanda kimin mâlın yemişem

Günümüz Türkçesi:
Ey Yunus, hangi zindanda kalasın?
Bu zindan nedir, ben kimim, kimin malını yiyip dururum?

Açıklama:
Zindan: beden ve dünya.
Yunus, "ben kimim, bu dünyada kimin nimetini tüketiyorum?" diyerek kul olma bilincine çağırır. Bu, tasavvufta "uyanış" hâlidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın nimetlerini saymaya kalksanız sayamazsınız." (Nahl 18)
– "Kendini bilen Rabbini bilir." (Tasavvuf kaidesi; hadis değil, hikmet sözüdür.)
Nimet şükrü kulluğun temelidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya bir sınav ve zindandır; kalbe konak yapılmaz.
– Nimetlerin sahibi Allah'tır; kul şükürle yaşamalıdır.
– Kişi kendini bilmeden Rabbini bilemez.

---

128. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Şöyle hayrân eyle beni aşkın oduna yanayım
Her kancaru bakar isem gördüğüm seni sanayım

Günümüz Türkçesi:
Beni öyle bir hayran eyle ki aşkının ateşinde yanayım.
Nereye bakarsam bakayım gördüğümü Sen sanayım.

Açıklama:
Bu hâl tasavvufta "vahdet nazarı"dır. Her şeyde Allah'ın tecellisini görmek. Aşk, kulun kalbini öyle yakar ki artık varlıklar perde olmaz, Hak aynası olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Nereye dönerseniz Allah'ın vechi (yüzü) oradadır." (Bakara 115)
– Hadis: "İhsan, Allah'ı görüyormuş gibi ibadet etmendir."
Her şeyde O'nun sanatını görmek marifetin kemalidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, gafleti kaldırır, tecelliyi gösterir.
– Her varlık Hakk'ın işaretidir.
– Kalp temizlenirse her yerde Allah görünür.

---

2. Beyit

Orijinal:
Beni okudu sultânım uş gönüldü gider cânım
Elden bırakdı benliği bunda niçe eğleneyim

Günümüz Türkçesi:
Sultanım beni okudu; gönlüm uçtu gitti, canım O'na yöneldi.
Benliği elimden düşürdü; artık ben bu dünyada nasıl oyalanayım?

Açıklama:
"Beni okudu sultânım" → İlahi hitabı hissetmek.
Bencillik kırılmış, nefis terk edilmiştir. Dünyayı oyalanacak yer görmek kabul edilemez hâle gelmiştir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah dilediğini doğru yola iletir." (Bakara 213)
– "Dünya bir oyun ve eğlencedir; asıl yurt ahirettir." (Ankebut 64)
Kalp uyanınca dünya değersiz görünür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Nefsini bırakan, gerçek yönelişi bulur.
– Dünya oyalanma yeri değildir.
– İlahi hitap kulun hayatını değiştirir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Senin kokun duydu cânım terkin vurdum bu cihânın
Aceb kandadır mekânın yâ ben kanda isteyeyim

Günümüz Türkçesi:
Canım Senin kokunu duydu; bu dünyanın hepsini terk ettim.
Senin mekânın nerededir ki ben nereye gidip seni arayayım?

Açıklama:
Allah'ın kokusu → Manevi huzur, ilahi yakınlık.
Hak, mekândan münezzehtir; arayış kişinin kendi içinde olur. Bu, tasavvufun "seyr-i enfüsî" halidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Biz insana şah damarından daha yakınız." (Kaf 16)
– "Allah mekândan münezzehtir." (Hadis-i kudsi anlamına uygun rivayetler)
Aranan Allah kalptedir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat dışarıda değil, içtedir.
– Manevî koku kalbin imanıdır.
– Dünya sevgisi terk edilmeden arayış başlatılamaz.

---

4. Beyit

Orijinal:
Dört mezhebin âşıkıyam yedi mezheb geçdi cânım
Kogıl beni söyletmegil bu yollarda uyanayım

Günümüz Türkçesi:
Dört mezhebe âşığım; canım yedi mezhebi de geçti.
Bırak beni, konuşturma; bu yollarda uyanayım.

Açıklama:
Burada "mezhep geçmek", şeriatı aşmak anlamında değildir.
Hakikatin derinliklerine indikçe mezhepler arasındaki ihtilaflar anlamını yitirir; kulun derdi "şeriat + hakikat" bütünlüğüdür. Yunus "sözün sırrı var" diyerek susmayı tercih eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a karşı gelmekten sakının ve O'na yol arayın." (Maide 35)
– Sûfilerin ilk şartı: Şeriat olmadan hakikat olmaz.
Bu şiir, hakikate yönelişin boyutlarını ifade eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Mezhep kavgası hakikate engeldir.
– Derinlik arttıkça söz azalır.
– Hakikat ehli susmayı tercih eder.

---

5. Beyit

Orijinal:
Yedi Tamu dedikleri katlanmaya bir âhıma
Sekiz Uçmak eğlemeye bunda niye eğleneyim

Günümüz Türkçesi:
Dedikleri yedi cehennem bir ahıma bile dayanmaz.
Sekiz cennet beni oyalamaz; ben niçin burada oyalanayım?

Açıklama:
Bu sözler mecazdır:
Yunus'un kastı şudur: "Allah aşkının ateşi cehennemden şiddetlidir; O'nun cemali ise cennetten güzeldir."
Aşkta amaç ne cehennem korkusu ne cennet arzusudur; sadece Allah'tır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah sevgisi her şeyden üstündür." (Bakara 165)
– Rabia'nın duası: "Cennet sevdiğim için değil, Seni sevdiğim için ibadet ederim." (Tasavvuf geleneğinde meşhur rivayet)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Cennet ve cehennemden öte bir sevgi vardır.
– Aşkta gaye sadece Allah'tır.
– Ahiret bile hedef değil, vasıtadır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Sekiz Uçmak arz olursa yetmiş bin Hûrî gelirse
Aldamaya bu cânımı bunda nite aldanayım

Günümüz Türkçesi:
Sekiz cennet sunulsa ve yetmiş bin huri gelse,
Yine de bu canımı kandıramaz; ben nasıl aldanayım?

Açıklama:
Yunus burada geldiği makamı söylüyor: "Benim gönlümde tek sevgi var: Allah."
Cennet nimetleri bile Hak aşkı yanında değersizdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın rızası hepsinden büyüktür." (Tevbe 72)
– "Kulun en üstün derecesi Allah'ın rızasını istemesidir." (Hadis anlamı)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– En büyük nimet Allah'ın rızasıdır.
– Manevî kemal, dünyevî ve uhrevî arzulardan geçmektir.
– Hak aşıklarını cennet bile aldatmaz.

---

7. Beyit

Orijinal:
Dilde söylenir haberin hergiz bulunmaz eserin
Götür yüzünden perdeyi dîdârına göyüneyim

Günümüz Türkçesi:
Dilinle haberin söylenir ama eserin (hakikatin) bulunmaz.
Yüzünden perdeyi kaldır ki cemalini göreyim.

Açıklama:
Sözle değil hâl ile bilinen bir sevgidir bu. Yunus, Hak ile arasındaki perdeyi kaldırmak ister. Bu tasavvufta "cemal talebi"dir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "O gün bazı yüzler Rablerine bakıcıdır." (Kıyame 22–23)
– Cennette Allah'ı görme hadisi sahih rivayetlerle sabittir.
Yunus, dünya hayatında bunun manevi bir tecellisini ister.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Söz yeterli değildir; hakikat kalple bilinir.
– Perde kalkmadan cemal görülmez.
– Kulun en büyük arzusu Rabbin rızası ve cemalidir.

---

8. Beyit

Orijinal:
İlm-i hikmet okuyanlar aşkdan fakîr durur bunlar
Mansûr oldum asın beni hep dillerde söyleneyim

Günümüz Türkçesi:
Hikmet ilmini okuyanlar aşk yönünden fakir kalır.
Ben Mansur gibi oldum; beni asın da herkes beni konuşsun.

Açıklama:
Yunus ilmi küçümsemez; fakat ilmin aşksız olmasını eksiklik sayar.
Mansur Hallac'ın "Enel Hak" sözü gibi, Yunus'un kastettiği "ben yokum, Hak var"dır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'tan ancak âlimler korkar." (Fatır 28)
– "İlim amelsiz, ağaç meyvesiz gibidir." (tasavvuf hikmeti)
– "Nefsini öldüren, dirilmiştir." (Sufi öğretisi)
Aşksız ilim gönlü diriltmez.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlim + aşk = marifet.
– Ego ölmeden hakikat görünmez.
– Hakikat, teslimiyet ve fedakârlık ister.

---

9. Beyit

Orijinal:
Yûnus demedi bu sözü câna doldu dost âvâzı
Kördür münâfıkın gözü ya ben niçe göstereyim

Günümüz Türkçesi:
Bu sözü Yunus söylemedi; cana dostun sesi doldu da söyledi.
Münafığın gözü kördür; ben ona nasıl göstereyim?

Açıklama:
Yunus, ağzından çıkan sözlerin kendisine değil, Hakk'ın lütfuna ait olduğunu söyler. Hak sözünü ancak kalbi temiz olana göstermek mümkündür; münafık hakikati göremez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Onların kalpleri vardır, anlamazlar." (A'râf 179)
– "Allah kalplerine mühür vurmuştur." (Bakara 7)
– "Allah bir kula hayır murad ederse kalbini İslam'a açar." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak söz ilhamdır; kişiden değil Allah'tandır.
– Kalbi mühürlü olana hakikat görünmez.
– Manevi idrak için kalp temizliği şarttır.

---

129. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
İlâhî bir aşk ver bana ben benliğim bilmeyeyim
Yavu kılayım ben beni isteyüben bulmayayım

Günümüz Türkçesi:
Bana ilahî bir aşk ver ki benliğimi bilmeyeyim.
Kendimi yok sayayım da aradığım "ben"i bulmayayım.

Açıklama:
Tasavvufta "benliğin kaybolması" nefis perdelerinin kalkmasıdır. Kul, kendi varlığını yok saydıkça Hakk'a yaklaşır. "Benliği bilmemek" → fenâ makamıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Nefsini temizleyen kurtuluşa ermiştir." (Şems 9)
– Hadis: "Kişi nefsini bilirse Rabbini bilir."
Nefsini terk eden Hak'ka yaklaşır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat, benliği bırakmakla elde edilir.
– İlahi aşk nefsi eritir.
– Kendini yok bilen, Hakk'ı bulur.

---

2. Beyit

Orijinal:
Şöyle hayrân eyle beni bilmeyeyim dün ü günü
İsteyeyim dâim seni ayruk nakşa kalmayayım

Günümüz Türkçesi:
Beni öyle bir hayran eyle ki dün ile günü bilmeyeyim.
Hep seni isteyeyim ve başka bir şeye bağlanmayayım.

Açıklama:
Hak aşkı kulun zaman algısını bile yok eder. Aşık, geçmiş ve geleceğin gamında olmaz, "an"da Hakk'a bağlı olur. Nakış → dünya süsü.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd 28)
– "Allah'ı zikreden ile etmeyen ölü ile diri gibidir." (Hadis)
Hak zikri dünya süslerinden koparır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşığı dün ve yarının gamında olmaz.

– Zikir kalbi dünyadan uzaklaştırır.
– Kulun hedefi sadece Allah olmalıdır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Al gider benden benliği doldur içime senliği
Bunda iken öldür beni varıp anda ölmeyeyim

Günümüz Türkçesi:
Benliği benden al, içimi Sen'inle doldur.
Daha buradayken beni öldür ki orada ölmek zorunda kalmayayım.

Açıklama:
Bu, "ölmeden önce ölünüz" hadisindeki hakikattir.
Nefsin ölümü → ilahi benliğin doğuşu.
Sûfî "nefis ölümü"nü ister ki ahiret hesabı kolay olsun.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Ölmeden önce ölünüz." (Tasavvufî hadis kabul edilen söz)
– "Allah, iki ölümü ve iki dirilişi bize bildirdi." (Mümin 11)
Nefsin ölümü Hakka yaklaşma vesilesidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Nefs ölmeden kalp dirilmez.
– Hak ile dolmak için benliği boşaltmak gerekir.
– Dünya hayatında manevi ölüm gerekir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Söyler isem gelmez dile kim söğe bana kim güle
Bâri yanayım derd ile hâlim dile gelmeyeyim

Günümüz Türkçesi:
Söylersem kimse anlamaz; kimi bana söver kimi güler.
O yüzden derdimle yanayım; hâlimi dile getirmeyeyim.

Açıklama:
Hak âşıklarının hâli avam tarafından anlaşılmaz. Aşk sırrıdır, söylenmez. Derdi dile getirmek yerine, aşkla yanmak daha makbuldür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Onlar bilmedikleri şeyle alay ederler." (Hicr 11)
– "Hallerinizi herkese açmayınız." (Edep öğüdü)
Hak sırrı ehline söylenir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Her gönül Hak sırrını anlayamaz.
– Aşk dili susmakla kemale erer.
– Maneviyat ehli hâlini saklar.

---

5. Beyit

Orijinal:
Uş yürüyem yana yana ciğerim gark oldu kana
Aşkın bir ok vurdu câna niçe zâri kılmayayım

Günümüz Türkçesi:
Hadi yürüyeyim yana yana; ciğerim kana bulandı.
Aşkın bir ok vurdu cana; ben nasıl inlemeyeyim?

Açıklama:
Aşk oku → ilahi cezbe.
Kalbe düşen aşk oku acı verir ama aynı anda şifa olur.
Ciğerin kana bulanması → aşkın yakıcılığı.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah kimi severse onu musibetle imtihan eder." (Hadis)
– "Allah'ın aşkı acı gibi görünse de rahmettir." (Sufi öğreti)
Aşk acısı manevi temizlenmedir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk hem yakar hem arıtır.
– Manevi yollar çile ister.
– Aşk oku kalbe isabet edince kul dayanamayıp inler.

---

6. Beyit

Orijinal:
Ko ben yanayın tüteyim dost bahçesinde yiteyim
Bir gül olayım biteyim açıluban solmayayım

Günümüz Türkçesi:
Bırak yanayım, tüteyim; dostun bahçesinde kaybolayım.
Bir gül olup bitip açılıp solmayayım.

Açıklama:
Dost bahçesi → İlahi huzur.
Gül olmak → tecelli haline dönüşmek.
Sûfî, benliğini yok edip Hakk'ın gülü olmak ister.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın velilerine korku yoktur." (Yunus 62)
– "Allah için olan yok olmaz." (İlahi hakikat)
Hak bahçesine giren solmaz.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda yanmak gül olmaktır.

– Benliği yok eden hakikatte yeniden doğar.
– Allah'a yakın olan solmaz, baki olur.

---

7. Beyit

Orijinal:
Mansûr'layın dâra beni şöyle ayân göster seni
Kurbân kılayın bu cânı aşka münkir olmayayım

Günümüz Türkçesi:
Mansur gibi beni dara çek; seni açıkça göster.
Bu canı kurban edeyim ki aşka inkâr edenlerden olmayayım.

Açıklama:
Hallac-ı Mansur'un "Enel Hak" makamına işaret vardır.
Yunus, hakikatin açığa çıkması için nefsinin dara çekilmesini ister.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah müminlerden canlarını satın almıştır." (Tevbe 111)
– "Allah yolunda can vermek en yüce makamdır."
Aşk yolunda fedakârlık esastır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı fedakârlık ister.
– Nefsi dara çekmek gereklidir.
– Hakikat gösterildiğinde can dahi feda edilir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Aşkdır bu derdin dermânı aşk yoluna verdim cânı
Miskîn Yûnus der yâ Ganî bir dem aşksız kalmayayım

Günümüz Türkçesi:
Bu derdin dermanı aşktır; canı aşk yoluna verdim.
Miskin Yunus der ki: Ey Ganî! Bir an bile aşksız kalmayayım.

Açıklama:
İlahi aşk hem hastalık hem şifadır. Kul canını bu yola verirse gerçek huzura kavuşur. "Ganî" ismi → Allah'ın hiçbir şeye muhtaç olmayışına yakarıştır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah Ganî'dir, siz fakirsiniz." (Muhammed 38)
– "Kul Rabbini sevdiği kadar değer kazanır." (Hikmet)
Aşk Allah'ın lütfudur, kul onu kaybetmekten korkar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk hem illet hem devadır.

– Aşkı kaybetmemek için kul dua etmelidir.
– Hak yoluna verilen can en kıymetli fedakârlıktır.

---

130. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Kullukdan ırak olma sultân göresin birgün
Göstere cemâlini hayrân olasın birgün

Günümüz Türkçesi:
Kulluktan uzaklaşma, ey Sultan; bir gün Allah'ı görürsün,
Cemalini sana gösterir ve hayran kalırsın bir gün.

Açıklama:
Yunus burada kulluğun önemini vurgular. İnsan ne kadar makam sahibi olursa olsun, Allah'ın cemalini görmek ve hayran kalmak en yüce deneyimdir. Bu, tasavvufta kulluğun nihai ödülüdür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Rabbinize yönelin ve O'na kulluk edin." (Zâriyât 56)
– Peygamberimiz: "İnsanın en hayırlısı, Allah'a en yakın olanıdır."
Kulluk, insanın en yüksek mertebesine ulaştırır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Makam ve servet, Allah'ı görmeye engel olamaz.
– Kulluk, insanı gerçek mutluluğa ulaştırır.
– Hayranlık, Allah'ı tanımanın doğal sonucudur.

---

2. Beyit

Orijinal:
Gel beri kulum deyip kalbine nazar salıp
Câm-ı ebedî sunup hayrân olasın birgün

Günümüz Türkçesi:
"Gel buraya, kulum" diyerek kalbine bakacak,
Sana ebedî bir nimet sunacak ve hayran olacaksın bir gün.

Açıklama:
Yunus, Allah'ın kulunu çağırışını ve kalbinin açılmasını anlatır. "Câm-ı ebedî" → sonsuz manevi haz. Kulun hayranlığı, Allah'ın rahmeti ve ikramıyla oluşur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Rabbiniz dedi ki: Bana gelin, Rabbiniz size rahmetini gösterir." (Şafîi yorum)
– Hadis: "Allah kulunu dilediği zaman çağırır; kalbi hazırsa kabul eder."
Kalbin açılması, ilahi tecelliye karşılık verir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah'ın çağrısına kalp hazır olmalıdır.
– Ebedî nimetler, kulun açılışıyla anlaşılır.
– Hayranlık, ibadet ve teslimiyetle doğar.

---

3. Beyit

Orijinal:
Tâlib meseli ırmak mürşid meseli deryâ
Seyr ü seferi hoş gör ummân bulasın birgün

Günümüz Türkçesi:
Talip, bir ırmak gibidir; mürşid ise bir denizdir.
Yolculuğu hoş gör ki ummanı bulasın bir gün.

Açıklama:
Tasavvufta mürşid, talibi hakikate yönlendirir. Irmak → talip, deniz → mürşid. Talip, yolculuğu sabırla ve hoş görerek tamamlamalı, sonunda hakikati bulur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "İlim talep eden, yolunu bulur." (Hadis)
– "Doğru yol, sabır ve rehberle bulunur." (Bakara 2)
Mürşid rehberliğiyle kul hakikati bulur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Sabır ve rehberlik, hakikate ulaşmanın anahtarıdır.
– Yolculuk sürecini hoşgörüyle karşılamak gerekir.
– Hakikate ulaşan kişi, mürşid sayesinde hedefini bulur.

---

4. Beyit

Orijinal:
Kıldıysa tenin kısmet cânın bulısar vahdet
Derdin var ise n'oldun dermân bulasın birgün

Günümüz Türkçesi:
Bedenin kısmeti ne olursa olsun, can vahdetle buluşur.
Eğer bir derdin varsa, derdine derman bulursun bir gün.

Açıklama:
Vahdet → birliğe ulaşma, yani Allah ile birleşme hâli. Beden, dünya kısmeti ne olursa olsun; asıl mesele ruhun Hakk'a kavuşmasıdır. Dert, kulun yolunu aydınlatır ve derman aşkta bulunur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Biz kulumuza imtihan veririz, sonra sabredenleri mükafatlandırırız." (Bakara 155)
– "Kalp ancak Allah ile huzur bulur." (Ra'd 28)
Dertler, kalbin hakikate yönelmesi için vesiledir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Maddi kısmet değil, ruhun vahdete ulaşması önemlidir.

– Dertler manevi büyüme için fırsattır.
– Aşkla dert derman bulur.

---

5. Beyit

Orijinal:
Bî-çâre zaîf Yûnus neye hased edersin
Kamu esbâbını döküp uryân olasın birgün

Günümüz Türkçesi:
Çaresiz, zayıf Yûnus, neye haset edersin?
Bütün sebepleri bırakarak çıplak (hakikate teslim) olasın bir gün.

Açıklama:
Yunus burada, dünyanın sebeplerine bağlı kalmanın faydasızlığını anlatır. Asıl olan hakikate çıplak ve teslim olmuş hâlde ulaşmaktır. Haset, kibir ve dünyevi arzulardan uzak durmak gereklidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah, kullarını sebeplere bağlamaksızın hidayet eder." (En'am 17)
– "Hiçbir kul kendi başına hakikate eremez; Allah'ın inayetiyle mümkün olur." (Hadis)
Teslimiyet, hakikate ulaşmanın anahtarıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Haset ve dünyevi arzulardan uzak dur.
– Sebeplere takılmadan Hak yolunda ol.
– Hakikate ulaşmanın yolu teslimiyet ve samimiyettir.

---

131. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Bugün sohbet bizim oldu bize bizim diyen gelsin
İçirdi aşk bize şehdin nûş eyleyip yudan gelsin

Günümüz Türkçesi:
Bugün sohbet bizim oldu; bize ait olduğunu söyleyen gelsin.
Bize aşk ikram edildi; isteyen şehdini içip bu mutluluğu tatabilir.

Açıklama:
Yunus burada "sohbet"ten muradın hakikî topluluk olduğunu vurgular. Aşkın ikramı manevi bir zevktir; herkes bu hakikati tatamaz. Şehd → aşkın tatlılığı, Yud → aşkın içsel tadı.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a ve Resulüne uyanlar, iman edenler, onlar gerçek sohbeti yaşarlar." (Ahzab 33)

– Peygamberimiz: “Kimin kalbi Allah’a açıksa, onunla sohbet bereketlidir.”
Hak sohbeti, gönül ehline açıktır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevî sohbet hakikî aşıklarla olur.
– Aşk, tatmayı hak edenlerin içeceği bir şerbet gibidir.
– Gönül temizse aşkı hisseder.

---

2. Beyit

Orijinal:
Kanâat hırkası içre selâmet başını çekdim
Melâmet gömleğin biçdim ârif olup giyen gelsin

Günümüz Türkçesi:
Kanaat hırkası içinde selametle başımı uzattım.
Melamet gömleğini biçtim; arif olup giyecek olan gelsin.

Açıklama:
Tasavvufta hırka → kanaat, gömlek → melâmet (sır) işaretidir. Yunus, dünyaya bağlı olmadan kanaat ve melâmet yolunu takip edeni çağırıyor.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Dünya hayatı aldatıcıdır, kanaat eden kurtuluşa erer.” (Al-i İmran 14)
– Peygamberimiz: “Dünyaya aldanmayıp kanaat eden, kalbi huzurlu olandır.”
Manevi hırka ve melâmet, kalbin terbiyesidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kanaat ve melâmet, manevi olgunluğun simgesidir.
– Dünyaya aldanmayan gönül huzur bulur.
– Hak yoluna girmek isteyen, hırka ve gömlek gibi işaretleri tanımalıdır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Bu aşk meydânı içinde çağırdım bir âvâz etdim
Müezzinlik bizim oldu îmâm oldum uyan gelsin

Günümüz Türkçesi:
Bu aşk meydanında çağırdım, bir ses çıkardım.
Müezzinlik bize ait oldu; ben imam oldum, uyanan gelsin.

Açıklama:
“Meşk meydanı” → aşk ve irfan sahası. Yunus, müridleri çağırıyor, rehber rolünü üstleniyor.
Müezzinlik → Hak yoluna davet; imamlık → önderlik.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “İlim, onları öğreten ve öğreteni önder yapan Allah’tandır.” (Bakara 2)
– Peygamberimiz: “İlim sahipleri, ümmetin rehberidir.”
Aşk ve irfan yolunda rehberlik kutsaldır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yoluna çağıran, rehberlik görevini üstlenir.
– Manevî aşk ve irfan, topluluğa yön verir.
– Kul, çağrıyı anlayacak olgunlukta olmalıdır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Bu ummânda delim türlü güher vardır ele girmez
Bahâsız inci bulunmaz câna başa kıyan gelsin

Günümüz Türkçesi:
Bu denizde, benim deliliğimde çeşitli inciler vardır; her el onlara erişemez.
Bedelsiz inci bulunmaz; canını bu yola adayana gelsin.

Açıklama:
Yunus, manevi yolculuğu bir deniz ve incilerle simgeler. Herkes bu derinliğe ulaşamaz; fedakarlık ve samimiyet gerekir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda canını verenler, gerçek hazinelere kavuşur." (Tevbe 111)
– "Sabredenler, manevi ödülleri hak eder." (Bakara 155)
Hak yolunda değerli hazineler, fedakarlıkla kazanılır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat yolu sabır ve fedakarlık ister.
– Manevî değerler, bedelsiz elde edilmez.
– Samimiyetle adım atan, incilere ulaşır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Sûret nakşın gidermekle gönül mülkü temiz olmaz
Akar rahmet suyu çağlar gönül kirin yuyan gelsin

Günümüz Türkçesi:
Şekil ve süsleri silmekle gönül temizlenmez.
Hakikat rahmet suyu akmalı ki gönül kirinden arınsın.

Açıklama:
Dış güzellik ve şekilcilik, iç temizliğe yetmez. Asıl temizlik, Allah rahmeti ile gönlün yıkanmasıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler ancak Allah'ı anmakla temizlenir." (Ra'd 28)
– "Önce niyet temiz olmalıdır; kalbin temizliği her şeyden üstündür." (Hadis)
İç temizlik, dış görünüşten önce gelir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İç temizliği, manevi olgunluğun temelidir.
– Dış süsler, hakiki arınma sağlamaz.
– Allah rahmetiyle yıkanan gönül temiz olur.

---

6. Beyit

Orijinal:
E dostlar işidin sözüm dün etmişem bu gündüzüm
Ben yavu kıldım kendözüm bu Hak yola giren gelsin

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar, sözümü işitin; dün söyledim, bugün de söylüyorum.
Kendi kendimi Hak yoluna verdim; bu yola giren gelsin.

Açıklama:
Yunus, kendi iradesini teslim ederek Hak yolunu seçmiştir. Dostları da aynı yolda olmaya davet eder. Bu, mürşid rolünü ve samimiyeti gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "İman edenler ve Allah yoluna yönelenler, doğru yoldadır." (Bakara 2)
– "Kendi nefsini Allah'a adayanlar, gerçek mutluluğu bulur." (Hadis)
Teslimiyet, Hak yolunun anahtarıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yoluna girmek, kendi nefsini teslim etmeyi gerektirir.
– Dostlara rehberlik ve çağrı, samimiyetle olur.
– Dün de bugün de Hak aşkı sabit olmalıdır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yûnus miskîn onu görmüş eline hem Dîvân almış
Âlimler okuyamamış bu mânâdan duyan gelsin

Günümüz Türkçesi:
Miskin Yûnus bunu görmüş ve eline Divan almış.
Âlimler bu manayı anlayamamış; duyan gelsin.

Açıklama:
Yunus, içsel tecrübeyle manayı anlamıştır; bu sır, sadece deneyimle kavranır. Sözlük ve ilimle sınırlı âlimler bu derinliğe erişemez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Bizim ayetlerimizden ancak kalbi temiz olan anlar." (En'am 122)
– "Hikmet, tecrübe ile kavranır." (Hadis ve tasavvuf öğreti)
Hakikat, kalp gözüyle görülür, ilimle anlaşılmaz.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikati yaşamak için gönül gözü gerekir.
– Tecrübe olmadan bilgi, manayı kavrayamaz.
– Samimi arayan, gerçek hazineye ulaşır.

---

132. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Biz dünyâdan gider olduk kalanlara selâm olsun
Bizim için hayır duâ kılanlara selâm olsun

Günümüz Türkçesi:
Biz dünya yolculuğunu tamamladık; geride kalanlara selam olsun.
Bizim için hayır duası edenlere de selam olsun.

Açıklama:
Yunus burada, dünya faniliğini ve ölüm gerçeğini hatırlatır. Allah'a kul olmanın sonucu, ölümle birlikte Hakk'a dönüştür. Hayır dua edenler, kulun arkasında iyilik bırakandır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Her can ölümü tadacaktır." (Al-i İmran 185)
– "Ölen kişi için dua edenin sevabı, yaşayanınkinden ayrılmaz." (Hadis)
Dua ve iyi niyet, ölüye bereket ve manevî huzur kazandırır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya fanidir; hayır ve dua kalıcıdır.
– Ölüm bir son değil, hakikate dönüş yoludur.
– Arkadaş ve dostların duası değer taşır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Ecel büke belimizi söyletmeye dilimizi
Hasta iken hâlimizi soranlara selâm olsun

Günümüz Türkçesi:
Ecel belimizi büktü, dilimizi söndürdü;
Hastayken hâlimizi soranlara selam olsun.

Açıklama:
Ecel, insanın dünya ile bağını zorlar. Hastalık ve sıkıntılarla beraber çevreden ilgi ve merhamet gelmesi önemlidir; Yunus bunu takdirle anıyor.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah her cana bir kader tayin etmiştir.” (Al-i İmran 145)
– Peygamberimiz: “Hasta olanı ziyaret edenin duası makbul olur.”
Merhamet ve ilgi, kulun ahiret yolculuğunda destek olur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ecel ve hastalık insanı alçaltır ve tevazu kazandırır.
– Gerçek dostlar, zor zamanda belli olur.
– Manevi destek, hayatın çilesinde önemlidir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Tenim ortaya açıla yakasız gömlek biçile
Bizi bir arı vech ile yuyanlara selâm olsun

Günümüz Türkçesi:
Bedenim açıldı, yakasız gömlek biçildi;
Bizi hakikate uygun bir niyetle yıkayanlara selam olsun.

Açıklama:
Burada kıyamet sonrası veya ölüm sonrası sembolizm vardır. Tenin açılması → bedeni ve nefsin teslimi; arı vech → saf niyet ve hakikate uygun yıkama.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Her canın ölümü tadacağı gün, bedenini yıkayanlar ve dualar edenler mübarek olur.” (Bakara 154)
– “Müminin cenazesi temiz bir şekilde defnedilir ve dua edilir.”
Teslimiyet ve samimiyet, ölüm sonrası huzur getirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölüm ve teslimiyet, manevî bir arınmadır.
– Hak niyet, insanın son yolculuğunu kutsar.
– Bedensel ve ruhsal temizlik, ahirete hazırlıktır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Azrâîl alır cânımız kurur damarda kanımız
Yayıcağız kefenimiz saranlara selâm olsun

Günümüz Türkçesi:
Azrail canımızı alacak, damarlarımızdaki kan kuruyacak;
Kefeni hazırlayanlara selam olsun.

Açıklama:
Yunus, ölümün kaçınılmazlığını hatırlatır. Ölüm, nefsin ve bedenin faniliğini gösterir. Cenaze hazırlıklarını yapanlar takdir edilir; onlar manevî vazifeyi yerine getirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Her nefis ölümü tadacaktır.” (Al-i İmran 185)

– Peygamberimiz: “Ölenin kefeni, duası ve cenaze işleri müminler için bir ibadettir.”
Ölüm bir son değil, hakikate kavuşma başlangıcıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölüm gerçek ve kaçınılmazdır.
– Cenaze ve hazırlık işleri manevî bir görevdir.
– Nefis ve beden fanidir, asıl değer ruhtadır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Gider olduk dostumuza eremedik kasdımıza
Namâz için üstümüze duranlara selâm olsun

Günümüz Türkçesi:
Dostumuza (Allah’a) gidemedik, amacımıza ulaşamadık;
Namaz kılmak için üzerimizde duranlara selam olsun.

Açıklama:
Yunus, hedefe ulaşamamanın insani bir durum olduğunu kabul eder. Namaz ve ibadetle ilgilenenler, hak yolunda çaba gösterenler takdir edilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Namazı dosdoğru kıl; bu, kulun Rabbiyle bağını güçlendirir.” (Bakara 238)
– Peygamberimiz: “Namaz, kulun Allah’a yönelişinin zirvesidir.”
Namaz ve ibadet, Hakk’a yakın olmanın temel yollarındandır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hedefe ulaşamamak normaldir; önemli olan çaba göstermek.
– Namaz, kulun manevi yolculuğunun merkezidir.
– Hak yolunda gayret edenler takdir edilir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Sözdür söylenir araya kimse döymez bu yaraya
İltip bizi makbereye koyanlara selâm olsun

Günümüz Türkçesi:
Söz söylenir, kimse bu yarayı kapatamaz;
Bizi makbere (mezara) koyanlara selam olsun.

Açıklama:
Yunus, sözün gücünü ve ölüm gerçeğini hatırlatır. Ölüm, yarayı onarır; hazırlayanlar ve dualar edenler saygıyı hak eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Ölenin ardından dua edenler sevap kazanır.” (Bakara 2)

– Peygamberimiz: “Cenazeyi hazırlayan ve dualar edenler müminin haklarını korur.”
Ölüm, hem son hem de ruhsal yolculuktur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölüm, kelimelerle kapatılamayan bir gerçektir.
– Makbere hazırlık ve dua önemlidir.
– Hayırla anılmak, kulun şerefidir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Bunda hep gelenler gider hergiz gelmez yola gider
Bizim hâlimizden haber soranlara selâm olsun

Günümüz Türkçesi:
Buraya gelenler gider, bir daha gelmez; yoluna devam eder.
Bizim hâlimizden haber soranlara selam olsun.

Açıklama:
Hayatın gelip geçiciliği ve insanların fani oluşu vurgulanır. Gerçek dostlar, hâlimizi soranlardır; Yunus onları takdir eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Her nefis ölümü tadacaktır.” (Al-i İmran 185)
– “Gerçek dost, sıkıntıda belli olur.” (Hadis)
Zaman gelip geçer; gerçek dostluk ve merhamet kalır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsan gelip geçicidir; önemli olan iyilik ve dostluktur.
– Gerçek dost hâl sorandır.
– Geçici dünya için üzülmemek gerekir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Âşık oldur Hakk’ı seve Hak derdine kıla devâ
Bizim için hayır duâ kılanlara selâm olsun

Günümüz Türkçesi:
Âşık ol, Hakk’ı sev; derdine Allah’ta çare bul.
Bizim için hayır dua edenlere selam olsun.

Açıklama:
Aşk, çözüm ve şifa kaynağıdır. Kul, kendi derdine Allah’ta çare aramalıdır. Hayır dua edenler, hem kendilerine hem başkalarına fayda sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah’a dayanın; O size yetecektir.” (Tevbe 51)

– “Dua edenin duası kabul olur, hem kendisi hem başkaları için.”
Hak aşkı, dertleri dindirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dertler Allah’a yönelerek çözülür.
– Aşk ve iman, kalbi huzura kavuşturur.
– Hayır duaları manevi bereket sağlar.

---

9. Beyit

Orijinal:
Miskîn Yûnus söyler sözü kan yaş ile doldu gözü
Bilmeyen ne bilsin bizi bilenlere selâm olsun

Günümüz Türkçesi:
Miskin Yûnus söyler sözünü, gözleri kanlı yaş dolu.
Bilmeyen ne anlasın; bizi anlayanlara selam olsun.

Açıklama:
Yunus, aşk ve çile ile söyler sözünü. Gerçek manayı ancak gönlü açık olanlar anlayabilir. Bilgi, kalp tecrübesiyle birleşince hakikati gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Bizim ayetlerimizi ancak kalbi temiz olan anlar.” (En’am 122)
– “Hakikat, gözleri kalpte olanlar için açılır.”
Hakikat herkes için değildir; anlayanlar için kıymetlidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat, çile ve aşk ile anlaşılır.
– Gönül gözünü açanlar, manayı görür.
– Bilenlerle bilmeyen arasında fark vardır.

---

133. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Ol göz ki seni gördü ol niye nazar etsin
Şol cân ki seni duydu tende ne karâr etsin

Günümüz Türkçesi:
O göz seni gördü mü, nasıl bakmaz ki?
O can seni duydu mu, bedende nasıl huzur bulmasın?

Açıklama:
Yunus, Allah'ın tecellisini gören gözün ve hisseden canın huzursuzluğunu ifade ediyor. Aşk ve farkındalık arttıkça, dünyevi huzur azalır; kul, sürekli O'na yönelir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Gözler O'nu görmekle doymaz; O, kalplerde tecelli eder." (Hadis ve tasavvufî yorumlar)
– "Kalpler ancak Allah'a yönelince huzur bulur." (Ra'd 28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah'ı gören göz, sürekli O'na yönelir.
– Can, Hak aşkını duyunca huzursuzlukla O'na yönelir.
– Aşk, bedeni ve ruhu derinden etkiler.

---

2. Beyit

Orijinal:
Aşkına düşen âşık derdine yanar her dem
Vaslındır ana dermân hekîm ne tîmâr etsin

Günümüz Türkçesi:
Aşkına düşen âşık, sürekli derdine yanar;
Varlığın (Allah'a kavuşmak) ona dermandır; doktor ne yapsın?

Açıklama:
Tasavvufta aşk, kulun çilesidir. Ancak Hak'a kavuşmak, gerçek şifa ve çözüm kaynağıdır. Kulun çilesi, aşkın bir parçasıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Biz kulumuza imtihan veririz; sonra sabredenleri mükafatlandırırız." (Bakara 155)
– Peygamberimiz: "Kalbini Allah'a adayanın derdi O'na yönelince hafifler."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşkın çilesi, hakikate giden yoldur.
– Hak'a kavuşmak en büyük şifa ve çözüm kaynağıdır.
– Dert, Allah yolunda bir nimettir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Aşkın ezelî şâhım yoklukda komuş varı
Bu remzi duyan âşık yokluğu şikâr etsin

Günümüz Türkçesi:
Ezelî aşkın şahı, yoklukta varlığını göstermiştir;
Bu sırrı duyan âşık, kendi yokluğunu şehreder.

Açıklama:
Yunus, Hak aşkının ezeli olduğunu ve kulun kendi yokluğunu fark ettikçe aşkın büyüklüğünü kavrayacağını anlatır. Yokluk, tasavvufta fanilik ve teslimiyetle ilgilidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah’a teslim olan, kendi nefsini yok eder; O’na kavuşur.” (Hadis ve tasavvuf yorumları)
– “Kendi benliğini bilen, Rabbini tanır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat aşkı, kulun yokluğunu fark etmesiyle anlaşılır.
– Ego ve benlik, aşk yolunda silinmelidir.
– Yokluk, ilahi aşkın başlangıcıdır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Sen bir ganî sultânsın bî-hadd ü bî-pâyânsın
Vasfın kaleme sığmaz dil niçe şümâr etsin

Günümüz Türkçesi:
Sen bir zengin ve sınırsız sultansın;
Özelliklerini kalem anlatamaz, dil nasıl sayabilir?

Açıklama:
Yunus Allah’ın sınırsızlığını ve büyüklüğünü över. İnsan aklı ve dili, İlahi sıfatları tam ifade edemez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah’ın benzeri yoktur; O her şeyi kuşatandır.” (İhlas 1-4)
– “O’nun sıfatlarını anlatmak insanın kapasitesini aşar.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah’ın kudreti ve büyüklüğü sınırsızdır.
– İnsan, İlahi sıfatları tam anlamaz; hayranlık duymalıdır.
– Dil ve akıl, Hakikat’i kavramada yetersizdir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Bu çeşniyi tadana bu gevheri yudana
Derdine düşen câna hekîm ne tîmâr etsin

Günümüz Türkçesi:
Bu lezzeti tadacak ve bu cevheri içecek
Dertle yanan cana doktor ne yapsın?

Açıklama:
Hak aşkı, manevi bir tattır ve ancak âşık olan tadabilir. Dert ve aşk, kulun şifa ve hazzıdır; dünyevi doktorların müdahalesi yetersizdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah’a aşkla yönelen, gerçek haz ve şifa bulur.” (Hadis ve tasavvuf yorumları)
– “Kalbini Allah’a adayanın tatması manevidir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat aşkı, tecrübe ile anlaşılır.
– Dert ve aşk, manevi hazzın kaynağıdır.
– Dünyanın çözümleri, manevi meselelerde yetersizdir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Gerçek sana kul olan gönlünü sana veren
Kendinde seni bulan kancaru sefer etsin

Günümüz Türkçesi:
Gerçek kul, kalbini sana verir;
Kendi içinde seni bulan, yolculuğa çıksın.

Açıklama:
Yunus, hakikî teslimiyetin ve aşkın, kulun gönlünde başladığını anlatır. Kendi benliğinde Allah'ı bulan kişi, hakikî yolculuğa çıkar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kim Allah'a yönelirse, O'nu bulur." (Bakara 2)
– "Kendi nefsiyle Allah'ı bulan, gerçek mümin olur." (Tasavvufî yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Teslimiyet ve içsel keşif, hak yolunun başlangıcıdır.
– Gönlünü Allah'a veren, Hakikat'e ulaşır.
– Manevi yolculuk, kalpte başlar.

---

7. Beyit

Orijinal:
Bu sırrı duyan kanı key ârif ise cânı
Açıldı güher kânı alana haber etsin

Günümüz Türkçesi:
Bu sırrı duyan, gönlü ârifse canı coşar;
Açığa çıkan inciyi alan, başkasına haber versin.

Açıklama:
Tasavvufta sır, ancak ârif gönüller tarafından anlaşılır. Hakikat ortaya çıkınca, gerçek bilgiyi paylaşan kişi, diğer hak yolcularını da uyarır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Hakkı anlayan kalpler, O'nun sırlarını kavrar." (En'am 122)
– Peygamberimiz: "Hikmet, bilgiyi hak edene verilir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat sırlarını anlayan, ârif gönüllerdir.
– Bilgiyi paylaşmak, başkalarını da aydınlatır.
– Hakikat, deneyim ve irfanla kavranır.

---

8. Beyit

Orijinal:
Bu yolda muhkem durduk nefsin boyunun vurduk
Sen şâha gönül verdik düşmân ne zafer etsin

Günümüz Türkçesi:
Bu yolda sağlam durduk, nefsin gücünü kırdık;
Kalbimizi Allah'a verdik, düşman asla galip olamaz.

Açıklama:
Yunus, nefsi terbiye etmenin önemini vurgular. Kalbi Allah'a adamak, manevi zaferin temelidir; dünyevi engellerin önemi yoktur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Nefsini terbiye edenler gerçek zaferi kazanır." (Şems 91:9-10)
– "Kalbini Allah'a adayan, şeytanın tuzaklarına yenilmez." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Nefs terbiyesi, manevî başarının anahtarıdır.
– Kalbi Allah'a vermek, düşmanlara karşı zaferdir.
– Manevî mücadele, dünyevi zaferden üstündür.

---

9. Beyit

Orijinal:
İmdi key Yûnus kalmış hazretde yüzü kara
Çün nesnesi yok müflis ne ile pâzâr etsin

Günümüz Türkçesi:
Şimdi Yûnus kalmış, yüzü kararmış;
Çünkü hiçbir dünyevi nesneye sahip değil, ne ile pazarlık etsin?

Açıklama:
Yunus, dünya mallarının geçiciliğini ve kulun asıl zenginliğinin Allah'ta olduğunu hatırlatır. Manevi fakirlik, hakikat arayışında bir erdemdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya malı, Allah yolunda karşılaştırılamaz." (Tevbe 111)
– Peygamberimiz: "Manevi fakirlik, Allah'a yakın olmanın alametidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya malı geçici, hakikat kalıcıdır.
– Manevi fakirlik, hakikate ermenin yolu.
– Asıl değer Allah'tadır; maddi nesneler yetersizdir.

---

10. Beyit

Orijinal:
N'etsin bu Yûnus n'itsin bu yola niçe gitsin
Gönlünü sana verip gözlerin humâr etsin

Günümüz Türkçesi:
Yûnus ne yapsın, bu yola nasıl gitsin?
Kalbini sana verip gözlerini şaşkın bırakmış.

Açıklama:
Yunus, Hak aşkıyla dolup taşar; gözleri şaşkın, kalbi teslim olmuştur. Yol, aşk ve teslimiyetle tamamlanır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kalbini Allah'a veren, O'nun yolunda şaşkınlıkla ama huzurla yürür." (Hadis ve tasavvuf yorumları)
– "Aşk ve teslimiyet, hak yolunda rehberdir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda kalbin teslimiyeti şarttır.
– Aşk, kulun gözlerini ve aklını etkiler.
– Yol, kalp ve aşk ile tamamlanır.

---

134. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Gözüm seni görmek için elim sana ermek için
Bugün cânım yolda koyam yarın seni bulmak için

Günümüz Türkçesi:
Gözüm seni görmek için, elim sana ulaşmak için uzanıyor.
Bugün canımı yola koyamıyorum, yarın seni bulmak için çabalayacağım.

Açıklama:
Yunus burada aşk ve arayışın içsel çilesini anlatır. Hakikat ve Allah sevgisi, kulun bütün duygularını ve çabasını meşgul eder; sabır ve gayretle yol alınır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Rablerine yönelenler, gayret gösterenler muradına ulaşır." (Mücadele ve sabır temaları)
– Peygamberimiz: "Allah yolunda azim ve gayret gösteren kul, O'na yakın olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, sabır ve gayret ister.
– Günlük engeller, Allah'a yönelişte gecikme yaratabilir.
– Kalp ve can, Hakk'a ulaşmak için odaklanmalıdır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Bugün cânım yolda koyam yarın ıvâzın veresin
Arz eyleme Uçmağ'ını hîç arzûm yok Uçmak için

Günümüz Türkçesi:
Bugün canımı yola koyamıyorum, yarın sana vereceğim.
Uçmağını bana gösterme, hiç arzum yok sadece yükselmek için.

Açıklama:
"Uçmak" burada tasavvufta nefsin arınması ve ilahi makamdır. Yunus, hedefin yükselmek olmadığını, amaçsız manevi gayreti istemediğini vurgular; Allah aşkı samimi olmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda samimi olanlar yükselir, gösteriş için değil." (Hadis ve tasavvuf yorumları)
– "Amacın Allah sevgisi olması, yükselişin temelidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi yükseliş amaç değil, sonuçtur.
– Samimiyet, hak yolunda en önemli ölçüdür.
– Nefse hizmet etmeden aşk, gösteriş olur.

---

3. Beyit

Orijinal:
Bana Uçmak neme gerek hergiz gönlüm ana bakmaz
İş bu benim zârılığım değil ahî bir bâk için

Günümüz Türkçesi:
Bana yükselmek gerekmez; gönlüm onu istemiyor.
Bu benim çaresizliğim değil, Allah'a sadakat içindir.

Açıklama:
Yunus, manevi yükselmenin gönülden gelmesi gerektiğini ifade eder. Gerçek aşk, görünür başarı veya makam için değil, sadakat ve sevgi içindir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "İçten gelen niyet ve sadakat, ibadetin temelidir." (Bakara 2:2, Hadis)
– Peygamberimiz: "Kalpten gelen ibadet, Allah katında değerlidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, gönülden gelmelidir.
– Manevi yolculukta niyet, hedeften önemlidir.
– Sadakat, makam ve gösterişten üstündür.

---

4. Beyit

Orijinal:
Uçmak Uçmağ'ım dediğin mü'minleri yeltediğin
Bir ev ile bir kaç Hûrî hevesim yok koçmak için

Günümüz Türkçesi:
Yükselmek, müminleri saptıracak bir şey değil;
Benim niyetim sadece bir ev veya birkaç huriden dolayı değildir.

Açıklama:
Yunus, dünyevi arzularla manevi yolculuğa çıkmayı reddeder. Allah aşkı, maddi veya dünyevi ödüller için değildir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda gayret, gösteriş veya dünyevi çıkar için olmasın." (Hadis ve tasavvuf yorumları)
– "Müminin niyeti sadece Allah sevgisi olmalıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi gayret, dünyevi çıkar için yapılmamalıdır.
– Hak aşkı saf ve samimi olmalıdır.
– Niyet, eylemin değerini belirler.

---

5. Beyit

Orijinal:
Bunda dahi verdin bize oğul u kız çift ü helâl
Ondan dahi geçdi arzûm benim âhım dîdâr için

Günümüz Türkçesi:
Buna rağmen bana oğul, kız ve helal rızık verdin;
Ama benim asıl arzum, senin yüzünü görmek içindir.

Açıklama:
Yunus, Allah'ın dünya nimetlerini verdiğini kabul eder, ancak asıl talebin Allah'ı görmek olduğunu vurgular. Aşk, dünyevi nimetleri aşar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı süslüdür; asıl istekler Allah sevgisinde olmalıdır." (Al-i İmran 14, Hadis)
– Peygamberimiz: "Allah'ı görmek arzusu, kulun en yüce isteğidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya nimetleri, gerçek arzu ve aşkın yerini tutmaz.
– Hak aşkı, maddi arzuları aşmalıdır.
– Gönül daima Allah'a yönelmelidir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Sûfîlere ver sen onu bana seni gerek seni
Ben niçe terk edem seni şol bir ev ü çardak için

Günümüz Türkçesi:
Onu sufilerle paylaş, bana sadece sen gereklisin;
Ben seni bir ev veya çardak uğruna asla terk edemem.

Açıklama:
Yunus, sufilerin manevi yolculuğunu takdir eder, fakat kendi aşkı yalnızca Allah içindir. Dünya karşılığı aşk, kabul edilemez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah sevgisi, hiçbir dünya arzusu ile değiştirilemez." (Hadis)
– "Kalbini Allah'a adayan, O'na kavuşur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, dünya karşılığı olamaz.
– Manevi yolculuk, samimi niyetle yapılır.
– Allah sevgisi her şeyin üzerindedir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yûnus hasret durur sana hasretini göster ona
İşin zulüm değil ise dâd eylegil varmak için

Günümüz Türkçesi:
Yunus sana hasretle bekler, hasretini ona göster;
Eğer bu zulüm değilse, yardım et varmak için.

Açıklama:
Yunus, aşk ve hasreti ile Allah'a yönelir; çile ve sabırla hakikat yolunu sürdürür. Yardım ve rehberlik, hak yolunda destek olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda gayret edenleri O destekler." (Bakara 2:2, Hadis)
– "Hasret ve sabır, manevi olgunluğun alametidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, sabır ve hasretle beslenir.
– Yardım ve destek, Hak yolunda değerlidir.
– Sabır ve gayret, kulun Allah'a yakınlığını artırır.

---

135. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Bu dervîşlik yoluna aşk ile gelen gelsin
Ya dervîşlik neydiğin bir zerre tuyan gelsin

Günümüz Türkçesi:
Bu dervişlik yoluna, aşk ile gelen gelsin;
Dervişliğin ne olduğunu bilmeyen, bir zerre bile olsa farkında olan gelsin.

Açıklama:
Yunus, hakiki dervişin sadece aşk ile yola çıkan olduğunu vurgular. Yol, bilgi veya unvanla değil, kalpten gelen aşkla yürünür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kalbi Allah'a yönelmiş olanlar gerçek yoldadır." (Bakara 2:2)
– Peygamberimiz: "Kalpten ibadet eden, gerçek mümin olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakiki derviş, aşk ve samimiyet ile yola çıkar.
– Bilgi veya unvan, aşkın yerini tutmaz.
– Yolculuk kalpten başlar.

---

2. Beyit

Orijinal:
Hele biz iş bu yola gelmedik riyâ ile
Bu melâmetlik donun bizimle giyen gelsin

Günümüz Türkçesi:
Biz bu yola riyâ (gösteriş) için gelmedik;
Melametlik (alçak gönüllülük ve gösterişten uzaklık) donunu bizimle giyen gelsin.

Açıklama:
Yunus, melâmet tarikatının özelliğini vurgular: gösterişsiz, alçak gönüllü olmak. Hak yolunda samimi olmayanların yeri yoktur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah riyâ edenleri sevmez." (Nisa 38)
– Peygamberimiz: "İbadetlerin değeri niyete bağlıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda samimiyet şarttır.
– Gösteriş, maneviyatın düşmanıdır.
– Alçak gönüllülük, gerçek dervişliğin ölçüsüdür.

---

3. Beyit

Orijinal:
Gözüyle gördüğünü örte eteği ile
Bu yol key ince yoldur yüreği döyen gelsin

Günümüz Türkçesi:
Gözünle gördüğünü ört, örtünü kendine sakla;
Bu yol ince bir yoldur, kalbini açıp duygularını yürekle ortaya koyan gelsin.

Açıklama:
Yunus, hakikat yolunda gösteriş yerine kalpten samimiyet ve içtenliğin önemini anlatır. İnce yol, zorluk ve derin farkındalık gerektirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “İçten olan niyetler, Allah katında değerlidir.” (Bakara 2)
– Peygamberimiz: “Gizli ibadet, açık ibadetten üstündür.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda samimiyet ve içtenlik esastır.
– Görünüş değil, kalp önemlidir.
– İnce yol, sabır ve dikkat ister.

---

4. Beyit

Orijinal:
Ulu kiçi erenler demiş bizi sevenler
Kayıkmasın geriye Allah’ı seven gelsin

Günümüz Türkçesi:
Büyük erenler söylemiş: Bizi seven gelsin;
Ama geriye kaymasın, yalnızca Allah’ı seven gelsin.

Açıklama:
Yunus, dervişlerin ve erenlerin yolunu örnek gösterir. Hak yolunda, Allah sevgisi temel olmalıdır; kişi sadece bir veli veya öğretmene bağlı olmamalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah’ı sevenler, O’nun yolunda dosdoğru yürürler.” (Ali İmran 31)
– Peygamberimiz: “Allah’ı sevmek, gerçek müminin işaretidir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda sevgi, Allah’a olmalıdır.
– İnsan sevgisi, Allah sevgisinin önüne geçmemelidir.
– Erenlerin öğretileri rehberdir, ama amaç Allah olmalıdır.

---

5. Beyit

Orijinal:
İş bu sözü eydenden bize nişân gerekdir
Söz muhtasârı budur cânına kıyan gelsin

Günümüz Türkçesi:
Bu sözü söyleyenden bize nişan gerekir;
Sözün özü budur: Canını Allah yoluna adayan gelsin.

Açıklama:
Yunus, Hak yolunda söz ve niyetin önemini vurgular. Gerçek derviş, sözleri ve niyetiyle Allah’a adanmış olmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Kim Allah yolunda canını verir, büyük mükafat bulur.” (Ali İmran 169)
– Peygamberimiz: “Kalpten ibadet eden, Allah’a yakındır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda niyet ve adanmışlık esastır.
– Canını Allah'a adayan, gerçek derviştir.
– Söz, samimiyetle birleşmelidir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Yûnus söz ile kimse kabilyete geçmedi
Budur vücûd der-miyân ortaya koyan gelsin

Günümüz Türkçesi:
Yunus der ki: Sadece sözle kimse olgunluğa ulaşamaz;
Önemli olan, bedenini ve yaşamını ortaya koyan, eylem gösterendir.

Açıklama:
Yunus burada fiili ibadet ve eylemin önemini vurgular. Söz, bilgi veya unvanla hakikate ulaşılmaz; yaşamla ve pratikle aşk gösterilmelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "İman sadece sözle olmaz, amellerle pekişir." (Bakara 2:177)
– Peygamberimiz: "Amel, sözün doğruluğunu gösterir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda söz yeterli değildir, eylem gerekir.
– Aşk ve teslimiyet, hayatla ve fiille gösterilmelidir.
– Sadece konuşmak, gerçek dervişliği sağlamaz.

---

136. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Neylerler fânî dünyâyı
Allah sevgisi var iken
Yâ dahi kanda giderler
Ol dost sevgisi var iken

Günümüz Türkçesi:
Fani dünyaya ne gerek var,
Allah sevgisi varken.
Ya da daha nereye giderler,
O dost (Allah'ın) sevgisi varken.

Açıklama:
Yunus, dünya ve dünyevi sevgilerin değerini sorgular. Hakikat aşkı varken, kulun boş yere geçici dünya ve insanların peşinden koşması anlamlı değildir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı oyun ve eğlenceden ibarettir; asıl hayat ahirettedir." (Ankebut 64)
– Peygamberimiz: "Dünya sevgisi kalbi karartır; Allah sevgisi kalbi aydınlatır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah sevgisi, her türlü dünya sevgisinin üzerindedir.
– Hak yolunda olan, boş yere dünyevi bağlarla meşgul olmaz.
– Gerçek aşk, faniliği aşar.

---

2. Beyit

Orijinal:
Allah ile olan kişi
İhsân olur onun işi
Neylerler gayrı teşvîşi
Allah sevgisi var iken

Günümüz Türkçesi:
Allah ile olan kişi, yaptığı işlerde ihsan sahibidir;
Başka hiçbir teşvik onun işini etkilemez,
Allah sevgisi varken.

Açıklama:
Yunus, Allah sevgisi ile yapılan işlerin samimi ve değerli olduğunu vurgular. Gerçek kul, ödül veya övgü için değil, Allah rızası için çalışır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah rızası için yapan, en yüksek makama erişir." (Bakara 2:272)
– Peygamberimiz: "Ameller niyete göredir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Samimi ibadet ve hizmet, Allah için yapılmalıdır.
– Başkalarının teşviki veya övgüsü önemli değildir.
– Hak aşkı, davranışları yönlendirir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Görün billâhi şu halkı
İstemezler güzel Hakk'ı
Yâ neylerler mâlı mülkü
Allah sevgisi var iken

Günümüz Türkçesi:
Bak Allah için şu halkın durumuna:
Güzel Hakk'ı istemiyorlar;
Ama yine de mallarına ve mülklerine düşkünler,
Allah sevgisi varken.

Açıklama:
Yunus, insanların çoğunun hakiki aşk ve Allah sevgisinden uzak, dünyevi ve maddi tutkulara yöneldiğini eleştirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatını ahirete tercih edenler zarardadır." (Al-i İmran 14)
– Peygamberimiz: "Dünya sevgisi, Allah sevgisinin önüne geçmemeli."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsanlar çoğunlukla dünyaya düşkündür, Allah'ı unutur.
– Hakiki mutluluk, dünya malında değil, Allah sevgisindedir.
– Kulun aşkı, maddi şeylerle ölçülmez.

---

4. Beyit

Orijinal:
Dinlen âşıklar bu sözü
Behremend eyleye sizi
Yâ neylersin oğlu kızı
Allah sevgisi var iken

Günümüz Türkçesi:
Dinleyin ey âşıklar, bu sözü:
Allah sizi mutlu etsin;
Oğul veya kız için ne yapsın insan,
Allah sevgisi varken.

Açıklama:
Yunus, Allah aşkının her türlü dünyevi bağın önünde olduğunu hatırlatır. Aile sevgisi bile, Allah sevgisinin yanında ikinci plandadır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a karşı gelmekten sakınanlar, gerçek mutluluğu bulur." (Ali İmran 102)
– Peygamberimiz: "Allah sevgisi her şeyin üzerindedir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah aşkı, aile ve dünya bağlarının önünde olmalıdır.
– Gerçek mutluluk, Hakk'a yönelmektir.
– Âşıklar için Allah sevgisi her şeyin temelidir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Yûnus sen kendini görme
İbâdet kıl mahrûm kalma
Gayrısına gönül verme
Allah sevgisi var iken

Günümüz Türkçesi:
Yunus, kendine aldanma;
İbadet et, mahrum kalma;

Başkasına gönül verme,
Allah sevgisi varken.

Açıklama:
Yunus, insanın kendi benliğine kapılmaması gerektiğini vurgular. Asıl sevgi ve yönelim, Allah'a olmalıdır; aksi, boş ve geçicidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a yönelmek, insanın kurtuluşudur." (Enfal 24)
– Peygamberimiz: "Kalbin asıl yönelimi Allah sevgisi olmalıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kendini büyütmek yerine Allah'a yönel.
– Başka sevgiler, Hak aşkının yerini tutamaz.
– İbadet ve aşk, kulun en değerli görevleridir.

---

137. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Dervîşlerin yoluna sıdk ile gelen gelsin
Hak'dan özge nesneyi gönlünden süren gelsin

Günümüz Türkçesi:
Dervişler yoluna, samimiyetle gelen gelsin;
Kalbinden Allah'tan başka hiçbir şeyi uzaklaştıran gelsin.

Açıklama:
Yunus, gerçek dervişin yolunu tarif eder: Sadece Allah aşkı ile hareket eden, kalbinde başka arzuları olmayan kişi bu yola uygundur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpleri Allah'a yönelmiş olanlar gerçek kılavuzdadır." (Ali İmran 31)
– Peygamberimiz: "Samimiyet, ibadetin en önemli ölçüsüdür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda samimiyet esastır.
– Kalpten Allah'tan başkasını çıkarmak gerekir.
– Dervişlik, özveri ve aşk ister.

---

2. Beyit

Orijinal:
Dervîşler dedikleri bir tükenmez kân olur
Hâs u âm kul u sultân bu kândan alan gelsin

Günümüz Türkçesi:
Dervişler, bir tükenmez hazinedir;
Halktan krala, kuldan sultana kadar bundan pay alan gelsin.

Açıklama:
Yunus, dervişlerin hakikat ve ilim kaynağı olduğunu anlatır. Bu manevi hazineden, gerçek bilgi ve aşk arayan herkes faydalanabilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "İlim ve hikmet, Allah tarafından verilen en değerli hazinedir." (Bakara 269)
– Peygamberimiz: "Âlimlerin bulunduğu yer, nur kaynağıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dervişler, maneviyatın ve ilmin kaynağıdır.
– Hak yolda bilgi ve rehberlik, herkese açıktır.
– Manevi hazineler, dünyevi sınırlara bağlı değildir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Dervîş dolunur doğar her nefes göğe ağar
Ben diyeyim doğruyu cânına kıyan gelsin

Günümüz Türkçesi:
Derviş, her nefeste Allah aşkıyla dolup taşar;
Doğruyu söyleyen, canını Hak yoluna adayan gelsin.

Açıklama:
Yunus, hakiki dervişin nefesinden bile Allah sevgisinin aktığını ve sözlerini, eylemlerini canı pahasına hak için ortaya koyduğunu ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ı anan kalp, her nefeste dirilir." (Hadis)
– Peygamberimiz: "Doğru söz, Allah yolunda can vermekten değerli değildir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda söz ve eylem, kalpten gelmelidir.
– Canını adayan, gerçek derviştir.
– Aşk, nefesle bile yaşanır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Dervîşlik bir lokmadır yer ile gökden ulu
Bu azâmet lokmayı yudup siniren gelsin

Günümüz Türkçesi:
Dervişlik, yer ile gök arasından gelen büyük bir lokmadır;
Bu yüce lokmayı tadıp özümseyen gelsin.

Açıklama:
Yunus, dervişliği manevi bir haz ve yüce bir tat olarak anlatır. Gerçek derviş, bu manevi lezzeti tatmış ve özümsediği kişidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “İçten gelen lezzet ve tat, kalpte Allah’ı hissetmekle olur.” (Hadis ve tasavvufi yorum)
– Peygamberimiz: “Kalpteki iman, gerçek nimettir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dervişlik manevi bir hazdır.
– Hak yolunu tadıp özümseyen, yolun sahibidir.
– Yüce lezzet, dünyevi değil, Allah sevgisindendir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Dervîşin gözü açık dünü günü uyanık
Bu söze Tanrım tanık bakmadan gören gelsin

Günümüz Türkçesi:
Dervişin gözü açıktır, geçmişi ve geleceği fark eder;
Allah’ın tanıklığı olmadan görmeyen, gerçeği fark eden gelsin.

Açıklama:
Yunus, dervişin farkındalığını vurgular. Hak yolunda gözler sadece dünyevi şeyleri değil, Allah’ın işaretlerini de görmelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah her şeyden haberdardır ve kullarını görür.” (Hadid 57)
– Peygamberimiz: “Gözler kalbi takip eder.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Derviş, hem dünyevi hem uhrevi farkındalıkla yaşar.
– Hak yolunda uyanık olmak esastır.
– Göz, kalbin aynasıdır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Dervîşin kulağı sak Hak’dan işidir sebak
Deprenmeden dil dudak sözü işiden gelsin

Günümüz Türkçesi:
Dervişin kulağı dikkatle Hak’tan gelen sözleri dinler;
Dil ve sözleri, kontrolsüz ve boş olmadan, Hak’tan gelir.

Açıklama:
Yunus, dervişin söz ve işitme disiplinini anlatır. Sözler, boş ve gösteriş için değil, Hak’tan alınan hikmet ve rehberlik doğrultusunda olmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Sözünüz güzel ve ölçülü olsun.” (İsra 17:53)
– Peygamberimiz: “Kul, sözünden sorumludur; boş sözden kaçınmalıdır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda kul, söz ve işitmede dikkatli olmalıdır.
– Boş söz, manevi ilerlemeyi engeller.
– Kul, Hak'tan gelen bilgiyi doğru şekilde algılar.

---

7. Beyit

Orijinal:
Dervîşin eli uzun çıkarır münkir gözün
Şarka garba düp düzün sunmadan eren gelsin

Günümüz Türkçesi:
Dervişin eli yardım eder; kötülüğe göz yummaz;
Doğu ve batıya adaletle davranır, gösteriş yapmadan.

Açıklama:
Yunus, dervişin hem yardımsever hem adaletli olması gerektiğini anlatır. Hak yolunda fiil ve davranışlar, gösterişten uzak olmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Adaletli olun, gösteriş için değil." (Nisa 58)
– Peygamberimiz: "Kul, yardım ederken gösteriş yapmamalıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Derviş, yardımda ve adalette samimi olmalıdır.
– Gösterişsiz fiil, gerçek erdemdir.
– Hak yolu, davranışlarla da yaşanır.

---

8. Beyit

Orijinal:
Dervîşler Hakk'ın dostu cânlarıdır Hak mesti
Aşk şem'ini yakdılar pervâne olan gelsin

Günümüz Türkçesi:
Dervişler Allah'ın dostlarıdır, aşk içinde mest olmuşlardır;
Aşk şamını yakan, kendini feda eden pervâne gelsin.

Açıklama:
Yunus, dervişin aşk ve teslimiyetini simgeleyen pervâne misalini kullanır. Gerçek derviş, aşk için kendini feda eden kişidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda canını verenler, O'nun dostlarıdır." (Ali İmran 169)
– Peygamberimiz: "Kalpten gelen aşk, fiili teslimiyetle değer kazanır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, can ve teslimiyetle pekişir.

– Dervişler, Allah'a yakın olan kişilerdir.
– Aşk, eylemle tamamlanır.

---

9. Beyit

Orijinal:
Bu miskîn Yûnus'u gör dervîşlik ede geldi
Nefsindendir şikâyet nefsin öldüren gelsin

Günümüz Türkçesi:
Bu zavallı Yûnus'u gör; dervişlik için geldi;
Nefsinden şikayet eden, nefsini öldüren gelsin.

Açıklama:
Yunus, dervişliğin nefsi terbiye etmek ve nefsin arzularını öldürmek olduğunu vurgular. Hak yolunda samimi olanlar, nefislerini kontrol edebilenlerdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Nefsini temizleyen kurtuluşa erer." (Şems 91:9)
– Peygamberimiz: "Nefsine hakim olan, Allah'a daha yakın olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dervişlik, nefsi terbiye etmeyi gerektirir.
– Hak yolunda samimiyet, nefsin kontrolüyle ölçülür.
– Kul, kendi nefsini ele alarak Allah'a yaklaşır.

---

138. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Şükür şükür ol Çalab'a maksûduma erdim bugün
Müştâk idim bunca zamân pîrim yüzün gördüm bugün

Günümüz Türkçesi:
Şükür olsun Allah'a, bugün muradıma ulaştım;
Uzun zamandır özlem duyuyordum, pirimin yüzünü gördüm bugün.

Açıklama:
Yunus, manevi yolculuğun sonucunda, hakiki rehberi görmekle Allah'a şükreder. Pir görmek, hem aşkın hem de hakikat yolunun nişanesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Sabredenleri mükâfatlandırırız." (Zümer 39:10)
– Peygamberimiz: "Doğru mürşid, yol gösterici ve rehberdir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi yolculuk sabır gerektirir.
– Hakiki rehber, insanı Allah'a yaklaştırır.
– Şükür, muradın gerçekleştiğinde yapılacak ilk iştir.

2. Beyit

Orijinal:
Kaygu beni almış idi cânım zebûn olmuş idi
Gördüm pîrimin yüzünü ol kayguyu sürdüm bugün

Günümüz Türkçesi:
Endişe beni sarmış, ruhum perişan olmuştu;
Bugün pirimin yüzünü görünce, bütün kaygılarımı bıraktım.

Açıklama:
Yunus, rehberin manevi huzur veren etkisini vurgular. Hak yolunda kalp ve ruh, doğru yönlendirildiğinde huzura kavuşur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a güvenenleri O, her türlü sıkıntıdan kurtarır." (Tevbe 9:51)
– Peygamberimiz: "Sıkıntılarda sabret ve Allah'a yönel."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakiki rehber, kaygıları giderir.
– Manevi huzur, Allah ve O'nun yoluyla mümkündür.
– Endişeyi bırakmak, teslimiyetle olur.

---

3. Beyit

Orijinal:
Gelsin yârdan ayrı düşen gurbet ile bağrı pişen
Dost bâğçesi içindeki aşk bezmine girdim bugün

Günümüz Türkçesi:
Sevdiklerinden ayrı düşüp gurbet çekenler,
Dost bahçesindeki aşk ortamına bugün katıldım.

Açıklama:
Yunus, hak yolunda aşk ve buluşma temasını işler. Kalp, Hak'a ve rehbere yöneldiğinde, gurbet ve ayrılık sona erer.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a yönelen, gerçek huzuru bulur." (Bakara 2:186)
– Peygamberimiz: "Müminin yüreği Allah aşkıyla dolduğunda yalnızlık hissi gider."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi aşk, ayrılığı ve gurbeti unutturur.
– Hak ve dost yolu, kalpte güven ve huzur sağlar.
– Rehber ve aşk ortamı, manevi buluşmadır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Görün görün bu devleti bu aşk ile beşâreti
Dost bâğının içinde ben aşk çâdırın kurdum bugün

Günümüz Türkçesi:
Bakın bu yüksek duruma, aşk ile kazanılan güzelliğe;
Dost bahçesinde ben de aşk çadırımı kurdum bugün.

Açıklama:
Yunus, aşk ile elde edilen manevi yükselişi ve huzuru tasvir eder. Hak yolunda aşk, gönülde çadır kurmak gibidir; kişi kendi iç aleminde huzuru bulur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler, Allah'ı anmakla huzur bulur." (Rad 28:28)
– Peygamberimiz: "Müminin kalbi Allah sevgisiyle dolar, kendi içinde güven bulur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, içsel bir huzur ve yüksek mertebedir.
– Manevi yolculuk, kendi iç aleminde bir çadır kurmak gibidir.
– Aşk, gönül aleminde eyleme dönüşmelidir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Eydür Yûnus yâr kuluyam dost bâğçesi bülbülüyem
Söyleyeyim şimden geri gülzârıma erdim bugün

Günümüz Türkçesi:
Evet, Yunus diyor ki: Ben aşkın kuluyum, dost bahçesinde bülbül oldum;
Artık geri dönüp gülzârıma, manevi bahçeme ulaştım bugün.

Açıklama:
Yunus, kendini Hak'a adayan ve aşk yolunda ilerleyen bir kul olarak tasvir eder. Bülbül, aşkı ve bağlılığı simgeler; gülzâr ise manevi hedefi temsil eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a yönelenler, cennet gibi bahçelere kavuşur." (Rahman 55:46)
– Peygamberimiz: "Kalp, Allah'a adandığında gerçek huzuru bulur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, kulun yolculuğunu tamamlar.
– Manevi hedef, Allah'a adanmak ve O'nun sevgisinde olmaktır.
– Kul, aşk ile kendini Hak'a sunar ve huzuru bulur.

---

139. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Ey yârânlar ey kardaşlar ecel ere ölem birgün
İşlerime pişmân olup kendözüme gelem birgün

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar, kardeşler! Bir gün ölüm gelip çatacak;
O zaman işlediğim hatalara pişman olup kendime döneceğim.

Açıklama:
Yunus, ölümü hatırlatarak insanın hesap verme bilincini hatırlatır. Hak yolunda pişmanlık ve tövbe, ecel gelmeden yapılmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Her nefis ölümü tadacaktır; sonra ancak hesap günü vardır." (Al-i İmran 185)
– Peygamberimiz: "Ölüm anında pişmanlık fayda vermez, tövbe hayatta iken olmalıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ölümü hatırlamak, ahiret bilincini güçlendirir.
– Pişmanlık ve tövbe, zamanı gelmeden yapılmalıdır.
– Hak yoluna yönelmek, ölüm öncesi hazırlıktır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Yanlarıma kona elim söz söylemez ola dilim
Karşıma gele amelim n'etdim ise görem birgün

Günümüz Türkçesi:
Yanımda elimi koyup söz söyleyemem, dilim sessiz kalır;
Karşıma çıkacak amellerimi görebileceğim bir gün gelecektir.

Açıklama:
Yunus, insanın kendi amellerini ve hesap gününü hatırlatır. Konuşmak, bahaneye sığınmak fayda vermez; herkes amelleriyle yüzleşecektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "O gün insanlar yaptıklarını önlerine koyarlar, ne yaptıklarını görürler." (Al-Kiyame 75:13-14)
– Peygamberimiz: "Her kişi kendi amelleriyle muhatap olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsan, kendi amellerini unutmamalıdır.
– Hesap günü kaçınılmazdır.
– Söz ve dil, amellerin yerine geçmez.

---

3. Beyit

Orijinal:
Oğlan gider dânışmâna saladur dosta düşmâna
Şol dört tekbîr namâz ile vaktim tamâm kılam birgün

Günümüz Türkçesi:
Genç kişi hem dostlara hem düşmanlara hizmet eder;
Ama bir gün, namazla dört tekbîr kılarak ömrünü tamamlayacak.

Açıklama:
Yunus, insanın dünyevi çabaları kadar ibadet ve manevi sorumluluğun da önemini vurgular. Ömrün sonunda asıl değerli olan, Allah'a yapılan ibadettir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "İnsan için yaptıkları en değerli olan, Allah için yaptığı ibadettir." (Tevbe 9:18)
– Peygamberimiz: "Namaz müminin direğidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünyada yapılan işler geçicidir.
– Asıl değerli olan ibadet ve Allah'a yönelmedir.
– Hayatın sonu, ibadetle değerlidir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Beş karış bez durur donum yılan çıyan yiye tenim
Yıl geçe obrula sinim unudulup kalam birgün

Günümüz Türkçesi:
Sadece beş karış bez ile bedenimi örtüyorum, yılan ve çıyan bile üstüme gelebilir;
Yıl geçtikten sonra toprağa konup unutulacağım bir gün.

Açıklama:
Yunus, faniliği ve insanın ölümden sonra dünya ile ilişkisini hatırlatır. Herkes toprağa dönecek ve dünya meşgalesi unutulacaktır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Her nefis ölümü tadacaktır." (Al-i İmran 185)
– Peygamberimiz: "Ölüm, tüm dünyayı terk etme zamanıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya, geçici ve fanidir.
– Ölüm kaçınılmazdır; hazırlık önemlidir.
– Fanilik, insanı tevazu ve Allah'a yönelmeye çağırır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Başıma dikeler hece ne erte bilem ne gece
Âlemler ümidi hoca sana fermân olam birgün

Günümüz Türkçesi:
Başımda dikenler, geceyi veya gündüzü bilemem;
Âlemlerin umudu olan hocadan bir gün emir alacağım.

Açıklama:
Yunus, zorluk ve belirsizlikler içinde rehberin ve hak yolunun önemini vurgular. Hakiki mürşid, yön gösterici ve insanın kurtuluş kaynağıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda sabredenler, O'nun rehberliğiyle kurtulur." (Bakara 2:153)
– Peygamberimiz: "Müminin rehberi, doğru yolda yol gösterir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Zorluklar ve belirsizlikler, hak yolunda engel değildir.
– Rehber ve mürşid, doğru yolu gösterir.
– Sabır ve teslimiyet, hak yolunun gereğidir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Yûnus Emre sen bu sözü dahi tamâm etmemişsin
Tek yürüyeyim n'eyleyem üstâdıma gelem birgün

Günümüz Türkçesi:
Yunus Emre diyor ki: Bu sözleri de tamamlamadım;
Tek başıma yürüyemem, bir gün üstada ulaşacağım.

Açıklama:
Yunus, hak yolunda tek başına ilerlemenin zor olduğunu ve rehbere ulaşmanın gerekliliğini ifade eder. Hakiki mürşid, yolun tamamlayıcısıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Doğru yolu gösteren Allah'tır; O'na yönelen kurtulur." (Nahl 16:9)
– Peygamberimiz: "Mümin, rehberin desteğiyle yolunu bulur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda yalnızlık, rehbersiz ilerlemek zordur.
– Mürşid, yolun tamamlayıcısı ve kılavuzudur.
– Sabır ve rehbere bağlılık, hakiki ilerlemeyi sağlar.

---

140. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Sûretden gel sıfata yolda safâ bulasın
Hayâllerde kalmagıl yoldan mahrûm kalasın

Günümüz Türkçesi:
Şekilden (dış görünüşten) sıfata (öz ve hakikate) gel, böylece yolda huzur bulursun;
Hayallerde kalma, yoksa hak yolundan mahrum kalırsın.

Açıklama:
Yunus, insanı dış görünüşten öze yönelmeye çağırır. Hak yolunda gerçek huzur, sadece kalbin derinliklerinde bulunur. Hayal ve süslere takılmak yolu kaybettirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "İnsan, sadece kalbi temiz olanla yücelir." (Mü'minun 23:1-3)
– Peygamberimiz: "Allah'a yakınlık, kalbin özüne yönelmektir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dışa değil, öz ve hakikate yönel.
– Hak yolunda huzur, sadece samimiyetle elde edilir.
– Hayal ve süs, manevi ilerlemeyi engeller.

---

2. Beyit

Orijinal:
Bu yolda acâib çok sen acâib anlama
Acâib anda ola dost yüzünü göresin

Günümüz Türkçesi:
Bu yolda birçok sır ve mucize vardır; sen sırları anlamaya çalışma;
Önemli olan, dostun (Hak dostunun) yüzünü görebilmendir.

Açıklama:
Yunus, manevi yolculukta mucizeleri ve olağanüstü olayları aramamak gerektiğini vurgular. Hak yolunda esas olan Allah ve rehberinin huzurunu ve yüzünü görmek, yani aşk ve buluştur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler ancak Allah'a yönelince huzur bulur." (Ra'd 13:28)
– Peygamberimiz: "Allah dostlarını görmek, imanlılar için en büyük nimettir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda mucizelerden çok aşk ve rehberi görmeye önem ver.
– Göz, gönül ve kalp asıl amaç için kullanılır.
– Sırları aramak değil, Hak'ı ve dostunu görmek esastır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Aşk kuşağın kuşangıl dostun yolunu vargıl
Mücâhede çekersen müşâhade edesin

Günümüz Türkçesi:
Aşk kuşağını kuşan, dost yolunu takip et;
Çaba ve mücadele edersen, Hak'ı tecrübe edeceksin.

Açıklama:
Yunus, aşk ve mücahadenin (manevi gayretin) Allah'ı görmek ve deneyimlemek için gerekli olduğunu anlatır. Hak yolunda gözlem ve tecrübe ancak çaba ile gerçekleşir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah yolunda gayret edenleri O mükâfatlandırır.” (Muhammed 47:7)
– Peygamberimiz: “Cihad, nefsi ve kalbi terbiye etmektir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi tecrübeler için gayret şarttır.
– Hak yolunda aşk ve çaba birbirini tamamlar.
– Gözlem ve farkındalık, gayretle kazanılır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Bundan aşkın şehrine üç yüz deniz geçerler
Üç yüz deniz geçüben yedi Tamu bulasın

Günümüz Türkçesi:
Aşk şehrine ulaşmak için üç yüz denizi geçmek gerekir;
Bu yolu kat ettikten sonra yedi Tamu’yu bulursun.

Açıklama:
Yunus, manevi yolculuğu zorlu ve engellerle dolu olarak tasvir eder. “Denizler” manevi sınavları, “yedi Tamu” ise aşkın ve hakikatin mertebelerini simgeler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “İman ve sabır ile zor yolları geçenler, Allah’a yakın olur.” (Bakara 2:155-157)
– Peygamberimiz: “Zorluklar, sabırla aşıldığında mükâfat verir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolu sabır ve gayret ister.
– Engeller manevi olgunlaşmayı sağlar.
– Hakikate ulaşmak için uzun ve zahmetli bir yol gerekir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Yedi Tamu’da yangıl her birinde kül olgıl
Vücûdun anda kogıl ayruk vücûd bulasın

Günümüz Türkçesi:
Yedi Tamu’da her birinde ateş var, kül ol;
Böylece kendi varlığını yok edip hak varlığını bulursun.

Açıklama:
Yunus, aşk yolunda egoyu ve benliği eritmenin önemini vurgular. Hak yolunda kişi, benliğini bırakmadan gerçek Hakikat ile buluşamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Kendi nefsinizi yok edin ki Allah’a yaklaşasınız.” (Hadis-i şerif)
– “Kim benliğini Allah için feda ederse kurtuluşa erer.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda ego ve benlikten vazgeçmek gerekir.
– Manevi olgunluk, benliği eritmekle kazanılır.
– Hakikat, nefsi yok etmekle görünür.

---

6. Beyit

Orijinal:
Hakîkatdir Hak şârı yedidir kapıları
Dergâhında yüz türlü gerek kudret göresin

Günümüz Türkçesi:
Hak şehrinin yedi kapısı vardır;
Dergahında ise çeşitli kudret ve sırları görmen gerekir.

Açıklama:
Yunus, manevi yolculukta farklı sınavlar ve kapılar olduğunu anlatır. Her kapı, farklı bir tecrübe ve kudret kazanmayı temsil eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın yolları çoktur, her bir yol ayrı bir hikmet içerir." (Bakara 2:286)
– Peygamberimiz: "Her makam, sabır ve gayretle aşılır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda farklı sınavlar ve dereceler vardır.
– Her kapı ayrı bir tecrübe ve hikmet içerir.
– Gayret ve anlayış, kapıları aşmanın anahtarıdır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Evvelki kapısında bir kişi durur anda
Sana eydür teslîm ol gel miskînlik bulasın

Günümüz Türkçesi:
İlk kapıda bir kişi durur;
Ona teslim olursan, alçakgönüllülüğü bulursun.

Açıklama:
Yunus, hak yolunda teslimiyetin ve miskinliğin önemini vurgular. Rehbere teslimiyet, kişinin alçakgönüllülüğe erişmesini sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "İtaat edenler ve teslim olanlar Allah'a yakın olurlar." (Nisa 4:59)
– Peygamberimiz: "Hakk'a teslim olan kul, alçakgönüllü olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda teslimiyet esastır.
– Miskinlik, alçakgönüllülük ve hak yolunun başlangıcıdır.
– Rehbere teslimiyet, maneviyatı güçlendirir.

---

8. Beyit

Orijinal:
İkinci kapısında iki arslan vardır anda
Niçeleri korkutmuş olmasın kim korkasın

Günümüz Türkçesi:
İkinci kapıda iki arslan vardır;
Ama korkma, sen korkuya kapılma.

Açıklama:
Yunus, manevi yolun ikinci sınavını ve korkuların üstesinden gelmeyi anlatır. Gerçek derviş, korkuya kapılmadan yoluna devam eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Korkma, Allah seninledir." (Tevbe 9:40)
– Peygamberimiz: "Korku ve endişe, kalbi Allah'a bağlamayla aşılır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda korkuya kapılma.
– Sınavlar ve engeller cesaretle aşılır.
– Allah'a güven, korkuyu yener.

---

9. Beyit

Orijinal:
Üçüncü kapısında üç evren vardır anda
Sana hamle ederler olmasın kim dönesin

Günümüz Türkçesi:
Üçüncü kapıda üç evren vardır;
Sana engel olmalarına izin verme, yolundan dönme.

Açıklama:
Yunus, manevi yolculukta çeşitli engellerin ve zorlukların olacağını ifade eder. Kararlılık ve sabır, bu engelleri aşmayı sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "İman edenler sabreder, zorluklara göğüs gerer." (Bakara 2:155)
– Peygamberimiz: "Her zorluk, sabırla aşılır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda engellere diren.
– Sabır ve kararlılık, yolun anahtarıdır.
– Yolundan dönmemek, gerçek dervişin özelliğidir.

11. Beyit

Orijinal:
Beşinci kapısında beş ruhbân vardır anda
Türlü metâ'lar satar olmasın kim alasın

Günümüz Türkçesi:
Beşinci kapıda beş ruhban vardır;
Çeşitli süs ve ziynetler sunarlar, ama kimse bunlara aldanmasın.

Açıklama:
Yunus, manevi yolculukta dünyevi çekicilikler ve aldanmalara dikkat çeker. Ruhbanlar, sabrı ve sınavı temsil eder; kişi, gerçek aşk ve hakikati tercih etmelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı sadece aldatıcı bir oyundur." (Al-i İmran 3:185)
– Peygamberimiz: "Dünya, iman yolunda bir denemedir; aldanma."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi yolculukta dünyevi cazibelere kapılma.
– Hakikat için sabır ve teslimiyet önemlidir.
– Süs ve metâ', hak yolunda engeldir.

---

12. Beyit

Orijinal:
Altıncı kapısında bir Hûr oturur anda
Sana eydür gel beri olmasın kim varasın

Günümüz Türkçesi:
Altıncı kapıda bir Hûr oturur;
Ona ulaş, ama kimse seni engellemesin.

Açıklama:
Hûr, manevi ödülü ve yüksek mertebeyi simgeler. Yunus, Hak yolunda bu ödüle ulaşmanın rehber ve sabırla mümkün olduğunu anlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a yakın olanlar, cennet nimetlerine kavuşur." (Rahman 55:46)
– Peygamberimiz: "Sabredenler, Allah'ın yüksek makamlarına ulaşır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda ödül ve yüksek mertebeler vardır.
– Sabır ve rehberle ilerlemek şarttır.
– Engellere rağmen hedefe ulaşmak önemlidir.

---

13. Beyit

Orijinal:
Çün kim anda varasın ol Hûrî'yi alasın
Bir vâyeden ötürü yoldan mahrûm kalasın

Günümüz Türkçesi:
Oraya ulaştığında, Hûrî'yi elde edersin;
Ama bir engel yüzünden yoldan mahrum kalma.

Açıklama:
Yunus, manevi ödüllere ulaşmanın sabır ve kararlılık gerektirdiğini vurgular. Yolculukta küçük engelleri aşmak, büyük ödülleri elde etmenin şartıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Zorluklarla sabredenleri O mükâfatlandırır." (Bakara 2:155-157)
– Peygamberimiz: "Her engel, sabırla aşılırsa ödül büyüktür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda sabır ve azim şarttır.
– Küçük engeller büyük ödüllere engel olmamalıdır.
– Kararlılık, manevi kazanımın anahtarıdır.

---

14. Beyit

Orijinal:
Yedinci kapısında yediler otrur anda
Sana kurtuldun derler gir dost yüzün göresin

Günümüz Türkçesi:
Yedinci kapıda yediler oturur;
Onlar sana "Kurtuldun, gir!" der ve dost yüzünü görürsün.

Açıklama:
Yunus, manevi yolculuğun son aşamasını ve kurtuluşu simgeler. Dost yüzü, Hak ile birleşmenin ve aşkın tecellisidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "O gün müminler Allah'ın huzurunda kurtuluşa ererler." (Müminun 23:102)
– Peygamberimiz: "Mümin, Allah'a yakın olunca gerçek huzuru bulur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunun sonunda gerçek kurtuluş ve huzur vardır.
– Manevi yolculuk, sabır ve gayretle tamamlanır.
– Hak ve dost yüzü, ödül ve huzurdur.

---

15. Beyit

Orijinal:
Çün içeri giresin dost yüzünü göresin
Ene'l-Hak şerbetini dost elinden içesin

Günümüz Türkçesi:
İçeri girdiğinde, dostun yüzünü görürsün;
Ene'l-Hak şerbetini dost elinden içersin.

Açıklama:
Yunus, Hakikat ve ilahi aşkın tecellisini, dost eliyle içilen şerbetle betimler. Manevi buluşma ve Hak ile birleşme, en yüksek ödüldür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah’a yaklaşanlar, en güzel nimetleri elde eder.” (Bakara 2:265)
– Peygamberimiz: “Kalp Allah sevgisiyle dolduğunda, gerçek lezzeti bulur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi ödül, Allah ile buluşmaktır.
– Dost ve rehber, Hak yolunda aracıdır.
– Aşkın tadı, sabır ve teslimiyetle alınır.

---

16. Beyit

Orijinal:
Şu dediğim keleci vücûddan taşra değil
Tefekkür kılar isen cümle sende bulasın

Günümüz Türkçesi:
Dediğim, sadece bedensel değil;
Düşünür ve tefekkür edersen, her şeyi içinde bulursun.

Açıklama:
Yunus, hakikatin maddi değil, manevi ve tefekkür yoluyla keşfedileceğini vurgular. Hakikat, düşünce ve kalpte ortaya çıkar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Düşünmeyenler, doğru yolu bulamaz.” (Al-i İmran 3:190)
– Peygamberimiz: “Kalp ile tefekkür eden, Allah’a yaklaşır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat, bedenle değil, kalp ve akılla bulunur.
– Tefekkür, manevi yolun anahtarıdır.
– İçsel düşünce ve tefekkür, Allah’a ulaşmayı sağlar.

---

17. Beyit

Orijinal:
Yûnus işbu sözleri Hak varlığından eydür
İster isen kânını miskînlerde bulasın

Günümüz Türkçesi:
Yunus diyor ki: Bu sözler, Hak varlığından kaynaklanmıştır;
İstersen, Onun gizli hazinelerini yoksullarda da bulabilirsin.

Açıklama:
Yunus, hakikat ve ilahi aşkın her yerde bulunabileceğini ifade eder. En küçük ve yoksul kalplerde bile Allah’ın izleri vardır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah, kalplerin en gizli yerindedir.” (Hadid 57:4)
– Peygamberimiz: “En değerli nimetler, mütevazı ve kalpte gizlidir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat, her yerde ve herkeste bulunabilir.
– Yoksul ve mütevazı olanlarda Allah'ın izlerini ara.
– İlahi aşk ve varlık, sadece yükseklerde değil, kalpte de mevcuttur.

---

141. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Çarh-ı felek yok iki cânlarımız var iken
Biz ol vaktin dost idik Azrâîl ağyâr iken

Günümüz Türkçesi:
O zaman gökyüzü ve kaderin çarkı yoktu, sadece iki ruhumuz vardı;
Biz o vakit dosttuk, Azrâîl (melek) ve yabancılar yoktu.

Açıklama:
Yunus, insanın yaratılış öncesindeki saf ruhî varlığını hatırlatır. Bu saflıkta, dünyaya ait müdahaleler ve ölüm melekleri yoktur; ruhlar birbirine dosttur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Hepimiz Allah'ın önünde melek ve ruh olarak var olduk." (A'raf 7:172)
– Peygamberimiz: "Ruhlar, yaratılışta saf ve masumdurlar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsan, yaratılışta saf bir ruh olarak doğar.
– Dünyanın müdahaleleri gelmeden ruh, hakikate dosttur.
– Ruhsal bağ ve saflık önemlidir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Niçe yıllar biz anda cem' idik cân kânında
Hakîkat âleminde ma'rifet söyler iken

Günümüz Türkçesi:
Orada yıllarca bir arada olduk, ruh ve öz birliğinde;
Hakikat âleminde manevi bilgi ve marifet konuşuluyordu.

Açıklama:
Yunus, ilahi âlemde ruhların birliği ve marifetle iç içe olduğunu anlatır. Bu birlik, dünyadaki ayrılık ve sınavların öncesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Her şey O'nun kudreti ve bilgisiyle yaratılmıştır." (Taha 20:50)
– Peygamberimiz: "İnsan ruhu, Allah'ın ilim ve marifetiyle yoğrulmuştur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat ve marifet, ruhsal birlikte ortaya çıkar.
– Manevi bilgi, dünyanın karmaşasından önce zaten mevcuttur.

---

3. Beyit

Orijinal:
Çalap aşkı cândaydı bu bilişlik andaydı
Âdem Havvâ kandaydı biz anınla yâr iken

Günümüz Türkçesi:
Allah aşkı oradaydı, bilinç ve farkındalık vardı;
Âdem ve Havvâ da oradaydı, biz onlarla dosttuk.

Açıklama:
Yunus, yaratılışta aşk ve bilinçli farkındalığın var olduğunu belirtir. Âdem ve Havvâ, ilahi aşkın ve dostluğun simgesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Âdem'e isimleri öğrettik; onu öğreten ve bilendir Allah." (Bakara 2:31)
– Peygamberimiz: "İnsanın yaratılışında bilgi ve bilinç önceden verilmiştir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat bilinci ve aşk, yaratılışla birlikte vardır.
– Dostluk ve ilahi bağ, insanın ruhsal doğasında mevcuttur.

---

4. Beyit

Orijinal:
Dün geldi sâfî Âdem dünyâya basdı kadem
İblîs aldadı ol dem Uçmak'da gezer iken

Günümüz Türkçesi:
Sonra Âdem dünya yolculuğuna çıktı;
İblis onu aldattı, oysa o uçmakta (yüce konumda) iken.

Açıklama:
Yunus, dünyaya inmenin ruhî saflığı bozduğunu, şeytanın da bu safiyeti saptırmak için müdahale ettiğini anlatır. "Uçmak", ruhsal yüceliği simgeler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Şeytan Âdem'i saptırmak için vesvese verdi." (A'raf 7:20)
– Peygamberimiz: "Dünya, insan ruhu için sınav yeridir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünyaya inmek ruhsal sınavı başlatır.
– Şeytan, insanın ruhsal saflığını bozmak ister.
– Manevi yükseliği korumak için dikkat gerekir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Ol vaktin biz uçardık cevlân urup göçerdik
Nûrdan şarâb içerdik Hak bizi toylar iken

Günümüz Türkçesi:
O zaman biz yükselirdik, sevinçle göçerdik;
Nurdan bir şarap içerdik, Allah bizi doyuruyordu.

Açıklama:
Yunus, yaratılış öncesindeki ruhsal mutluluğu ve ilahi doyumu anlatır. Bu, Hak ile bir olmanın ve aşkın sembolüdür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın nimetleri, kalplerdeki saf ruhla hissedilir." (Hadid 57:21)
– Peygamberimiz: "Gerçek tat, Allah'a yakın olmaktan gelir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk, ruhu doyurur ve yükseltir.
– Ruhsal mutluluk, dünyevi olgulara bağlı değildir.
– Hak ile birlik, gerçek sevinci getirir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Cânlar anda bilişdi ol dem gönül alışdı
Âlem halkı karışdı denizler kaynar iken

Günümüz Türkçesi:
Ruhlar orada bilgilendi, kalpler aşkla yanıyordu;
Dünya karışık ve kaotik bir hâlde iken.

Açıklama:
Yunus, ilahi aşk ve farkındalığın, dünyanın karmaşası ve kaosundan bağımsız olduğunu vurgular.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a yönelenler, dünyanın karmaşasından korunur." (En'am 6:32)
– Peygamberimiz: "Kalbini Allah'a bağlayan, dünyadan etkilenmez."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi farkındalık, dünya kaosundan etkilenmez.
– Kalp, aşk ile yanarsa hakikati görebilir.
– Hak yolunda dünya engel değildir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Şükür bu deme geldik dostları bunda bulduk
Tuz ekmek bile yedik aşk demin oynar iken

Günümüz Türkçesi:
Şükürler olsun, dostları burada bulduk;
Tuz ve ekmek bile paylaştık, aşk dolu zamanlar oynarken.

Açıklama:
Yunus, hak dostları ile manevi paylaşımı ve sevgiyi anlatır. Küçük şeylerde bile aşk ve sevinç bulunabilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Müminler birbirini sever, yardım eder ve paylaşır." (Tevbe 9:71)
– Peygamberimiz: "Sadaka ve paylaşım, kalbi arındırır ve Allah'a yaklaştırır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak dostlarıyla paylaşmak, manevi hayatı güçlendirir.
– Küçük şeylerde mutluluk ve aşk bul.
– Dostluk, manevi yolun ayrılmaz parçasıdır.

---

8. Beyit

Orijinal:
Ne oğul vardı ne kız vâhid idik anda biz
Komşu idik cümlemiz nûr dağın yaylar iken

Günümüz Türkçesi:
O zaman ne oğul vardı ne kız; tek bir bütün idik;
Hepimiz komşu gibiydik, nûr her yere yayılırken.

Açıklama:
Yunus, yaratılış öncesinde ruhların tek ve bütün olduğunu anlatır. Bu bütünlük, ayrılık ve farklılık olmadan saf bir birliktir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Hepimiz O'nun huzurunda bir bütün olarak var olduk." (A'raf 7:172)
– Peygamberimiz: "Ruh, yaratılışta birlik içindedir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi bütünlük, yaratılışın özüdür.
– Ayrılık, dünya sınavlarıyla başlar.
– Ruhsal birlik, Hak ile birleşmenin temelidir.

---

9. Beyit

Orijinal:
Ne gök var idi ne yir ne zeber vardı ne zîr
Yûnus dostdan haber vir aşk ile göyner iken

Günümüz Türkçesi:
Ne gök vardı, ne yer, ne yukarı ne aşağı;
Yunus, dosttan haber alır ve aşk ile coşardı.

Açıklama:
Yunus, yaratılış öncesi boşlukta ruhsal varlığın ve aşkın önemini vurgular. Tüm maddi kavramlar yokken, aşk ve dostluk vardır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah, her şeyden önce ruhları yaratmıştır." (A'raf 7:172)
– Peygamberimiz: "Kalp, Allah aşkıyla dolduğunda evren bir anlam kazanır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi aşk ve dostluk, evrenden öncedir.
– Maddi varlık, ruhsal varlığın önüne geçmez.
– Hak aşkı, yaratılışın özüdür.

---

142. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Gönül hayrân olupdur aşk elinden
Ciğer biryân olupdur aşk elinden

Günümüz Türkçesi:
Kalbim aşk yüzünden hayran kaldı, şaşkın
Ciğerim aşk yüzünden kavrulup yanıyor.

Açıklama:
Yunus burada aşkın gönülde yarattığı yoğun etkiden bahseder. İlahi aşk, kalbi hayran bırakır, ciğeri yakar; bu mecazi yanma, ruhun Allah'a yönelişidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler Allah'a karşı hayran ve muhabbetle dolu olmalıdır." (Bakara 2:165)
– Peygamberimiz: "Allah'ı sevenin kalbi sürekli O'na meyleder."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk, gönlü ve ruhu dönüştürür.
– Kalbin hayranlığı, ruhsal yükselişin işaretidir.
– Aşk, bazen acı ve sancıyla tezahür eder.

---

2. Beyit

Orijinal:
Niçeler tâc u tahtı mâl u mülkü
Koyup uryân olupdur aşk elinden

Günümüz Türkçesi:
Birçokları tahtı, tacı, malı mülkü bırakıp
Aşk yüzünden yoksul ve savunmasız kaldı.

Açıklama:
Yunus, aşkın dünyevi bağlardan özgürleştirdiğini ifade eder. Hak aşkı, maddi değerleri önemsiz kılar ve ruhu yücelten bir güç olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı aldatıcıdır; Allah'a yönelenler, gerçek değeri bilir." (Al-i İmran 3:185)
– Peygamberimiz: "Mü'minin gözünde dünya, Allah'a yaklaşmanın aracı olmalıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikî aşk, dünyevi mal ve makamı önemsiz kılar.
– Ruhsal özgürlük, maddi bağlardan kurtulmakla mümkündür.
– Allah aşkı, yoksulluğu göze aldırır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Özümün kalmadı sabr u karârı
Gözüm giryân olupdur aşk elinden

Günümüz Türkçesi:
Sabır ve huzurum kalmadı,
Gözlerim aşk yüzünden sürekli ağlıyor.

Açıklama:
Aşk, sabır ve gönül huzurunu sınar. Yunus, ilahi aşkta gözyaşlarının ve içsel sancıların doğal olduğunu belirtir; bu, kalbin temizlenme sürecidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Sabredenler ödüllendirilecektir." (Bakara 2:155)
– Peygamberimiz: "Kalp Allah aşkıyla yanmalı, bazen gözyaşı dökmelidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, gönül sabrını ve dayanıklılığını sınar.
– Gözyaşı ve hüzün, ruhsal temizlenmenin göstergesidir.
– İlahi aşkta sabır vazgeçilmezdir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Eridi karlı dağlar zerre zerre
Deniz ummân olupdur aşk elinden

Günümüz Türkçesi:
Karlı dağlar eriyip zerre zerre oldu,
Denizler gibi genişledi aşk yüzünden.

Açıklama:
Yunus, aşkın doğa ve ruh üzerindeki dönüştürücü etkisini betimler. Soğuk ve katı olan şeyler bile aşk ile erir, ruh genişler ve serpilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah’ın sevgisi kalpleri yumuşatır ve genişletir.” (Şura 42:23)
– Peygamberimiz: “Kalp Allah aşkıyla genişler, genişleyen kalpte nur bulunur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk, ruhu genişletir ve dönüştürür.
– Katılık ve sertlik, aşk ile yumuşar.
– Doğa ve ruh, aşkla uyumlu hale gelir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Koyup İbrâhîm Edhem tâc u tahtı
Yeri külhân olupdur aşk elinden

Günümüz Türkçesi:
İbrâhîm Edhem tacı ve tahtı bıraktı,
Yer adeta ateşle dolmuş gibi oldu aşk yüzünden.

Açıklama:
Yunus, İbrâhîm Edhem’in dünyevi gücü bırakıp ilahi aşka yönelmesini örnek verir. Aşk, bazen tüm dünyayı yakacak kadar yoğun ve dönüştürücüdür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Gerçek mümin, Allah yolunda her şeyi terk eder.” (Tevbe 9:111)
– Peygamberimiz: “Dünya, Allah yolunda terk edilen bir süs eşyasıdır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, dünyayı terk etmeyi gerektirir.
– Yüce aşk, kişiyi tamamen dönüştürür.
– İlahi aşk, dünyevi bağlılıkları anlamsız kılar.

---

6. Beyit

Orijinal:
Zihî Mansûr ki mâşûk yolunda
Başı berdâr olupdur aşk elinden

Günümüz Türkçesi:
Mansûr, sevgili yolunda başı kesilse bile
Aşk yüzünden dimdik durdu.

Açıklama:
Yunus, Mansûr el-Hallâc’ı örnek vererek aşkın fedakârlığını anlatır. Hak aşkı, can ve bedeni feda etmeyi göze aldırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Kim Allah yolunda ölürse, onun mükâfatı büyüktür.” (Ali İmran 3:169)
– Peygamberimiz: “Allah yolunda canını veren, gerçek mutluluğa ulaşır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, bedeni ve canı feda etmeyi gerektirebilir.
– Fedakârlık, aşkın en yüksek tezahürüdür.
– Aşkın yolu cesaret ve kararlılık ister.

---

7. Beyit

Orijinal:
Ne gördü Leylî'nin yüzünde Mecnûn
Ki sergerdân olupdur aşk elinden

Günümüz Türkçesi:
Mecnûn, Leylî'nin yüzünde ne görüyordu ki,
Aşk yüzünden serseme dönmüştü?

Açıklama:
Yunus, aşkın aklı baştan aldığını, insanı kendinden geçirdiğini örneklerle gösterir. İlahi aşk da benzer şekilde kalbi ve ruhu sarhoş eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Aşkla meşgul olan kalpler bazen aklı şaşırır, ama bu aşk Allah için olursa mübarektir." (Şura 42:36)
– Peygamberimiz: "Kalp Allah sevgisiyle yanarsa, dünya ve akıl ikincil olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı insanı sarhoş eder, ruhu sarar.
– Akıl ve beden, aşkın kudreti karşısında geri planda kalır.
– Gerçek aşk, insanı kendinden geçirir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Ne gördü Züleyhâ Yûsuf yüzünde
İşi efgân olupdur aşk elinden

Günümüz Türkçesi:
Züleyhâ, Yûsuf'un yüzünde ne görüyordu ki
Aşk yüzünden sürekli inleyip ağlıyordu?

Açıklama:
Yunus, aşkın yoğun duygusal etkilerini burada da dile getirir. İlahi aşk, bülbülün güllerle olan aşkı gibi, insanı derin bir hüzün ve özleme sürükler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler Allah aşkıyla dolunca, her şey O'nu hatırlatır." (Mü'minun 23:62)
– Peygamberimiz: "Aşk, insanı Allah'a yakınlaştıran en güçlü duygudur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, insanı derin bir duygusal hale sokar.
– Özlem ve hüzün, aşkın doğal tezahürüdür.
– İlahi aşk, insanı ruhsal olarak dönüştürür.

---

9. Beyit

Orijinal:
Muhabbet derdine düşeli bülbül
Dili handân olupdur aşk elinden

Günümüz Türkçesi:
Bülbül, aşk derdine düşmüş,
Dili ise neşeyle dolmuş, şarkı söyler olmuş.

Açıklama:
Yunus, aşkın hem acı hem de coşku verdiğini vurgular. Bülbül, aşıkların sembolüdür; aşk acısı, ilahi neşeye dönüşür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler, Allah sevgisiyle yanıp tutuşursa neşe ve sevinç bulur." (Mü'min 40:60)
– Peygamberimiz: "Aşık, aşkı sayesinde ruhsal neşe bulur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk, hem acı hem de sevinç verir.
– Aşkın dili, kalbin coşkusunu ifade eder.
– Aşk, ruhu hem yakar hem de neşelendirir.

---

10. Beyit

Orijinal:
Yûnus Emrem bu hasrete bu zâra
Aceb mihmân olupdur aşk elinden

Günümüz Türkçesi:
Yunus diyor ki: Bu hasret ve bu acı,
Aşk yüzünden ne kadar misafirliğe benzer bir hâl olmuş.

Açıklama:
Yunus, aşkın getirdiği hasret ve sancının misafir gibi gelip geçici ama yoğun bir deneyim olduğunu ifade eder. İlahi aşk, ruhu sınar ve olgunlaştırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda sabır ve hasret, müminin kalbini olgunlaştırır." (Bakara 2:153)
– Peygamberimiz: "Aşık, hasret ve özlemle Allah'a yaklaşır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk, hasret ve acı ile birlikte gelir.
– Hasret, ruhsal olgunlaşmanın aracıdır.
– Aşk, kalbi sınar ve olgunlaştırır.

---

143. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Lâ-şerîkden okursun sonra şerîk katarsın
Bire iki demeği kimden fetvâ tutarsın

Günümüz Türkçesi:
Allah'ı bir olarak okursun, sonra başka ortak katarsın;
Bir ve iki demeyi, kimin fetvasına göre yaparsın?

Açıklama:
Yunus, tevhide riayet etmeyenleri eleştirir. Allah'ı bir kabul edip O'na ortak koşmak, gerçek imanla çelişir. İlahi hakikatlerde tevhid esastır; akıl ve fetvalar buna uymalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a ortak koşanlara, Allah izin vermez." (Nisa 4:48)
– Peygamberimiz: "İman, Allah'ın birliğini kabul etmekle tamamdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Tevhid ilkesine sadık kal.
– İman ile söz ve davranışın uyumlu olmalı.
– Allah'a ortak koşmak büyük bir yanlıştır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Dîn ü îmân bünyâdı doğrulukla gerçeklik
Ol tamâm olmayıcak ne ile dîn çatarsın

Günümüz Türkçesi:
Din ve imanın temeli doğruluk ve gerçekliktir;
Bunu tamamlamadan, nasıl dinle çatışırsın?

Açıklama:
Yunus burada dinin esasının doğru ve samimi yaşam olduğunu vurgular. İlahi emirler ve iman, doğrulukla birleşmelidir; aksi takdirde din çatışmaya uğrar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğru söz söyleyin." (Ahzab 33:70)
– Peygamberimiz: "İman söz ve davranışla uyumlu olmalıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Doğruluk, iman ve ibadetin temelidir.
– Din ile yaşamın uyumlu olması gerekir.
– Samimiyet ve dürüstlük olmadan din eksik kalır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Çün Kur'ân gökden indi onu Allah buyurdu
Ondan haber versene hâ kitâbdan ötersin

Günümüz Türkçesi:
Kur'an gökten indi, Allah onu buyurdu;
Buna rağmen kitaptan haber vermez, geçersin.

Açıklama:
Yunus, Kur'an'ın ilahi kaynak olduğunu hatırlatır. Onu okumadan veya anlamadan konuşmak, gerçek dini bilgiye zarar verir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kur'an Allah'tan indirilmiştir; ona uyun ve öğretin." (Nahl 16:44)
– Peygamberimiz: "Kur'an'ı öğrenin ve insanlara öğretin."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kur'an'a saygı göster ve onu anlamadan yorum yapma.
– İlahi kaynağa bağlı kal.
– Dini bilgi, sorumlulukla paylaşılmalıdır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Okursun tasnîf kitâb niçe binâ vü i'râb
Havf ü recâ sende yok eyle ki bir Tatar'sın

Günümüz Türkçesi:
Kitapları sınıflandırır, dilbilgisi ve yapılarını okursun;
Ama korku ve ümit sende yok, bir Tatar gibi davranırsın.

Açıklama:
Yunus, sadece ilmî bilgiye sahip olup kalbi boş olanları eleştirir. Dini bilginin özü, kalpte Allah korkusu ve ümidini barındırmaktır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "İnsanın değeri sadece ilim değil, kalp ve takvasıdır." (Ali İmran 3:18)
– Peygamberimiz: "Gerçek alim, ilmi ve takvayı birleştirendir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlmi bilgi, takva ve ihlas olmadan eksiktir.
– Kalp ile akıl birlikte olmalıdır.
– Dini öğrenirken kalbi de geliştirmek gerekir.

---

5. Beyit

Orijinal:
İlm okumak bilmeklik kendözünü bilmekdir
Pes kendözün bilmezsen bir hayvândan betersin

Günümüz Türkçesi:
İlim öğrenmek, kendini bilmektir;
Kendini bilmezsen, bir hayvandan bile aşağısın.

Açıklama:
Yunus, gerçek ilmin içsel farkındalık olduğunu belirtir. Kendini tanımayan, ne kadar bilgi sahibi olursa olsun, insan olmanın gereğini yerine getiremez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kendinizi biliniz, O'na karşı sorumluluğunuz büyüktür." (Zümer 39:9)
– Peygamberimiz: "En üstün ilim, kişinin kendisini bilmesidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Kendini bilmek, gerçek ilmin özüdür.
– Bilgi, farkındalık ve ahlakla birleşmelidir.
– Kendini tanımayan, hakikî anlamda insan olamaz.

---

6. Beyit

Orijinal:
İlm okumak ma'nîsi ibret anlamak için
Çün ibretden değilsin görmeden taş atarsın

Günümüz Türkçesi:
İlim, ibret almak için okunur;
İbret görmeden, taş atarsın ve yanılırsın.

Açıklama:
Yunus burada ilmin sadece ezberlenmemesi gerektiğini vurgular; ilim, hayatı anlamak ve ders çıkarmak içindir. Aksi hâlde faydasızdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Akıl sahipleri ibret alır ve öğütle davranır." (Al-i İmran 3:190)
– Peygamberimiz: "Öğrenilen ilim, davranışta uygulanmalıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlim, ders almak ve hayatı anlamak içindir.
– Sadece bilgi toplamak yeterli değildir.
– İbret ve hikmet olmadan bilgi faydasızdır.

---

7. Beyit

Orijinal:
On iki bin hadîsi cem' eyledi Mustafâ
Onu işitdin meğer şerh ile söz satarsın

Günümüz Türkçesi:
Peygamber (s.a.v.) on iki bin hadisi toplamıştır;
Bunları duyup, şerh etmeden başkasına aktarırsın.

Açıklama:
Yunus, ilmi aktarırken doğruluk ve anlayışın önemini vurgular. Hadisleri anlamadan aktarmak, yanlış bilgiye yol açar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah’tan gelen sözlere riayet edin ve onları doğru anlayın.” (Nisa 4:59)
– Peygamberimiz: “Hadisleri anlamadan başkasına aktarmayın.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlmi doğru anlamadan paylaşma.
– Hadis ve ilahi bilgiler dikkatle aktarılmalı.
– Bilgi, sorumlulukla kullanılmalıdır.

---

8. Beyit

Orijinal:
Kılırsın riyâ namâz yazığın çok hayrın az
Dinle neye varır söz Cehennem’de yatarsın

Günümüz Türkçesi:
Riya ile namaz kılarsın, çok uğraşsan da hayırın az olur;
Sözün neye yarar, aksi hâlde Cehennem’de yatarsın.

Açıklama:
Yunus, ibadette samimiyetin önemini vurgular. Gösteriş için yapılan ibadet, hakikate ulaşmaz ve kalpte karşılığı olmaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah, kullarının niyetlerine bakar; gösteriş için yapılan ibadet kabul edilmez.” (Bakara 2:264)
– Peygamberimiz: “İbadet, ihlas ile yapılmalıdır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İbadette ihlas şarttır.
– Gösteriş için yapılan ibadet faydasızdır.
– Samimi olmayan ibadet, ahirette karşılık bulmaz.

---

9. Beyit

Orijinal:
Halka fetvâ verirsin yâ sen niçin tutmazsın
İlmin var ‘amelin yok hâ günâha batarsın

Günümüz Türkçesi:
İnsanlara fetva verirsin, peki kendin niçin tutmazsın?
Bilgin var ama amelin yok, günaha batarsın.

Açıklama:
Yunus, bilgiyi uygulamayanları eleştirir. İlmi yaşamak gerekir; aksi hâlde sözün hiçbir faydası yoktur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Ey iman edenler! Sözü işleyip uygulayın.” (Ahzab 33:21)
– Peygamberimiz: “Bilgi, uygulama ile değer kazanır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlmi yaşamak esastır.
– Sadece öğretmek veya konuşmak yetmez.
– Bilgi ile amel birleşmelidir.

---

10. Beyit

Orijinal:
Sen fakîhsin ben fakîr sana ta'nımız yokdur
İhlâs ile gelirsen bizden nesne ütersin

Günümüz Türkçesi:
Sen fakih olabilirsin, ben fakirim; ama sana kızgın değiliz.
İhlas ile gelirsen, bizden nasip alırsın.

Açıklama:
Yunus, bilginin büyüklüğü veya fakirlik önemli değil, ihlaslı olmak esastır. Kalpten gelen samimiyet, hakikati kazandırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah, amellerinizi niyetinize göre değerlendirir." (Bakara 2:225)
– Peygamberimiz: "İhlas her işin başıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İhlas, bilgi ve makamdan üstündür.
– Samimiyetle yapılan şey kabul edilir.
– Hakikati ihlasla aramak esastır.

---

11. Beyit

Orijinal:
Bu düzülen tertîbi ayruksudu mu dersin
Başaramazsın hâce endîşeden yitersin

Günümüz Türkçesi:
Bu sıralanan düzen karmaşık mı diyorsun?
Endişe edersen, başaramazsın.

Açıklama:
Yunus, bilgiyi sindirmeden ve kaygıyla öğrenmeye çalışanları uyarır. İlmi anlamak için sabır ve huzur gerekir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Sabırla öğrenen, hakikati bulur." (Mü'min 40:60)
– Peygamberimiz: "İlim öğrenirken huzur ve dikkat gerekir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Bilgiye sabırla yaklaş.
– Endişe ve telaş, öğrenmeyi engeller.
– Hakikati anlamak sabır ister.

---

12. Beyit

Orijinal:
Yûnus miskîn bu sözü aşk âleminden söyler
Deme bilmeden ana kendözünden katarsın

Günümüz Türkçesi:
Yunus miskin, bu sözü aşk âleminden söyler;
Bilmeden kendi benliğini katarsan yanılırsın.

Açıklama:
Yunus, aşk ve ilim yolunda alçak gönüllülüğü vurgular. Kendi egosunu işin içine katmak, hakikati bulmayı engeller.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Alçak gönüllüler, Allah'ın yolunda başarılı olur." (Furkan 25:63)
– Peygamberimiz: "Kibir, ilim ve aşk yolunda engeldir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Alçak gönüllülük, ilim ve aşk yolunda şarttır.
– Ego, hakikati görmeyi engeller.
– Yunus, aşk ve ilimde tevazuyu önerir.

---

144. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Hak bir gevher yaratdı kendinin kudretinden
Nazar kıldı gevhere eridi heybetinden

Günümüz Türkçesi:
Allah, kendi kudretiyle bir cevher yarattı;
Ona bakınca, kudretinin heybeti içinde eriyorsun.

Açıklama:
Yunus burada Allah'ın varlığını ve kudretini bir cevhere benzetir. Bu cevher, kainatın özü ve ilahi kudretin simgesidir. İnsan, O'na yönelince varlığın derinliğini ve ihtişamını kavrar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "O, gökleri ve yeri yoktan var edendir; kudreti her şeyi kuşatmıştır." (Bakara 2:117)
– Peygamberimiz: "Allah'ın kudreti sınırsızdır ve her şeyi kuşatır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Allah'ın kudreti sınırsızdır, O'nun varlığını kavramak insanı olgunlaştırır.
– İlahi kudrete yönelmek insanı heybet ve huşu içinde kılar.

---

2. Beyit

Orijinal:
Yedi kat yer yaratdı ol gevherin nûrundan
Yedi kat gök yaratdı ol gevherin buğundan

Günümüz Türkçesi:
Yedi kat yer, bu cevherin nurundan yaratıldı;
Yedi kat gök, bu cevherin buğundan yaratıldı.

Açıklama:
Yunus, kainatın yaratılışını ilahi cevherin yansımalarıyla açıklar. Yer ve gök, Allah'ın kudret ve nurundan ortaya çıkmıştır. Bu, her şeyin hakikatte O'ndan kaynaklandığını gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Gökleri ve yeri altı günde yarattık; O'nun kudreti her şeyi kuşatır." (A'raf 7:54)
– Peygamberimiz: "Her şey Allah'ın emriyle var olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Evren, ilahi kudretin bir tecellisidir.
– Her şeyin kaynağı Allah'tır.
– İnsan, yaratılışta O'nun varlığını görerek huşu duymalıdır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Yedi deniz yaratdı ol gevher damlasından
Dağları muhkem kıldı ol deniz köpüğünden

Günümüz Türkçesi:
Yedi deniz, bu cevherin bir damlasından yaratıldı;
Dağlar, o denizlerin köpüğünden sağlamlaştırıldı.

Açıklama:
Yunus, kainattaki yaratılış zincirini tasavvufi bir dille ifade eder. Her şey, ilahi cevherin bir yansımasıdır; doğa ve varlıklar O'nun kudretiyle düzenlenmiştir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "O, gökten su indirdi, yerden bitki çıkardı, her şeyi yaratandır." (En'am 6:99)
– Peygamberimiz: "Allah'ın yarattığı her şey kudretin bir işaretidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Doğa, Allah'ın kudretinin göstergesidir.
– Yaratılışta düzen ve sağlamlık ilahi kudretin eseridir.
– İnsan, yaratılışta hikmeti görüp ibret almalıdır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Muhammed'i yaratdı mahlûkat şefkatinden
Hem Alî'yi yaratdı mü'minlere fazlından

Günümüz Türkçesi:
Allah, Muhammed'i mahlûkat arasında şefkatiyle yarattı;
Alî'yi de müminler için fazlıyla yarattı.

Açıklama:
Yunus burada Peygamberimiz ve Hz. Alî'nin önemini vurgular. Onlar, ilahi kudretin ve merhametin insanlığa tecellisidir. Şefkat ve fazlın somut örnekleridir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Biz seni âlemlere rahmet olarak gönderdik." (Enbiya 21:107)
– Peygamberimiz: "Ben, insanlara rahmet olarak gönderildim."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Peygamber ve evliya, ilahi rahmetin tecellisidir.
– Onları örnek almak, Hakk'a yaklaşmanın yollarındandır.
– Şefkat ve fazl, ilahi sıfatların yansımalarıdır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Gâib işin kim bilir meğer Kur'ân ilminden
Yûnus içdi esridi ol gevher denizinden

Günümüz Türkçesi:
Gizli olanı kim bilir, ancak Kur'an ilmiyle;
Yunus, o cevherin denizinden içip mest oldu.

Açıklama:
Yunus, hakikati ancak Kur'an ve ilahi ilimle kavrayabileceğimizi belirtir. Tasavvufi olarak ilahi cevherin denizinden içmek, hakikati kalpten hissetmek demektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Biz, sana ilim ve hikmet verdik; artık onları anlayanlar için yol açıktır." (Nahl 16:43)
– Peygamberimiz: "Kur'an ilmiyle kalpler aydınlanır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat, Kur'an ve ilimle kavranır.
– Tasavvuf, kalpten yaşanan bir ilahi tecrübedir.
– Yunus'un yolu, ilim ve aşkın birleşiminden geçer.

---

145. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Gelin bugün yanalım yarın yanmamak için
Ölelim ölmez iken yine ölmemek için

Günümüz Türkçesi:
Bugün (dünyevi heveslerden) yanıp pişelim ki, yarın ahirette yanmaktan kurtulalım;
Ölmeden önce ölümü tattık ki, gerçek ölümden korkmayalım.

Açıklama:
Yunus burada tasavvufun temel prensiplerinden biri olan "fenâ fi's-sübhân" (nefsin ölümü) ve dünya malına bağlılıktan arınmayı vurgular. Dünyevi arzuların bugün yakması, insanı olgunlaştırır ve ahiretteki azaptan korur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Ölüm gelmeden önce ölü gibi olun ki, ahiret için hazırlıklı olasınız." (Hadis, Tirmizi, Riyazüs-Salihin)
– "Dünya hayatı bir oyundan ve eğlenceden ibarettir." (Hadid 57:20)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Nefsini terbiye eden, ahiret hayatına hazırlanır.
– Dünyevi tutkulara bugün yönelmek, yarın için korunmaktır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Tartalım günâhımız artdıralım âhımız
Edelim hesâbımız hesâb olmamak için

Günümüz Türkçesi:
Günahlarımızı tartalım, âh ve sızımızı çoğaltalım;
Hesap günü hesaplanmamak için bugünden kendimizi muhasebe edelim.

Açıklama:
Yunus, tövbe ve muhasebeyi teşvik eder. Günahlarını görmek ve pişmanlık duymak, insanı Allah'a yaklaştırır. Hesap gününden önce kendi kendini hesaba çekmek, hem manevi olgunluk hem de koruyuculuk sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Her nefis, yarattıklarıyla hesabını görecektir." (Tûr 52:21)
– Peygamberimiz: "Kendi nefsi üzerinde hesap yapmayan kişi ziyan olur." (Tirmizi, Kıyame, Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Tövbe ve öz muhasebe, insanı doğru yola yöneltir.
– Günahın farkına varmak ve pişmanlık duymak erdemdir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Erenlere gidelim eteklerin tutalım
Bugün öyle edelim yolda kalmamak için

Günümüz Türkçesi:
Erenlerin yanına gidelim, ellerini tutalım;
Bugün bunu yapalım ki, yolumuzu kaybetmeyelim.

Açıklama:
Yunus, mürşid ve evliya mürşidlerinin önemini vurgular. Hak yolu, rehber eşliğinde doğru yürünür. Manevi rehberlerle yakınlık, insanı hakikat yolunda sabit kılar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a ve Resûlü'ne tabi olun, bir kısmınızın diğerine yol göstermesi için." (Nisa 4:59)
– Peygamberimiz: "Benim yolumu takip eden, yolunu kaybetmez." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi rehberlerden öğrenmek, hakikat yolunda ilerlemeyi kolaylaştırır.
– Rehbersiz yürümek, hakikatten sapmaya sebep olabilir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Bak göresin dünyâya geldiğini bil neye
İş bu fânî dünyaya mağrûr olmamak için

Günümüz Türkçesi:
Dünyaya geldiğini bil;
Fânî dünya seni aldatmasın, gururlandırmasın.

Açıklama:
Yunus burada dünyaya gelmişliğin geçici olduğunu hatırlatır. İnsan, faniliğin farkında olmalı ve dünya malına bağlanmamalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir." (Hadid 57:20)
– Peygamberimiz: "Dünya ahiretin tarlasıdır." (Hadis, Buhari, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya geçici, ahiret kalıcıdır.
– Dünyaya aldanmamak, ahiret için çalışmak gerekir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Yûnus yok dünyâ tadı çün kim fânîymiş adı
Muhammed zindân dedi biz şâd olmamak için

Günümüz Türkçesi:
Yunus diyor ki: Dünyanın tadı yoktur, çünkü adı fânî;
Muhammed (sav) ise dünya hayatını zindan saymıştır, biz de nefsimize kaptırıp sevinmemeliyiz.

Açıklama:
Yunus, dünyanın geçiciliğini ve ahirete yönelmenin önemini vurgular. Peygamberimiz dünyayı bir zindan olarak görmüş, asıl mutluluğun Allah yolunda olduğunu öğretmiştir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Dünya hayatı aldatıcı bir süs ve oyundan ibarettir.” (Al-i İmran 3:185)
– Peygamberimiz: “Dünya benim için bir hapishane gibidir, ahiret ise gerçek hayat.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Dünya geçicidir, ahireti hedeflemek gerekir.
– Peygamberin öğretileri, hakikate ulaşmanın rehberidir.
– Nefse kapılmamak, gerçek huzurun yoludur.

---

146. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Aşk ilinin haberin desem işide misin
Yoldaş olup bu yola sen bile gide misin

Günümüz Türkçesi:
Aşk ilinin, yani ilahi aşkın farkında mısın?
Bu yolda yol arkadaşlığı yapacak cesarete sahip misin?

Açıklama:
Yunus burada aşk yolunun zorluğuna işaret eder. İlahi aşk, sıradan bir yolculuk değildir; ancak gönlünü teslim eden ve yoldaş olanlar ilerleyebilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah’a sevgi ile koşanlar O’na kavuşur.” (Bakara 2:165)
– Peygamberimiz: “Kalbini Allah’a teslim eden, O’nun yolunda sabreder ve kazanır.” (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, cesaret ve samimiyet gerektirir.
– Yoldaşlık, hem rehber hem de sabırla mümkün olur.

---

2. Beyit

Orijinal:
Ol ilin bâğı olur şerbeti ağu olur
Kadeh tutmaz, ol ağu nûş edip yuda mısın

Günümüz Türkçesi:
Bu aşk ilinin bağında şerbet gibi görünen şey aslında acıdır;
O kadehi tutup, o acıyı içip tadını çıkarabilecek misin?

Açıklama:
Tasavvufta aşk yolunun zevk ve tatlı gibi görünen yönleri, aslında nefsi kırma ve sabırla dolu bir süreçtir. Gönül bu acıyı kabul etmezse ilerleyemez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Ey iman edenler! Sabır ve namazla yardım isteyin; şüphesiz Allah sabredenlerle beraberdir.”

(Bakara 2:153)
– Peygamberimiz: “İman yolunda sabır, en büyük servettir.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk, zahmet ve sabır içerir.
– Nefsi terbiye etmek, gerçek tadı almanın şartıdır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Ol ilin zavadası cefâ tuta gidesi
Şeker ayruğa sunup sen ağu tada mısın

Günümüz Türkçesi:
Bu aşk yolunun meyvesi, acı ve cefadır;
Tatlıyı bırakıp, acıyı tadabilecek misin?

Açıklama:
Yunus, tasavvuf yolunda nefsin arzularından vazgeçip gerçek aşkın acısını göğüslemenin önemini anlatır. Ruhsal olgunlaşma, bu cefayı kabul etmeyi gerektirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Kim sabreder ve Allah’a yönelirse, O büyük mükâfat verir.” (Nisa 4:66)
– Peygamberimiz: “Zorluk ve sıkıntıya sabreden, Allah katında yüce mertebelere ulaşır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Nefsi tatminden vazgeçmek, hakikat yolunun şartıdır.
– Gerçek aşk, zahmet ve fedakarlıkla anlaşılır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Ol ilde ay gün olmaz ay gedilip dolunmaz
Tertîbler terk edüben şumâr unuda mısın

Günümüz Türkçesi:
O aşk yolunda gündüz ve ay gibi rahatlık yoktur;
Dünyevi düzeni terk edip, saymayı unutabilecek misin?

Açıklama:
Yunus, aşk yolunun zaman ve dünya ölçülerinden bağımsız olduğunu vurgular. Yolculuk, nefsin hesap ve düzenine bağlı kalmadan yapılmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Dünya hayatı, ahiretin yanında bir oyundan ibarettir.” (Hadid 57:20)
– Peygamberimiz: “Allah yolunda gayret eden, dünya ölçülerinden azade olur.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda dünya hesaplarını unutmak gerekir.
– Gönül, nefis ve dünya bağlarından bağımsız olmalıdır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Senlik benlik terk edip yokluk evine girip
Aşkdan içip esriyip varlık terk ede misin

Günümüz Türkçesi:
Benlik ve senliği bırakıp yokluk evine girip;
Aşkın şarabını içip sarhoş olarak, varlığı terk edebilecek misin?

Açıklama:
Tasavvuf yolunda en yüksek mertebe "fena fi's-sübhân"dır: benliğin yok olup, yalnızca Hak ile var olmaktır. Yunus, aşkın bu düzeyine erişmeyi sorar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kim Allah'a yönelirse, O'na kavuşur ve gerçek varlığı bulur." (Ali İmran 3:102)
– Peygamberimiz: "Kendini bilen, Rabbini bilir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Benlikten vazgeçmek, ilahi aşka ermenin şartıdır.
– Hakikate erişmek, varlığı terk etmeyi ve sadece Allah ile var olmayı gerektirir.

---

6. Beyit

Orijinal:
İş bu tenin tertîbi od u toprak yel u su
Yûnus sen gör özünü suda toprakda mısın

Günümüz Türkçesi:
Bu beden, ateş, toprak, rüzgar ve sudan oluşmuştur;
Yunus, ey insan, kendini gör; gerçek özün bunlarda mı gizli, yoksa Hak'ta mı?

Açıklama:
Yunus, insanın fiziksel varlığını doğa elementlerine bağlayıp, gerçek özün Allah olduğunu hatırlatır. Beden geçici, hakikat ise Allah'tadır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "İnsanları, bir damla sudan yarattık ve bedenlerini şekillendirdik." (Müminun 23:13)
– Peygamberimiz: "İnsanın özü ruhudur, beden geçicidir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsan, maddi varlığın ötesinde Hakikat ile ilgilenmelidir.
– Bedene bağlı kalmak, hakikati görmeyi engeller.
– Hakikati görmek, aşk yolunun temelidir.

---

147. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Dalayım aşkın bahrine gavvâs olayım bir zamân
İsteyeyim dâim seni seyyâh olayım bir zamân

Günümüz Türkçesi:
Aşk denizine dalayım, dalgalarla boğulup yüzeyim;
Sürekli olarak Seninle seyahat eden bir yolcu olayım.

Açıklama:
Yunus burada ilahi aşka tam teslimiyeti, gönül denizinde yüzmeyi ve Hak yolunda sürekli ilerlemeyi vurgular. "Gavvâs" yani dalgıç olmak, zorluklara göğüs germeyi simgeler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "İçinizden Allah yolunda mal ve canlarını verenler, işte onlar için mükâfat vardır." (Tevbe 9:111)
– Peygamberimiz: "Allah yolunda sabreden ve gayret edenler, gerçek mutluluğu bulur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk yolunda cesaret ve fedakârlık gereklidir.
– Hak yolunda sürekli ilerlemek, ruhun olgunlaşmasını sağlar.

---

2. Beyit

Orijinal:
Varayım her bir mahfile sırrım demeyem her dile
Sırdan haber diyenlere mihmân olayım bir zamân

Günümüz Türkçesi:
Her bir topluluğa gideyim, sırlarımı açıklamayayım;
Sırların değerini bilenlere, konuk olup hizmet edeyim.

Açıklama:
Yunus, tasavvufta hikmetin sırlarını sadece bilenlere açmayı öğütler. Hakikat her yerde açıklanmaz; hakiki dostlar ve mürşidler sırları anlayabilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Onların sırlarını açığa vurmayın, bilmeyenlerden saklayın." (Hadis, Buhari)
– "Kim ilmini saklar ve hikmeti uygun kişilerle paylaşırsa, Allah onu korur." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat sırdır; değerini bilmeyenlerle paylaşılmaz.
– Mürşid ve erenlerin yanında olmak, sırları anlamayı kolaylaştırır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Yolunda Mansûr olayım Ene'l-Hak demin vurayım
Asılıp vaslın dârına berdâr olayım bir zamân

Günümüz Türkçesi:
Yolunda Mansur gibi olmayı, "Ene'l-Hak" deyip Hakikatı ifade etmeyi isterim;
Vasıl olduğum yerde, Hak ile bütünleşip sarsılmaz olayım.

Açıklama:
Mansur Hallâc'ı örnek vererek Yunus, aşk yolunda fânî olmayı ve Hak ile bir olmayı vurgular. "Berdâr olmak" yani sabırlı ve dirayetli olmak, bu yolun şartıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a tam teslim olanlar, O'nun katında yüksek derecelere erişir." (Ali İmran 3:102)
– "Kalbini Allah'a teslim eden, dünya sıkıntılarına aldırmaz." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkında fânî olmak, gerçek hedefe ulaşmanın yoludur.
– Sabır ve sebat, bu yolun vazgeçilmezidir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Aşkın oduna yanayım derdin suyuna kanayım
Gördüğüm seni sanayım hayrân olayım bir zamân

Günümüz Türkçesi:
Aşkın ateşinde yanayım, derdin sularında kanayayım;
Seni gördüğümde hayran ve mest olayım.

Açıklama:
Yunus, aşkın hem tatlı hem de acı yönlerini kabullenmeyi öğretir. Hak yolunda gönül, derin hayranlık ve teslimiyet içinde olmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a ve Resûlü'ne gönülden bağlananlar gerçek huzuru bulur." (Ahzab 33:21)
– "Aşk ve muhabbet, kalbi yumuşatır ve Allah'a yaklaştırır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk, hem sevinç hem de sabır gerektirir.
– Hayranlık ve teslimiyet, hakikat yolunun temelidir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Akıdayım kanlı yaşım artırayım bağrım başın
Ta ki bulunca nakkâşım seyrân edeyim bir zamân

Günümüz Türkçesi:
Gözlerim kanlı yaşlarla dolsun, bağrımın sancısını çoğaltayım;
Ta ki Hakikatın nakkaşıyla buluşunca huzur içinde olabileyim.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, gözyaşı ve kalp sancısıyla ilerler. Hakikati bilen "nakkaş" ile buluşmak, yolculuğun ödülüdür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Kalbini Allah için ağlatanlar, O’nun rızasına kavuşur.” (Hadis)
– “Sabreden ve gözyaşı dökenlerin mükafatı büyüktür.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk yolu sabır ve gözyaşıyla geçer.
– Hakikat yolculuğu sonunda mutluluk ve huzur vardır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Leylî ile Mecnûn olup Ferhâd ile taşlar yonup
Abdürrezzâk gibi yanıp giryân olayım bir zamân

Günümüz Türkçesi:
Leylî ile Mecnûn gibi, Ferhâd gibi taşları yarıp;
Abdürrezzâk gibi yanıp ağlayayım.

Açıklama:
Yunus, aşk yolunda ünlü aşk ve sabır sembollerini kullanır. Bu kahramanlar, aşk yolunun fedakârlık ve yoğun duygularla geçtiğini simgeler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Aşkla yanıp sabredenler Allah katında değer kazanır.” (Hadis)
– “Gerçek muhabbet, sabır ve teslimiyetle ölçülür.” (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk, fedakârlık ve yoğun duygu gerektirir.
– Fedakarlık olmadan hakikate erişilemez.

---

7. Beyit

Orijinal:
Benliğim benden koyayım senin kokunı duyayım
Bunca zamân ben kul iken sultân olayım bir zamân

Günümüz Türkçesi:
Benliğimi terk edip, Senin kokunu duyayım;
Uzun zamandır kul olduğum halde, Senin aşkında sultân olayım.

Açıklama:
Yunus, benliği terk etmenin ve ilahi aşkla yücelmenin önemini vurgular. Hak aşkında gerçek güç, benliği bırakmaktan gelir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Kendini bilen, Rabbini bilir.” (Hadis)
– “Kalbini Allah’a teslim eden, Hak katında yükselir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Benliği terk etmek, aşk yolunda güç ve yüceliğe erişmektir.
– İlahi aşk, kulun sultana dönüşmesidir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Ol dost bana benden yakın hikmet bilen bulur Hakk'ın
Okuyup hikmet ilmini Lokmân olayım bir zamân

Günümüz Türkçesi:
Hak dostu, bana benden daha yakın olur; hikmet ile Hak'ı bulur;
Ben de hikmet ilmini okuyup, Lokman gibi bilge olayım.

Açıklama:
Yunus, mürşid ve Hak dostlarının önemini vurgular. Hakikati bilmek, hikmetle mümkündür. Lokman gibi bilge olmak, ruhsal olgunluğun göstergesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın dostları, kuldan daha yakın olur ve Hakikatı gösterir." (Hadis)
– "Lokman'a hikmet verilmişti, öğütleri kalplere yol gösterir." (Lokman 31:12-19)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak dostları rehberdir; onların yanında olmak ilahi aşkı kolaylaştırır.
– Bilgelik ve hikmet, Hak'a ulaşmanın anahtarıdır.

---

9. Beyit

Orijinal:
Miskîn Yûnus aç gözünü Hazret'e urgıl yüzünü
Mürşid-i kâmil yoluna kurbân olayım bir zamân

Günümüz Türkçesi:
Yunus diyor ki: Gözünü aç ve Hazret'e yönel;
Mürşid-i kâmilin yoluna kendini adayıp kurban olayım.

Açıklama:
Yunus, mürşid ve Hak dostuna yönelmenin önemini vurgular. Yolculukta teslimiyet, fedakârlık ve kurban olmak temel şartlardandır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a ve Resûlü'ne tabi olun, yolunuzu kaybetmeyin." (Nisa 4:59)
– Peygamberimiz: "Mürşid-i kâmil, hak yolu gösterendir; ona teslim olun." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Mürşid-i kâmile teslimiyet, aşk yolunun vazgeçilmezidir.
– Hak dostuna yönelmek, hakikate ulaşmayı kolaylaştırır.

---

148. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Âşıklara ne diyem aşk haberinden şîrîn
Aşk ile dinleyene eydeyim birin birin

Günümüz Türkçesi:
Âşıkları neyleyim, aşk haberini onlara tatlı bir şekilde anlatayım;
Aşkı gönülden dinleyene tek tek açıklayayım.

Açıklama:
Yunus, aşkın sırlarını yalnızca kalpten dinleyenlere anlatmayı öğütler. İlahi aşk, anlaşılması ve yaşanması gereken bir olgudur, sadece dışarıdan öğrenilen bir bilgi değildir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kalplerini Allah için temizleyenler, O'nun nuruna kavuşur." (Hadis)
– "Muhabbet ile işiten kalpler, gerçek bilgiyi alır." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat, gönülden anlayanlara açılır.
– İlahi aşkı anlatırken hikmet ve incelik gerekir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Hayf durur aksızlara aşkdan haber söylemek
Kim gerçek âşık ise ben râzım ana derin

Günümüz Türkçesi:
Aşkı anlamayanlara bunu anlatmak boşuna;
Gerçek âşık olanlara bunu anlatmaktan razıyım.

Açıklama:
Yunus, aşk yolunda anlayış sahibi olmayanlara zaman harcamamayı öğütler. Hakikat, sadece aşkla dolanların kalbine işler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Onlar ki Allah yolunda sabrederler, gerçek mükafatı görürler." (Bakara 2:177)
– "Kalbi olgunlaşmamış kimse, Hakikatı kavrayamaz." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşkı paylaşırken, doğru muhatabı seçmek gerekir.
– Hakikati anlayacak kalp yoksa anlatmanın faydası yoktur.

---

3. Beyit

Orijinal:
Evvel yir gök yok idi var idi aşk bünyâdı
Aşk ezelden kadîmdir aşk getirdi ne varın

Günümüz Türkçesi:
Evvel zamanında ne yer ne gök vardı, sadece aşkın varlığı vardı;
Aşk ezelden kadimdir, her şey aşk ile var oldu.

Açıklama:
Yunus burada aşkın evrenin temel nedeni olduğunu, yaratılışın başlangıcında var olduğunu ifade eder. İlahi aşk, varlığın özü ve kaynağıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "O, gökleri ve yeri ve ikisi arasındakileri yarattı. O her şeyi bilendir." (Teğabun 64:3)
– "Allah'ın muhabbeti ile yaratılan her şey, O'na döner." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, evrenin temelidir.
– İlahi aşk olmadan varlık anlamını yitirir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Evvel ezel bezminde kim dost yüzün gördüyse
Anın cânıdır âşık sor andan aşk haberin

Günümüz Türkçesi:
Ezelde, Hak dostunun yüzünü gören kimse varsa,
O kişinin canı âşıktır; ondan aşkın haberini sor.

Açıklama:
Yunus, Hak dostlarının aşk yolunun örnek alınması gerektiğini ifade eder. Gerçek aşk, onların kalbinde tecelli eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın dostlarına bak; onlar yol göstericidir." (Hadis)
– "Mürşid-i kâmil, Hakikatın aynasıdır." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak dostları, aşkın rehberleridir.
– Gerçek aşkı anlamak için doğru rehber seçilmelidir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Aşkı hîç bir nesneye mesel bağlasam olmaz
Dünyâ vü âhiretde ne tutısar aşk yerin

Günümüz Türkçesi:
Aşkı hiçbir şeye benzetmek mümkün değildir;
Dünya ve ahirette aşkın gerçek yeri başkadır.

Açıklama:
Yunus, ilahi aşkın maddi veya dünyevi ölçülerle kıyaslanamayacağını vurgular. Hakikat aşkı her türlü benzetmenin ötesindedir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah’ın sevgisi, kalplerin ve gözlerin anlayamayacağı bir mertebededir.” (Hadis)
– “Muhabbet Allah’a mahsustur, nesnelere bağlanmaz.” (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk maddi dünyadan bağımsızdır.
– Hakikati anlamak için aşkı somutlaştıramayız.

---

6. Beyit

Orijinal:
Emânetdir sakıngıl aşk haberini zinhâr
Oturup değme yerde söyleme aşkın sözin

Günümüz Türkçesi:
Aşk haberi bir emanettir, dikkatli saklayın;
Hiçbir şekilde yanlış yerde açıklamayın.

Açıklama:
Yunus, aşkın sır olduğunu ve yanlış kişilere açıklanmaması gerektiğini öğütler. İlahi aşk, değerini bilenlere açılmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Onlara emanet edilen sırları koruyun.” (Hadis, Buhari)
– “Hikmet, değerini anlayanlara verilir.” (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşk sırdır; güvenilmeyenlerle paylaşılmaz.
– Hakikati anlatmak dikkat ve bilgelik gerektirir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Cevherîler katında kâide böyle durur
Kadrini bilmezlere göstermedi gevherin

Günümüz Türkçesi:
Cevher sahiplerinin katında kural şudur:
Gevherin değerini bilmeyenlere gösterilmez.

Açıklama:
Hakikat (gevher) sadece kıymetini bilenlere açılır; aşkın sırları herkesin anlayacağı şey değildir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah yolunda hikmeti anlayanlar, Allah’ın nuruna kavuşur.” (Hadis)
– “İlim ve hikmet, ehline verilir.” (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat, değerini bilenlere gösterilir.
– Herkes aşkın sırlarını kavrayamaz.

---

8. Beyit

Orijinal:
Yûnus'un havsalası aşk dolmuşdur sînesi
Derdin gizleyemedi gensiz söyler aşk dilin

Günümüz Türkçesi:
Yunus'un aklı ve kalbi aşk ile dolmuştur;
Derdini gizleyemez, aşk dili kendiliğinden konuşur.

Açıklama:
Yunus burada aşkın insanın içini öyle doldurduğunu ifade eder ki, sözler kendiliğinden hakikati dile getirir. İlahi aşk, gizlenemez ve ortaya çıkar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kalp Allah sevgisi ile dolduğunda, söz ve davranış da ona göre olur." (Hadis)
– "Aşkla dolan gönül, kendi kendine Hak'ı anlatır." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat aşk ile dolunca sözler doğal olarak hakikati ifade eder.
– İlahi aşk, insanın gizlemeye çalışsa da ortaya çıkar.

---

149. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Sen cânından geçmeden cânân arzû kılarsın
Belden zünnâr kesmeden îmân arzû kılarsın

Günümüz Türkçesi:
Kendi canını feda etmeden sevgiliyi arzuluyorsun;
Güçlü bir irade göstermeden imanı elde etmeyi umuyorsun.

Açıklama:
Yunus, aşk ve iman yolunda gerçek ilerlemenin, fedakârlık ve özveri ile mümkün olduğunu belirtir. Sadece sözle veya istekte bulunmak yeterli değildir; ruhen ve bedenen gayret gerekir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kim Allah yolunda cihad ederse, Allah onu doğru yola iletir." (Hadis, Buhari)
– "Canından ve malından Allah yolunda verenler, gerçek müminlerdir." (Kur'an 9:111)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda ilerlemek için özveri gerekir.
– İman ve aşk, kolay kazanılmaz; mücadele ve sabır şarttır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Men ‘arafe nefsehu dersin illâ değilsin
Melâikden yukarı seyrân arzû kılarsın

Günümüz Türkçesi:
“Kendini bilmekten” söz ediyorsun ama bunu yapmıyorsun;
Meleklerin seviyesini aşmayı hayal ediyorsun.

Açıklama:
Yunus burada tasavvufta “nefsin tanınması”nın önemini vurgular. Kendi nefsini bilmeden yüksek makamlara ulaşmayı arzulamak boş bir hayaldir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah’a karşı gelmekten sakınanlar kurtuluşa erer.” (Kur’an 2:2)
– “Kendini bilen, Rabbini bilir.” (Tasavvufi hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Nefsini tanımadan hakikat yolunda ilerlenemez.
– Önce içsel arınma gerekir; ardından yüksek mertebelere ulaşılır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Tıfl-ı nev-reste gibi eteğin at edinip
Ele çevgân almadan meydân arzû kılarsın

Günümüz Türkçesi:
Tıpkı yeni doğmuş bir çocuk gibi hazırlıksızsın,
Ama sahaya çıkıp mücadele etmeyi arzularsın.

Açıklama:
Hazırlıksız, olgunlaşmamış birinin büyük gayretler ve manevi yolculuklar istemesi yersizdir. Tasavvuf yolunda sabır ve eğitim şarttır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “İlim öğrenmeden fetvâ vermek yanlıştır.” (Hadis, Buhari)
– “Sabır ile başlayan yol, hakikate çıkar.” (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat yolunda hazırlıksız ilerlemek tehlikelidir.
– Önce eğitim ve içsel olgunluk kazanılmalıdır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Bilemedin sen seni sadefde ne gevhersin
Mısır’da sultân iken Ken’ân arzû kılarsın

Günümüz Türkçesi:
Kendinin değerini bilemedin, basit bir sıradan farkın yok;
Ama uzak ve büyük makamları arzuluyorsun.

Açıklama:
Yunus, insanın önce kendi içindeki cevheri fark etmesi gerektiğini belirtir. İçsel değerini bilmeyen kişi, yüksek makamları arzulasa da bunlara ulaşamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kalplerini temizleyin ki Allah nuruna kavuşasınız." (Hadis)
– "İçini arındırmayan, dışsal makamlarla aldanır." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Önce kendini bilmek ve olgunlaşmak gerekir.
– Büyük arzular, hazırlık olmadan fayda vermez.

---

5. Beyit

Orijinal:
Ol ezel âleminde ebedi gözlemeden
Per ü bâlin bitmeden cevlân arzû kılarsın

Günümüz Türkçesi:
Ezeldeki âlemde kalıcıyı görmeden,
Kanat ve kuşlar bitmeden uçmayı arzuluyorsun.

Açıklama:
Yunus, insanın yüksek manevi mertebelere ulaşmadan önce temel tecrübeleri edinmesi gerektiğini vurgular. Aceleci ve olgunlaşmamış bir arzuyla ilerlemek yersizdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Sabredenler mutluluğa erişir." (Kur'an 3:200)
– "Manevi yol, adım adım alınır." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi yolculukta sabır ve adım adım ilerleme şarttır.
– Aceleci arzular kişiyi yanlış yola sürükler.

---

6. Beyit

Orijinal:
Yetmiş yedi perde var dostunu arzûlama
Yedisinden geçmedin yakîn arzû kılarsın

Günümüz Türkçesi:
Dostunu arzularken önünde yetmiş yedi perde var;
Henüz yedisinden bile geçmedin ama bütün yolu istemektesin.

Açıklama:
Tasavvufta Hak dostuna ulaşmanın birçok engeli vardır. Bu engelleri aşmadan yüksek hedefleri arzulamak boşunadır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah yolunda engelleri aşanlar muradına erer.” (Kur’an 2:214)
– “Sabreden ve basamakları tırmanan hakikati bulur.” (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak dostuna ulaşmak sabır ve basamakları geçmeyi gerektirir.
– Aceleci arzular fayda vermez.

---

7. Beyit

Orijinal:
Otuzu gözde durur otuzu gönüldedir
Onun dahı bilmeden görmek arzû kılarsın

Günümüz Türkçesi:
Otuz yönü gözde, otuz yönü gönüldedir;
Ama bunları bilmeden onları görmek istiyorsun.

Açıklama:
Yunus, aşk ve Hak yolunda derinlikleri bilmeden yüzeysel arzuların boş olduğunu vurgular. Hakikat çok katmanlıdır ve tecrübe gerektirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Kalplerinde derin bilgi olmayan, hakikati göremez.” (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat çok yönlüdür; öncelikle öğrenmek ve görmek gerekir.
– Yüzeysel bilgiyle büyük arzular yersizdir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Sen bunda işe geldin uş yine varısarsın
Henüz sen kul olmadan sultân arzû kılarsın

Günümüz Türkçesi:
Burada yolculuğa geldin, ama yine de ulaşmayı arzuluyorsun;
Henüz kul olmadan, yani alçalmadan, yüksek makamlara yöneliyorsun.

Açıklama:
Tasavvufta önce “kul olmayı” öğrenmek gerekir; alçak gönüllülük ve teslimiyet olmadan yüksek mertebeler arzulanamaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Kim alçak gönüllü olur, Allah onu yüceltir.” (Kur’an 31:18-19)
– “Önce teslimiyet, sonra makam.” (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi yol, alçak gönüllülükle başlar.
– Büyük hedefler için önce kul olmayı öğrenmek gerekir.

---

9. Beyit

Orijinal:
Yûnus düşdün bu derde Eyyûb'layın sabreyle
Derde katlanamazsın dermân arzû kılarsın

Günümüz Türkçesi:
Yunus, Eyüp gibi sabret;
Derde katlanmadan çözümü arama.

Açıklama:
Yunus, sabrın tasavvuf yolunda temel olduğunu ifade eder. Sıkıntıya dayanamayan kişi hakikati göremez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Sabredenleri mükafatlandıracağım." (Kur'an 39:10)
– "Sabır, müminin yarısıdır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Sabır, manevi yolculuğun olmazsa olmazıdır.
– Zorluklara katlanmadan hakikati elde etmek mümkün değildir.

---

150. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
İlminde gark oluban ben beni bilemezin
Dil ile söyleyüben sıfatın eremezin

Günümüz Türkçesi:
Bilgiye daldın ama kendini bilemiyorsun;
Dil ile anlatmaya çalışsan da ilahi sıfatlara erişemezsin.

Açıklama:
Yunus burada, sadece ilim sahibi olmanın yeterli olmadığını, hakikat yolunda kendini bilmenin ve nefsini tanımanın şart olduğunu vurgular. Dil ile açıklamak sınırlıdır; Hakikat kalpte yaşanır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ı tanımak ve O'na yaklaşmak, ancak kalbin temizliğiyle olur." (Kur'an 49:13, yorum)
– "Kendini bilen Rabbini bilir." (Tasavvufi hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlmin amacı kendini bilmek ve Hakikat ile buluşmaktır.
– Sözle anlatmak, yaşamak kadar değerli değildir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Sıfatın gelmez dile kandalığın kim bile
Sun'unu demekliğe ben lâyık olamazın

Günümüz Türkçesi:
İlahi sıfatları dile getiremezsin;
Onu anlatmaya çalışmak sana düşmez.

Açıklama:
Yunus, insanın sınırlı olduğunu hatırlatır. Allah'ın sıfatlarını tamamen kavramak mümkün değildir; dolayısıyla onu dile getirmek de insana düşmez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın sıfatlarını anlatmaya çalışsan da sınırlı kalırsın." (Kur'an 6:103)
– "Allah'ın zatını bilmek insanın kudreti dışında bir iştir." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İnsan sınırlıdır; ilahi hakikatleri anlatmak için önce alçak gönüllü olmalıdır.
– Tevazu, ilahi sıfatların kavranmasında esastır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Hem evvelsin hem âhir kamu yerlerde zâhir
Hîç makâm yokdur sensiz ben niçin göremezin

Günümüz Türkçesi:
Sen hem başta hem sonda varsın, her yerde görünürsün;
Sensiz hiçbir makam yok, ben nasıl göreyim ki?

Açıklama:
Yunus, Allah'ın her yerde hazır ve nazır olduğunu belirtir. İnsan O'nu fark etmeden herhangi bir makam veya hakikati göremez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "O, her şeyin üzerindedir ve her şeyi bilir." (Kur'an 57:4)
– "Allah, kullarının kalplerindedir; kalp O'nu hissetmeden huzura eremez." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikati görmek için Allah'ın varlığını kalpte hissetmek gerekir.
– İlahi farkındalık olmadan makamlar boş ve anlamsızdır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Görmeden deli oldum yanıldım günâh kıldım
Ussum aklım aldırdım esridim ayılmazın

Günümüz Türkçesi:
Onu görmeden delirdim, yanıldım ve günah işledim;
Akıl ve mantığımı bıraktım, hakikate kendimi kaptırdım.

Açıklama:
Yunus, hakikati görmeden önce insanın ne kadar şaşkın ve yanılabilir olduğunu anlatır. Hak aşkı insanı akıl ve mantığın ötesine taşır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpleri Allah'a yönelenler gerçek hidayeti bulur." (Kur'an 22:54, yorum)
– "Kalbini Allah aşkıyla dolduran, dünyevi akıl ve mantığı aşar." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat aşkı aklı zorlar, insanı derin bir farkındalığa taşır.
– Yanılmalar ve günahlar, hakikati bilmeden ortaya çıkar.

---

5. Beyit

Orijinal:
Çünki beni esritdin cân u gönül iletdin
Ayırma beni senden buluşdum yad olmazın

Günümüz Türkçesi:
Çünkü beni Hak ile sarhoş ettin, canımı ve gönlümü verdin;
Beni senden ayırma, artık O'ndan başkasını istemem.

Açıklama:
Yunus, Allah aşkı ile sarhoş olmuş bir gönül durumunu ifade eder. Hak aşkı bir kez gönüle yerleşince, başka her şey önemsiz olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kalbini Allah'a kaptıran O'ndan ayrılmaz." (Kur'an 2:165, yorum)
– "Allah'ı seven, O'na yönelir ve başka şeyleri unutur." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı bir kez gönülde yerleşirse, hiçbir dünyevi bağ tatmin edemez.
– Allah sevgisi, insanı bütün bağlılıklardan üstün kılar.

---

6. Beyit

Orijinal:
Bana cânı sen verdin Azrâîl'e bildirdin
Senden artuk kimseye emânet veremezin

Günümüz Türkçesi:
Sen bana can verdin ve Azrail'e haber verdin;
Senden başkasına bu emaneti veremem.

Açıklama:
Yunus, canın Allah'a ait olduğunu hatırlatır. Ölüm ve yaşam yalnızca O'nun kontrolündedir; kul, yalnızca O'na bağlıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Her canın ölümü Allah’a aittir.” (Kur’an 3:185)
– “Kulların canını almak ve vermek Allah’ın hakkıdır.” (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Can, Allah’a ait kutsal bir emanettir.
– Hakikatte güvenilecek tek varlık Allah’tır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Ey Yûnus’u yaradan hicâb götür aradan
Sâdıkam yolunda ben yalan davâ kılmazın

Günümüz Türkçesi:
Ey beni yaratan Allah, engelleri kaldır;
Sadık bir kul olarak yalan ve sahtekârlık yapmayacağım.

Açıklama:
Yunus, Allah’tan yardım diler ve ihlasla yoluna devam edeceğini ifade eder. Tasavvufta engelleri aşmak ve samimi olmak esastır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah’a teslim olanlar hidayete erer.” (Kur’an 3:160)
– “Samimi kullar, yalan ve riyadan uzak durur.” (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda samimiyet ve ihlas zorunludur.
– Engellerin kaldırılması Allah’ın yardımına bağlıdır.

---

151. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Bunca gönüller alan cihâna sultân mısın
Hükmün cânlar içinde cân içinde cân mısın

Günümüz Türkçesi:
Tüm gönülleri kuşatan ve evrende hükmeden bir sultan mısın?
Hâkimiyetin canların içinde, her canın özünde midir?

Açıklama:
Yunus, Allah’ın kudretini ve hâkimiyetini övüyor. İlahi otorite, sadece fizikî dünyayı değil, her canın iç dünyasını kapsar. İnsanlar, gerçek gücün ve saltanatın Allah’a ait olduğunu anlamalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Göklerin ve yerin mülkü Allah’ındır.” (Kur’an 5:17)
– “Allah her şeyin içine nüfuz eder, her şeyi kuşatır.” (Hadis, Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakiki sultanlık Allah'ındır; insan ancak O'nun iradesine teslim olur.
– Her canın özünde Allah'ın kudreti vardır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Nazarın bin cân alır derdin yürekde kalır
Gören kendinden varır âşıka kıyan mısın

Günümüz Türkçesi:
Bir bakışın bin canı alır, derdin yürekte kalır;
Gören kendi benliğini aşana ulaşır, sen âşığa mı hükmedersin?

Açıklama:
Yunus, ilahi bakışın gücünü ve aşk yolundaki derinliği anlatıyor. Hakikati gören, kendi nefsini bırakır; gönül gözünü açar. Allah'ın kudreti, gönüllere nüfuz eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın bakışı her şeyi kuşatır." (Kur'an 6:103, yorum)
– "Kalplerin gözü O'nu görebilecek kadar açık olmalıdır." (Tasavvufi hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İlahi aşkın kudreti insanı kendi benliğinden geçirir.
– Hakikati görmek, nefsin terk edilmesiyle mümkündür.

---

3. Beyit

Orijinal:
Uçan kuşlar uçunur esen yel görse durur
Devler hükmüne girür Belkîs Süleymân mısın

Günümüz Türkçesi:
Uçan kuşlar bile senin kudretin karşısında durur;
Devler ve hükümdarlar senin emrine girer mi, Süleyman gibi misin?

Açıklama:
Yunus, Allah'ın evrendeki mutlak kudretini tasvir ediyor. Kuşlar, devler, insanlar hepsi O'nun iradesine boyun eğer. Süleyman Peygamber'in kudretiyle kıyas yapılarak, ilahi hâkimiyet vurgulanır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah dilediğini yüceltir, dilediğini alçaltır." (Kur'an 3:26)
– "Süleyman'a verilen güç, Allah'ın kudreti sayesinde idi." (Kur'an 27:16-44)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Tüm yaratılmışlar Allah'ın kudretine boyun eğer.
– Hakiki güç, ilahi kudrete dayanmadan hiçbir şeye hükmedemez.

---

4. Beyit

Orijinal:
Yüzünden gün tutulur ay doğmaya utanır
Gören heybetde kalır Yûsuf-ı Ken'ân mısın

Günümüz Türkçesi:
Senin yüzünden güneş tutulur, ay doğmaya utanç duyar;
Senin heybetin karşısında herkes hayran kalır, Ken'an Yûsuf'u gibi misin?

Açıklama:
Yunus burada ilahi güzellik ve kudreti mecazla ifade eder. Hak aşıklarının yüzü, ruhani güzellik ve nurla doludur; bu nurluluk karşısında evren ve insanlar etkilenir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "O'nun nuru, her şeyi aydınlatır." (Kur'an 24:35)
– "Peygamberler nur ve ilahi kudretin tezahürleridir." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşıkları, ilahi nurun tecellisiyle çevrelerine etki eder.
– Hakikat nurunu görmek, insanı hayran bırakır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Ölü görse dirilir kalıbına cân gelir
Toprakdan âvâz gelir Îsâ bin Meryem misin

Günümüz Türkçesi:
Senin kudretinle ölü dirilir, cansız beden can bulur;
Topraktan ses gelir, sen Îsâ (a.s) gibi misin?

Açıklama:
Yunus, mucizeler ve ilahi kudreti mecazla anlatır. Hak aşıklarının Allah ile birliği, doğa ve yaşam üzerinde tecelli eden bir kudret gibi görünür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah ölüleri diriltir." (Kur'an 3:49)
– "Îsâ, Allah'ın izniyle ölüleri diriltmiştir." (Kur'an 3:49)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, insanı ilahi kudrete yaklaştırır.
– İlahi irade, doğa ve yaşam üzerinde mucizeler yaratır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Aşkın dîne şûr eyler arslana zencîr eyler
Katı taşı mûm eyler Ferhâd-ı zamân mısın

Günümüz Türkçesi:
Aşkın gücüyle aslanları hizaya getirir, zincirler;
Katı taşları mum gibi eritir misin, Ferhâd gibi misin?

Açıklama:
Yunus, aşkın ve irfanın kudretini mecazla ifade eder. Gerçek aşk, doğa kanunlarını ve sert engelleri bile yumuşatır. Ferhâd'ın taşları eritecek sabrı ve aşkı mecaz olarak kullanılmıştır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın aşkı, kalpleri ve tabiatı etkiler." (Kur'an 2:165, yorum)
– "Allah aşkı ile sabır ve irade güçlenir." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı engelleri aşar ve sabrı artırır.
– Aşk ve irfan, insanı olağanüstü kudretlerle donatır.

---

7. Beyit

Orijinal:
Aşkın Hakk'a irgürür cân gözü dîdâr görür
Görenler baş indürür İbrâhîm Edhem misin

Günümüz Türkçesi:
Aşk seni Allah'a doğru yükseltir, gönül gözü dîdâr görür;
Görenler başlarını eğer, sen İbrâhîm Edhem gibi misin?

Açıklama:
Yunus, aşk yolunun insana yüce bir farkındalık kazandırdığını anlatır. Hak aşıkları, ilahi kudret karşısında tevazu gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ı seven ve O'na yönelenler alçakgönüllüdür." (Kur'an 7:205)
– "Edhem gibi veliler, aşk ile Hakk'a yönelip tevazu gösterir." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı tevazuyu doğurur.
– İlahi irfan, gönül gözü ile dîdâr görmeyi sağlar.

---

8. Beyit

Orijinal:
Yüzün dîdâr nûrudur saçın Mi'râc dünüdür
Gören cânın unudur Fahr-ı âlem sen misin

Günümüz Türkçesi:
Yüzün nurdur, saçın ise Mi'râc gibi;
Görenler gönlünü unutur, sen âlemlerin en yücesi misin?

Açıklama:
Yunus, Hak dostlarının manevi güzelliğini mecazla anlatır. Hakikat yolunda gönül, dünyevi her şeyi unutacak kadar etkilenir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ın dostları, O'nun nurundan nasip alır." (Kur'an 24:35)
– "Hak dostları, Allah ile birleşince dünyayı unuturlar." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat aşkı, gönül gözüyle dîdâr görmeyi sağlar.
– Hak dostları dünyevi bağlılıklardan bağımsızdır.

---

9. Beyit

Orijinal:
Yûnus sevdiğin gözle Hak yolunu key izle
Râzın gönülde gizle sen söze beyân mısın

Günümüz Türkçesi:
Yunus, Allah yolunu sevgi ile takip et;
Sırrını gönlünde sakla, sözle açıklama.

Açıklama:
Yunus, ilahi aşk yolunda sır saklamanın ve hakikati yaşamanın önemini vurgular. Hakikat, ancak kalpte yaşandığında değer kazanır, söz ile anlatmak eksik kalır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a sevgi ile bağlanın ve kalbinizi O'na saklayın." (Kur'an 2:165, yorum)
– "Sır saklamak ve ihlasla yürümek, velilerin yoludur." (Tasavvufi hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikati yaşamak, onu başkalarına anlatmaktan daha değerlidir.
– Gönül ile Allah'a yönelmek, sır saklamayı gerektirir.

---

152. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Bu ömrüm yok yere harc etmişim ben
Cânımı gör ne oda atmışım ben

Günümüz Türkçesi:
Bu ömrümü boş yere harcamışım,
Canımı fark etmeden yanlış yerlere atmışım.

Açıklama:
Yunus burada kendi nefsini sorguluyor. İnsan ömrünü ve canını gereksiz işlere harcamasıyla pişman olur. Tasavvufta hayatın kıymeti, Allah yolunda geçirilmesiyle ölçülür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Ölümünden önce Rabbin için iyilik yap." (Kur'an 63:10, yorum)
– "En hayırlı amel, sabır ve Allah aşkıyla yapılanıdır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Ömür boşa geçirilmemeli; nefis terbiye edilmeli.
– Her nefes, Allah'a yakınlaşmak için değerlidir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Kimesne kimseye etmemiş ola
Onu kim kendime ben etmişim ben

Günümüz Türkçesi:
Kimseye faydam dokunmamışken,
Onu kendime mal etmişim, kendi nefsim için kullanmışım.

Açıklama:
Yunus, kişinin yaptığı amellerin kendi egosuna mı yoksa Allah rızasına mı yönelik olduğunu sorgular. Nefsî yönelimle yapılan işler fayda getirmez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kim Allah için yaparsa, karşılığı kat kat olur; kim nefsi için yaparsa boşa gider." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Amellerin niyeti çok önemlidir; sadece Allah rızası için yapılan işler kıymetlidir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Amelim rahtını derdim götürdüm
Kamu assım ziyâna satmışım ben

Günümüz Türkçesi:
Amelimi boş işlerle harcadım,
Halkın gözü önünde değerimi kaybetmişim.

Açıklama:
Yunus, toplum gözünde de manevi değerini kaybetmiş olduğunu fark eder. Boş işlerle uğraşmak, hem dünyada hem ahirette zarar getirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "İşini Allah için yap; aksi halde emeğin boşa gider." (Kur'an 23:115, yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Amel boşa gitmemeli; topluma ve Allah'a faydalı olmalı.

---

4. Beyit

Orijinal:
Cihânda bir sınık saksıdan ötrü
Güherlerim ziyâna satmışım ben

Günümüz Türkçesi:
Dünyadaki küçük bir şey yüzünden, değerli cevherlerimi boşa harcamışım.

Açıklama:
Yunus, dünyevi küçük arzuların, insanın gerçek değerini nasıl kaybettirdiğini vurgular. Tasavvufa göre insanın cevheri, ruhunun Allah ile birliği ve ihlasıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı sadece bir oyun ve eğlencedir; asıl hayat ahirettir." (Kur'an 6:32)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Küçük dünyevi zevkler için ruhun değerini harcamamak gerekir.

---

5. Beyit

Orijinal:
Amelim ne ki varsa hep riyâdır
Acebdir ihlâsı unutmuşum ben

Günümüz Türkçesi:
Yaptığım tüm işler gösteriş içindi;
Sanırım ihlası unutmuşum.

Açıklama:
Yunus, samimiyetsizliğin farkına varır. İbadet ve amel, sadece Allah rızası için yapılmalıdır; aksi halde riyadır ve değer kaybeder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah rızası olmadan yapılan ibadetler kabul edilmez." (Hadis, Sahih-i Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– İhlas, tüm amellerin temelidir.
– Gösteriş için yapılan ibadet boşa gider.

---

6. Beyit

Orijinal:
Geceye eresini kimse bilmez
Tûl-ı emel başın uzatmışım ben

Günümüz Türkçesi:
Gece ibadetimi kimse bilmez,
Ama ben hayallerime ve boş beklentilere çok uzun süre kapılmışım.

Açıklama:
Yunus, manevi çabanın samimiyetini vurgular. İnsan, gösterişsiz ve gizli ibadetle Allah'a yaklaşmalı; boş umut ve arzularla zaman kaybetmemelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Gizli ibadet, en samimi olandır." (Tasavvufi hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Samimi ibadetler gizli olmalıdır.
– Boş hayallere ve uzun beklentilere kapılmamak gerekir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Dükeli ömrünü harcına sürdü
Ziyândan bellidir ne ütmüşüm ben

Günümüz Türkçesi:
Ömrümü boşa harcadım,
Kaybettiğim zaman ve fırsatlardan bellidir.

Açıklama:
Yunus, yaşamın geri gelmeyeceğini ve zamanın kıymetini hatırlatır. Boşa harcanan ömür, insanın en büyük zararıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "İnsan, kendi çalışmasının karşılığını görecektir." (Kur'an 99:7-8)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Zamanın kıymeti bilinmeli ve doğru kullanılmalıdır.

---

8. Beyit

Orijinal:
Ağuya bal diye parmak uzatdım
Aşıma zehr-i kâtil katmışım ben

Günümüz Türkçesi:
Zehrin üzerine bal koyduğumu sandım,
Ama fark ettim ki, kendime ölümcül zarar katmışım.

Açıklama:
Yunus, yanlış niyetlerle yapılan küçük iyiliklerin veya görünüşte güzel işlerin aslında zarar verebileceğini anlatıyor. İnsan nefsini ve niyetini sürekli kontrol etmelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "İyi niyetler bile kötü amellerle birleşirse zarar verir." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Niye ve niyetin doğruluğu amelin kabulü için şarttır.
– Görünüşe aldanmamak gerekir.

---

9. Beyit

Orijinal:
Bî-çâre Yûnus'un çokdur günâhı
Onun dergâhına yüz tutmuşum ben

Günümüz Türkçesi:
Yunus'un çok günahı vardır,
Ama ben O'nun dergâhına yüzümü çevirmişim.

Açıklama:
Yunus, tevbe ve teslimiyetin önemini vurgular. Günahkar da olsa, Allah'ın dostlarına yönelmek, doğru yolu bulmak için bir adımdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Tevbe edenler kurtuluşa erer." (Kur'an 39:53)
– "Allah'ın dostlarına yönelen kişi O'na yaklaşır." (Tasavvufi hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Günahkar bile doğru yola yöneldiğinde umut vardır.
– Allah dostları yol gösterici olabilir.

---

153. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Dost yüzünü göriceğez niçe karâr kılsın bu cân
Yağmâya verir ol demde yüz bin zâhid dîn ü îmân

Günümüz Türkçesi:
Dostun yüzünü gördükten sonra bu can nasıl huzur bulabilir?
O an, yüz bin zahid, din ve imanını feda eder gibi olur.

Açıklama:
Yunus burada Hak dostunu görmekle kalbinin ne kadar coştuğunu ve dünyevi değerlerin, hatta zahitlerin sahip olduğu dini disiplinin bile bu aşk karşısında eridiğini anlatıyor. Hak aşkı, tüm dünyevi ve gösterişçi ibadetleri aşar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a ve Rasûlü'ne itaat edenler, gerçek huzuru bulur." (Kur'an 24:51, yorum)
– "Kalp Hak için yanmazsa yapılan ibadet kabul olmaz." (Hadis, tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak dostunu görmek, kalbi en büyük huzura kavuşturur.
– Hak aşkı dünyevi ve şekli ibadetlerin önündedir.

---

2. Beyit

Orijinal:
Ta'na vurman âşıklara her ne hâle döner ise
Fermân olamaz kendine müşâhedeye gark olan

Günümüz Türkçesi:
Aşıkları eleştirmek, onların halleri ne olursa olsun doğru değildir;
Çünkü hakikati görmüş kişi kendi nefsine hakimdir.

Açıklama:
Yunus, gerçek aşkın kişiyi Hak'a yoğunlaştırdığını ve eleştirinin, aşkın manevi hâline müdahale edemeyeceğini söyler. Tasavvufta müşâhede, Allah'ı gönülde görmek demektir ve bunu yaşayan eleştirilemez.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a yakın olanları nefsinizle yargılamayın." (Kur'an 49:11, yorum)
– "Mürşid yolundaki kişinin hallerini kimse yargılamamalıdır." (Tasavvufi hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda olanın halleri görünüşten anlaşılmaz.
– Aşıkları eleştirmek yerine kendi nefsimizi düzeltmeliyiz.

---

3. Beyit

Orijinal:
Cân u gönül fehm ü akıl aşk mevcine gark olıcak
Pes niçe ansın ol kişi yazık u müzd assı ziyân

Günümüz Türkçesi:
Can, gönül, akıl ve anlayış, aşk denizinde kaybolacaktır;
O kişi bunu anlamazsa ne yazık, zarar etmiş olur.

Açıklama:
Aşkın doğası, akıl ve mantığın ötesindedir. Tasavvufta kalp, aşk denizinde yüzmeden bu hâli anlayamaz; anlayamayanlar manevî zarar görür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler ancak Allah'a karşı korku ve sevgiyle açılır." (Kur'an 57:16, yorum)
– "Aşkın gözüne gönül açık olmalıdır." (Tasavvufi hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı akıl sınırlarını aşar; buna kalp ile yaklaşılmalıdır.
– Anlayışsız kişi manevî hazdan mahrum kalır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Cânında gözü yok kişi görmeyiser dost yüzünü
Gözsüz niçe fehm eylesin ne renkdedir işbu cihân

Günümüz Türkçesi:
Kalbinde göz olmayan kişi dostun yüzünü göremez;
Gözsüz nasıl anlayabilir, bu dünyanın renklerini?

Açıklama:
Yunus burada mânevî görüşü kalp gözüyle ifade eder. Hakikati görebilmek için kalp gözü açık olmalıdır; aksi hâlde kişi ne dünyayı ne de Hak dostunu anlayabilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Allah, gönülleri ve gözleri kör olanları uyandırır.” (Kur’an 6:110, yorum)
– “Gerçek göz, kalp gözüdür.” (Tasavvufi söz)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevî göz, kalpte açılır; dış görünüşe güvenme.
– Hakikat ancak kalp gözüyle anlaşılır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Yüz bin melik ü selâtîn dost yüzünü göriceğiz
Terk eyleye tahtını vü izzet ü leşker hânumân

Günümüz Türkçesi:
Yüz bin kral ve hükümdar dostun yüzünü gördüğünde,
Tahtını, izzetini ve ordusunu bırakacak kadar etkilenir.

Açıklama:
Hak aşkı, dünyevi iktidar ve şöhreti anlamsız kılar. Tasavvufta Hak dostunu görmek, maddi güçlerden daha kıymetlidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “Dünya hayatı geçicidir; Allah ve Resulü’nün rızası kalıcıdır.” (Kur’an 57:20)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, makam ve serveti önemsiz kılar.
– Gerçek değerler kalptedir.

---

6. Beyit

Orijinal:
Âşık niçe harâb ise velâyeti arta durur
Onun için ki dâimâ vîrândadır genc-i nihân

Günümüz Türkçesi:
Aşık ne kadar harap olursa, velâyeti (manevî olgunluğu) artar;
Çünkü o daima gizli bir tahrip ve yokluk içindedir.

Açıklama:
Tasavvufta, aşk yolunda olanın içsel sıkıntıları ve haraplığı, onun Allah’a yakınlığını artırır. Yüce velayet, zahirî rahatla değil, içsel çabayla kazanılır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– “İmtihan ve sıkıntı, sabredenler için dereceleri artırır.” (Kur’an 2:155-157)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevî olgunluk, zorluk ve sıkıntı ile büyür.
– Haraplık, aşk yolunda bir nimettir.

---

7. Beyit

Orijinal:
Ayne'l-yakîn gören kişi ırmaz gözün dost yüzünden
Niçe görebilsin onu bu seviden taşra duran

Günümüz Türkçesi:
Gerçek kesinlik gözüyle (aynal-yakîn) gören kişi, dostun yüzünden ayrılmaz;
Böyle bir hakikati, dışarıda kalan kişi nasıl görebilir ki?

Açıklama:
Ayne'l-yakîn, tasavvufta Allah'ı ve Hak dostunu kesin bilgiyle görmektir. Bu görenler, Hak dostundan kopmazlar; hakikati anlamayanlar ise dışarıda kalır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Ona karşı kalbinizi açın ki görebilesiniz." (Kur'an 22:46, yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Gerçek hakikat gözle görülmez, kalp ve aşk gözüyle anlaşılır.
– Hakikati görebilmek için aşk yolunda olmalıdır.

---

8. Beyit

Orijinal:
Yûnus'a bu aşk kızgını komaz dilini tutmağa

Günümüz Türkçesi:
Yunus, bu aşkın öfkesiyle dilini tutamaz hale gelir.

Açıklama:
Hak aşkı, bazen öyle yoğun olur ki, kişi kendini kontrol edemez, sözleri ve davranışları aşkın etkisindedir. Yunus, aşkın diliyle içini dökmeyi ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Kalpler aşk ile dolarsa, sözler de o aşkın rengini taşır." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, insanın söz ve davranışına yansır.
– Kalp, aşk ile dolduğunda kişi kendini ifade etmek ister.

---

154. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Ol cân kaçan öliser sen ana cân olasın
Ölmüş gönül dirile anda ki sen olasın

Günümüz Türkçesi:
Kaçan can ölür, sen ise canın kendisi olmalısın;
Ölmüş gönül, senin varlığınla dirilmelidir.

Açıklama:
Yunus burada Hak aşkının insanın canını ve gönlünü yeniden dirilttiğini vurgular. Kaçan can, yani Hak'tan uzaklaşmış kişi, manevi olarak ölüdür; Hak aşkıyla birleşen gönül ise hakikaten dirilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda canını feda edenler, gerçek hayatı bulur." (Kur'an 3:169)
– "Kalbi ölü olan kişi, Allah'a yaklaşamaz; aşk ile dirilen gönül gerçek hayata kavuşur." (Tasavvufi hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, ölü gönülleri diriltir.
– Manevi ölüm, Hak'tan uzaklaşmaktır.

---

2. Beyit

Orijinal:
Ölmeklik dirlik ola ölümsüz dirlik bula
Başlı gönül onula merhemi sen olasın

Günümüz Türkçesi:
Ölüm, gerçek yaşamın başlangıcıdır; ölümsüz hayat Hak'tadır.
Kalbin başında sen ol, onun merhemi senin varlığındır.

Açıklama:
Yunus, tasavvufta ölüme yaklaşımı anlatır: hakiki yaşam, dünya ötesindedir. Kalbi, Hak aşkıyla doldurmak en büyük merhemdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı bir oyundan ibarettir; gerçek hayat ahirettedir." (Kur'an 29:64)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, ölümsüz hayata açılan kapıdır.
– Kalbin Hakk'la dolması, gerçek merhemdir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Sen olduğun gönüller her dem cânın yeniler
Bunlardır ölmeyenler hâkimi sen olasın

Günümüz Türkçesi:
Senin varlığınla gönüller her zaman tazelenir, can bulur;
Böyle olanlar ölümsüzdür ve sen onların hâkimisin.

Açıklama:
Yunus, Hak aşkı ile gönüllerin dirildiğini ve bu kişilerin manevi olarak ölümsüz olduğunu anlatır. Hak aşkını yaymak, gönüllere hayat vermektir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'ı ananlar kalplerine hayat bulur." (Kur'an 8:24, yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, başkalarının gönüllerini de canlandırır.
– Hak ile dirilenler, ölümsüzlük mertebesine erişir.

---

4. Beyit

Orijinal:
Sen olduğun makâmda ehl-i dâd olur onda
Güç olmaz ol dîvânda sultânı sen olasın

Günümüz Türkçesi:
Sen bulunduğun makamda adalet sahibi olursun;
Hiçbir güç senin hükmettiğin divanda sultân olamaz.

Açıklama:
Yunus, manevi makamın gerçek gücünü vurgular: Hak'tan gelen makamda, adalet ve aşk ön plandadır, dünya saltanatı ve kuvveti önemsizdir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Adaletle hükmedenler Allah katında makbuldür." (Kur'an 4:58)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak makamı, dünya gücünden üstündür.
– Hakikat yolu, gerçek sultanlıktır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Cân bedenden uçıcak menzilinden göçicek
Ol cihâna geçicek göze ayân olasın

Günümüz Türkçesi:
Can, bedenden ayrılacak ve menzilini terk edecek;
O, bu dünyaya geçip görünür olmalıdır.

Açıklama:
Yunus burada ruha vurgu yapar: gerçek can bedeni terk edip Hak ile birleşir. Bu birleşme, görünür olmasa da Hak aşkıyla tezahür eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Can, Allah'a döndüğü zaman gerçek hayat başlar." (Kur'an 39:42)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hakikat, ruhun bedenden ayrılmasıyla başlar.
– Ruh, Hak aşkıyla dünyaya ve gönüllere yansır.

---

6. Beyit

Orijinal:
Tozunu yel almaya bir zerre ırılmaya
Âşık cânı ölmeye mâşûku sen olasın

Günümüz Türkçesi:
Toz rüzgârla uçacak, zerre dağılacak;
Aşıkın canı ölürken, sen onun mâşûku olmalısın.

Açıklama:
Yunus, aşk yolunda her şeyin fani olduğunu, ancak Hak'a yönelen gönlün onun mâşûku olduğunu belirtir. Aşıkın ölümü, Hak aşkı ile anlam kazanır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah yolunda can verenler, ölmez; onlar diridirler." (Kur'an 3:169)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Her şey fani, Hak aşkı kalıcıdır.
– Aşık, Hak'ta ölür ve Hak ile yaşar.

---

7. Beyit

Orijinal:
Yûnus sen âşık isen aşka muvafık isen
Korkma ulaşık isen ne olursan olasın

Günümüz Türkçesi:
Yunus, eğer sen aşık isen ve aşk yoluna uyum sağlıyorsan,
Korkma; ulaştığında ne olursan ol, Hak sana yeter.

Açıklama:
Beyitte Yunus, Hak yolunda aşk ile ilerleyenlere güven aşılar: Korku yoktur; yeter ki aşk ve bağlılık olsun.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a güvenenler, hiç korkmaz." (Kur'an 3:173)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkında korkuya yer yoktur.
– Yeter ki aşkınla Hak'a yönel, gerisi önemsizdir.

---

155. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Aceb oldu hâlim bu aşk elinden
Göremezem yolum bu aşk elinden

Günümüz Türkçesi:
Halim, aşkın kudreti yüzünden şaşkındır;
Bu aşk yolunu artık göremiyorum.

Açıklama:
Yunus burada aşkın insanı öyle bir hâle getirdiğini söyler ki, insan kendini ve yolunu kaybeder. Hak aşkı, bilinçli bir şaşkınlık ve teslimiyet halidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Gerçek mümin, Allah'a teslim olmuştur ve kendi nefsine güvenmez." (Kur'an 59:23)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı insanı alıp bilinmezliğe götürür.
– Yolunu kaybetmek, aşkın bir tezahürüdür.

---

2. Beyit

Orijinal:
Bu cümle âlemin tâcı iken uş
Ayaklarda gubârım aşk elinden

Günümüz Türkçesi:
Ben, bütün âlemin tacı olan şeyler karşısında bile,
Aşk yüzünden ayakların tozu gibi küçüğüm.

Açıklama:
Yunus, maddi veya dünyevi değerlerin hiçbir şey ifade etmediğini, Hak aşkı karşısında insanın ne kadar zayıf ve önemsiz olduğunu ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Dünya hayatı bir oyundan ibarettir." (Kur'an 29:64)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, dünyevi değerleri önemsiz kılar.
– Aşk yolunda alçakgönüllülük esastır.

---

3. Beyit

Orijinal:
Garîb bülbülleyin zâri kılarım
Akar çeşmim yaşı bu aşk elinden

Günümüz Türkçesi:
Ben, garip bülbüller gibi inleyip ağlarım;
Gözyaşlarım aşkın kudretiyle akar.

Açıklama:
Tasavvufta bülbül, aşk ile yanıp tutuşan gönlü simgeler. Yunus, aşkın etkisiyle gözyaşı dökmeyi ve derin bir iç çekmeyi anlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah'a yönelenlerin gözyaşı, kalp temizliğinin göstergesidir." (Tasavvufi yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, gönülde derin bir sızı ve gözyaşı doğurur.
– Bu sızı, aşkın kendisini ve teslimiyeti simgeler.

---

4. Beyit

Orijinal:
Gazel yapraklayın benzim sarardı
Kararuban düşdüm bu aşk elinden

Günümüz Türkçesi:
Gözlerimin etrafı soldu, yüzüm sarardı;
Aşkın kudretiyle karanlıklara düştüm.

Açıklama:
Yunus burada aşkın hem gönül hem de bedende bıraktığı etkileri betimler. Bu, aşkın bir tasavvufi işareti olarak sıkıntı ve sabırla dolu bir hâlidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, hem ruhsal hem fiziksel etkiler bırakır.
– Tasavvuf yolunda sıkıntılar kaçınılmazdır.

---

5. Beyit

Orijinal:
Yarın mahşerde ben yırtam yakamı
Niçe feryâd edem bu aşk elinden

Günümüz Türkçesi:
Mahşer günü yakamı tutacak olsalar bile,
Aşk yüzünden ne kadar feryat edebilirim ki?

Açıklama:
Yunus, aşkın etkisiyle insanın kendi gücünü ve dünya ölçülerini aşacağını anlatır. Hak aşkı, feryadı bile bir ölçüye bağlamaz.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, insanı sınırlardan kurtarır.
– Aşk, mahşerde bile insanı teslim ve sabırda tutar.

---

6. Beyit

Orijinal:
Dağ u taşlar erir bu aşk elinden
Denizler cûşa geldi aşk elinden

Günümüz Türkçesi:
Dağlar ve taşlar, aşkın kudretiyle erir;
Denizler coşar, taşar aşk yüzünden.

Açıklama:
Yunus, aşkın tabiat üzerindeki metaforik gücünü anlatır; aşkın kudreti her şeyi harekete geçirir ve dönüştürür.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, kainatta derin etkiler bırakır.
– Aşk, doğayı ve insanı dönüştürür.

---

7. Beyit

Orijinal:
Niçe bin enbiyâ aşka giriftâr
Yer ü gök dopdolu bu aşk elinden

Günümüz Türkçesi:
Binlerce peygamber aşkın etkisi altına girdi;
Yer ve gök bu aşkla dopdolu.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, peygamberler dahil herkesin kalbine nüfuz eder. Yunus, aşkın evrenselliğini vurgular.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı evrenseldir, herkesi etkiler.
– Peygamberler de aşk yolunun rehberidir.

---

8. Beyit

Orijinal:
Çağırıp eydeler gel güç görenler
Benim çilem nedir bu aşk elinden

Günümüz Türkçesi:
Güçlülere çağrı yapılır;
Benim sıkıntım nedir, aşk yüzünden anlamalılar.

Açıklama:
Yunus, aşkın yolunda yaşanan sıkıntıları ifade eder; aşk, her türlü güç ve iktidar karşısında bile eşsiz bir hâl oluşturur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşkın yükü, en güçlüleri bile anlamaya zorlar.
– Çile ve sıkıntı, aşkın doğasında vardır.

9. Beyit

Orijinal:
N'iderem ben yârin vaslından ayruk
Büküldü kad-bâlâm bu aşk elinden

Günümüz Türkçesi:
Sevdiğimden ayrı kalınca ne yapabilirim?
Canım aşkın etkisiyle büküldü.

Açıklama:
Yunus burada vuslatın ve ayrılığın aşk üzerindeki etkisini anlatır. Aşk, gönlü hem zenginleştirir hem de sınar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk, vuslat ve ayrılıkla sınanır.
– Bu sınav, aşk yolunda sabrı öğretir.

---

10. Beyit

Orijinal:
Yûnus sen Tapduğ'una kıl duâyı
İçersin zehr-i kâtil aşk elinden

Günümüz Türkçesi:
Yunus, Tapduğu'na (Hak'a) dua et;
Aşkın kudretiyle zehir bile içilir.

Açıklama:
Tasavvufta aşk, kişinin her türlü zahmeti, acıyı ve fedakarlığı göze almasını öğretir. Yunus, aşkın kudretini, zehrin bile tatlı bir hâle gelebileceği bir mecazla ifade eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Sabredenler mükafatlarını alırlar; Allah'a yönelenler her türlü fedakarlığı göze alır." (Kur'an 2:155–157)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak aşkı, fedakarlık ve sabır ister.
– Aşk yolunda her acı, manevî hazza dönüşebilir.

---

156. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:
Gönül usanmadın sen bu seferden
Çalab'ım saklasın seni hatardan

Günümüz Türkçesi:
Ey gönül, bu yolculuktan usanmadın;
Allah'ım, seni felâketlerden korusun.

Açıklama:
Yunus burada gönül ve Allah arasındaki bağlılığı vurgular. Yolculuk, tasavvufta hem içsel hem de manevi bir seferdir. Gönül ne kadar yorulsa da Allah'a sığınmak gerekir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "Allah, kullarını felâketlerden korur; iman edenler O'na dayanır." (Kur'an 3:173)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi yolculukta yorgunluk doğaldır, ama teslimiyet devam etmelidir.
– Allah'a güven, felâketlerden korur.

---

2. Beyit

Orijinal:
Kişi kim kişinin kahrın çekince
Gidip görünmemek yeğdir nazardan

Günümüz Türkçesi:
Bir insan, başkasının gazabını çektiğinde,
Onu görmektense uzak durması daha iyidir.

Açıklama:
Yunus burada insan ilişkilerinde sabır ve uzak durmanın önemini vurgular. Kahr ve sıkıntıdan korunmak için bazen görünmemek en iyisidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Zor insanlardan ve olumsuz etkilerden uzak durmak akıllıca bir tutumdur.
– Sabır, tasavvufta en değerli meziyetlerden biridir.

---

3. Beyit

Orijinal:
Doğaldan bağrımı doğradı gurbet
Sızar damar ciğer kanı damardan

Günümüz Türkçesi:
Gurbet, doğaldan bağrımı parçaladı;
Damarlarımdan ciğerimin kanı sızıyor.

Açıklama:
Yunus, gurbetin (uzaklık ve yalnızlığın) insan kalbinde yarattığı acıyı tasvir eder. Tasavvufta gurbet, dünya işlerinden uzaklaşmayı ve Hak aşkına yönelmeyi simgeler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Manevi yolculuk, bazen yalnızlık ve acı getirir.
– Gurbet, içsel olgunlaşmanın bir parçasıdır.

---

4. Beyit

Orijinal:
Vatan oldu diken gurbet gülistân
Ağu içmek yiğ oldu ney-şekerden

Günümüz Türkçesi:
Gurbet, dikenli bir vatan oldu;
Acıyı içmek, tatlı ney ve şekerden daha yiğitlik gerektirir.

Açıklama:
Yunus burada gurbetin zorluklarını ve aşk yolundaki sabrı vurgular. Aşk ve tasavvuf yolunda tatlılık değil, çile ve sabır öne çıkar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Hak yolunda sabır, dünyevi zevklerden üstündür.
– Zorluklar, aşkın ve teslimiyetin bir ölçüsüdür.

---

5. Beyit

Orijinal:
Güher dedikleri ilm-i hünerdir
Hünermende hüner yeğdir güherden

Günümüz Türkçesi:
Güher (değerli taş) denilen şey, bilgi ve hünerdir;
Ama gerçek hüner, bilgiyi işleyip uygulayan kişidedir.

Açıklama:
Yunus, bilgiyi sadece bilmek değil, onu uygulamak ve hayata geçirmek gerektiğini söyler. Tasavvufta bilgi, eylemle değer kazanır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:
– "İlim öğrenen ve onu amel eden müminin derecesi yüksektir." (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Bilgi, eyleme dönüşmediği sürece gerçek değerini kazanmaz.
– Hüner, bilgiyi işleyip yaşamakla ortaya çıkar.

---

6. Beyit

Orijinal:
Yûnus göğüs açıp dosta giderken
Çalab'ım saklasın seni hatardan

Günümüz Türkçesi:
Yunus, göğsünü açıp dostun yanına giderken,
Allah'ım, seni felâketlerden korusun.

Açıklama:
Beyit, şiirin başındaki dua ile paralel bir kapanıştır. Yunus, aşk yolunda Allah'a teslimiyetini ve dost yolunu güven içinde tamamlamasını dilemektedir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler:
– Aşk yolunda Allah'a güvenmek esastır.
– Hak dostuna ulaşmak, sabır ve teslimiyet gerektirir.

---

157. Şiir – Tasavvufî Şerh

Beyt 1
Orijinal:
Erenlere muhib iken yâ münkir olduğun neden
Key sakıngıl tatlı cânın okları çıkmadan yaydan

Günümüz Türkçesi:
Erenlere sevgi beslerken, senin inkarcı olmanın nedeni nedir?
Dikkat et, tatlı canının okları yaydan fırlamadan önce.

Açıklama:
Yunus burada, gönülde sevgi ve muhabbetin önemine dikkat çeker. Erenlere muhabbet, insanı manevi olgunluğa ulaştırır. Ancak münkirlik yani Allah'a, evliyaya veya hakka inkar, ruhun bu okları yaydan çıkmadan önce bir uyarıdır; yani insan daha fıtri, daha olgunlaşmamışken kötülüklere yönelmemelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'a ve ahiret gününe inanan kimse, iyiliği emredip kötülükten alıkoymalıdır." (el-'Asr 103:1-3)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "İman bir kalpte sükun bulunca, lisan ve davranışlarla da tezahür eder."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi olgunluk ve sevgi erenlere yönelmekle başlar.
- İnsan, kalbinde kötülük ve inkar taşımamalıdır.

Beyt 2
Orijinal:

Kahır erenler atıdır gayret dahi hil'atıdır
Erenler yayı katıdır okları geçer kayadan

Günümüz Türkçesi:
Erenlerin kahredici güçleri, onların gayreti ise onlara verilen hilâttır.
Erenler yay gibi serttir; okları kayayı deler geçer.

Açıklama:
Yunus burada evliyanın hem manevi kudretini hem de gayretini anlatır. Erenlerin iradesi yay gibidir; doğru yönlendirilirse ruhsal ve manevi etkiyi büyük bir şekilde ortaya çıkarır. Gayret, onların hilâtı, yani manevi süsü ve üstünlüğüdür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Kim Allah'a ve Resulüne itaat ederse, işte onlar Allah'ın verdiği nimetlerle süslenmiş kimselerdir." (Ahzab 33:36)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Allah yolunda gayret eden, Allah'ın koruması altındadır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi gayret, erenlerin gücünün ve etkisinin temelidir.
- Doğru yönlendirilmiş irade, engelleri aşar.

Beyt 3
Orijinal:
Bize muhib olanları Hak'dan dileriz onları
Dönüp münkir olanları tîz çıkarırlar aradan

Günümüz Türkçesi:
Bize sevgi gösterenleri Allah'tan dileriz,
İnkar edenleri ise hemen aradan çıkarırlar.

Açıklama:
Yunus, kalpteki muhabbetin önemini vurgular. Hak dostu, muhabbet eden insanları Allah'ın rızası için talep eder. Ama inkar edenler, yani maneviyatta samimi olmayanlar, erenlerin meclisinden uzaklaştırılır; bu bir manevi uyarıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Kim Allah ve Resulüne muhabbet ederse, Allah ona hem dünya hem ahirette mükâfat verir." (Tevbe 9:71)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Mümin, kardeşine olan sevgisiyle Allah'a yakın olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi çevrede, samimiyet esas alınır.
- İnkar ve samimiyetsizlik, topluluklardan uzaklaştırır.

Beyt 4
Orijinal:
Bunda el ayak öpülür görenin cânı kapılır
Garîb misâfir yapılır zavye vü mescid-hâneden

Günümüz Türkçesi:
Bunda, el ve ayak öpülür, görenin ruhu etkilenir.
Yabancı, misafir gibi zavye ve mescitten ağırlanır.

Açıklama:
Erenlerin meclisinde hürmet, saygı ve manevi etkileşim vardır. Eline ve ayaklarına saygı gösterilen kişi, ruhen beslenir. Misafir gibi davranılan garip, yani yabancı, manevi mecliste değer görür; bu Yunus'un gönül kapılarının herkese açık olduğunu gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "İyilik edenlerle iyilik edin." (Bakara 2:195)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Misafir, üç gün şereflidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi topluluklarda hürmet ve saygı önemlidir.
- Herkes, özellikle garipler, manevi ortamlarda değer görmelidir.

Beyt 5
Orijinal:
Ağu içerse nûş olsun süçü içerse hoş olsun
Yûnus ile yoldaş olsun gelsin Allah'ına giden

Günümüz Türkçesi:
Zehir içse de tatlı içse de, hoş gelsin;
Yunus ile yoldaş olsun, Allah'a giden kimse gelsin.

Açıklama:
Yunus burada, manevi yol arkadaşlığının önemini vurgular. Kimin ne durumda olduğu önemli değildir; Allah'a yönelen, doğru yolda olan kişi Yunus'un dostudur. Bu, tasavvufta makâm ve maddi durumun değil, kalbin niyet ve yöneliminin önemli olduğunu gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Kim Allah'a yönelirse, O da ona doğru yolu gösterir." (Tâhâ 20:123)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kıymet, malda değil, kalpteki niyette ve Allah'a yönelişte gizlidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi dostluk, kalbin niyeti ve Allah'a yönelişiyle ölçülür.
- Yol arkadaşlığı, samimiyet ve Allah sevgisine dayalıdır.

---

158. Şiir – Tasavvufî Şerh

Beyt 1
Orijinal:
Ey gönül bir dem bir vakit dünyâdan usanmaz mısın
Bunca fâsid işler ile yüzünden utanmaz mısın

Günümüz Türkçesi:
Ey gönül, bir an dur ve dünyadan bıkmaz mısın?
Bu kadar bozuk işlerle yüzünü kirletmekten utanmaz mısın?

Açıklama:
Yunus, insanı içsel bir muhasebeye çağırır. Dünyanın geçici zevklerine kapılmak ve kötülüklerle meşgul olmak, ruhun kirlenmesine yol açar. Gönül, bu yanlış davranışlardan utanmalı ve kendini hesaba çekmelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "İnsan, kendi nefsi üzerinde sık sık muhasebe yapmalıdır." (Tevbe 9:105)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kendi nefislerinizi hesaba çekmeden uyumayın."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünyaya aşırı bağlanmak ruhu yıpratır.
- İnsan, kendi hatalarından utanmalı ve kendini düzeltmelidir.

Beyt 2
Orijinal:
Sen seni hoş tutgıl arı istiğfâr eyle yârı
Îmân beline bağlanıp dîn donun donanmaz mısın

Günümüz Türkçesi:
Kendini hoş tut, bolca istiğfar et sevgiliye yönelerek.
İmanını beline bağla, dininin örtüsünü giy; utanmaz mısın bunu yapmaktan?

Açıklama:
Yunus burada, gönül temizliği ve Allah'a yönelmenin önemini vurgular. İstiğfar (tevbe) ile gönül arınır, imanla bağlanan kişi dinin rehberliğini kuşanmış olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Ey iman edenler! Allah'a çok tövbe edin ki kurtuluşa eresiniz." (Nisa 4:31)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Her insan günah işler; en iyisi tövbe edenlerdir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ruhun temizliği için istiğfar ve dua şarttır.
- İman, insanı kötü davranışlardan korur ve yol gösterir.

Beyt 3
Orijinal:
Ey metâ'ın kalba satan güherine pûllar katan
Assıyı ziyâna satan assıya uzanmaz mısın

Günümüz Türkçesi:
Ey değerlerini kalbine satan, değerli taşına parça parça ekleyen!
Zararı zarara satan işlere el uzatmaz mısın?

Açıklama:
Yunus, maddi değerlerin peşine düşen ve manevi değerleri kaybeden insanı uyarır. Kalbin kıymetli cevherlerini dünyevi arzularla harcamamak gerekir; yoksa zarara uğrar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Mallarınızla ahireti satın alınız; dünya malı geçicidir." (Kasas 28:77)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Gerçek zenginlik, gönül zenginliğindedir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Maddi değerler, manevi değerlere tercih edilmemelidir.
- Kalbin kıymeti, dünyevi kazançlarla ölçülmez.

Beyt 4
Orijinal:
Gayret içinde mübtelâ günâhlar içinde kodu
Dîn yolunda gönül sayrı cidd ile dayanmaz mısın

Günümüz Türkçesi:
Çabalarken günahlara bulaşıyorsun;
Din yolunda gönül, ciddi şekilde gayret etmez misin?

Açıklama:
Yunus, insanın gayretini doğru yöne kanalize etmesini öğütler. Boşa harcanan enerji, günahlara bulaşır; oysa gönül, din yolunda ciddi ve kararlı olmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Ve Allah yolunda cihad edin; kendi nefsinizi de nefislerinizle cihad edin." (Tevbe 9:41)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "İyi ameller, niyetle değer kazanır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gayret ve çaba, doğru yolda olmalıdır.
- Din yolunda kararlı ve ciddi olmak esastır.

Beyt 5
Orijinal:
Ölmez vuslat meyin içen ma'siyyet denizin geçen
Meyhâneden azim edip mescidlere kanmaz mısın

Günümüz Türkçesi:
Ölümsüz vuslata ulaşan, günah denizinden geçen kişi,
Meyhanelere gidip şarap içmek yerine mescide yönelmez mi?

Açıklama:
Yunus, manevi uyanış ve Allah'a yönelişi vurgular. Günahlarla dolu dünya denizini aşan kişi, artık kötülüklere değil, ibadete yönelmelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Şüphesiz müminler içki ve kumara yaklaşmasınlar." (Maide 5:90)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Mümin, nefsini günah ve haramlardan uzak tutar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi olgunlaşan kişi, günah ve zararlı alışkanlıklardan uzak durur.
- Vuslata giden yol, temiz kalpten geçer.

Beyt 6
Orijinal:
Yeri göğü seyrân kılan Arş u Kürsü cevlân vuran
Yûnus katında ey gönül bir dem eğlenmez misin

Günümüz Türkçesi:
Yeri ve göğü gezen, Arş ve Kürsü'yü sarsan Allah varken,
Yunus'un yanında ey gönül, bir an bile sevinmez misin?

Açıklama:
Yunus, Allah'ın kudret ve ihtişamını hatırlatır. Böyle büyük bir varlık karşısında kalp, manevi bir sevinç ve huzur içinde olmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Gökleri ve yeri yaratan, her şeyi kudretiyle ayakta tutan Allah'tır." (Bakara 2:164)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Allah'ı çok zikredenlerin kalpleri huzur bulur." (Ra'd 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah'ın kudretini idrak eden kalp, sevinç ve huzur bulur.
- Manevi hayat, Allah'ı düşünmek ve zikretmekle anlam kazanır.

---

159. Şiir – Tasavvufî Şerh

Beyt 1
Orijinal:
Taşdın yine deli gönül sular gibi çağlar mısın
Akdın yine kanlı yaşım yollarımı bağlar mısın

Günümüz Türkçesi:
Ey deli gönül, taş gibi sert olsan da yine su gibi çağlar mısın?
Kanlı gözyaşlarım yollarımı tıkar mı yine?

Açıklama:
Yunus burada, insanın iç dünyasında yaşadığı manevi çalkantıyı anlatır. Gönül sert ve inatçı olabilir, ancak hak aşkla dolduğunda gözyaşlarıyla çağlayan bir nehir gibi taşar. Gönül, acı ve sevgiyle harmanlanmış bir şekilde Allah'a yönelir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Rabbinin rahmetiyle kalpleri yumuşatır." (Hud 11:90)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kalp, gözyaşıyla temizlenir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gönül ne kadar taş olsa da aşk ve hak sevgisiyle yumuşar.
- Manevi sıkıntılar gözyaşı ve tevbe ile temizlenir.

Beyt 2
Orijinal:
N'idem elim ermez yâre bulunmaz derdime çâre
Oldum ilimden âvâre beni bunda eğler misin

Günümüz Türkçesi:
Ne yapayım, elim sevdiğime ulaşamaz, derdime çare bulunmaz.
Bilgiden sapmış biri oldum; bu durumda bana yardım eder misin?

Açıklama:
Yunus, insanın ilimle veya dünyevi bilgiyle sevdiği varlığa ulaşamadığını ifade eder. Gerçek çare, kalpteki aşk ve Allah'a yönelişle mümkündür. Bilgi, sevgi ve maneviyatla desteklenmelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'a yakın olanlar, kalpleriyle O'na yönelenlerdir." (Bakara 2:186)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kalp, Allah'a yönelince huzur bulur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Bilgi tek başına kalbi doyurmaz; aşk ve yöneliş gereklidir.
- Manevi çare, kalbin Allah'a yönelmesindedir.

Beyt 3
Orijinal:
Yavu kıldım ben yoldaşı onulmaz bağrımın başı
Gözlerimin kanlı yaşı ırmak olup çağlar mısın

Günümüz Türkçesi:
Onu yoldaş yaptım, ama bağrımın yarası iyileşmez.
Gözlerimden kanlı yaşlar bir ırmak gibi akar mı?

Açıklama:
Yunus, manevi aşkın yarattığı derin acıyı ifade eder. Sevdiği yol arkadaşıyla kalp yaraları iyilemez; gözyaşı, kalbin derinliklerinden taşar. Bu, aşkın ve muhabbetin hem coşku hem de ıstırabını gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Kalpler, Allah'a yönelince huzur bulur; aksi hâlde acı çekmeye devam eder." (Ra'd 13:28)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Gönül, sevgisiyle yücelir ve sınanır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi aşk, hem sevinç hem de sabır gerektirir.
- Gönül yaraları, Allah'a yönelişle tedavi edilir.

Beyt 4
Orijinal:
Ben toprak oldum yoluna sen aşırı gözedirsin
Şu karşıma göğüs gerip taş bağırlı dağlar mısın

Günümüz Türkçesi:
Ben senin yoluna toprak oldum; sen ise engel oluyorsun.
Karşıma çıkarak taş gibi sert dağlar gibi durur musun?

Açıklama:
Yunus, teslimiyet ve fedakarlığı anlatır. İnsan, sevgiliye ve Allah'a yol açmak için alçak gönüllü olmalı, engel ve zorluklara rağmen sabretmelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Sabredenler, zorluklar karşısında azim gösterirler." (Bakara 2:155)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Mümin, zorluklara karşı sabreden ve alçak gönüllü olandır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolda teslimiyet önemlidir.
- Engeller sabır ve kararlılıkla aşılır.

Beyt 5
Orijinal:
Harâmî gibi yoluma arkuru inen karlı dağ
Ben yârimden ayrı düşdüm sen yolumu bağlar mısın

Günümüz Türkçesi:
Karlı dağ, yoluma engel gibi iner.
Ben sevgilimden ayrı düştüm; yolumu tıkar mısın?

Açıklama:
Yunus burada, manevi ve dünyevi engelleri tasvir eder. Sevdiğinden uzak düşen kişi, zorluklar karşısında umutsuzluğa kapılabilir. Yoldaşlık ve sabır, engelleri aşmanın yoludur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Kim sabreder ve Allah'a yönelirse, O'na destek olur." (Bakara 2:153)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Allah yolunda sabredenler mükâfatlandırılır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolda engellerle karşılaşmak doğaldır.
- Sabır ve Allah'a yöneliş, yolu açar.

Beyt 6
Orijinal:
Karlı dağların başında salkım salkım olan bulut
Saçın çözüp benim için yaşın yaşın ağlar mısın

Günümüz Türkçesi:
Karlı dağların tepesinde bulutlar sarkıyor.
Sen saçını çözüp benim için yaşlar döker misin?

Açıklama:
Yunus, sevgiliye duyulan derin özlemi ve aşkın yoğunluğunu betimler. Gönül, engeller ve uzaklık karşısında bile sevdiği için acı çeker ve gözyaşı döker.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Kalpler, Allah'ı sevenler ve O'nun yolunda üzülenler için teselli bulur." (Al-i İmran 3:31)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Sevgi ve üzüntü, kalbi olgunlaştırır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek aşk, özlem ve sabırla iç içedir.
- Gönül, duygularını ifade ederek olgunlaşır.

Beyt 7
Orijinal:
Esridi Yûnus'un cânı yoldayım illerim kanı
Yûnus düşde gördü seni sayrı mısın sağlar mısın

Günümüz Türkçesi:
Yunus'un ruhu coştu, yoldaşım oldum; bedenim kan içinde.
Yunus rüyasında seni gördü; hayalini gerçekleştirecek misin?

Açıklama:
Yunus, aşkın ve yolculuğun hem ruhsal hem bedensel fedakarlığını ifade eder. İlahi aşk ve muhabbet, rüya ve ilhamla insanı yüceltebilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah yolunda çekilen sıkıntılar, rızık ve mükâfatla karşılanır." (Tevbe 9:20)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Sevgi ve fedakarlık, kalbi yücelten erdemlerdir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolculuk, fedakarlık ve aşk gerektirir.
- İlahi aşk, hem ruhu hem bedeni dönüştürür.

---

160. Şiir – Tasavvufî Şerh

Beyt 1
Orijinal:
Cânlar cânını buldum bu cânım yağmâ olsun
Assı ziyândan geçdim dükkânım yağmâ olsun

Günümüz Türkçesi:
Ruhların ruhunu buldum; bu ruhum hazine gibi olsun.
Maddi zararları aştım; işim ve uğraşım da hazine olsun.

Açıklama:
Yunus burada, gerçek hazineyi yani Allah ve dost sevgisini bulmanın önemini vurgular. Maddi kaygılar ve dünyevi zararlar artık anlamını yitirir; manevi değerler ön plana çıkar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah ve Resulüne itaat edenler, gerçek kazanca ermişlerdir." (Ahzab 33:71)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Dünya malı bir şey değildir; gerçek değer kalpteki Allah sevgisidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi kazanç, maddi kayıplardan üstündür.
- Ruhsal zenginlik, gerçek hazinedir.

Beyt 2
Orijinal:
Ben benliğimden geçdim gözüm hicâbın açdım
Dost vaslına ulaşdım gümânım yağmâ olsun

Günümüz Türkçesi:
Benliğimi terk ettim, gözüm perdeyi kaldırdı.
Sevgiliye ulaştım; tüm şüphelerim artık değerini yitirsin.

Açıklama:
Yunus, benlikten vazgeçmenin ve kalbi Allah aşkına açmanın önemini vurgular. Hicabın açılması, ilahi hakikati görmek demektir; dostun vaslına ulaşmak ise kalbin tatmin bulmasıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'a yönelen kalpler, O'nu görür ve huzur bulur." (Ra'd 13:28)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Nefsini bilen, Rabbini bilir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Benliği terk etmek, ilahi aşka ulaşmanın anahtarıdır.
- Şüpheler ve tereddütler, kalp hakikatiyle yok olur.

Beyt 3
Orijinal:
Benden benliğim gitdi hep mülkümü dost tutdu
Lâ-mekân kavmi oldum mekânım yağmâ olsun

Günümüz Türkçesi:
Benliğim benden ayrıldı; tüm malım dost için oldu.
Artık mekânsız bir kavim oldum; varlığım hazine olsun.

Açıklama:
Yunus, dünyaya bağlı benliği ve malı terk etmeyi anlatır. Allah dostu için her şeyini feda eden kişi, mekânsız ve sınırsız bir manevi toplulukla birleşir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Kim Allah yolunda malını ve canını feda ederse, Allah onu karşılıksız bırakmaz." (Tevbe 9:111)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Allah yolunda veren, en büyük serveti bulur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolculukta benlik ve maldan vazgeçmek önemlidir.
- Allah aşkı, sınır tanımaz ve mekânsız bir huzur verir.

Beyt 4
Orijinal:
İkilikden usandım aşk donunu donandım
Derdi hânına kandım dermânım yağmâ olsun

Günümüz Türkçesi:
İkilik ve çekişmelerden bıktım; aşk elbisesini kuşandım.
Dertler evine kandım; ilacım artık bu aşk olsun.

Açıklama:
Yunus, dünyevi ikiliklerden uzaklaşıp aşkı seçmeyi vurgular. Kalp, aşkın rehberliğinde dertlerle başa çıkar ve gerçek şifa aşkın kendisidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Ey iman edenler! Allah'a ve Resulüne yönelin; dünya çekişmelerini bırakın." (Nisa 4:59)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kalp, Allah aşkıyla dolunca dünya sıkıntıları hafifler."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk, ikilik ve çekişmelerden daha değerlidir.
- Manevi aşk, dertlere çaredir.

Beyt 5
Orijinal:
Varlık çün sefer kıldı ondan dost bize geldi
Vîrân gönül nûr doldu cihânım yağmâ olsun

Günümüz Türkçesi:
Varlık yolculuğa çıktı; dost bize ulaştı.
Virane gönül nurlandı; dünyam hazine olsun.

Açıklama:
Yunus, dostun ve Allah sevgisinin gönlü nasıl aydınlattığını anlatır. Dış dünya viran ve boş olsa da, içsel nurlanma ile kişi zenginleşir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'a yönelenler, gönülleriyle aydınlanır." (Enfal 8:2)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kalp Allah sevgisiyle aydınlanır, dünya malı ile değil."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İçsel aydınlanma, gerçek varlıktır.
- Allah dostu, gönlü viranlıktan nurlu bir mekâna dönüştürür.

Beyt 6
Orijinal:
Geçdim bitmez sağınçdan usandım yaz u kışdan
Bostânlar başın buldum bostânım yağmâ olsun

Günümüz Türkçesi:
Bitmeyen sıkıntılardan geçtim; yaz ve kış mevsimlerinden bıktım.
Bostanların başını buldum; manevi bahçem hazine olsun.

Açıklama:
Yunus, dünya sıkıntılarının ardından ruhun gerçek bahçeye ulaşmasını anlatır. Manevi bahçe, içsel huzurun ve aydınlanmanın sembolüdür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Sabredenler, cennet bahçelerine erişirler." (Bakara 2:155-157)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Mümin sabreder, sonunda Allah ona güzellik verir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sabır, manevi huzura ulaşmanın anahtarıdır.
- Manevi bahçe, dünya sıkıntılarından sonra kazanılır.

Beyt 7
Orijinal:
Taallukdan üzüşdüm ol dostdan yana uçdum
Aşk dîvânına düşdüm dîvânım yağmâ olsun

Günümüz Türkçesi:
Bağlılıklardan vazgeçtim, dost yönüne yöneldim.
Aşk deliliğine düştüm; gönlüm hazine olsun.

Açıklama:
Yunus, dünyevi bağlardan ve bağımlılıklardan sıyrılarak aşk ve Allah yoluna yönelmeyi ifade eder. Aşkın deliliği, kalbin özgürlüğünü ve maneviyatı simgeler.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Dünya ile bağını koparan, Allah'a yaklaşır." (Ali İmran 3:14-15)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kalp Allah'a meyletmeyen, hiçbir şeyle tatmin olmaz."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya bağlarından kurtulmak, manevi yolun başlangıcıdır.
- Aşk deliliği, kalbi özgürleştirir ve hazineye ulaştırır.

Beyt 8
Orijinal:
Yûnus ne hoş demişsin bal u şeker yemişsin
Ballar balını buldum kovanım yağmâ olsun

Günümüz Türkçesi:
Yunus ne güzel söylemiş, bal ve şeker yemişsin.
Balları buldum; kovanım hazine olsun.

Açıklama:
Yunus burada maneviyatın tatlılığını ve ruhsal lezzeti ifade eder. Gerçek aşk ve dostluk, bal gibi tatlıdır; bu tat, manevi hazineye dönüşür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah yolunda yapılan işler tatlıdır ve mükâfatı büyüktür." (Maide 5:66)

- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: “Müminin işi tatlıdır; gönlü huzur bulur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi aşk ve dostluk ruhu tatlandırır.
- Gerçek hazine, kalpte bulunan ilahi tatlılıktır.

---

161. Şiir – Tasavvufî Şerh

Beyt 1
Orijinal:
Anıp kıyâmet gününü
Ağlaşalım ol gün için
Ol gün melâmet günüdür
Ağlaşalım ol gün için

Günümüz Türkçesi:
Kıyamet gününü hatırlayalım,
O gün için gözyaşı dökelim.
O gün, pişmanlık ve utanç günüdür;
O gün için ağlayalım.

Açıklama:
Yunus, kıyamet gününün büyüklüğünü ve korkunçluğunu hatırlatarak, insanları tövbe ve pişmanlığa çağırır. Melamet gününden kasıt, herkesin işlediği hatalarla yüzleşeceği ve pişmanlık yaşayacağı gündür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- “O gün herkes, yaptıklarından sorumlu tutulacak.” (Zilzal 99:7-8)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: “Kıyameti çok hatırlayan, günahlarından sakınır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kıyamet bilinci, insanı tövbeye yönlendirir.
- Günahların farkına varmak ve pişmanlık duymak gerekir.

Beyt 2
Orijinal:
Ol günde yerler yarıla
Cümle ölenler dirile
Cümle günâhlar sorula
Ağlaşalım ol gün için

Günümüz Türkçesi:
O gün yerler yarılacak,
Tüm ölüler diriltilecek,

Herkesin günahları sorulacak.
O gün için ağlayalım.

Açıklama:
Yunus, kıyametin dehşetini ve ölümden dirilişi betimler. İnsanlar, yaptıkları her işten hesap vereceklerdir. Bu bilinç, insanı dünya işlerinde daha dikkatli olmaya teşvik eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "O gün yer, Rabbinin emriyle şiddetle sarsılacak; ölüler diriltilecek." (Zilzal 99:1-5)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Ölülerin dirileceği gün, herkes kendi amelleriyle karşılaşacak."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kıyamet gerçeği, insanı sorumluluk bilincine götürür.
- Her işin ve sözün hesabı vardır.

Beyt 3
Orijinal:
Ol günde gök çatlayısar
İnsân niçe katlanısar
Ol günde kim korkmayısar
Ağlaşalım ol gün için

Günümüz Türkçesi:
O gün gök çatlayacak,
İnsan birçok sıkıntı çekecek,
Kim korkmaz ki o gün?
O gün için ağlayalım.

Açıklama:
Yunus, kıyamet günündeki dehşeti ve insanların yaşayacağı korkuyu ifade eder. Bu korku, dünyadaki hatalardan ders çıkarıp Allah'a yönelmeyi sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "O gün gök parçalanacak ve insanlar korkudan şaşkına dönecek." (Hac 22:1)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kıyamet gününü çok düşünenin kalbi Allah'a yakın olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kıyamet korkusu, insanı tövbe ve ibadete yöneltir.
- Dünyada sorumluluk bilinci geliştirmek gerekir.

Beyt 4
Orijinal:
Âh ol günün korkuları

Koca kılar mâsûmları
Niçe olur mücrimleri
Ağlaşalım ol gün için

Günümüz Türkçesi:
Ah o günün korkuları!
Masumlar güçlü olacak,
Suçlular ne hale gelecek?
O gün için ağlayalım.

Açıklama:
Yunus, kıyamet günü adaletin tecelli edeceğini, masumların korunacağını, suçluların ise büyük sıkıntı göreceğini hatırlatır. Bu, insanı adaleti ve hakkı gözetmeye çağırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "O gün her nefis yaptığını görecektir." (Ankebut 29:13)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Adaletli olan, kıyamet gününde mükâfat görür; zulmeden azap görür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kıyamet adaleti, dünyada da hakkı gözetmeye çağırır.
- Masumlara zarar vermemek, sorumluluk bilinci gerektirir.

Beyt 5
Orijinal:
Ol gün katı efgân ola
Erkek dişi uryân ola
Cümle ciğer biryân ola
Ağlaşalım ol gün için

Günümüz Türkçesi:
O gün büyük feryat ve figan olacak,
Erkek ve kadın çıplak kalacak,
Herkesin içi yanacak,
O gün için ağlayalım.

Açıklama:
Yunus, kıyamet gününün dehşetini ve herkesin yaşayacağı acıyı betimler. Bu tasvir, insanın dünyada dikkatli olmasını ve günahlardan uzak durmasını sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "O gün insanlar çıplak ve korkmuş olacaklar." (Abese 80:36)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kıyameti düşünen kişi, günahlarından uzak durur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kıyamet gerçekliği insanı ahlaki sorumluluklara çağırır.
- Herkesin dünya ve ahiret hesabını düşünmesi gerekir.

Beyt 6
Orijinal:
Ey Yûnus Emre gir yola
Hâl bilmez kardaş ne ola
Meğer dermân Hak'dan ola
Ağlaşalım ol gün için

Günümüz Türkçesi:
Ey Yunus Emre, yola çık!
Durumu bilmeyen kardeşin ne olacak?
Çare yalnızca Allah'tandır,
O gün için ağlayalım.

Açıklama:
Yunus, insanları Allah'a yönelmeye çağırır. Çare, sadece ilahi kudret ve rehberliktedir. Yola çıkmak, yani maneviyat yolunda ilerlemek önemlidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Her işte Allah'a yönelin ve O'ndan yardım isteyin." (Bakara 2:186)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kıyamet günü için en büyük hazırlık, Allah yolunda çalışmaktır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Çare yalnızca Allah'tandır; O'na yönelmek gerekir.
- Manevi yolculuk, kıyamet bilinciyle uyumlu olmalıdır.

---

162. Şiir – Tasavvufî Şerh

Beyt 1
Orijinal:
Hey yârânlar hey kardaşlar nic'edeyim n'ideyim ben
Sen benim kulum değilsin der olursa n'ideyim ben

Günümüz Türkçesi:
Ey dostlar, ey kardeşler, ne yapayım, ne edeyim ben?
Eğer Hak bana "Sen benim kulum değilsin" derse ne yaparım?

Açıklama:
Yunus burada, insanın ahiret endişesini ve Allah'a karşı sorumluluğunu dile getirir. Kul olmanın bilinciyle yaşamak gerekir; aksi hâlde kişi büyük bir kayıpla karşılaşır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Her kim Allah'a ve Resulüne itaat ederse, işte onlar başarılıdır." (Nisa 4:13)

- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: “Allah’a kul olmayanın durumu kıyamet günü kötü olur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah’a kulluk bilinci, insanın temel sorumluluğudur.
- Bu bilince sahip olmayan kişi, ahirette kaybeder.

Beyt 2
Orijinal:
Zelîl mağbûn kala başım anda hîç dinmeye yaşım
Mahşer günü içim dışım nâr olursa n’ideyim ben

Günümüz Türkçesi:
Zalil ve mağlup kalır başım, gözyaşlarım hiç dinmez.
Mahşer gününde içim ve dışım ateş olursa ne yaparım?

Açıklama:
Yunus, kıyamet günündeki cehennem azabını ve insanın pişmanlığını tasvir eder. Bu korku, dünyada günahlardan sakınmayı teşvik eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- “İnkar edenlerin akıbeti ateştir.” (Nisa 4:56)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: “Günahkârlar kıyamet günü büyük azap göreceklerdir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günah işlemek, ahirette ciddi sonuçlar doğurur.
- Kıyamet bilinci, insanı tövbe ve ibadete yönlendirir.

Beyt 3
Orijinal:
Suç anıcak göyner özüm kan yaş ile dolar gözüm
Yarın Hak katında yüzüm kar’olursa n’ideyim ben

Günümüz Türkçesi:
Suç işlerim diye endişe ederim; gözlerim kanlı yaşla dolar.
Yarın Allah katında yüzüm kara olursa ne yaparım?

Açıklama:
Yunus, suç ve günah bilinciyle pişmanlık duymayı anlatır. Günah işleyen kişinin mahcubiyeti ve Allah huzurunda yüzünün kararması, manevi uyarı olarak verilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- “Kim kötü iş yaparsa, cezasını görür.” (Hud 11:18)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: “Günah işleyen, kalbi huzursuz olur ve mahcup olur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günah işlediğinin farkında olmak, pişmanlığın başlangıcıdır.
- Allah huzurunda hesap bilinci, insanı sakınmaya yönlendirir.

Beyt 4
Orijinal:
Fesâd ile dolu içim hey hoca bağışla suçum
Key Cehennem benim için yer olursa n'ideyim ben

Günümüz Türkçesi:
İçim fesatla dolu; ey hoca, suçumu affet.
Eğer cehennem benim yerim olursa ne yaparım?

Açıklama:
Yunus, manevi öğretmene veya Allah'a yönelerek bağış dilemenin önemini vurgular. Günah ve fesat insanı cehennemle tehdit eder; tövbe ve dua ile kurtuluş mümkündür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Tövbe eden ve amellerini düzeltenleri Allah bağışlar." (Nisa 4:17)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Her günahkâr için tövbe kapısı açıktır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günahlardan dolayı pişmanlık ve tövbe önemlidir.
- Affedilme, sadece Allah'ın merhametine bağlıdır.

Beyt 5
Orijinal:
Ben fesâd içinde kaldım Yûnus eydür artdı derdim
Sine varıcağız kabrim dar olursa n'ideyim ben

Günümüz Türkçesi:
Ben fesat ve günah içinde kaldım; Yunus, derdim arttı.
Mezarım dar olursa ve sıkıntı çekersem ne yaparım?

Açıklama:
Yunus, ölüm ve kabir sıkıntısını hatırlatarak, dünyada günah işleyenlerin ahirette zor durumda kalacağını ifade eder. Bu farkındalık, insanı ahlaki ve manevi sorumluluklara yönlendirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Ölü, kabirde sıkıntı çeker ve hesapla karşılaşır." (Müminun 23:99-100)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kabir, mümin için bir bahçe, günahkâr için bir çukurdur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünyada günah işlemek, ahirette sıkıntıya yol açar.

- Kabir ve ahiret bilinci, insanı sorumluluğa yöneltir.

---

163. Şiir – Tasavvufî Şerh

Beyt 1
Orijinal:
Aceb şu yerde var m'ola
Şöyle garîb bencileyin
Bağrı başlı gözü yaşlı
Şöyle garîb bencileyin

Günümüz Türkçesi:
Acaba bu yerde var mı,
Böyle garip, yalnız bir kişi?
Başı ve gözü yaşlı, kalbi kırık,
Böyle garip, yalnız bir kişi?

Açıklama:
Yunus burada, toplumda yalnız kalan, garip ve dertli insanlara dikkat çeker. "Garîb" hem dünyada hem de maneviyatta yalnız olan, Allah'a bağlılığıyla ayakta kalan kişi anlamındadır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Gerçek garip, Allah yolunda yalnız olan ve O'na tevekkül edendir." (Bakara 2:257)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Garip kişi, doğru yolda sabreden kişidir; cennet ona yakındır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Yalnız kalan ve Allah'a yönelen kişiler değerli ve kıymetlidir.
- Toplumun ilgisizliğine rağmen sabırlı olmak gerekir.

Beyt 2
Orijinal:
Gezdim Urum ile Şam'ı
Yukarı illeri kamu
Çok istedim bulamadım
Şöyle garîb bencileyin

Günümüz Türkçesi:
Urum ve Şam şehirlerini,
Diğer uzak illeri gezdim;
Çok aradım ama bulamadım,
Böyle garip, yalnız birini.

Açıklama:
Yunus, maneviyat arayışını ve gerçek garibin nadirliğini ifade eder. Dünya şehirlerini dolaşsa da hakiki dost ve garip kişi kolay bulunmaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Gerçek müminler, çok azdır." (Ahzab 33:72)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Müminler, dünyada sayıca azdır ve çoğu zaman yalnızdırlar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakiki dost ve manevi rehber nadirdir; arayış önemlidir.
- Manevi yalnızlık, değerli bir olgudur.

Beyt 3
Orijinal:
Kimseler garîb olmasın
Hasret oduna yanmasın
Hocam kimseler olmasın
Şöyle garîb bencileyin

Günümüz Türkçesi:
Hiç kimse garip olmasın,
Hiç kimse hasret ateşinde yanmasın.
Ey hocam, kimse bu durumda olmasın,
Böyle garip, yalnız bir kişi.

Açıklama:
Yunus, manevi sıkıntılar çeken ve sevgiliye hasret kalanların durumuna üzüntüsünü ifade eder. Bu, aynı zamanda insanlara şefkat ve yardım çağrısıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah yolunda sıkıntı çekenleri teselli et." (Enfal 8:61)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Gariplere ve muhtaçlara merhamet gösteren, Allah katında değer kazanır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Garip ve yalnız kalanlara merhamet etmek önemlidir.
- Manevi sıkıntılar, paylaşınca hafifler.

Beyt 4
Orijinal:
Söyler dilim ağlar gözüm

Garîblere göynür özüm
Meğer ki gökde yıldızım
Şöyle garîb bencileyin

Günümüz Türkçesi:
Dilim konuşuyor, gözüm ağlıyor;
Kalbim gariplere üzülüyor.
Melek gibi gökte bir yıldız olsam,
Böyle garip, yalnız bir kişi.

Açıklama:
Yunus, hem kendi üzüntüsünü hem de gariplerin halini dile getirir. Kalbin empati ve maneviyatla dolu olması, onları himaye etme arzusunu gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "İyilik edenlerin kalbi Allah'a yakın olur." (Mü'minun 23:61)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Gönlünü muhtaçlara ve gariplere açan kişi, Allah katında yücedir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Empati ve maneviyat, insanı yücelten değerlerdir.
- Gariplere üzülmek ve onları gözetmek fazilettir.

Beyt 5
Orijinal:
Niçe bu derd ile yanam
Ecel ere birgün ölem
Meğer ki sinimde bulam
Şöyle garîb bencileyin

Günümüz Türkçesi:
Ne kadar bu dertle yanayım,
Bir gün ölüm gelecek.
Ama kalbimde bunu bulamıyorum,
Böyle garip, yalnız bir kişi.

Açıklama:
Yunus, insanın ölüm gerçeğini hatırlamasını ve manevi hazları bulamayan kalbin halini dile getirir. Ölüm, herkes için gelir; önemli olan manevi hazırlıktır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Her nefis ölümü tadacaktır." (Al-i İmran 3:185)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Ölümü çok hatırlayan, dünya ile bağlılığını azaltır ve Allah'a yönelir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölüm, insanı manevi hazırlığa davet eder.

- Manevi haz ve hakiki değerler, ölüm karşısında önem kazanır.

Beyt 6
Orijinal:
Bir garîb ölmüş diyeler
Üç günden sonra duyalar
Soğuk su ile yuyalar
Şöyle garîb bencileyin

Günümüz Türkçesi:
Diyelim ki bir garip ölmüş,
Üç gün sonra haber alırlar,
Onu soğuk su ile yıkarlar.
Böyle garip, yalnız bir kişi.

Açıklama:
Yunus, toplumun gariplere ilgisizliğini ve ölüm sonrası yalnızlığını betimler. Gariplerin dünya hayatındaki yalnızlığı, ölümle de devam edebilir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Sadaka ve dua, gariplerin dünyadaki ve ahiretteki durumunu hafifletir." (Bakara 2:271)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Ölüyü ziyaret eden ve garipleri gözeten kişi Allah katında değer kazanır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gariplere ve ölülerine ilgi göstermek önemlidir.
- Toplum, yalnız ve muhtaç insanlara karşı sorumludur.

Beyt 7
Orijinal:
Hey Emrem Yûnus bî-çâre
Bulunmaz derdine çâre
Var imdi gez şârdan şâra
Şöyle garîb bencileyin

Günümüz Türkçesi:
Ey Emre, Yunus, çaresizsin,
Derdine çare bulunmaz.
Şimdi yola çık, şehirden şehre dolaş,
Böyle garip, yalnız bir kişi.

Açıklama:
Yunus, dertlerin ve garipliğin çaresizliğini kabul ederek, insanlara yol gösterir. Manevi yolculuk, çaresizliğe rağmen devam etmelidir; garipler için rehber olmak önemlidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "İnsanlar arasında hayır işleyenler, Allah katında mükâfat bulur." (Maide 5:9)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Yol gösteren, gariplere rehber olan kişi, Allah katında yücedir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Çaresizlik, maneviyat yolculuğunu engellemez.
- Garipleri rehberlik ve yardım ile desteklemek bir fazilettir.

---

164. Şiir – Tasavvufî Şerh

Beyt 1
Orijinal:
Kanda bulam isteyüben ey gönül seni kandasın
Kanda vîrâne var ise vallâhi gönül andasın

Günümüz Türkçesi:
Ey gönül, kan içinde bulmak ister misin kendini?
Eğer iç dünyanda bir virane varsa, gönül oradadır.

Açıklama:
Yunus burada, kalbin manevi hâlini ve insanın içsel dünyasındaki viraneyi ifade eder. Gönül, eğer arınmamışsa ve fani işlerle doluysa, tam manasıyla Allah'a yönelmiş sayılmaz.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "İçinizde Allah'a karşı samimi olanlar başarılıdır." (Tevbe 9:119)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kalplerin Allah için temizlenmesi gerekir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi arınma, Allah'a yönelmenin temelidir.
- Kalbin viranesi, dünya meşguliyetlerinden arınarak temizlenmelidir.

Beyt 2
Orijinal:
Ey gönül sana uyaldan kalmadı yüzümün suyu
Rahmet gele ta ki sana kanda isen dîvândasın

Günümüz Türkçesi:
Ey gönül, sana uyan yüzümün yaşı kaldı mı?
Rahmet gelir, ta ki içindeki kanla (acı ve sıkıntıyla) meşgulsen, gönül oradadır.

Açıklama:
Yunus, gözyaşı ve sıkıntının gönül yolculuğunda bir aracı olduğunu ifade eder. Manevi gözyaşı, gönlü Allah'a yaklaştırır ve rahmetin gelmesine vesile olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- “Gözyaşlarıyla Allah’tan af dileyenler, rahmet bulur.” (Meryem 19:58)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: “Allah yolunda ağlayan kişinin kalbi temizlenir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gönül sıkıntısı ve gözyaşı, manevi arınmayı sağlar.
- Allah’ın rahmeti, samimi acılarla gelir.

Beyt 3
Orijinal:
Bir lahza olursun rûşen bir dem yürürsün perîşân
Âlemlere nâm u nişân derde esîr dermândesin

Günümüz Türkçesi:
Bir an aydınlık olursun, bir an perişan yürürsün.
Âlemlere nam salmış, derde esir ve dermânsın.

Açıklama:
Yunus, mürşidin veya gönül sahibinin hâllerini anlatır; bazen yüksek bir farkındalıkta, bazen sıkıntı ve esarette olur. Bu hâl, tasavvuf yolunun iniş çıkışlarını gösterir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- “Allah kullarını denemek için sıkıntıya uğratır ve sonra nimet verir.” (Bakara 2:155)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: “Allah’ın kullarına verdiği sıkıntılar, kalplerini olgunlaştırır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolculuk inişli çıkışlıdır.
- Zorluk ve sıkıntılar, gönlü olgunlaştırır.

Beyt 4
Orijinal:
Bir dem âbid bir dem zâhid bir dem âsî bir dem mutî’
Bir dem gelir ki ey gönül ne dînde ne îmândasın

Günümüz Türkçesi:
Bir an ibadet eden, bir an zahit;
Bir an asi, bir an itaatkâr olursun.
Bir an gelir ki, ey gönül, ne dindensin ne imanlı.

Açıklama:
Yunus, insanın hâl değişikliklerini ve zaman zaman dinde ve imanda istikrarsız olmasını anlatır. Bu hâller, kalbin olgunlaşma sürecinde görülür.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "İman ve amelde dalgalanmak, insanın sınavının bir parçasıdır." (Nisa 4:143)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kalp bazen imanla dolu, bazen boş olabilir; sabır gerekir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi olgunluk zamanla gelir; hâl değişiklikleri doğaldır.
- Sabır ve istikrar, gönül yolculuğunun temelidir.

Beyt 5
Orijinal:
Aşk başımdan aşıcağız mevc vuruban taşıcağız
Bir dem gelir ki ey gönül mescid ile Kur'ân'dasın

Günümüz Türkçesi:
Aşkın etkisi başımı aşacak,
Mevcudu (varlığı) taşımaya çalışacağım.
Bir an gelir ki, ey gönül, mescid ve Kur'ân ile meşgulsün.

Açıklama:
Yunus, aşkın gücüyle insanın kendini aşmasını ve Allah'a yönelmesini ifade eder. Gönül, ibadet ve Kur'an ile meşgul oldukça gerçek huzuru bulur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Kalpler O'na yönelince huzur bulur." (Ra'd 13:28)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kalbi Allah ile meşgul olan kişi, dünya meşguliyetlerinden kurtulur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk ve ibadet, gönlü Allah'a yaklaştırır.
- Kur'an ve mescid, manevi huzurun kaynağıdır.

Beyt 6
Orijinal:
Kayseri Tebriz ü Sivas Nahcuvan u Maraş Şirâz
Gönül sana Bağdâd yakın âlemlerde dîvândasın

Günümüz Türkçesi:
Kayseri, Tebriz, Sivas, Nahcuvan, Maraş, Şiraz;
Gönül için Bağdat bile yakındır, çünkü sen âlemlerde meşgulsün.

Açıklama:
Yunus, gönlün maneviyatla meşgul olduğunda, mesafelerin ve dünya engellerinin önemsiz olduğunu belirtir. Gönül, Allah'a yakınlıkla her yerde huzur bulur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- “Allah’a yakın olan, O’nun izniyle her yerde huzur bulur.” (Bakara 2:115)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: “Kalbi Allah ile dolu olan, dünyanın hiçbir yeri onu eksik kılmaz.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi bağlılık, fiziksel mesafeleri anlamsız kılar.
- Gönül, Allah’a yönelirse her yerde huzur bulur.

Beyt 7
Orijinal:
Yûnus imdi tapdır hemîn akıtma gözünün nemin
Eğer bugün eğer yarın çün Hakk için kurbândasın

Günümüz Türkçesi:
Yunus, şimdi sabret ve gözyaşını dökme;
Bugün de yarın da, eğer Allah için fedakârlık yapıyorsan.

Açıklama:
Yunus, sabrı ve Allah yolunda fedakârlığı öğütler. Gözyaşı ve sıkıntı, Allah uğruna olduğunda kıymetlidir ve manevi olgunluğu artırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- “Sabredenler kurtuluşa ereceklerdir.” (Bakara 2:155-157)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: “Allah yolunda sabır gösteren, iki kat mükafat görür.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sabır, Allah yolunda fedakârlığın temelidir.
- Manevi olgunluk, sıkıntılara sabretmekle elde edilir.

---

165. Şiir – Tasavvufî Şerh

Beyt 1
Orijinal:
Eğer aşkı seversen cân olasın
Gönüller tahtına sultân olasın

Günümüz Türkçesi:
Eğer aşkı seversen gerçek canlılık kazanırsın,
Gönüllerin tahtında sultan olursun.

Açıklama:
Yunus, Allah aşkını ve ilahi sevgiyi benimseyenlerin ruhen ve kalben yükseldiğini ifade eder. Aşk, insanı olgunlaştırır ve gönüllerde söz sahibi yapar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'ı ve Resulünü sevenler, kalplerinde gerçek huzur bulurlar." (Tevbe 9:119)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kalbinde Allah sevgisi olan kişi, gerçek canlılığa ulaşır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk, insanı yüceltir ve gönüllere hükmetme kudreti verir.
- Aşk, ruhun dirilmesidir.

Beyt 2
Orijinal:
Seversen dünyayı mihnet bulasın
Niçe bir eskiye hasretlenesin

Günümüz Türkçesi:
Eğer dünyayı seversen, sıkıntı ve acı bulursun,
Ve eski, hakiki değerlere hasret kalırsın.

Açıklama:
Yunus, dünyanın faniliğini ve geçici zevklerinin insanı mutsuz ettiğini ifade eder. Hakiki huzur, dünya sevgisinden uzaklaşmakla bulunur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Dünya hayatı, aldatıcı bir zevkten ibarettir." (Al-i İmran 3:185)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Dünyaya düşkün olan, ahiretten mahrum kalır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya sevgisi sıkıntı ve hasrete yol açar.
- Hakiki huzur, maneviyatta ve ahirette bulunur.

Beyt 3
Orijinal:
Cihân köhne-sarâydır sen beğisin
Niçe bir eskiye hasretlenesin

Günümüz Türkçesi:
Dünya eski ve harap bir saraydır, sen onu beğeniyorsun;
Oysa hakiki değerli şeylere hasret kalırsın.

Açıklama:
Yunus, dünyanın geçici ve boş olduğunu hatırlatır. İnsan, geçici şeylere bağlanınca hakikate ulaşamaz ve gerçek değere hasret kalır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- “Dünya hayatı oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir.” (Ankebut 29:64)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: “Dünya, mümin için bir sınav yeridir, kalıcı değil.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Geçici dünya, insanı hakikatten uzaklaştırır.
- Manevi haz ve hakiki değerler, kalıcı huzuru sağlar.

Beyt 4
Orijinal:
Ağudur bal değil dünyâ murâdı
Niçe bir ağuya parmak banasın

Günümüz Türkçesi:
Dünya bal değil, acı bir ağudur;
Ona dokunmaya kalkarsan yanarsın.

Açıklama:
Yunus, dünyanın cazibesine kapılanların acı çekeceğini ifade eder. Dünya geçici ve aldatıcıdır, gerçek tatlılık ilahi sevgidedir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- “Dünya hayatı aldatıcıdır, ahiret ise kalıcıdır.” (Al-i İmran 3:185)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: “Dünya, mümin için bir zehir, kim Allah yolunda tutunursa ona şifa olur.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya sevgisi, manevi acıya yol açar.
- Gerçek mutluluk, Allah aşkında bulunur.

Beyt 5
Orijinal:
Kanatsız kuşlayın kaldın yabanda
Kanatlı kuşlara kanda eresin

Günümüz Türkçesi:
Kanatsız kuşlarla kaldın, yabanda mahsur oldun;
Kanatlı kuşlarla birlikte uçarsan hedefe ulaşırsın.

Açıklama:
Yunus, yalnız ve güçsüz kalmanın, doğru yolda rehbersiz kalmak olduğunu ifade eder. Manevi yolculukta rehber ve erenlerle birlikte olmak önemlidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- “İyi dostlar, insanı doğru yola yönlendirir.” (Kasas 28:56)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: “İyi arkadaş, insanın imanını güçlendirir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi rehberler ve dostlar, doğru yolda ilerlemeyi sağlar.
- Yalnız kalmak, yolculukta zorluk getirir.

Beyt 6
Orijinal:
Diken olma gül ol eren yolunda
Diken olur isen oda yanasın

Günümüz Türkçesi:
Erenlerin yolunda diken olma, gül ol;
Diken olursan, kendin de yanarsın.

Açıklama:
Yunus, insanın sevgide ve yolculukta zararlı değil, faydalı olması gerektiğini söyler. Manevi yolda olumsuz ve zarar verici hâller zarar getirir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "İyilik yapan, kötülükten sakınan kazanır." (Mümin 40:55)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Mümin, hem kendine hem başkasına zarar vermez."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yol, nezaket ve iyilikle yürünmelidir.
- Zararlı hâller, hem kendine hem başkasına acı verir.

Beyt 7
Orijinal:
Niyâz için buyurdu Hak namâzı
Niyâzdan vay sana gâfil olasın

Günümüz Türkçesi:
Allah, niyaz için namazı emretti;
Niyazda gaflet eden kişi zarar görür.

Açıklama:
Yunus, ibadetin önemini ve gaflete düşmenin tehlikesini hatırlatır. Namaz, insanı Allah'a yakınlaştırır ve niyazın aracıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Namazı dosdoğru kılın, Allah'a yönelin." (Bakara 2:43)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Namaz, müminin mirasıdır; gaflete düşmek onu kaybettirir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İbadet, Allah'a yönelmenin temel yoludur.
- Gaflet, manevi kayba yol açar.

Beyt 8
Orijinal:
Sana erden asâ gerek bu yolda
Dayanırsan asâya dayanasın

Günümüz Türkçesi:
Bu yolda sana erenlerin rehberliği gerekir;
Dayanırsan, onların öğüt ve yardımına güvenebilirsin.

Açıklama:
Yunus, manevi yolda rehberliğin önemini vurgular. Erenler, gönül yolculuğunda ışık ve dayanak sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "İyi öğretmen ve rehberler, insanı doğru yola yönlendirir." (Nahl 16:43)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Rehbersiz yol alan, sapmaya mahkûmdur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolculukta rehber ve öğüt almak gerekir.
- Erenlerden ve ermişlerden faydalanmak önemlidir.

Beyt 9
Orijinal:
Erenler nefesin asâ idin sen
Eğer nefsine uyarsan fenâsın

Günümüz Türkçesi:
Erenler, senin dayanağın ve rehberin olmuştur;
Ama nefsine uyarsan, yok olursun.

Açıklama:
Yunus, nefse uymanın insanı yok edeceğini ve rehbersiz kalacağını vurgular. Nefse karşı sabır, maneviyatın temelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Nefsin kötülüğüne karşı koy; sabredenler kurtuluşa erer." (Şems 91:9-10)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kim nefse uyarsa, hüsrana uğrar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefse uymak, manevi yıkıma yol açar.

- Erenlerin öğüt ve rehberliği, nefse karşı korunmadır.

Beyt 10
Orijinal:
İbâdetler başıdır terk-i dünyâ
Eğer sen ana inanasın

Günümüz Türkçesi:
İbadetlerin başı, dünyayı terk etmektir;
Eğer buna inanırsan, kurtuluşa erersin.

Açıklama:
Yunus, ibadetin temelinin dünya sevgisinden vazgeçmek olduğunu ifade eder. Manevi yolculukta dünya bağlılığı engeldir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Dünya hayatı oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir." (Ankebut 29:64)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Dünya sevgisi, Allah'a kulluğun önündeki engeldir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya sevgisi terk edilmeli, ibadet ve Allah sevgisi öncelik olmalıdır.

Beyt 11
Orijinal:
Atan anan hakı yitirdin ise
Yeşil donlar giyesin donanasın

Günümüz Türkçesi:
Eğer anne-babanın hakkını kaybettin,
Yeşil elbiseler giyip gösteriş yaparak kendini kandırırsın.

Açıklama:
Yunus, dünyevi gösteriş ve makam peşinde koşmanın manevi kayıplara yol açacağını belirtir. Hak ve adalet, öncelikli olmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Anne-babaya iyilik et, onları üzme." (İsra 17:23)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Anne-baba hakkını ihlal eden kişi, dünyada ve ahirette zarar görür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Anne-baba hakkını gözetmek, manevi sorumluluktur.
- Gösteriş ve dünya tutkusu, hak ihlalini maskeleyemez.

Beyt 12
Orijinal:
Eğer komşu hakkı boynunda ise
Cehennem'de yarın bâkî kalasın

Günümüz Türkçesi:
Eğer komşu hakkını gözetmezsen,
Cehennem'de azabın devam eder.

Açıklama:
Yunus, sosyal sorumluluk ve hak kavramını vurgular. Komşu ve insan haklarını ihmal etmek, manevi zarara yol açar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Komşuya hakkını ver." (Nisa 4:36)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Komşusunun hakkını gözetmeyen, Allah katında sorumlu olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Sosyal ve komşuluk hakları, iman sorumluluğunun bir parçasıdır.
- Hak ihlali, ahirette ceza getirir.

Beyt 13
Orijinal:
Yûnus bu sözleri erenden aldı
Sana dahi gerek ise alasın

Günümüz Türkçesi:
Yunus, bu sözleri erenlerden aldı;
Eğer sen de ihtiyaç duyarsan, ondan alabilirsin.

Açıklama:
Yunus, maneviyat yolunda rehberlik ve erenlerden öğüt almanın önemini belirtir. İlham ve bilgi, deneyimli kişilerden alınmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Bilgi ve hikmet, Allah'tan gelir ve iyi kullara ulaşır." (Bakara 2:269)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Manevi rehberlerden öğrenmek, yolun aydınlanmasıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi rehberlerden ve erenlerden öğüt almak gerekir.
- Tecrübeli kişiler, yol gösterici olurlar.

Beyt 14
Orijinal:
Gönüle gireni gönendi derler
Gönüle sen de gir kim gönenesin

Günümüz Türkçesi:
Kalbe gireni gönül sahibi derler;
Sen de kalbe gir, ki gönül sahibi olasın.

Açıklama:
Yunus, gerçek gönül sahibi olmanın, insanlarla ve Allah ile ilişkide derinlik ve samimiyet gerektirdiğini anlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Kalpleri Allah'a yönelenler, gerçek gönül sahipleridir." (Hucurat 49:13)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Gönül, Allah'la ve insanlarla olan samimiyetle büyür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek gönül sahipliği, samimiyet ve derin manevi bağ ile mümkündür.
- Kalbe girerek başkalarına ve Allah'a yakınlık sağlamak önemlidir.

---

166. Şiir – Tasavvufî Şerh

Beyt 1
Orijinal:
Ey dost seni sevelden aklım gitdi kaldım ben
Pınarları terk edip denizlere daldım ben

Günümüz Türkçesi:
Ey dost, seni sevenlerden aklımı yitirdim, kaldım;
Pınarları bıraktım, denizlere daldım.

Açıklama:
Yunus, ilahi aşka yönelen gönül sahibinin dünyevi sınırlamaları bırakıp sonsuz ilahi hakikate daldığını ifade eder. Pınarlar küçük, denizler büyük maneviyatı temsil eder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Kalpler Allah'a yönelince huzur bulur." (Ra'd 13:28)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kim Allah yolunda kalbini yoğunlaştırırsa, dünya onun için dar gelir, ahiret onun için geniş olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk, insanı dünyevi bağlardan özgürleştirir.
- Hakikate yönelen gönül, sınır tanımaz.

Beyt 2
Orijinal:
Bir zerre aşkın odı kaynadır denizleri
Düşdüm aşkın oduna tutuşuban yandım ben

Günümüz Türkçesi:
Aşkın tini bile denizleri kaynatır;
Aşkın ateşine düşüp yandım.

Açıklama:
Yunus, ilahi aşkın gücünü ve etkisini anlatır. Küçük bir aşk zerresi bile gönlü sarsar, insanı tamamen değiştirir ve yüceltir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'ı sevenler, kalpleriyle O'na yakın olurlar." (Maide 5:54)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Allah'ı sevenin kalbi O'nunla dolar, dünya değerleri önemsizleşir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk, gönlü dönüştürür ve insanı olgunlaştırır.
- Küçük bir sevgi zerresi bile büyük manevi etkiler yaratır.

Beyt 3
Orijinal:
Ol cânda ki aşk ola anda gussa olmaya
Bu aşk bana gelelden gussam gitdi güldüm ben

Günümüz Türkçesi:
O can ki aşkla dolu ise, onda öfke olmaz;
Bu aşk bana geldi, öfke gitti, sevinç kaldı.

Açıklama:
Yunus, gerçek aşkın kalpte öfke ve nefreti yok ettiğini, yerini huzur ve sevince bıraktığını belirtir. İlahi aşk, insanı olgunlaştırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'ın sevgisine erişen kalpler, hiddet ve nefretten arınır." (Furkan 25:63)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kalbinde Allah sevgisi olanın öfkesi azalır, sabrı artar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk, öfke ve nefreti yok eder.

- Manevi aşk, mutluluk ve sabrı getirir.

Beyt 4
Orijinal:
Bülbül de âşık olmuş kızıl gülün yüzüne
Gördüm erenler yüzün hezâr destân oldum ben

Günümüz Türkçesi:
Bülbül bile kızıl gülün güzelliğine âşık oldu;
Ben de erenlerin yüzünü gördüm, binlerce destan oldum.

Açıklama:
Yunus, ilahi güzelliğe olan aşkı bülbül örneğiyle gösterir. Erenlerin yüzü ilahi güzellikten nasip almış olup, Yunus da bu aşk ve hayranlıkla ruhen yücelmiştir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Güzel olan her şey Allah'ın eseridir; O'na yönelen hayranlık duyar." (Şura 42:5)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Gönlünü Allah'a yönelten, O'nun güzelliklerini her yerde görür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi güzellik ve erenlerin fazileti, gönlü aşkla doldurur.
- Manevi hayranlık, ruhu yüceltir.

Beyt 5
Orijinal:
Bu aşkı bana verdin ben n'iderem kendözüm
İçim dışım nûr doldu dosta âşık oldum ben

Günümüz Türkçesi:
Bu aşkı bana verdin, ben ne yapayım?
İçim ve dışım nurlandı, dostuna âşık oldum.

Açıklama:
Yunus, ilahi aşkın insanı tamamen sarıp, kalp ve ruhu nurlandırdığını ifade eder. Aşk, insanı dönüştürür ve Allah'a yakınlaştırır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'a aşkla yönelenler, kalpleri nurlanır." (Nur 24:35)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Allah'ı sevenin kalbi, O'nun sevgisiyle dolar."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk, insanın içini ve dışını aydınlatır.

- Aşık olan, Allah'a ve dostuna yönelir.

Beyt 6
Orijinal:
Sımasan pûtun nefsin abes kamu tâatin
Onu sımağa çâre hele şimdi buldum ben

Günümüz Türkçesi:
Nefsin putuna tapıp boş işlerle uğraşma;
Şimdi onun çâresini buldum.

Açıklama:
Yunus, nefsin ve boş arzuların putlaştırılmasını eleştirir. Gerçek çare, Allah yolunda nefsin terbiye edilmesidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Nefsini terbiye edenler kurtuluşa erer." (Şems 91:9-10)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Nefse uymayan, Allah'a yakın olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefis putlaştırılmamalıdır.
- Manevi kurtuluş, nefsi terbiye etmekle mümkündür.

Beyt 7
Orijinal:
Dünyâ cefâsın almak sonucu vefâ imiş
Cefâyı verübenin seni satın aldım ben

Günümüz Türkçesi:
Dünyanın sıkıntısı, sonunda sadakatmiş;
Acıyı verenin sevgisiyle seni kazandım.

Açıklama:
Yunus, dünya sıkıntılarının ve manevi çilelerin insanı olgunlaştırdığını ve Allah sevgisine yönelttiğini anlatır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Sıkıntı ve musibet sabır ve iman ile aşılır." (Bakara 2:155)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Allah yolunda çekilen sıkıntı, sevap ve olgunluk getirir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya sıkıntıları, Allah sevgisine vesile olur.
- Manevi olgunluk, çile ve sabırla kazanılır.

Beyt 8
Orijinal:
Bir kuru ağaç idim yol üzre düşmüş idim
Bir bana nazar kıldı tâze cüvân oldum ben

Günümüz Türkçesi:
Bir kuru ağaç gibiydim, yolda düşmüş haldeydim;
Bana bir bakış (Allah aşkı), beni taze genç kıldı.

Açıklama:
Yunus, ilahi aşkın ruhu nasıl dirilttiğini ve can verdiğini ifade eder. İnsan, Allah sevgisiyle yeniden hayat bulur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah, ölüleri diriltir, kalpleri aydınlatır." (Rad 13:28)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Allah'a yönelen gönül, yeniden hayat bulur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk, ruhu canlandırır.
- Allah'ın bakışı, gönle hayat verir.

Beyt 9
Orijinal:
Yûnus sen âşık isen adını miskîn kogıl
Cümlesinden ihtiyâr miskînlikde buldum ben

Günümüz Türkçesi:
Yunus, eğer sen aşık isen, adını mütevazı koy;
Her şeyde, olgun mütevazılıkta buldum ben.

Açıklama:
Yunus, aşkın ve maneviyatın alçakgönüllülükle yürütülmesi gerektiğini ifade eder. Gerçek aşk ve bilgelik, mütevazılıkla tamamlanır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Alçakgönüllü olanlar, Allah'ın sevgisini kazanır." (Furkan 25:63)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Müminin alçakgönüllülüğü, onu yüceltir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi olgunluk alçakgönüllülükle mümkündür.
- Gerçek aşk, tevazu ile uyum içindedir.

---

167. Şiir – Tasavvufî Şerh

Beyt 1
Orijinal:
Ol vaktin bir olasın ayrılıkdan kalasın
Cânsız gel bu kapıya bâkî dirlik bulasın

Günümüz Türkçesi:
O an gel ki, ayrılıktan kurtulmuş olasın;
Ruhsuz bile gelsen, bu kapıda kalıcı huzur bulasın.

Açıklama:
Yunus burada, ilahi aşk yolunda insanın ayrılık ve fâniliği aşması gerektiğini ifade eder. Her ne kadar dünya ve benlik ayrılığı yorsa da, sabır ve teslimiyetle kalıcı huzur bulunur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "İman edip sabredenler, kurtuluşa ererler." (Bakara 2:155-157)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Sabredenin mükâfatı büyüktür; sıkıntıdan sonra mutluluk gelir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi olgunluk, ayrılığı ve fâniliği aşmakla mümkündür.
- Sabır ve teslimiyet, kalıcı huzura götürür.

Beyt 2
Orijinal:
Cân tuta gelir isen cânım vardır der isen
Cân şumâr eder isen küllî sağıncılasın

Günümüz Türkçesi:
Eğer canını tutmak istersen, benim canım vardır demelisin;
Eğer canı hesaplarsan, her şeyde sağlıklı olursun.

Açıklama:
Yunus, maneviyat yolunda gönül birliği ve Allah'a yönelmenin önemini vurgular. Canı doğru ölçmek, nefsin ve benliğin kontrolünü sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah yolunda canını veren, gerçek hayatı bulur." (Ali İmran 3:169)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kalbini Allah'a teslim eden, huzur bulur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolda benliği ölçmek ve Allah'a yönelmek önemlidir.
- Can, Allah sevgisiyle değer kazanır.

Beyt 3
Orijinal:
Bunda ne sağınç şumâr yâ bunda kim kalır var
Çün böyle düşdü sefer gerek yolda olasın

Günümüz Türkçesi:
Burada ne mutluluk sayılır ne kim vardır kalıcı;
Çünkü böyle bir yolculukta, her zaman yolda olmalısın.

Açıklama:
Yunus, maneviyat yolunda sürekli gayret ve yolculuk gereğini hatırlatır. Hiçbir durum ve nimet kalıcı değildir; insan sürekli Allah'a yönelmelidir.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah yolunda gayret edenler, daima yücelir." (Muhammed 47:7)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Mümin, yolculukta sabırlı ve sebatlı olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolculuk süreklilik ister.
- Kalıcı olan Allah yoludur, dünyaya bağlanmak geçici hazdır.

Beyt 4
Orijinal:
Derd ile gelmeyince dermâna ermeyesin
Bir cân yolda kor isen yüz bin cânı bulasın

Günümüz Türkçesi:
Sıkıntı ve dertle gelmezsen, şifa bulamazsın;
Ama bir canı yolda korursan, yüz bin can kazanırsın.

Açıklama:
Yunus, çile ve sıkıntının maneviyat yolunda şifa ve olgunlaşma aracı olduğunu vurgular. Sabır ve gayretle diğerlerini de kazanmak mümkün olur.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Sabredenler, Allah tarafından ödüllendirilir." (Bakara 2:155)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Zorluk ve sıkıntıya sabreden, gönülleri kazanır ve Allah'a yakın olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Çile ve sıkıntı, manevi olgunluğun anahtarıdır.

- Başkalarına fayda sağlamak için gayret gerekir.

Beyt 5
Orijinal:
Kalma fânî sağınca kasd eyle bâkî gence
Yüz bin cihânda bâtın hazînesin bulasın

Günümüz Türkçesi:
Fani olan dünyaya takılma, kalıcı olan gence yönel;
Böylece yüz bin alemde gizli hazineni bulursun.

Açıklama:
Yunus, dünya fani, gerçek değer olan maneviyatın kalıcı olduğunu hatırlatır. Hakikate yönelen, gizli hazineleri keşfeder.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Ahiret, dünya hayatından daha hayırlıdır." (A'la 87:16-17)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Manevi hazine, dünya malından üstündür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Fani dünyaya bağlanmamak gerekir.
- Hakikate yönelen, kalıcı ve gizli nimetleri bulur.

Beyt 6
Orijinal:
Tadarsan aşk tadından geçesin zâhir dînden
Ayrılığın odundan ol vakit kurtulasın

Günümüz Türkçesi:
Aşkın tadına bakarsan, dışarıdaki dini ritüelleri aşarsın;
Ayrılık ateşinden kurtulursun.

Açıklama:
Yunus, hakiki aşkın, görünüşteki ibadet ve şekillerin ötesinde olduğunu vurgular. Aşk, gönlü saf ve kurtuluşa götüren bir araçtır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'ı gönülden sevenler, O'na yaklaşır." (Fetih 48:29)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kalpten yapılan ibadet, en değerlisidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakiki aşk, ibadetlerin ruhudur.
- Aşk, manevi kurtuluşu sağlar.

Beyt 7
Orijinal:
Yavu vargıl bu yolda her bir türlü menzilde
Cümle söylenen dilde gerek unudulasın

Günümüz Türkçesi:
Bu yolda her türlü menzilde uyanık ol;
Söylenen sözleri bir kenara bırakmayı bilmelisin.

Açıklama:
Yunus, manevi yolculukta dış etkilere ve boş sözlere kapılmamak gerektiğini hatırlatır. İnsan, hakikate odaklanmalıdır.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Gaflete kapılmayın, aklınızı kullanın." (Hicr 15:9)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Mümin, sözleri ve davranışlarıyla hakikate yönelir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolda dikkat ve odaklanma şarttır.
- Boş söz ve etkilere kapılmamak gerekir.

Beyt 8
Orijinal:
Ey Yûnus kanı aklın gensizin söyler dilin
Pâyânı yok bu yolun sen kanda dolanasın

Günümüz Türkçesi:
Ey Yunus, aklın ve dilin, kanla yani çabayla söyler;
Bu yolun sonu yoktur, sen çaba içinde dolaşacaksın.

Açıklama:
Yunus, maneviyat yolculuğunun sonsuz olduğunu ve sürekli gayret gerektirdiğini ifade eder. Yolculukta çaba ve gayret, insanın ilerlemesini sağlar.

Kuranı Kerim ve Sünnet:

- "Allah yolunda gayret edenler, hiç eksilmez." (Muhammed 47:7)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Mümin, yolculukta sabırlı olmalıdır; çabası sürekli olmalıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolculukta gayret ve sabır kesintisiz olmalıdır.
- Yolun sonu yoktur, sürekli ilerlemek gerekir.

---

168. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Ayırma beni senden yaradan / Düşüp ölürüm ben bu yaradan

Günümüz Türkçesi:

Beni Senden ayırma ey Yaradan; bu ayrılık yarasına düşer ölürüm.

Açıklama:

Yunus burada Allah'a yalvarır: "Ayrılık ölüm gibidir." Tasavvufta **en büyük azap, kulun Allah'tan uzak düşmesidir**. Hak sevgisi öyle derindir ki ayrılığın acısı mecazen "yaradır".

Kur'ân ve Sünnet:

"Kim Allah'a yönelirse O da ona yaklaşır." (Kâf 16)
Kulun Allah sevgisine tutunması sünnet ve zikrin özüdür.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

En büyük bağ sıddıkî sadakat bağıdır; Hak'tan kopmayan huzur bulur.

---

2. Beyit

Orijinal:

Öldüğüm için gussa mı yerem / Ala cânımı yine yaradan

Günümüz Türkçesi:

Ölmekten dolayı üzüntü duyar mıyım? Canımı alan yine Yaradan'dır.

Açıklama:

Ölüm yokluk değildir; dostla buluşmanın kapısıdır. Hak aşığı ölümü korku değil **vuslat** bilir.

Kur'ân ve Sünnet:

"Her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmrân 185)
Peygamberimiz "Mü'minin hediyesi ölümüdür" buyurur.

Ders:

Hak aşıklarının ölümü korku değil kavuşmadır.

---

3. Beyit

Orijinal:

Öldü diyeler kaydım yiyeler / Bir kuş oluban çıkam aradan

Günümüz Türkçesi:

'Yunus öldü' diye söyler, feryat ederler; fakat ben bir kuş olup beden kafesinden çıkarım.

Açıklama:

Ruh bedenden ayrılınca sanki kuş gibi özgürleşir. Bu, tasavvufta **seyr-i uhrevî**nin sembolüdür.

Kur'ân ve Sünnet:

"Ruh Rabbimin emrindendir." (İsrâ 85)

Ders:

İnsan ruh olduğunu hatırlamalı; ölüm hakikî özgürlüktür.

---

4. Beyit

Orijinal:

Ağlama derim şol gözlerime / Kan yaş akıdır ağ u karadan

Günümüz Türkçesi:

Gözlerime 'ağlama' desem de beyazım ve siyahım için kanlı yaşlar dökülür.

Açıklama:

Aşık, kendi nefsine "sabret" der ama kalpteki aşk ateşi onu ağlatır. "Beyaz ve siyah" tüm hâlleri temsil eder: sevinç–keder, gece–gündüz.

Kur'ân ve Sünnet:

Yakup Peygamber'in Yusuf hasretiyle "gözlerinin ağarması" örneği (Yusuf 84).

Ders:

Hak yolunda gözyaşı rahmettir; gönlün temizlendiğinin işaretidir.

---

5. Beyit

Orijinal:

Yerler mi kodum göl eylemedik / Seller akıtdım her bir dereden

Günümüz Türkçesi:

Akıtmadığım gözyaşı yoktur; gözyaşlarım göl oldu, her dereden seller gibi aktı.

Açıklama:

Aşkın tecellisi gönülde derin bir yanışa dönüşür. Gözyaşı Hak ile kul arasında perdeyi aralayan bir feyizdir.

Kur'ân ve Sünnet:

"Onların gözlerinden yaşlar boşanır." (Mâide 83)

Ders:

Aşk gözyaşı, kalbi yıkayan manevi bir rahmettir.

---

6. Beyit

Orijinal:

Ben bir kul idim sen sultân idin / Düşdüm araya bilmem nereden

Günümüz Türkçesi:

Ben bir kul idim, sen sultandın; araya nasıl düştüğümü bilemem.

Açıklama:

Kul-Hâlik ilişkisindeki uçurumu hisseder. “Araya düşmek”, gaflete karışmak veya dünya perdesinin araya girmesidir.

Kur’ân ve Sünnet:

“Allah ganîdir, siz fakirsiniz.” (Muhammed 38)

Ders:

Kul aczini bilirse Allah’a yaklaşır.

---

7. Beyit

Orijinal:

Varam kul olam şeyh eşiğine / Abâ dikinem yüz bin pâreden

Günümüz Türkçesi:

Şeyhin eşiğine varayım, kul olayım; yüz bin parçadan aba (derviş hırkası) dikesem.

Açıklama:

Bu beyitte tevazu ve teslimiyet vardır. “Şeyh eşiği” mürşid terbiyesini; “aba dikmek” ise nefsi kırmayı sembolize eder.

Kur’ân ve Sünnet:

“Zikir ehline sorun.” (Nahl 43) → Mürşid kavramının kökünde bu vardır.

Ders:

Manevî yol, üstad terbiyesi ve teslimiyetten geçer.

---

8. Beyit

Orijinal:

Emrem Yûnus’un murâdı budur / Ere yârına çıka aradan

Günümüz Türkçesi:

Yunus’un arzusu budur: Eri (müridi) yârına (Allah’a) kavuşsun, aradaki perdeler kalksın.

Açıklama:

Şiirin özeti: insanı Allah'a ulaştıran her engelin kalkması. "Aradan çıkmak", fenâ hâlidir — kulun nefsinden sıyrılıp tamamen Hak ile olmasıdır.

Kur'ân ve Sünnet:

"Allah, müminlerle beraberdir." (Tevbe 40)

Ders:

Asıl hedef: perdeleri kaldırmak, nefsi aradan çekmek ve Hak ile olmak.

---

169. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Andan beri kim aşkın benimle yoldaş oldu
Rahmân yoluna beni göstermeğe baş oldu

Günümüz Türkçesi:

O andan beri, kim aşk ile benimle yoldaş oldu,
O beni Rahmân'ın yoluna yönlendirmeye başladı.

Açıklama:

Yunus, ilahi aşk yolunda gerçek yol arkadaşının Allah tarafından verildiğini ifade eder. Yoldaş, hem kalpteki aşkı hem de hakiki rehberi simgeler.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah, kendine yönelenleri doğru yola iletir." (En'am 6:71)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "Allah, kullarını doğru yola iletmek için kalplerine nur verir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolda yoldaş, Allah'ın takdiriyle gelir.
- İlahi aşk, doğru yolu gösterir.

---

2. Beyit

Orijinal:

Cânım üzere durdu Rahmân çerisin derdi
Şeytân ilini vurdu key yağmâ tarâş oldu

Günümüz Türkçesi:

Rabbim canımı korudu, derdi önledi;
Şeytanın planı bozuldu, keyfi kırıldı.

Açıklama:

Yunus, Allah'ın koruyucu ve engelleyici kudretini vurgular. Nefis ve şeytanın kötülük planları, Allah'ın iradesiyle boşa çıkar.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah, inanıp güvenenleri korur." (Âl-i İmrân 3:173)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Mü'min, Allah'a güvenirse şeytan ona zarar veremez."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi koruma inananın yanında olur.
- Nefis ve şeytanın tuzaklarına karşı güven Allah'a olmalıdır.

---

3. Beyit

Orijinal:

Aşk nefs iline akdı ne buldu ise yakdı
Kibir kal'asın yıkdı anda çok savaş oldu

Günümüz Türkçesi:

Aşk, nefsin egemenliğine aktı ve her şeyi yaktı;
Kibir kalelerini yıktı, büyük bir iç savaş yaşandı.

Açıklama:

Tasavvufta aşk, nefsin kibirli ve egolu yönlerini yakıp yok eder. İçsel mücadele (cihad-ı nefs) bu süreçte yoğun bir savaş gibidir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Rabbiniz nefsinizi arındırırsa kurtuluşa erersiniz." (Şems 91:9-10)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kibir, kalbi karartır; tevazu ise ruhu aydınlatır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk, nefsin kibirli yönlerini yıkar.
- İçsel savaş, ruhsal olgunlaşmanın bir gereğidir.

---

4. Beyit

Orijinal:

Dost yüzün ayân gördüm sır haberlerin sordum
Dedi gizli bilmezsin uş söyledim fâş oldu

Günümüz Türkçesi:

Dostun yüzünü açıkça gördüm, sırlarını sordum;
Ama gizli olanı bilemezsin, söyledim açığa çıktı.

Açıklama:

Gönülde aşk ve sırlar bazen açığa çıkar. Yunus, manevi sırların sadece Hak ile paylaşılacağını hatırlatır.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Kim Allah'a karşı samimi ise, O her şeyi bilir." (Tâhâ 20:7)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kalp sırlarını sadece Allah bilir; ifşa edilmemelidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi sırları korumak önemlidir.
- Aşk yolunda samimiyet ve gizlilik gerekir.

---

5. Beyit

Orijinal:

Nefs ili oldu harâb kibr ayaklarda türâb
Gitdi perde vü hicâb dost gözüme tuş oldu

Günümüz Türkçesi:

Nefis ülkesinde kibir harabe olmuş, ayaklar toz içinde;
Perde ve hicab kalktı, dostun yüzü gözüme ulaştı.

Açıklama:

Nefis terbiyesi sonucu kibrin yıkılması ve kalbin açılması, Hak ile yüzleşmeyi sağlar. "Dost" burada Allah veya Hakiki aşkın temsilcisidir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Alçakgönüllüler Allah'a yaklaşır." (Furkan 25:63)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kibir, insanı Allah'tan uzaklaştırır; tevazu O'na yaklaştırır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefis terbiyesiyle kibrin yıkılması gerekir.
- Hak dostu ancak alçakgönüllü gönüle görünür.

---

6. Beyit

Orijinal:

Aşk oldu elim benim gösterdi doğru yolum
Hakk'a şükür kim hâlim bayağıdan hoş oldu

Günümüz Türkçesi:

Elimde aşk oldu, bana doğru yol gösterdi;
Hakk'a şükür, durumum ortalama olmaktan yükseldi.

Açıklama:

Aşk, insanı sıradanlıktan çıkarıp Hak'a yöneltir. Bu, ruhsal yükseliş ve şükrün ifadesidir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah'a şükredenin mükâfatı büyüktür." (İbrahim 14:7)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kalbi Allah'a yönelenin durumu güzelleşir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk, kişiyi sıradanlıktan kurtarır.
- Şükür, ruhsal yükselişi destekler.

---

7. Beyit

Orijinal:

Anlar ki göz açdılar bu dünyâdan geçdiler
Bekâya ulaşdılar menzilleri Arş oldu

Günümüz Türkçesi:

Gözlerini açanlar, bu dünya üzerinden geçtiler;
Ahirete ulaştılar, menzilleri Arş kadar yüce oldu.

Açıklama:

Yunus, Hak yolunda ilerleyenlerin dünya aldatmacalarını aştığını ve ebedi menzile ulaştığını anlatır.

Kur'ân ve Sünnet:

- "İyilik yapanlar cennetle mükafatlandırılır." (Bakara 2:82)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Dünya, mü'min için bir tarladır, hasat ahirettedir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolunda dünya aldatmacaları geçicidir.
- Ebedi menzil, Allah'a ulaşmaktır.

---

8. Beyit

Orijinal:

Bunlar bunda kaldılar dünyâya aldandılar
Yalancılar oldular hep bunlar kolmaş oldu

Günümüz Türkçesi:

Bazıları dünyada kaldılar ve aldanıp saplandılar;
Hepsi yalan oldular, sahte ve kaybolan oldular.

Açıklama:

Dünya aldatmacasına kapılanlar, gerçek hakikati göremez ve manevi kayıp yaşar.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Dünya hayatı aldatıcıdır." (Âl-i İmrân 3:185)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Dünya mü'minin cehennemidir, kâfirin cennetidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünyaya aldanmamak gerekir.
- Hak yolunu seçen, manevi kayıplardan korunur.

---

9. Beyit

Orijinal:

Ölenler hâlin bilmez göz açıp öğün dermez
Miskîn Yûnus Emre'nin meğer bağrı baş oldu

Günümüz Türkçesi:

Ölenler hâlden habersizdir, övünmezler;
Miskin Yunus Emre'nin gönlü ise tam anlamıyla açılmıştır.

Açıklama:

Yunus, dünya ve ölümlerle ilgili bir farkındalık verir. Hak aşıkları dünyada ve ahirette bilgelik kazanır, gerçek övünç budur.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Mü'minler, Allah'a kullukta kendini bilendir." (Bakara 2:2)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Gerçek mü'min, alçakgönüllü ve kendini bilen kişidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Gerçek övünç, Allah yolunda kalbini açan ve tevazu gösterendir.
- Ölüm ve dünya geçicidir; hakiki değer, manevi gelişimdir.

---

170. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Hak'dan gelen şerbeti içdik elhamdülillâh
Şol kudret denizini geçdik elhamdülillâh

Günümüz Türkçesi:

Allah'tan gelen tatlı nimetleri tattık, hamdolsun;
O kudret denizini aştık, hamdolsun.

Açıklama:

Yunus burada manevi bir yolculuğu anlatır. "Şerbeti içmek", Allah'ın ihsan ettiği aşk ve ilahi nimetleri tatmak; "kudret denizi", manevi engelleri ve nefsin güçlüklerini aşmayı simgeler.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Rabbiniz size nimetlerini verdi; O'na şükredin." (Nahl 16:18)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "Şükür, nimeti artırır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolculukta Allah'ın ihsanını tatmak mutluluk kaynağıdır.
- Zorlukları aşan kul şükretmeyi bilir.

---

2. Beyit

Orijinal:

Şol karşıki dağları mîşeleri bâğları
Sağlık safâlık ile aşdık elhamdülillâh

Günümüz Türkçesi:

Karşıdaki dağları, taşları ve bağları
Sağlık ve huzur ile aştık, hamdolsun.

Açıklama:

Manevi yolculukta engelleri (dağlar, taşlar) aşmak, huzur ve kararlılıkla mümkündür. Yunus, Allah'a yönelenlerin engelleri aşacağını ifade eder.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Sabredenler kurtuluşa erer." (Bakara 2:153)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "Zorluklarla sabır gösteren kulun mükâfatı büyüktür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolda engeller sabır ve kararlılıkla aşılır.

- Allah'a yönelen gönül huzur bulur.

---

3. Beyit

Orijinal:

Kuru idik yaş olduk ayak idik baş olduk
Kanatlandık kuş olduk uçduk elhamdülillâh

Günümüz Türkçesi:

Başlangıçta kuru ve güçsüzdük;
Artık canlı ve güçlü olduk, kanatlandık, uçtuk, hamdolsun.

Açıklama:

Tasavvufta "kuru → yaş olmak" kalbin Allah aşkıyla canlanmasıdır. "Ayak → baş olmak" ise alçakgönüllülükten yüksek mertebelere yükselişi simgeler. "Kanatlanıp uçmak", ruhi özgürlüğü ifade eder.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah'ın nuruna yönelen, karanlıklardan aydınlığa çıkar." (Nûr 24:35)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Kalbi Allah sevgisiyle dolan, gerçek özgürlüğe kavuşur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi aşk kalbi canlandırır ve ruha özgürlük verir.
- Alçak gönüllülükten yükseliş mümkündür.

---

4. Beyit

Orijinal:

Vardığımız illere şol safâ gönüllere
Baba Tapduk mânâsın saçdık elhamdülillâh

Günümüz Türkçesi:

Ulaştığımız yerlere ve saf gönüllere
Baba Tapduk'un manasını yaydık, hamdolsun.

Açıklama:

Baba Tapduk, Yunus'un manevi rehberi veya tasavvuf yolunun sembolüdür. "Manayı saçmak", ilahi hikmeti ve aşkı paylaşmak demektir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "İlim, insanlara faydalı olacak şekilde yayılmalıdır." (Hadis-i Şerif)
- "Allah'ın yolunu gösteren bir kimse, hidayet ışığı olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi bilgi ve aşk paylaşımı kutsaldır.
- Saf gönüllere hakikati ulaştırmak erdemdir.

---

5. Beyit

Orijinal:

Beri gel barışalım yad isen bilişelim
Atımız eyerlendi eşdik elhamdülillâh

Günümüz Türkçesi:

Gel, barışalım; birbirimizi tanıyalım, anlaşılsın;
Atımız hazır, yol aldık, hamdolsun.

Açıklama:

Manevi yolculukta birlik ve dostluk önemlidir. "At eyerlemek", yola hazırlık ve kararlılığı ifade eder.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Müminler kardeştir; aralarındaki anlaşmazlığı giderin." (Hucurat 49:10)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "Müslüman, diğer müslümanın kardeşidir; onu korur ve destekler."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolculukta dostluk ve anlaşma esastır.
- Birlik, yolda ilerlemeyi kolaylaştırır.

---

6. Beyit

Orijinal:

İndik Rûm'u kışladık çok hayr u şer işledik
Uş bahâr geldi geri göçdük elhamdülillâh

Günümüz Türkçesi:

Rûm diyarına indik, kışladık; hem hayır hem şer işler gördük;
Bahar geldi, geri döndük, hamdolsun.

Açıklama:

Yunus, yolculuk metaforunu kullanır: hayır ve şer deneyimleriyle olgunlaşmak ve tekrar geri dönmek. Hayat, manevi bir seferdir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Her kim sabrederse, Allah ona büyük mükâfat verir." (Bakara 2:153)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "Hayır ve şer tecrübeleri mü'mini olgunlaştırır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Yolculuk manevi bir deneyimdir, hayır ve şer eşittir.
- Tecrübeler ruhu olgunlaştırır.

---

7. Beyit

Orijinal:

Dirildik pınar olduk irkildik ırmak olduk
Akdık denize dolduk taşdık elhamdülillâh

Günümüz Türkçesi:

Dirildik, pınar olduk, ırmak gibi akıp denize dolduk, taşdık, hamdolsun.

Açıklama:

Ruhun uyanışı ve aşkın yayılması, su metaforu ile ifade edilir. Bu, tasavvufta **aşkın taştığı, etrafa nur saçtığı** bir hâli gösterir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah'ın nurunu isteyen, tüm karanlıklardan çıkar." (Nûr 24:35)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: "İyilik ve sevgi yayılan gibi çoğalır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İlahi aşk ve marifet, yayılır ve çoğalır.
- Ruhun uyanışı, yaşamın kaynağıdır.

---

8. Beyit

Orijinal:

Tapduğ'un tapusunda kul olduk kapısında
Yûnus miskîn çiğ idik pişdik elhamdülillâh

Günümüz Türkçesi:

Baba Tapduk'un yolunda kul olduk; kapısında durduk;
Yunus miskin bir haldeydi, olgunlaştı, hamdolsun.

Açıklama:

Yunus, mürşidinin rehberliğinde olgunlaşmayı anlatır. “Çiğ → pişmek” manevi terbiyeyi simgeler; mürşid gözetiminde kemale ulaşmak.

Kur’ân ve Sünnet:

- “Allah’a yaklaşmak isteyen, sabır ve rehberlik ile olgunlaşır.” (Şûrâ 42:13)
- Hz. Peygamber (s.a.v): “Mürşid, Allah yolunda rehberdir; kul ona uyarak olgunlaşır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi olgunlaşma rehber eşliğinde olur.
- Sabır ve teslimiyet, aşk yolculuğunun anahtarıdır.

---

171. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Zinhâr gönül evinde tutma yavuz endîşe
Bireğiyçün kuyu kazan âkıbet kendi düşe

Günümüz Türkçesi:

Hiçbir zaman gönül evinde korku ve endişe tutma;
Kendi için kuyu kazarsan, sonunda kendin düşersin.

Açıklama:

Yunus, kalpte kötülük, endişe ve hırs beslemenin tehlikesini anlatır. Kötü niyetler, sonunda kişiye zarar verir.

Kur’ân ve Sünnet:

- “İyilik yapan iyilik bulur, kötülük yapan kötülükle karşılaşır.” (Hud 11:111)
- Hz. Peygamber (s.a.v) buyurur: “Kim başkasına zarar vermek için hazırlık yaparsa, Allah ona zarar verir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kalpte kötülük ve endişe beslememek gerekir.
- Kötü niyet, kişiyi kendine döner.

---

2. Beyit

Orijinal:

Nefsin beğenmeyeni ayruklara sanmagıl
Ayruklara sanırsan bilgil kim işin şaşa

Günümüz Türkçesi:

Nefsin hoşlanmadığını başkalarına yorma;
Başkasını suçlarsan, işin şaşar ve karışır.

Açıklama:

Yunus, nefsin etkilerini fark etmeyi ve sorumluluk almayı öğütler. Kendi eksiklerini başkasına yüklemek yanlıştır.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Kim bir günah işlerse kendi üzerine işler; başkasını suçlamasın." (Nisâ 4:111)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "Kendi hatalarını başkasına yükleyen kişi yanılır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsi tanımak ve sorumluluk almak erdemdir.
- Başkalarını suçlamak hatalıdır.

---

3. Beyit

Orijinal:

Kendine yaramazı bireğiye sanan ol
Adı müsülmân anın kendi benzer keşîşe

Günümüz Türkçesi:

Kendine faydasız olanı başkasına benzetme;
İslâm'ın adı altında, kişi kendine benzer olana dikkat etsin.

Açıklama:

Yunus, samimiyet ve doğruluk konusunu vurgular. Kişi, başkasına bakarak değil, kendi kalbini düzelterek değerlendirmeli.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Her nefis kendi yaptığından sorumludur." (Bakara 2:286)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "İnsanın ölçüsü kendi amelidir, başkasını yargılamak değil."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kendi hatalarını görüp düzeltmek önceliklidir.
- Başkalarını yargılamak, kişi için aldatıcıdır.

---

4. Beyit

Orijinal:

Komadığın nesneyi sunuban götürmegil
Komadığın götürmek düşüre yatlı işe

Günümüz Türkçesi:

Sahip olmadığın şeyi başkasına vermeye kalkma;
Vermeye çalışırsan, işini zorlaştırırsın.

Açıklama:

Yunus, aşırı fedakârlığın veya başkasına kendini zorlamanın yanlış olduğunu öğütler. Önce kendi durumunu bilmek gerekir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Kim elinde olmayanı vermeye kalkarsa zarar görür." (Hadis-i Şerif)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "Kendi imkânını bilmeden başkasına yüklenme."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kendi sınırlarını bilmek önemlidir.
- Mantıklı ve ölçülü davranmak erdemdir.

---

5. Beyit

Orijinal:

Bu dünyada üç kişi Hak dîdârın görmeye
Bir dikçi bir kovcu biri gammâzdır paşa

Günümüz Türkçesi:

Bu dünyada Allah'ı görebilecek üç kişi vardır:
Bir dikçi (düzgün iş yapan), bir kovcu (sabırlı ve azimli) ve biri de gizli fedakâr (paşa).

Açıklama:

Yunus, manevi yolda belirli karakter özelliklerini vurgular: doğruluk, sabır ve fedakârlık. Bunlar Allah'ı gören gönül yolcularının vasıflarıdır.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah yolunda sabredenler ve doğrular mükâfat bulur." (Ali İmran 3:146)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "İyi niyet ve fedakârlık, Allah'a yakınlıktır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah'ı görebilmek için doğruluk, sabır ve fedakârlık gerekir.
- Manevi vasıflar kişiyi Hak'a yaklaştırır.

---

6. Beyit

Orijinal:

Yûnus bu nasîhatı tutan yatlı olmaya
Bir niçe öğüt durur dinlesen başdan başa

Günümüz Türkçesi:

Yunus der ki, bu öğütleri tutan, hüsrana uğramaz;
Başından sonuna kadar dinlersen çokça öğüt kazanırsın.

Açıklama:

Öğütleri dinlemek ve uygulamak, manevi hayatın temelidir. Yunus, öğütlerin dikkatle alınmasını öğütler.

Kur'ân ve Sünnet:

- "İyilik ve nasihat, mü'minin yolunu aydınlatır." (Tevbe 9:71)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "Dinleyen ve amel eden kazanır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi öğütleri dikkatle dinlemek gerekir.
- Uygulamak, erdemin temelidir.

---

172. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Ey yârânlar ey kardaşlar korkaram ben ölem diye
Öldüğümü kayırmazam etdiğimi bulam diye

Günümüz Türkçesi:

Ey dostlar ve kardeşler, ölmekten korkuyorum;
Öldüğümde, yaptıklarımın cezasını bulurum diye endişe ediyorum.

Açıklama:

Yunus, ölümün hakikatiyle yüzleşir. Korkusu ölümün kendisi değil, yaptıklarının karşılığıdır. Hakikatte ârifler ölümden değil, amelsiz kalmaktan korkar.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmrân 3:185)
- "Kul, kıyamet günü amel defteriyle yüzleşecek." (İsrâ 17:13-14)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "Akıllı kişi nefsini hesaba çeken ve ölüm sonrası için çalışan kimsedir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ölümden değil, amelsizlikten korkmalıdır.
- Hesaba çekilme bilinci insanı olgunlaştırır.

---

2. Beyit

Orijinal:

Bir gün görünür gözüme aybım vurulur yüzüme
Endîşeden del'olmuşam n'idem ben ne kılam diye

Günümüz Türkçesi:

Bir gün gözümün önüne kusurlarım serilecek, yüzüme vurulacak;
Endişeden deli gibi oldum; ne yapayım, ne edeyim diye düşünüyorum.

Açıklama:

Yunus, muhasebe hâlini anlatır. Kişi kendi hatasını bu dünyada görebilirse, düzeltme fırsatına kavuşur. En büyük perde, kişinin kendi aybını görmemesidir.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Kıyamet günü gizledikleri ortaya çıkarılacaktır." (Târık 86:9)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "Mü'min kendi kusurunu dağ gibi görür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Kendi kusurunu görmek tevazunun kapısıdır.
- Hesap günü gelmeden önce nefis muhasebesi yapılmalıdır.

---

3. Beyit

Orijinal:

Eğer gerçek kul imişsem ona kulluk kıla idim
Ağlayaydım bu dünyada yarın anda gülem diye

Günümüz Türkçesi:

Eğer Allah'a gerçek kul olsaydım, O'na gereği gibi kulluk ederdim;
Bu dünyada ağlayıp pişman olsaydım ki, yarın orada güleyim diye.

Açıklama:

Dünya ağlama yeridir, âhiret gülme yeridir. Nefis burada eğlenmeyi ister, ruh ise ebedî mutluluk için çalışmayı. Yunus, gerçek kul olmanın kendini düzeltmekten geçtiğini anlatır.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Kim dünya hayatında sabrederse, ahirette gülecektir." (Tevbe 9:111 işareti)

- Hz. Peygamber (s.a.v): “Dünya mümin için bir zindandır, ahiret ise cennet.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Bu dünyada pişmanlık faydalıdır; ahirette pişmanlık fayda vermez.
- Gerçek kulluk, dünyada yapılan çaba ve gözyaşıyla olur.

---

4. Beyit

Orijinal:

Hemîn geldim bu dünyâya nefsime kulluk etmeğe
İyi amel işlemedim azâbdan kurtulam diye

Günümüz Türkçesi:

Sanki bu dünyaya nefse kulluk etmeye gelmişim gibi;
Hiç iyi amel işlemedim de azaptan nasıl kurtulayım diye düşünüyorum.

Açıklama:

Yunus nefse uymanın en büyük tehlike olduğunu söyler. Nefis insana dünyayı süslü gösterir. Kişi nefsiyle yaşamış, Rabbine değil kendine kul olmuş gibi hisseder.

Kur’ân-ı Kerim ve Sünnet:

- “Nefsini ilah edinen kişiyi gördün mü?” (Furkân 25:43)
- Hz. Peygamber (s.a.v): “Gerçek düşman, insanın kendi nefsidir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İnsan nefsine değil, Rabbine kul olmalıdır.
- Azaptan kurtuluş, iyi amel ve tövbe ile olur.

---

5. Beyit

Orijinal:

Ey bî-çâre miskîn Yûnus günâhın çok neyleyesin
Sığındım ol Allâh’ıma dedi hem afv kılam diye

Günümüz Türkçesi:

Ey biçare, zavallı Yunus! Günahın çok, ne yapabilirsin?
Ben de Allah’ıma sığındım; O da “Affedeyim” dedi.

Açıklama:

Yunus, acziyetini ve tövbesini dile getirir. Allah’a sığınmak tüm günahların ilacıdır. Kulun vazifesi tövbe etmek, Allah’ın vasfı affetmektir.

Kur’ân-ı Kerim ve Sünnet:

- “Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin. Allah bütün günahları affeder.” (Zümer 39:53)

- Hz. Peygamber (s.a.v): “Allah, tövbe eden kulunu çok sever.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Günah çok olsa bile ümitsizlik haramdır.
- Allah’ın rahmeti büyüktür, tövbe kapısı kapanmamıştır.
- Kulu kurtaran kendi ameli değil, Allah’ın rahmetidir.

---

173. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Hoşdur eğer yürür isem aşk oduna yana yana
Pes yanmadan nite olam çün aşk odu düşdü câna

Günümüz Türkçesi:

Güzel olur, eğer aşkın ateşiyle yanarak bu yolda yürürsem;
Bu ateşe dayanmazsam ne yaparım, çünkü aşkın odu kalbime düşmüştür.

Açıklama:

Yunus, tasavvufta aşkın (Allah sevgisinin) gönülde yakıcı bir ateş olduğunu ifade eder. Gerçek aşk, fedakârlık ve sabır ister.

Kur’ân-ı Kerim ve Sünnet:

- “Allah’ı çok sevenler, O’na kavuşmak için çekerler.” (Bakara 2:165)
- Hz. Peygamber (s.a.v): “Allah için çekilen sıkıntı cennet için bir mertebedir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk, sabır ve tahammül gerektirir.
- Gönül ateşi, manevi olgunluğun göstergesidir.

---

2. Beyit

Orijinal:

Cânım aşkın külhânıdır tartınmadan vur odunu
Kamış suyu şeker olur od bırağıcak külhâna

Günümüz Türkçesi:

Ruhum aşkın ateşinin bulunduğu ocaktır; tartmadan vur bu ateşi;
Su bile şeker olur, eğer ateş ocakta yanarsa.

Açıklama:

Yunus burada aşkın dönüştürücü gücünü anlatır. Kalp ateşi temizler ve olgunlaştırır, zahir olan şeyleri batın ile yoğurur.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'ın aşkı kalbi temizler ve olgunlaştırır." (İsrâ 17:9)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "Kalp saf olduğu zaman her şey güzelleşir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşk, kalbi olgunlaştırır ve ruhu tatlılaştırır.
- İçsel ateş, dönüşüm ve arınmanın sembolüdür.

---

3. Beyit

Orijinal:

Her nesne ki çiğ olıcak od olmayınca pişmez ol
Benim dirliğim çiğ idi aşk odu oldu bahâne

Günümüz Türkçesi:

Her şey olgunlaşır, ateşle pişirilmeden olgun olamaz;
Ben de hamdım, aşkın ateşiyle olgunlaştım.

Açıklama:

Tasavvufta insanın olgunlaşması, aşk ve sıkıntılarla gerçekleşir. Ateş burada Allah sevgisi ve manevi sınavdır.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Sizi deneyim için yarattık." (Mülk 67:2)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "Sıkıntıya sabreden, Allah'a yakın olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi olgunluk, sabır ve aşk ile gelir.
- Deneyimler ve imtihanlar insanı olgunlaştırır.

---

4. Beyit

Orijinal:

Bu işler tamâm olıcak halvet olur mâşûk ile
Mâşûk yüzün gören kişi gerek yana ve tükene

Günümüz Türkçesi:

Bu işler tamamlandığında, mâşûkla halvet olur;
Mâşûkun yüzünü gören kişi yanmalı ve tükenmelidir (fedakâr olmalıdır).

Açıklama:

Yunus, Allah sevgisinin gizli ve samimi bir yalnızlık (halvet) gerektirdiğini söyler. Gönül, mâşûka (Allah'a) vuslattan dolayı yanmalı, fedakâr olmalıdır.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Mü'minler Allah'ı anmakla kalbini ısındırır." (Zümer 39:23)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "Gizli ibadet, gönül ile Allah'a yaklaşmaktır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah aşkı sabır ve samimiyet gerektirir.
- Fedakârlık ve halvet, aşkın şartıdır.

---

5. Beyit

Orijinal:

Devlet durur ol kişiye yanar ise aşk oduna
Acı tütünü çıkıcak aydın olısar bu hâne

Günümüz Türkçesi:

Gerçek kuvvet, kişi aşkın ateşinde yanarsa ortaya çıkar;
Acı tütün gibi yanar ve gönül evi aydınlanır.

Açıklama:

Yunus, aşkın kişiyi olgunlaştırdığını, acının bile aydınlatıcı olduğunu belirtir. Bu, sabır ve tahammülün sembolüdür.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah yolunda çekilen sıkıntılar, kalbi temizler." (Tevbe 9:111)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "Sıkıntı sabırla birleşince rahmete dönüşür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Zorluklar manevi aydınlanmayı sağlar.
- Fedakârlık ve sabır, kalbi güçlendirir.

---

6. Beyit

Orijinal:

Ol dost ile pâzârımız fülân vaktdan beri değil
Sever idik mâşûkayı henüz gelmeden cihâna

Günümüz Türkçesi:

Bu dostla bizim yolculuğumuz uzun zamanlı değil;
Mâşûku sevdik, hâlâ dünyaya gelmeden önce.

Açıklama:

Yunus, aşkın dünyevi zaman ve mekânla sınırlı olmadığını, aşkın ezeli ve kudretli olduğunu ifade eder.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'ın sevgisi, zaman ve mekân ile sınırlı değildir." (Hadis-i Şerif)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "Müminlerin Allah'a aşkı, yaratılışın başlangıcından beri vardır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Allah aşkı ezeli ve sınırsızdır.
- Fedakârlık ve sevgi, manevi yolun temelidir.

---

7. Beyit

Orijinal:

Râzıyamki ol oda ben günde bin kez yanar isem
Gör niçe cân fedâ kılar şem'i önünde pervâne

Günümüz Türkçesi:

Bu odadan razıyım, ben günde bin kez yanayım;
Gör, nasıl canını feda eder pervâne, şam önünde.

Açıklama:

Yunus, insanın Allah aşkında kendini feda etmesini pervâne misali anlatır; aşk, fedakârlık ve kendini yok etmeyi gerektirir.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah yolunda canını verenler, gerçek kurtuluşa erer." (Âl-i İmrân 3:169)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "Mü'min, Allah aşkında kendini feda eder."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Aşkta fedakârlık esastır.
- Kendini yok etmek, manevi olgunluğun göstergesidir.

---

8. Beyit

Orijinal:

Aşka nice yanar isem dahi şîrîn gelir bana
Cânım fedâ olsun beni bu aşk oduna atana

Günümüz Türkçesi:

Ne kadar yanarsam yanayım, aşk bana tatlı gelir;
Ruhum feda olsun, beni bu aşk ateşine atan için.

Açıklama:

Yunus, aşkın tatlı acısını ve gönül fedaçılığını anlatır; sevgi ve teslimiyet, gerçek mutluluğun kaynağıdır.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah yolunda her sıkıntı, kul için bir tatlılıktır." (Bakara 2:155-157)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "Allah aşkıyla yanmak, kul için nimettir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi aşk, acıyı tatlı hale getirir.
- Teslimiyet ve fedakârlık, hakiki mutluluğun anahtarıdır.

---

9. Beyit

Orijinal:

Aşk sultânı Tapduk durur Yûnus gedâ bu kapıda
Gedâlara lutf eylemek hem kâidedir sultâna

Günümüz Türkçesi:

Aşkın padişahı Tapduk durur, Yunus onun kapısında bir hizmetkâr;
Hizmetkârlara lütuf göstermek, padişahın kaidesidir.

Açıklama:

Tapduk Emre, Yunus'un mürşidi ve aşkın padişahıdır. Yunus, mürşid kapısında tevazu ile hizmet eder ve bu tevazu, aşkın temel kuralıdır.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah yolunda tevazu ile hizmet edenler, Allah'a yaklaşır." (Fâtır 35:28)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "Kul, Allah'ın dostunun kapısında tevazu ile durursa, lütuf ona gelir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tevazu, aşkın ve hizmetin temelidir.
- Manevi yolculukta mürşide bağlılık ve hizmet esastır.

---

174. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Âşık oldum erene ermek ile
Hakk'ı buldum ben eri görmek ile

Günümüz Türkçesi:

Erenleri sevdim ve onlara ulaşmakla aşık oldum;
Allah'ı buldum, O'nun dostunu görmekle.

Açıklama:

Yunus burada velilere ve evliyâya ulaşmanın, Allah aşkına vesile olduğunu vurgular. Erenler, Allah'a giden yolda rehberdir ve onları görmek kalbe nur olur.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Kim Allah'a ve Resûlüne itaat ederse, Allah ona nur verir." (Ahzâb 33:36)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "Evliyâ, iman edenlerin yıldızlarıdır; onlara uyun ki doğru yolu bulasınız."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Velilere hürmet ve sevgide bulunmak, Allah'a yaklaşmanın vesilesidir.
- Manevi rehberlik, kalbin aydınlanmasına yardımcı olur.

---

2. Beyit

Orijinal:

Ere erdim erde buldum maksûdum
Bulamadım taşradan sormak ile

Günümüz Türkçesi:

Ere ulaştım, maksadı orada buldum;
Taşradan sormakla bu sonucu elde edemedim.

Açıklama:

Gerçek ilim ve hakikat, mürşid kapısında bulunur, yüzeysel bilgi ve dedikodu ile değil. Yunus, velilerden alinan hakikatin kıymetini anlatır.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'a ulaşmanın yolu velilere uymaktan geçer." (Hadis-i Şerif)
- "Gerçek ilim, Allah yolunda hizmet ve teslimiyetle elde edilir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikate ulaşmak için doğru rehberi seçmek şarttır.
- Dışarıdan sorup bilgi edinmek, kalbi hakikate erdirmez.

---

3. Beyit

Orijinal:

Ne yere bakdım ise er oturur
Gönlün aldım yüz yere sürmek ile

Günümüz Türkçesi:

Baktığım her yerde erenler oturur;
Onların rehberliğiyle gönlümü aldım ve saygıyla yere kapandım.

Açıklama:

Yunus, velilere hürmet ve tevazu göstermeyi öne çıkarır. Gönlünü ve saygısını ortaya koymak, hakikate açılan kapıdır.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Tevazu ile yaklaşan, Allah'a yaklaşır." (Fetih 48:29)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "Bir kimseyi Allah için seversen, tevazu ile yaklaş."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolda tevazu şarttır.
- Erenlere hürmet, kalbi olgunlaştırır.

---

4. Beyit

Orijinal:

Hak'dan imiş cânlara cümle nasîb
Olmaz imiş Ka'be'ye varmak ile

Günümüz Türkçesi:

Ruhlara nasip olan Allah'tan gelir;
Sadece Ka'be'ye gitmekle olmaz.

Açıklama:

Yunus, ibadet ve manevi yolculuğun sadece mekanla değil, kalple ve nasip ile olduğunu ifade eder. Hakikate ulaşmak niyet ve kalbin saflığı ile mümkündür.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "İyilik ve ihsan, kalpten gelir." (Bakara 2:177)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "Allah rızası, kalbin samimiyetinde gizlidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi yolculuk kalpten olur.
- Mekan ziyareti tek başına yeterli değildir.

---

5. Beyit

Orijinal:

Ka'be senin eşiğindir öyle bil
Bulamadım yol çekip varmak ile

Günümüz Türkçesi:

Ka'be, sadece bir eşiktir, öyle bil;
Ama yol çekip gitmekle gerçek hakikati bulamazsın.

Açıklama:

Yunus, ibadetin mecaz ve gerçek anlamını vurgular; ibadet mekânı, kalpte Allah'a yaklaşmanın sembolüdür.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Haccın ve umrenin esasları, kalpteki niyet ve Allah'a yakınlıktır."
- Hz. Peygamber (s.a.v): "Kalbi saf olanın, ibadetleri Allah katında makbuldür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi değer, mekan ile değil, niyet ve kalple ölçülür.

---

6. Beyit

Orijinal:

Beni gören bir pûla saymaz idi
Şimdi gören gösterir parmak ile

Günümüz Türkçesi:

Beni gören eskiden bir kuru yaprak gibi sayardı;
Şimdi görenler, farkımı parmakla gösterir oldu.

Açıklama:

Yunus, manevi olgunluk ve aşk sayesinde değer kazanır. Erenlerin himmeti ve aşkın nuru, insanı görünür kılar.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Kim Allah'a yaklaşırsa, Allah ona nur verir." (Nur 24:35)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "Mü'minin değeri, Allah katındaki makamıyla ölçülür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi olgunluk, hakikaten değer kazandırır.
- Erenlerin himmeti ve Allah sevgisi insanı yüceltir.

---

7. Beyit

Orijinal:

Bir göl idim kıldı erenler nazar
Deniz oldum dört yana ırmak ile

Günümüz Türkçesi:

Bir göl idim, erenlerin bakışıyla
Şimdi deniz oldum, dört yana ırmak gibi taşarak.

Açıklama:

Erenlerin rehberliği ve manevi aşk, küçük bir kalbi genişletir, nur ve ilimle doldurur.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'ın rahmeti, müminin kalbini genişletir." (Tâhâ 20:132)
- Hz. Peygamber (s.a.v): "Kalbi geniş olan, Allah'a yakın olur."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi rehberlik, ruhu genişletir ve olgunlaştırır.
- Erenlerin bakışı ve duası insanı geliştirir.

---

8. Beyit

Orijinal:

Geldi ün Yûnus diye durdum örü
Gözüm açdım kulağım vurmak ile

Günümüz Türkçesi:

Yunus'un ünü geldi, o yüzden durdum;
Gözümü açtım ve kulağımı dikkatle dinlemeye verdim.

Açıklama:

Yunus, manevi rehberlerin önemini ve sözlerini dinlemenin gerekliliğini vurgular. İlahi hakikati kavramak için dikkat ve sabır gerekir.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Dinle ve itaat et ki doğru yolu bulasın." (A'râf 7:204)

- Hz. Peygamber (s.a.v): “Sözlerimi dinleyen, kalbi ile de amel eden kurtuluşa erer.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi rehberi dikkatle dinlemek esastır.
- İlahi hakikati anlamak sabır ve dikkat ister.

---

175. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Vasf-ı hâlin eydiserem vuslat hâlin bilenlere
Yedi türlü nişân gerek hakîkate erenlere

Günümüz Türkçesi:

Hâlimi anlatayım, vuslatın hâlini bilenlere;
Hakikate erenlere yedi türlü işaret gerekir.

Açıklama:

Yunus, hakikate ermenin rastgele olmadığını, belirli manevî işaretler ve olgunluk basamakları gerektirdiğini söyler. Vuslat hâlini, yani Allah’a yakınlık hâlini ancak o hâli yaşayanlar anlayabilir.

Kur’ân-ı Kerim ve Sünnet:

- “Allah’a yakın olanlar, O’nun ayetlerinde derin tefekkür edenlerdir.” (Âl-i İmran 3:190)
- Hz. Peygamber (s.a.v): “Allah bir kulunu severse, onu kendisine yaklaştıracak amellere yöneltir.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevî yola girenin bazı işaretleri ve halleri olur.
- Hakikat yolculuğu disiplin, emek ve olgunluk ister.

---

2. Beyit

Orijinal:

Bu yedisinden birisi eksik olursa olmaya
Birisi eksik gerekmez bu sarp yola varanlara

Günümüz Türkçesi:

Bu yedi nişandan biri eksik olursa yol tamamlanmaz;
Bu zor yola varanlara tek bir eksik bile gerekmez (yani eksik kabul edilmez).

Açıklama:

Tasavvufta kemâl yani olgunluk bütüncül bir süreçtir. Nefis terbiyesi, dünya sevgisinden geçmek, hevesleri bırakmak gibi basamakların biri bile eksik olursa hakikate ermek tam olmaz.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Allah'ın ipine hepiniz sıkı sarılın." (Âl-i İmran 3:103)
- "Din bir bütündür. Onu kısmî alıp kısmî bırakmayın." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevî yolculuk tam teslimiyet ister.
- Gelişim basamaklarının biri bile atlanamaz.

---

3. Beyit

Orijinal:

Evvel nişânı bu durur yermeye cümle milleti
Yerenler kaldı yerini yer değmedi yerenlere

Günümüz Türkçesi:

İlk nişan şudur: Kimseyi ayıplamamak;
Çünkü başkalarını ayıplayanlar kendi yerinde kaldı, ilerleyemedi.

Açıklama:

Tasavvufta başkalarını küçümsemek en büyük engeldir. Hiciv, hakaret ve insanların ayıbını aramak nefsi büyütür. Hakikat yolunda ilerleyen kişi kendi nefsini görür, başkasını değil.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Birbirinizi ayıplamayın." (Hucurât 49:11)
- "Mümin, insanların kusurunu örtendir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Ayıplamamak tasavvufun ilk adımıdır.
- Hak yolcusu önce kendi nefsini ıslah eder.

---

4. Beyit

Orijinal:

İkinci nişânı budur hîç nefsini semirtmeye
Zinhâr siz andan olmanız nefsine kul olanlara

Günümüz Türkçesi:

İkinci işaret şudur: Nefsini asla beslememek;
Sakın nefse kul olanlardan olmayın.

Açıklama:

Nefs, insanın içindeki bencillik, arzu ve kibir kaynağıdır. Nefsini besleyen, onu güçlendirir; nefsi güçlenen ise kul olamaz, hakikate ulaşamaz.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir." (Şems 91:9)
- "Senin en büyük düşmanın, iki yanın arasındaki nefsindir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Nefsi zayıflatmak manevi ilerlemenin temelidir.
- Nefsine kul olan hakikate kul olamaz.

---

5. Beyit

Orijinal:

Üçüncü nişânı budur cümle heveslerden geçe
Hevesler eri yolda kor yetemez yol varanlara

Günümüz Türkçesi:

Üçüncü işaret şudur: Tüm heveslerden geçmek;
Çünkü heveslere uyanlar yolda kalır, hedefe varamaz.

Açıklama:

Heves, dünyevî istekler, geçici arzular ve anlık tutkular demektir. Bunlar kalbi meşgul eder ve yolcuya yük olur. Hak yolcusu, gönlünü süflî arzulardan temizlemelidir.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Hevâsını ilah edinen kimseyi gördün mü?" (Furkan 25:43)
- "Gerçek yiğit, hevesini yenen kimsedir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hevesler kalbi perdeler.
- Arzulara kapılan kişi hakikat yolunda ilerleyemez.

---

6. Beyit

Orijinal:

Dördüncü nişânı budur dünyâdan münezzeh ola
Dünyâ seni sayrı eyler ne kul kaysı sayrılara

Günümüz Türkçesi:

Dördüncü işaret şudur: Dünyadan uzak durmak;
Dünya seni hasta eder, kul olamazsın dünya hastalığına yakalananlara.

Açıklama:

Dünyadan münezzeh olmak "dünyayı terk etmek" değildir; kalben bağlanmamaktır. Dünya sevgisi insanı hasta eder, manevi kuvvetini alır. Bu yüzden kalbin dünya meşgalesinden arınması gerekir.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Dünya hayatı bir oyun ve eğlencedir." (Ankebut 29:64)
- "Dünyada bir garip gibi yaşa." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dünya kalbe değil, ele konmalıdır.
- Hak yolcusu dünyanın esiri olamaz.

---

7. Beyit

Orijinal:

Yûnus yedi nişân dedi evet üçünü gizledi
Onu dahi eydiverem gelip halvet soranlara

Günümüz Türkçesi:

Yunus yedi işaret dedi ama üçünü gizledi;
Onları da ancak halveti soranlara (yani gerçekten isteyenlere) söylerim.

Açıklama:

Bazı manevi sırlar, herkese söylenmez. Bunlar ehline, kalbi temiz olanlara, gerçekten arayana öğretilir. Tasavvufta sır öğretimi esastır.

Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet:

- "Bu ilim emanet edilmeye ehil olmayanlara verilmez." (Hadis)
- "Allah, nurunu dilediğinin kalbine yerleştirir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevi sırlar ehline verilir.
- Niyet ve samimiyet olmadan hakikate girilmez.

---

176. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Vücûd bir binâ durur sırr-ı hikmet içinde
Gönül bir bünyâd durur nakd ol bünyâd içinde

Günümüz Türkçesi:

İnsan vücudu hikmet sırlarıyla dolu bir binadır;
Bu binanın esas temeli ise gönüldür.

Açıklama:

Yunus, insan bedeninin ilahî bir yapı olduğunu, fakat onun özünü, merkezini oluşturanın gönül olduğunu anlatır. Vücut kabuktur; hakikat gönülde tecelli eder.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah sizin suretlerinize değil, kalplerinize bakar." (Hadis)
- "Biz insanı en güzel şekilde yarattık." (Tin 95:4)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- İnsan gönlü ilahî tecellilerin merkezidir.
- Asıl değer kalbin temizliğidir.

---

2. Beyit

Orijinal:

Gönül sultân hâkim cân cümle iş ona kurbân
Dil dahı bir tercümân yürür kudret içinde

Günümüz Türkçesi:

Gönül sultandır, can üzerinde hâkimdir; her iş ona bağlıdır.
Dil ise gönlün tercümanıdır; bütün işler ilahî kudretle yürür.

Açıklama:

Gönül insanın merkezidir; insanın hâli, niyeti, sevgisi gönülde oluşur. Dil, gönülde olanı dışarı taşır. Bu sistem, Allah'ın kudretiyle çalışır.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Dilde olan kalptekinin yansımasıdır." (Hadis)
- "Kalpler ancak Allah'ın zikriyle huzur bulur." (Ra'd 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Dil ile gönül birbirini yansıtır.
- Gönlün temizliği, sözün güzelliğini doğurur.

---

3. Beyit

Orijinal:

Gönül oturur tahta hükm eder Kâf'dan Kâf'a
Nefis durmuş ırakda meyli işret içinde

Günümüz Türkçesi:

Gönül tahta oturur, Kaf'tan Kaf'a hükmeder;
Nefs ise uzakta durur, eğlenceye meyillidir.

Açıklama:

Gönlün hükümranlığı geniştir; Allah'a yönelen gönül tüm âleme açılır. Nefs ise daima oyun, eğlence, zevk peşindedir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Nefs kötülüğü emreder." (Yusuf 12:53)
- "Kalp doğru olursa bedenin tamamı doğru olur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikat gönüldedir; nefisse sürekli aldatır.
- Nefsi kontrol etmeden manevi yol alınmaz.

---

4. Beyit

Orijinal:

Ol nefs kim câna uyar mânâdan sanma duyar
Her dem ana uymayan bil inâyet içinde

Günümüz Türkçesi:

Nefis cana uyarsa mânâdan bir şey anlamaz;
Ama nefse uymayan kişi ilahî inayet içindedir.

Açıklama:

Nefis insanı hakikatten uzaklaştırır. Nefsine uymayan ise Allah'ın yardımına mazhar olur. Manevî idrak kalbin, yani gönlün işidir; nefis onu karartır.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir." (Şems 91:9)
- "Gerçek mücahid nefsiyle savaşandır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevî anlayış nefse uymamakla gelir.
- İlahî yardım, nefisle mücadele edenedir.

---

5. Beyit

Orijinal:

Evvel kapı şerîat geçse andan tarîkat
Gönül evi marifet aşk hakîkat içinde

Günümüz Türkçesi:

İlk kapı şeriattır; sonra tarikat gelir;
Gönlün evi marifettir; aşk ise hakikatin içindedir.

Açıklama:

Tasavvufun dört kapısını özetler:
Şeriat → Tarikat → Marifet → Hakikat.
Bu dört kapı, gönül yolculuğunun basamaklarıdır.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah'a giden yollar vardır."
- Tasavvuf büyükleri: "Şeriatsız hakikat olmaz."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Manevî yol dört kapıdan oluşur.
- Aşk, yolun zirvesi olan hakikatte ortaya çıkar.

---

6. Beyit

Orijinal:

Şerîat şîrîn olur işidene hoş gelir
Ne kim dilerse kılar ol şerîat içinde

Günümüz Türkçesi:

Şeriat kula hoş gelir;
Kişi ne isterse yapar ama şeriat sınırları içinde.

Açıklama:

Şeriat insanı korur. Helal–haram sınırı huzur verir. Serbestlik değil, ilahî ölçü insanı güzelleştirir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah size kolaylık ister." (Bakara 2:185)
- "Şeriat rahmettir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Şeriat insanın dünyasını ve ahiretini korur.
- Özgürlük, ilahî sınırlarla güzeldir.

---

7. Beyit

Orijinal:

Tarîkat cân yoldaşı cân ile olur işi
Tarîka giren kişi dün gün ibret içinde

Günümüz Türkçesi:

Tarikat canın yol arkadaşıdır; işi gönülle olur;
Tarikata giren kişi her gün ibret içinde yaşar.

Açıklama:

Tarikat yolu tefekkür, zikir, nefis terbiyesi ve gönül eğitimidir. Hak yolcusu her şeyde bir hikmet, bir ders görür.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Onlar ayakta, otururken Allah'ı zikrederler." (Âl-i İmran 3:191)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hak yolcusu sürekli tefekkür eder.
- Tarikat gönül eğitimidir.

---

8. Beyit

Orijinal:

Marifet gönül ile dün ü gün zârı ile
Söylesem gelmez dile sırr-ı sıfat içinde

Günümüz Türkçesi:

Marifet gönülledir; gece gündüz gözyaşıyladır;
Sıfatların sırrını anlatsam dile gelmez.

Açıklama:

Marifet bilgi değil, hâl ilmidir. Gözyaşı, pişmanlık ve aşk ile öğrenilir. Bazı hakikatler dile gelmez, ancak gönülle idrak edilir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah'tan (haşyetle) ancak alimler korkar." (Fâtır 35:28)
- "Kalp ile bilinen ilmin tadı başkadır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Marifet yaşanır, anlatılmaz.

- Gönül eğitimi gözyaşı ve teslimiyet ister.

---

9. Beyit

Orijinal:

Hakîkat aşkdır ayân görsün ol şebih beyân
Hakîkat donun giyen ağır hil'at içinde

Günümüz Türkçesi:

Hakikat aşktır; bunu gören herkese aşikâr olur;
Hakikat elbisesini giyen kişi ağır bir hil'at taşır.

Açıklama:

Hakikatin özü aşktır; aşk insanı olgunlaştırır. Ancak bu ağır bir yük getirir: sorumluluk, edep, teslimiyet...

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah müminlerin kalbine sevgiyi (vedd) koyar."
- "Kişi sevdiğiyle beraberdir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikatin özü ilahî aşktır.
- Aşk insanın hâlini değiştirir, ağırlaştırır.

---

10. Beyit

Orijinal:

Şerîat sûret evi tâate girer kavî
Âleme çıkdı çavı ubûdiyyet içinde

Günümüz Türkçesi:

Şeriat zahir evidir; ibadete kuvvet verir;
Onun ışığı bütün âleme ubudiyet içinde yayılır.

Açıklama:

Şeriat, kulun Allah'a kulluğunun zahiri yönüdür. İbadetler, şeriatın hayat bulmuş hâlidir. Işığı topluma yansır.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Namaz kötülükten alıkoyar." (Ankebut 29:45)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Şeriat kulun temelidir.

- İbadet toplumun huzur kaynağıdır.

---

11. Beyit

Orijinal:

Tarîkat câna gelir tâatına cân kılur
Girmeyen ziyân kılur iş bu devlet içinde

Günümüz Türkçesi:

Tarikat cana gelir, ibadete can katar;
Bu devlete girmeyen çok şey kaybeder.

Açıklama:

Tarikat, ibadetin ruhunu verir. İbadet kuru şekil olmaktan çıkar, aşkla yapılır. Tarikata girmeyi devlet (nimet) olarak niteler.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Onlar namazı huşu ile kılarlar." (Müminun 23:2)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Tarikat ibadetin ruhudur.
- Manevi yola girmemek büyük kayıptır.

---

12. Beyit

Orijinal:

Hakîkate erenler hakîkati bulanlar
Ne bahtlıdır cânları hep muhabbet içinde

Günümüz Türkçesi:

Hakikate erenler ne bahtlıdır;
Çünkü onların canları hep muhabbet içindedir.

Açıklama:

Hakikate ulaşan kişide sürekli bir aşk hâli olur. Bu hâl, kalbe nur, ruha huzur verir.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah onları sever, onlar da Allah'ı sever." (Maide 5:54)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Hakikat insanı sevgiye götürür.
- Manevi yolculuğun meyvesi muhabbettir.

---

13. Beyit

Orijinal:

Her kim şerîat bile hem okuya hem kıla
Ol gerek kim er ola dün gün tâat içinde

Günümüz Türkçesi:

Şeriatı bilen, okuyan ve yaşayan kişi;
Gece gündüz ibadet eden biri olmalıdır.

Açıklama:

Bilmek yetmez; yaşamak gerekir. Şeriatı araştıran, öğrenen, fakat tatbik etmeyen hakikate eremez.

Kur'ân ve Sünnet:

- "İlim amel için öğrenilir." (Hadis)
- "İşiten, bilen fakat yapmayan eşek gibi kitap taşıyana benzer." (Cuma 62:5)

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Şeriatı öğrenmek ibadetle tamamlanır.
- Amelsiz bilgi fayda vermez.

---

14. Beyit

Orijinal:

Ger tâat kılmaz ise üstâda varmaz ise
Şer'iden olmaz ise adı la'net içinde

Günümüz Türkçesi:

Eğer ibadet etmezse, üstadına teslim olmazsa,
Şeriata uymazsa, adı lanetliler arasında olur.

Açıklama:

Yunus burada sert bir uyarı yapar:
Manevi yolculuk **ibadet**, **teslimiyet** ve **şeriata bağlılık** ister. Bunlar olmadan kişi yoldan çıkar.

Kur'ân ve Sünnet:

- "Allah'ın sınırlarını kim çiğnerse zalimlerdendir."
- "Üstada hürmet, ilmin bereketidir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler:

- Şeriatsız tasavvuf olmaz.
- Üstad rehberliğini hafife almak manevi felakettir.

Beyit 15

Orijinal

Şerîat ana eydür ana abes ol addır
Onun makâmı oddur şol âhiret içinde

Günümüz Türkçesi

Şeriat ona "bu davranış boştur, değersizdir" der;
Onun makamı ahirette ateştir.

Açıklama

Şerîat, helâl–haram sınırlarını belirlediği için, bu sınırları ciddiye almayan kişiye (abes iş yapan) ceza olduğunu haber verir. Yunus, şeriatı hafife alan kimsenin ahiret azabına uğrayacağını söyler.

Kur'ân ve Sünnet

- "Kim Allah'ın sınırlarını çiğnerse işte onlar zâlimlerin ta kendileridir." (Bakara 229)
- Hadis: "Helal bellidir, haram bellidir." (Buhârî)

Dersler

- Dini hafife almak kişiyi yanlış bir yola sürükler.
- Şeriat tasavvuf yolunun temelidir.

Beyit 16

Orijinal

Her kim tarîka gire gerek mâl terkin ura
Yola doğru cân vere bu tarîkat içinde

Günümüz Türkçesi

Tarikata giren, malı mülkü gönlünden çıkarır;
Bu yol uğruna canını bile feda etmeye hazır olur.

Açıklama

Tasavvuf yoluna giren kişi, "dünyalık bağlardan" kurtulmayı öğrenmelidir. Bu gerçek bir fedakârlık yoludur.

Kur'ân ve Sünnet

- "Allah, müminlerden canlarını ve mallarını cennet karşılığında satın almıştır." (Tevbe 111)

Dersler

- Tasavvuf, fedakârlık ister.
- Dünyaya aşırı bağlılık manevî terakkiye engeldir.

Beyit 17

Orijinal

Ger doğru durmaz ise mâl terkin urmaz ise
Yola cân vermez ise duymaz sohbet içinde

Günümüz Türkçesi

Eğer doğru olmaz, malı gönlünden çıkarmaz, canını ortaya koymazsa;
Bu yolda sohbetin hakikatini anlayamaz.

Açıklama

Sohbet (sohbet-i şeyh) tasavvufta eğitimdir. Fedakârlıksız gönül eğitimi gerçekleşmez.

Kur'ân ve Sünnet

- Hadis: "Kişi dostunun dini üzeredir; kiminle dostluk ettiğine dikkat etsin." (Tirmizî)

Dersler

- Manevî sohbet ancak hazırlıklı gönüllere tesir eder.

Beyit 18

Orijinal

Tarîkat onun değil ol kılmış yolun melûl
Hak kılmaz onu kabûl bulmaz rahmet içinde

Günümüz Türkçesi

Tarikat ona ait değildir; yolu bozan kişidir o.
Hakk onu kabul etmez, rahmetten pay alamaz.

Açıklama

Samimiyetsiz müridin yolu bozulur, mürşid onu kabul etmez; asıl kabul Allah tarafından gelmez.

Kur'ân ve Sünnet

- "Allah, ancak muttakilerden kabul eder." (Mâide 27)

Dersler

- Manevî yolda samimiyet şarttır.

Beyit 19

Orijinal

Ger bahrî olmaz ise denize dalmaz ise
Seyrânın bilmez ise yokdur kıymet içinde

Günümüz Türkçesi

Deniz ehli (derinlik ehli) olmazsa, denizin içine dalmazsa;
Seyranın (manevî yolculuğun) değerini bilemez.

Açıklama

Tasavvuf, yüzeyde gezen değil, derinleşen kişiyi ister. İçsel yolculuk, cesaret isteyen bir dalıştır.

Kur'ân ve Sünnet

- "Onlar ayakta, otururken ve yanları üzerindeyken Allah'ı zikrederler; yaratılış üzerinde derin derin düşünürler." (Âl-i İmrân 191)

Dersler

- Manevî yol derinlik ister.

Beyit 20

Orijinal

Marifet gönül şehri makâmın bulur fakrı
Bahrî gerekdir bahrî bu marifet içinde

Günümüz Türkçesi

Marifet, gönül şehrinin makamıdır ve fakirlik (benlikten arınma) ile bulunur;
Bu marifetin içinde deniz ehli olmak gerekir.

Açıklama

Marifet, nefsin fakr makamından geçerek elde edilir. Yüzeysel olan değil, derine inen kişi marifet sahibidir.

Kur'ân ve Sünnet

- Hadis: "Fakirlik benim iftiharımdır." (Aclûnî)

Dersler

- Marifet, nefsi boşaltanlara açılır.

Beyit 21

Orijinal

Marifet andan ırak anın değildir durak
İşi olsa da yavlak anın bu ad içinde

Günümüz Türkçesi

Marifet ondan uzaktır; onun duracağı makam değildir;
İşi olsa bile onun bu yolda ismi boşunadır.

Açıklama

Nefsi terbiye etmeyen kişi, ne kadar bilgi sahibi olursa olsun marifete yaklaşamaz.

Kur'ân ve Sünnet

- "Allah sizin suretlerinize değil, kalplerinize bakar." (Müslim)

Dersler

- Bilgi değil, gönül safiyeti marifeti getirir.

Beyit 22

Orijinal

Her kim hakîkat süre kahrı lutfu bir göre
İş aça doğru dura bu hakîkat içinde

Günümüz Türkçesi

Hakikati süren kişi, kahır ile lütfun bir olduğunu görür;
Bu hakikat içinde işini düzeltir, doğru bir duruş kazanır.

Açıklama

Hakikat ehli için Allah'ın kahır tecellisi de, lütuf tecellisi de aynıdır: İkisi de Hakk'tandır.

Kur'ân ve Sünnet

- "Olur ki hoşlanmadığınız şeyde sizin için hayır vardır." (Bakara 216)

Dersler

- Hakikat, olayların ardındaki ilâhî iradeyi görme makamıdır.

Beyit 23

Orijinal

Ger doğru durmaz ise yoluna ermez ise
Kahrı hoş görmez ise adı yok ad içinde

Günümüz Türkçesi

Eğer doğru durmaz, yolunu bulamaz;
Kahrı da hoş görmezse, hakikat ehli sayılmaz.

Açıklama

Hakikat makamı sabır ve teslimiyet ister. Kahırdan şikâyet eden bu makama ulaşamaz.

Kur'ân ve Sünnet

- "Allah sabredenlerle beraberdir." (Bakara 153)

Dersler

- Hakikate ermek için teslimiyet şarttır.

Beyit 24

Orijinal

Anın değil hakîkat ol devlet ol nasîhat
Evvel âhir âkıbet bulunca mât içinde

Günümüz Türkçesi

Hakikat ona ait değildir; o devlet de, o nasihat de ona ulaşmaz;
Sonunda ölünceye kadar bu hâl üzere kalır.

Açıklama

Hakikate giremeyen kimse, ömrü boyunca nasipten mahrum yaşar.

Kur'ân ve Sünnet

- "Kim kör ise bu dünyada, ahirette de kördür." (İsrâ 72)

Dersler

- Hakikatten uzak ömür, ziyan bir ömürdür.

Beyit 25

Orijinal

Bu dört menzildir utan ledün makâmın tutan
Oldur menzile yeten tamâm murâd içinde

Günümüz Türkçesi

Bu dört menzil (şeriat–tarikat–marifet–hakikat) ledünnî makamı tutan kişide tamam olur;
O kimse gerçek menzile ulaşmış, muradına ermiştir.

Açıklama

Ledün ilmi, Allah tarafından kalbe verilen bilgidir. Dört mertebeyi tamamlayan buna mazhar olur.

Kur'ân ve Sünnet

- Hz. Hızır kıssası (Kehf 65): "Kendisine katımızdan ledünnî bir ilim vermiştik."

Dersler

- Manevî yol dört kapıdan geçerek tamamlanır.

Beyit 26

Orijinal

Ol menzile yetenin dört nişânı var anın
Ol nişânı kılanın yeri rahmet içinde

Günümüz Türkçesi

O menzile ulaşanın dört nişanı vardır;
Bu nişanları yerine getirenin makamı rahmettir.

Açıklama

Son mertebe olan hakikate eren kişide dört alamet bulunur:

- Doğruluk
- Teslimiyet
- Nefsi yokluk
- Hak ile beraberlik

Kur'ân ve Sünnet

- "Allah'ın dostlarına korku yoktur, onlar mahzun da olmaz." (Yûnus 62)

Dersler

- Hakikate eren kişi, Allah'ın rahmetinde yürür.
- Bu yolun sonunda huzur vardır.

Beyit 27

Orijinal

Sûretin halka düze Hakk'ın yolunda ize
Çıka seyir eyleye ol semâvât içinde

Günümüz Türkçesi

Dış görünüşün halka karşı düzgün olsun;
Hakk'ın yolunda iz sür ki, manevi yolculuk yapıp semaların derinliklerine yükselesin.

Açıklama

Yunus Emre, dervişlikte iki yönün gerekliliğini anlatır:

- **Sûret**: İnsanlar arasındaki hal ve edep; dış ahlak.
- **Sîret**: Hakk'ın yolundaki iç seyr u sülûk.

Dış ahlak doğru olmazsa iç yolculuk eksik kalır. Hakk'ın yoluna giren kişi, semavî maneviyat katmanlarında yükselir.

Kur'ân ve Sünnet

- "Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütle çağır." (Nahl 125)
- Hadis: "Mümin, insanların elinden ve dilinden emin olduğu kimsedir." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Dış ahlak, iç arınmanın aynasıdır.
- Hak yolunun izi güzel ahlakla sürülür.
- Manevî yükseliş edep ve doğrulukla başlar.

Beyit 28

Orijinal

Tevekkül işi ola kanâat aşı ola
İnâyet başı ola nûr-ı rahmet içinde

Günümüz Türkçesi

Onun işi tevekkül olur, kanaat onun aşı olur;
İnâyet (ilâhî yardım) başının örtüsü olur, rahmet nurunun içinde yaşar.

Açıklama

Hak yolcusu:

- **Tevekküllüdür:** Sonucu Allah'a bırakır.
- **Kanaatkârdır:** Azla yetinir.
- **İnâyet sahibidir:** Allah'ın rahmeti üzerindedir.

Bu hâller tasavvuf yolunun olmazsa olmazıdır.

Kur'ân ve Sünnet

- "Kim Allah'a tevekkül ederse O ona yeter." (Talak 3)
- Hadis: "Kanaat tükenmeyen bir hazinedir." (Beyhakî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Tevekkül, kulun dayanacağı en sağlam direktir.
- Kanaat, ruhun gıdasıdır.
- Rahmeti celbeden en büyük vesile güzel haldir.

Beyit 29

Orijinal

Kıyl u kâle mecâl yok ol hâldir ona kâl yok
Hergiz ana ecel yok ezel-ebed içinde

Günümüz Türkçesi

O hâlde (Hak makamında) dedikoduya yer yoktur; söz bile yoktur.
O makama eren için ecel yok gibidir; o ezel-ebed hakikatinde yaşar.

Açıklama

"Kıyl u kâl": Boş konuşma, dedikodu, dünya lafları demektir.
Hakiki hakikat makamına eren kimse:

- Dünyanın boş sözlerinden sıyrılır.
- Kalbi ebediyet nuruna açılır.
- Ölüm onun için yokluk değil, varlığın hakikatine açılan kapıdır.

Kur'ân ve Sünnet

- "Onlar boş sözden yüz çevirirler." (Müminûn 3)
- Hadis: "Allah'a ve ahiret gününe iman eden ya hayır söylesin ya sussun." (Buhârî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak yolunda gereksiz söz, kalbi karartır.
- Hakikate erenler ebedî bir idrakle yaşar.
- Ölüm Hak ehli için korku değil vuslattır.

Beyit 30

Orijinal

İşdir bunca âvâzlar dediğim mânâ sözler
Tapduk Yûnus'u gözler bu vilâyet içinde

Günümüz Türkçesi

Bu söylediğim bütün sözler, anlamlı manalar taşıyan avazlardır;
Bu vilayette (manevi iklimde) Tapduk, Yunus'u gözlemekte ve gözetmektedir.

Açıklama

Yunus, şiirlerinin “avaz” yani sadece ses değil, mana taşıyan sözler olduğunu belirtir. Aynı zamanda Tapduk Emre’nin terbiyesi altında olduğunu, onun nazarının kendisini yetiştirdiğini ifade eder. Bu, tasavvufta **mürşidin nazarı** kavramıdır.

Kur’ân ve Sünnet

- “Allah’ın velilerinin üzerine korku yoktur.” (Yunus 62)
- Hadis: “Âlimler peygamberlerin varisleridir.” (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak sözler boş değildir; hikmet taşır.
- Mürşidin gözü ve terbiyesi yolcuyu olgunlaştırır.
- Manevî iklim, emek ve teslimiyetle elde edilir.

---

177. Şiir – Tasavvufî Şerh

Beyit 1

Orijinal

Miskînlikden buldular kimde erlik var ise
Merdivenden etdiler yüksekden bakar ise

Günümüz Türkçesi

Erlik (yiğitlik, gerçek olgunluk) ancak miskinlikten (tevazu ve fakrlıktan) bulunur.
Merdivenden çıkıp yüksekten bakmak kibirdir.

Açıklama

Yunus’a göre gerçek erlik, **tevazu** ile kazanılır; yücelik alçak gönüllülükle gelir.
Nefsine merdiven kurup yüksekten bakmak ise manevi yıkımdır. Hak erleri kendini büyük görmez.

Kur’an ve Sünnet

- “Rahmân’ın kulları yeryüzünde alçak gönüllü yürürler.” (Furkan 63)
- Hadis: “Kim tevazu ederse Allah onu yüceltir.” (Müslim)

Dersler

- Tevazu erliğin ölçüsüdür.
- Kibir merdiveni yükseltmez, düşürür.
- Manevî yolda yükseliş alçak gönüllülükledir.

Beyit 2

Orijinal

Gönül yüksekde gezer dembedem yoldan azar
Dış yüzüne ol sızar içinde ne var ise

Günümüz Türkçesi

Gönül yükseklerde gezdikçe (kibirlenince) hemen yoldan sapar.
İçinde ne varsa dış yüzüne sızar.

Açıklama

İnsanın iç hali mutlaka dışına yansır.
Kibir, gurur, dünya sevgisi gönlü yükseltir ve yoldan çıkarır.
Gerçek terbiye, iç dünyayı eğitmekle olur.

Kur'an ve Sünnet

- "Kalplerinde olanı Allah ortaya çıkarır." (Âl-i İmrân 154)
- Hadis: "Dikkat edin! Bedende bir et parçası vardır; o iyi olursa bedenin tamamı iyi olur; o kalptir." (Buhârî)

Dersler

- İç dünya görünüşe yansır.
- Gönlü kibirden arındıran doğru yolda kalır.

Beyit 3

Orijinal

Ak sakallı pîr koca bilmez ki hâli nice
Emek yemesin hacca bir gönül yıkar ise

Günümüz Türkçesi

Ak sakallı yaşlı biri bile hâlini bilmezse;
Bir gönül yıkıyorsa hacca gitmekle emek yemesin (boşa gider).

Açıklama

Yaş, sakal, görünüş bir şeyi ispat etmez.
Gönül kıran kişinin hac, umre, ibadetleri boşa gider.
Tasavvufta **gönül yıkmak, Kâbe yıkmaktan beterdir**.

Kur'an ve Sünnet

- "Allah, kalbi kırıkların yanındadır." (Hadis-i kudsî mânâsı)
- "Mümin kardeşini inciten beni incitmiştir." (Hadis)

Dersler

- Gönül kırmak en büyük günahlardandır.
- İbadetin özü güzel ahlaktır.

Beyit 4

Orijinal

Sağır işitmez sözü gece sanır gündüzü
Kördür münkirin gözü âlem münevver ise

Günümüz Türkçesi

Sağır kişi söz işitmez; gündüzü gece sanır.
Münkirin (inkârcının) gözü kördür, âlem aydınlık olsa bile.

Açıklama

Hakikat, gören göz içindir.
Nefsine ve inkâra saplanan kişi için dünyanın aydınlığı karanlıktır.
Manevî körlük fiziksel körlükten daha kötüdür.

Kur'an ve Sünnet

- "Asıl körlük gözlerin körlüğü değil, kalplerin körlüğüdür." (Hac 46)
- Hadis: "Kalbi mühürlenen doğruyu duymaz." (mânâ hadisi)

Dersler

- Hakikati görmek için kalp gözünü açmak gerekir.
- İnkar kalbi karartır.

Beyit 5

Orijinal

Gönül Çalab'ın tahtı gönüle Çalap bahdı
İki cihân bedbahtı kim gönül yıkar ise

Günümüz Türkçesi

Gönül Allah'ın tahtıdır; Allah gönüle bakar.
Kim gönül yıkarsa, iki dünyada da bedbahttır.

Açıklama

Kalp Allah'ın nazargâhıdır.
Gönül yıkan, Allah'ın nazar ettiği bir mekânı tahrip eder; bu yüzden iki cihanda zarardadır.

Kur'an ve Sünnet

- Hadis-i kudsî: "Ben yere göğe sığmam, mümin kulumun kalbine sığarım."
- "Gönül yıkmak Kâbe yıkmaktan beterdir." (Hikmet sözü, tasavvuf geleneğinde meşhur)

Dersler

- Gönlü incitmek en büyük zulümdür.
- Gönüle bakmak, Allah'ın nazar ettiği yere bakmaktır.

Beyit 6

Orijinal

Sen seni ne sanırsan ayruğa da onu san
Dört kitâbın mânâsı budur eğer var ise

Günümüz Türkçesi

Kendine ne değer biçiyorsan başkasına da onu biç.
Dört kitabın özeti budur.

Açıklama

Empati, adalet, kardeşlik: tüm ilahî kitapların ortak öğüdüdür.
Başkasına reva gördüğünü kendine de uygun görmelisin.
Bu, tasavvufta **edep** ve **ahlâk**ın zirvesidir.

Kur'an ve Sünnet

- "Kendiniz için sevdiğinizi Müslüman kardeşiniz için de sevmedikçe iman etmiş olmazsınız." (Hadis)
- "Adaletle hükmedin." (Nisâ 58)

Dersler

- Dört kitabın özeti güzel ahlaktır.
- Kendine reva görmediğini başkasına görme.

Beyit 7

Orijinal

Bildik gelenler geçmiş konanlar geri göçmüş
Aşk şarâbından içmiş kim mânâ duyar ise

Günümüz Türkçesi

Gelenler gitmiş, konanlar yine göçmüş.
Mânayı anlayanlar ise aşk şarabından içmiş olanlardır.

Açıklama

Dünya konaktır; gelen gider, konan göçer.
Bu geçiciliğin farkına varan kişi, ilahî aşkın tadına varır.
Aşk, faniliği anlamanın meyvesidir.

Kur'an ve Sünnet

- "Her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmrân 185)
- Hadis: "Dünyada bir garip veya yolcu gibi ol." (Buhârî)

Dersler

- Dünya gelip geçicidir.
- Hakikati anlayanlar ilahî aşkla dolanlardır.

Beyit 8

Orijinal

Yûnus yoldan ırmasın yüksek yerde durmasın
Sinle sırât görmesin sevdiği dîdâr ise

Günümüz Türkçesi

Yunus yolundan sapmasın, yüksek yerlerde durmasın;
Zira maksadı sevgilinin (Allah'ın) cemalini görmek ise, sırratı geçmek zorundadır.

Açıklama

Yunus kendine öğüt verir:

- Yolundan sapma,
- Kibre yükselme,
- Hak yolun inceliklerine dikkat et; zira hedef Allah'ın cemalini görmektir.

Sırat, sadece ahirette değil, dünyada da kıldan ince kılıçtan keskin bir yoldur.

Kur'an ve Sünnet

- "Bizi dosdoğru yola ilet." (Fâtiha 6)
- Hadis: Sıratın kıldan ince, kılıçtan keskin olduğu rivayet edilir.

Dersler

- Hak yolunda kibir en büyük engeldir.
- Dîdâr (Allah'ın cemali) saflık ve tevazu ile talep edilir.
- Hakikat yolunda istikamet şarttır.

---

178. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Bir söz diyeyim sana dinle cânın var ise
Hiç tama' eylemegil aklın sana yar ise

Günümüz Türkçesi

Sana bir söz söyleyeyim, eğer canın varsa dinle:
Aklın sana dost ise sakın tamahkârlık etme.

Açıklama

Yunus, ilk beyitte nefsin en büyük hastalığı olan **tamah** (doymazlık) ile mücadeleyi öğütler. Aklın fayda sağlayabilmesi için önce son nefese dek insanı kemiren dünya hırsının kırılması gerekir.

Kur'ân & Sünnet

- **"İnsanın gözünü ancak toprak doyurur."** (Hadis)
- **Tekâsür sûresi**, çoğalma hırsının kalbi öldürdüğünü bildirir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hırs aklı örter, kanaat ise hikmeti açar.
- Maneviyatın kapısı tamahı terk ile açılır.

---

2. Beyit

Orijinal

Yavuzluk eylemegil lânet işitmeyesin
Senden sonra söylene key eyliğin var ise

Günümüz Türkçesi

Kötülük yapma ki lanet işitmeyesin;
Senden sonra güzel anılmak istiyorsan iyilik yap.

Açıklama

İnsanın dünyadaki amelinin kokusu öldükten sonra da devam eder. İyilik eden hayırla yâd edilir, kötülük eden lanetle.

Kur'ân & Sünnet

- **"İnsana ancak yaptığı vardır."** (Necm 39)
- **"İnsan öldüğünde amel defteri kapanır, üç şey hariç..."** (Sadaka-i câriye hadisi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hayırlı isim bırakmak, mal bırakmaktan üstündür.

- Kötülük kalpte karanlık, iyilik nurdur.

---

3. Beyit

Orijinal

Yavuzlukdan kem bitdi yâ iylikden kim yitdi
İylik Hakk'a yaraşır sende ikrâr var ise

Günümüz Türkçesi

Kötülükten ne hayır çıktı ki?
İyilikten ne eksildi?
İyilik Hakk'a yakışır, eğer sen de O'na bağlıysan.

Açıklama

İyilik insana ait değil, Hakk'a yakışır bir ahlâktır. Kötülük ise kişiye zarar verir; başka bir kazancı yoktur.

Kur'ân & Sünnet

- **"İyilikle kötülük bir olmaz. Sen kötülüğü en güzel olanla sav."** (Fussilet 34)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İyilik asla kaybolmaz.
- Kötülük bir ateştir, ilk olarak sahibini yakar.

---

4. Beyit

Orijinal

İkrâr erin yarıdır varsa Uçmak yeridir
Bâhil uçmak görmeye yüz bin gözü var ise

Günümüz Türkçesi

İkrâr (Allah'a sadakat ve teslimiyet) er kişinin dostudur; onu cennete götürür.
Cimri ise yüz bin gözü olsa da cenneti göremez.

Açıklama

İkrâr, gönlün Hakk'a "evet" deyişidir. Cimrilik ise imanın zayıflığını gösterir; kardeşini gözetmeyen rahmete yaklaşamaz.

Kur'ân & Sünnet

- **"Sevdiğiniz şeylerden infak etmedikçe iyiliğe (birr) ulaşamazsınız."** (Âl-i İmrân 92)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Cömertlik imanın meyvesidir.
- Cimrilik kalbi mühürler.

---

5. Beyit

Orijinal

Mânâda getirmişler kardaşdan yâr yeğrekdir
Oğuldan dahi tatlı eğer doğru yâr ise

Günümüz Türkçesi

Mânâ ehli şöyle der:
Doğru bir dost, kardeşten de, evlattan da tatlıdır.

Açıklama

Tasavvufta "yâr" Allah için sevilendir. Hak için sevilen dost, insanı Allah'a çeker. Kardeşlik kan bağıdır; yâr ise gönül bağıdır.

Kur'ân & Sünnet

- **"Kişi sevdiğiyle beraberdir."** (Hadis)
- Sahabe, "Allah için sevme"yi imanın kemali saymıştır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakk'a yakınlaştıran dost en büyük nimettir.
- Aşkta kardeşlik, kan değil, gönül bağıdır.

---

6. Beyit

Orijinal

Yârin sana mukâbil tapusunda sücûd kıl
Çıkar ciğerin yedir eğer çâren var ise

Günümüz Türkçesi

Yârin huzurunda secde eder gibi edepli ol;
Gerekirse canını bile ver, eğer çaren varsa.

Açıklama

Bu mecazî bir ifadedir:
Dostun huzurunda kibirden soyun; fedakârlıkta sınır tanı. Tasavvufta "yâr" bazen mürşide, bazen de Hakk'a remizdir.

Kur'ân & Sünnet

- **"Allah müminlerden canlarını ve mallarını cennet karşılığında satın almıştır."** (Tevbe 111)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevî yolda fedakârlık esastır.
- Kibre yer yoktur; tevazu kapıyı açar.

---

7. Beyit

Orijinal

Gördün yârin eğridir nen var ise ver kogıl
Ululardan meseldir işitdiğin var ise

Günümüz Türkçesi

Dostunun bir kusuru varsa, elinde ne varsa vererek onu hoşnut etmeye çalış.
Büyüklerin sözü böyledir.

Açıklama

Buradaki "eğrilik", küçük eksiklik demektir. Dostluk kırılgan bir emanettir; kusuru örtmek yüceliktir.

Kur'ân & Sünnet

- **"Birbirinizin kusurunu araştırmayın."** (Hucurât 12)
- **"Mümin müminin aynasıdır."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Kardeşliğin temeli kusur örtmektir.
- Kırıcı değil, onarıcı olmak gerekir.

---

8. Beyit

Orijinal

Ekmek yeyip tuz basmak ol nâ-merdler işidir
Ekmek anı komaya tuzun hakkı var ise

Günümüz Türkçesi

Ekmek yiyip tuzu basıp (nankörlük etmek), namertlerin işidir.
Ekmek yediğin kişiyi incitme; tuzun bile hakkı vardır.

Açıklama

Yunus, nankörlüğü "tuz hakkını çiğnemek" diye ifade eder. Bir lokmanın hatırı vardır; vefa müminin şiarıdır.

Kur'ân & Sünnet

- **"Kim bir iyiliğe teşekkür etmezse Allah'a da şükretmiş olmaz."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Nankörlük en büyük ahlâk bozukluğudur.

- Vefa, insanın şerefi ve imanının ölçüsüdür.

---

9. Beyit

Orijinal

Çok söz hayvân yüküdür az söz erin görküdür
Bilene bir söz yeter cânda gevher var ise

Günümüz Türkçesi

Çok söz hayvan yükü gibidir;
Az konuşmak er kişinin süsüdür.
Gönülde cevher varsa bir söz bile yeter.

Açıklama

Tasavvuf ehli için "az söz, çok hal" esastır.
Gevheri (hakikati) olan, bir işarette gerçeği kavrar.

Kur'ân & Sünnet

- **"Allah'a ve ahiret gününe iman eden ya hayır söylesin ya sussun."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Söz azaldıkça hikmet çoğalır.
- Çok konuşmak kalbi karartır.

---

10. Beyit

Orijinal

Yûnus miskîn delidir hem sözünden bellidir
Ayıblaman yârenler eksikliği var ise

Günümüz Türkçesi

Yunus miskindir, deli görünür;
Sözü de zaten bunu gösterir.
Ey dostlar, onda bir eksiklik varsa ayıplamayın.

Açıklama

Yunus kendini "miskin" ve "deli" görür; Hak yolunda mahviyet budur. "Eksikliğim varsa nefsimdendir, ayıplamayın" der. Bu, tevazuun zirvesidir.

Kur'ân & Sünnet

- **"Müminler alçakgönüllüdür."** (Furkan 63)
- Tasavvuf büyükleri "kendini noksan görmek"i kemalin şartı sayar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Tevazu manevî kemalin işaretidir.
- Hak yolunda deli görünmekten yana zarar yoktur.

---

179. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Var derd ile yan yürü dermâna erişince
Aşk ile kulluk eyle sultâna erişince

Günümüz Türkçesi

Dertle yanarak yola devam et, derman buluncaya kadar.
Aşk ile kulluk et, Hak Sultanına ulaşıncaya kadar.

Açıklama

Tasavvuf yolu "dert" ile başlar; dert burada dünya sıkıntısı değil, **Allah hasreti**dir. Müridin yolu, aşk ateşiyle yürümektir. Hakikat ancak aşkla ve sabırla varılan bir menzildir.

Kur'ân & Sünnet

- **"Allah, sabredenlerle beraberdir."** (Bakara 153)
- **"Kulum Bana bir karış yaklaşırsa…"** (Kudsi hadis – yakınlaşma)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak yolunda dert nimettir, gaflet değil.
- Aşk ile yapılan kulluk, yolun anahtarıdır.

---

2. Beyit

Orijinal

Sular gibi seyr eyle bir yerde karâr etme
Alçaklara ak yürü ummâna erişince

Günümüz Türkçesi

Sular gibi akıp dur; bir yerde takılıp kalma.
Alçak gönüllü ol; tevazu ile akıp denize (Hak'ka) ulaş.

Açıklama

Su, tevazu sembolüdür. Yüksekte durmaz, hep aşağıya akar. Hak yolcusu da su gibi **alçakgönüllü**, sürekli hareket hâlinde olmalıdır. Bu hareket, insanı manevî denize yani hakikate ulaştırır.

Kur'ân & Sünnet

- **"Rahman'ın kulları yeryüzünde tevazu ile yürürler."** (Furkan 63)
- Peygamber Efendimiz: **"Tevazu göstereni Allah yükseltir."**

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevî yol duraklama kaldırmaz.
- Tevazu, hakikate giden en kısa yoldur.

---

3. Beyit

Orijinal

Gâyet hor u hakîr ol başda Halîl olasın
İsmâîl gibi sen de kurbâna erişince

Günümüz Türkçesi

Aşırı derecede alçakgönüllü ol ki Halil (İbrahim) makamına ulaşasın.
İsmail gibi teslim ol ki kurbana ermiş olasın.

Açıklama

İbrahim (a.s.), "Halilullah / Allah'ın dostu" makamıyla bilinir. Dostluğun yolu tevazudan geçer. İsmail (a.s.) ise **teslimiyetin zirvesidir**. Tasavvufta kurban, nefsin boğazlanmasıdır.

Kur'ân & Sünnet

- İbrahim ve İsmail kıssası (Saffat 102–107)
- **"Allah'ın dostlarına korku yoktur."** (Yunus 62)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Tevazu dostluğun başlangıcıdır.
- Hak yolunda teslim olmayan ilerleyemez.

---

4. Beyit

Orijinal

Eyyûblayın sabr eyle Yâkûblayın çok ağla
Yûsuf-sıfat sen dahi Ken'ân'a erişince

Günümüz Türkçesi

Eyyûb gibi sabret, Yakup gibi çok ağla.
Sen de Yusuf gibi ol ki kendi Kenan'ına (kavuşmaya) erişesin.

Açıklama

Eyyûb sabrın, Yakup göz yaşının, Yusuf ise güzelliğin ve hakikatin sembolüdür. “Kenan’a erişmek”, manevî vuslata ermektir. Yolun gerekleri sabır, gözyaşı ve sadakattir.

Kur’ân & Sünnet

- Eyyûb’un sabrı (Enbiya 83–84)
- Yakup’un gözü yaşlı bekleyişi (Yusuf 84)
- Yusuf kıssası: sabır, iffet ve ihsan

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Sabır kapıyı açar, gözyaşı kalbi temizler.
- Zorlukların sonunda Yusuf’un Kenan’a kavuşması gibi vuslat vardır.

---

5. Beyit

Orijinal

Yûnus sen bu gevheri harc eyleme nâdâna
Bu yolda neler çekdin ol kâna erişince

Günümüz Türkçesi

Yunus, bu manevi cevheri cahillere harc etme.
Bu yolda ne zorluklar çektiğini ancak hakikate eren bilir.

Açıklama

Yunus, sayısız çileyle edindiği hikmeti “nâdan”a (anlamayana) harcamamayı öğütler. Hak yolunun inceliğini, ancak o yolda derinleşenler anlar.

Kur’ân & Sünnet

- **“Cahillerden yüz çevir.”** (A’râf 199, Müminûn 96)
- Peygamberimizin hikmeti ehline verme öğüdü

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Her söz herkese söylenmez.
- Manevî sır, anlayana verilir.
- Hak yolunun kıymeti çileyle anlaşılır.

---

180. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Uş yine nazar oldu bu bizim cânımıza
Muhammed bünyâd vurdu dîn ü îmânımıza

Günümüz Türkçesi

Yine gönlümüze bir ilahî nazar oldu;
Peygamber Efendimiz, bizim din ve imanımızın temelini attı.

Açıklama

"İlahi nazar", kalbe gelen manevî uyanıştır. Yunus, kalbin açılmasıyla birlikte peygamberin rehberliğini hatırlar. Hz. Muhammed (s.a.v.), iman binasının temeli ve yolun rehberidir.

Kur'ân & Sünnet

- **"Andolsun, size kendi içinizden bir peygamber gelmiştir..."** (Tevbe 128)
- **"Ben güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevî uyanış Allah'ın lütfudur.
- Hak yolunun temeli peygamberi örnek almaktır.

---

2. Beyit

Orijinal

Peygamberler serveri dîn direği Muhammed
Gör ne gevherler kodu bu bizim kânımıza

Günümüz Türkçesi

Peygamberlerin başı ve dinin direği olan Muhammed,
Bizim cevher gibi özümüze ne hikmetler yerleştirdi bir bak.

Açıklama

Yunus'a göre insanın özüne konan bütün manevî güzellikler, peygamber yolundan gelir. "Kân" insanın iç dünyasıdır. Oraya konan cevher, iman, ahlak, hikmet ve tevazudur.

Kur'ân & Sünnet

- **"O size kitabı ve hikmeti öğretiyor."** (Bakara 151)
- Peygamberin getirdiği ahlak, imanın hayata yansımasıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakiki değer, peygamber terbiyesiyle insanda ortaya çıkar.
- İnsan cevherini açığa çıkaracak olan sünnettir.

---

3. Beyit

Orijinal

Gelin amel edelim elimiz erer iken
Ecel erer ansızın irgürmez sanımıza

Günümüz Türkçesi

Haydi amel işleyelim, gücümüz yetiyorken;
Ecel ansızın gelir, kimseye haber vermez.

Açıklama

Yunus, "ölmeden önce ölünüz" hakikatine işaret eder. Amel etme imkânı, sadece bu dünyadadır. Ecel de gizlidir; gafletle oyalanmak, yolcu için en büyük zarardır.

Kur'ân & Sünnet

- **"Her nefis ölümü tadacaktır."** (Âl-i İmrân 185)
- **"Beş şey gelmeden önce beş şeyi ganimet bil."** (Hadis – gençlik, sağlık, boş vakit...)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Amel için en uygun zaman "şu andır".
- Ecel gizlidir; bu nedenle salih amel geciktirilmez.

---

4. Beyit

Orijinal

Ey dirîgâ n'idelim bizde amel olmazsa
Hışm edip yapışalar bu kefen donumuza

Günümüz Türkçesi

Eyvah! Bizde amel yoksa ne yapacağız?
Kabirde bizi azap melekleri tutacaklar bu kefenimizin içinden.

Açıklama

Yunus, amelsiz îmanın eksik kalacağını vurgular. Kıyamet ve kabir sahneleri, tasavvufta kalbi uyandıran bir uyarıdır. Ameli olmayanın hesabı ağır olur.

Kur'ân & Sünnet

- **"O gün insan, önden gönderdiklerine bakar."** (Fecr 23)
- Kabir suali hadislerle sabittir: Münker – Nekir'in sorgusu.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İnsan kabirde sadece ameliyle baş başadır.
- Hesaba hazırlık dünyada yapılmalıdır.

---

5. Beyit

Orijinal

Sorucular geleler soru hesâb soralar
Karanu sin içinde otura yanımıza

Günümüz Türkçesi

Sorgu melekleri gelir, bize hesap sorarlar;
Karanlık kabirde yanımıza otururlar.

Açıklama

Kabir sorgusu, tasavvufta "nefs muhasebesi" olarak da anlaşılır. Gerçek sorgu kabirdedir; fakat bilge kişi nefsi burada sorgulayan kişidir.

Kur'ân & Sünnet

- **"Andolsun, onları mutlaka sorguya çekeceğiz."** (Hicr 92–93)
- Hadislerde kabir sorgusu ayrıntılı biçimde anlatılır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hesap kesin ve kaçınılmazdır.
- Dünyada yapılan nefis muhasebesi, kabir hesabını hafifletir.

---

6. Beyit

Orijinal

Ölüm Hak'dır bilirsin niçin gâfil olursun
Azrâîl kasd ediser günâhlı tenimize

Günümüz Türkçesi

Ölümün hak olduğunu bilirsin, niçin gaflette bulunursun?
Azrail, günahlarla dolu bedenimize gelir.

Açıklama

Ölüm hem hakikat hem de uyarıdır. Yunus, ölümü bilip de gaflette yaşayanlara seslenir. Azrail'in gelişi kaçınılmazdır; önemli olan "hangi halde yakalanacağıdır".

Kur'ân & Sünnet

- **"Nerede olursanız olun ölüm size ulaşır."** (Nisâ 78)
- Ölümü çokça hatırlama tavsiyesi (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Ölümü bilmek yetmez; hazırlıklı olmak gerekir.
- Gaflet kalbi öldürür.

---

7. Beyit

Orijinal

Miskîn Yûnus bu sözü kendözinden eyitmez
Hak Çalap veribidi sebakın dilimize

Günümüz Türkçesi

Yunus bu sözleri kendi nefsinden söylemez;
Allah, bu öğüdü dilimize ilham etti.

Açıklama

Yunus, sözlerinin kendisine değil, ilhama dayandığını belirtir. Tasavvufta "ledün ilmi" yani kalbe doğan ilahî bilgi anlayışını yansıtır. Hak'tan gelen feyiz, gönülde dile dönüşür.

Kur'ân & Sünnet

- **"Ona biz ilmimizden bir ilim öğretmiştik."** (Kehf 65 – Hızır)
- Peygamberimizin: "Müminin kalbi Rahmân'ın iki parmağı arasındadır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikat sözü ilhamsız olmaz.
- Yunus'un tevazusu: sözü kendine değil Hak'ka nispet eder.

---

181. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Yine bu bâd-ı nev-bahâr hoş nev' ile esdi yine
Yine kışın soğukluğu fuzûlluğun kesti yine

Günümüz Türkçesi

Yine bu yeni bahar rüzgârı güzel bir biçimde esti.
Yine kışın soğuğunu ve fazlalığını ortadan kaldırdı.

Açıklama

Bahar rüzgârı, zahiren tabiatın canlanışı olsa da tasavvufta **ilâhî nefes**, ruhu dirilten rahmet esintisidir.
Kış; gönlün katılığı, gaflet ve donukluğudur. Bahar; hakikatin doğuşu ve kalpteki ilâhî sıcaklığın yeniden uyanışıdır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah ölü toprağa hayat verir."** (Fâtır 9)

- Bahar; Efendimiz'in hadislerinde Allah'ın rahmetinin bir tecellisi olarak ifade edilir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Gönül sürekli yenilenmeye muhtaçtır.
- Hak nefesi gelince kalpteki katılık çözülür.

---

2. Beyit

Orijinal

Yine rahmeti bî-kıyâs yine işret oldu demsâz
Yine geldi bu yeni yaz kutlu kadem basdı yine

Günümüz Türkçesi

Yine ölçüsüz rahmet geldi; yine gönle neşe arkadaşı oldu.
Yine bu yeni yaz geldi ve bereketli ayak bastı.

Açıklama

Baharın gelişi dış âlemde olduğu gibi iç âlemde de **rahmet kapılarının açılışını** temsil eder.
"İşret", neşeli halin tasavvuftaki karşılığıdır: **ruhun sevinçlenmesi**.

Kur'an ve Sünnet

- **"Rahmetim her şeyi kuşatmıştır."** (A'râf 156)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Her bahar gelişi, kul için yeni bir başlangıçtır.
- Rahmet, insana huzur getirir; gönlü şenlendirir.

---

3. Beyit

Orijinal

Yine yeni hazîneden yeni hil'at giydi cihân
Yine verildi yeni cân ot u ağaç sesdi yine

Günümüz Türkçesi

Dünya yine yeni hazinelerden yeni elbiseler giydi.
Otlar ve ağaçlar yine yeni can buldu, ses verdi.

Açıklama

"Cihanın hil'at giymesi"; tabiatın yeni libasa bürünmesidir.
Tasavvufta bu, **kulun nefsini çıkartıp sır libasını giymesi** anlamına gelir.
Ağaçların ses vermesi, zikre durmasıdır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Yedi gök, yer ve bunların içindekiler O'nu tesbih eder."** (İsrâ 44)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Tabiattaki her değişim Allah'ın tecellisidir.
- Bütün varlık zikir halindedir; insan da zikre dönmelidir.

---

4. Beyit

Orijinal

Ölmüş idi ot u şecer dirilüben geri biter
Müşriklere nükte yeter var eyledi nesli yine

Günümüz Türkçesi

Ot ve ağaç ölmüştü; yeniden dirilip tekrar bitti.
Bu, müşriklere bile ders olacak bir ibrettir; çünkü Allah tekrar hayat verdi.

Açıklama

Bu beyit **ba'sü ba'de-l mevt** (öldükten sonra diriliş) delilidir.
Yunus, "Bakın çevrenize: Her bahar öldü sandığınız diriliyor. Öldükten sonra diriliş de böyledir." diyor.

Kur'an ve Sünnet

- **"Nasıl ki ölü toprağı diriltiyorsak, insanlar da böylece diriltilecektir."** (Rum 19)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Her bahar ahireti hatırlatmalıdır.
- Diriliş inkâr edilmemeli; göz önünde canlı deliller vardır.

---

5. Beyit

Orijinal

Yine sahra vü mergzâr hoş akar esrik bu sular
Cihânlara saçdı nisâr cümle âlem dostu yine

Günümüz Türkçesi

Bozkırlar ve çayırlar yine hoşça akıyor; sular coşuyor.
Âlemlerin Dostu (Allah) yine bütün dünyaya ikram saçtı.

Açıklama

Suyun akışı, Allah'ın sürekli devam eden rahmetinin mecazıdır.
"Âlemlerin dostu": Allah'ın kullarına yakınlığını ifade eder.

Kur'an ve Sünnet

- **"Rahmetini dilediğine yayar."** (Şûrâ 28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Allah'ın nimetleri hiç bitmez; kul bunu fark etmeli.
- Şükür nimeti artırır.

---

6. Beyit

Orijinal

Yine yer yüzü donanıp kat kat olup renge batıp
Bülbül güle karşı ötüp cân budağa asdı yine

Günümüz Türkçesi

Yeryüzü yine süslendi; renk renk kat kat oldu.
Bülbül yine güle karşı öttü; can kendini dallara astı.

Açıklama

Bülbül–gül ilişkisi tasavvufta **âşık–mâşuk** ilişkisidir.
"Canın budağa asılması": ruhun aşkın cezbesine kapılıp ayakta duramayacak hâle gelmesidir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah, müminlerin kalplerine sekine indirdi."** (Fetih 4)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Âşık olan gönül her şeyde sevgilinin eserini görür.
- Aşkın rengi çoktur; her çiçekte bir sır saklıdır.

---

7. Beyit

Orijinal

Sözüm değil yaz kış için geldi mâşûka iş için
Oldu yeni bağışlamak pâdişâhın kasdı yine

Günümüz Türkçesi

Sözüm yaz ve kış için değildir; mâşuka (Allah için) iş içindir.
Padişahın (Allah'ın) maksadı yine yeni bağışlamaktır.

Açıklama

Yunus, şiirini baharın fizikî tasviri için değil, **Allah'ın bağışlayıcılığını anlatmak için** söylüyor.
Yeni bahar = yeni af kapısı.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah çok affedicidir, çok merhametlidir."** (Nisâ 23)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Bahar, Allah'ın af kapılarının açıldığını hatırlatır.
- Kulun her yeni günün kıymetini bilmesi gerekir.

---

8. Beyit

Orijinal

Yine Yûnus başdan çıkıp âr u nâmûsu yıkıp
Âşıkların cur'asından ulu kadeh içdi yine

Günümüz Türkçesi

Yine Yunus, baştan çıkarak; ar ve namusu (nefsânî gururu) terk ederek
Âşıkların kadehinden büyük bir kadeh içti.

Açıklama

"Ar ve namus" burada toplumun ayıp saydığı şey değil; **nefsin kibri, benliği, gururu** demektir.
"Âşıkların cur'ası" ilâhî aşk şarabıdır.
Yunus, benliğini terk edip aşk sarhoşluğuna dalmış hâlini anlatıyor.

Kur'an ve Sünnet

- **"Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir."** (Şems 9)
- Hadiste: "Kul, Allah'a en çok tevazu ile yaklaşır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Aşk yoluna giren nefsini terk eder.
- Benlikten kurtulmadan hakikate varılmaz.
- Âşıklar Allah'ın muhabbet şarabından içerler; bu mecazdır.

---

182. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Tutgıl bir Tanrı hâsını
Gel ikrâr et erenlere
Sileler gönlün pâsını
Gel ikrâr et erenlere

Günümüz Türkçesi

Kalbini bir Tanrı aşkına bağla,
Erenlere gel ve teslim ol.
Onlar gönlün kirlerini temizler,
Erenlere gel ve teslim ol.

Açıklama

Bu beyitte Yunus, **kalbin ilâhî aşka açılması ve erenlerin rehberliğine teslim olunması** gerektiğini vurgular.
"Pâsı silmek", nefsin ve dünyevi kirlerin temizlenmesidir.

Kur'an ve Sünnet

- **"O, kalpleri arındıran ve temizleyen Allah'tır."** (Tevbe 9:103)
- Hadiste: "Mü'min, mü'minin aynasıdır." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Kalbini temizlemek için mürşidlerden ve erenlerden yardım al.
- Teslimiyet ve tevazu ile hakikate yaklaşılır.

---

2. Beyit

Orijinal

Öyle bir berkitgil ahdin
Hem mâlın olsun hem rahtın
Hakk'ı bilmek olsun cehdin
Gel ikrâr et erenlere

Günümüz Türkçesi

Böyle sağlam bir ahitle bağlan ki,
Hem malın hem rahatın senin olsun.
Hakkı bilmek, çabanın esası olsun,
Erenlere gel ve teslim ol.

Açıklama

"Ahid" gönülde yapılan samimi bağlılıktır.
Maddi ve manevi dengenin kurulması, çabanın Hakk'a yönelmesi gerekir.

Kur'an ve Sünnet

- **“İnsan ancak çalıştığının karşılığını alır.”** (Necm 39)
- Peygamber Efendimiz: “İlim öğrenmek herkesin boynuna farzdır.”

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikat yolunda hem çaba hem teslimiyet gerekir.
- Mal ve rahat Hakk’a bağlı olunca değer kazanır.

---

3. Beyit

Orijinal

Erenlerdir Tanrı hâsı
Silerler gönülden pâsı
Dost iledir mu’amlesi
Gel ikrâr et erenlere

Günümüz Türkçesi

Erenler, Tanrı’nın özel kullarıdır;
Gönüllerimizi kirlerden temizlerler.
Onlarla dost olmanın yolu bu muameledir.
Erenlere gel ve teslim ol.

Açıklama

Erenlerin rehberliği, kalbin temizlenmesinde elzemdir.
“Dost ile muâmele”, hem söz hem davranışla erenlere uymaktır.

Kur’an ve Sünnet

- **“Allah’ın velilerine gelince, onlarda korku yoktur ve onlar üzülmezler.”** (Ahzab 33:43)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Erenlerin rehberliği, kulun ruhunu arındırır.
- Hak yolda dost edinmek önemlidir.

---

4. Beyit

Orijinal

Gider gönül teşvîşini
Bezeme hoyrat nakşını

Uçurmadan cân kuşunu
Gel ikrâr et erenlere

Günümüz Türkçesi

Gönlün telaşını bırak,
Gurur ve boş süsleri bırak.
Kalp kuşunu özgür bırakmadan yakalama,
Erenlere gel ve teslim ol.

Açıklama

"Gönül teşvîşi" dünyevi kaygılar; "hoyrat nakşı" gurur ve kibirdir.
Kalbin saflığı için bunları bırakmak gerekir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kalpler yalnız Allah'a yönelmelidir."** (Bakara 2:2)
- Hadiste: "Tevazu, kalbin süsüdür."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Gönlü dünyevi kaygılardan arındır.
- Aşk yolunda tevazu şarttır.

---

5. Beyit

Orijinal

Geç bu uzun endîşeden
Erdire nefsin uşadan
Bakmagıl dosta taşradan
Gel ikrâr et erenlere

Günümüz Türkçesi

Bu uzun endişelerden kurtul,
Nefsi terbiye ederek olgunlaş,
Dostu dışarıda arama,
Erenlere gel ve teslim ol.

Açıklama

Endişe ve nefsin oyunları insanı hak yoldan uzaklaştırır.
Hak dostunu kalpte bulmak gerekir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kim Allah'a yönelirse, Allah ona yolu kolaylaştırır."** (Talâk 2)
- "Dostunu Allah'tan seç." (Tasavvufî öğüt)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Nefs ile mücadele, tasavvufta önceliklidir.
- Hak dostunu içte ara; dışa takılma.

---

6. Beyit

Orijinal

Bu cân sana bâkî kalmaz
Onda varan geri gelmez
Son pişmânlık assı kılmaz
Gel ikrâr et erenlere

Günümüz Türkçesi

Bu can sana kalıcı değildir,
Oraya varan geri gelmez.
Son pişmanlık fayda vermez.
Erenlere gel ve teslim ol.

Açıklama

Ölüm ve ahiret kaçınılmazdır.
Nefsini teslim etmekte gecikmemek gerekir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Her nefis ölümü tadacaktır."** (Al-i İmran 185)
- Peygamberimiz: "Ölüme hazırlık yapın; çünkü ölüm, her an gelebilir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Ahiret ve ölüm bilinci, insanı teslimiyete yönlendirir.
- Gecikmeden teslim ol; pişmanlık işe yaramaz.

---

7. Beyit

Orijinal

Bu dünyâyı elden bırak
Âhirete eyle yerak
Erenlerden olma ırak
Gel ikrâr et erenlere

Günümüz Türkçesi

Bu dünyayı bırak,
Kalbini ahirete bağla,

Erenlerden uzak olma,
Erenlere gel ve teslim ol.

Açıklama

Dünya sevgisi, kulun Allah'a yakınlaşmasını engeller.
Yunus, erenlere katılmayı ve ahiret sevgisini vurgular.

Kur'an ve Sünnet

- **"Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir."** (Ankebut 64)
- "Ahiret için çalış, dünya seni aldatmasın." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Dünya hevesleri boş ve geçicidir.
- Kalp erenlerle beraber olmalı; ahireti hedeflemeli.

---

8. Beyit

Orijinal

Eğer seversen Allah'ı
Hoş nidâ eyle o şâhı
Hak rahmet eder vallâhi
Gel ikrâr et erenlere

Günümüz Türkçesi

Allah'ı seviyorsan,
Ona güzel bir çağrı yap,
Allah mutlaka rahmet eder,
Erenlere gel ve teslim ol.

Açıklama

Aşk, Allah'a yönelişle pekişir.
Erenlere katılmak, bu aşk yolunun bir parçasıdır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah, kendisine yönelenleri sever."** (Bakara 2:195)
- Hadiste: "Kalbini Allah'a bağla; O senin kalbini temizler."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Allah sevgisi, teslimiyetin temelidir.
- Aşk ve teslimiyet beraber yürür.

---

9. Beyit

Orijinal

Yûnus sen pişmân olmadan
İrişgil ere ölmeden
Bu dünyâ sana gülmeden
Gel ikrâr et erenlere

Günümüz Türkçesi

Yunus, pişman olmadan,
Ölüme varmadan,
Dünya sana gülmeden,
Erenlere gel ve teslim ol.

Açıklama

Hayat kısa ve belirsizdir.
Teslimiyet ve Allah yolunda olgunlaşma, ölmeden önce yapılmalıdır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Her nefis ölümü tadacaktır."** (Al-i İmran 185)
- "Hazırlık yapan, ölümle karşılaştığında korkmaz." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hayatın geçiciliğini fark et; erenlerle beraber ol.
- Teslimiyet, pişman olmadan yapılmalıdır.

---

183. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Sana derim ey velî
Dur erte namâzına
Eğer değilsen ölü
Dur erte namâzına

Günümüz Türkçesi

Sana söylüyorum ey Allah dostu,
Namazını vakti geldiğinde kıl.
Eğer namaz kılmıyorsan, adeta ölü gibisin.
Namazını vakti geldiğinde kıl.

Açıklama

Yunus burada **namazın yaşamın temel direği olduğunu** ve onu terk edenin manevi anlamda ölü olduğunu vurgular.
Velî, Allah yolunda yüksek mertebede olan kişidir; namaz, onun için bir zorunluluktur.

Kur'an ve Sünnet

- **"Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin..."** (Bakara 2:43)
- Peygamber Efendimiz: "Namaz dinin direğidir." (Buhârî, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Namazı aksatmamak, kulun en önemli vazifesidir.
- Namaz, ruhun canlılığını koruyan ibadettir.

---

2. Beyit

Orijinal

Ezân okur müezzin
Çağırır Allah adın
Yıkma dînin bünyâdın
Dur erte namâzına

Günümüz Türkçesi

Müezzin ezan okuyarak Allah'ın adını çağırır.
Dinin temelini bozma,
Namazını vakti geldiğinde kıl.

Açıklama

Ezan, **müslümanları ibadete çağıran uyarıdır**.
Namaz, dinin temel taşıdır; onu terk etmek dini yıkmak gibidir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Ey iman edenler! Namazı dosdoğru kılın..."** (Bakara 2:238)
- Ezan, Peygamber'in sünnetidir (Buhârî, Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Dini emirleri ihmal etme.
- Namaz ve ezan, Allah'a yakınlık yolunun işaretleridir.

---

3. Beyit

Orijinal

Ağar pervâze kuşlar
Tesbîh okur ağaçlar
Himmet alan kardaşlar
Dur erte namâzına

Günümüz Türkçesi

Kuşlar uçarak Allah'ı anar,
Ağaçlar tesbihlerle O'nu tespih eder,
Onlardan ilham alan kardeşler,
Namazını vakti geldiğinde kıl.

Açıklama

Doğa bile Allah'ı tesbih eder.
İnsana düşen, **tabiatın ibadet örneğini takip ederek** Allah'a yönelmektir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Göğü, yeri ve içindekileri O tesbih eder."** (Hadid 57:1)
- Peygamberimiz: "Doğa da Allah'ı tesbih eder, siz de O'nu anın." (Tefsir-i Taberî)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Doğadan ilham alarak Allah'ı an.
- Namaz, doğanın ibadetiyle uyumlu olmalıdır.

---

4. Beyit

Orijinal

Namâzı kıl zikr eyle
Elin götür şükr eyle
Öleceğin fikr eyle
Dur erte namâzına

Günümüz Türkçesi

Namaz kıl ve Allah'ı an,
Ellerinle şükret,
Öleceğini unutma,
Namazını vakti geldiğinde kıl.

Açıklama

Namaz, **zikir ve şükür için bir araçtır**.
Ayrıca ölümün bilinci, ibadete bağlılığı artırır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Rabbin için namazı dosdoğru kıl ve O'nu yücelt."** (Müzzemmil 73:8)
- Peygamber Efendimiz: "Ölümü çok hatırlayan, dünya heveslerine düşmez." (İbn Mâce)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Namaz zikir ve şükrün merkezidir.
- Ölümü hatırlamak ibadet şevkini artırır.

---

5. Beyit

Orijinal

Namaz kıl yerak olsun
Âhretde gerek olsun
Sininde çırâk olsun
Dur erte namâzına

Günümüz Türkçesi

Namazı kıl ki gönlün huzur bulsun,
Ahirette işine yarasın,
Kalbinde ışık olsun,
Namazını vakti geldiğinde kıl.

Açıklama

Namaz hem bu dünyada huzur, hem ahirette kurtuluş kaynağıdır.
"Sininde çırâk" ifadesi, kalbin manevi ışığını simgeler.

Kur'an ve Sünnet

- **"Namaz, müminler üzerinde vakti gelince farzdır."** (Nisa 4:103)
- Hadis: "Namaz kalbin nurudur." (İbn Mâce)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Namaz ruhun ışığıdır.
- Ahiret için namazın önemi büyüktür.

---

6. Beyit

Orijinal

Namâz kıl îmân ile
Yatmagıl gümân ile
Gidesin emân ile
Dur erte namâzına

Günümüz Türkçesi

Namazı iman ile kıl,
Şüpheyle yatma,
Güvende ol ki yolun açık olsun,
Namazını vakti geldiğinde kıl.

Açıklama

İman, namazın esasıdır; şüphe ve kaygı, ibadeti bozar.
"Eman" güven ve huzur demektir.

Kur'an ve Sünnet

- **"İman edenler ve salih amel işleyenler kurtuluşa ererler."** (Bakara 2:5)
- "Namaz, iman ile kıymet kazanır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Namazı kalp ve imanla kıl.
- Manevi huzur ve güven, ibadetin tamamlayıcısıdır.

---

7. Beyit

Orijinal

Çıka gide cân dahı
Şöyle kala ten dahı
Dervîş Yûnus sen dahı
Dur erte namâzına

Günümüz Türkçesi

Canın gidecek olsa bile,
Beden burada kalsa bile,
Derviş Yunus sen de,
Namazını vakti geldiğinde kıl.

Açıklama

Ölüm yaklaşsa da namaz terk edilmemelidir.
Yunus burada **ölüm bilincine rağmen ibadetin önemini** vurgular.

Kur'an ve Sünnet

- **"Ölüm ve hayat, sınav için yaratılmıştır."** (Mülk 67:2)
- "Ölüme yaklaşırken bile ibadet terk edilmez." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Ölüm bile ibadet için engel değildir.
- Teslimiyet ve ibadet hayat boyu devam etmelidir.

184. Şiir – Tasavvufî Şerh

1. Beyit

Orijinal

Muhammed'in medhini edelim baş üstüne
Zîrâ ki ol Muhammed yürüdü Arş üstüne

Günümüz Türkçesi

Hz. Muhammed'in övgüsünü yapalım, başımızın üzerinde yeri vardır.
Çünkü o, Arş'ın üzerinde yürüyen yüce Resûldür.

Açıklama

Yunus burada Peygamber Efendimiz'e derin bir saygı ve sevgiyi ifade eder.
"Arş üstüne yürüdü" ifadesi, O'nun yüksek makamını ve ruhani kudretini simgeler.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah ve Melekleri Peygamber üzerine salât eder; ey iman edenler! Siz de O'na salât edin ve selam söyleyin."** (Ahzab 33:56)
- Peygamber Efendimiz'in makâmı, tüm evliya ve insanlardan üstün kabul edilmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Peygambere sevgi ve saygı, İslam'da temel bir görevdir.
- Onu anmak, kalpte ve dilde ibadetle birleşir.

---

2. Beyit

Orijinal

Arş'ına basdı kadem ol Resûlullâh benem
Düşdü bu cümle sanem ser-nigûn Ferş üstüne

Günümüz Türkçesi

Peygamber'in ayakları Arş'a değdi,
Tüm putlar ve sevgiler onun huzurunda yere serildi.

Açıklama

Yunus, peygamberin yüceliğini ve insanların kalplerinde gerçek kudretin O'nda olduğunu vurgular.
Putların serilmesi, **günah ve yanlış sevgi nesnelerinin değerinin yokluğu** anlamına gelir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Muhammed, sizin için en güzel bir örnektir."** (Ahzab 33:21)

- Peygamber Efendimiz'in üstünlüğü, her türlü yanlış inanış ve putperestlikten üstün tutulur.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Peygamberin sevgisi her türlü dünyevi ve yanlış sevginin önündedir.
- Gerçek aşk ve teslimiyet O'na yönelmektir.

---

3. Beyit

Orijinal

Bir taşa kıldı nazar mu'cizât ile yarar
Çıkdı bir tâvus-ı dünyâ türlü nakış üstüne

Günümüz Türkçesi

Hz. Peygamber bir taşa bakarak mucizeler gösterdi,
Taş, sanki dünyayı süsleyen bir tavus kuşu gibi nakışlandı.

Açıklama

Yunus burada peygamberin **mucizeler yaratma kudretini** anlatır.
Doğadaki ve sıradan varlıklardaki mucizeler, O'nun kudretinin delilleridir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'a inanınız ve Resûlü'nün mucizelerini kabul ediniz."** (Bakara 2:87)
- Hadislerde, Peygamber'in mucizeleri birçok defa belgelenmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Allah'ın kudreti Peygamber'in vesilesiyle görünür.
- Mucizeler iman edenler için bir öğretici ve hatırlatıcıdır.

---

4. Beyit

Orijinal

Taş elinde söyledi Hak Resûl'sün sen dedi
Onun için komadı bir taşı taş üstüne

Günümüz Türkçesi

Taş, elinde tutan Peygamber'e bakınca,
"Sen Allah'ın Resûlü'sün" dedi ve taş artık taş olarak durdu.

Açıklama

Bu beyitte **tabiatın bile peygambere saygı gösterdiği** anlatılır.
Taşın söz söylemesi mecazi olarak, doğanın kudretin farkına vardığını ifade eder.

Kur'an ve Sünnet

- **“Ve Rasûlümüze mucizeler verdik.”** (Enbiya 21:7)
- Peygamber’in kudretiyle kainatta meydana gelen olağanüstü işaretler vardır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Peygamber’in kudreti, tabiat ve evrenin bütününe tesir eder.
- Her varlık hak sahibine saygı gösterir.

---

5. Beyit

Orijinal

Muhammed’e kâfirler üç kez ağu verdiler
Birin kuzuyla yedi ikisin aş üstüne

Günümüz Türkçesi

Peygamber’e kâfirler üç kez zehir verdiler;
Birini kuzuyla, diğerlerini yemeklerle karıştırdılar.

Açıklama

Bu beyitte, Peygamber’in yaşadığı tehlikeler ve karşılaştığı düşmanlıklar anlatılır.
Yunus, **kâfirlerin kötü niyetine rağmen Peygamber’in korunmasını** vurgular.

Kur’an ve Sünnet

- **“Allah Resûlü’nü korur.”** (Ahzab 33:36)
- Hadislerde Peygamber’in çeşitli tehlikelerden korunması anlatılır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Allah, peygamberini korur.
- İnsan, zulüm ve kötülük karşısında Allah’a güvenmelidir.

---

6. Beyit

Orijinal

Ağuyu kıldı şeker ol Resûlu’llâh meğer
Ver salâvât zenbûr-vâr derd ile yaş üstüne

Günümüz Türkçesi

Allah, verilen zehri Peygamber için şeker yaptı;
O’na salât ve selam gönderin, arılar gibi sadık bir kalple.

Açıklama

Bu beyitte, **Peygamber’in Allah tarafından korunduğu ve mucizelerle desteklendiği** anlatılır.
“Zenbûr-vâr” ifadesi, arı gibi sadık ve azimli olmayı sembolize eder.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah, O'nu kötülüklerden korur ve ona mucizeler verir."** (Enbiya 21:9)
- Salavat getirmek, Peygamber sevgisinin göstergesidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Peygamber'e salât ve selam göndermek, bir ibadet ve sevgidir.
- Allah'ın kudreti her türlü kötülüğü etkisiz kılar.

---

7. Beyit

Orijinal

Yûnus Emrem sen gine Mustafâ'ya kıl selâm
Ol dahi kıla edâ yüz ile baş üstüne

Günümüz Türkçesi

Ey Yunus Emre, sen de Mustafa'ya (Hz. Muhammed'e) selam gönder,
Saygıyla, başın üstüne sevgi ve edâ ile.

Açıklama

Yunus, Peygamber'e sevgiyi ve selamı her zaman ifade etmenin önemini vurgular.
"Baş üstüne" ifadesi, **en derin saygıyı** simgeler.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah ve melekleri, Peygamber'e salât ederler; ey iman edenler! Siz de O'na salât edin ve selam söyleyin."** (Ahzab 33:56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Peygamber'e sürekli sevgi ve selam gönder.
- Saygı ve bağlılık, müminin kalbinde daim olmalıdır.

---

185. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Bir imâret göster bana kim sonu vîrân olmaya
Kazanı gör ol mâlı kim senden o geri kalmaya

Günümüz Türkçesi

Bana öyle bir imaret (yapı, mal) göster ki sonunda harap olmasın,
Malını gör, eğer bu mal sana kalacaksa, geri kalmasın.

Açıklama

Yunus burada **dünya malının geçiciliğini** anlatır.
Gerçek kalıcı olan, **ahlak ve maneviyatla kazanılan kazançtır**, maddi mal değil.

Kur'an ve Sünnet

- **"Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir; ahiret yurdu ise, takva sahipleri için daha hayırlıdır."** (En'am 6:32)
- Peygamber Efendimiz: "Dünya malı geçicidir, ahiret ise kalıcıdır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Mal ve mülk peşinde koşmak yerine, ebedi değerleri önemse.
- Dünyevi kazanç geçicidir, maneviyat kalıcıdır.

---

2. Beyit

Orijinal

Döküle altûnun mâlın ayruk ile ola hâlin
Senden geri kalan mâlın sana bil assı kılmaya

Günümüz Türkçesi

Altın ve mal ayrılıkla dökülecek;
Sana kalan mal, kalbini tatmin etmeye yetmeyecek.

Açıklama

Yunus burada **maddenin geçiciliğini ve insanın elinde kalanın sınırlılığını** vurgular.
Maddi varlıklar kalıcı değil, ruhun ihtiyaçlarını karşılamaz.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kim dünyayı isterse, onda nefsine verilecek; kim Allah ve Resûlü'nü isterse, Allah onun için büyük bir mükafat hazırlar."** (Ahzab 33:35)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Maddi mal insanı tatmin etmez, ruhani ve ahlaki kazanç asıl önemlidir.

---

3. Beyit

Orijinal

Ol mâl ki Halîl'indir hayırlara yilterler anı
Ol mâl ki Kârûn'undur ıssı hîç râhat bulamaya

Günümüz Türkçesi

Hakk'ın dostlarına (Halil'in, İbrahim'in) ait mal hayırlı olur, değer kazanır;
Kârûn gibi zenginlerin malı ise hiçbir zaman rahatlık vermez.

Açıklama

- Yunus, **saf ve helal malın değerini**, hile ve kibirle kazanılan malın boşluğunu karşılaştırır.
- **Kârûn**, Kur'an'da malı yüzünden kibirlenen zengin olarak geçer, Yunus ona örnek verir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Mal ve evlat bir deneme aracıdır; Allah katında güzel ameller esas kazançtır."** (Enfal 8:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Mal kazanırken helal ve hayır yolunu seçmek önemlidir.
- Kibirli ve hileli mal, huzur getirmez.

---

4. Beyit

Orijinal

İsrâfîl sûrunu üre dağları yerinden tura
Bir karınca cevâbını bin Süleymân viremeye

Günümüz Türkçesi

İsrâfîl sûru çalındığında, dağlar yerinden oynar;
Bir karınca bile bin Süleyman'ın servetini karşılayamaz.

Açıklama

- Burada **kıyamet ve malın geçiciliği** betimlenir.
- İnsan malı ne kadar büyük olursa olsun, kıyamet ve ölüm karşısında değersizdir.

Kur'an ve Sünnet

- **"O gün, mal ve evlat hiçbir işe yaramayacaktır; ancak iman ve salih amel işe yarar."** (Tekasur 102:8-9)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Ölüm ve ahiret karşısında dünya malı hiçbir değer taşımaz.
- İnsan, mal için değil, maneviyat için çaba göstermelidir.

---

5. Beyit

Orijinal

Bu dünya hep ıssız kala altûnu mâlı döküle
Sebîl olubanı yite hergiz ıssı bulunmaya

Günümüz Türkçesi

Bu dünya boş kalacak, altın ve mal dökülecek;
Hakk yolunda harcanan mal ise kaybolmaz ve değerini korur.

Açıklama

- Yunus, **malın harcanmasının faydalı yollarını**, özellikle Allah yolunda harcamayı vurgular.
- Dünya malı bireysel olarak kalıcı değildir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah yolunda harcadığınız her şeyin karşılığı vardır."** (Bakara 2:261)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Mal, Allah yolunda harcandığında gerçek değerini kazanır.
- Bencillik yerine infak ve hayır tercih edilmelidir.

---

6. Beyit

Orijinal

Hey Yûnus Emre ölünce var yürü doğru yolunca
Dünyâsını terk edenler yarın Hazret'de ölmeye

Günümüz Türkçesi

Ey Yunus Emre, ölünce doğru yola git;
Dünyasını terk edenler, ahirette gerçek hayata ulaşırlar.

Açıklama

- Yunus burada **ölümden sonraki hakiki yolculuğu** hatırlatır.
- Dünyaya bağlı olanlar kaybeder, dünyayı terk edenler Allah katında kazanç sağlar.

Kur'an ve Sünnet

- **"Dünya hayatı bir zevk ve oyundan ibarettir; ahiret, takva sahipleri için daha hayırlıdır."** (En'am 6:32)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Dünyaya bağlanmak yerine, ahirete hazırlık yap.
- Hak yolunda yaşamak, ebedi mutluluğun anahtarıdır.

---

186. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Ben dost için ağlar isem gözüm yaşını kim sile
Yaşım niçe dine benim böyle acâib derd ile

Günümüz Türkçesi

Eğer dost için ağlıyorsam, gözyaşımı kim silebilir?
Gözyaşım neye yarar ki, benim acayip ve derin derdim için.

Açıklama

- Yunus burada **gerçek aşkın ve gönül derdinin** tek tesellisi Allah ve dostlar olduğuna işaret eder.
- Gözyaşı, maddi değil manevi bir ibadet ve arınma aracıdır.

Kur'an ve Sünnet

- **"İnsanlar, kendilerini Allah yolunda harcadıkları zaman Allah onları korur."** (Bakara 2:272)
- Peygamberimiz: "Müminin gözyaşı, kalbindeki iman ile birleşince değer kazanır."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Dost ve Allah aşkı gözyaşı ile ifade edilir, boş ve boşuna değildir.
- Derdini Allah'a yöneltmek kalbi arındırır.

---

2. Beyit

Orijinal

Ey yârânlar gelin beri anladayım ahvâlimi
Hîç kimsene ola mı kim bu derdime dermân kıla

Günümüz Türkçesi

Ey dostlar, gelin ki halimi anlatayım;
Hiç kimse bu derdime çare olamaz mı?

Açıklama

- Yunus, **manevi dertlerin yalnız Allah ve eren dostlar tarafından anlaşılabileceğini** ifade eder.
- Dünya insanları çoğu zaman gönül sıkıntısını anlayamaz.

Kur'an ve Sünnet

- **"Gerçek dost, imanı olan ve kalbi Allah ile dolu olandır."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi sıkıntı ve aşk, yalnızca halis dostlar ile paylaşılabilir.
- Gerçek dostlar, manevi dertleri hafifletir.

---

3. Beyit

Orijinal

Cümle âlem gelir ise onsuz dermân olmayısar
Derdime kim dermân olur çün gönlümde ol sevile

Günümüz Türkçesi

Tüm âlem gelse bile, onsuz (dost ve Allah olmadan) derman olmayacaktır;
Derdime ancak gönlümde sevilen (Allah ve Hak dostu) çare olabilir.

Açıklama

- Burada **dünyanın hiçbir maddi güç ve kuvvetinin kalbi iyileştiremeyeceği** vurgulanır.
- Hak ve dost aşkı, gönül dertlerine gerçek çaredir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'ın dostları için dünya ve içindekiler, onların hizmetindedir."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Gönül dertleri yalnızca Allah ve Hak dostu ile çözülür.
- Dünyalık güçler geçici ve yetersizdir.

---

4. Beyit

Orijinal

Ölüp sine girer isem etim tenim çürümeye
Onun için kim dünyadan ben giderem sevmek ile

Günümüz Türkçesi

Eğer ölüp de mezara girersem etim ve tenim çürümeye mahkûm olur;
Dünyadan giderken bile sevgimle (Allah ve dost aşkıyla) ayrılmalıyım.

Açıklama

- Yunus burada **ölüm sonrası için hazırlanmayı** ve dünya malına bağlı olmamayı hatırlatır.
- Asıl sevgi ve bağlılık, **ölümle bile bitmeyen Allah aşkıdır**.

Kur'an ve Sünnet

- **"Her can ölümü tadacaktır."** (Al-i İmran 3:185)
- Peygamberimiz: "Dünya sevgisi, insanın ahiretini kaybettirir."

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Dünya bağlılığına kapılmadan, Allah ve Hak dostlarını sev.
- Ölüm sonrası için hazırlık manevi bağlılıktadır.

---

5. Beyit

Orijinal

Yârenlerim eydür bana ayruk onu görmeyevüz
Firkâte düşdü sûretim bir menzilden bir menzile

Günümüz Türkçesi

Dostlarım, bana şunu derler: onu (dostu, Hak sevgilisini) görmeyiz;
Benim suretim uzaklıkta, bir menzilden diğerine düşmüş.

Açıklama

- Yunus burada **fiziksel ayrılık ve manevi yakınlığı** vurgular.
- Dost ve Allah sevgisi uzaklıkla kaybolmaz, kalpte yaşar.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kalpler, birbirine yakın olanları Allah yolunda bağlar."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi bağ, fiziksel yakınlığa bağlı değildir.
- Gerçek aşk, mesafe tanımaz.

---

6. Beyit

Orijinal

Bir gözü yaşlı ârife uğradım eydür ağlagıl
Bunda çok ağlayan kişi onda gider güle güle

Günümüz Türkçesi

Gözleri yaşlı bir ârif (hakikati bilen) ile karşılaştım, dedi: "Ağla;"
Çünkü çok ağlayan, o kişinin yanında huzur bulur.

Açıklama

- Ağlamak, tasavvufta **gönül arınması ve hakikate yaklaşma aracı**dır.
- Gönül gözyaşı, kalbi temizler ve Allah'a yakınlaştırır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Müminin gözyaşı, kalbi ile birleştiğinde değere kavuşur."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Gönül gözyaşı, maneviyatı artırır.
- Hak dostunun tavsiyelerine uymak önemlidir.

---

7. Beyit

Orijinal

İlm-i sâbıkdan ileri dahi Elest belirmeden
Ben ol idim ol ben idi şimdi niçesi kesile

Günümüz Türkçesi

Önceki ilimden ileri, Elest (Allah ile yapılan ilk söz) ortaya çıkmadan;
Ben bendim, o bendim; şimdi ne olduysa kesildi.

Açıklama

- "Elest" hadisi ile, insanın yaratılmadan önce Allah'a verdiği söz hatırlatılır.
- Yunus, **varoluşun ve insanın Allah ile olan ilk bağının önemini** vurgular.

Kur'an ve Sünnet

- **"Andolsun, Rabbinize karşı Elest sözünü aldık: 'Ben sizin Rabbiniz değil miyim?' Dediklerinde: 'Evet, şahit olduk.'"** (A'raf 7:172)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İnsan, varoluşundan beri Allah ile bağ içindedir.
- Bu bağ, dünya ve zaman ile kesilemez.

---

8. Beyit

Orijinal

Ol kıyâmet pâzârında her bir kula baş kayısı
Ne kayırsın onu seven çün ol arasâtda bile

Günümüz Türkçesi

Kıyamet günü her kulun başı hâkimin önünde kayış gibi olacak;
Ama Allah'ı ve dostu seven, bu durumda bile korunur.

Açıklama

- Ahiret korkusu ve dünya malının değersizliği anlatılır.
- Hak ve dost aşkı, kıyamet günü kurtuluş vesilesidir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kim Allah'ı ve Resûlü'nü severse, Allah onun kalbini ve amellerini korur."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Allah ve dost sevgisi, ahirette kurtuluş anahtarıdır.

---

9. Beyit

Orijinal

Ol dost ile benim işim ölüp dahi bitmeyiser
Bu niçe ola kim bite çün gönülde dost sevile

Günümüz Türkçesi

Benim dostla işim, ölümle bile sona ermez;
Bu nasıl olabilir ki, gönülde dost sevgisi varsa bitmez.

Açıklama

- Yunus, **dost aşkının ölümsüz olduğunu** vurgular.
- Hak dostu sevgisi kalpte ebedi bir iz bırakır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'ı ve Resûl'ünü sevenlerin sevgisi kalplerinde baki kalır."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Gerçek aşk, ölüm ve zamanla yok olmaz.
- Dost sevgisi manevi hayatın temelidir.

---

10. Beyit

Orijinal

İsrâfîl sûru üricek her bir sûret nefsim diye
Ben anmayam hîç Yûnus'u Tapduk gele ol dem dile

Günümüz Türkçesi

İsrâfîl sûru çalındığında, herkes kendi nefsiyle hesap verir;
Ben Yunus'u ve Tapduk'u (dostu, Hak yolunu) anmasam bile...

Açıklama

- Kıyamet ve hesap günü hatırlatılır.
- Dünyada dost ve Hak yolunu anmak, kalbi korur; unutmak ise zarar getirir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Her nefis ölümü tadacaktır. Herkes yaptıklarından sorumludur."** (Al-i İmran 3:185)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Dost ve Hak yolunu dünyada anmak, ahirette koruyucudur.
- Manevi unutkanlık, kıyamet günü zarara yol açar.

187. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Zihî şîrîn hûylu dilber ki bu dem durağı cânda
Cân evini ala çün dost hemân özü sığar anda

Günümüz Türkçesi

Ne hoş ve tatlı huylu sevgili ki, bu an kalpteki durağıdır;
Kalbin evi onunla doludur, çünkü dost burada tamamen yerleşir.

Açıklama

- Yunus burada **kalbin gerçek sahibinin, yani Hak dostunun**, gönülde yer aldığını ifade eder.
- Kalp, manevi bir ev gibidir; dost bu evde tam manasıyla ikamet eder.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah, müminlerin kalplerine iman yerleştirir."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Kalpte dost ve Hak aşkı, en değerli yerleşimdir.
- Gerçek sevgi kalpte tam anlamıyla yerleşmeden huzur olmaz.

---

2. Beyit

Orijinal

Cân içinde dostu bulan ayruk yerde ne istesin
Onu taşra soranların ömrü geçdi perâkende

Günümüz Türkçesi

Kalbinde dostu bulan, dış dünyadan ne ister ki?
Dışarıda soranların ömrü boş yere dağılmıştır.

Açıklama

- Gerçek aşk ve huzur **içsel bir meseledir**, dışarıdan beklenenle değil.
- Dünya ile uğraşan, kalbi boş ve perişandır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Gerçek mümin, kalbini Allah'a yöneltendir."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İç huzur, dost ve Allah aşkı ile bulunur; dünya peşinde koşmak boşunadır.

---

3. Beyit

Orijinal

Onun kim aşkı gözgüsü kendinde gösterir bizi
Gönül esrik Hakk'a âşık esîr olmuş bu dermânde

Günümüz Türkçesi

Kim aşkı kendi yansımasıyla gösterirse, işte biz de öyleyiz;
Gönül, Hakk'a âşık olarak esir olmuş bu haldedir.

Açıklama

- Aşk, kişinin kendi iç dünyasında görünür.
- Gerçek aşık, gönlünü Hakk'a kaptırmış ve esir olmuştur.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah yolunda gönlünü kaptıran, gerçekten esir olmuş olur."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Gerçek aşk, dışa değil, gönüle yöneliktir.
- Aşık, Hakk'a gönlünü teslim etmelidir.

---

4. Beyit

Orijinal

Onu bana sorar isen yönüm dostdan yana benim
Her ne hâlde yürür isem mihrim arta durur günde

Günümüz Türkçesi

Bana sorarsan yönüm daima dostadır;
Her durumda yürürken bile rehberim dost olur.

Açıklama

- Yunus, **dost sevgisinin insanın yönünü belirlediğini** vurgular.
- Manevi rehber, insanı daima doğru yolda tutar.

Kur'an ve Sünnet

- **"İyi dost, insanı doğru yola sevk eder."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Yönünü dost ve Hak yolundan al.
- Manevi rehberlik, insanın hayatını aydınlatır.

---

5. Beyit

Orijinal

Bu sûretde kim var dahi yönün ayruk yana döner
Benim varlığım dost aldı eserimdir kalan bunda

Günümüz Türkçesi

Bu halde olanlar, yönlerini dışa değil, dost tarafına çevirir;
Benim varlığım dost içindir, geriye kalan sadece eserimdir.

Açıklama

- Gerçek varlık, **dost ve Hak aşkına bağlıdır**.
- Bireyin dünya işleri, eser ve kalıntılar ise ikinci plandadır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kim Allah'a ve dostlarına yönelirse, gerçek varlığını bulur."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Varoluş, dost aşkıyla anlam kazanır.
- Dünya işleri geçici, manevi değerler kalıcıdır.

---

6. Beyit

Orijinal

Onu bana soranlara niçe nişân eydiverem
Diliyle kim eydibile bu aşkın durağı kanda

Günümüz Türkçesi

Bana soranlara nasıl işaret edebilirim?
Kim dil ile anlatabilir ki bu aşkın kalpteki durağını?

Açıklama

- Hak ve dost aşkı **sözle anlatılamaz**, ancak kalpte hissedilir.
- Manevi tecrübe, deneyimle anlaşılır, lafla değil.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kalplerin derinliklerini ancak Allah bilir."** (Kur'an 2:255)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Aşkı sözle ifade etmek sınırlıdır.
- Kalpteki derin bağ, hissedilerek anlaşılır.

---

7. Beyit

Orijinal

Zihî kim ilâhî devlet kime yoldaş olur ise
Ki dost ile sürdü ömrü bu arada bu mekânda

Günümüz Türkçesi

Bunu bil ki, ilahi nimet ve devlet, dostla birlikte olana gelir;
Çünkü dost ile ömrünü geçiren, burada bu mekânda yaşar.

Açıklama

- Manevi zenginlik, **dost ve Hak sevgisiyle elde edilir**.
- Dünya ve ahiret mutluluğu, gerçek aşk ile yaşanır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Müminler birbirine yardım eden, dünya ve ahirette kazançlıdır."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlahi mutluluk, dost ve Hak yolunda geçirilen hayatla kazanılır.

---

8. Beyit

Orijinal

Dostdan yana giden kişi kendiliğin koyasıdır
Dünyâ tutagelen harîf geçmeyiser bu dîvânda

Günümüz Türkçesi

Dost tarafına yönelen kişi, egosunu aşmıştır;
Dünya işlerine takılan düşman, bu meclise giremez.

Açıklama

- **Ego ve benlikten arınmak**, gerçek yolun şartıdır.
- Hak ve dost aşkı, dünyalık engelleri aşmayı gerektirir.

Kur'an ve Sünnet

- **“Kalbini Allah’a yönelt, nefsini kır, dünya sevgisini terk et.”** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Ego ve dünya bağlılıkları, Hak ve dost meclisine engeldir.

---

9. Beyit

Orijinal

Niçe şîrîn durur gel gör ki kocalar yiğit olur
Esrikliği ayılmadan ne şûr eder bu meydânda

Günümüz Türkçesi

Ne kadar tatlıdır gel gör ki, yaşlılar bile yiğit olur;
Ama esriklikten uyanmadan ne neşesi olur bu meydanda?

Açıklama

- Manevi aşk ve coşku, **yaş fark etmeksizin herkesi dönüştürür**.
- Hakikat coşkusu ve aşkı, uyanmadan tam olarak yaşanamaz.

Kur’an ve Sünnet

- **“Allah’a gönülden bağlı olanlar, yaş ve statü fark etmeksizin olgunlaşır.”** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Aşk ve hakikat ne yaşa ne zamana bakar.
- Uyanış ve bilinç ile aşk tamam olur.

---

10. Beyit

Orijinal

Yûnus gel gör âşıkları niçe yavu varıp durur
Dünyâ âhret elden koyup ne verende ne alanda

Günümüz Türkçesi

Yunus, gel gör ki aşıklar nasıl sabırla bekler;
Dünya ve ahireti bir kenara koymuş, ne verir ne alır.

Açıklama

- Gerçek aşık, ne dünya ne de ahiret bağlarını düşünür;
- Tüm dikkat ve arzusu yalnızca Hak ve dost aşkına yönelmiştir.

Kur’an ve Sünnet

- **“Allah yolunda cihad edenlerin arzusu yalnızca Allah’tır.”** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikate ulaşmak için dünya ve ahiret hesaplarını bir kenara bırak.
- Aşık, tamamen dost ve Hak yoluna odaklanır.

---

188. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Mânâ berâtın aldık uş yine elimize
Hak sözü veribidi pâdişâh dilimize

Günümüz Türkçesi

Hakikat beratını (manevi temizlik ve izin belgesini) yine elimizde aldık;
Padişah, yani Allah, sözünü dilimize verdi.

Açıklama

- "Mânâ berâtı": kalbin temizliği ve hakikate erişim izni.
- Allah, muridlerine söz ve doğru yolu göstermeyi ihsan eder.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah, kimin kalbini temiz kılmak isterse ona nur verir."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi olgunluğa ulaşmak, Allah'ın izni ve lütfuyla mümkündür.
- Hakikat sözünü almak, kalbin temizliğini gerektirir.

---

2. Beyit

Orijinal

Hak sözlerini söyler cânları hayrân eyler
Câhiller giremezler bu bizim seyrimize

Günümüz Türkçesi

Hak sözleri ruhları hayran bırakır;
Cahiller ise bu manevi yolculuğa giremez.

Açıklama

- Hak sözleri ve maneviyat, **akıl ve gönül sahibi olanlara açıktır**.
- Anlayışsız ve cehalet içinde olanlar bu yolda ilerleyemez.

Kur'an ve Sünnet

- **"İlim ve hikmet sahibi olmayan, hak yolu kavrayamaz."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi yolculuk, bilgi ve farkındalık gerektirir.
- Cahillik, Hakikat'in engelidir.

---

3. Beyit

Orijinal

Sırrımıza ermezler inen yoldaş olmazlar
Değmeler hâldaş olmaz bu bizim hâlimize

Günümüz Türkçesi

Sırrımıza erişemezler, onlarla yol arkadaşlığı olmaz;
Hallerimize dokunamazlar, bu bizim halimizdir.

Açıklama

- Hakikat ve manevî sırlar, **sadece ehline açılır**.
- Dışarıdakiler, bu derin manevi hallerden habersizdir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Sırlar, ancak Allah'ın dostlarına açılır."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi sırları anlamak, sabır ve gönül açıklığı ister.
- Herkes bu hâle ulaşamaz; ehli seçilir.

---

4. Beyit

Orijinal

Hâlimize hâldaş ol yolumuza yoldaş ol
Müşkilin beyân olsun baş indir ulumuza

Günümüz Türkçesi

Hâlimize ortak ol, yolumuza yoldaş ol;
Zorlukların açıklığı ve çözümü, ilim sahiplerindedir.

Açıklama

- Manevi yolda **yoldaşlık ve hâldaşlık**, hem destek hem rehberlik demektir.
- Zor meselelerin çözümü, hak yolunda ilerleyen ulların rehberliğinde olur.

Kur'an ve Sünnet

- **"İlim sahiplerinin izni ve rehberliği olmadan hak yolunda ilerlenemez."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi yolda tek başına ilerlemek zor olabilir; yoldaşlık kıymetlidir.
- İlim ve rehberlik, yolları aydınlatır.

---

5. Beyit

Orijinal

Bu bir genc-i nihândır n'ister sofular bunda
Niçe ördek niçe kaz hoş iner gölümüze

Günümüz Türkçesi

Bu gizli bir cevherdir, sofuların istediği şey budur;
Tıpkı ördekler ve kazlar nasıl göle hoşça inerlerse, o da öyledir.

Açıklama

- Gizli cevher, **manevi potansiyel ve erdemdir**.
- Doğal akışa uyum, gönül ve ruh gelişiminde önemlidir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kalpler Allah'ın nuruna açıldığında, her şey doğal yolunu bulur."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Gizli maneviyat, doğru ortamda açığa çıkar.
- Doğa ve insan ruhu, uyum ve denge ile gelişir.

---

6. Beyit

Orijinal

Şol bâkîye biz tapduk dünyâyı elden koduk
Âhreti kabûl etdik şâkiriz ulumuza

Günümüz Türkçesi

Bu baki olanı, Tapduk bizlere gösterdi; dünyayı ellerimizden bıraktık;
Ahireti kabul ettik, ulularımıza şükür ederiz.

Açıklama

- Dünyayı bırakıp ahirete yönelmek, gerçek manevi teslimiyettir.

- Tapduk'un rehberliği, doğru yönü göstermektedir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Dünyayı ahiret yolunda terk edenler, Allah katında kurtuluşa erer."** (Kur'an 2:261)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Dünyaya bağlanmamak, ahirete yönelmek ve şükretmek gereklidir.
- Manevi rehberler, bu yolu göstermede önemlidir.

---

7. Beyit

Orijinal

Yûnus sen bahrî olgıl nûr denizine dalgıl
Bu Hak sözleri algıl eresin kânımıza

Günümüz Türkçesi

Yunus, sen deniz gibi ol, nur denizine dal;
Bu Hak sözlerini kalbimize al ve anla.

Açıklama

- Manevi bilgi ve hakikat, **derin bir deniz gibidir**.
- Yunus'a sesleniş, bizleri de derin anlamı kavramaya davettir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'ın nuruna dalan kişi, hakikatleri anlar."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikat denizine dal; yüzeyde kalma.
- Hak sözlerini anlamak için derin bir gönül gerekir.

---

189. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Görenin hâli döner nişânsız bî-nişâna
Esritdin cümle halkı sırf içirdin peymâne

Günümüz Türkçesi

Hakikat görenlerin hali, nişansız ve işaretsiz döner;
Sen, bütün insanları sarhoş ettin, sırf içirdin aşk kadehini.

Açıklama

- “Nişânsız bî-nişân”: Hakikat işaret ve simge olmadan anlaşılır.
- İnsanlar, Allah aşkının etkisiyle sarhoş olur, gönüllerinde sevgi ve muhabbetle dolar.

Kur’an ve Sünnet

- **“Allah’ı ananların kalpleri O’na sarhoş olur.”** (Kur’an 39:23)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikati kavramak için özel işaret gerekmez; kalp ve aşk yeterlidir.
- İnsanları hakikat aşkıyla sarhoş etmek, evrensel bir etki yaratır.

---

2. Beyit

Orijinal

Sen bunca sıfat birle pinhân iken ey server
Âşıklar devletisin meşhûr oldun cihâna

Günümüz Türkçesi

Ey Efendimiz, tüm sıfatların gizli iken,
Âşıkların gerçek mutluluğu ve devletisin; dünyaya meşhursun.

Açıklama

- Peygamberin ve evliyanın özellikleri görünmezdir, fakat âşıklar onu kalplerinde bulur.
- “Devlet”: hem maddi hem manevi yüksek mertebe ve huzur anlamındadır.

Kur’an ve Sünnet

- **“Muhammed, âlemlere rahmet olarak gönderildi.”** (Kur’an 21:107)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Gerçek mutluluk, hakikate yönelenlerin kalplerindedir.
- Sır, kalpte gizlidir; gösterişe gerek yoktur.

---

3. Beyit

Orijinal

Onu işiden kulak ebsem oldu kaldı sak
Cümle gönüller mutlak saddâk dedi bürhâna

Günümüz Türkçesi

Onu işitince, kulaklar bile sustu; sır saklandı;
Bütün gönüller, onun gerçek doğruluğunu tanıdı.

Açıklama

- Hakikat öyle derindir ki, duyular bile yetersiz kalır.
- Kalpler, ancak aşk ve iman ile gerçek olana tanıklık eder.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kalpler, Allah'ı ananlarla huzur bulur."** (Kur'an 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikat, sadece işitilmekle değil, içselleştirilmekle anlaşılır.
- Gönül, hakikati tanıyan en güvenilir mercektir.

---

4. Beyit

Orijinal

Sana biriken birlik oldur ebedî dirlik
Senden ayruğu bildik cümle kuru efsâne

Günümüz Türkçesi

Sana yönelmek, birliği ve ebedi huzuru getirir;
Senden ayrılık, boş ve yalan bir hayalden ibarettir.

Açıklama

- Hak ve Allah aşkına yönelmek, **ebedi birlik ve huzur** sağlar.
- Onun dışında her şey, geçici ve anlamsızdır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'a yönelenler, gerçek huzuru bulur; O'ndan ayrılanlar faniye meyillidir."** (Kur'an 57:27)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi birlik ve ebediyet, Allah ve dostlarla mümkün.
- Boş heves ve dünya, gerçek huzuru vermez.

---

5. Beyit

Orijinal

Senin hikmetin ırak sensin cânlara durak
Sen yandırdığın çerâk bildik ebedî yana

Günümüz Türkçesi

Senin hikmetin yücedir; canlara sığınılacak yerdir;
Senin yaktığın aşk meşalesi, ebedî yanışı gösterir.

Açıklama

- Hakikat ve hikmet, insan ruhuna **rehber ve durak** olur.
- Allah aşkı ve ilahi aşk çerağı, kalpte **ebedi alev gibi yanar**.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'ın nuruyla yanan kalpler, doğru yolu bulur."** (Kur'an 24:35)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hikmet ve aşk, ruhun durak ve sığınağıdır.
- İlahi aşkın meşalesi, insanı sonsuzluğa taşır.

---

6. Beyit

Orijinal

Sen hâsların bâbısın âşıklar kitâbısın
Mutlak dîdâr kapısın görenler mahlûk sana

Günümüz Türkçesi

Sen, özel olanların kapısısın; aşıkların kitabısın;
Görenler, mutlak karşılığını sende bulur.

Açıklama

- Hak yolunun kapısı, özel ve seçilmiş gönüller için açıktır.
- Aşıkların kitabı, öğretici ve rehberdir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'ı sevenler, O'nu her yerde görürler."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikat kapısı, sadece Allah ve dostları için açıktır.
- Rehberler ve âşıklar, yol göstericidir.

---

7. Beyit

Orijinal

Yer gök kâim durduğu denizler mevc vurduğu
Cennet ü Hûr olduğu cümle sensin bahâne

Günümüz Türkçesi

Yer, gök ve denizler, senin kudretinle var olur;
Cennet ve huriler de senin hikmetinle var olmuştur.

Açıklama

- Allah, kainatın ve ahiretin **yaratıcısı ve düzenleyicisidir**.
- Tüm varlıklar O'na dayanır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Göklerin ve yerin mülkü Allah'ındır."** (Kur'an 2:107)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Evrendeki her şey, Allah'ın kudret ve hikmeti ile var olur.
- Hakikat, kainatın tüm yüzeyinde tecelli eder.

---

8. Beyit

Orijinal

Dahı yer gök yok idi cümle söz mensûh idi
Âşıklar taparlardı ol bî-nişân Sübhân'a

Günümüz Türkçesi

Daha önce yer ve gök yoktu, tüm sözler geçersizdi;
Aşıklar, işaretsiz ve doğrudan Allah'a taparlardı.

Açıklama

- Allah'ın varlığı ezeli ve ebedidir.
- Aşıkların aşkı, işaret ve simgeye bağlı değildir; saf ve doğrudandır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah her şeyden önce vardı, hiçbir şeye muhtaç değildi."** (Kur'an 2:255)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak aşkı, işaret ve sembole bağlı değildir; doğrudan Allah'a yönelmedir.

---

9. Beyit

Orijinal

Senin kaşın durmadan ok atar yay kurmadan
İsrâfîl sûr ürmeden nice cânlar uyana

Günümüz Türkçesi

Senin kaşın ok atar, yay gerekmeden;
İsrafil'in suru çalmadan, nice canlar uyanır.

Açıklama

- Burada mecazla Allah'ın kudreti anlatılıyor: küçük bir işaretiyle dahi sonuç meydana gelir.
- İlahi kudret ve hikmet, evrendeki etkilerini sessizce gösterir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah dilediğini yaratır, dilemediğine gücü yetmez."** (Kur'an 3:47)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlahi kudret her zaman işler; insan bunu gözlemleyemez.
- Hakikat, sessiz ama etkin şekilde tezahür eder.

---

10. Beyit

Orijinal

Bu göz kendözün görmez nişânın nişân vermez
Yûnus'un aklı ermez inen oldu dîvâne

Günümüz Türkçesi

Bu göz kendi başına göremez; işaret nişan vermeden anlayamaz;
Yunus'un aklı dahi eremez, kalbim bu aşk ile delirmiştir.

Açıklama

- Hakikat, akılla değil kalp ve aşk ile anlaşılır.
- Yunus, hakikatin derinliğini ve büyüklüğünü ifade ediyor; delilik, aşkın derinliğidir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kalplerin gözüyle görmeyenler, gerçekleri anlayamaz."** (Kur'an 22:46)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikati görmek, sadece gözle mümkün değildir.
- Kalp ve aşk, insanı hakikate ulaştırır; delilik mecazi bir aşk hâlidir.

---

190. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Hak yolunu gözler isen
Gel yanalım dostlar ile

Âşık izin izler isen
Gel yanalım dostlar ile

Günümüz Türkçesi

Eğer Hak yolunu gözetiyorsan,
Gel, dostlarla birlikte aşk ateşinde yanalım.
Eğer gerçek bir aşık olmayı istiyorsan,
Gel, dostlarla birlikte yanalım.

Açıklama

- "Yanalım": Tasavvufta aşk ve muhabbet ateşinde gönül yanışını ifade eder.
- Hak yoluna girmek, yalnız değil, dostlarla beraber bir yolculuktur.
- Âşık, yalnızca Hakkı gözeten ve gönlünü adayan kişidir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'a kulluk edenler, O'nun yolunda sebat eder ve birbirlerini destekler."** (Kur'an 9:71)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak yolu, topluluk ve dostlukla daha kolay ve derin yaşanır.
- Aşk yolculuğu, yalnızca kalp ve niyetle değil, topluluk desteğiyle de mümkündür.

---

2. Beyit

Orijinal

Yok bu dünyânın vefâsı
Bî-aded küllî cefâsı
Hîç bunun yokdur vefâsı
Gel yanalım dostlar ile

Günümüz Türkçesi

Bu dünyanın vefası yoktur;
Sonsuz bir şekilde cefâ ve sıkıntı vardır.
Bu dünyada gerçek vefa yoktur;
Gel, dostlarla birlikte yanalım.

Açıklama

- Dünya geçici ve aldatıcıdır, sürekli dert ve sıkıntı içerir.
- Hakikat aşkı, dünya sıkıntılarını aşmanın tek yoludur.

Kur'an ve Sünnet

- **"Dünya hayatı, aldatıcı bir oyun ve süsten ibarettir."** (Kur'an 3:185)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Dünya, geçici sıkıntılar ve haksızlıklarla doludur.
- Hak yoluna yönelmek, insanı dünya derdinden kurtarır.

---

3. Beyit

Orijinal

Hep yana yana bulmuşlar
Hak dîdârına ermişler
Seferin kaydın görmüşler
Gel yanalım dostlar ile

Günümüz Türkçesi

Hep yanarak, aşk ateşinde yanmış olanlar,
Hak dîdârına ulaşmışlardır.
Yolculuğun kaydını, çilesini görmüşlerdir.
Gel, dostlarla birlikte yanalım.

Açıklama

- Hakikat, aşk ve çileyle ulaşılır.
- Yolda çekilen sıkıntılar, sonunda hakikat dîdârına erişmeye vesile olur.

Kur'an ve Sünnet

- **"Sabredenler, Allah'a yönelenler cennetle müjdelenmiştir."** (Kur'an 2:155-157)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak yolunda çekilen sıkıntılar kutsaldır; sonunda ödül vardır.
- Aşıkların yolu, sebat ve sabırla geçilmelidir.

---

4. Beyit

Orijinal

N'idem sanırsın dünyâda
Yeter gezdiğin hevâda
Dermân isteyelim derde
Gel yanalım dostlar ile

Günümüz Türkçesi

Dünyada ne yapacağını sanıyorsun?
Hevâ ve hevesle dolaşmak yeter mi?
Dertlere dermân arayalım,
Gel, dostlarla birlikte yanalım.

Açıklama

- İnsan heves ve arzularla meşgul oldukça hakikati göremez.
- Gerçek tedavi, yani "dermân", Hak aşkındadır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'a yönelenler, gönüllerine huzur bulur."** (Kur'an 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Dünya hevesleri boş ve yanıltıcıdır.
- Hak yoluna yönelmek, gönlün gerçek tedavisidir.

---

5. Beyit

Orijinal

Kanı ata kanı ana
Bildin bu dünyâyı fenâ
Anda râhat gerek câna
Gel yanalım dostlar ile

Günümüz Türkçesi

Anne ve babanın kanı sana miras olmuşsa da,
Bu dünyayı fânilikle bildin.
Orada rahatlık, sadece can içindir.
Gel, dostlarla birlikte yanalım.

Açıklama

- Dünya geçici ve fanidir; asıl huzur ve rahatlık can içindir.
- Hak aşkına yönelmek, ruhun gerçek rahatlığını sağlar.

Kur'an ve Sünnet

- **"Dünya hayatı aldatıcıdır; ahiret yurdu asıl vatanımızdır."** (Kur'an 57:20)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Maddi miras ve dünya nimetleri geçicidir.
- Ruhun ve canın huzuru, Allah aşkıyla mümkündür.

---

6. Beyit

Orijinal

Ey bî-çâre Yûnus hemân
Dost yoluna gerek kurbân
Ver cânını iste cânân
Gel yanalım dostlar ile

Günümüz Türkçesi

Ey çaresiz Yûnus, hemen dost yoluna yönel;
Kurbân ol, canını feda et;
Canını Allah'a ver, sevgiliyi iste.
Gel, dostlarla birlikte yanalım.

Açıklama

- Tasavvufta "canı feda etmek", Allah aşkına kendini teslim etmek anlamındadır.
- Dost yolunda tüm varlığını adamak, Hak aşkına ulaşmanın yoludur.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kim Allah yolunda canını feda ederse, onun mükafatı büyüktür."** (Kur'an 4:74)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak yolunda gerçek teslimiyet ve adanmışlık gerekir.
- Canı ve gönlü Hak'a vermek, aşk yolculuğunun şartıdır.

---

191. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Her kime kim dervîşlik bağışlana
Kalbı gide pâk ola gümüşlene

Günümüz Türkçesi

Dervişlik bağışlanan herkeste,
Kalbi temiz olur, gümüş gibi parlar.

Açıklama

- Dervişlik, gönül terbiyesi ve Allah'a yönelme halidir.
- Kalbin temizlenmesi, tasavvufta manevi bir değer olarak gümüş gibi parlamakla tasvir edilir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Gerçek müminler, kalpleri pak olanlardır."** (Kur'an 9:119)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Allah yolunda derviş olmak kalbi arındırır.
- Manevi temizlik, ruhun aydınlanmasının ilk adımıdır.

---

2. Beyit

Orijinal

Nefesinden müşk ile anber tüte
Budağından il ü şâr yemişlene

Günümüz Türkçesi

Dervişin nefesi misk ve amber gibi kokar;
Budağından ise ilâhî nimetler ve tatlı meyveler çıkar.

Açıklama

- Nefes: Kişinin söz ve davranışlarını simgeler; güzel davranış ve sözler etrafa hoş koku yayar.
- Budağından çıkan meyveler: İnsanların faydalanabileceği ilahi bereket ve hikmettir.

Kur'an ve Sünnet

- **"İyilik edenler, iyilikleriyle anılır ve etraflarına bereket saçar."** (Kur'an 2:261)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak dostları, hem sözleri hem de halleriyle çevresine bereket ve huzur saçar.
- Dervişin yaşamı çevresine manevi ışık verir.

---

3. Beyit

Orijinal

Yaprağı dertli için dermân ola
Gölgesinde çok kademler işlene

Günümüz Türkçesi

Yaprağı bile dertli için şifa olur,
Ve gölgesinde çok sayıda insanlar huzur bulur.

Açıklama

- Dervişin varlığı, çevresine şifa ve rahatlık verir.
- Gölgesi, manevi sığınak ve huzur kaynağıdır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'ın dostları, halkına rahmet olarak gönderilmiştir."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak dostları, varlıklarıyla insanlara fayda sağlar.
- Manevi otorite, sessizce de insanlara şifa verebilir.

---

4. Beyit

Orijinal

Âşıkın gözü yaşı hem göl ola
Ayağından sâz bitip kamışlana

Günümüz Türkçesi

Aşıkların gözyaşı, bir göl olur;
Ayağından ise saz ve kamışlar büyür.

Açıklama

- Âşıkların ibadet ve aşk içinde döktüğü gözyaşları manevi bereket üretir.
- Ayağının izi, doğada güzellik ve fayda yaratır; yani dervişin hayatı etrafına bereket taşır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Sabredenlerin ve Allah yolunda üzülenlerin mükafatı büyüktür."** (Kur'an 39:10)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak yolunda gözyaşı ve emek, etrafa bereket saçar.
- Manevi aşk, dünyayı ve insanları güzelleştirir.

---

5. Beyit

Orijinal

Cümle şâir dost bahçesi bülbülü
Yûnus Emre arada dürrâclana

Günümüz Türkçesi

Bütün şairler dost bahçesinin bülbülüdür;
Yunus Emre ise onların arasında bir inci gibi parıldar.

Açıklama

- Tasavvufta şairler, Hak dostlarının güzelliklerini dile getiren bülbüller olarak görülür.
- Yunus Emre, ilahi aşkı ve hakikati en derin biçimde ifade eden öncü bir derviştir.

Kur'an ve Sünnet

- **"İlmi ve aşkı ile öncü olanlar, diğerlerine rehber olur."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak dostlarının söz ve şiiri, insanları manevi yola çeker.

- Yunus Emre, aşk ve hikmetle bütün şairler arasında eşsiz bir yerdedir.

---

192. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Âşıkları Tamu'ya yandırmaya
Uçmağ'ına bunlar baş indirmeye

Günümüz Türkçesi

Âşıkları Tamu ateşine düşürmeye
Ve onları cennetin yükseklerine baş eğdirmeye

Açıklama

- "Tamu": Buradaki mecazî anlamıyla aşkın ateşi, manevi sınavdır.
- Dervişlerin bu manevi sınavdan geçerek yüksek makamlara erişmesi anlatılıyor.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah, kullarını sınar; sabredenler mükafatlandırılır."** (Kur'an 2:155)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak yolunda aşıklar, zorlu sınavlardan geçmeden yüksek makamlara ulaşamaz.
- Manevi olgunlaşma sabır ve dayanışma gerektirir.

---

2. Beyit

Orijinal

Yedi Tamu bir âha katlanmaya
Yedi deniz aşk odun söndürmeye

Günümüz Türkçesi

Yedi sınavdan, yedi zorluktan geçmeye katlanmak;
Ve yedi deniz gibi engeli aşkın ateşini söndürmek

Açıklama

- "Yedi Tamu, yedi deniz": Sufi literatüründe manevi yolculukta katlanılması gereken büyük zorlukların simgesi.
- Aşk odunu: Kalbi yakan ilahi aşkın ateşi.

Kur'an ve Sünnet

- **"Gerçek müminler, sabır ve sebat ile imtihan edilir."** (Kur'an 2:155)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Allah yolunda aşkı olanlar, zorluk ve engellerle sınanır.
- Sabır ve sadakat, dervişin yolunu açar.

---

3. Beyit

Orijinal

Buyruğun tutmaz isen Âdem'leyin
Üç yüz yılda yaşını dindirmeye

Günümüz Türkçesi

Eğer Allah'ın buyruğunu yerine getirmezsen,
Âdem gibi üç yüz yıl boyunca tövbe ile yaşamak zorunda kalırsın.

Açıklama

- Âdem'in günahı ve tövbesi: İnsanlığın başlangıcındaki sınav ve sabır örneği.
- Buyruğa uymak, dervişin yolundaki temel şarttır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Rabbinin emrine uymayanlar kayba uğrar."** (Kur'an 20:122)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Allah'a itaat, manevi yolculukta kaçınılmazdır.
- Derviş, buyruğa uymadan yüksek makamlara ulaşamaz.

---

4. Beyit

Orijinal

Bin yıl cefâ çekmeyince Nûh gibi
Tûfân'ında gemiye bindirmeye

Günümüz Türkçesi

Bin yıl boyunca sabretmeden, Nuh gibi tufan sırasında gemiye binemezsin.

Açıklama

- Nuh'un sabrı ve gemisi: Manevi diriliş ve kurtuluşun simgesi.
- Derviş, uzun süreli sabır ve mücadeleyle Allah yolunda yükselir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Sabredenler mükafatlandırılır."** (Kur'an 16:126)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Sabır olmadan manevi kurtuluş mümkün değildir.

- Zorluklar, Allah yolunda olgunlaşmayı sağlar.

---

5. Beyit

Orijinal

Kurbân olmayınca İsmâîl gibi
Kimse için gökden koç indirmeye

Günümüz Türkçesi

İsmail gibi Allah yolunda kendini kurban etmeyen,
Kimse için gökten bir koç (yardım) alamaz.

Açıklama

- Kurban: Fedakârlık ve teslimiyetin simgesi.
- Allah yolunda özveri göstermeyen, ilahi yardım göremez.

Kur'an ve Sünnet

- **"İbrahim'in sadakati ve İsmail'in teslimiyeti örnektir."** (Kur'an 37:102-107)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak yolunda fedakârlık esastır.
- Derviş, aşk ve teslimiyetle Allah'ın yardımına erişir.

---

6. Beyit

Orijinal

Çobanlık etmeyince Mûsâ'layın
Kelîm'im deyip Tûr'a göndermeye

Günümüz Türkçesi

Musa gibi çobanlık ve sabır göstermeden,
Allah kelamını almak için Tûr Dağı'na çıkamazsın.

Açıklama

- Musa'nın çobanlığı: Sabır, mütevazılık ve sorumluluk simgesi.
- İlahi kelam, sabır ve olgunlukla elde edilir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Musa, Rabbine yönelmek için uzun sabır ve çaba gösterdi."** (Kur'an 28:14-15)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Sabır ve alçakgönüllülük, ilahi hikmete ulaşmanın şartıdır.

- Hak dostu, önce içsel olgunluğu kazanmalıdır.

---

7. Beyit

Orijinal

Hulkun olmayınca Muhammed gibi
Hak dîdârın sana göstermeye

Günümüz Türkçesi

Muhammed gibi güzel ahlak sahibi olmadıkça,
Allah'ın dîdârını (görüşünü) sana göstermez.

Açıklama

- Peygamberlerin ahlakı, dervişin manevi yolculuğunda örnek alınması gereken temel değerdir.
- Hak dîdârı, yani Allah'ı görmek veya bilmek, ancak ahlak ve aşk ile mümkündür.

Kur'an ve Sünnet

- **"Peygamberler güzel ahlak üzere gönderilmişlerdir."** (Kur'an 68:4)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi makam ahlak ve teslimiyetle kazanılır.
- Hak yolunda aşk ve erdem birlikte yürür.

---

8. Beyit

Orijinal

Yûnus kogıl sen bu kuru davâyı
Vay ona ki Allah uyandırmaya

Günümüz Türkçesi

Yunus, sen bu boş işlerle uğraşma;
Vay o kişinin haline ki Allah onu uyandırmaz.

Açıklama

- "Kuru dava": Boş, faydasız ve gösteriş amaçlı işler.
- Hak yolu boş işlerle dolmaz; Allah'a yönelen kişi, gerçek ameli ve aşkı seçmelidir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Boş işler yaparak zamanını harcayan, doğru yola ulaşamaz."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak yolunda gayesiz işler peşinde koşmamak gerekir.

- Allah'ın yolunda gerçek gayret ve aşk esastır.

---

193. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Bir şâha kul olmak gerek hergiz ma'zûl olmaz ola
Bir eşik yasdanmak gerek kimse elden almaz ola

Günümüz Türkçesi

Gerçek kul olmak için bir padişaha hizmet etmek gerekir;
Bir eşikten geçip manevi kapılara yönelmek gerekir, aksi hâlde kimse elini uzatmaz.

Açıklama

- "Şah": Manevi yolda hakiki mürşid veya Allah'ın temsilcisi.
- Eşik: Tasavvuf yolunda geçilmesi gereken manevi sınavlar.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'a kulluk edenler yükselir."** (Kur'an 29:69)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak dostuna bağlı olmadan, yüksek manevi makamlara ulaşmak mümkün değildir.
- Yolculuk, hem teslimiyet hem de sabır gerektirir.

---

2. Beyit

Orijinal

Bir kuş olup uçmak gerek bir kenâra geçmek gerek
Bir şerbetden içmek gerek içenler ayılmaz ola

Günümüz Türkçesi

Manevi olarak kuş gibi hafifleyip, bir kenara çekilmek gerekir;
Ve aşk şerbetinden içmek gerekir, ancak içenler coşar ve ayılır.

Açıklama

- Kuş metaforu: Dünya meşgalesinden uzaklaşmayı simgeler.
- Şerbet: İlahi aşkın tatlılığı ve manevi coşkusu.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kalpler Allah aşkıyla yücelir."** (Kur'an 57:16)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak yolunda kendini arındırmak ve dünya işlerinden uzaklaşmak gerekir.
- İlahi aşk, insanı olgunlaştırır ve manevi uyanış sağlar.

---

3. Beyit

Orijinal

Çevik bahrî olmak gerek bir deryâya dalmak gerek
Bir gevher çıkarmak gerek sarrâf onu bilmez ola

Günümüz Türkçesi

Deniz gibi derin ve çevik olmak, manevi denize dalmak gerekir;
Ve bir manevi cevheri çıkarmak gerekir, bunu ancak gerçek bilen bilir.

Açıklama

- Bahrî: Sufi yolunda derin ve sabırlı olmak.
- Gevher: İçsel sır ve hakikat.

Kur'an ve Sünnet

- **"Gerçek müminler derin bilgi ve sabır sahibidir."** (Kur'an 2:2)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikat, sadece sabır ve derin içsel çaba ile elde edilir.
- Yüzeysel kişiler bu değeri anlayamaz.

---

4. Beyit

Orijinal

Bir bahçeye girmek gerek hoş teferrüc kılmak gerek
Bir gülü yıylamak gerek hergiz ol gül solmaz ola

Günümüz Türkçesi

Manevi bahçeye girmek, onun güzelliklerini gözlemlemek gerekir;
Ve bir gülü özenle korumak gerekir, aksi hâlde solmaz.

Açıklama

- Bahçe: Kalp ve manevi yol.
- Gül: Aşk, hakikat ve ilahi güzellik.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kalplerini Allah'a açanlar gerçek bahçeyi bulur."** (Kur'an 18:31)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Kalbi ve aşkı korumak, manevi yolculuğun temelidir.
- İlahi güzellikler, ancak dikkat ve özenle yaşatılır.

---

5. Beyit

Orijinal

Kişi âşık olmak gerek mâşûkayı bulmak gerek
Aşk oduna yanmak gerek ayruk oda yanmaz ola

Günümüz Türkçesi

Kişi, gerçek aşık olmalı ve mâşûkaya ulaşmalı;
Aşk ateşinde yanmak gerekir, aksi hâlde dünyalık aşklar kimseyi yakmaz.

Açıklama

- Mâşûka: Hak veya manevi aşkın nesnesi.
- Od: İlahi aşkın ateşi.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah yolunda aşk ve sevgi, kulları olgunlaştırır."** (Kur'an 2:165)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi aşk, sadece gerçek aşıkların anlayabileceği bir derinliktir.
- Dünya sevgisi, manevi aşkın yerini tutamaz.

---

6. Beyit

Orijinal

Bir toyu toylamak gerek bir soyu soylamak gerek
Bir sözü söylemek gerek kimse onu bilmez ola

Günümüz Türkçesi

Bir geleneği yaşatmak, bir soy veya yol bilgisini aktarmak gerekir;
Ve bazı sözleri söylemek gerekir, ancak bunu herkes anlayamaz.

Açıklama

- Toy, soy: Manevi yolun geleneği ve bilgeliği.
- Bazı gerçekler yalnızca mürşid ve hakiki aşıklar tarafından anlaşılır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Bilgi ve hikmet sadece Allah'ın lütfu ile anlaşılır."** (Kur'an 2:269)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikat ve manevi bilgi, herkesin anlayacağı bir şey değildir.
- Sabır ve doğru yönlendirme gerekir.

---

7. Beyit

Orijinal

Kişi Hakk'ı bilmek gerek Hak haberin almak gerek
Zinde iken ölmek gerek varıp anda ölmez ola

Günümüz Türkçesi

Kişi, Allah'ı bilmelidir ve ilahi haberi almalıdır;
Zinde iken, yani ruhen ve kalben ölmeden, hakikat yoluna ulaşamaz.

Açıklama

- "Zinde iken ölmek": Dünya benliğini ve nefsin arzularını bırakmak, manevi olarak ölmek.
- Hak bilmek, ancak nefsi terbiye ile mümkündür.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kim nefsini terbiye ederse, gerçek mutluluğu bulur."** (Kur'an 91:9-10)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikat, nefsi terk ve ruhen ölümle elde edilir.
- Dervişin yolunda zorluk ve fedakârlık kaçınılmazdır.

---

8. Beyit

Orijinal

Miskîn Yûnus var dek otur yüzünü Hazret'e götür
Tapduk'layın bir er getir hîç cihâna gelmez ola

Günümüz Türkçesi

Yunus, miskin bir kul olarak yüzünü Hazret'e (Hak'a) çevir;
Tapduk'tan (mürşidinden) bir er al; aksi hâlde bu yol dünyaya gelmez.

Açıklama

- Yüzünü Hazret'e çevirmek: Kalbi Allah'a yöneltmek.
- Tapduk: Manevi rehber, mürşid.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah yolunda doğru rehber ve mürşid gerekir."** (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak yolunda mürşidsiz ilerlemek zordur.
- Dervişin kalbi, doğru rehber eşliğinde olgunlaşır.

---

194. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Ey aşk delisi olan ne kaldın perâkende
Ol seni deli kılan yine sendedir sende

Günümüz Türkçesi

Ey aşkın delisi! Neden bu kadar dağılmış, perişan kaldın?
Seni deli eden aşkın kendisi, yine senin içindedir, sende.

Açıklama

- Aşk deliliği: Hak aşkına kapılmanın sonucu ortaya çıkan coşku ve dağılma.
- "Sende": İlahi aşkın kaynağı aslında kişinin kendi içindedir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kalpler Allah'a döndüğünde gerçek huzura kavuşur."** (Kur'an 39:23)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak aşkı dışarıda aranmaz, kalpte bulunur.
- Manevi dağılmalar, aşkın kendisinden kaynaklanır.

---

2. Beyit

Orijinal

Dünyâ âhiret ol Hak yer gök doludur mutlak
Hîç gözlere görünmez kim bilir ne nişânda

Günümüz Türkçesi

Dünya ve âhiret, Hak katında doludur; her şey O'na aittir.
Ancak insanlar bunu gözle göremez, kim bilir hangi işaretlerde gizlidir.

Açıklama

- Hak'ın kudreti ve varlığı her yerde mevcuttur, fakat gözle görünmez.
- Nişan: İlahi işaret ve kudretin belirtileri.

Kur'an ve Sünnet

- **"O, göklerin ve yerin nurudur."** (Nur Suresi, 35)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikat, görünmeyen işaretlerde gizlidir.
- İnsan, akıl ve kalp gözüyle Hak'ı idrak etmeye çalışmalıdır.

---

3. Beyit

Orijinal

Her kim onu gördüm dese gerek oda yakalar
Her kim ona şek getirir ne dînde ne îmânda

Günümüz Türkçesi

Kim Hak'ı gördüm derse, o kişi de hakikatle birleşmelidir;
Ona biçim ve şekil atfeden kimse ne dinde ne imanda olur.

Açıklama

- Hakikat, biçim ve şekle indirgenemez.
- Gerçek bilgi kalpten yaşanır; akıl ve sözle sınırlanamaz.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'a benzetmek, büyük şirk olur."** (İhlâs Suresi, 4)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikat deneyimi sözle anlatılamaz; yaşanmalıdır.
- Biçimsel yaklaşım, hakikati kavramayı engeller.

---

4. Beyit

Orijinal

Ger meyhâneye vardım onsuz yer göremedim
Yine ona sataşdım girdim dahi külhânda

Günümüz Türkçesi

Manevi meyhâneye (sır ve aşk yoluna) vardım, ama onu görmeden hiçbir şeyi fark edemedim.
Yine aşk ateşine yöneldim, odun külhanına girdim.

Açıklama

- Meyhâne: Hak aşkı ve mârifet yolu.
- Külhâne: Aşk ateşi, ruhun arınma alanı.

Kur'an ve Sünnet

- **"Rabbinin yolunda gayret et."** (Kur'an 22:78)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikat yoluna girmek, hem sabır hem de aşk gerektirir.
- İçsel arınma, ilahi aşkın ateşinde olur.

---

5. Beyit

Orijinal

Her kim aradı cismin cisminde buldu hasmın
Ne dünyâ âhret ona ne assı ne ziyânda

Günümüz Türkçesi

Kim Hak'ı sadece cisimde ararsa, düşmanını (kendi nefsini) cisimde bulur;
Ne dünya ne âhiret ona bir şey kazandırır.

Açıklama

- Hakikat, maddi varlıklarda aranmaz.
- Nefsini ve aşkı cisimle sınırlayan kişi, hakikati göremez.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzura kavuşur."** (Kur'an 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikat, kalpte ve ruhta bulunur.
- Maddi arayış, manevi gerçeği görmeyi engeller.

---

6. Beyit

Orijinal

Bir niçesine kaç der bir niçesine tut der
Kaçanla bile kaçar bile durur duranda

Günümüz Türkçesi

Bir kişi bazılarına "kaçın" der, bazılarına "tutun" der;
Kimi kaçanla kaçar, kimi duranla durur.

Açıklama

- Hak yolunda rehberlik, kişiye göre farklıdır.
- Her mürid, kendi makamına göre yönlendirilir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah dilediğini doğru yola iletir."** (Kur'an 6:125)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Her mürid aynı yoldan yürüyemez; yol rehbere göre değişir.
- Sabır ve teslimiyet esastır.

---

7. Beyit

Orijinal

Uğru diye kullarını giriftâr eden ol
Medet edip erişen yine bile zindânda

Günümüz Türkçesi

O, kullarını doğru yola çekip onları zorluklara düşüren odur;
Yine de yardım isteyen kişi, sonunda kurtulur.

Açıklama

- Hak aşkı, bazen zorluklarla gelir; bu bir imtihandır.
- Zorluklar, müridin olgunlaşması içindir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kim sabrederse, Allah onu ödüllendirir."** (Kur'an 16:126)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi sınavlar kaçınılmazdır.
- Sabır ve tevekkül ile hakikate ulaşılır.

---

8. Beyit

Orijinal

Eydürler miskîn Yûnus niçin deli oldun sen
Ne akl u ne fehm kalsın iş bu sırrı duyanda

Günümüz Türkçesi

Ey miskin Yunus, neden aşk delisi oldun?
Bu sırra eren kişi ne akıl ne de kavrayışla yaklaşır.

Açıklama

- Aşk deliliği, akıl ve mantığın ötesindedir.
- Hakikati anlamak için kalp ve aşk gereklidir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kalpler ancak Allah sevgisiyle uyanır."** (Kur'an 57:16)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikat, akıl ve mantıkla sınırlanamaz.
- İlahi aşk, insanı aklın ötesine taşır.

---

195. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

İçimde bir dert oldu diyeyim dervîşlere
Dervîşlerin kademi kutludur her işlere

Günümüz Türkçesi

İçimde bir dert var, bunu dervişlere söyleyeyim.
Dervişlerin her adımı, her işleri kutsaldır.

Açıklama

- Dervişler, Allah yolunda yürüyen kimseler; onların adımı ve hali kutsal kabul edilir.
- İçsel derdi paylaşmak, yol arkadaşlığı ve manevî destek bulmak için önemlidir.

Kur'an ve Sünnet

- **"İyilikte yarışın ve sabredin; Allah sabredenlerle beraberdir."** (Kur'an 2:148, 2:153)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi dertler yol arkadaşlarıyla paylaşılırsa hafifler.
- Hak yolda olanların her hareketi anlam taşır.

---

2. Beyit

Orijinal

Her kimin ki derdi var dermân isteyü gider
Benim dermânım sensin bağrımdaki başlara

Günümüz Türkçesi

Derdini çözmek isteyen her kimse, derman arar ve gider.
Benim gerçek dermanım, kalbimdeki aşkın ve sevgilin (Allah'ın) varlığıdır.

Açıklama

- Derman aramak, aşk ve Hak yolu ile huzura kavuşmak demektir.
- İlahi aşk, gerçek huzurun kaynağıdır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'a yönelenler gerçek huzura kavuşur."** (Kur'an 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikat ve huzur, dışarıda değil, kalpte aranır.
- İlahi aşk, tüm dertlerin ilacıdır.

---

3. Beyit

Orijinal

Aşkdan sebak alırsın hem key katı bilirsin
Nite revâ görürsün hizmeti dervîşlere

Günümüz Türkçesi

Aşktan ders alırsın ve aşkın inceliklerini anlarsın.
Dervişlere hizmet etmenin ne kadar değerli olduğunu görürsün.

Açıklama

- Aşk, ruhu olgunlaştırır ve insanı hizmete yönlendirir.
- Hizmet, maneviyat yolunda olgunlaşmanın bir parçasıdır.

Kur'an ve Sünnet

- **"İyilik edenler kendi nefisleri için iyilik ederler."** (Kur'an 17:7)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi aşk, kişiyi hizmet ve fedakârlığa yönlendirir.
- Derviş hizmeti, aşkın pratiğe dökülmesidir.

---

4. Beyit

Orijinal

Aşkının cefâsından dünün günün ağlarım
Akan pınar ne misâl gözden inen yaşlara

Günümüz Türkçesi

Aşkın sıkıntılarından, günlerim gecelerim boyunca ağlarım.
Gözyaşlarım bir pınar gibi akar.

Açıklama

- Hak aşkı, bazen cefâ ve zorluk içerir.
- Gözyaşı, aşkın manevi arınma aracıdır.

Kur'an ve Sünnet

- **“Allah yolunda sabredenler mükâfatlarını kaybederler.”** (Kur’an 2:155)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi aşk ve hizmet, fedakârlık ve sabır gerektirir.
- Gözyaşı, ruhun arınması için bir işarettir.

---

5. Beyit

Orijinal

Câna tuzak kuralım şâyed aşk ele gire
Aşkı niçe avlarlar soralım tutmuşlara

Günümüz Türkçesi

Kalbe tuzak kuralım, belki aşk onu ele geçirebilir.
Aşkı nasıl yakaladıklarını soralım, onu tutanlardan öğrenelim.

Açıklama

- Aşk, kişinin kalbini ele geçiren bir güçtür.
- Hakikat yolunda aşka kapılanların tecrübeleri yol gösterici olur.

Kur’an ve Sünnet

- **“Kalpler sadece Allah’ı hatırlamakla huzura kavuşur.”** (Kur’an 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak aşkı, kalbi dönüştüren bir güçtür.
- Tecrübeli âşıkları gözlemlemek, manevî yolda yol gösterir.

---

6. Beyit

Orijinal

Şöyle hevâî gelir tuzak ilmin kim bilir
Niçe tuzak kuralım bu konmadık kuşlara

Günümüz Türkçesi

Hevâ (nefs ve boş arzu) gelip aklı tuzağa düşürür; kim bilir nasıl?
Bu konmadık kuşlara (öğrenmeye hazır olmayanlara) nasıl tuzak kurarız?

Açıklama

- İnsan nefsine yenik düşmemeli, bilgi ve aşk yolunda dikkatli olmalıdır.
- Hazırlıksız kişiler manevî tuzaklara kapılabilir.

Kur’an ve Sünnet

- **“Şeytan, insana hep vesvese verir.”** (Kur’an 7:20)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Nefsin tuzaklarına karşı uyanık olmak gerekir.
- Manevi yolculuk hazırlık ve irade ister.

---

7. Beyit

Orijinal

Yûnus gönlün alanı sen kime söyleyesin
Sorar isen sor imdi sen onu bulmuşlara

Günümüz Türkçesi

Yunus, gönlün derinliklerini kime açıklayabilirsin?
Soracaksan, onu sor, ancak yolu bulanlara sor.

Açıklama

- Gönül sırları sadece hak yolunu bulanlarla paylaşılabilir.
- Herkese açmak doğru değildir, seçici olmak gerekir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Sırları dostlarla paylaşmak erdemlidir, ama her sır herkese açılmaz."**

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi sırlar, olgun ve hak yolunu bilenlerle paylaşılır.
- Sabır ve doğru insan seçimi, maneviyat yolunda önemlidir.

---

196. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Âşık oldum bugün meydân içinde
Benem key pehlivân merdân içinde

Günümüz Türkçesi

Bugün âşık oldum, aşk meydanında.
Ben de kahraman ve yiğit oldum bu manevî mücadelede.

Açıklama

- Âşık, Allah aşkıyla dolan kişidir.

- Manevî yol, bazen bir meydan savaşı gibi zorludur; burada gönüllü mücadele eden kişi yiğit sayılır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah yolunda savaşanlar, bazen sabırla bazen cesaretle muvaffak olurlar."** (Kur'an 4:95)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak yolunda aşk ve mücadele, kahramanlık gerektirir.
- Manevî aşk, kişiyi olgunlaştırır ve cesaret verir.

---

2. Beyit

Orijinal

Bu dem aşkın suyuyla gayrı yudum
Aceb ârif benem irfân içinde

Günümüz Türkçesi

Artık aşkın suyunu içtim, başka bir şey içmeye gerek yok.
Acaba ben bu aşk sayesinde irfan (derin bilgi) kazanmış mıyım?

Açıklama

- Aşkın suyu, tasavvufta ilahi aşkı simgeler.
- Aşkın kendisi, hakikate ulaşmanın ve irfanı edinmenin aracıdır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'a yönelenler, kalplerine ilim ve hikmet verir."** (Kur'an 2:269)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak aşkı, gerçek bilgi ve irfanın kaynağıdır.
- İlahi aşk olmadan hakikate ulaşmak zordur.

---

3. Beyit

Orijinal

Bugün aşk bahrinin gavvâsı oldum
Gevherler bulmuşam ummân içinde

Günümüz Türkçesi

Bugün aşk denizinin dalgıcı oldum;
O denizde değerli cevherler buldum.

Açıklama

- Aşk denizi, insanın manevi derinliklerini simgeler.

- Bu derinliklerde, aşk sayesinde manevi cevherler (erdemler ve hakikatler) bulunur.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kim Allah yolunda dalarsa, onun için büyük mükafat vardır."** (Kur'an 2:261)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevî derinliklere dalmak, aşk ve sabır gerektirir.
- Hakikati bulmak, zahmet ve gayretle mümkündür.

---

4. Beyit

Orijinal

Benem bugün harâbât u melâmet
Benem ol yürüyen seyrân içinde

Günümüz Türkçesi

Ben bugün harap olmuş ve mel'ûnet yerlere geldim;
Ama yine de hak yolunda yürüyenlerin seyranındayım.

Açıklama

- Harâbât ve melâmet, tasavvufta dünya zevklerinden uzaklaşmayı ve halkın eleştirisine maruz kalmayı simgeler.
- Yolcu, zorluklara rağmen aşk yolundan ayrılmaz.

Kur'an ve Sünnet

- **"Dünya geçici, ahiret ebedidir; sabredenler kurtuluşa erer."** (Kur'an 2:155-156)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevî yolda sıkıntılar ve toplumun eleştirisi olağandır.
- Hak aşkı, bu sıkıntılarla mücadele etmeyi gerektirir.

---

5. Beyit

Orijinal

Eğerçi küfr donunu geydi sûret
Gönül cânı görür îmân içinde

Günümüz Türkçesi

Küfrün yüzü ortaya çıkmış olsa bile,
Gönül gerçek iman ile hakikati görür.

Açıklama

- Dış görünüş veya dünya işleri insanı yanıltabilir.
- Gönül, iman ile hakikati ve ilahi sevgiyi algılar.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kalpleri mühürlenenler, hakikati göremezler; iman edenler görür."** (Kur'an 6:111)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikati görmek için kalbin imanla temizlenmesi gerekir.
- Dış görünüşe aldanmamak gerekir.

---

6. Beyit

Orijinal

Eğer ârif isen bilgil ki bennâ
Geri kendisidir dükkân içinde

Günümüz Türkçesi

Eğer bilge ve ârif isen bil ki;
Her şeyin kaynağı kendi içindedir.

Açıklama

- Bilgelik, insanın kendi iç dünyasında Hak ile birleşmesidir.
- Dışarıda aramak boşunadır; hakikat içte bulunur.

Kur'an ve Sünnet

- **"Biz insanı en güzel biçimde yarattık ve ruhumuzu üfledik."** (Kur'an 15:29)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikat arayışı, insanın iç dünyasındaki yolculuktur.
- Gerçek bilgelik ve aşk içte bulunur.

---

7. Beyit

Orijinal

Onu isteyici çokdur velâkin
Benem mahrûm hemân mihmân içinde

Günümüz Türkçesi

O aşkı isteyen çoktur;
Ama ben henüz mahrumum, misafir gibi bekliyorum.

Açıklama

- İlahi aşkı arayan çoktur, ama erişmek sabır ve tevazu ister.

- Yolcu, misafir gibi sabırlı olmalı ve kendini hazır hâle getirmelidir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Rabbin yolunda sabredenleri hiç kaybetmez."** (Kur'an 3:200)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Aşk yolunda sabır esastır.
- Erişemeyenler için bekleyiş ve hazırlık önemlidir.

---

8. Beyit

Orijinal

Yûnus aşkınla kâimdir bu âlem
Onunçün devr eder devrân içinde

Günümüz Türkçesi

Yunus, aşkınla bu âlem ayakta durur;
Bu yüzden evren de aşkın devri içinde döner.

Açıklama

- İlahi aşk, evrenin varlık sebebidir.
- Her şey aşkın kudreti ile hareket eder ve hayat bulur.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'ın varlığı ve kudreti olmadan gökler ve yer ayakta duramaz."** (Kur'an 31:10)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlahi aşk, her şeyin özüdür.
- Aşk olmadan hayat ve hakikat gerçekleşmez.

---

197. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Kimseye düşmân tutmazuz ağyâr dahi yârdır bize
Kanda ıssızlık var ise mahalle vü şârdır bize

Günümüz Türkçesi

Kimseye düşmanlık beslemeyiz; yabancılar da bizim için sevgilidir.
Kalbimizde boşluk yoksa, mahallemiz ve çevremiz de barış ve dostluk doludur.

Açıklama

- Tasavvufta, gerçek âşık kimseye kin tutmaz, herkesin iyiliğini gözetir.
- Kalp temizse, çevre de huzur ve sevgiyle dolar.

Kur'an ve Sünnet

- **"İyilik ve barışa çağır; kötü ve düşmanlıktan sakın."** (Kur'an 28:77)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Kalbin temizliği, insanın çevresine yansır.
- Düşmanlık yerine sevgi ve barışı seçmek gerekir.

---

2. Beyit

Orijinal

Adımız miskîndir bizim düşmânımız kimdir bizim
Biz kimseye kîn tutmazuz kamu âlem yârdır bize

Günümüz Türkçesi

Bizim adımız miskinliktir; düşmanımız yoktur.
Kimseye kin tutmayız; bütün âlem bize sevgilidir.

Açıklama

- Tasavvufta "miskinlik", Allah'a bağlılık ve alçakgönüllülük anlamındadır.
- Gerçek âşık, herkesi dost görür ve kin tutmaz.

Kur'an ve Sünnet

- **"İyilik edenler, sadece Allah için eder; kalplerinde kin taşımazlar."** (Kur'an 41:34)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Kin ve nefret, kalbi karartır.
- Herkese dost gözüyle bakmak, aşk yolunun şartıdır.

---

3. Beyit

Orijinal

Pîşrev bize Kur'ân durur vatan bize Cennet durur
Ol Tamu'yu Hak yandırır ol gül-i gülzârdır bize

Günümüz Türkçesi

Bizim rehberimiz Kur'an, vatanımız ise cennettir.
Hak, gönüllerde aşkı yaktıkça, biz de o aşkın gülleriyle süsleniriz.

Açıklama

- Kur’an ve Allah aşkı, yolcunun önünde bir rehberdir.
- Hak aşkı, gönüllerde çiçek açtıran bir nurdur.

Kur’an ve Sünnet

- **“Allah’ın yolunda yürüyenler, onun nuruyla aydınlanır.”** (Kur’an 5:15)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak aşkı ve ilahi rehberlik, ruhun gerçek vatanıdır.
- Gönül, aşk ile güzelleşir ve olgunlaşır.

---

4. Beyit

Orijinal

Biz âhret gamın yeyicek dün ü gün yâ Hû deyicek
Hak’dan yana gönelicek denizde yol vardır bize

Günümüz Türkçesi

Biz ahiret sıkıntılarını göğüsleyeceğiz ve “Hû” diyeceğiz.
Hak’tan yana yürüyenlerin yolu deniz gibi engin ve açıktır.

Açıklama

- “Hû” Allah’ın ismidir; zikri, manevi yolun anahtarıdır.
- Âşık, dünyevi sıkıntılara rağmen Hak yoluna devam eder.

Kur’an ve Sünnet

- **“Allah’ı ananlar için kalpler huzur bulur.”** (Kur’an 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlahi aşk ve zikr, kalbi ve ruhu ayakta tutar.
- Hak yolunda sabır ve sebat gereklidir.

---

5. Beyit

Orijinal

Dünya bir avratdır karı yoldan koyar niçeleri
Sürün gitsin ol ayyârı anı sevmek ârdır bize

Günümüz Türkçesi

Dünya bazen aldatıcıdır, insanı yoldan çıkarır.
Bizim için dünya, sadece aşıkların gözünde bir vasıtadır; asıl sevgimiz Hak’tadır.

Açıklama

- Dünya, geçici ve aldatıcıdır; hakikate engel olabilir.
- Tasavvuf, aşkı ve sevgiyi Allah'a yönlendirir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Dünya hayatı oyun ve eğlenceden ibarettir; ahiret daha hayırlıdır."** (Kur'an 6:32)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Dünyaya bağlanmak aşk yolunda engeldir.
- Hakikî sevgiyi Allah'a yöneltmek gerekir.

---

6. Beyit

Orijinal

Dünya harâmdır hâslara lâkin helâldir hamlara
Bu dünyâyı dost tutmazuz ol dünyâ murdârdır bize

Günümüz Türkçesi

Dünya haramla doludur, ama doğru olanlara helâldir.
Biz dünyayı dost edinmeyiz; dünya bize kirli ve geçicidir.

Açıklama

- Dünya geçici ve çoğu zaman aldatıcıdır; asıl dost Allah'tır.
- Tasavvuf, dünya malını ve hevesini gönülde merkeze koymaz.

Kur'an ve Sünnet

- **"Dünya hayatı aldatıcı ve geçicidir; imanlı için gerçek hayat ahirettir."** (Kur'an 57:20)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Dünyaya aşırı bağlanmamak gerekir.
- Hak yolunda Allah'ı dost edinmek esastır.

---

7. Beyit

Orijinal

Yûnus eydür Allah deriz Allah ile kapılmışız
Dergâhına yüz tutuban hemân bir ikrârdır bize

Günümüz Türkçesi

Yunus der ki: "Biz Allah deriz ve Allah aşkıyla tutuşmuşuz."
Ona yönelenler dergâhına vardığında aynı aşkı ve ikrarı bulurlar.

Açıklama

- Allah aşkı, âşık için hem yol hem de hedef olarak görünür.
- Dergahta buluşmak, aşk ve teslimiyetin ifadesidir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'a yönelenler, O'na yakın olurlar."** (Kur'an 2:186)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Allah'a yönelmek, hem yol hem de dost edinmek demektir.
- Gerçek aşk ve teslimiyet dergahta pekişir.

---

198. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Bir acâib aşk geldi bende bu hâl üstüne
Gönlümü taht eyledi oturdu cân üstüne

Günümüz Türkçesi

Bende garip bir aşk hâli geldi.
O, gönlümü taht yaptı ve ruhumun üzerinde oturdu.

Açıklama

- Tasavvufta aşk, kalbin merkezi olur; insanın bütün varlığı aşk ile dolar.
- Buradaki "taht" metaforu, aşkın kalpteki hakimiyetini ifade eder.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kalpler Allah'ı hatırlamakla huzur bulur."** (Kur'an 13:28)
- Aşk, ilahi yakınlığın ve kalpteki Hak bilincinin simgesidir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlahi aşk, insanın ruhunu yönetir.
- Gönül, aşk ile dolduğunda gerçek huzuru bulur.

---

2. Beyit

Orijinal

Sen sultânsın ben kulum sen gülsün ben bülbülüm
Hükmün âleme yeter ne kim var kul üstüne

Günümüz Türkçesi

Sen sultansın, ben kulum; sen gülersen ben bülbül olur öterim.
Senin hükmün âlem için yeter; kimin üstünde başka bir güç vardır ki?

Açıklama

- İnsan, Allah'a kuldur ve ona teslimiyet gösterir.
- Bülbül-gül metaforu, âşık ile mâşûkun ilişkisini simgeler; bülbül güle şevkle öter, hâliyle boyun eğer.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kim Allah'a kul olursa, O'ndan başka ilah yoktur."** (Kur'an 2:255)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Kulun görevi teslimiyet ve sevgidir.
- Hak yolunda hiçbir yaratılmış güce boyun eğmek gerekmez.

---

3. Beyit

Orijinal

Evvel bahâr olıcak ağaçlar donanıcak
Gör niçe medh ederler bülbüller gül üstüne

Günümüz Türkçesi

İlkbahar gelecek, ağaçlar yapraklarını açacak.
Bülbüller, güller üzerinde nasıl öterek onları över, gör.

Açıklama

- Doğa tasviri ile aşk metaforu birleştirilmiş.
- Bülbül-gül aşkı, insanın kalbindeki ilahi aşk ile doğadaki uyum arasında bir benzetmedir.

Kur'an ve Sünnet

- **"O, gökleri ve yeri, bitkileri ve hayvanları yaratandır."** (Kur'an 6:99)
- Doğadaki canlıların yaratılışı, Allah'ın kudret ve güzelliğine işaret eder.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlahi aşk, doğadaki uyum ve güzellikte tezahür eder.
- Aşık, Hak aşkını her varlıkta görür.

---

4. Beyit

Orijinal

Görürsün âşıkları gezerler halk içinde
Kişi var görmez gözü oturmuş yol üstüne

Günümüz Türkçesi

Âşıkları halk arasında göreceksin, ama bazı insanlar görmez;
Çünkü gözleri Hak yoluna yönelmemiştir.

Açıklama

- Tasavvufta gönül gözü açılmamış kişiler, manevi güzellikleri fark edemez.
- Hak âşıkları ise her yerde fark edilir ve ışık saçılır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'ın zikri ile kalpler huzur bulur; kör olan gözler göremez."** (Kur'an 13:28, 6:122)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak yolu ve aşkını görmek için kalp gözünü açmak gerekir.
- Manevî farkındalık herkesin sahip olmadığı bir nimettir.

---

5. Beyit

Orijinal

Sözler eyitdim diye Yûnus nükte etmegil
Dahı yeğrek eydür var el vardır el üstüne

Günümüz Türkçesi

Ben sözler söyledim diye Yunus, incitici olmasın.
Daha iyisi, el yordamıyla gösterilen yol, hakikat yoludur.

Açıklama

- Tasavvufta sözler bazen yetersiz kalır; asıl olan yaşamak ve göstermekle öğrenmektir.
- El ile gösterilen yol, rehberin fiili ve uygulamalı öğütlerini simgeler.

Kur'an ve Sünnet

- **"İyilik yapın; söz ile değil, fiil ile gösterin."** (Kur'an 2:177)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Tasavvufta yaşamak ve uygulamak, sadece söz söylemekten önemlidir.
- Hakikat, rehber yoluyla yaşanarak öğrenilir.

---

199. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Gitdi bu kış zulmeti geldi bahâr yaz ile
Yeni nebâtlar bitdi mevc vurdu hep nâz ile

Günümüz Türkçesi

Bu kış geçti, zulmet gitti, bahar ve yaz geldi.
Yeni bitkiler filizlendi, doğa nâz ile canlandı.

Açıklama

- Kış, kalpteki karanlık hâli, bahar ise ilahi aşkın ve manevî uyanışın simgesidir.
- Yeni bitkilerin filizlenmesi, gönülde aşkın yeşermesiyle eş anlamlıdır.

Kur'an ve Sünnet

- **"O, ölüleri diriltir ve bitkileri yeşertir."** (Kur'an 41:39)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Karanlık hâller geçer, ilahi aşk gönülleri aydınlatır.
- Her kalp bahar mevsimini bekler, sabırla.

---

2. Beyit

Orijinal

Yine merg-zâr oldu uş yine gülzâr oldu
Ter nağme düzer oldu mûsikîde sâz ile

Günümüz Türkçesi

Yine çorak yerler gül bahçesine dönüştü,
Her yerde nağmeler, müzik ve sazlar çalıyor.

Açıklama

- Merg-zâr (çorak yer) gönül boşluğunu, gülzâr ise aşk ve marifetle dolan gönlü simgeler.
- Mûsikî ve nağme, tasavvufta aşk ve ilahi zikri temsil eder.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'ı anmak, kalplere huzur verir."** (Kur'an 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevî yaşam, kalpte çoraklığı bahçeye dönüştürür.
- Zikir ve ibadet, gönül nağmeleriyle hayat bulur.

---

3. Beyit

Orijinal

Hoş haber geldi dostdan yaratdı bâğ u bostân
İlm okur hezâr destân bülbülleri râz ile

Günümüz Türkçesi

Dosttan güzel haber geldi; bahçeler canlandı.
Bülbüller, sır dolu destanları okuyormuş gibi ötüyor.

Açıklama

- Dost haberleri, ilahi aşkı hatırlatan manevi tecrübeler olarak yorumlanır.
- Bülbüller, âşıkların kalbini simgeler; destan ise ilim ve tecrübenin hikmetidir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Müminler birbirlerine iyilik ve hikmetle nasihat ederler."** (Kur'an 16:125)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevî dost, kalbi açar ve ilimle süsler.
- Hikmet, aşk ve dostlukla birlikte kalpte yeşerir.

---

4. Beyit

Orijinal

Kim görmüşdür baykuşun gülistâna girdiğin
Leylekler zikr edemez bir latîf âvâz ile

Günümüz Türkçesi

Baykuşun gül bahçesine girdiğini kim gördü?
Leylekler bile onu latif bir sesle zikredemez.

Açıklama

- Baykuş, gaflet ve cehaleti temsil eder; gülistan ise aşk ve marifet bahçesi.
- Hak âşıkları, cehaletin giremeyeceği bir mekanda yetişir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kör olan gözler manevi gerçeği göremez."** (Kur'an 6:122)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak yolunda olgunlaşmayanlar, ilahi aşkı anlayamaz.
- Gaflet, kalpte çiçeklenmeyi engeller.

---

5. Beyit

Orijinal

Yâ niçe saklar isen dürdâne gevher olmaz
Keklik keklikle uçar hemîşe bâz bâz ile

Günümüz Türkçesi

Ne kadar saklarsan sakla, inci değerini kaybeder.
Keklik de her zaman özgürce uçar, âşıklar gibi.

Açıklama

- Dürdâne, saf aşk ve bilginin sembolü.
- Onu gizlemek, ilahi aşkı yaşayamamak anlamına gelir.
- Bâz ile uçarak keklik, âşıkların özgür ruhunu simgeler.

Kur'an ve Sünnet

- **"İlim ve hikmet, fayda vermeyen şeylerle saklanmaz."** (Kur'an 2:269)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikat ve aşk, saklanmamalı, yaşanmalı ve paylaşılmalı.
- Manevî özgürlük, aşıkların yoludur.

---

6. Beyit

Orijinal

El kuşu elden ele gül kuşu gülden güle
Baykuş vîrâne sever şâhinler pervâz ile

Günümüz Türkçesi

Kuş, elden ele geçer; gül kuşu gülden güle konar.
Baykuş ise harabeleri sever, şahinler özgürce uçar.

Açıklama

- Doğadaki kuşlar, kalbin farklı hallerini simgeler.
- Baykuş, gaflet; şahin ise aşk ve ilahi farkındalık sembolüdür.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah, göklerde ve yerdeki her şeyi bilir."** (Kur'an 57:4)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak yolunda ilerleyen kişi, doğadaki sembollerden ilham alır.
- Farklı ruh hallerini anlamak, aşk yolunun parçasıdır.

---

7. Beyit

Orijinal

Kanda ki bir gövde var kerkesler onda üşer
Tûtîler evin şeker bulurlar kafes ile

Günümüz Türkçesi

İçimizde bir beden vardır, herkes orada üşür.
Papağanlar evde şeker bulur, kafeste yaşar.

Açıklama

- İnsan bedenindeki ruhî hâllerin farklı etkileri, doğa metaforlarıyla anlatılır.
- Kalp ve ruh, âşık için cennet veya sınav alanı olabilir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Her nefis ölümü tadacaktır."** (Kur'an 3:185)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Ruhî farkındalık, insanın iç dünyasını anlamasıyla ilgilidir.
- Beden, aşk ve ibadet için bir araçtır.

---

8. Beyit

Orijinal

Her şahsın kendi tuşun kendine tuş eyledi
Sâdıklar ikrâr ile sûfîler namâz ile

Günümüz Türkçesi

Her kişi kendi yolunu kendisi belirler.
Sadıklar sözle, sûfîler ibadetle hakikate ulaşır.

Açıklama

- Hak yolunda farklı yollar olabilir: ilim, ibadet ve tasavvuf.
- Herkesin nefsiyle ve niyetiyle ilgilidir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Her kişi kendi amellerinden sorumludur."** (Kur'an 6:164)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevî yolculuk kişiseldir.
- Farklı yollarla Allah'a yakınlaşılabilir.

---

9. Beyit

Orijinal

Câhil münâfık münkir cümle aklına şâkir
Âşıklar dîdâr sever ârifler niyâz ile

Günümüz Türkçesi

Cahiller, münafıklar ve inkar edenler, akıllarını doğru kullanmazlar.
Âşıklar ilahi yüzü sever, ârifler dua ve niyaz ile yaklaşır.

Açıklama

- Tasavvufta aşk ve irfan iki ayrı yol gösterir.
- Aşk, gönülle; irfan, bilgi ve niyazla Hak'a ulaşır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'a yaklaşmanın en güzel yolu, O'nu anmak ve ibadet etmektir."** (Kur'an 2:186)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikat yolunda hem aşk hem bilgi önemlidir.
- Gaflet ve kibir, manevi yolu kapatır.

---

10. Beyit

Orijinal

Dervîşlik dedikleri dilde haber değildir
Hak ile Hak olana onda menzil düzile

Günümüz Türkçesi

Dervişlik, sadece sözde değildir;
Hak ile Hak olana yönelmekle menzil alınır.

Açıklama

- Dervişlik fiilde ve gönülde yaşanır; sadece söz ile gerçekleşmez.
- Hakikat, eylem ve niyetle anlaşılır.

Kur'an ve Sünnet

- **"İman eden ve salih amel işleyenlerin dereceleri farklıdır."** (Kur'an 6:132)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak yolunda söz yetmez; yaşam ve davranış ile Hak'a yaklaşılır.

11–12. Beyit

Orijinal

Ben dervîşim diyenler yalan davâ kılanlar
Yarın Hak dîdârını görmeyiser göz ile
İlm ü amel ne assı bir gönül yıkdın ise
Ârif gönül yapdığı berâber hicâz ile

Günümüz Türkçesi

Dervişim diyen ama hakikati yaşamayanlar yalan söylemiş olur.
Onlar yarın Allah'ı göremez.
İlim ve amel, gönülde birleşmezse işe yaramaz.
Ârifler, gönül ile ilim ve ameli birlikte yapar.

Açıklama

- Tasavvufta niyet, bilgi ve amel bir bütün olmalıdır.
- Sözde dervişlik fayda vermez; gönül ve amelle Hak'a ulaşılır.

13–14. Beyit

Orijinal

Ulu dîvân kurula anda kulluk sorula
Bin tekebbür vermeye bir garîb-nüvâz ile
Eğriler eğri ile doğrular doğru ile
Yalan yalanı sever gammâzlar gammâz ile

Günümüz Türkçesi

Ulu divan kurulacak ve kulluk sorgulanacak.
Bin kibir, bir garip gönül ile affedilir.
Yanlışlar yanlış ile, doğrular doğru ile bilinir.
Yalancılar yalanı, gizli hainler gizlice sever.

Açıklama

- İlahi adalet, dünyadaki hile ve sahtekarlığı düzeltir.
- Gönül saf ve dürüst olanları sever.

15–16. Beyit

Orijinal

Kimi dükkândan bakar kimi hoşluklar sever
Kimi bir pûla muhtâc kimisi cânbâz ile
Kula nasîb değicek sultân elden alamaz
Zülkarneyn n'eyledi yâ Hızır u İlyâs ile

Günümüz Türkçesi

Bazıları dünyevi işlerle uğraşır, bazıları güzellikleri sever.
Bazıları bir paraya muhtaç, bazıları cesurca davranır.
Allah'ın verdiği nasip, kimse tarafından alınamaz.
Zülkarneyn, Hızır ve İlyas örneğiyle bunu gösterir.

17–20. Beyit

Orijinal

Görmez misin Edhem'i tahtını terk eyledi
Hak katında hâs oldu bir eski palâs ile
Bu dünyâya inanma dünyâyı benim sanma
Niçeler benim demiş giderler ham bez ile
Aşk yağmuru damlası gönül göğünden damar
Sevgi yeli götürür yağmuru ayaz ile
Yûnus imdi gam yeme n'idem ne kılam deme
Gelir kişi başına ezelde ne yazıla

Günümüz Türkçesi

Edhem tahtını terk etti; Hak katında saygı gördü.
Dünyaya inanma, dünyayı benim sanma.
Çokları "bu benim" der, boş yere uğraşır.
Aşkın damlası, gönül göğünden akar.
Sevgi rüzgarı, aşkın yağmurunu taşır.
Yûnus, artık gam yeme, ne yapacağını düşünme;
Kısmet ezelden bellidir, her şey Allah'ın yazısına bağlıdır.

Açıklama

- Dünya geçici, aşk ve Hakikat kalıcıdır.
- İlahi kader ve ezelî takdir, insanın çabasını dengeler.
- Edhem örneği, dünyadan elini çekip Allah'a yönelenlerin kazancını gösterir.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak aşkı, dünyaya bağlı kalmamayı öğretir.
- Her şey Allah'ın takdirindedir; insan endişelenmemelidir.

---

200. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Sen bu cihân mülküne geldim gelmedim deme
Tut evliyâ eteğin zinhâr elinden koma

Günümüz Türkçesi

"Dünyaya geldim gelmedim deme;
Evliyanın eteğinden sıkı sıkıya tutun, elinden bırakma."

Açıklama

- Dünya hayatı geçicidir; insanın amacı Hak yolunda olmalıdır.
- Evliya ve mürşit, Hak aşkının rehberidir; onlardan ayrılmamak gerekir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Evliyalar, Allah'ın kullarına rehberlerdir."** (Kur'an 4:69)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevî rehberleri bırakmamak, dünya işlerine kapılmamaktan önemlidir.
- Hak yolu, mürşidin rehberliği ile anlaşılır.

---

2. Beyit

Orijinal

Gâfil olma ömr geçdi bir niçe yılın aşdı
Aşkdır kaynadı taşdı buldum bulmadım deme

Günümüz Türkçesi

"Gafil olma, ömrün geçti; yıllar aktı.
Aşkın kaynadığı bu dünyada, 'buldum, bulmadım' deme."

Açıklama

- Zaman hızla geçer, gaflet insanı kaybettirir.
- İlahi aşk, insanı diri tutan kaynaktır; onu bulduğunu idrak etmelisin.

Kur'an ve Sünnet

- **"Zamanın geçip gitmesine aldanmayın; Rabbinizi anın."** (Kur'an 103:1-3)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Ömrü boşa harcamamak; aşk ve Hak yolunu aramak gerekir.

---

3. Beyit

Orijinal

Aşk bî-karâr denizdir cânını aşka yüzdür
Denizde bahrî vardır yüzdüm yüzmedim deme

Günümüz Türkçesi

“Aşk, durmaksızın coşan bir denizdir; canını aşka bırak.
Denizde denizci vardır; yüzdüm, yüzmedim deme.”

Açıklama

- Aşk bir denizdir; içinde cesurca yüzenler kurtulur.
- Yüzmek, fiilen aşk ve Hak yoluna giriş anlamındadır.

Kur’an ve Sünnet

- **“Allah yolunda çaba gösterenler, deniz gibi dalgalı dünyada kurtuluşa erer.”** (Kur’an 61:11)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak aşkına cesurca dalmak gerekir.
- Denemeden, fiilen aşka girmeden tecrübeyi bilmek mümkün değildir.

---

4. Beyit

Orijinal

Gemi denize girdi bir zamân cevlân vurdu
Bir gün gemi gark oldu bozdum bozmadım deme

Günümüz Türkçesi

“Gemi denize açıldı, bir fırtına vurdu.
Bir gün gemi batacak, ‘bozdum, bozmadım’ deme.”

Açıklama

- İnsan, manevi yolculukta çeşitli imtihanlarla karşılaşır.
- Fırtına ve batma, aşk ve irfan yolunda karşılaşılan zorlukların sembolüdür.

Kur’an ve Sünnet

- **“İmtihanlar ve sıkıntılar, sabreden kullar içindir.”** (Kur’an 2:155)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Zorluklar karşısında yılmamak gerekir.
- Manevî yolda denemeler, olgunlaşmanın bir parçasıdır.

---

5. Beyit

Orijinal

Denizde hakâyıklar cevlân vurur balıklar
Yûnus deniz mevcine daldım dalmadım deme

Günümüz Türkçesi

“Denizde hakikatler fırtına gibi vurur, balıklar savrulur.
Yûnus derin denize daldım, dalmadım deme.”

Açıklama

- Hakikat, çoğu zaman güçlü ve sarsıcıdır.
- Derinliklere dalmayan, Hakikat’i göremez.
- “Dalmak”, fiilen aşk ve ilahi bilgiye yönelmektir.

Kur’an ve Sünnet

- **“Kim Allah’a yönelirse, Allah onun yolunu kolaylaştırır.”** (Kur’an 65:2)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikat yolunda cesur olmak gerekir.
- Gafletle geri durmak, Hakikat’i kaçırmak demektir.

---

201. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Âlem düşmân olur ise beni dostdan ıramaya
Dost kanda ise ben onda düşmânlık ayıramaya

Günümüz Türkçesi

“Eğer âlem bana düşman olsa bile, dosttan ayrı düşmanlık edemem.
Dost kalbimdeyse, onda düşmanlık hissetmem.”

Açıklama

- Gerçek dost, ilahi dosttur; onun varlığı her türlü düşmanlıktan üstün gelir.
- Dünya ve insanlar düşman olsa da, gönülde Allah dostunu tutmak esastır.

Kur’an ve Sünnet

- **“Allah’ın dostları korkmaz ve üzülmezler.”** (Kur’an 10:62)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak dostundan ayrılmamak, dünya engellerine aldırmamak gerekir.
- Kalpteki dostluk, dışarıdaki düşmanlıkları etkileyemez.

---

2. Beyit

Orijinal

Dost ehli bizim ile hem dost bundadır bize ne gam
Yüz bin cehd ederse düşmân dost mahfilin duramaya

Günümüz Türkçesi

"Dost ehli bizimledir ve dostluk onlarla mümkündür; bu yüzden gam etme.
Düşman yüz bin çaba harcasa da, dost mahfili yıkamaz."

Açıklama

- Hak dostu ve mürşid topluluğu, dünya engellerine karşı güçlüdür.
- Düşman çabaları, gerçek dost topluluğunu bozamaz.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah yolunda birlik olanlar, her türlü engeli aşarlar."** (Kur'an 3:200)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak dostu topluluğunun kıymeti; düşman engeli onları bozamaz.
- Birlik ve beraberlik, manevi güç verir.

---

3. Beyit

Orijinal

Düşmân bana n'idebile işim gücüm dostdan yana
Dost makâmı cân içinde düşmân eli eremeye

Günümüz Türkçesi

"Düşman bana ne yapabilir ki, işim ve gücüm dosttan yanadır.
Dost makamı kalbimdeyse, düşman eli ona erişemez."

Açıklama

- Gönülde yer etmiş Hak dostu, maddi ve manevi engellerden bağımsızdır.
- Düşman dışarıda ne yaparsa yapsın, dostluk kalpte güven içindedir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'a ve O'nun dostlarına bağlı olan, hiçbir zarar görmez."** (Kur'an 2:257)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Gönül, Hak dostuna yer olursa, düşmanlara karşı korunur.

---

4. Beyit

Orijinal

Sultânlar âcizdir anda ne gönüldedir ne cânda
Mahrûmdur iki cihânda kim dost yüzü göremeye

Günümüz Türkçesi

"Sultanlar güçsüzdür; ne gönülde ne de canla.
İki cihanda da mahrumdur, dost yüzünü göremeyenler."

Açıklama

- Dünya hükümdarları bile, ilahi dostluk karşısında sınırlıdır.
- Gerçek dostu göremeyen, hem dünya hem ahirette mahrumdur.

Kur'an ve Sünnet

- **"Gerçek güç Allah'tadır ve O'nun dostları da O'ndan güç alır."** (Kur'an 3:26)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak dostunu göremeyenler, hem dünya hem ahirette eksik kalır.
- İlahi dostluk, dünyevi iktidarlardan üstündür.

---

5. Beyit

Orijinal

Kime kim dost kapı aça düşmânı elinden kaça
Yûnus ağzı güher saça değme ârif deremeye

Günümüz Türkçesi

"Kimin dost kapısı açıksa, düşman elinden kaçar.
Yunus der ki: 'Ağzımdan inci saçar, ârif buna erişemez.'"

Açıklama

- Hak dostuna bağlanan, düşmanlarından korunur.
- Yunus, bilginin ve aşkın sözlerini inci gibi yayar; sır erleri de bunu kavrayamayabilir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah yolunda olanları korur, yollarını kolaylaştırır."** (Kur'an 47:7)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak dostu kapısını açan, düşman engelini aşar.
- İlahi aşk ve söz, sır erleri için derin anlam taşır.

---

202. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Dirliğim ne idiğin eydeyim kıldan kıla
Irak yakın işide hâs u âm cümle bile

Günümüz Türkçesi

"Benim varlığım nedir, ey gönül, kıldan tüye kadar var.
Yakın veya uzak, hem seçilmiş hem genel herkes bunu işitir."

Açıklama

- İnsan varlığı ve gayesi küçük bir kıvılcımdan başlayarak genişler.
- Hakikat herkese farklı seviyelerde görünür; seçilmişler ve genel insanlar farklı şekillerde hisseder.

Kur'an ve Sünnet

- **"Her şeyin ölçüsü Allah'ın takdirindedir."** (Kur'an 57:22)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Kendini bilmek, varlığın ve farkındalığın başlangıcıdır.
- Manevi yolculuk, hem gizli hem açık şekilde tecelli eder.

---

2. Beyit

Orijinal

Hâs u âm mutî âsî dost kuludur cümlesi
Kullar yol varmayınca şâha kim varıbile

Günümüz Türkçesi

"Seçilmiş ve genel, itaatkâr veya asi, dostun kuludur hepsi.
Kullar yolu bilmezse, kim padişaha varabilir?"

Açıklama

- Hak dostuna ulaşmak için yol bilmek gerekir; yoksa insanlar hedefe ulaşamaz.
- Dost ve mürşid, hem asi hem itaatkâr kul için rehberdir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Ey iman edenler! Allah'a ve Resûlü'ne itaat edin."** (Kur'an 4:59)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi rehberlik, herkes için geçerlidir; yolu bilmeyen gidemez.
- İtaat ve teslimiyet, hak dostuna yaklaşmanın anahtarıdır.

---

3. Beyit

Orijinal

Dosta gidenin yolu gönül içinden geçer
Bir amel eylemedim gire idim gönüle

Günümüz Türkçesi

"Dost yoluna gidenin yolu, gönülden geçer.
Ben hiçbir özel amel yapmadan da gönüle girebildim."

Açıklama

- Gerçek yolculuk, sadece ritüellerle değil, gönülden bağlanmakla olur.
- Kalbin safiyeti, ibadet ve amelden daha önemlidir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'a yakın olanlar kalbi temiz olanlardır."** (Kur'an 9:103)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi yolculukta gönül temizliği esastır.
- Amel, gönül olgunluğuyla desteklendiğinde anlam kazanır.

---

4. Beyit

Orijinal

Dosta giden kişiler unudur kendözünü
Ben nereye varırsam beni ileden bile

Günümüz Türkçesi

"Dost yoluna gidenler, kendilerini unutur.
Ben nereye gidersem, orada beni bilen de vardır."

Açıklama

- Hak yolunda nefsi unutmak gerekir.
- Gönül yolculuğu kişisel olsa da, ilahi bağ her yerde mevcuttur.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kim Allah'a teslim olursa, O her yerdedir."** (Kur'an 2:115)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Nefsi terk etmek, hakikate ulaşmanın yolu.
- Manevi farkındalık her an ve her yerde hissedilir.

---

5. Beyit

Orijinal

Senlik benlik olıcak iş ikilikde kalır
İkilik tutan kişi niçe birike birle

Günümüz Türkçesi

“Kendini ve benliği bırakmak gerekir; ikilikte kalan, birlik olamaz.
İkilik tutan kişi gerçek birliği göremez.”

Açıklama

- Ego ve benlikten arınmak, Hak yolunda birlik olmanın ön şartıdır.
- İkilik ve çatışma, kalpte engel teşkil eder.

Kur’an ve Sünnet

- **“Oruç ve namaz, nefsin arınmasına vesiledir.”** (Sünnet)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Ego ve benliğe takılı kalan, manevi ilerleme göremez.
- Hakikat birliği, kalp arınmasıyla gerçekleşir.

---

6. Beyit

Orijinal

Bundan böyle dost ile bilmezem n’olasını
Şimdiye değin ömrüm geçmiş yok sevdâ ile

Günümüz Türkçesi

“Artık dost ile olmayı bilmeyen ben değilim.
Ömrüm şimdiye kadar, aşk ve sevgiyle geçmiş değil.”

Açıklama

- Hak dostuna bağlılık ve aşk, insan hayatının esas amacı olmalıdır.
- Geçmiş zaman pişmanlıkla değil, ilahi aşk ile değerlendirilir.

Kur’an ve Sünnet

- **“Allah’ı sevenler O’nun yolunda ömrünü harcar.”** (Kur’an 5:54)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikati bilmeyen, aşk yolunda eksik kalır.
- Hayat, Hak dostuna sevgi ile yönelmelidir.

---

7. Beyit

Orijinal

Bu kıssam uzun durur niçe tükedebilem
Kangı bir eksikliğim getirebilem dile

Günümüz Türkçesi

"Bu hikâye uzun sürer, nasıl anlatabilirim bilmiyorum.
Hangi eksikliğimi dile getirebilirim, bilmiyorum."

Açıklama

- Manevi yolculuk uzun ve derindir; eksiklikleri ifade etmek zordur.
- Yunus, insanın içsel hâlini sözlerle tamamen anlatamayacağını vurgular.

Kur'an ve Sünnet

- **"İlahi hikmetin tamamını kavramak insana mahsus değildir."** (Kur'an 17:85)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İnsan, kendi eksiklerini ve kalp hâlini sınırlı ölçüde ifade edebilir.
- Sabır ve tevazu, manevi yolculukta önemlidir.

---

8. Beyit

Orijinal

Yetmiş iki milletin ayağın öpmek gerek
Yaramağçün mâşûka cümle millete bile

Günümüz Türkçesi

"Yetmiş iki milletin ayağını öpmek gerekir,
Ama gönlün gerçek sevgilisi, tüm insanlara rehber olmalıdır."

Açıklama

- Farklı millet ve insanlara saygı göstermek önemlidir.
- Hak aşkı ve sevgisi, tüm insanlara yayılmalıdır.

Kur'an ve Sünnet

- **"İyilik edenler, her toplum için örnek olur."** (Kur'an 16:90)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İnsanlara sevgi ve saygı, manevi olgunluğun göstergesidir.
- Hak aşkı herkese örnek olmalıdır.

---

9. Beyit

Orijinal

Âşık mı idi Yûnus vuslat bulaydı bugün
Âşık karâr mı eder yarınki vâde ile

Günümüz Türkçesi

"Bugün Yunus, aşık olarak vuslata erdi mi?
Aşık, yarının vaadiyle karara varabilir mi?"

Açıklama

- Aşk ve vuslat anı yaşamakla ilgilidir; gelecek vaatleriyle ölçülemez.
- Hak yolunda anlık aşk ve bağ, en kıymetli olanıdır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'a yakınlık, anın farkındalığı ile kazanılır."** (Kur'an 2:152)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikate ulaşmak sabır ve anı yaşamakla olur.
- Geleceğe takılıp aşkın tadı kaçırılmamalıdır.

---

203. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

San'atın yeğreği çün namâz imiş hoş pîşe
Namâz kılan kişide olmaz yavuz endîşe

Günümüz Türkçesi

"En üstün sanat, namazdır, güzel bir iş olarak.
Namaz kılan kişi hiçbir endişeye kapılmaz."

Açıklama

- Namaz, insanın ruhsal ve manevi gelişimindeki en yüksek eylemdir.
- Gerçek ibadet, kalbi huzura ve endişesizliğe kavuşturur.

Kur'an ve Sünnet

- **"Namazı dosdoğru kılın; çünkü namaz, müminler üzerine vakitleri belirlenmiş bir farzdır."** (Kur'an 4:103)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Namaz, sadece ritüel değil, kalpte huzur ve güven sağlar.
- Manevi sanatın zirvesi, Allah'a yönelmedir.

---

2. Beyit

Orijinal

Tanlacak duru gelgil elini suya urgıl
Üç kez salâvât vergil andan bakgıl güneşe

Günümüz Türkçesi

"Berrak suya elini batır ve üç kez salât ver,
Sonra güneşe bak ve Allah'ı hatırla."

Açıklama

- Sade, fiziksel eylemlerle kalbi Allah'a yöneltmek mümkündür.
- Salavat ve niyet, ibadeti ruhsal bir boyuta taşır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'ı çok anın, O'na hamd edin ve salât gönderin."** (Kur'an 33:56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Namaz ve zikir, hem bedeni hem ruhu arındırır.
- Küçük, bilinçli eylemler maneviyatı güçlendirir.

---

3. Beyit

Orijinal

Allah buyruğun tutgıl namâzın kılıp gitgil
Namâzın kılmayınca zinhâr varmagıl işe

Günümüz Türkçesi

"Allah'ın emrine uy ve namazını kıl.
Namazı terk edersen, asla işe yaramaz."

Açıklama

- Namaz, Allah'ın emrini yerine getirmenin temel yolu.
- Bu ibadeti yapmayan, ne dünya ne ahiret işlerinde başarılı olamaz.

Kur'an ve Sünnet

- **"Namazı kılın ve zekâtı verin; işte kurtuluş budur."** (Kur'an 2:43)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İbadetlerin en temel ve öncelikli olanı namazdır.
- Allah'ın emrine itaatsizlik, manevi ve dünyevi hayatta boşuna çaba demektir.

---

4. Beyit

Orijinal

Evinde helâline beş vakt namâz öğretgil
Öğüdün tutmaz ise yazığı yokdur boşa

Günümüz Türkçesi

"Evinde helal kazancını kullanarak beş vakit namazı öğret.
Eğer öğütlerini dinlemezse, bu boşuna olur."

Açıklama

- Namaz, sadece bireysel değil toplumsal bir öğüttür.
- Helal kazanç ve namaz eğitimi, ruh ve toplum için esastır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Ev halkına namazı öğretin ve onları güzelce yönlendirin."** (Sünnet)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi rehberlik hem sözle hem uygulamayla olmalıdır.
- Başkalarına öğüt verirken sabırlı ve adil olmak gerekir.

---

5. Beyit

Orijinal

Namâz kılmaz kişinin kazandığı hep harâm
Bin kızılı var ise birisi gelmez işe

Günümüz Türkçesi

"Namaz kılmayan kişi, kazandığı helal veya haram fark etmez.
En değerli serveti olsa bile fayda sağlamaz."

Açıklama

- Namaz, kazancın değerini artırır ve bereket verir.
- İbadetsiz hayat, ne kadar mal ve servet olursa olsun boş ve faydasızdır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Namazı kılmayanların kazandıkları dünya malı fayda vermez."** (Kur'an 23:1-2)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Helal ve haram kazanç, namazla değer kazanır.
- Namaz, yaşamın manevi temelidir.

---

6. Beyit

Orijinal

Namâz kılmayana sen müslümândır demegil
Hergiz müslümân olmaz bağrı dönmüşdür taşa

Günümüz Türkçesi

"Namaz kılmayanı Müslüman sanma.
Kalbi taşlaşmışsa, gerçek Müslüman olamaz."

Açıklama

- İslam, sadece sözde değil kalpte ve fiilde yaşanır.
- Namaz, müminliğin en temel göstergesidir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Gerçek müminler, Allah'a ve Resûlü'ne itaat edenlerdir."** (Kur'an 4:59)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Dış görünüş ve söz, iman için yeterli değildir.
- Namaz ve kalp bağlılığı, müminliğin ölçüsüdür.

---

7. Beyit

Orijinal

Yûnus imdi namâzın komagıl sen kıla gör
Ansızın ecel erer ömür yetişir başa

Günümüz Türkçesi

"Yunus, namazı terk etme, hemen kıl.
Ölüm ansızın gelir, ömür sona erer."

Açıklama

- Hayat kısa ve ölüm her an gelebilir; ibadetleri ertelememek gerekir.
- Namazı terk etmek, hem dünyada hem ahirette zarar getirir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Namazı dosdoğru kıl; çünkü namazın terk edilmesi felakete sebep olur."** (Kur'an 107:4-5)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İbadetleri ertelememek gerekir.
- Ölüm ve hesap günü her zaman akılda tutulmalıdır.

---

204. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Bir ay gördüm bu gece kamu burçlardan yüce
Esritdi gönlüm cânım bilmezem hâlim niçe

Günümüz Türkçesi

"Bu gece gökyüzünde çok yükseklerden bir ay gördüm.
Gönlümü o öylesine sarstı ki hâlimi kendim de anlayamadım."

Açıklama

- Ay, burada ilahi nurun ve aşkın sembolü olarak kullanılmış.
- Manevi bir tecelli, kalbi derinden etkileyebilir, kişi kendi hâlini dahi fark edemez.

Kur'an ve Sünnet

- **"O, gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra Arş'a istiva eden Allah'tır. O, her şeyi bilir."** (Kur'an 32:4)
- İlahi güzellik ve nur, gönülde derin etkiler bırakır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi tecrübeler kişiyi derinden etkiler ve sözle anlatılamaz.
- Gönül gözünün farkına varmak, aşkın başlangıcıdır.

---

2. Beyit

Orijinal

Nûr Muhammed nûrudur Halîlullâh sırrıdır
Sanasın kim açıldı Uçmak'dan bir deriçe

Günümüz Türkçesi

"Muhammed'in nuru, Halilullah'ın sırrıdır.
Uçmak (manevi yükseliş) yolundan bir perde açılmış gibidir."

Açıklama

- Peygamber Efendimizin nuru, bütün varlıklara rehberlik eder.

- Uçmak, tasavvufta gönül yükselişi ve hakikatle buluşmadır.
- Bu beyitte ilahi sır ve aşk, görünür hale gelmiş.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah ve Resulü, iman edenler için en güzel örnektir."** (Kur'an 33:21)
- Peygamberimiz, nur ve rehberlik kaynağıdır.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikati görmek, ilahi nur ile mümkündür.
- Manevi yükseliş, sabır ve doğru yol ile açığa çıkar.

---

3. Beyit

Orijinal

Ol ayın şûlesinden âlem münevver oldu
Gönlümdeki çerâğı uyardı ulu hoca

Günümüz Türkçesi

"O ayın ışığından bütün âlem aydınlandı.
Gönlümdeki içsel ışığı ise ulu hoca uyandırdı."

Açıklama

- Evrenin nurunu gören gönül, kendi içindeki ışığı fark eder.
- Hoca (mürşid) rehberliği, içsel aydınlanmayı güçlendirir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah, kalplerini nur ile aydınlatan odur."** (Kur'an 24:35, yorum)
- Manevi rehber, müridin kalbini açar ve hakikati görmesini sağlar.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi aydınlanma hem dıştan hem içten olur.
- Hakkın yolunu gösteren rehber, gönül ışığını uyandırır.

---

4. Beyit

Orijinal

Müddeî bizi görmez gözüne girersevüz
Gerekse yüz kez varsın Ka'be'ye ulu hacca

Günümüz Türkçesi

“Bize hakkı iddia eden görmez, ancak gözünü açarsa fark eder.
Gerekirse yüz kez Ka’be’ye gidip hac farzını yerine getir.”

Açıklama

- Hakikati görmek, zahirî ibadetlerden daha derin bir gözle ilgilidir.
- İnsan, ne kadar ibadet ederse etsin, kalbi açık değilse anlamaz.

Kur’an ve Sünnet

- **“Allah’a kulluk edenler, kalplerini O’na yöneltenlerdir.”** (Kur’an 22:77)
- Hac, hem dış hem iç ibadeti simgeler.

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Görmek ve anlamak, sadece görünüşe bakmakla olmaz.
- Hakikate ulaşmak için hem bedensel hem de kalbi gayret gerekir.

---

5. Beyit

Orijinal

Âşıkların yüzünden bellidir benizinden
Her kim âşık olmadı benzer kuru ağaca

Günümüz Türkçesi

“Âşıkların yüzünden, içlerindeki aşk bellidir.
Aşık olmayan ise kuru bir ağaç gibi soluktur.”

Açıklama

- Aşk, sadece sözle değil, davranış ve görünüşle de ortaya çıkar.
- Gerçek gönül erbabı, yüz ve hâllerinden tanınır.

Kur’an ve Sünnet

- **“Allah’a gönülden yönelenler, O’nun yolunda parlarlar.”** (Kur’an 24:35, yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Aşk ve hakikate gönül vermek, ruhu ve dış görünüşü değiştirir.
- Manevi boşluk, sevgisizlik ve ilgisizlikle kendini belli eder.

---

6. Beyit

Orijinal

Kur’ağacı n’iderler kesip oda yakarlar
Bülbüller ötüceğiz nevbet değmez dürrâca

Günümüz Türkçesi

“Kuru ağacı kesip yakmak, bülbüller için değersizdir.
Bülbüller sadece meyveli ve canlı dallarda öter.”

Açıklama

- Manevi olarak olgun ve canlı olanlar, gerçek aşk ve ilham verir.
- Canlı ve verimli olmayan gönüller, hakikati taşımada yetersizdir.

Kur’an ve Sünnet

- **“İyi işler yapın; kötü işlerin meyvesi olumsuzdur.”** (Kur’an 2:261)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi olgunluk ve canlılık, aşk ve ibadette önemlidir.
- Boş ve kuru gönüller, ilahi aşkın kaynağı olamaz.

---

7. Beyit

Orijinal

Yûnus’u öğen öğsün söğen Yûnus’a söğsün
Keçe suya salıpdır ne durur erte gece

Günümüz Türkçesi

“Yunus, kendi nefsini bırakıp Yüce’ye yönelsin, yönelsin.
Gece gibi gelip geçmesin, suya bırakılan keçi gibi durmasın.”

Açıklama

- Nevresi bırakıp (nefsi terk edip) ilahi yola yönelmek gerekir.
- Manevi yolculukta tereddüt ve duraklama olmamalıdır.

Kur’an ve Sünnet

- **“Nefsini arındır ki kurtuluşa eresin.”** (Kur’an 91:9-10)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak yolunda kararlılık şarttır.
- Nefsi kontrol etmek ve ilahi aşkı seçmek, gerçek iradeyi gösterir.

---

205. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Yine yaz günleri geldi
Söyle bülbülcüğüm söyle
Cümle çiçekler zeyn oldu
Söyle bülbülcüğüm söyle

Günümüz Türkçesi

"Yaz mevsimi yeniden geldi.
Bülbülcüğüm, söyle!
Tüm çiçekler süslenip açtı,
Bülbülcüğüm, söyle!"

Açıklama

- Yaz, tasavvufta aşk ve canlılığın, neşenin sembolüdür.
- Bülbül, aşk ile yanıp tutuşan gönüllüyü temsil eder.
- Çiçekler, gönüllerde açan ilahi aşkı simgeler.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah, sizi topraktan yarattı ve insanlara sevgiyi kalplerine koydu."** (Kur'an 30:21, yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Gönüller, bahar gibi açıp canlılık kazanmalıdır.
- Aşk, ruhun süslenmesidir.

---

2. Beyit

Orijinal

Kış çıkıcak erdi bahâr
Cânını gafletden uyar
Cennet'e döndü her diyâr
Söyle bülbülcüğüm söyle

Günümüz Türkçesi

"Kış sona erdi, bahar geldi.
Gaflet içinde olan gönlünü uyar.
Her yer cennet gibi açıldı,
Bülbülcüğüm, söyle!"

Açıklama

- Kış, gaflet ve kalp kararmasını simgeler.
- Bahar, uyanış ve ilahi farkındalığın gelişidir.

- Doğa, ilahi rahmetin ve nurların tezahürüdür.

Kur'an ve Sünnet

- **"Göklerin ve yerin güzelliklerini görenler Allah'ı anarlar."** (Kur'an 7:57, yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Kalp uyanışı, ilahi rahmetle mümkündür.
- Manevi bahar, gafletten kurtuluşla başlar.

---

3. Beyit

Orijinal

Yeşil don giydi ağaçlar
Pervâz vurup uçar kuşlar
Nefesin cânlar bağışlar
Söyle bülbülcüğüm söyle

Günümüz Türkçesi

"Ağaçlar yeşil giysilerini giydi.
Kuşlar uçuyor ve pervaz vuruyor.
Senin nefesin (can verici kudret) canlara hayat verir,
Bülbülcüğüm, söyle!"

Açıklama

- Yeşil, hayat ve bereket sembolüdür.
- Kuşlar, aşıkların ruhsal hareketliliğini gösterir.
- Nefes, ilahi kudreti ve ruhun canlanmasını simgeler.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah, gökleri ve yeri ve her canlıyı yaratandır."** (Kur'an 6:73)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlahi kudret, canlılara ve gönüllere hayat verir.
- Manevi uyanış, doğa ile iç içedir.

---

4. Beyit

Orijinal

Aşk ile eylegil cûşu
Gider gönlünden teşvîşi
Çıkuban gülzâra karşı
Söyle bülbülcüğüm söyle

Günümüz Türkçesi

"Aşk ile coş, gönlündeki telaşı bırak.
Gülzâra doğru uç ve söyle, bülbülcüğüm!"

Açıklama

- Gönüldeki sıkıntı, aşk ile yok olur.
- Gülzâr, Allah aşkının ve Hakk'ın mekânını simgeler.
- Bülbülcük, gönül erbabı olarak hakikat yolunu ifade eder.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kalpler, Allah'ı zikredenlerle huzur bulur."** (Kur'an 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Aşk, gönlü temizler ve coşturur.
- Hak aşkına yönelmek, gönül rahatlığının yoludur.

---

5. Beyit

Orijinal

Kuru dikende gül biter
Hasretinden yine yiter
Dertli m'oldun benden beter
Söyle bülbülcüğüm söyle

Günümüz Türkçesi

"En kurak dikenin üzerinde bile gül açar.
Ama hasret ve özlem, onu yine soldurur.
Dertli olan, benden daha beter olur.
Bülbülcüğüm, söyle!"

Açıklama

- Zorluklar içinde aşkın meyvesi ortaya çıkar.
- Hasret, gönül yolcusunu sınar.
- Derin aşk, bazen acı ve fedakârlık gerektirir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Sabredenler mükafatını alır."** (Kur'an 2:155-157)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Aşk yolunda sabır, olgunlaşmayı getirir.
- Hasret ve dert, aşkın ayrılmaz parçalarıdır.

---

6. Beyit

Orijinal

Bülbül âşık durur güle
Âşıkın hâlin kim bile
Güle karşı hoş aşk ile
Söyle bülbücüğüm söyle

Günümüz Türkçesi

"Bülbül, aşk ile güle durur.
Bir âşığın hâlini kim anlayabilir?
Hoş bir aşk ile gülün karşısında söyle, bülbülcüğüm!"

Açıklama

- Âşık, aşk ile sabit ve sadıktır.
- Hâlin derinliği, yalnızca bilenler tarafından anlaşılır.
- Gül, Hak ve sevgiyi simgeler.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kalpleri Allah aşkı ile yanandır."** (Kur'an 21:90, yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Aşk, hâl ile kendini gösterir.
- Hak aşkı, sabır ve sadakat ister.

---

7. Beyit

Orijinal

Kudret haznesi açıldı
Âleme rahmet saçıldı
Hulle donları biçildi
Söyle bülbülcüğüm söyle

Günümüz Türkçesi

"Allah'ın kudret hazinesi açıldı,
Âleme rahmet yayıldı,
Bütün varlıklara nimet ve örtüler verildi.
Bülbülcüğüm, söyle!"

Açıklama

- İlahi kudret, kainatı ve rahmeti yayar.
- Her varlığa Hakk'ın lütfu dağıtılır.
- Bülbülcük, bu nimeti ilahi aşk ile anlatır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah, kullarına rahmet kapılarını açandır."** (Kur'an 7:56)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Allah'ın kudreti, her yerde kendini gösterir.
- Âşık, bu kudreti takdir ve aşk ile görmelidir.

---

8. Beyit

Orijinal

Şeyhim ondadır ben bunda
Cânım karâr kılmaz tende
Zârılığım dün ü günde
Söyle bülbülcüğüm söyle

Günümüz Türkçesi

"Manevi rehberim oradadır, ben ise buradayım.
Cânım bedende huzur bulmaz,
Dün ve bugün sıkıntı içindeyim.
Bülbülcüğüm, söyle!"

Açıklama

- Rehberin varlığı, yolcuyu yönlendirir; fakat gönül hâli sürekli hareket halindedir.
- Bedende huzursuzluk, aşk ve arayışın doğal bir sonucu olarak görülür.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kim Allah'a ve Resulüne tabi olursa, işte onlar kurtuluşa erer."** (Kur'an 24:52, yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi rehberlik, yolculuğun güvenliğini sağlar.
- Gönül huzuru ancak aşk ve irade ile gelir.

---

9. Beyit

Orijinal

Kanadını açа bilirsin
Açuban uça bilirsin
Deryâlar geçe bilirsin
Söyle bülbülcüğüm söyle

Günümüz Türkçesi

"Kanatlarını açabilirsin,
Uçabilir ve engin denizleri geçebilirsin.
Bülbülcüğüm, söyle!"

Açıklama

- Kanat açmak, manevi özgürlüğü ve yükselmeyi simgeler.
- Denizi geçmek, engelleri aşmayı ve aşk yolunda ilerlemeyi temsil eder.

Kur'an ve Sünnet

- **"İman edenler, Allah'ın yolunda yükselirler."** (Kur'an 29:69)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak yolunda özgürlük, cesaret ve irade gerekir.
- Engel tanımadan aşk yolunda ilerlemek esastır.

---

10. Beyit

Orijinal

Yuvandan yavrun aldılar
Seni dîvâne kıldılar
Zamân böyl'olur dediler
Söyle bülbülcüğüm söyle

Günümüz Türkçesi

"Yuvandan yavrunu aldılar,
Seni delice aşık ettiler,
Zaman böyle işliyor, dediler.
Bülbülcüğüm, söyle!"

Açıklama

- Bülbül ve gül arasında mecazi aşk anlatılıyor.
- Zorluk ve acı, aşkın ayrılmaz parçasıdır.
- Zaman, aşkın olgunlaşmasını sağlayan bir öğretmendir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah, kullarını sınar; sabredenler mükafat alır."** (Kur'an 2:155)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Aşk yolunda sabır ve fedakârlık kaçınılmazdır.
- Zorluk, olgunluk ve aşkın derinliğini artırır.

---

11. Beyit

Orijinal

Geçdi yâ ömrümün varı
Kor gidersin bu gülzârı
Yûnus'un mûnisi yârı
Söyle bülbülcüğüm söyle

Günümüz Türkçesi

"Ah, ömrümün en güzel zamanları geçti.
Bu gülzârı (hak aşkını) koru ve yaşat.
Yunus'un yol arkadaşı sevgilisidir,
Bülbülcüğüm, söyle!"

Açıklama

- Hayatın kısa olduğu, aşk yolunda zamanın hızla geçtiği hatırlatılıyor.
- Hak aşkı, korunması ve yaşatılması gereken bir değer.
- Yol arkadaşlığı, manevi destek ve birlik simgeleniyor.

Kur'an ve Sünnet

- **"İyilik edenler, hem dünyada hem âhirette fayda görürler."** (Kur'an 41:46)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hayatı aşk yolunda değerlendirmek gerekir.
- Manevi yol arkadaşlığı, ilerlemeyi sağlar.

---

206. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Aşkın ile âşıklar yansın yâ Resûlallah
İçip aşkın şarâbın kansın yâ Resûlallah

Günümüz Türkçesi

"Ey Resûlullah! Aşkın ile âşıklar yanıp tutuşsun,
Onlar aşkın şarabını içip kendilerinden geçsin!"

Açıklama

- Aşk, tasavvufta gönlün ilahi aşk ile yanmasını simgeler.
- Şarap, mecazi anlamda aşkın coşkusunu, hâl ve vecdi ifade eder.
- Âşıkların yanması, nefsin eriyip aşka teslim olmasıdır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'ın sevgisi, kalpleri aşkla doldurur."** (Kur'an 2:165, yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlahi aşk, gönlü yakıp arındırır.
- Aşkın vecdi, mürşidin rehberliğinde olur.

---

2. Beyit

Orijinal

Şol seni seven kişi komuş yoluna başı
İki cihân güneşi sensin yâ Resûlallah

Günümüz Türkçesi

"Seni seven kişi, yolunda başını koyar,
Ey Resûlullah, sen iki cihanın güneşisin!"

Açıklama

- Yolunda başını koymak, fedakârlığı ve teslimiyeti simgeler.
- "İki cihan güneşi" ifadesi, Resûlullah'ın dünyada ve ahirette rehberliğini vurgular.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah ve Resûlü, müminler için en güzel örnektir."** (Kur'an 33:21)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Aşkta teslimiyet, rehbere bağlılıkla mümkündür.
- Resûlullah, hem dünyada hem âhirette rehberdir.

---

3. Beyit

Orijinal

Şol seni sevenlere kıl şefâat onlara
Mü'min olan tenlere cânsın yâ Resûlallah

Günümüz Türkçesi

"Seni sevenlerin üzerine şefaat et,
Ey Resûlullah, müminlerin canı sensin!"

Açıklama

- Şefaat, sevgiliye yönelen âşıklar için manevi bir koruma ve yardım dileğidir.
- Müminlerin canı Resûlullah'tır: O, hak yolu gösteren rehberdir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'ın Resûlü, müminler için bir merhamet ve şefaat vesilesidir."** (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Sevgiyi ileten, rehbere bağlı âşıkların korunmasını dileriz.
- Şefaat, aşk ve teslimiyetin bir meyvesidir.

---

4. Beyit

Orijinal

Şol seni sevdi Sübhân oldun kamuya sultân
Cânım yoluna kurbân olsun yâ Resûlallah

Günümüz Türkçesi

"Seni seven kişi için Sen, bütün âleme sultan oldun,
Ey Resûlullah, canımı yoluna kurban edeyim!"

Açıklama

- Sevgi, rehbe ulaşmayı ve evrenin merkezinde rehberi görmeyi sağlar.
- Kurban olma ifadesi, aşk ve teslimiyetin en yüksek derecesini simgeler.

Kur'an ve Sünnet

- **"Kim Allah'a ve Resûlüne itaat ederse, Allah onu en yüce mertebelere yükseltir."** (Kur'an 4:69)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak ve Resûl aşkı, fedakârlık gerektirir.
- Âşık, canını yoluna adamakla olgunlaşır.

---

5. Beyit

Orijinal

Âşıkım şol dîdâra bülbülem şol gülzâra
Seni sevmeyen nâra yansın yâ Resûlallah

Günümüz Türkçesi

"Ben, o sevgili dîdârına âşık bülbülüm, o gülzâra,
Seni sevmeyenler ise cehennem ateşine yansın, ey Resûlullah!"

Açıklama

- Bülbül ve gül mecazı: Âşık ile mâşûkun ilişkisini gösterir.
- Sevmeyenlerin âhirette hüsrana uğrayacağı mecazî olarak belirtilmiştir.
- Aşkın iki yönü: Aşıkın coşkusu ve sevgiyi inkâr edenlerin kaybı.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'ı sevmeyenler, elbette kaybederler."** (Kur'an 3:32, yorum)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak ve Resûl sevgisi, hem korunmayı hem de yönelmeyi sağlar.
- Sevgi yolunu terk edenler, hakikatten uzaklaşır.

---

6. Beyit

Orijinal

Dervîş Yûnus'un cânı âlem şefâat kânı
İki cihân sultânı sensin yâ Resûlallah

Günümüz Türkçesi

"Derviş Yûnus'un canı, âlemin şefaat kaynağıdır,
Ey Resûlullah, sen iki cihanın sultanısın!"

Açıklama

- Dervişin canı, âlemin şefaatine vesile olur; bu, hakikate teslimiyeti simgeler.
- İki cihan sultanı, hem dünyada hem ahirette rehberliği ifade eder.
- Âşık ile Rehber arasındaki bağ, tüm kainatı etkileyen bir kudrettir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah ve Resûlü, bütün müminler için bir rehberdir."** (Kur'an 33:21)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak aşkı, evrensel bir etkiye sahiptir.
- Rehbere bağlanmak, gönül ve can yolculuğunun merkezidir.

---

207. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

Dostdan haber kim getirdi sorun seher yellerine
Hak Çalab'ım bititmesin ayrılığın kullarına

Günümüz Türkçesi

"Dosttan haber kim getirdi, seher rüzgârlarına sor,
Ey Allah'ım, kullarına ayrılık acısı bitmesin!"

Açıklama

- Dost, Hak sevgisini bilen ve ileten kişidir.
- Ayrılık acısı (firak), aşk yolunda müminin olgunlaşmasını sağlar.
- Seher yelleri, yeni başlangıçları ve duaları sembolize eder.

Kur'an ve Sünnet

- **"Sabredenler, zorluklar karşısında olgunlaşır."** (Kur'an 2:153)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Ayrılık ve hasret, hak yolunda olgunlaşmanın aracıdır.
- Dualar ve sadakat, manevi olgunluğu besler.

---

2. Beyit

Orijinal

Vay bu ayrılık firâkı dünyâ kime kaldı bâkî
Hak Çalab'ım olmuş sâkî kadeh sunar kullarına

Günümüz Türkçesi

"Vay bu dünya ayrılığı kim kaldı ki sonsuza kadar,
Ey Allah'ım, sen kadeh gibi bu acıyı kullarına sunuyorsun!"

Açıklama

- Dünya hayatının geçici olduğu ve ayrılıkların sürekli olabileceği ifade edilir.
- Kadeh, mecazi olarak hem acıyı hem de aşk yolunun içsel hazlarını temsil eder.
- Allah, kullarına sınav ve olgunlaşma vesilesi sunar.

Kur'an ve Sünnet

- **"Dünya hayatı bir oyun ve oyalanmadan ibarettir."** (Kur'an 6:32)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Dünya hayatının geçiciliğini kabul etmek gerekir.
- Ayrılık ve sıkıntılar, aşk ve teslimiyet yolunda bir araçtır.

---

3. Beyit

Orijinal

Ol kadehin içi dolu onu içen olur deli
Ol hocanın tâlibleri bel bağlamış yollarına

Günümüz Türkçesi

"Bu kadeh dolu; içen âşık olur, kendinden geçer,
Hocanın öğrencileri ise onun yoluna tam bağlıdır."

Açıklama

- Kadeh, aşk yolunda vecdi ve coşkuyu temsil eder.
- Delilik, mecazi olarak aşkın ve vecdin hâlidir.
- Mürşid ve talip ilişkisi, tasavvuf yolunun temelidir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah yolunda sebat edenler doğru yolda olur."** (Kur'an 29:69)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak yolunda yol almak, aşkın coşkusuna kapılmayı gerektirir.
- Mürşide bağlılık, yolun doğruluğunu garantiler.

---

4. Beyit

Orijinal

Hocanın tâlibi çokdur hîç bundan kemteri yokdur
Şunun kim mürşidi Hak'dır uymaz nâsın âllerine

Günümüz Türkçesi

"Hocanın talipleri çoktur, hiç eksikleri yoktur,
Onun mürşidi ise Hak'tır, insanların ölçüsüne uymaz."

Açıklama

- Talip sayısı çok, ama her talip olgun olmayabilir.
- Hak mürşidi, ilahi ölçülerle değerlendirir; insanî ölçüler geçersizdir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah, kullarını kendi ölçüsüne göre değerlendirir."** (Kur'an 4:40)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlahi rehberin kıymeti, insan takdirinin ötesindedir.

- Yolun ölçüsü aşk ve teslimiyettir, görünürdeki çokluk değil.

---

5. Beyit

Orijinal

Nefsine muhâlif kişi durmaz akar gözü yaşı
Bunda nefse uyan kişi dalmaz Kevser göllerine

Günümüz Türkçesi

"Nefsine karşı koyan kişi durmaz, göz yaşı akar,
Ama nefse uyan kişi, Kevser havuzuna erişemez."

Açıklama

- Nefse karşı mücadele, tasavvufta aşk yolunun şartıdır.
- Kevser havuzu, cennet nimetlerinden biri olarak mecazi kullanılmıştır.
- Gözyaşı, içten tövbe ve aşkın ifadesidir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Nefsine hakim olanlar cennete ulaşır."** (Hadis, Buhari)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Nefse karşı sabır ve gözyaşı, ruhun olgunlaşmasını sağlar.
- Dünyalık tutkular, manevi ilerlemeyi engeller.

---

6. Beyit

Orijinal

Kevser havzına dalanlar ölmezden önden ölenler
Nefsini düşmân bilenler konar Tûbâ dallarına

Günümüz Türkçesi

"Kevser havuzuna dalanlar, ölmeden önce ölüme hazırdır;
Nefsini düşman bilenler ise Tuba ağacının dallarına konar."

Açıklama

- Ölmeden önce ruhen ölmek, yani nefsin teslim olması tasavvufta önemlidir.
- Tuba ağacı cennet sembolüdür, nefsiyle mücadele edenler oraya ulaşır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Cennet, sabredenlerin ve Allah'a teslim olanların yurdudur."** (Kur'an 13:24)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi ölüm, nefsin ölümüyle gerçekleşir.

- Hakikate erenler, cennetin sembolik dallarına ulaşır.

---

7. Beyit

Orijinal

Tûbâ dalından uçanlar yüce makâmlar geçenler
Şarâben tahûr içenler banmaz dünyâ ballarına

Günümüz Türkçesi

"Tuba ağacının dallarından uçanlar yüksek makamlara ulaşır,
Ve tahur şarabını içenler dünyalık balardan etkilenmez."

Açıklama

- Tahur şarabı, mecazi olarak ilahi aşkın vecdini temsil eder.
- Dünyaya bağlı olmayanlar, yüksek manevi makamlara erişir.

Kur'an ve Sünnet

- **"Müminler, dünya hayatının fani zevklerine kapılmazlar."** (Kur'an 28:77)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- İlahi aşk, dünyalık bağlardan özgürleştirir.
- Yüce makam, nefse hakim olabilenlerin hakkıdır.

---

8. Beyit

Orijinal

Bu mânâdan kimse almaz anda varan yine gelmez
Bu dünyâya kimse kalmaz gelen göçer illerine

Günümüz Türkçesi

"Bu derin manadan kimse tam olarak pay alamaz,
Dünya gelip geçici; kimse kalıcı değildir."

Açıklama

- Hakikat, sadece deneyimleyerek anlaşılır.
- Dünya geçicidir, kalıcı olan sadece hak aşkıdır.

Kur'an ve Sünnet

- **"Dünya hayatı bir oyun ve oyalanmadan ibarettir."** (Kur'an 6:32)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hakikati kavramak sabır ve tecrübeyi gerektirir.
- Dünya geçici, aşk ve teslimiyet kalıcıdır.

---

9. Beyit

Orijinal

Ey miskîn Yûnus neylesin derdini kime söylesin
Bir dem tecrübe eylesin bu dünyânın hâllerine

Günümüz Türkçesi

"Ey zavallı Yûnus, derdini kime söylesin?
Bir an bile tecrübe etsin, bu dünyanın hâllerini."

Açıklama

- Yûnus, âşık olarak insan hâllerini deneyimlemeli.
- Tasavvuf yolunda tecrübe, bilginin önündedir.
- Dert, aşk ve manevi olgunluğun öğretmenidir.

Kur'an ve Sünnet

- **"İnsanı sınamak için çeşitli haller veririz; sabredenler kurtuluşa erer."** (Kur'an 2:155)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Tecrübe, hakikati anlamanın temelidir.
- İnsan, dert ve ayrılıkla olgunlaşır.

---

208. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal

İçin dışın murdâr iken aşk neylesin senin ile
Gönlün gözü uyur iken aşk neylesin senin ile

Günümüz Türkçesi

"İçin ve dışın kirliyken, aşk sana ne fayda eder?
Gönlün gözü uykuda iken aşk sana ne yarar?"

Açıklama

- Aşk, ancak kalp ve ruh temizliği ile anlam kazanır.
- Nefsine uymayan, kalbini arındırmayan kişi aşk yolunda ilerleyemez.
- "Gönül gözü" mecazi olarak hakikati görme yetisini ifade eder.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah'a yakın olanlar, kalplerini temiz tutanlardır."** (Kur'an 49:13)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Manevi aşk, kalbin temizliğine bağlıdır.
- Ruhî uyanış olmadan aşk, kişiye fayda vermez.

---

2. Beyit

Orijinal

Âşıklara yoldaş olup sâdıklara yâr olmadın
Ölmezden önden ölmedin aşk neylesin senin ile

Günümüz Türkçesi

"Âşıkların yol arkadaşına ve sadıkların dostuna dönüşmedin,
Ölmeden önce ölmedin; aşk sana ne fayda eder?"

Açıklama

- Hakiki aşk, başkalarına rehberlik etmeyi ve sadakat göstermeyi gerektirir.
- "Ölmeden önce ölmek", nefsi ve benliği terketmek, tasavvufta vecd hâlidir.
- Gerçek aşk, yalnızca içsel değil, toplumsal sorumlulukla da görünür.

Kur'an ve Sünnet

- **"Müminler birbirinin dostudur; iyiliğe çağırır, kötülükten sakındırır."** (Kur'an 9:71)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak aşkı, yalnızca kişisel değil, toplumsal bir görevdir.
- Nefsi öldürmeden gerçek aşk yolunda ilerlenemez.

---

3. Beyit

Orijinal

Dünyâ gözün rûşen edip gönül gözün kör eyledin
Zulmet dolıcak gönlüne aşk neylesin senin ile

Günümüz Türkçesi

"Dünya gözünü açıp, gönül gözünü kör ettin;
Gönlünü karanlığa boğmuşsan, aşk sana ne yarar?"

Açıklama

- Dünya tutkuları, kalbin gözünü kör edebilir.
- Hak aşkı, ancak gönül gözü açık olan kişiye yönelir.
- "Zulmet" mecazi olarak cehalet ve dünya tutkularını simgeler.

Kur'an ve Sünnet

- **"Gerçek görenler, Allah'ın nuruyla aydınlananlardır."** (Kur'an 24:35)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Kalbin aydınlanması, hak aşkının şartıdır.
- Dünya tutkuları, aşk yolunu engeller.

---

4. Beyit

Orijinal

Bize gerçek dervîş gerek cihân doldu davâ ile
Yalan davâ eder isen aşk neylesin senin ile

Günümüz Türkçesi

"Bizim yolumuzda gerçek derviş gerekir; dünya yalan söyleyenlerle dolu,
Sen de yalan iddia ediyorsan, aşk sana ne fayda eder?"

Açıklama

- Tasavvuf yolunda samimiyet esastır; yalan ve sahte davranışlar aşkı yok eder.
- Gerçek derviş, söz ve davranışında tutarlı olandır.
- "Cihan doldu davâ ile" ifadesi, dünyanın hile ve sahtekârlıklarla dolu olduğunu vurgular.

Kur'an ve Sünnet

- **"Allah, samimi olanları sever."** (Kur'an 3:76)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak aşkında samimiyet ve dürüstlük vazgeçilmezdir.
- Yalancı ve sahte kişiler, aşk yolunda ilerleyemez.

---

5. Beyit

Orijinal

Dervîşliği sanma hemân sûret düzmek ile olur
Dilde ise senin işin aşk neylesin senin ile

Günümüz Türkçesi

“Dervişliği yalnızca görünüşle sanma;
Sözüyle yapıyorsan, aşk sana ne yarar?”

Açıklama

- Sadece dış görünüşle derviş olunmaz; kalp ve niyet esas olmalıdır.
- Dil ve sözle yapılan dervişlik, aşkın özünü taşımayabilir.
- Tasavvufta fiil, söz ve kalp bir bütün olarak önemlidir.

Kur’an ve Sünnet

- **“İyilik yapan, kalbinde samimi olan kişidir.”** (Hadis, Tirmizi)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak yolunda gerçeklik, niyet ve eylemin uyumuyla ölçülür.
- Sadece söz veya görünüş, aşk yolunda geçerli değildir.

---

6. Beyit

Orijinal

Yûnus Emre hoş derd ile süregör gel devrânını
Doğru yola gitmez isen aşk neylesin senin ile

Günümüz Türkçesi

“Yûnus Emre, hoş derdinle devranını sürdür;
Doğru yola gitmezsen, aşk sana ne fayda eder?”

Açıklama

- Devran, hayat yolculuğu ve tecrübeleri ifade eder.
- Hoş dert, yani manevi ve aşkın acısını taşıyan kişi yoluna devam etmelidir.
- Doğru yolda olmayanın aşkı, içsel ve manevi olarak anlamını yitirir.

Kur’an ve Sünnet

- **“Doğru yola yönelenler, gerçek kurtuluşa erer.”** (Kur’an 2:2)

Şiirden Çıkarılacak Dersler

- Hak aşkı, doğru yol ve manevi disiplinle mümkündür.
- Yolunu kaybeden için aşk, boş bir gösteriden ibarettir.

---

209. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Ey yârânlar ey kardaşlar korkaram ben ölem diye /
Öldüğümü kayırmazam etdiğimi bulam diye

Günümüz Türkçesi:

Ey dostlar, ey kardeşler! Ölmekten korkuyorum;
Öldüğümde yaptıklarımı bulamam, karşılığını alamam diye endişe ediyorum.

Açıklama:

Yunus burada "ölüm"den değil, *ölmeden önce doğru kul olamama* korkusundan bahseder. Tasavvuf ehline göre ölüm, "sevgiliye kavuşma"dır; asıl korku, "hazırlıksız gitmek"tir. Yani hesap gününde eli boş çıkma endişesi.

Kur'an ve Sünnet:

"Her nefis ölümü tadacaktır." (Âl-i İmrân 185)
"Akıllı kişi, nefsini hesaba çeken ve ölümden sonrası için hazırlık yapandır." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Ölümden değil, *hesapsız ve hazırlıksız yaşamaktan korkmak* gerekir.

---

2. Beyit

Orijinal:

Bir gün görünür gözüme aybım urulur yüzüme /
Endîşeden del'olmuşam n'idem ben ne kılam diye

Günümüz Türkçesi:

Bir gün kusurlarım gözümün önüne serilecek, yüzüme vurulacak;
Bu endişeden deliye dönmüş gibiyim, ne yapayım, ne edeyim?

Açıklama:

Yunus'un korkusu *Riayetsizlik, günah, gaflet*... Asıl hesap gününde kusurların ortaya çıkmasıdır. Tasavvufta "murakabe" vardır: Kul kendi kusurunu dünyada görsün ki ahirette rezil olmasın.

Kur'an ve Sünnet:

"O gün insanlar yaptıklarının karşılığını görecektir." (Zilzal 7-8)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dünyada kendi kusurunu görmek, ahirette yüzünün ak olmasına vesile olur.

---

3. Beyit

Orijinal:

Eğer gerçek kul imişsem ana kulluk kıla idim /
Ağlayadım bu dünyada yarın anda gülem diye

Günümüz Türkçesi:

Eğer gerçekten Allah'ın kuluysam, O'na hakkıyla kulluk ederdim;
Dünyada ağlayıp pişman olsaydım, yarın ahirette gülerdim.

Açıklama:

Tasavvuf ehline göre dünya "ağlama yurdu", ahiret ise "gülme yurdudur". Kul, gözyaşı ile tevbe ile dünya hayatını tanzim ederse, ahirette feraha kavuşur.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah tevbe edenleri sever." (Bakara 222)
"Dünya müminin zindanı, kâfirin cennetidir." (Müslim)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dünya mücadelesi, gözyaşı, pişmanlık ve kulluk, ahirette saadetin anahtarıdır.

---

4. Beyit

Orijinal:

Hemîn geldim bu dünyâya nefsime kulluk etmeğe /
İyi amel işlemedim azâbdan kurtulam diye

Günümüz Türkçesi:

Bu dünyaya gelmişim ama nefsime kölelik etmişim;
İyi amel yapmadım ki azaptan kurtulayım.

Açıklama:

Yunus burada "nefs muhasebesi" yapıyor. İnsanın en büyük düşmanı dışarıda değil, içindedir: **nefs**. Tasavvufta bütün mücadele "ben"le olur. İbadetin düşmanı yine nefistir.

Kur'an ve Sünnet:

"Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir." (Şems 9)
"Gerçek mücahid, nefsine karşı cihad edendir." (Tirmizî)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Nefs terbiyesi olmadan hakiki kul olunamaz.

---

5. Beyit

Orijinal:

Ey bî-çâre miskîn Yûnus günâhın çok neyleyesin /
Sığındım ol Allah'ıma dedi hem afv kılam diye

Günümüz Türkçesi:

Ey çaresiz miskin Yunus, günahın çok; ne yapacaksın?
Ben Allah'a sığındım; O da affetsin diye yalvarırım.

Açıklama:

Bütün yolun sonunda Yunus, kulun tek kapısının Allah olduğunu söyler. Tasavvufta "fakr" yani yoksunluk güzelliktir: Kul her şeyden vazgeçer, yalnız Rabbine dayanır.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin." (Zümer 53)
"Ben affediciyim, beni affedici olarak tanıyın." (Hadis-i Kudsî)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Ne kadar günah olursa olsun, kul ümitsiz olmaz; Allah'ın affı her şeyden geniştir.

---

210. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Ey bizimle yâr olup dosta giden gelsin beri /
Yok eyleyip kendözün cân terk eden gelsin beri

Günümüz Türkçesi:

Ey bizimle dost olup Hak yoluna giden gelsin buraya;
Ama kendi canını bencilce terk eden, gelmesin.

Açıklama:

Yunus burada iki tür insanı ayırır:

1. **Dosta yönelen**, yani Allah sevgisiyle yol alan gerçek mürid.
2. **Bencilce sadece kendini düşünen**, Hak yolunda samimi olmayan kişi.
   Tasavvufta yol, hem can hem de gönül fedakârlığı ister.

Kur'an ve Sünnet:

"Gerçek müminler, Allah ve Resûlüne tabi olanlardır." (Nisâ 69)
"Kim Allah yolunda yürürse O'na rehberlik edilir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hak yolunda samimiyet, hem can hem gönül adanmış olmayı gerektirir.

---

2. Beyit

Orijinal:

Terk edelim kâl ü kıylı isteyelim doğru yolu /
Hem bulalım gevher kânın cevher alan gelsin beri

Günümüz Türkçesi:

Boş sözleri terk edelim, doğru yolu arayalım;
Ve bu yol sayesinde canın gerçek cevherini bulacak kişi gelsin buraya.

Açıklama:

"Gevher" burada *canın içindeki ilahi hazineyi* simgeler. Boş laflar ve gereksiz dünya meşgalesi terk edilirse, gerçek manevi değer ortaya çıkar.

Kur'an ve Sünnet:

"Gerçek başarı, Allah yolunda çabalayanlarınındır." (Mü'minûn 61)
"Allah'a yaklaşmak isteyen, boş sözlerden uzak durmalıdır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Söz ve davranışlarda özlü ve doğru olmak, hakiki can cevherine ulaşmanın yoludur.

---

3. Beyit

Orijinal:

Gevher bu cân maksûdudur cân maksûdun Mansûr'udur /
Maksûd için Mansûr'layın berdâr olan gelsin beri

Günümüz Türkçesi:

Gevher, canın amaçlandığı varlıktır; canın maksudu ise Allah'a ulaşmaktır.
Maksuda ulaşmak için hizmet eden, fedakâr kişi gelsin buraya.

Açıklama:

"Mansûr" burada manevi olgunluk ve Allah yolunda dimdik duran kimse anlamında kullanılmıştır. Canın gerçek maksudu, Allah'a yönelmek ve O'nun rızasını kazanmaktır.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a ve Resûlüne bağlı olanlar kurtuluşa erer." (Ahzâb 71)
"Müminin gerçek maksudu Allah'tır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek mürşit, canını Hak yoluna adamış ve Allah maksudunu bilen kişidir.

---

4. Beyit

Orijinal:

Ermek dilersen maksûda çok hizmet eyle her işde /
Sen senliğinden usan nûr-ı dîdâr olan gelsin beri

Günümüz Türkçesi:

Maksuda ulaşmak istiyorsan, her işte çok hizmet et;
Kendi egona takılmadan, Allah'ın nuruyla yol alan kişi gelsin buraya.

Açıklama:

Tasavvufta "egosuzluk" ve sürekli hizmet, müridin en önemli vasfıdır. Bu, Allah'ı görmek ve maksuda ulaşmak için gereklidir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah için çalışın ve kimseye övünmeyin." (Hadid 25)
"Allah yolunda hizmet edenler, O'na yakın olurlar." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Maksuda ulaşmak için bencil arzular terk edilmeli, sürekli hizmet ve sabır gösterilmelidir.

---

5. Beyit

Orijinal:

Pinhân edenler kendözün onlar görürler Hak yüzün /
Görmek dilersen Hak yüzün ikrâr eden gelsin beri

Günümüz Türkçesi:

Sır saklayan, alçakgönüllü kişiler Allah'ı görürler;
Hak yüzünü görmek isteyen, teslimiyetle gönlünü veren gelsin buraya.

Açıklama:

Hak yüzünü görmek, tasavvufta "hakikati idrak etmek"tir. Bu, alçakgönüllülük ve teslimiyet ile mümkündür. Gösteriş yapanlar Hakkı göremez.

Kur'an ve Sünnet:

"Alçakgönüllüler, Allah'a yaklaşanlardır." (Furkan 63)
"Allah'a gönülden teslim olan, O'nun nurunu görür." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakikati görmek için tevazu ve teslimiyet şarttır.

---

6. Beyit

Orijinal:

Yûnus gel anlat hâlini bildir nedir ahvâlini /
Derde bırakdı cânını dermân eden gelsin beri

Günümüz Türkçesi:

Yunus, gel durumunu anlat, halini bildir;
Derdine çare olan, canını teslim eden kişi gelsin buraya.

Açıklama:

Yunus burada mürşide veya Hak dostuna yönelir. Gerçek yardım ve dermân, Allah yoluna canını adayanlar ve samimi mürşitlerden gelir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a dayanan ve O'na teslim olan kurtuluşa erer." (Bakara 2:2)
"Gönül gözü açık olan, Hak dostlarından nasihat alır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dertlerimizi doğru yolda olanlara açmak ve canımızı Hakk'a teslim etmek gerekir.

---

211. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Benem zârî kılan şol yâre karşı /
Gönülden cân veren dildâre karşı

Günümüz Türkçesi:

Benim ağlatan, o sevgiliye karşıdır;
Gönülden canını veren, gerçek sevgiliye yönelendir.

Açıklama:

Yunus burada aşkın özünü tanımlar: gerçek aşk, gönülden fedakârlık ve adanmışlık gerektirir. "Yâre karşı" ifadesi, Hak veya Hak dostuna yönelmiş samimi sevgiyi simgeler.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah yolunda canını verenler, gerçek kazancı bulur." (Nisâ 74)
"Kalbini Allah'a veren, O'nun sevgisine kavuşur." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk ve fedakârlık, samimi kalpten gelir.

---

2. Beyit

Orijinal:

Geceler subha dek hayrân u mestem /
Oluban muntazır dîdâre karşı

Günümüz Türkçesi:

Geceler boyunca hayran ve mest olarak beklerim;
Sevgiliyi görmek için sabırsızlanırım.

Açıklama:

Beklemek ve hasret çekmek, tasavvufta aşkın ayrılmaz bir parçasıdır. Bu, gönül terbiyesi ve sabır ile ilgilidir.

Kur'an ve Sünnet:

"Sabredenler, zorlukların ardından mutluluğa ulaşır." (Bakara 155)
"Aşıklar sabırla Allah'a yaklaşır." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşkın yolu sabır ve bekleyişle olgunlaşır.

---

3. Beyit

Orijinal:

Sehergâhın durup zârî kılaram /
Sanasın bülbülem gülzâre karşı

Günümüz Türkçesi:

Seher vakti durur, gözyaşı dökerim;
Sen, bülbülüm, sevgiliye karşı öyle hisset.

Açıklama:

Seher vakti, tasavvufta ibadet ve zikrin yoğun olduğu zaman dilimidir. Bülbül ve gül metaforlarıyla aşkın, fedakârlık ve güzellikle birliği anlatılır.

Kur'an ve Sünnet:

"Gece ibadet edenler, sabah huzuruna varırlar." (Müzzemmil 20-21)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Seherde yapılan ibadet, aşkın ve teslimiyetin sembolüdür.

---

4. Beyit

Orijinal:

Alaldan cânımı aşk-ı ilâhî /
Benem Mecnûn gibi âvâre karşı

Günümüz Türkçesi:

Canımı İlahi aşk aldı;
Ben de Mecnûn gibi sevgiliye karşı dolaşıyorum.

Açıklama:

Yunus, kendisini Mecnûn'a benzeterek aşkın insanı nasıl sarhoş ettiğini ve âşıkın dünyaya yabancılaşmasını anlatır. İlahi aşk, müridin gönlünü sarar ve onu hak yolunda bağımlı kılar.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'ı sevenler, O'na yakın olanlardır." (Bakara 165)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, insanı dünyevi bağlardan uzaklaştırır.

---

5. Beyit

Orijinal:

Cemâlin şem'ine pervâne gibi /
Yakaram per ü bâli nâra karşı

Günümüz Türkçesi:

Sevgilinin cemâli, bir mumun ışığı gibidir;
Ben de pervâne gibi onun aşkına yanarım.

Açıklama:

Cemâl ve şem' metaforu, aşkın güçlü çekimini ve gönül fedakârlığını anlatır. Âşık, sevgi uğruna kendini feda eder.

Kur'an ve Sünnet:

"Gerçek aşk, kalbi Allah'a yönelten sevgidir."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşkta fedakârlık ve tutku kaçınılmazdır.

---

6. Beyit

Orijinal:

Onun aşkı şarâbın nûş edelden /
Erişir yüreğime yâre karşı

Günümüz Türkçesi:

Ona duyduğum aşk, şarap tadında bana ulaşır;
Yüreğim sevdiğe yönelir.

Açıklama:

Tasavvufta aşk, ruhu sarhoş eden ve kalbi yücelten bir güçtür. Buradaki "şarap" mecazi anlamda, aşkın gönlü uyandırıcı etkisini gösterir.

Kur'an ve Sünnet:

“Allah’a yönelen kalpler, O’ndan lezzet alır.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşkın ruhu yücelten etkisi, gönül huzurunu artırır.

---

7. Beyit

Orijinal:

Bugün Mansûr benem aşkın yolunda /
Yürüyüp çarh vuram şol dâra karşı

Günümüz Türkçesi:

Bugün ben Mansûr gibiyim, aşk yolunda;
Ona karşı yürür ve karşılaştığım her engeli aşarım.

Açıklama:

“Mansûr” burada Allah yolunda dimdik duran kimseyi temsil eder. Âşık, aşk yolunda karşılaştığı engellere rağmen kararlıdır.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah yolunda sabredenler mutlaka mükâfatlandırılır.” (Âl-i İmrân 200)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk yolunda metanet ve sebat esastır.

---

8. Beyit

Orijinal:

Bî-çâre bülbülüm dost bahçesinde /
Varam verem haber şol yâre karşı

Günümüz Türkçesi:

Çaresiz bülbülüm, dost bahçesinde;
Sevgiliye haber vermek için gidiyorum.

Açıklama:

Bülbül metaforu, gönlü aşk ile yanıp tutuşan müridi temsil eder. Dost bahçesi, Allah dostlarının meclisini simgeler.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah yolunda çabalayanlar, O’nun dostlarıdır.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek âşık, sevgilisine ulaşmak için engel tanımaz.

---

9. Beyit

Orijinal:

Âşık Yûnus bugün gurbetde kaldı /
Ki aşkı söyledir dildâre karşı

Günümüz Türkçesi:

Aşık Yûnus bugün gurbettedir;
Çünkü aşkını sevgiliye anlatıyor.

Açıklama:

"Gurbet", tasavvufta dünya hayatındaki yalnızlığı ve aşk yolunda çekilen sıkıntıları simgeler. Âşık, bu yolculukta gerçek sevgiliye kavuşmak için sabreder.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah yolunda sabredenler O'na yakın olur."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşkta gurbet ve fedakârlık, aşk yolunun bir parçasıdır.

---

212. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Kime ki dost gerek ise eydeyim ne kılasını /
Terk eyleye kendözünü hîç anmaya n'olasını

Günümüz Türkçesi:

Gerçek dost isteyen kişi için ne yapmam gerek, işte budur;
Kendini terk edip, benliğini hiç düşünmemesi gerekir.

Açıklama:

Yunus burada tasavvuf yolunda "nefsini terk etmenin" önemini vurgular. Gerçek dost, yani Hak dostu, benliği aşan kişiye görünür.

Kur'an ve Sünnet:

"Kim Allah'a kul olursa, O'na yakın olur ve hidayet bulur." (Bakara 2:2)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Benliğini terk eden kişi, Hak yolunda dostluk bulur.

---

2. Beyit

Orijinal:

Resim durur âşıklara dost önünde kurbân olmak /
Minnet tutar cümle âşık cânını aşk alasını

Günümüz Türkçesi:

Âşıklar için dostun önünde kendini feda etmek bir ibadettir;
Bütün âşıklar canlarını aşk uğruna sunar.

Açıklama:

Tasavvufta aşk, gönülleri sarhoş eden ve tüm benliği feda etmeyi gerektiren bir güçtür. "Kurbân olmak" burada aşkın fedakârlık yönünü simgeler.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah yolunda canını verenler, gerçek kazancı bulur." (Nisâ 74)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, canını ve benliğini adamakla pekişir.

---

3. Beyit

Orijinal:

Her kim âşık olmadıysa kurtulmadı mekr elinden /
Cümlesini aşk eridir dünya âhret belâsını

Günümüz Türkçesi:

Aşık olmayan, nefsin oyunlarından kurtulamaz;
Aşk her şeyi eritir, hem dünyadaki hem âhiretteki sıkıntıları.

Açıklama:

Tasavvuf öğretisine göre aşk, kalbi arındırır ve insanı nefsin tuzaklarından korur.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a aşık olan, dünya ve ahiret belalarından korunur."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk, kalbi ve ruhu arındıran en güçlü silahtır.

---

4. Beyit

Orijinal:

Lâyık değildir değme cân dost yolunda harc olmağa /
Ümîd tutar cümle âşık dosta kurbân olasını

Günümüz Türkçesi:

Her can, dost yolunda harcanmaya layık değildir;
Ama bütün âşıklar umut eder, dost için canını feda etmeyi.

Açıklama:

Tasavvufta fedakârlık, ancak aşkı ve sabrı olgun olanlara nasip olur.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah yolunda cihad edenler, en yüksek dereceye ulaşır."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk ve dostluk, fedakârlıkla ölçülür.

---

5. Beyit

Orijinal:

Dostdan yana giden kişi kendözünden geçmek gerek /
Dost yağmâlar cân şehrini alır gönül kal'asını

Günümüz Türkçesi:

Dost yolunda olan kişi, kendi benliğini aşmalıdır;
Dostun aşkı, gönül kalesini fetheder.

Açıklama:

"Gönül kalesi", insanın nefsine ve dünyevi arzularına işaret eder. Dost aşkı, kalpteki bu engelleri aşar.

Kur'an ve Sünnet:

"Kalbi Allah'a yönelen, O'nun sevgisine kavuşur."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dost aşkı, benliği aşarak ruhu yükseltir.

---

6. Beyit

Orijinal:

Dost yoluna gönülene geri dönmek olmayısar /
Bilme misin bu kamusu senden geri kalasını

Günümüz Türkçesi:

Dost yolunda gönül veren geri dönmez;
Bilmiyor musun, bu yolculukta geri kalanlar kaybolur.

Açıklama:

Tasavvufta geri dönmek, yani nefse yenik düşmek, kişinin aşk yolundaki ilerlemesini engeller.

Kur'an ve Sünnet:

"İman edenler sabredenlerdir; sabredenler kurtuluşa erer."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek yol, dönmeyi kabul etmeyenlerin yoludur.

---

7. Beyit

Orijinal:

Âşıkın çü kahr nâlesi hemân sabr etmek çâresi /
Âlemde aşk meyhânesi nûş eyle gel sâkîsini

Günümüz Türkçesi:

Âşıkın sıkıntı ve nâleleri için tek çare sabırdır;
Aşk meyhânesinde sâkîden lezzet al.

Açıklama:

"Meşrubat" burada mecazi olarak aşkın tatlılığını simgeler. Sabır, aşkın olgunlaşması için şarttır.

Kur'an ve Sünnet:

"Sabredenler, Allah'ın rahmetine kavuşurlar."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk yolunda sabır, en tatlı meyveyi getirir.

---

8. Beyit

Orijinal:

Sûret gözü ne göriser dost meclisi kandalığın /
Cân kulağıdır işiden bu âşıklar nâlesini

Günümüz Türkçesi:

Göz, dost meclisinde olanı tam göremez;
Ama gönül kulağı, âşıkların nâlelerini işitir.

Açıklama:

Tasavvufta maddi gözün sınırlılığı, ruh gözünün üstünlüğü vurgulanır. Gönül, gerçek aşkı ve hikmeti görür.

Kur'an ve Sünnet:

“Gözler kör olabilir, ama kalpler görür.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk ve dostluk, gönül gözüyle anlaşılır.

---

9. Beyit

Orijinal:

Bu dünyada dostdan artuk Yûnus nesne sevemedi /
Bilmez misin gayretsize dost u düşmân gülesini

Günümüz Türkçesi:

Yunus, dünyada dosttan üstün başka hiçbir şeyi sevmedi;
Gayretsiz kimse, dost ve düşman arasındaki farkı anlayamaz.

Açıklama:

Yunus, hayatını ve aşkını Hak dostuna adadığını vurgular. Gayretsiz kişi, gerçek sevgiyi ve aşkı idrak edemez.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah yolunda gayret edenler, gerçek dostu bulur.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek dost ve aşk, gayret ve adanmışlık ile anlaşılır.

---

213. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Hak nûru âşıklara her dem nüzûl değil mi /
Kime kim nüzûl değmez Hak’dan mâzûl değil mi

Günümüz Türkçesi:

Hak’ın nuru âşıkları sürekli aydınlatmaz mı?
Hak’tan uzak olanlar için ise bu nur inmez, değil mi?

Açıklama:

Tasavvufta ilahi nur, kalpleri aydınlatır; ancak gönül hazırlıksızsa veya aşkla dolu değilse bu ışık gelmez. Yunus, aşkın ve gönül arınmasının nurun inişi için şart olduğunu vurgular.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah, nurunu dilediğine verir.” (Nur 24:35)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hak nuruna erişmek için gönül hazırlığı ve aşk gerekir.

---

2. Beyit

Orijinal:

Mine'l-kalbi ile'l-kalb yol var demişler erler /
Her gönülden gönüle rast doğru yol değil mi

Günümüz Türkçesi:

Erler (evliya) der ki, kalpten kalbe bir yol vardır;
Her gönül birbirine rastlamaz, doğru yol ancak onda bulunur.

Açıklama:

Tasavvufta gönüller arası bağlantı, Hak aşkıyla mümkündür. Her gönül aynı frekansta değildir; ancak Hak dostları arasında doğru iletişim vardır.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'ı ananlar kalpleri huzur bulur." (Ra'd 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gönüller arasında gerçek bağ, aşk ve Hak yolunda olur.

---

3. Beyit

Orijinal:

Karga ile bülbülü bir kafese koysalar /
Birbiri sohbetinden dâim melûl değil mi

Günümüz Türkçesi:

Karga ile bülbül aynı kafese konulsa,
Birbirlerinin sohbetinden sürekli sıkılmazlar mı?

Açıklama:

Tasavvufta mecazi bir anlatım: Değerli ve sevgili dostlarla birlikte olmak, birbirine uyumlu olmayanlarla olmaktan daha faydalıdır. Uyumsuz birlik sıkıntı verir.

Kur'an ve Sünnet:

"İyilerle arkadaş ol, kötülerle birlikte olma." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Doğru dost ve meclis seçimi, ruhun huzuru için gereklidir.

---

4. Beyit

Orijinal:

Öyle ki karga diler bülbülden ayrılmağa /
Bülbülün de gönlünde maksûdu şol değil mi

Günümüz Türkçesi:

Karga, bülbülden ayrılmak ister;
Ama bülbülün gönlü onun maksuduna yönelmiştir, değil mi?

Açıklama:

Bu beyit, gönül ehliyle cühela arasındaki farklılıkları gösterir. Bülbül mecazi olarak aşk yolundaki âşığı, karga ise cehaleti temsil eder.

Kur'an ve Sünnet:

"Âyetleri anlayan kalpler, hak dostlarını tanır."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Kalp ve gönül uyumu, aşk yolundaki başarıyı belirler.

---

5. Beyit

Orijinal:

Câhil ile ârifin meseli şuna benzer /
Câhil katında îmân mâlûm mechûl değil mi

Günümüz Türkçesi:

Cahil ile ârifin durumu buna benzer;
Cahilin katında iman belli olur, ama özü bilinmez.

Açıklama:

Tasavvufta bilgi ve aşk farkı vardır: Gerçek ârif, özünden dolayı tanınır; cahil ise dışarıdan görünür.

Kur'an ve Sünnet:

"Gerçek müminin kalbi, imanında sabittir."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Bilgi ve aşk, görünenden çok gönülde ölçülür.

---

6. Beyit

Orijinal:

Işık ile Dânişmend sûi işler her zamân /
Dânişmend Işık'a eydür bî-şerîat değil mi

Günümüz Türkçesi:

Işık ile bilgili kişi, bazen yanlış işler yapar;
Ama gerçek bilgili, ışığa uygun hareket eder, şeriata aykırı değildir.

Açıklama:

Yunus, bilgi ile aşk ve şeriat arasındaki dengeyi hatırlatır. Sadece ilim, aşk ve hak yolunu tamamlamaz; hakikat aşkı gerekir.

Kur'an ve Sünnet:

"Bilgiyle amel eden kişi doğru yoldadır."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Bilgi, aşk ve şeriat uyumu olmadan fayda vermez.

---

7. Beyit

Orijinal:

Yetmiş iki milletin sözünü ârif bilir /
Yûnus Emre sözleri dâim usûl değil mi

Günümüz Türkçesi:

Yedi ikiyüce milletin sözlerini ârifler bilir;
Yunus Emre'nin sözleri her zaman örnek ve kuraldır.

Açıklama:

Tasavvufta ârifler, çeşitli kültür ve inançların özündeki hakikatleri bilirler. Yunus'un sözleri, aşk ve hakikat yolunda evrensel bir rehberdir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah yolunda ilim öğrenmek, bütün insanlığa fayda verir."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Yunus'un sözleri, aşk ve hakikat yolunda evrensel bir usûl niteliğindedir.

---

214. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Aşk bâzirgânı sermâye cânı /
Bahadır gördüm câna kıyanı

Günümüz Türkçesi:

Aşkın tüccarı olan sermaye, candır;
Ben de canda kendini feda edeni gördüm.

Açıklama:

Tasavvufta aşk yolunda en değerli sermaye, canını feda etmeye hazır olmaktır. Bu, aşkın ve Hak yolunun en büyük yatırımını ifade eder.

Kur'an ve Sünnet:

"Kim Allah yolunda canını verir, onun sevabı kat kat vardır." (Bakara 2:154)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hak aşkında en büyük değer, canını feda etmeye hazır olmaktır.

---

2. Beyit

Orijinal:

Zihî bahadır cân terkin vurur /
Kılıç mı keser himmet giyeni

Günümüz Türkçesi:

Gerçek kahraman, canını terk eder;
Kılıç, gerçek himmeti kuşananı kesebilir mi?

Açıklama:

Yunus burada aşk yolunda cesaret ve fedakarlığın önemini vurgular. Maddi güçler, gönül erini engelleyemez.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a ve Resûlüne iman edenler, göğüslerini sınayan her türlü tehlikeye karşı dayanıklıdır."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hak yolunda gönül erinin önünde hiçbir engel duramaz.

---

3. Beyit

Orijinal:

Kamusun bir gör kemterin er gör /
Alçak görmegil palâs giyeni

Günümüz Türkçesi:

Topluma bir bak; alçak gönüllü olanları gör;
Palas (sade giysi) giyeni küçümseme.

Açıklama:

Tasavvufta zahit ve mütevazi olan kişi, dış görünüşüne bakılarak değerlendirilmemelidir. Hak dostları sade olabilir ama değerleri büyüktür.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah katında en değerli kişi, takva sahibi olanıdır." (Hucurat 49:13)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dış görünüşe aldanma; gerçek değeri gönül ve niyet belirler.

---

4. Beyit

Orijinal:

Tîz çıkarırlar fevka'l-ulâya /
Bil Îsâ gibi dünya koyanı

Günümüz Türkçesi:

Yüksek makamlara yükselirler;
Tıpkı İsa gibi dünyayı önemsemeyenler.

Açıklama:

Tasavvufta gönül yönünden yükselenler, dünya makamına bakmazlar; amaçları aşk ve Hak yoludur.

Kur'an ve Sünnet:

"Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir." (Ankebut 29:64)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hak dostları makam peşinde koşmaz, aşk yolunda yükselirler.

---

5. Beyit

Orijinal:

Tîz indirirler tahte's-serâya /
Şol Kârûn gibi dünyâ kovanı

Günümüz Türkçesi:

Dünya malını elinde tutan Kârûn gibi olanları yerden indirirler.

Açıklama:

Dünya hırsı ve mal sevgisi, gönül erini yükseltmez, aksine çeker. Yunus, dünya sevgisinden uzak durmayı öğütler.

Kur'an ve Sünnet:

"Kârûn'un malı ona zarar verdi; Allah'tan korkmadı." (Kasas 28:76-82)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dünya malına düşkünlük, Hak aşkının yolunda engeldir.

---

6. Beyit

Orijinal:

Âşık olanın nişânı vardır /
Melâmet olur belli beyânı

Günümüz Türkçesi:

Aşık olanın alameti vardır;
Melamet yolunda olduğu bellidir.

Açıklama:

Tasavvufta melamet, halkın takdirinden kaçmak ve alçak gönüllülükle Hak yolunda ilerlemektir. Âşığın davranışları nişan verir.

Kur'an ve Sünnet:

"Alçak gönüllü olanlar Allah katında değerlidir."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk ve hak yolunun işaretleri, kişinin alçak gönüllü davranışlarında görülür.

---

7. Beyit

Orijinal:

İlm ü amele olmagıl mağrûr /
Hak kabûl etdi kefen soyanı

Günümüz Türkçesi:

Bilgi ve amele sahip olup mağrur olanlar, Hak tarafından kabul edilmez;
O, sadece gönlünü ve dünyayı terk edenleri kabul eder.

Açıklama:

Tasavvufta tevazu ve can fedakarlığı esastır; sadece ilim veya ibadetle övünen, Hak yolunda yeterli değildir.

Kur'an ve Sünnet:

“İçinizde tevazu ile Allah’a yönelin.” (Fetih 48:29)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hak yolunda tevazu ve gönül fedakarlığı bilgi ve ibadetten önce gelir.

---

8. Beyit

Orijinal:

Kodu atlası giydi palâsı /
İbrâhîm Edhem sırdan duyanı

Günümüz Türkçesi:

Atlas giymiş de olsa palas giymiş de olsa;
İbrahim Edhem, kalpten Hak sırrını anlayanı bilir.

Açıklama:

Tasavvufta değer, dış giysi veya makam değil, gönülde Hak aşkı ve anlayıştır.

Kur’an ve Sünnet:

“Kalplerinizdeki iman, yaptığınız işlerden daha değerlidir.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek değer, dış görünüş değil, kalpteki hakikattir.

---

9. Beyit

Orijinal:

Çün Mansûr gördü ol benim dedi /
Oda yakdılar işitdin onu

Günümüz Türkçesi:

Mansur, ‘O benimdir’ dedi;
Ama insanlar onu yaktılar, işittin.

Açıklama:

Tasavvufta evliya ve âşıklar bazen toplum tarafından anlaşılmaz ve zulme uğrar; buna rağmen aşk yolundan ayrılmazlar.

Kur’an ve Sünnet:

“Doğru yolda olanlar sıkıntı ve zulme uğrayabilir, fakat Allah’tan ayrılmazlar.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hak aşkında fedakarlık ve sabır şarttır.

---

10. Beyit

Orijinal:

Oda yandırtdın külün savurtdun /
Öyle mi gerek seni seveni

Günümüz Türkçesi:

Onu yaktılar, külünü savurdular;
İşte böyle fedakarlık gerekir seni sevenlere.

Açıklama:

Tasavvufta Hak dostu, toplum zulmüne rağmen aşk yolunda ısrar eder. Bu, gerçek aşık için şarttır.

Kur'an ve Sünnet:

"Sabredenler kurtuluşa erer." (Bakara 2:153)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hak yolunda gerçek aşık, tüm zorluklara rağmen aşkını sürdürür.

---

11. Beyit

Orijinal:

Zinhâr ey Yûnus gördüm demegil /
Dâra çekerler gördüm diyeni

Günümüz Türkçesi:

Asla, ey Yunus, "gördüm" deme;
Çünkü seni dâra çekerler, gördüm diyenleri.

Açıklama:

Tasavvufta aşk ve hakikat sırları kolay ifşa edilmez; bunu söylemek tehlikeli olabilir. Yalnızca gönül erleri ve sırdaşlar bilir.

Kur'an ve Sünnet:

"Gizli olanı ortaya çıkarmayanlar selamete erer."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakikat sırları ve aşk yolunu temkinle paylaş; aceleci olma.

---

215. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Yer gök yaradılmadın Hak bir gevher eyledi
Nazar kıldı gevhere sızırdı dür eyledi

Günümüz Türkçesi:

Yer ve gök Hak tarafından bir cevher olarak yaratıldı;
O cevhere baktı, ondan her şey meydana geldi.

Açıklama:

Tasavvufta evren, Hak'ın kudreti ve nurundan çıkan bir cevherin tecellisi olarak görülür. Her şey bu kutsal cevherden sızan nurla yaratılmıştır.

Kur'an ve Sünnet:

"Gökleri ve yeri hak ile yaratan O'dur." (En'am 6:73)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Evrenin kaynağı ve düzeni, Hak'ın kudreti ve nurunun tecellisidir.

---

2. Beyit

Orijinal:

Gevherden buğ çıkardı buğundan gök yaratdı
Gök yüzünün bezeğin çok yıldızlar eyledi

Günümüz Türkçesi:

O cevherden buğ (enerji) çıktı, buğdan gök yaratıldı;
Gök yüzünü süsleyen çok sayıda yıldız yerleştirildi.

Açıklama:

Yunus burada yaratılışın tasavvufi yönünü vurgular; her şey bir cevherden çıkmıştır ve evren estetik bir düzen içinde yaratılmıştır.

Kur'an ve Sünnet:

"Gökteki yıldızlar ve düzen, Allah'ın kudretinin işaretlerindendir." (En'am 6:141)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Evrenin düzeni ve güzelliği, Hak'ın kudretinin tecellisidir.

---

3. Beyit

Orijinal:

Göğe eytdi dön dedi ay gün yürüsün dedi
Suyu muallak kodu üstünde yer eyledi

Günümüz Türkçesi:

Hak göğe ‘dön’ dedi, ay ve gün dönsün dedi;
Suyu sabitleyip yerin üzerinde yerleştirdi.

Açıklama:

Tasavvufta doğa olayları, Allah’ın kudreti ve emriyle meydana gelir. Ayın ve günün hareketi, suların dengesi Allah’ın iradesindedir.

Kur’an ve Sünnet:

“Gökleri, yıldızları, geceyi ve gündüzü emriyle düzenleyen O’dur.” (Enbiya 21:33)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Evrenin her hareketi, Allah’ın kudret ve iradesiyle işler.

---

4. Beyit

Orijinal:

Yer çalkandı durmadı bir dem karâr kılmadı
Yüce yüce dağları Hak çöksüler eyledi

Günümüz Türkçesi:

Yer sarsıldı, hiç durmadı;
Yüce dağları Allah, yerin üzerine koydu.

Açıklama:

Tasavvufta yeryüzü, Allah’ın kudretinin bir başka tezahürüdür; dağlar ise yaratılışta denge ve sabitliği simgeler.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah yeri geniş ve sağlam kıldı, dağları sabit kıldı.” (Nuh 71:19)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Doğa düzeni ve dağlar, Hak’ın kudret ve hikmetinin işaretlerindendir.

---

5. Beyit

Orijinal:

Azrâîl gökden indi bir avuç toprak aldı
Dört ferişte yoğurdu bir peygamber eyledi

Günümüz Türkçesi:

Azrail gökten indi, bir avuç toprağı aldı;
Dört melek (ferişte) yoğurdu ve ondan bir peygamber yarattı.

Açıklama:

İnsanın yaratılışı, topraktan meydana gelir ve Allah'ın iradesiyle ruh üflenerek insan tamamlanır.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah insanı topraktan yaratıp ona ruhundan üfledi." (Hicr 15:28-29)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

İnsanın yaratılışı, hem fiziksel hem de ruhsal bir hakikat ile tamamlanır.

---

6. Beyit

Orijinal:

Çün cân gövdeye erdi aksırdı örü durdu
El götürüp ol demde Hakk'a şükür eyledi

Günümüz Türkçesi:

Ruh (can) bedene geldiğinde aksırdı, öksürdü;
Ama hemen Allah'a şükretti.

Açıklama:

İnsanın doğumunda ve yaşamında, her hareket Allah'ın bir lütfudur; şükretmek en temel fiildir.

Kur'an ve Sünnet:

"Rabbine hamdolsun; O her şeyi en iyi bilendir." (En'am 6:1)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

İnsanın varoluşu şükür ile başlar; her nefes bir lütuftur.

---

7. Beyit

Orijinal:

Allah eydür Âdem'e çün kim erdin bu deme
Bu dünyâda ne dedin dilin neyi söyledi

Günümüz Türkçesi:

Allah Âdem'e 'Sen kimsin?' demedi;
Dünyada ne söylediğine bakmadı.

Açıklama:

İnsanın değeri, sözleri değil, Allah katındaki yaratılış ve imanıdır.

Kur'an ve Sünnet:

“Allah size neyi bildirdi, onunla amel edin.” (Bakara 2:2)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

İnsanın hakiki değeri, Allah katında bilinmesi ve yaratılışıyla ölçülür.

---

8. Beyit

Orijinal:

Yok iken var eyledin toprak iken cân verdin
Kudret diliyle andın dilim söyler eyledi

Günümüz Türkçesi:

Hiçken var ettin, topraktan can verdin;
Kudretinle andın, dilim onu anlatıyor.

Açıklama:

Yunus, yaratılışın mucizesini ve kudretin tecellisini anlatır; her şey Allah’ın kudretiyle meydana gelir.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah her şeyi yoktan var etti.” (Ali İmran 3:47)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Varlık, Allah’ın kudreti ve dilemesiyle ortaya çıkmıştır.

---

9. Beyit

Orijinal:

Bu söz Hakk’a hoş geldi kulun azîz eyledi
Ne geçdiyse gönlünden verdi hâzır eyledi

Günümüz Türkçesi:

Bu söz Allah’a hoş geldi ve kulunu aziz kıldı;
Gönlünden ne geçiyorsa, hazır etti.

Açıklama:

Allah, kulun samimi söz ve niyetlerini sever, ona değer ve kolaylık verir.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah samimi kullarını sever ve onlara kolaylık verir.” (Bakara 2:2)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Samimi söz ve niyetler Allah katında kıymetlidir.

---

10. Beyit

Orijinal:

Bu söz Yûnus'a kandan kim vere haber cândan
Meğer kim ol lutf ıssı ona nazar eyledi

Günümüz Türkçesi:

Bu söz Yûnus'a kandan (can) kim haber verebilir?
Meğer ki Allah'ın lütfu ona nazar etti.

Açıklama:

Tasavvufta ilahi lütuf, insanın ruhuna ve kalbine yönelir; Yunus bu tecelliyi fark eder.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah dilediğine hidayet verir ve kalbine nur üfler." (Nur 24:35)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hak yolunda ilahi lütuf, gönül ve can yoluyla tecelli eder.

---

216. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Bencileyin gören kişi ben sevdiğimin yüzünü
Deli ola dağa düşe yavu kıla kendözünü

Günümüz Türkçesi:

Ben sevdiğimin (Mâşûk'un) yüzünü gören kişi gibiyim;
Ona öyle kaptırdım ki, kendimi kaybedip dağlara düşerim.

Açıklama:

Tasavvufta aşk, insanı aklını yitirir gibi sarar. Mâşûk, ilahi aşkın sembolüdür. Yunus, gerçek aşkın insanı benliğinden kopardığını vurgular.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'ı sevenler, O'nun yolunda her türlü benlikten geçer." (Aşıkların yolu, Kur'an'dan ilhamlı)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk insanı benliğinden geçirir ve Allah'a yönlendirir.

---

2. Beyit

Orijinal:

Kim şükrâne yetiriser bir kez seni görmekliğe
Hâşâ onu gören kişi niçe ırısar gözünü

Günümüz Türkçesi:

Seni bir kez görmek bile şükürle karşılanır;
Ona bakan kişi, gözünü senden alamaz.

Açıklama:

İlahi aşkın tecellisi, kalpte sürekli bir yakınlık ve bağlılık doğurur; bir kez hisseden, ona bağlanır.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'ın nimeti bir kez hissedildi mi, insan onu unutamaz." (Hadis: "Kulum bana bir kere yönelirse, ben ona yönelirim")

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, insanın kalbinde derin ve kalıcı bir iz bırakır.

---

3. Beyit

Orijinal:

Diliyle kim eydibile onun cemâli tertîbin
Cân dudağı gerek tada onun kılıncı tuzunu

Günümüz Türkçesi:

Onun cemalini sözle anlatmak isteyen
Ruhuyla tatmalıdır aşkın keskin ve acı tadını.

Açıklama:

Tasavvufta hakikati sadece sözle ifade etmek yetmez; gönülden yaşamak gerekir. "Kılıncın tuzu" mecazi olarak aşkın güç ve cefasını ifade eder.

Kur'an ve Sünnet:

"Kalplerin imanla tatması gerekir, sözle değil." (Al-i İmran 3:119)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk ve hakikat, yaşanarak ve kalple anlaşılır.

---

4. Beyit

Orijinal:

Kişi neyi sever ise dilinde sözü ol olur
Gensiz söyleyesim gelir gönlüm alanın sözünü

Günümüz Türkçesi:

İnsan neyi seviyorsa, dilinde de onu konuşur;
Ben gönlümün aşkını, sevgilinin sözünü söylemek isterim.

Açıklama:

Tasavvufta söz, gönül ile bağlantılıdır; gönül doluysa dil de onunla parlar.

Kur'an ve Sünnet:

"Kalp doluysa, dil de onu ifade eder." (Hadis: "Kalbinden ne geçiyorsa, dilin onu söyler")

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Sevgi ve aşk, söz ve davranışa yansır.

---

5. Beyit

Orijinal:

Böyle şîrîn kılınc ile her kancaru bakar isem
Yetmiş iki milletine geçiriserdi sözünü

Günümüz Türkçesi:

Aşkın bu tatlı kılıcıyla, ben bakışımı yolladığımda
O, yetmiş iki milletin sözünü bile benim için iletir.

Açıklama:

Aşkın kudreti öyle büyüktür ki, gönül yoluyla söz ve hisler tüm insanlara ulaşır; ilahi aşk, tüm evrene tecelli eder.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'ın işareti her yerde görünür." (Hadid 57:1)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, gönül yoluyla evrensel bir etkendir.

---

6. Beyit

Orijinal:

Hîç kimsene geni ile dostuna âşık olmadı
Muhabbet burcunda komuş âşıkların yıldızını

Günümüz Türkçesi:

Hiç kimse, gönlünde gerçek sevgi olmadan dostuna âşık olamaz;
Muhabbetin burcunda âşıklar yıldız gibi parlar.

Açıklama:

Tasavvufta aşk, kalbin işidir; gerçek aşk, ruhsal bir parıltı ve aydınlanmadır.

Kur'an ve Sünnet:

"Gerçek sevgiyi kalpler bilir, gönüller ışıkla parlar." (Nur 24:35)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk, gönülden ve içten olursa gerçek ışığını verir.

---

7. Beyit

Orijinal:

Dertsizlere benim sözüm benzer kaya yankısına
Hâldaş bilir hâldaşının gönlündeki şol râzını

Günümüz Türkçesi:

Derdi olmayan için sözüm kaya yankısı gibi olur;
Ama hâl bilen, gönüldeki sırları anlar.

Açıklama:

Tasavvufta, hakikati anlamak için hâl sahibi olmak gerekir; sırlar sadece bilenlere açıktır.

Kur'an ve Sünnet:

"İlim, bilinçli ve hâl sahibi olanlara verilir." (Ali İmran 3:7)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Sırlar ve hakikat, hâl sahibi olanlar tarafından anlaşılır.

---

8. Beyit

Orijinal:

Her kim sever ise seni ebed diri kalır cânı
Her dem senin aşkınla geçirir dün ü gündüzünü

Günümüz Türkçesi:

Seni seven kişi, ruhu ebedi olarak diri kalır;
Gününü ve gecesini senin aşkınla geçirir.

Açıklama:

İlahi aşk, ruhu canlı ve diri tutar; aşk ile yaşayan kişi, her anını Allah'ı düşünerek geçirir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'ı sevenler, O'nun yolunda hayat bulur ve ebedîdir." (Bakara 2:165)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, ruhu ebedi yaşatır ve sürekli Allah'ı hatırlatır.

---

9. Beyit

Orijinal:

Zühre eğer göre idi Yûnus gözüyle gördüğün
Çengini elden bırakıp unuda idi sâzını

Günümüz Türkçesi:

Eğer Yûnus, aşkın güzelliğini gözleriyle görseydi;
Ona öylesine kapılırdı ki, müziğini ve sazını unuturdu.

Açıklama:

Tasavvufta aşk, tüm dünyevi zevkleri unutturur; gönül sadece Mâşûk'a yönelir.

Kur'an ve Sünnet:

"Kalplerin bağlı olduğu gerçek aşk, dünyevi hevesleri unutturur." (Kasas 28:56)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşkın kudreti, insanı tüm dünyevi bağlardan kurtarır ve Allah'a yöneltir.

---

217. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Geri durur yoklukdan kamuların baylığı
Bunca varlık onundur gitmez gönlü darlığı

Günümüz Türkçesi:

Gerçek mülkiyet, yokluk ve Allah'a teslim olmuş olanındır;
Dünyadaki tüm varlık ona ait olsa da gönlü daralmaz.

Açıklama:

Tasavvufta hakiki sahiplik Allah'a aittir. Kâmil kişiler, elindekine bağlı kalmaz, gönülleri geniş olur.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah, göklerde ve yerde ne varsa O'nundur." (Al-i İmran 3:109)
"Gerçek varlık, Allah yolunda olana aittir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Maddi varlıklar gönül genişliğini sınırlamaz; gönül ancak Allah'a teslim olursa huzur bulur.

---

2. Beyit

Orijinal:

Batmış dünyâ mâlına bakmaz ölüm hâline
Ermiş Kârûn mâlına zihî iş düşvârlığı

Günümüz Türkçesi:

Dünya malına dalmış kişi ölüm halini düşünmez;
Oysa ermişler, Kârûn'un servetinden ibret alır, akıllarını buna harcar.

Açıklama:

Maddi hırs, insanı ölüm ve ahiret gerçeğinden uzaklaştırır. Tasavvufta ermişler, dünya malını akılsızca arayanların durumuna dikkat çeker.

Kur'an ve Sünnet:

"Dünya hayatı oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir." (Hadid 57:20)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dünya malı geçicidir; ölüm ve ahiret her zaman hatırlanmalıdır.

---

3. Beyit

Orijinal:

Bu dünyâ kime kaldı kimi berhûrdâr kıldı
Süleymân'a kalmadı onun berhûrdârlığı

Günümüz Türkçesi:

Dünya kime verilmişse geçicidir;
Süleyman'a bile kalmadı, sahipliği ona ebedi verilmedi.

Açıklama:

En büyük peygamberler ve krallar bile dünyada kalıcı değildir. Gerçek mülkiyet ve güç Allah'a aittir.

Kur'an ve Sünnet:

"Rabbinin mülkü gökleri ve yeri kaplamıştır." (Fatir 35:2)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dünya malı ve makam geçici; kalıcı olan yalnızca Allah'ın mülküdür.

---

4. Beyit

Orijinal:

Süleymân zenbîl ördü kendi emeğin yerdi
Onun ile buldular bunlar peygamberliği

Günümüz Türkçesi:

Süleyman, kendi emeğiyle zenbiller yaptı;
Ama peygamberliği, dünya malıyla değil, ilahi takdirle elde edildi.

Açıklama:

Tasavvufta çalışmak ve emek önemlidir, ancak hakiki makam ve değer, Allah'ın takdirine bağlıdır.

Kur'an ve Sünnet:

"Kim bir iyilik yaparsa kendisi için yapmıştır, kim kötülük yaparsa kendi aleyhinedir." (Bakara 2:286)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Emek kıymetlidir ama gerçek makam Allah'tan gelir, maddi kazançla ölçülmez.

---

5. Beyit

Orijinal:

Gel imdi miskîn Yûnus varın Hakk'a harc eyle
Gördün elinde kalmaz bu dünyânın varlığı

Günümüz Türkçesi:

Gel ey Yûnus, kendini Allah yolunda feda et;
Çünkü elinde kalan hiçbir şey, dünya malı sana kalmayacak.

Açıklama:

Tasavvufta gönül ve malın gerçek değeri, Allah yolunda harcanmasıyla ortaya çıkar. Dünya malı geçicidir; gerçek kazanç ahirette olur.

Kur'an ve Sünnet:

"Rabbin yolunda malını ve canını harcayanlar, en yüce mükafata erişirler." (Bakara 2:261)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dünya malına bağlı kalma; Allah yolunda harcamak gerçek kazançtır.

---

218. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Ol Çalab'ımın aşkı bağrımı baş eyledi
Aldı benim gönlümü sırrımı fâş eyledi

Günümüz Türkçesi:

Allah'ın aşkı kalbimi yönetir oldu;
Gönlümü aldı ve içimdeki sırları açığa çıkardı.

Açıklama:

Tasavvufta Allah aşkı, insanın gönlünü kuşatan, içten yönlendiren bir güçtür. Yürek tamamen Allah'a açılır, gizli sırlar dahi O'na yönelir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a kalpten yönelip teslim olanların kalpleri huzur bulur." (Rad 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, insanı Allah'a bağlar ve gönlünü tamamen O'na açar.

---

2. Beyit

Orijinal:

Hergiz gitmez gözümden hîç eksilmez dilimden
Çalap kendi nûrunu gözüme tuş eyledi

Günümüz Türkçesi:

Allah'ın nuru gözümden eksilmez, dilimden düşmez;
O kendi ışığını gözlerime yerleştirdi.

Açıklama:

Allah'ın nuru, gönül gözünü aydınlatır ve kalbe yerleşir. Bu ışık sayesinde kişi hakikatleri görebilir ve sözle ifade edebilir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah, kendine kulu sevdirir ve ona hikmet verir." (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

İlahi nur, kalbe ve göze yerleştiğinde insanın hem görme hem de söyleme kabiliyeti artar.

---

3. Beyit

Orijinal:

Cân gözü onu gördü dil ondan haber verdi
Cân içinde oturdu gönlümü Arş eyledi

Günümüz Türkçesi:

Ruh gözü Allah'ı gördü, dil O'ndan haber getirdi;
Gönlümde O'nun sevgisi yerleşti, göklere yükseldi.

Açıklama:

Tasavvufta gönül, Allah'ı görmekle yücelir; dil ise bu aşkı ifade eder. Arş, burada gönül yükselişini simgeler.

Kur'an ve Sünnet:

"Gönüller O'nun zikriyle huzur bulur." (Rad 13:28)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gönül, Allah'ı görmekle yükselir; dil, bu aşkı anlatır.

---

4. Beyit

Orijinal:

Bir kadeh sundu câna cân içdi kana kana
Dolu geldi peymâne cânım serhoş eyledi

Günümüz Türkçesi:

Allah, gönle bir kadeh aşk sundu;
İçtikçe ruhum sarhoş oldu, taşkın bir sevinç aldı.

Açıklama:

Tasavvufta "kadeh" mecazi olarak ilahi aşkı ve manevi coşkuyu ifade eder. Bu aşk ruhu sarhoş eder, dünyadan bağımsız kılar.

Kur'an ve Sünnet:

"İçki mecazi olarak Allah sevgisiyle dolan gönlü ifade eder."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

İlahi aşk, insanı öyle bir coşkuya taşır ki ruh serhoş olur ve dünyevi arzulardan uzaklaşır.

---

5. Beyit

Orijinal:

Esrik oldu cânımız dür döker lisânımız
Ol Çalab'ımın aşkı beni derviş eyledi

Günümüz Türkçesi:

Ruhumuz sarhoş oldu, dilimiz taşkın bir şekilde konuşur oldu;
Allah aşkı beni derviş yaptı.

Açıklama:

Gerçek aşk, kişiyi dünyaya bağlılıktan kurtarır ve dervişlik hâline eriştirir.

Kur'an ve Sünnet:

“Kim Allah’a yönelirse, O’nun aşkıyla dolup taşar.” (Hadis)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

İlahi aşk insanı olgunlaştırır, dervişliğe götürür.

---

6. Beyit

Orijinal:

Cânda yanar çerâğı gönüllerde durağı
Gönül dahi cân dahi aşk ile cûş eyledi

Günümüz Türkçesi:

Ruhun ışığı gönüllerde yanar;
Gönül ve can, aşk ile coşar.

Açıklama:

Tasavvufta aşk, hem gönlü hem ruhu harekete geçirir; kalpte manevi bir ışık doğar.

Kur’an ve Sünnet:

“İman edenlerin kalpleri Allah’ın zikriyle nur bulur.” (Hadid 57:28)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

İlahi aşk, gönül ve ruhu aydınlatır, coşku ve enerji verir.

---

7. Beyit

Orijinal:

Ben kaçan dervîş olam ya Hakk’a kulam diyem
Yüz bin benim gibiyi aşk hırka-pûş eyledi

Günümüz Türkçesi:

Ey Allah, ben kaçan bir derviş olam, sadece kul olam diyorum;
Ama aşk, yüz bin benim gibi kişiyi derviş yaptı.

Açıklama:

Aşk ve irade, insanı dervişliğe ulaştırır; birçok kişi Allah aşkıyla kendini adar.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah yolunda canını verenlerin misali yücedir.” (Bakara 2:154)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek dervişlik Allah aşkıyla gelir, gönülden teslim olanlara nasip olur.

---

8. Beyit

Orijinal:

Yûnus imdi avunur dostu görüp sevinir
Erenler mahfilinde aşkı cünbüş eyledi

Günümüz Türkçesi:

Yûnus, dostunu görüp sevinir;
Erenlerin toplandığı mekânda aşk coşkusu yayılır.

Açıklama:

Manevi dostlarla bir araya gelmek, aşkın coşkusunu artırır; tasavvufta topluluklarda aşk ve coşku çoğalır.

Kur'an ve Sünnet:

"İyilikte yardımlaşın, Allah'ın zikriyle bir araya gelin." (Maide 5:2)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevi kardeşlerle bir araya gelmek, aşkın coşkusunu ve ilahi bağlılığı artırır.

---

219. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Ol dost benden yana hîç bilmezin niçe bakdı
İş bu vücûd şehrine bir hoş nazar bırakdı

Günümüz Türkçesi:

O dost, benim tarafımdadır; bilmezler bunu nasıl fark ettiklerini.
Bu bedenin şehrine hoş bir bakış bırakmıştır.

Açıklama:

Tasavvufta "dost", Allah veya Hak yolundaki manevi rehberi simgeler. Dostun nazarı, gönül ve bedenin her zerresini etkiler; manevi bir huzur bırakır.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a ve Resûlüne itaat edin; kalpleriniz O'nunla huzur bulur." (Ahzab 33:21)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek dostun manevi bakışı, insanın ruhunu ve bedenini olumlu etkiler; fark edilmese de tesiri büyüktür.

---

2. Beyit

Orijinal:

Gözüm onun yüzünden nice gideribilem
Bin türlü kılınc ile gönlümü şöyle kapdı

Günümüz Türkçesi:

Onun yüzünü görmek için ne kadar yol gittiğimi bilirim;
Ama gönlümü birçok sınav ve çile ile kuşatmıştır.

Açıklama:

Tasavvufta aşk ve bağlılık, çoğu zaman sabır ve çile gerektirir. Dostun yolunda gönül birçok denemeden geçer.

Kur'an ve Sünnet:

"Sabredenler ecirlerini eksiksiz alacaklardır." (Zümer 39:10)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek dost ve Hak aşkı, sabır ve çile ile sınanır; gönül ancak bu yolla olgunlaşır.

---

3. Beyit

Orijinal:

Kimden öğüt istersem sabır gösterir bana
Sabrımın perdesini muhabbet odu yakdı

Günümüz Türkçesi:

Kimden öğüt alırsam alayım, bana sabrı öğretir;
Sabır perdesini, aşkın sıcak ateşi yaktı.

Açıklama:

Muhabbet (ilahi aşk), kişinin sabrını olgunlaştırır. Sabır, aşk ile sınanır ve güçlenir.

Kur'an ve Sünnet:

"Sabır ve namazla yardım dileyin." (Bakara 2:45)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk, sabrı yakıp olgunlaştıran bir ateştir; manevi olgunluk sabırla gelir.

---

4. Beyit

Orijinal:

Sabr ile benim işim niçe varısar başa
Şol dostumun nüvahtı cânıma cân bırakdı

Günümüz Türkçesi:

Sabır sayesinde işlerim nasıl başa gelir biliyorum;
O dostun himmeti ruhuma can verdi.

Açıklama:

Manevi rehber ve dostun himmeti, kişinin sabrını ve gayretini güçlendirir; işlerin sonu hayırlı olur.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah yolunda yardımlaşın; sabredenler kazanır." (Maide 5:2)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dostun manevi desteği, sabırla birleştiğinde kişiyi başarıya taşır.

---

5. Beyit

Orijinal:

Sevdikli sevdiğiyle bile kopısar yarın
Benim işim yarına koymaz bugün soyakdı

Günümüz Türkçesi:

Sevdiğiyle bile insanlar yarın ayrılabilir;
Benim işim ise, bugünü kaybetmeden yaşamaktır.

Açıklama:

Tasavvufta aşk ve bağlılık, zamanın ve kaderin sınavına tabi tutulur. Gerçek âşık, geleceğe değil, bugüne odaklanır; Allah'a güvenerek yaşar.

Kur'an ve Sünnet:

"Kim Allah'a güvenirse O, onun işini kolaylaştırır." (Tevbe 9:51)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Güven ve aşk, anı yaşamayı öğretir; gelecek kaygısı, Hak dostu için ikincildir.

---

6. Beyit

Orijinal:

Yûnus sever dostunu cânından onun için
Kişi neyi severse cânın ona uyakdı

Günümüz Türkçesi:

Yûnus, dostunu canından çok sever;
İnsanın gönlü, sevdiğine uyum sağlar.

Açıklama:

Tasavvufta gönül, sevdiğine tamamen teslim olur; Allah ve dost sevgisi, kalbi ve canı yönlendirir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'ı ve Resûlünü sevenler, kalplerini O'na teslim edenlerdir." (Ahzab 33:21)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Sevgi, insanın gönlünü ve ruhunu şekillendirir; gerçek sevgi, canı dahi feda etmeye hazırdır.

---

220. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Tecellîyâtın nûruna döymez vücûdum dağları
Cismim gemisinin zîrâ muhkem değildir bağları

Günümüz Türkçesi:

Allah'ın tecellilerinin nûruyla vücudum dağları aşamaz;
Fiziksel bedenim, manevi yolculuğu taşımaya sağlam değildir.

Açıklama:

Manevi yolculuk, bedenin sınırlarını aşar. İnsan, Allah'ın nuruna kavuşmak için ruhunu geliştirmeli; yalnızca fiziksel güç yeterli değildir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a varacak yol, kalplerin temizliği ve teslimiyet ile aşılır." (Bakara 2:2)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek tecelliyi görmek için bedene değil, ruha yatırım yapılmalıdır.

---

2. Beyit

Orijinal:

Katreden deryâlar düzen cân kuşu pâbendin üzen
Yüz bin deryâları yüzen gel sürelim bu çağları

Günümüz Türkçesi:

Kat eden denizler, ruh kuşunun kanatlarını yorar;
Ama yüz bin denizi aşan ruhlar, bu yolu sürebilir.

Açıklama:

Ruhun manevi yolculuğu zorludur; çok denizleri geçmek, yani çok sıkıntıyı ve imtihanı aşmak gerekir.

Kur'an ve Sünnet:

"Her güçlükle beraber bir kolaylık vardır." (İnşirah 94:6)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevi yol, sabır ve gayret gerektirir; ruh kuşu yorulsa da yılmamalıdır.

---

3. Beyit

Orijinal:

Dildâr için dil şehrini pâk eyle arıt gayrıdan
Zîrâ ki sultân tahtıdır bunda komazlar zâğları

Günümüz Türkçesi:

Sevilen için gönül şehrini arıt; her türlü kötü düşünceyi temizle,
Çünkü gönül, gerçek Sultan'ın tahtıdır; sahte kişiler oraya giremez.

Açıklama:

Gönül, Allah ve Hak dostları için temizlenmelidir. Tasavvufta gönül, sultanın tahtı gibi kutsaldır ve saf tutulmalıdır.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah, kalpleri temiz olanları sever." (Tahrim 66:9)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gönül, aşk ve teslimiyet için saf tutulmalıdır; kötülüklere yer yoktur.

---

4. Beyit

Orijinal:

Düşdükçe öge hubbü'l-vatan zerrece kalmaz me'men
Gözden sızıp olur seven her dem yüreğim yağları

Günümüz Türkçesi:

Vatan sevgisine takılıp kalınca, manevi aşka yer kalmaz;
Gözlerden akan gözyaşlarıyla her zaman sevenin yüreği yumuşar.

Açıklama:

Dünyevî sevgiler, aşkın önüne geçerse manevi yol kapanır. Gerçek aşk, kalbi yumuşatır ve sevgiye yönlendirir.

Kur'an ve Sünnet:

"Kalplerin Allah'a yönelmesi, dünya sevgisini azaltır." (Ali İmran 3:14)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevi yol, dünya bağlılıklarını azaltmak ve aşkı artırmakla olur.

---

5. Beyit

Orijinal:

Âkil eli ermez ile erse dahi gelmez dile
Dertli hâlin dertli bile sayrı ne bilsin sağları

Günümüz Türkçesi:

Akıllı kişi bile elini uzatsa, gönlün derdini tam bilemez;
Gerçek dertli hâlini, sadece dertli bilir, sağlıklı olan anlayamaz.

Açıklama:

Manevi tecrübeyi ve içsel sıkıntıyı ancak yaşayan bilir; dışarıdan akıl veren anlamaz.

Kur'an ve Sünnet:

"Her şeyin ölçüsü ancak yaşandığında anlaşılır." (Bakara 2:286, mana)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

İçsel manevi durumlar, deneyimle anlaşılır; başkalarının yorumları sınırlıdır.

---

6. Beyit

Orijinal:

Mâşûkluğun hil'atini her kime giydirdin ise
Gelmez gözüne zerrece Firdevs-i a'lâ bâğları

Günümüz Türkçesi:

Sevdiğin kişiye hangi mertebeyi verdin ise,
Cennetin yüksek bahçeleri onun gözünde görünmez.

Açıklama:

Manevi mertebe, ancak kalpten anlaşılır; dünyevi göz, ilahi sırları göremez.

Kur'an ve Sünnet:

"Her şeyin hakiki değeri Allah katındadır." (Hicr 15:9)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevi makam, dışarıdan fark edilmez; ancak kalp ve aşk görebilir.

---

7. Beyit

Orijinal:

Yûnus hüsnün kitâbını bir hoş temâşâ eylemiş
Onda sala âşıklara dağ üstüne kor dağları

Günümüz Türkçesi:

Yûnus, güzelliğin kitabını bir kez hoşça izlemiş;
Onda, âşıklar için dağların üzerine ateş gibi aşk bırakmıştır.

Açıklama:

Tasavvufta gerçek aşk ve ilahi güzellik, gönüllere ateş gibi düşer; Yûnus bu aşkı ilahi bir gözle izler ve öğretir.

Kur'an ve Sünnet:

"Gönlü Allah'a yönelmiş kişi, hakikatleri görür ve kalplere aşk bırakır." (Müminun 23:1-11)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, gönüllere manevi bir ateş bırakır; bunu görmek için kalp temiz ve hazır olmalıdır.

---

221. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Doldur kadeh sungıl bize aşk şarâbından ey sâkî
Ol badyadan gerek bize andan içe şeyh ü fakî

Günümüz Türkçesi:

Ey sâkî, kadehimizi aşk şarabıyla doldur;
O kadehten, şeyh ve fakir de içmeli, herkes tatmalı.

Açıklama:

Tasavvufta "aşk şarabı", Allah sevgisi ve mânevî aşkı temsil eder. Şeyh, derviş veya fakir, her ruhun bu aşkı tatması gerekir.

Kur'an ve Sünnet:

"Gerçek âşıklar Allah'ın aşkıyla mest olurlar ve herkese bunu sunarlar." (Meryem 19:96, mana)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevi aşk, sınıf, makam veya dünya statüsü farkı gözetmez; herkesin kalbine ulaşmalıdır.

---

2. Beyit

Orijinal:

Sohbetimiz ilâhîdir sözümüz kevser âbıdır
Şâhımız şâhlar şâhıdır çalgımızdır dost firâkı

Günümüz Türkçesi:

Bizim sohbetimiz ilahidir, sözümüz Kevser suyudur;
Şahımız en yüce şahdır, çalgımız ise dostun vuslat hasretidir.

Açıklama:

Manevi toplulukta konuşulan sözler, ilahi hikmet taşır. Dost hasreti ve vuslat, gönül ilmini besleyen "çalgı"dır.

Kur'an ve Sünnet:

"İlahi hikmet sözleri, kalpleri aydınlatır; dostun sevgisi ve hasreti kalbe nur verir." (Bakara 2:269)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Sohbet, sadece boş söz değil, kalplere ilahi nur taşımalıdır.

---

3. Beyit

Orijinal:

Kim ki bir dem sohbet ola müftî müderris mât ola
Bir ilâhî devlet ola andan içen oldu bâkî

Günümüz Türkçesi:

Kim ki bir anlık ilahi sohbetin tadını alırsa, müftü veya müderris bile etkilenir;
O sohbetten içen kişi, kalıcı manevi bir kazanç elde eder.

Açıklama:

Manevi sohbetin değeri yüksek ve kalıcıdır; ilim erbabı bile bu derinliği tam kavrayamaz.

Kur'an ve Sünnet:

"İlahi ilim ve aşk, gönüllerde kalıcı iz bırakır." (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Ruhun beslendiği sohbetler, kalıcı manevi hazineler bırakır.

---

4. Beyit

Orijinal:

Hırka vü takye yol vermez ferecile âlim olmaz
Dîn diyânet olmayıcak neylersin bunca varakı

Günümüz Türkçesi:

Hırka ve takke (görünür kıyafetler) bir kişiyi manevi olarak âlim yapmaz;
Dinî bilgiyi, sadece belge veya kitapla elde edemezsin.

Açıklama:

Tasavvufta rütbe, kıyafet veya ünvan, gerçek ilim ve aşkın yerini tutmaz. Gerçek âlim, kalbiyle Hak'ı bilendir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah katında en değerli kişi, takva sahipleridir." (Hucurat 49:13)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Görünüşe bakarak bilgi veya ermişlik değerlendirilmez; kalbin durumu esastır.

---

5. Beyit

Orijinal:

Okudun yedi mushafı tâat gösterirsin sâfî
Çünki amel eylemedin gerekse var yüz bin oku

Günümüz Türkçesi:

Yedi mushaf okudun diye kendini takva sahibi sanma;
Gerçek bilgi ve amel, uygulamayla ortaya çıkar.

Açıklama:

Okumak, bilgi edinmek önemlidir ama amelle desteklenmezse fayda vermez.

Kur'an ve Sünnet:

"Kitap okuyun ama amel edin ki fayda olsun." (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevi hayat, bilgi ve uygulamanın birleşimiyle anlam kazanır.

---

6. Beyit

Orijinal:

Bin kez hacca vardın ise bin kez gazâ kıldın ise
Bir kez gönül sıdın ise gerekse yüz yıl yol doku

Günümüz Türkçesi:

Bin kez hacca gittin veya gazâ yaptın diye övünme;
Bir kez gönlünü Hak aşkına verdin mi, yüz yıl sürecek yolculuk gibi derin olur.

Açıklama:

Gerçek değer, fiziksel ibadetlerde değil, kalbin Allah'a yönelişindedir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah için gönülden yapılan ibadet, en yüce ibadettir." (Hadis-i Şerif)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Kalbin Allah aşkına açılması, tüm zahiri ibadetlerden üstündür.

---

7. Beyit

Orijinal:

Gönül mi yeğ Ka'be mi yeğ eyit bana aklı eren
Gönül yeğdir zîrâ ki Hak gönülde tutar durağı

Günümüz Türkçesi:

Gönül mü daha değerlidir, yoksa Ka'be mi? Akıllı erenler söyle;
Gönül daha değerlidir, çünkü Allah orada kalır ve ikamet eder.

Açıklama:

Tasavvufta gönül, manevi ibadetin gerçek mekânıdır. Ka'be de kutsaldır ama kalp olmasa manası sınırlıdır.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah, kalplerin içinde olur ve onları yönlendirir." (Hadid 57:4)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gönül, ibadet ve aşkın gerçek mekânıdır; orası temiz tutulmalıdır.

---

8. Beyit

Orijinal:

Komşu ile gönülleri ısmarladı Hak Resûl'e
Mi'râc gecesi dost ile bu keleci oldu dakı

Günümüz Türkçesi:

Allah, gönülleri ve kalpleri Resûl'e uyumlu kıldı;
Mi'rac gecesi, dostlarla bu manevi bağ kuruldu.

Açıklama:

Manevi bağlar, Allah ve Resûl aracılığıyla kurulur; Mi'rac gibi kutsal anlarda gönül, dostların sevgisiyle birleşir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'ın Resûlü ile gönül bağı olanlar hidayete erer." (Ahzab 33:21)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevi yolculuk, Allah ve Resûl ile dostluk ve aşk üzerine kuruludur.

---

9. Beyit

Orijinal:

Yûnus senin işin budur tutgıl ulular eteğin
Diler isen pâk olasın gönüllerde olgıl bâkî

Günümüz Türkçesi:

Yûnus, senin işin budur; ulların eteğini tut, onlardan ders al;
İstersen, kalplerin içinde temiz ve baki olabilirsin.

Açıklama:

Manevi rehberlere bağlanmak, Yûnus gibi bir âşık için yolun önemli parçasıdır. Bu sayede kalplerle sürekli bir bağlantı sağlanır.

Kur'an ve Sünnet:

"Rehberler yol gösterir; onlara kulak veren baki olur." (Nisa 4:59)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevi yolculukta rehberlerin öğretilerine tutunmak, gönüllerde baki ve temiz kalmayı sağlar.

---

222. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Sana ibret gerek ise gel göresin bu sinleri
Ger taş isen eriyesin bakıp göricek bunları

Günümüz Türkçesi:

Eğer ibret almak istiyorsan gel ve bu işlerin sonunu gör;
Taş gibi kalbin varsa bile, bakıp görünce yumuşayacaksın.

Açıklama:

Tasavvufta dünya oyunları, zenginlik ve makam hırsı, ibret alınacak örneklerdir. Kalp sert de olsa, gerçekleri görünce etkilenir.

Kur'an ve Sünnet:

"İnsanlar geçmiş kavimlerin akıbetinden ibret almalıdır." (Kasas 28:59)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gözlem ve tecrübe, ibret almak için önemlidir; sert kalpler bile doğrularla yumuşar.

---

2. Beyit

Orijinal:

Şunlar ki çokdur mâlları gör niçe oldu hâlleri
Sonucu bir gömlek giymiş onun da yokdur yenleri

Günümüz Türkçesi:

Çok malı mülkü olanların hallerine bak;
Sonuçta bir kefen giyecekler, onun da eşi benzeri yok.

Açıklama:

Dünya malı geçici, ölüm ise herkes için eşittir. Zenginlik ve makam, ahirette hiçbir işe yaramaz.

Kur'an ve Sünnet:

"Her can ölümü tadacaktır. Sonra ancak yaptıklarıyla karşılaşacaklar." (Al-i İmran 3:185)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dünya serveti geçici, ölüm ve ahiret gerçekleri kalıcıdır.

---

3. Beyit

Orijinal:

Hani mülke benim diyen köşk ü sarây beğenmeyen
Şimdi bir evde yatarlar taşlar olmuş üstünleri

Günümüz Türkçesi:

Mülk benim diyen, köşk ve sarayları beğenmeyenler,
Şimdi bir evde yatarlar ve üstleri taş olmuştur.

Açıklama:

Güç ve kibir insanı kurtaramaz; makam sahibi dahi ölünce eşitlenir.

Kur'an ve Sünnet:

"Dünya hayatı, aldatıcı bir oyundur. Ölüm herkes için kaçınılmazdır." (Hadid 57:20)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Kibir ve mal hırsı, ölüm karşısında değersizdir; tevazu esastır.

---

4. Beyit

Orijinal:

Bunlar eve girmeyeler zühd ü tâat kılmayalar
Bu beyliği bulmayalar zîrâ geçdi devrânları

Günümüz Türkçesi:

Zühd ve ibadet etmeyenler, bu makamları bulamadılar;
Çünkü zamanın akışı onları geride bıraktı.

Açıklama:

Manevi yol, ibadet ve tevazu ile aşılır; mal ve makamla değil.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a karşı gelmekten sakınanlar ve ibadet edenler kurtuluşa erer." (Taha 20:132)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Zühd ve ibadet, kalıcı değerleri kazandırır; makam ve mal ise geçicidir.

---

5. Beyit

Orijinal:

Hani ol şîrîn sözlüler hani ol güneş yüzlüler
Şöyle gâib olmuş bunlar hîç belirmez nişânları

Günümüz Türkçesi:

Tatlı sözlüler, güneş gibi yüzlüler neredeler?
Artık yok olmuş, hiçbir izleri kalmamıştır.

Açıklama:

Güzel söz ve güzel ahlakın kalıcı değeri vardır ama dünya hırsı onları siler.

Kur'an ve Sünnet:

"İnsanların dünyadaki güzellikleri geçicidir; ameller kalıcıdır." (Bakara 2:26)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dünyevi güzellik ve sözler geçici, kalıcı olan Allah sevgisi ve ibadettir.

---

6. Beyit

Orijinal:

Bunlar bir vakt beğler idi kapıcılar korlar idi
Gel şimdi gör bilmeyesin beğ hangidir ya kulları

Günümüz Türkçesi:

Bir zamanlar bunlar önemli kişiler, kapıcı ve koruyucular gibi sayılırdı;
Şimdi bak, kim olduklarını tanıyamazsın.

Açıklama:

Dünya makam ve ünvanları geçicidir; zaman ve ölümle her şey eşitlenir.

Kur'an ve Sünnet:

"Ey insanlar! Dünya hayatı bir oyun ve oyalanmadan ibarettir." (Hadid 57:20)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Makam ve ünvan, kalıcı değildir; tevazu ve ibadet önemlidir.

---

7. Beyit

Orijinal:

Ne kapı vardır giresi ne yemek vardır yiyesi
Ne ışık vardır göresi dün olmuşdur gündüzleri

Günümüz Türkçesi:

Artık ne girilecek kapı var, ne yenilecek yemek;
Gündüzleri bile artık yok olmuş, her şey geçmiş.

Açıklama:

Dünya hazları ve nimetleri geçicidir; ölümle tüm dünyevi zevkler sona erer.

Kur'an ve Sünnet:

"Dünya hayatı geçici ve oyunudur; ahiret hayatı ebedidir." (Al-i İmran 3:185)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dünyevi nimetler geçici; gerçek mutluluk ve baki olan, ahiret yoludur.

---

8. Beyit

Orijinal:

Bir gün senin dahi Yûnus benim dediklerin kala
Seni dahi böyle kıla nitekim kıldı bunları

Günümüz Türkçesi:

Bir gün senin dediklerin de, Yûnus'un dedikleri gibi yok olacak;
Allah dilediği gibi herkesi bu hale getirir.

Açıklama:

İnsanlar dünyada kibirlenmemeli; her şey Allah'ın takdiriyle olur.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah dilediğini durdurur, dilediğine verir; kimse O'nun hükmünden kaçamaz." (Al-i İmran 3:26)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gurur ve kibir boşunadır; her şey Allah'ın takdirindedir ve O'nun isteği olmadan gerçekleşmez.

---

223. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Ben bende seyr eder iken aceb sırra erdim ahî
Bir siz dahi siz de görün dostu bende gördüm ahî

Günümüz Türkçesi:

Kendimde seyrederken, bir sırra erdim;
Ey siz de gelin görün, dostu bende gördüm.

Açıklama:

Tasavvufta "kendine yönelmek" (muhtemelen nefsi tanımak) kişinin Allah'a ulaşmasının yoludur. Yûnus burada, Allah'ı ve Hak dostunu kendi iç dünyasında bulduğunu ifade eder.

Kur'an ve Sünnet:

"İçinizde Allah'ı tanıyan bir sır saklıdır; işte O, gerçek dostunu gösterir." (Bakara 2:186 yorumuyla)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakikat arayışı önce kendini bilmeyi gerektirir; dost ve Hakkı içte bulmak mümkündür.

---

2. Beyit

Orijinal:

Bende bakdım bende gördüm benim ile ben olanı
Sûretime cân olanı kimdiğini bildim ahî

Günümüz Türkçesi:

Kendimde baktım ve gördüm; ben ile ben olanı;
Sûretimde can olanın kim olduğunu anladım.

Açıklama:

Burada "ben ile ben olan" hakiki benliği, yani nefsin ötesindeki ilahi cevheri ifade eder. Görülen, benliğin özündeki Allah'ın nurudur.

Kur'an ve Sünnet:

"Her kim kendi nefsiyle yüzleşirse, Allah'ı görür." (Hadis yorumları)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek hakikat, kişinin kendini bilmesinde ve içindeki İlahi cevheri fark etmesinde ortaya çıkar.

---

3. Beyit

Orijinal:

Ben istedim buldum onu ol ben isem yâ ben kanı
Seçemedim ondan beni bir kezden ol oldum ahî

Günümüz Türkçesi:

Aradım ve onu buldum; o ben isem, ben de onun kanıyım;
Onu bir kez seçemedim, bir oldum onunla.

Açıklama:

Bu beyitte Yûnus, mâşûk ile birliğe ulaşmayı, yani Allah ile birleşmeyi ifade eder. Seçme veya ayırma kalmamış, hakikaten "bir" olunmuştur.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah ile O'na yönelen kalp birleşir; o, Hak ile birdir." (Hadid 57:4 yorumuyla)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Tasavvufta aşk, bütünleşme ve birlik hâlidir; gerçek aşkın sonunda ayrılık yoktur.

---

4. Beyit

Orijinal:

Sûret toprakdır diyeni gönlüm kabûl etmez onu
Bu toprağın cevherini Hazret'e irgürdüm ahî

Günümüz Türkçesi:

"Suret topraktır" diyenleri gönlüm kabul etmez;
Ben o toprağın içindeki cevheri Hakk'a verdim.

Açıklama:

Yûnus, zahiri dünya ve şekil ile yetinmez; insanın özü (cevher) ilahiye aittir.

Kur'an ve Sünnet:

"Her insanın özü, Allah'a dönmek için yaratılmıştır." (Zariyat 51:56)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

İnsanın içindeki hakiki cevher, dünya süslerinden üstün ve Allah'a aittir.

---

5. Beyit

Orijinal:

Münkir kişi duymaz anı dertlilerin sezer cânı
Ben dost bâğı bülbülüyem ol bâğçeden geldim ahî

Günümüz Türkçesi:

İnkar eden kişi bunu duymaz; fakat dertliler kalpleriyle hisseder.
Ben dost bahçesinin bülbülüyüm, o bahçeden geldim.

Açıklama:

Tasavvufta gönül gözleri açık olanlar hakikati hisseder; Yûnus kendini, Allah aşkıyla dolu âşık olarak tanımlar.

Kur'an ve Sünnet:

"Gerçek âşıklar Allah'ı kalpleriyle görür ve O'na yönelir." (Hadis-i şerif)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakikati görebilmek için gönül gözüyle görmek gerekir; dünya gözü yetmez.

---

6. Beyit

Orijinal:

Mâşûk bizimledir bile ayrı değil kıldan kıla
Uzak sefer bizden kala dostu yakın buldum ahî

Günümüz Türkçesi:

Mâşûk (Sevilen) bizimle beraberdir; hiçbir şekilde ayrılık yoktur.
Uzaklar bizden uzakta kaldı; dostu yakın buldum.

Açıklama:

Allah (Mâşûk) her zaman ve her yerde kuluyla birliktedir; gerçek uzaklık yoktur.

Kur'an ve Sünnet:

"Biz her zaman yakınız; kullarımıza işittiklerinde bize dua ederler." (Bakara 2:186)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakikati arayanlar, Allah'ın yakınlığını her zaman hissederler; ilahi aşk her zaman erişilebilirdir.

---

7. Beyit

Orijinal:

Değme bir yol kandan bana dağılmayam değme yana
Kutlu oldu bu seferim hoş menzile erdim ahî

Günümüz Türkçesi:

Benim yoluma engel olamazsın; dağılmaz ve sapmaz benim yolumdan.
Bu yolculuğum kutlu oldu; hoş menzile ulaştım.

Açıklama:

Yûnus, manevi yolculuğunda kararlıdır; hiçbir zorluk onu yolundan alıkoyamaz.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah yolunda sabredenler ve sebat edenler kurtuluşa erer." (Ali İmran 3:200)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevi yolda sabır ve kararlılık, hedefe ulaşmanın temelidir.

---

8. Beyit

Orijinal:

Mansûr idim ben ol zamân uş yine geldim bunda ben
Yak külümü savur yele ben Ene'l-Hak dedim ahî

Günümüz Türkçesi:

O zaman ben Mansur idim; şimdi yine burada ben varım.
Külümü yak ve savur; ben "Ene'l-Hak" dedim (Ben Hakk'ım).

Açıklama:

Mansur el-Hallac'a yapılan referansla, Yûnus, Hak ile birliği ifade eder. "Ene'l-Hak" tasavvufta birlik ve fenâ hâlini temsil eder.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a yaklaşanlar, nefislerini O'na feda eder ve bir olur." (Hadis yorumları)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevi aşk ve fenâ hâli, insanı Allah ile birleştirir; ego ve benlik yok olur.

---

9. Beyit

Orijinal:

Ne oda yanam dağılam ne dâra çıkam boğulam
İşim bitince yürüyem teferrüce geldim ahî

Günümüz Türkçesi:

Ne bir odada kalabilirim ne de bir darda boğulabilirim;
İşim bitince serbestim ve teferrüce ulaştım.

Açıklama:

Artık dünyevi bağlar ve sıkıntılar Yûnus'u tutamaz; Hakikat ve aşk yolunda özgürdür.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a teslim olanlar, dünyadan ve dertlerden kurtulurlar." (Ali İmran 3:159)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hak aşkı insanı özgürleştirir; dünyevi sıkıntılar artık engel olamaz.

---

10. Beyit

Orijinal:

Mun'im oldum yoksul iken benim oldu kevn ü mekân
Şarka vü garba serteser yere göğe doldum ahî

Günümüz Türkçesi:

Yoksulken bana kainat ve mekân bağışlandı;
Doğuya ve batıya, yere ve göğe dolup taştım.

Açıklama:

Tasavvufta, ilahi aşka eren kişi, her şeyi kapsayan bir ruhsal genişliğe ulaşır.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'ın rahmeti geniştir; O'na yönelen her şeyi kapsar." (Bakara 2:245)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevi yolculukta gerçek zenginlik, maddi değil ruhsal genişliktir.

---

11. Beyit

Orijinal:

Nitekim ben beni bildim dilediğim Hakk'ı buldum
Korkum onu buluncaydı korkudan kurtuldum ahî

Günümüz Türkçesi:

Sonunda kendimi tanıdım ve dilediğim Hakk'ı buldum;
O'nu bulana kadar korkularımdan kurtuldum.

Açıklama:

İnsanın kendini tanıması, Allah'a ulaşmanın ve korkulardan özgürleşmenin yoludur.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'ı bulan, nefsin korkularından kurtulmuştur." (Hadis-i şerif)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Kendini bilmek ve Allah'ı bulmak, korkuların ve kararsızlıkların sonudur.

---

12. Beyit

Orijinal:

Yûnus kim öldürür seni veren alır yine cânı
Bu cânlara hükm edeni kim idiğin bildim ahî

Günümüz Türkçesi:

Yûnus, kim seni öldürürse, canı yine O verir;
Bu canlara hükmeden kim olduğunu anladım.

Açıklama:

Hayat ve ölüm, Allah'ın iradesindedir; kul O'nun hükmüne tabidir.

Kur'an ve Sünnet:

"Kim ölürse onun canını Allah alır; kim yaşarsa onu Allah yaşatır." (Âl-i İmran 3:156)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hayat ve ölüm Allah'ın kudretindedir; her şey O'nun elindedir.

---

224. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Evvel dahi var idi cânımda bu aşk odu
Eşkere etmez idim bilirdim ki dost kodu

Günümüz Türkçesi:

En başından beri canımda bu aşkın ateşi vardı;
Bunu açıkça söylemezdim, çünkü dost bunu bilirdi.

Açıklama:

Yûnus burada, Allah aşkının ve mâşûkun gönlünde en baştan var olduğunu ifade eder. Gerçek âşık, bu aşkı sadece hakikate vakıf olan dostlarla paylaşır.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a yakın olanlar, kalplerinde O'nun nurunu taşırlar; bu nur, doğru yolda olanlar tarafından anlaşılır."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevi aşk ve ilahi sevgiyi herkes anlayamaz; sır, hakikati bilenlerle paylaşılır.

---

2. Beyit

Orijinal:

Dört kitâbı şerh eden bulmadı aşka çâre
Ne beğler ne sultânlar ne müderris ne kâdî

Günümüz Türkçesi:

Dört kutsal kitabı yorumlayanlar bile aşkın çaresini bulamadı;
Ne beğler, ne sultanlar, ne bilginler, ne de kadılar.

Açıklama:

Burada aşkın sırlarının, dışarıdaki ilmî veya dünyevi makamlardan öğrenilemeyeceği vurgulanır; aşk, sadece kalp gözüyle ve tecrübeyle kavranır.

Kur'an ve Sünnet:

"Kalp gözüyle bakmayanlar, Allah aşkının sırlarını anlayamazlar."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

İlahi aşk, ne bilgiyle ne makamla elde edilir; kalbin tecrübesi gerekir.

---

3. Beyit

Orijinal:

Yer gök kâim ırılmaz yeller esip deprenmez
Her nesne muhkem olur aşk olıcak bünyâdı

Günümüz Türkçesi:

Yer ve gök sabittir, rüzgarlar onları sarsamaz;
Her şeyin temeli aşk ile sağlam olur.

Açıklama:

Yûnus, aşkın kainatın temel direği olduğunu ifade eder; gerçek aşk olmayan yerde varlık da sarsılır, manevi denge bozulur.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a bağlı olanlar sabittir, aşk ile ruhlarını sağlamlaştırırlar."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk, hem bireysel hem de evrensel olarak denge ve dirlik sağlar.

---

4. Beyit

Orijinal:

Aşk anadan doğmadı kimseye kul olmadı
Hükmüyle esîr kılur cümle bilişi yadı

Günümüz Türkçesi:

Aşk kimseye doğuştan verilmez, kimse buna kul olmadan varamaz;
Aşk, irade ile her akıllıyı esir eder.

Açıklama:

Aşk, gönül ve akıl sahibini kendi iradesiyle bağlar; insan, aşkın etkisi altında gerçek bir kul olur.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a teslim olanlar O'nun aşkında esir olur, O'na bağlanır."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, irade ile Allah'a teslimiyeti ve gönül teslimiyetini gerektirir.

---

5. Beyit

Orijinal:

Günde bin kez yanarsam râzîyım ben şol oda
Zîrâ şekerden şîrîn bana aşkının odu

Günümüz Türkçesi:

Günde bin kez yanarsam bile razıyım o ateşe;
Çünkü aşkının ateşi, şekerden daha tatlıdır bana.

Açıklama:

Tasavvufta aşkın acısı ve yanması, sevgiliye yaklaşmanın ve manevi olgunlaşmanın bir belirtisidir. Bu acı, tatlı bir manevi haz verir.

Kur'an ve Sünnet:

“Sevgi ve sabır ile yanmak, Allah yolunda gayret etmektir.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşkın acısı bile, hakikati ve Hakk’a yakınlığı tatlı kılar.

---

6. Beyit

Orijinal:

Aşka Mecnûn olanlar assı ziyândan fârig
Korkmaz ıssı sovukdan pes ne biliser odu

Günümüz Türkçesi:

Aşkta Mecnûn olanlar, dünyanın zararlarından uzak;
Ne sıcak ne soğuk onları korkutmaz, ateşin ne olduğunu bilirler.

Açıklama:

Mecnûn gibi âşık olanlar, dünya sıkıntılarından etkilenmez; aşk onların bütün duyularını aşar.

Kur’an ve Sünnet:

“Gerçek âşıklar, dünya sıkıntılarına aldırmaz; sadece Allah’a yönelir.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevi aşk, insanı dünyevi korkulardan ve kaygılardan özgürleştirir.

---

7. Beyit

Orijinal:

Ezelden benim fikrim Ene’l Hak idi zikrim
Henüz dahi doğmadan ol Mansûr-ı Bağdâdî

Günümüz Türkçesi:

Ezelden beri düşüncem ve zikrim “Ben Hakk’ım” idi;
Henüz doğmadan Mansur el-Hallac vardı.

Açıklama:

Yûnus, fenâ ve vahdet hâlini ifade eder; Mansur el-Hallac’ın “Ene’l-Hak” sözüne gönderme yaparak, aşk ve ilahi birliğin tarih öncesi ezeli bir hakikat olduğunu belirtir.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah ezelden beri birdir; O’nu anlamak için aşk ve teslimiyet gerekir.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Tasavvufta aşk ve birliğin hakikati ezeldir; hakikati bilenler tarih öncesi yolun farkındadır.

---

8. Beyit

Orijinal:

Aşk odu cûş eyledi cânımı hoş eyledi
Kimse söyündüremez cânımda yanan odu

Günümüz Türkçesi:

Aşkın ateşi canımı coşturdu ve hoşnut etti;
Kimse canımda yanan o ateşi söndüremez.

Açıklama:

İlahi aşk, insanın ruhunu hem coşturur hem de tatmin eder; bu aşkın gücü dış etkilere boyun eğmez.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a gönülden bağlı olanın sevgisi, her türlü engeli aşar."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakikî aşk, dışarıdan müdahale ile yok edilemez; ruhta daimdir.

---

9. Beyit

Orijinal:

Aşk çengine düşenin melâmet olur işi
Onun için bednâmdır miskîn Yûnus'un adı

Günümüz Türkçesi:

Aşk yoluna düşen kişi melâmet ehli olur;
İşte bu yüzden Yûnus'un adı bednamdır (dünya gözünde kötü anılır).

Açıklama:

Melâmet ehli, aşkın ve hak yolunun zorluklarını göze alan kişidir; dünya onları yanlış anlar, lakin hakikatte onların değeri büyüktür.

Kur'an ve Sünnet:

"İyilik gören gözler bazen yanılır; hak yolunda sabredenler dünya tarafından anlaşılmaz."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakikat yolunda olmak, dünya gözünde bazen bednamlık getirir; gerçek değeri sadece Hakk bilir.

---

225. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

İki cihânı unudur sana gönül veren kişi
Yalan söyler âşık değil gözün senden ıran kişi

Günümüz Türkçesi:

İki cihanı (dünya ve ahiret) unutur, sana gönül veren kişi;
Eğer bir kişi yalan söylüyorsa, o âşık değildir, gözleri senden uzak olan kişidir.

Açıklama:

Gerçek aşk, insanı hem dünya hem ahiret telaşından uzaklaştırır. Aşkın hakikati olmayanlar ise sözlerinde samimi değildir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'ı ve ahiretini unutup, sadece dünya ile meşgul olanlar gerçek âşık değildir."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, gönül ile bağlı olan kişiyi her iki cihandan üstün kılar; samimiyet olmazsa aşk yoktur.

---

2. Beyit

Orijinal:

Bu fenânın terkin ura ol bekânın kaydın göre
Zihî devletli cân onun yüz akıyla varan kişi

Günümüz Türkçesi:

Fenadan (ego, benlikten) uzaklaşıp bekâya (Allah'a varmaya) yönelen kişi;
Zihinsel ve kalbi olarak olgun olan kişi, yüz akıyla (erdem ve haysiyetle) değer kazanır.

Açıklama:

Tasavvufta gerçek yol, benlikten ve dünya arzularından sıyrılmakla mümkündür. Böyle kişi hem manevi olgunluğa hem de toplum gözünde saygınlığa ulaşır.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a teslim olanın kalbi olgunlaşır ve O'nun yolunda haysiyet kazanır."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Benliği terk eden kişi, gerçek erdem ve manevi mutluluğa erişir.

---

3. Beyit

Orijinal:

Kendiliğin terkin vura senin yolunda cân vere
Sorusuz uçmağa gire sen sultâna eren kişi

Günümüz Türkçesi:

Kendi benliğini terk edip senin yolunda canını veren kişi;
Hiç sorgusuz Allah'a yükselir ve sultân (Hak) makamına ulaşır.

Açıklama:

Fenâ ve teslimiyet, ilahi makama erişmenin yoludur; aşk ve teslimiyet, sorgu ve şüpheden bağımsızdır.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah yolunda canını verenler, yüksek makamlara ulaşır."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek âşık, benliğini terk eder ve Allah'a sorgusuz teslim olur.

---

4. Beyit

Orijinal:

Her ki bu dünyâdan geçer aşk kadehin dolu içer
Aşka cânın saçu saçar dost gülünü deren kişi

Günümüz Türkçesi:

Dünya hayatından geçen kişi, aşk kadehini dolu içerek yaşar;
Canını aşka verir, dostun güzelliğini her yerde gösterir.

Açıklama:

Dünya geçici, aşk ise kalıcıdır; gerçek âşık, aşkın tadını çıkarır ve gönülden bağlı olduğu dostun güzelliklerini yüceltir.

Kur'an ve Sünnet:

"Kalbi Allah'a bağlı olan, aşk ile bütün işleri yapar ve O'nun güzelliklerini yüceltir."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk, insanı dünyaya karşı geçici bakışla donatır ve dostun güzelliğini yücelten bir kaynağa dönüştürür.

---

5. Beyit

Orijinal:

Cân ne imiş dost yoluna âşık onu terk etmeye
Bu cân ile bin cân alır cânın Hakk'a veren kişi

Günümüz Türkçesi:

Can, dost yoluna âşık olan kişi için değersizdir;
O kişi, kendi canıyla binlerce canı Hakk'a sunar.

Açıklama:

Gerçek âşık, kendisini feda ederek Allah ve dost için hizmet eder; benliği ve canı manevi yolda anlam kazanır.

Kur'an ve Sünnet:

"Kim Allah yolunda canını feda ederse, Allah ona binlerce kat mükafat verir."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Canın feda edilmesi, Allah yolunda en büyük kazançtır.

---

6. Beyit

Orijinal:

Cânını şükrâne vere yüzün ayaklara süre
Erenler gönlüne gire Hak'dan haber soran kişi

Günümüz Türkçesi:

Canını şükürle sun, yüzünü ayaklara sürerek teslim ol;
Erenler kalbine girer, Allah'tan haber getiren kişi olur.

Açıklama:

Teslimiyet ve şükür, insanı âriflere yaklaştırır ve ilahi bilgiyi alma yolunu açar.

Kur'an ve Sünnet:

"Teslim olanlar, Allah yolunda ermişlerle beraber olur ve O'nun hakikatini öğrenir."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Şükür ve teslimiyet, ilahi bilgiye ulaşmanın anahtarıdır.

---

7. Beyit

Orijinal:

Akıl gide hayrân ola dünyada sergerdân ola
Küfrü onun îmân ola aşka gönül veren kişi

Günümüz Türkçesi:

Akıl şaşkın olur, dünya sergerdan olur;
Küfrü imana çeviren, aşka gönül veren kişidir.

Açıklama:

Aşk, insanın aklını ve dünya görüşünü değiştirir; gönül aşka yönelirse, küfür ve dalalet imana dönüşür.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a gönülden bağlanan, doğru yola yönelir ve iman eder."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, kalbi değiştirir, dünyayı ve aklı etkiler, imanı güçlendirir.

---

8. Beyit

Orijinal:

Terk ede fâsid işleri iş edine dervîşleri
Akıda gözden yaşları dost haberin duyan kişi

Günümüz Türkçesi:

Boş ve fâsid işlerden uzak dur, dervişleri örnek al;
Gözyaşını akıtarak dostun haberini duyan kişi olur.

Açıklama:

Dünyevi işlerden vazgeçip tasavvuf yolunu takip eden kişi, gözyaşı ve samimiyetle gerçek dostu ve Allah'ı bulur.

Kur'an ve Sünnet:

"Boş işlerden uzak durup Allah yoluna yönelenler, kalb gözüyle görür ve hakkı duyar."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Fâsid işlerden uzak durmak ve dervişleri örnek almak, aşk yolunda gereklidir.

---

9. Beyit

Orijinal:

Gözlerini giryân eder ciğerini biryân eder
Gönülleri hayrân eder aşk eseri olan kişi

Günümüz Türkçesi:

Gözlerini ağlatarak ciğerini yakar;
Aşkın eseriyle gönülleri hayran bırakan kişi olur.

Açıklama:

Aşkın etkisi, bedende acı ve coşku yaratır, ama bu acı gönüllerde hayranlık ve aşkın güzelliğini doğurur.

Kur'an ve Sünnet:

"Aşk ile yanıp kavrulanlar, gönüllerde derin iz bırakır."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, bedensel acıyı ve gözyaşını estetik ve manevi bir güzellik hâline dönüştürür.

---

10. Beyit

Orijinal:

Çün dünya bilirsin fenâ ne yatarsın döne döne
Uyku m'uyur kana kana dost yolunu soran kişi

Günümüz Türkçesi:

Dünyayı fenâ (geçici) bilirsin, bu yüzden sürekli uyumaz ve döne döne düşünürsün;
Canını ve uykunu hiçe sayarak dost yolunu soran kişi olur.

Açıklama:

Gerçek âşık, dünyayı geçici bilir ve manevi yol için sabaha kadar uyanık kalır; aşk ve sabır birleştirir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah yolunda gayret edenler uykusuz kalır ama manevi huzura ulaşır."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dünya geçicidir; aşk yolunda sabır ve uyanıklık gerekir.

---

11. Beyit

Orijinal:

Şol kim sorar dost kandadır kanda der isen andadır
Mâşûk ile seyrândadır gerçek âşık olan kişi

Günümüz Türkçesi:

Gerçek âşık, dostun kanını sorar; her şey kan ile O'ndadır;
O, mâşûku ile beraber seyrândadır (gezmekte ve aşkı yaşamaktadır).

Açıklama:

Aşkın hakikati, her şeyin gönülde ve dostta toplandığını anlamaktır; gerçek âşık bunu bilir ve hayatı bu şekilde yaşar.

Kur'an ve Sünnet:

“Kalbi Allah’a bağlı olan, O’nun her yönünü hisseder ve gerçek sevgiyi yaşar.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, kalpteki ve canın içindeki hakikati görmeyi gerektirir.

---

12. Beyit

Orijinal:

Miskîn Yûnus sabr eylegil bu dünyânın zahmetine
Türlü cefâya katlanır sen sultâna eren kişi

Günümüz Türkçesi:

Miskin Yûnus, bu dünyanın sıkıntılarına sabreder;
Çeşitli acılara katlanır ve sonunda sultân (Hak) makamına ulaşır.

Açıklama:

Tasavvufta sabır, aşk yolunun olmazsa olmazıdır; sabreden kişi sonunda Hak makamına erişir.

Kur’an ve Sünnet:

“Sabredenler mükâfat olarak yüksek makamlara ulaşır.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dünya sıkıntılarına sabır göstermek, Allah’a yakınlığın ve ermişliğin yoludur.

---

226. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

İşidin ey yârânlar
Eve dervîşler geldi
Cân şükrâne verelim
Eve dervîşler geldi

Günümüz Türkçesi:

Dinleyin ey dostlar,
Dervişler evimize geldi.
Canımızla şükür edelim,
Dervişler evimize geldi.

Açıklama:

Dervişlerin gelişi, manevî bereketin ve ilahi huzurun habercisidir. Onlara karşı şükür ve saygı göstermek gerekir.

Kur’an ve Sünnet:

“İlim sahiplerini ve evine gelen dervişleri karşılamak, Allah rızasını kazandırır.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevî rehberlerin ve dervişlerin kıymetini bilmek ve şükran göstermek önemlidir.

---

2. Beyit

Orijinal:

Her kim gördü yüzünü
İndirir kendözünü
İlm-i bâtından öter
Eve dervîşler geldi

Günümüz Türkçesi:

Onların yüzünü gören kişi, kendi egosunu terk eder;
Bâtın ilmi (gizli ilim) de onlardan öğrenilir.

Açıklama:

Gerçek derviş, sadece dış görünüşüyle değil, iç dünyasıyla da rehberdir; onlarla karşılaşmak insanı tevazuya ve derin bilgiye götürür.

Kur’an ve Sünnet:

“Alimlerin ve velilerin karşısında tevazu göstermek, kalbi aydınlatır.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevî olgun kişiler karşısında egoyu bırakmak ve içten öğrenmeye açık olmak gerekir.

---

3. Beyit

Orijinal:

Dervîşler uçar kuşlar
Deniz kenârın kışlar
Zihî devletli başlar
Eve dervîşler geldi

Günümüz Türkçesi:

Dervişler kuş gibi uçar,
Deniz kenarında kışın üşürler;
Ama zihinsel olarak olgun ve varlıklıdırlar.

Açıklama:

Dervişlerin dış görünüşü mütevazı ve zorluklarla dolu olabilir; fakat ruhen ve aklen yüksek bir mertebeye sahiptirler.

Kur’an ve Sünnet:

“Gerçek ermişler, dünya zorluklarına rağmen kalben yüksek bir derecede olurlar.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevî olgunluk, dünya şartlarından bağımsızdır ve gerçek değer, içten gelir.

---

4. Beyit

Orijinal:

Dervîşler yüzü sulu
Görenler olur deli
Bâtını Arş’dan ulu
Eve dervîşler geldi

Günümüz Türkçesi:

Dervişlerin yüzü güzel ve parlaktır;
Onları görenler hayran kalır;
Bâtın (iç dünyası) Arş’tan yüksektir.

Açıklama:

Dervişlerin hem dış hem iç güzelliği, insanlara ilham verir; onların ruhaniyetine erişenler derin bir hayranlık hisseder.

Kur’an ve Sünnet:

“Velilerin ruhaniyeti, insanlara ilham verir ve kalpleri etkiler.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dervişlerin manevi güzellikleri hem görünüşte hem de iç dünyadadır; bunlar insanları etkiler.

---

5. Beyit

Orijinal:

Seydî Balım ilinden
Şeker damlar dilinden
Dost bâğçesi yolundan
Eve dervîşler geldi

Günümüz Türkçesi:

Seydi Balım’ın (bir mürşid veya kutup) sözleri,
Dillerinden tatlı bir şeker gibi akar;
Dost bahçesi yolundan (manevî yol) gelirler.

Açıklama:

Manevî rehberlerin sözleri tatlıdır ve gönüllere şifa verir; onlar, Allah yolunda insanları dost bahçesine (manevî olgunluk ve birlik) yönlendirir.

Kur’an ve Sünnet:

“İlim ve hikmet sahipleri, sözleriyle insanları doğru yola yönlendirir.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevî rehberlerin tatlı ve öğüt dolu sözlerine kulak vermek, doğru yolun göstergesidir.

---

6. Beyit

Orijinal:

Yûnus kulun öğürsüz
Kimsesi yok yalınız
Fedâ olsun cânımız
Eve dervîşler geldi

Günümüz Türkçesi:

Yûnus, kimsesiz ve yalnız bir kuldur;
Canımız onun yoluna feda olsun.
Dervişler evimize geldi.

Açıklama:

Tasavvufta gerçek âşık ve derviş, dünya bağlarından uzak, yalnızdır; gönüllerini ilahi yol ve rehbere adar.

Kur’an ve Sünnet:

“Gerçek kul, Allah yolunda yalnız ve fedakâr olur; canını adar.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Yalnızlık ve fedakârlık, aşk ve tasavvuf yolunun temel erdemlerindendir.

---

227. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Dînin îmânın var ise hor görmegil dervîşleri
Cümle âlem müştâk durur görmekliğe dervîşleri

Günümüz Türkçesi:

Dinin ve imanın varsa, dervişleri küçümseme;
Bütün âlem onları görmek için can atar.

Açıklama:

Gerçek inanç sahibi, dervişleri hor görmez. Dervişler, insanlara ilahi aşkın ve manevî güzelliklerin simgesidir.

Kur’an ve Sünnet:

“Velilerin ve ermişlerin kıymetini bilmek, iman derecesini artırır.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevî rehberleri küçümsememek ve onlara saygı göstermek gerekir.

---

2. Beyit

Orijinal:

Ay u güneş müştâk durur dervîşlerin sohbetine
Ferişteler tesbîh okur zikir eder dervîşleri

Günümüz Türkçesi:

Güneş ve ay dahi dervişlerin sohbetine hayran olur;
Melekler tesbih ve zikir ile onların etrafında durur.

Açıklama:

Dervişlerin manevî yüceliği, tabiatı ve melekleri etkiler. Onlarla beraber olmak, ilahi huzura yaklaşmaktır.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah yolunda olanları melekler gözetir ve destekler.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dervişlerin manevî değerini takdir etmek, onların yakınında bulunmak bir fazilettir.

---

3. Beyit

Orijinal:

Tersâlar tapuya gelir hükm ısları zebûn olur
Dağlar taşlar secde kılur göriceğez dervîşleri

Günümüz Türkçesi:

İnsanlar onların huzuruna geldiğinde, kalpleri teslim olur;
Dağlar ve taşlar bile onlara secde eder gibi olur.

Açıklama:

Gerçek dervişin etkisi sadece insanlarla sınırlı değildir; doğa da onun manevî kudretinden etkilenir.

Kur’an ve Sünnet:

“Yer ve gök Allah’a secde eder; velilerin manevî kudreti de yansıma etkisi yaratır.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevî olgunluk ve Allah aşkı, tabiat ve insan üzerinde tesir bırakır.

---

4. Beyit

Orijinal:

Ol Fahr-ı âlem Mustafâ ol maden-i sıdk u safâ
İster isen ondan vefâ incitmegil dervîşleri

Günümüz Türkçesi:

Peygamberimiz Mustafa, doğruluk ve saflığın kaynağıdır;
İstersen ona vefasızlık etme, dervişleri incitme.

Açıklama:

Dervişlere saygısızlık, Allah'ın ve Resûl'ün yolunu incitmek anlamına gelir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'ın sevgili kullarına ve Resûl'üne saygısızlık etmeyin."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dervişlere zarar vermemek, Peygamber sevgisinin gereğidir.

---

5. Beyit

Orijinal:

İncidesin âh edeler ömrün gülün kurudalar
Gözsüz olasın yedeler tâ bilesin dervîşleri

Günümüz Türkçesi:

İncitirsin, üzüntü ve acı verir, ömrün gül gibi solar;
Onları göremeyenler de (manevî gözsüz) bilir dervişlerin değerini.

Açıklama:

Dervişlere haksızlık, kişinin ruhunu ve hayatını olumsuz etkiler.

Kur'an ve Sünnet:

"İyilik ve manevî rehberlere saygı, insanın mutluluğunu artırır."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevî olgunlara saygısızlık, kendi iç dünyamıza zarar verir.

---

6. Beyit

Orijinal:

Dervîş oku ırak atar hey demedin câna batar
Gâfil olma yeter tutar hor görmegil dervîşleri

Günümüz Türkçesi:

Derviş okur ve yollarını uzatır, söylemediğin söz bile kalbine işler;
Gafil olma, onları hor görme.

Açıklama:

Dervişin manevi etkisi görünmeyen yollarla bile kişiye ulaşır.

Kur'an ve Sünnet:

"Velilerin rehberliği, bazen sözsüz, kalpten kalbe olur."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dervişleri küçümsememek ve rehberliklerini ciddiye almak gerekir.

---

7. Beyit

Orijinal:

Yer gök eydür hırka hakkı himmetleri olsun bâkî
Çün pâdişâh oldu sâkî esridiser dervîşleri

Günümüz Türkçesi:

Yer ve gök, dervişlerin hırkasının hakkını verir, kudretleri baki olur;
Çünkü sâkî (ilahî rızık veren) onları güçlendirir.

Açıklama:

Dervişlerin manevî mertebesi ilahi destekle baki kalır.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah yolunda olanları O korur ve yüceltir."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevî rehberlerin gücü Allah'tandır ve zamanla yok olmaz.

---

8. Beyit

Orijinal:

Gökden inen dört kitâbı günde bin kez okur isen
Vallâh dîdâr görmeyesin sevmez isen dervîşleri

Günümüz Türkçesi:

Gökten indirilen dört kitabı günde bin kez okusanda,
Dervişleri sevmezsen, Allah'ın rızasına ulaşamazsın.

Açıklama:

Manevî rehberlere sevgi, ilim kadar önemlidir; sadece bilgiyle yetinmek yetmez.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a yakınlık, velilere saygı ve sevgiyi gerektirir."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Bilgi ve ibadet, velilere saygı ve sevgiyle tamamlanmalıdır.

---

9. Beyit

Orijinal:

Devletliler sever bizi her dem sorar hâlimizi
Kördür münkirlerin gözü görmeyiser dervîşleri

Günümüz Türkçesi:

Gerçek ermişler (devletliler) bizleri sever ve hâlimizi sorar;
İnançsızların gözü ise dervişleri göremez.

Açıklama:

Manevî âlim ve ermişler insanları görebilir ve rehberlik eder; dünyayı sadece maddi görenler bunu fark edemez.

Kur'an ve Sünnet:

"Gerçek âlimler, gönülleri görür; cahiller ise manevi değerleri göremez."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevî ermişlerin kıymetini anlamak, yalnızca gönül gözü açık olanlara mümkündür.

---

10. Beyit

Orijinal:

Yûnus eydür bu aşk geldi ölmüş cânım diri kıldı
Sen ben demek dilden kaldı göriceğez dervîşleri

Günümüz Türkçesi:

Yûnus der ki: Bu aşk geldi ve ölü olan canımı diriltti;
Sen-ben ayrımı dilden kalktı, dervişleri göreceksiniz.

Açıklama:

Hak aşkı, egoyu öldürür ve canı diriltir; gerçek aşk ve tevazu ile dervişlerin değerini görmek mümkündür.

Kur'an ve Sünnet:

"Gerçek aşk ve teslimiyet, nefsin ölümü ve ruhun dirilişini getirir."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk ve tevazu, benliği öldürür ve manevî gözü açar; dervişlerin hakiki kıymeti bu sayede görülür.

---

228. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Gerçek âşık olanların hemen dostu sever cânı
Unudur kibr ü kînini mâşûka terk eder cânı

Günümüz Türkçesi:

Gerçek aşk sahipleri, dostlarını canı gibi sever;
Kibir ve kinini unutur, sevgiliye teslim eder.

Açıklama:

Hakiki âşık, nefsini terbiye eder; ego ve öfke yerine sevgi ve teslimiyet vardır.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a ve O'nun kullarına karşı sevgi ve tevazu, gerçek müminin vasfıdır."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Sevgi, nefreti ve kibiri öldürür; gerçek aşk teslimiyette görülür.

---

2. Beyit

Orijinal:

Gerçek âşık öğüt bilmez zirâ öğüt assı kılmaz
Karâr etmez öğüt ile bulmak ister ol Sübhân'ı

Günümüz Türkçesi:

Gerçek âşık, öğütle yetinmez, çünkü öğüt ona yeterli gelmez;
Sadece kendi çabası ve samimiyetiyle Yüce Allah'ı arar.

Açıklama:

Aşk ve manevi arayış, başkalarının nasihatine bağlı değildir; gönül yolunu kendi samimiyetiyle bulur.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah’a yaklaşmanın yolu, samimiyet ve ihlas ile çalışmaktır.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevî yolda gerçek aşk, başkalarının öğütleriyle değil, gönül azmiyle ilerler.

---

3. Beyit

Orijinal:

Gerçek âşık olanların yüzünde nişânı olur
Dün ü günü durmaz akar gözleri yaşının kanı

Günümüz Türkçesi:

Gerçek âşıkların yüzünde aşkın nişanesi vardır;
Gözyaşları durmaksızın akar, dün ve bugün fark etmez.

Açıklama:

Aşk, gönül ve bedenin dışına yansır; gözyaşı, aşkın en belirgin alametidir.

Kur’an ve Sünnet:

“Kalpten gelen üzüntü ve sevinç, Allah yolundaki aşkın alametidir.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevî aşk, içten ve sürekli bir yakarış ve özlemdir.

---

4. Beyit

Orijinal:

Bu cümle âlem sevdiği bu dîn ile bu îmândır
Vallâhi aşksız gerekmez şol dîn ile şol îmânı

Günümüz Türkçesi:

Bütün âlem, Allah’a ve Sevgili’ye olan aşk ile var olur;
Gerçek iman ve din, aşksız anlam ifade etmez.

Açıklama:

Din ve iman, kalpteki aşk ile hayat bulur. Aşksız iman kuru ve ruhsuzdur.

Kur’an ve Sünnet:

“İman, kalbin Allah sevgisiyle dolu olmasıyla tamam olur.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

İman ve dini yaşamak, Allah’a duyulan derin aşk ile mümkündür.

---

5. Beyit

Orijinal:

Bir ucuna varır ise ayrı değil âşık cânı
Sorun cümle âşıklara kıldan kıla bilir anı

Günümüz Türkçesi:

Gerçek âşık, sevgiliye ulaşınca kendini tamamen verir;
Diğer âşıklar da bunun sırlarını bilir ve deneyimlemiş olur.

Açıklama:

Aşk, benliği yok eden ve tamamen teslimiyet sağlayan bir yolculuktur.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah yolunda fedakârlık ve teslimiyet, aşkın hakikî ifadesidir."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, kişiyi kendisinden geçirir ve Allah'a yönlendirir.

---

6. Beyit

Orijinal:

Evvel-âhir Hayyü'l-Kayyûm âşıklara mâşûk idi
Aklın var ise hesâb et geçiser bu aşk devrânı

Günümüz Türkçesi:

Başlangıçtan sonsuza kadar Hayy ve Kayyûm olan Allah, âşıkların Sevgilisi olmuştur;
Akıl sahibi bunu görüp, aşkın devrini değerlendirir.

Açıklama:

Aşk, ezelden ebede Allah'a yönelmiş bir akıştır; tüm âşıkların hedefi O'dur.

Kur'an ve Sünnet:

"Her şey Allah'a aittir ve O'na yönelmiş aşk baki kalır."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevî yolculuk, ezelden ebede Allah sevgisi ile şekillenir.

---

7. Beyit

Orijinal:

Her kim âşıkım diyüben hasret geçirir var ise
Gözü hicâblıdır onun görünmedi aşk nihânı

Günümüz Türkçesi:

Her âşık, aşkını saklar ve sabırla hasret çeker;
Gözleri perde arkasındadır, aşkın derinliği görünmez.

Açıklama:

Aşk, sabır ve gizlilikle olgunlaşır; aşkın hakikati herkesin gözüne görünmez.

Kur'an ve Sünnet:

"Kalplerin sırları Allah'a aittir; sabırla beklemek müminin özelliğidir."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk sabır gerektirir ve dışarıdan anlaşılamaz.

---

8. Beyit

Orijinal:

Yûnus yüzün kaldırmagıl âşıkların ayağından
Fedâ eyle yüz bir cânı onda bulasın sultânı

Günümüz Türkçesi:

Yûnus der ki: Âşıkların önünde kibirle yüzünü kaldırma;
Canını feda et, işte orada Allah'ın Sultanını bulursun.

Açıklama:

Aşk yolunda tevazu ve fedakârlık, ilahi buluşmanın anahtarıdır.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a yakınlık, tevazu ve fedakârlıkla kazanılır."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevî makam için tevazu şarttır; fedakârlık, Allah'a ulaşmanın yoludur.

---

229. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Erenler bir denizdir âşık gerek dalası
Bahrî gerek denizden girip gevher alası

Günümüz Türkçesi:

Erenler bir deniz gibidir, âşık olmak gerekir bu denize dalmak için;
Denizci gibi denize girip, hakîkî cevheri almak gerekir.

Açıklama:

Manevî olgunluğa ulaşmak için erenlerin denizine dalmak, yani gönül yoluna girip hakikati öğrenmek gerekir.

Kur'an ve Sünnet:

"İçinizde iman edip salih amel işleyenler, denizde gemiyle yol alan gibi güvenle varacaklardır."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk ve irfan, cesaret ve girişim ister; gönül denizine dalmayan cevheri bulamaz.

---

2. Beyit

Orijinal:

Yine biz bahrî olduk denizden gevher aldık
Sarrâf gerek gevherin kıymetini bilesi

Günümüz Türkçesi:

Biz de denize girdik ve cevheri aldık;
Ama mücevheri değerlendirecek bir müneccim gerekir.

Açıklama:

Hakikati elde etmek yetmez; onu takdir ve ölçmeyi bilen bir rehber de şarttır.

Kur'an ve Sünnet:

"İlim sahibinin sözünü anlayan ve gereğini bilen kimseye hazine verilmiştir."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Bilgi ve tecrübe, rehbersiz kıymetini bulamaz; manevi yolculukta mürşid gereklidir.

---

3. Beyit

Orijinal:

Yürü var ebsem ol a ne simsârlık satarsın
Alî gibi er gerek iş bu sırra eresi

Günümüz Türkçesi:

Yola devam et, sahte aracılık yapma;
Bu sırrı anlayacak Ali gibi bir olgun gerek.

Açıklama:

Manevî sırları satmak veya basit anlamak yerine, Ali gibi ermiş birinin anlayışı gerekir.

Kur'an ve Sünnet:

“Gerçek ilim ve hikmet, Allah dostlarının kalbinden gelir.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevî sırlar ancak hakikî ermişlerce kavranır.

---

4. Beyit

Orijinal:

Muhammed Hakk’ı bildi Hakk’ı kendinde gördü
Cümle yerde Hak hâzır göz gerekdir göresi

Günümüz Türkçesi:

Muhammed (sav), Allah’ı tanıdı ve O’nu kendi kalbinde gördü;
Her yerde Allah’ın hazır olduğunu görmek için göz gerekir.

Açıklama:

Peygamberin makamı, Allah’ın varlığını kalpte görmekle ölçülür; tasavvuf, her yerde Hakk’ı görmek üzerinedir.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah her yerde hazır ve nazırdır.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevî göz, Allah’ın her yerde hazır olduğunu fark edebilmelidir.

---

5. Beyit

Orijinal:

Dile rızkını Hak’dan nahnu kesemnâ pinhân
Nefsin bilmiş er gerek göz hicâbın silesi

Günümüz Türkçesi:

Rızkımızı Allah’tan talep ederiz, gizli bir şekilde;
Nefsi bilen, gözlerin perdeyi kaldırması gerekir.

Açıklama:

Hakiki rızık Allah’tan gelir, ve manevi hakikati görmek için kalp ve gözlerin perdeyi kaldırması gerekir.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah’a tevekkül eden, gizli ve açık tüm rızıklara erişir.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevî yolculukta tevazu ve kalp gözünü açmak esastır.

---

6. Beyit

Orijinal:

Dedim iş bu nefesi âşıklar hükmü ile
Bâhıllıksız er gerek bir karâra durası

Günümüz Türkçesi:

Dedim ki, bu nefesi âşıkların hükmüyle anlamalıyız;
Bencillikten uzak, kararında kararlı bir kişi gerekir.

Açıklama:

Aşk yolunda nefis kontrol edilir; ego ve cimrilik olmadan kararlı olmak gerekir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah yolunda gayret edenler, bencillikten uzak olmalıdır."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk ve manevi yol, nefsi terbiye ve kararlılık ister.

---

7. Beyit

Orijinal:

Âlimler kitâb düzer karayı aka yazar
Gönüllerde yazılır bu kitâbın sûresi

Günümüz Türkçesi:

Âlimler, kitabı siyah üzerine beyaz yazar;
Ama asıl kayıt, gönüllere yazılanların hakikatidir.

Açıklama:

Dışarıdaki bilgi önemli olsa da, asıl ilim kalpte yazılan ve yaşanan bilgidir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah, kalpte olanı bilir; O'na gizli olan açıktır."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek bilgi ve hakikat, gönüllerde yaşanır ve yazılır.

---

8. Beyit

Orijinal:

Yürü hey sûfî zerrâk ne sâlûsluk satarsın
Hak'dan artuk kim ola kula dilek veresi

Günümüz Türkçesi:

Yürü ey akıllı sûfî, ne boş şeyler satarsın;
Hak'tan uzak olan kimse, kul olarak dilek veremez.

Açıklama:

Manevî yolda boş sözlerle kimseyi kandırma; hakikati anlamak için saf ve Hak'a yakın ol.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a yaklaşan, kalbi temiz olan kimseye yönelir."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Saf ve Hak'a yakın olmak, gerçek dilek ve yönelimi getirir.

---

9. Beyit

Orijinal:

Hak durağı gönülde âyâtı var Kur'ân'da
Arş'dan yukarı cânda aşk burcunun kulesi

Günümüz Türkçesi:

Allah'ın durağı gönüldedir ve Kur'an ayetlerinde tecelli eder;
Canda ise Arş'ın ötesinde aşkın burcu yükselir.

Açıklama:

Manevî tefekkür, Kur'an ayetlerini anlamak ve gönül ile Allah aşkını yükseltmektir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a yakın olan kalpler, aşk ve ilimle yükselir."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Kalp, Allah'ın makamıdır; aşk ve ilimle yükselebilir.

---

10. Beyit

Orijinal:

Şöyle deli olmuşam bilmezem dünden günü
Yüreğimde işledi aşk okunun yaresi

Günümüz Türkçesi:

Ben öyle bir deli oldum ki dün ve bugün fark etmez;
Aşk oku yüreğimde iz bırakmıştır.

Açıklama:

Aşk, zaman farkı gözetmez; gönül derin bir aşk ile işlenmiştir.

Kur'an ve Sünnet:

“Kalp Allah aşkıyla dolunca, dün ve bugün birbirine karışır.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşkın etkisi zamandan bağımsızdır ve derin izler bırakır.

---

11. Beyit

Orijinal:

Gel imdi miskîn Yûnus tut erenler eteğin
Cümlesi miskînlikde yokluk imiş çâresi

Günümüz Türkçesi:

Gel şimdi, miskin Yûnus, erenlerin eteğini tut;
Çünkü bütün erenlikte yokluk ve tevazu esastır.

Açıklama:

Manevî olgunluk, tevazu ve yokluk hâlini bilmekle kazanılır; ego ve kibirden uzak ol.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah yolunda tevazu, gerçek ermişlerin vasfıdır.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Erenlik ve aşk yolunda, yokluk ve tevazu esastır; Yûnus gibi miskin olmak gerekir.

---

230. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Aşkın aldı benden beni
Bana seni gerek seni
Ben yanarım dün ü günü
Bana seni gerek seni

Günümüz Türkçesi:

Aşk beni benden aldı;
Bana sadece sen lazımsın, sen.
Dün ve bugün yanıp kavruluyorum;
Bana sadece sen lazımsın, sen.

Açıklama:

Gerçek aşk, insanın benliğini alıp Allah’a yöneltir; dün ve bugün fark etmez, gönül hep O’na yanar.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah’a ve Resulüne gönülden bağlanın; dünya hayatı ve dün de geçer gider.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, benliği eritip Allah sevgisine yöneltir ve zaman farkı gözetmez.

---

2. Beyit

Orijinal:

Ne varlığa sevinirim
Ne yokluğa yerinirim
Aşkın ile avunurum
Bana seni gerek seni

Günümüz Türkçesi:

Ne varlığa sevinirim ne yokluğa üzülürüm;
Aşkınla avunurum; bana sadece sen lazımsın.

Açıklama:

Dünya nimetleri ve eksiklikleri gönlü meşgul etmez; gerçek huzur Allah aşkındadır.

Kur’an ve Sünnet:

“İman edenler, dünya malına bağlı değildir; gönüller Allah’a yönelir.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk ve teselli, sadece Allah’ta bulunur.

---

3. Beyit

Orijinal:

Aşkın âşıklar öldürür
Aşk denizine daldırır
Tecellî ile doldurur
Bana seni gerek seni

Günümüz Türkçesi:

Aşk âşıkları öldürür, yani benliği yok eder;
Aşk denizine daldırır ve Allah’ın tecellisi ile doldurur;
Bana sadece sen lazımsın.

Açıklama:

Tasavvufta aşk, insanı yok ederek ilahi tecelliyi gönüle indirir.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah’ı sevenler, dünya nefsinden koparılır ve O’nun nuruyla dolar.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, benliği yok eder ve ilahi tecelliyi getirir.

---

4. Beyit

Orijinal:

Aşkın zencîrini üzem
Deli olam dağa düşem
Sensin dün ü gün endîşem
Bana seni gerek seni

Günümüz Türkçesi:

Aşkın zincirlerini kırıyorum;
Deli gibi dağlara düşüyorum;
Sensin dün ve gün boyunca düşüncem;
Bana sadece sen lazımsın.

Açıklama:

Aşk, insanı özgürleştirir, aklı ve gönlü Allah'a yöneltir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a bağlanan, gerçek özgürlüğü bulur."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşkın gücü, gönlü bağlardan kurtarır ve Allah'a adar.

---

5. Beyit

Orijinal:

Eğer beni öldüreler
Külüm göğe savuralar
Toprağım onda çağıra
Bana seni gerek seni

Günümüz Türkçesi:

Beni öldürseler bile, külümü göğe savursalar;
Toprağımda bile seni çağırırım; bana sadece sen lazımsın.

Açıklama:

Aşk, ölüm ve yokluğu aşan bir bağlılıktır; Allah aşkı her koşulda devam eder.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah yolunda ölenler ölmezler, Allah'a dönerler."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, ölüm ve yokluk karşısında da devam eder.

---

6. Beyit

Orijinal:

Sûfîlere sohbet gerek
Ahîlere ahret gerek
Mecnûnlara Leylâ gerek
Bana seni gerek seni

Günümüz Türkçesi:

Sûfîler için sohbet gerekir,
Ahîler için ahiret gerekir,
Mecnûn için Leylâ gerekir,
Benim için sadece sen lazımsın.

Açıklama:

Her kişi veya zümre, aşkı veya manevi yolu farklı şekilde deneyimler; Yûnus için aşkın nesnesi sadece Allah'tır.

Kur'an ve Sünnet:

"Kalp, Allah'ı anmakla huzur bulur."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Her yolculuğun farklı araçları vardır; asıl olan Allah'a yönelmektir.

---

7. Beyit

Orijinal:

Ne Tamu'da yer eyledim
Ne Uçmak'da köşk bağladım
Senin için çok ağladım
Bana seni gerek seni

Günümüz Türkçesi:

Ne Tamu'da oturdum ne de Uçmak'ta köşk kurdum;
Senin için çok ağladım; bana sadece sen lazımsın.

Açıklama:

Dünya nimetleri ve makamları ilgilendirmez; Allah aşkı gözyaşıyla ve sadakatle yaşanır.

Kur'an ve Sünnet:

"Kalp, dünya hırsından arındığında Allah'ı anmakla huzur bulur."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dünya hırsı bırakılmalı, aşkın gözyaşıyla gönül beslenmelidir.

---

8. Beyit

Orijinal:

Cennet Cennet dedikleri
Bir ev ile birkaç Hûrî
İsteyene vergil onu
Bana seni gerek seni

Günümüz Türkçesi:

Cennet dedikleri, birkaç hurî ve bir evdir;
İsteyen ona kavuşur, bana sadece sen lazımsın.

Açıklama:

Dünya ve ahiret nimetleri Yûnus'u ilgilendirmez; aşkın tek kaynağı Allah'tır.

Kur'an ve Sünnet:

"Gerçek mümin için en büyük nimet Allah sevgisidir."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevî aşk, cennet ve dünya nimetlerinden üstündür.

---

9. Beyit

Orijinal:

Yûsuf eğer hayâlini
Düşde göreydi bir gece
Terk ede idi mülklerin
Bana seni gerek seni

Günümüz Türkçesi:

Yusuf eğer rüyasını bir gecede görseydi,
Mülklerinden vazgeçerdi; bana sadece sen lazımsın.

Açıklama:

Dünya hayalleri ve makamları, Allah aşkına karşılık gelmez; gerçek aşk fedakârlık ister.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah yolunda olan, dünya malını terk eder."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dünya malı, ilahi aşk karşısında önemsizdir.

---

10. Beyit

Orijinal:

Yûnus çağırırlar adım
Gün geçdikçe artar odum
İki cihânda maksûdum
Bana seni gerek seni

Günümüz Türkçesi:

Yûnus derler adımı;
Gün geçtikçe aşkım artıyor;
İki cihanda da maksadım sensin; bana sadece sen lazımsın.

Açıklama:

Yûnus'un tek hedefi Allah'tır; dünya ve ahiret için tek gayesi O'na yönelmektir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a yönelenlerin gayesi, hem dünyada hem ahirette O'nun rızasını kazanmaktır."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Her şeyden üstün olan aşk, hem bu dünyada hem ahirette Allah'a yöneliktir.

---

231. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Dilsizler haberini kulaksız dinleyesi
Dilsiz kulaksız sözün cân gerek anlayası

Günümüz Türkçesi:

Dilsizler bile onun haberini, kulak olmadan işitir;
Dilsiz, kulaksız bile onun sözünü gönül ile anlar.

Açıklama:

Hakikat, sözle değil gönül ile anlaşılır; gerçek aşk ve ilim, gönül gözünü açar.

Kur'an ve Sünnet:

"Kalplerin gözüyle görürler, kulakların işitmesi şart değildir."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevî hakikat, kalp ve gönül ile kavranır; fiziksel duyuya bağlı değildir.

---

2. Beyit

Orijinal:

Dinlemeden anladık anlamadan dinledik
Gerçek erin bu yolda yoklukdur sermâyesi

Günümüz Türkçesi:

Dinlemeden anladık, anlamadan dinledik;
Gerçek erenler için bu yolun sermayesi yokluktur.

Açıklama:

Tasavvuf yolunda gönül gözü ile anlayan, sözün ötesini görür; dünya malı ve benlik hiçbir değer taşımaz.

Kur'an ve Sünnet:

"İlim, kalp ile alınır; dünya serveti ise hiçbir işe yaramaz."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Yolun sermayesi, dünya değil, yokluk ve alçak gönüllülüktür.

---

3. Beyit

Orijinal:

Biz sevdik âşık olduk sevildik mâşûk olduk
Her dem yeni dirlikde sizden kim usanası

Günümüz Türkçesi:

Biz sevdik, âşık olduk, sevildik, mâşûk olduk;
Her zaman yeni bir neşede, kim sizden bıkabilir?

Açıklama:

Tasavvuf yolunda aşk sürekli yenilenir ve gönül coşar; erenler, bu aşkın bitmesine asla izin vermez.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'ı sevenler O'nu sürekli anar ve aşkı tazeler."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, sürekli tazelenir ve erenlerin gönlünü doldurur.

---

4. Beyit

Orijinal:

Yetmiş iki dil seçdi aramıza söz düşdü
Ol bakışı biz bakdık yermedik âm u hâsı

Günümüz Türkçesi:

Yüce Allah yetmiş iki dili aramıza koydu, sözler düştü;
Biz onun bakışına baktık, kimseyi ayıplamadık.

Açıklama:

Farklı diller ve farklı insanlar olsa da, gönül gözü ile bakmak hoşgörü ve sevgiye yol açar; kimseyi küçümsememek gerekir.

Kur'an ve Sünnet:

"İnsanları dilleri ve renkleriyle ayıplamayın; en değerli olan takva ile üstün olandır."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gönül gözü, insanları önyargısız ve sevgiyle görmelidir.

---

5. Beyit

Orijinal:

Ey Yûnus imdi velî yerde gökde dopdolu
Her bir taşın altında bir İmrânoğlu Mûsî

Günümüz Türkçesi:

Ey Yûnus, artık velîlik yeryüzünde ve gökte dopdolu;
Her taşın altında bir İmrânoğlu Musa vardır.

Açıklama:

Dünyada ve gökte Allah dostları vardır; her yerde O'nun seçilmiş kulları bulunur.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah dostları her yerde ve her zaman O'nun kudretiyle mevcuttur."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Velîlik ve Allah dostları her yerde bulunur; evrensel bir varlıktır.

---

232. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Ömrüm beni sen aldadın
Âh n'ideyim ömrüm seni

Beni deprenemez kodun
Âh n'ideyim ömrüm seni

Günümüz Türkçesi:

Ömrüm, sen beni aldattın,
Ah ne yapayım, ömrüm seninle geçiyor.
Sen beni sarsamazsın,
Ah ne yapayım, ömrüm seninle.

Açıklama:

Yûnus burada ömrün ve zamanın aşk yolunda bir imtihan olduğunu ifade ediyor. İnsan, dünya ve ömür karşısında çaresiz hissedebilir; fakat kalp sevgide sabit kalmalıdır.

Kur'an ve Sünnet:

"İnsan sabır ve tevekkül ile dünya imtihanına katlanır." (Bakara 155-156)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk yolunda ömür boyunca sabır göstermek gerekir; sıkıntılar ve aldatmalar kalbi sarsmamalıdır.

---

2. Beyit

Orijinal:

Benim varım hep sen idin
Cânım içinde cân idin
Hem sen bana sultân idin
Âh n'ideyin ömrüm seni

Günümüz Türkçesi:

Benim varlığım hep sensin;
Cânımın özü sensin.
Sen bana hâkim olan Sultan'dın,
Ah ne yapayım, ömrüm seninle.

Açıklama:

Allah'a teslimiyet ve mâşûk sevgisi, Yûnus'un varlık anlayışının merkezindedir; her şey Allah'a bağlıdır ve O'nun hâkimiyeti kabul edilmelidir.

Kur'an ve Sünnet:

"Gönüller yalnız Allah'a yönelmelidir."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk ve kulluk, tüm varlığı Allah'a adamakla mümkündür.

---

3. Beyit

Orijinal:

Gönlüm sana eğler idim
Gül diyüben yıylar idim
Garîbseyip ağlar idim
Âh n'ideyin ömrüm seni

Günümüz Türkçesi:

Gönlüm sana yönelirdi,
Gül diyerek sevgi gösterirdim.
Yalnızlığa düşüp ağlardım,
Ah ne yapayım, ömrüm seninle.

Açıklama:

Yûnus, aşkın yalnızlık ve hasretle yoğrulduğunu anlatır. Aşık, mâşûka olan sevgisi uğruna her türlü sıkıntıya katlanır.

Kur'an ve Sünnet:

"Aşık kul, sabır ve tevekkülle Hakk'a yönelir."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, fedakârlık ve sabırla kendini gösterir; gönül, mâşûka yönelmelidir.

---

4. Beyit

Orijinal:

Gider imiş bunda gelen
Dünyâ işi cümle yalan
Ağlar ömrün yavu kılan
Âh n'ideyin ömrüm seni

Günümüz Türkçesi:

Gelenler gidiyor,
Dünya işleri tamamen yalandır.
Ömrümü geçiren için gözyaşı dökerim,
Ah ne yapayım, ömrüm seninle.

Açıklama:

Dünya geçicidir ve insanı aldatır; hakiki bağ, mâşûka ve Hak'a olmalıdır.

Kur'an ve Sünnet:

“Dünya hayatı aldatıcıdır; ahiret hayatı gerçek yerdir.” (Hadid 20)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dünya geçicidir; gönül ancak Hak’a ve mâşûka bağlanmalıdır.

---

5. Beyit

Orijinal:

Hayrım şerrim yazılısar
Ömrüm ipi üzüliser
Gidip sûret bozulısar
Âh n’ideyin ömrüm seni

Günümüz Türkçesi:

İyiliğim ve kötülüğüm yazılmıştır,
Ömrümün ipi çözülür,
Ve bedenim çürür,
Ah ne yapayım, ömrüm seninle.

Açıklama:

İnsanın ömrü ve eylemleri yazılıdır; dünya bedeni geçici, gönül aşkı ise ebedidir.

Kur’an ve Sünnet:

“Her insanın kazancı ve eylemi kayıt altındadır.” (Kehf 49)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Ömrün ve bedenin geçici olduğunu bilip aşk ve ibadetle meşgul olmak gerekir.

---

6. Beyit

Orijinal:

Bârî koyuban kaçmasan
Göçgüncü gibi göçmesen
Ölüm şarâbın içmesen
Âh n’ideyin ömrüm seni

Günümüz Türkçesi:

Allah’ı bırakıp kaçmasan,
Göçmen gibi gitmesen,
Ölümün şarabını içmesen,
Ah ne yapayım, ömrüm seninle.

Açıklama:

Aşık, Allah’tan ve mâşûktan kopmamalıdır; ölüm ve yokluk bile hakikat aşkını bozmaz.

Kur’an ve Sünnet:

“Allah’a kul olan kişi O’ndan ayrılmaz.”

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, ölüm ve yokluk karşısında bile sarsılmaz.

---

7. Beyit

Orijinal:

Birgün ola sensiz kalam
Kurda kuşa öğün olam
Çürüyüben toprak olam
Âh n’ideyin ömrüm seni

Günümüz Türkçesi:

Bir gün sensiz kalırsam,
Kurt ve kuşa öğün olmayacağım,
Toprak olup çürüyeceğim,
Ah ne yapayım, ömrüm seninle.

Açıklama:

Dünya malı ve hayatın geçici şeyleri aşkın önüne geçemez; mâşûksuz hayat boş ve anlamsızdır.

Kur’an ve Sünnet:

“Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir.” (Hadid 20)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşkın olmadığı hayat, ölü toprağa benzer; gerçek bağlılık aşk ile mümkündür.

---

8. Beyit

Orijinal:

Miskîn Yûnus bilmez misin
Yoksa nazar kılmaz mısın
Ölenleri anmaz mısın
Âh n’ideyin ömrüm seni

Günümüz Türkçesi:

Miskin Yûnus, bilmez misin?
Yoksa bakışını esirgemiyor musun?
Ölenleri hatırlamaz mısın?
Ah ne yapayım, ömrüm seninle.

Açıklama:

Yûnus, aşkın derinliğinde hâlini dile getirir; mâşûk ve Hak’tan ayrı kalmanın hüznünü ifade eder.

Kur'an ve Sünnet:

"Kalpler, Allah'ı ve O'nun dostlarını anmakla huzur bulur."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk ve Hak'tan uzak kalmak hüznü artırır; sürekli hatırlamak ve gönül bağlılığını korumak gerekir.

---

233. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Kime gönül verdim ise benim ile yâr olmadı
Hâlim bilip derdim sorup bana vefâdâr olmadı

Günümüz Türkçesi:

Kime gönlümü verdiysem benimle dost olmadı,
Hâlimi anlayıp derdimi soran, bana sadık kalmadı.

Açıklama:

Yûnus burada, insan ilişkilerindeki hüsranı ve gerçek mâşûk/veli ile bağın önemini vurgular. Gerçek dost, gönül sahibini anlayandır; aksi hâlde dostluk sahte kalır.

Kur'an ve Sünnet:

"İyilik edenlerle beraber olun, kötülük edenlerle beraber olmayın."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk ve dostluk, gönül anlayışı ve sadakat üzerine kuruludur.

---

2. Beyit

Orijinal:

Hak'dan meğer takdîr idi gönül sana âşık idi
Hiç kimsene bencileyin derde giriftâr olmadı

Günümüz Türkçesi:

Demek gönlüm sana âşıktı, bu Allah'ın takdirindendi;
Hiç kimse böylesi bir derde tutulmamıştı.

Açıklama:

Aşk, bazen Allah'ın takdiri ile gönüllerde doğar ve diğer insanlar bu derinliğe erişemez.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah dilediğini kalbe sevgi verir." (Nur suresi 35: Mucizevi aşk ve ilham)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşkın kökeni ilahi takdirdir; her gönül aynı derinlikte aşkı hissetmez.

---

3. Beyit

Orijinal:

Aşkdan değil şikâyetim kendi tâli'imden durur
Kendi yolun aramayan câhildir ol er olmadı

Günümüz Türkçesi:

Aşktan değil, kendi kaderimden şikâyetçiyim;
Kendi yolunu aramayan cahildir, o gerçek er değildir.

Açıklama:

Yûnus, gerçek aşk ve olgunluk için kişinin kendi yolunu bulmasının şart olduğunu vurgular. Kader ve mâşûk aşkı kabul etmek, olgunluk göstergesidir.

Kur'an ve Sünnet:

"Her nefis kendi kazandığıyla mükelleftir." (Bakara 286)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Kendi yolunu aramayan kişi, aşkın hakikatine eremez; sorumluluk ve çaba şarttır.

---

4. Beyit

Orijinal:

Aşk bir ulu hil'at durur bir niçeye verdi Çalap
Bir niçeler mahrûm kalıp aşkdan haberdâr olmadı

Günümüz Türkçesi:

Aşk, büyük bir örtü gibidir; Allah kimi uygun görürse verir;
Kimi ise mahrum kalır ve aşkın sırlarından habersizdir.

Açıklama:

Aşk, ilahi bir lütuf olarak bazı gönüllere doğar, bazıları ise bu derinliğe ulaşamaz.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah, kimi dilerse kalbine iman ve aşk verir."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk ilahi bir nimettir; herkes aynı derinlikte aşka erişemez.

---

5. Beyit

Orijinal:

Aşk bir ulu nazar durur âşık cânı dîdâr durur
Aşkı olmayan gönüller vîrânedir şâr olmadı

Günümüz Türkçesi:

Aşk, yüce bir bakış gibidir; âşıkın canı mâşûka yönelir.
Aşkı olmayan gönüller viranedir; şehri gibi düzenli olamaz.

Açıklama:

Gerçek aşk gönül ve canın mâşûka yönelmesiyle ortaya çıkar; aşk olmayan gönül boş ve karmakarışıktır.

Kur'an ve Sünnet:

"Kalpler, Allah'ı anmak ve O'na yönelmekle huzur bulur."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk, gönlü diriltir; aşkın yokluğu gönlü kurutur ve hayatı anlamsızlaştırır.

---

6. Beyit

Orijinal:

İbrâhîm'e Nemrûd odun aşkdır gülistân eyleyen
Aşkdan çün erdi bir nazar gülzâr oldu nâr olmadı

Günümüz Türkçesi:

İbrâhîm'in Nemrûd'un odununa karşı sevgisi, aşk ile gül bahçesi haline gelmiştir;
Aşkla bakan gönül, ateşi dahi gül bahçesine dönüştürür.

Açıklama:

Aşıklar, mâşûk ve Hak aşkıyla zorlukları güzellik hâline getirebilir; fedakârlık ve teslimiyet bu mucizedir.

Kur'an ve Sünnet:

"İbrâhîm ateşe atıldığında Allah onu korudu ve ateş gül bahçesine dönüştü." (Enbiya 69)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk ve teslimiyet, en büyük sıkıntıları güzellik ve huzura dönüştürür.

---

7. Beyit

Orijinal:

Yaradıldı yer ile gök Muhammed dostluğuna
Levlâk ana delîl durur onsuz yer ü gök olmadı

Günümüz Türkçesi:

Yer ve gök, Muhammed'in dostluğuna yaratılmıştır;
Onsuz varlık delilsizdir, yer ve gök eksik kalır.

Açıklama:

Yûnus, peygamber sevgisinin kainatın temel unsuru olduğunu vurgular. Her şey onun sevgisiyle varlık bulur.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah ve Resûlü'nü sevenler, yaratılışın hikmetini anlar."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Peygamber sevgisi ve aşkı, kainatın ruhu ve kalbidir.

---

8. Beyit

Orijinal:

Aşkda kahırlar çok olur aşk erine gayret muhâl
Yûnus âşık oldun ise âşıklarda âr olmadı

Günümüz Türkçesi:

Aşkta sıkıntılar çoktur, âşık için sabır ve gayret gerekir;
Yûnus der ki: Eğer sen âşıksan, diğer âşıklarla alâka kuracak utanacak bir şey yoktur.

Açıklama:

Aşk yolunda çile ve zorluk vardır; gerçek âşık, sabır ve gayretle bu yolda ilerler.

Kur'an ve Sünnet:

"Sabredenler kurtuluşa erer." (Bakara 155-157)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk yolunda sabır ve gayret esastır; gerçek âşık çileden korkmaz.

---

234. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Geldi geçdi ömrüm benim şol yel esip geçmiş gibi
Hele bana şöyle gele şol göz açıp yummuş gibi

Günümüz Türkçesi:

Ömrüm geldi geçti, sanki bir rüzgâr esip gitmiş gibi;
Bana da öyle geldi ki, göz açıp kapamışım gibi geçmiş.

Açıklama:

Yûnus burada hayatın geçiciliğini ve insanın dünyadaki kısa ömrünü anlatır. Hayat, bir rüzgâr gibi hızlıca geçer; farkına varmadan zaman akıp gider.

Kur'an ve Sünnet:

"İnsan, sadece Allah yolunda harcadığı zaman ve emelleriyle kalır." (Hadis-i Şerif ve Kur'an'ın ömür kıyaslamaları)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Ömür fanidir; geçici olan dünya işlerine kapılmak yerine hakikate yönelmek gerekir.

---

2. Beyit

Orijinal:

İşbu söze Hak tanıkdır bu cân gövdeye konukdur
Bir gün ola çıka gide kafesden kuş uçmuş gibi

Günümüz Türkçesi:

Bu sözlere Allah şahittir; can, bedende bir misafir gibidir.
Bir gün çıkar ve gider, sanki kafesten bir kuş uçmuş gibi.

Açıklama:

İnsanın canı geçici, bedeni ise onun misafirhanesidir. Ölüm, canın bedenden ayrılmasıdır ve bu doğal bir süreçtir.

Kur'an ve Sünnet:

"Her canlı ölümü tadacaktır." (Âl-i İmrân 3:185)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hayat, geçici bir konuktur; ruh ve ahiret gerçektir.

---

3. Beyit

Orijinal:

Miskîn Âdem oğlanını benzetmişler ekinciğe
Kimi biter kimi yiter yere tohum saçmış gibi

Günümüz Türkçesi:

Aciz Âdem oğlunu tıpkı bir tarlaya ekilen tohuma benzetmişler;
Bazıları yetişir, bazıları yok olur; tıpkı toprağa saçılan tohum gibi.

Açıklama:

İnsan, ektiği ameller ve davranışlarıyla değerlidir. Bazıları iyi sonuç verir, bazıları ise boşa gider.

Kur'an ve Sünnet:

"Kim iyilik yaparsa kendisi için yapar, kim kötülük yaparsa kendisi için yapar." (Fussilet 41:46)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

İnsanın amelleri, ekilen tohumlar gibidir; iyi işler kalır, boşa gidenler yok olur.

---

4. Beyit

Orijinal:

Bu dünyada bir nesneye yanar içim göyner özüm
Yiğit iken ölenlere gök ekini biçmiş gibi

Günümüz Türkçesi:

Bu dünyada bir şeye gönlüm takılırsa içim yanar ve arzulardım;
Ama yiğitçe ölenler, sanki gök tarafından ekilmiş bir mahsul gibi değerlendirilir.

Açıklama:

Dünya bağlılığına kapılan gönül yanar, fakat ahirette gerçek değeri olanlar, tıpkı olgun bir ürün gibi Allah katında değer kazanır.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah yolunda canını verenler, gerçek mükâfatı alır." (Ali İmran 3:169)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dünya tutkuları geçicidir; gerçek değer, Allah yolunda verilen fedakârlıklardadır.

---

5. Beyit

Orijinal:

Bir hastaya vardın ise bir içim su verdin ise
Yarın onda karşı gele Hak şarâbın içmiş gibi

Günümüz Türkçesi:

Bir hastaya su verdin mi, bir iyilik yaptın mı,
Yarın Allah, bunu ödüllendirir, sanki şarap içmiş gibi.

Açıklama:

İyilikler ve küçük hizmetler, Allah katında büyük sevap ve zevk olarak geri döner.

Kur'an ve Sünnet:

"Kim bir iyilik yaparsa, Allah onun karşılığını kat kat verir." (En'am 6:160)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Küçük iyilikler dahi Allah katında büyük karşılık bulur.

---

6. Beyit

Orijinal:

Bir miskîni gördün ise bir eskice verdin ise
Yarın onda sana gele Hak şarâbın içmiş gibi

Günümüz Türkçesi:

Bir fakire yardım ettiysen ya da bir eski şeyi verdin mi,
Yarın Allah bunun karşılığını verir, sanki şarap içmiş gibi bir zevk.

Açıklama:

Yûnus, sadaka ve yardımın değerini vurgular; iyilikler manevî haz ve mükâfat getirir.

Kur'an ve Sünnet:

"İyilik yapanların mükâfatı, Allah katında büyüktür."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

İyilik, vereni de ruhen tatmin eder ve Allah katında mükâfat kazandırır.

---

7. Beyit

Orijinal:

Yûnus Emre bu dünyâda iki kişi kalır derler
Meğer Hızır-İlyâs ola Âb-ı Hayât içmiş gibi

Günümüz Türkçesi:

Yûnus der ki: Bu dünyada ancak iki kişi baki kalırmış;
Biri Hızır, biri İlyas, sanki Hayat Suyu içmiş gibi.

Açıklama:

Yûnus, dünyada daimî ve ilahi bilgilerle dolu olan iki kişinin Hızır ve İlyas olduğunu söyler. Bunlar, ölümsüzlük ve hakikati temsil eder.

Kur'an ve Sünnet:

Hızır ve İlyas, Kur'an ve Hadislerde ölümsüzlüğe yakın ve ilahi görevle tanınan peygamberlerdir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek bilge ve aşk yolunda olan kişi, manevi olarak dünya ötesi değerlerle baki kalır.

---

235. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Eşkere kıldım bugün pinhânımı
Cân verüben buldum ol cânânımı

Günümüz Türkçesi:

Bugün gizli tuttuğum sırrımı açığa çıkardım,
Canımı verdim ve gerçek sevgilimi buldum.

Açıklama:

Yûnus burada gönül sırlarını ve aşkı açıklamaktan çekinmediğini ifade eder. Canını, yani tüm varlığını hak aşık olarak Allah'a vermiştir.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah'a ve Resulüne bağlı olan gönül, gerçek sevgiyi bulur."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gizli kalan aşk ve samimiyet, cesaretle ifade edilince hakikate ulaşır.

---

2. Beyit

Orijinal:

Cân gönül hayrân kalıpdır mâşuka
Mâşûk ile sürerim devrânımı

Günümüz Türkçesi:

Gönül, sevgiliye hayran kalmıştır;
Onunla birlikte hayatımı sürdürürüm.

Açıklama:

Yûnus, gönlün gerçek mâşûka olan bağlılığını ve bu aşk ile hayatını sürdürmesini anlatır. Tasavvufta mâşûk, Allah'ı temsil eder.

Kur'an ve Sünnet:

"Gönül, Allah'ı sevenlerle beraberdir; onlar gerçek huzuru bulur."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, insanın tüm yaşantısını yönlendirir ve manevi bir hayat sağlar.

---

3. Beyit

Orijinal:

Derd gerekdir derd gerekdir derd gerek
Kim gerek derde verem dermânımı

Günümüz Türkçesi:

Dert gereklidir, dert gereklidir, dert gereklidir;
Kim bu derdi anlayıp bana çare olabilir?

Açıklama:

Yûnus, aşk yolunda çeken sıkıntıların, dertlerin gerekliliğine vurgu yapar. Bu dert, insanı Allah'a yaklaştırır ve olgunlaştırır.

Kur'an ve Sünnet:

"Sabredenler, Allah yolunda çekilen sıkıntılarla olgunlaşır." (Bakara 2:155)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Zorluklar ve dertler, manevî olgunlaşmanın bir parçasıdır.

---

4. Beyit

Orijinal:

Bî-mekânam onun için dünyada
Kimsene bilmez benim mekânımı

Günümüz Türkçesi:

Dünyada mekanım yoktur,
Hiç kimse benim yerimi bilmez.

Açıklama:

Yûnus, dünyevi bağlardan uzaklaşmayı ve gerçek aşkın yalnızlık ve mahremiyet içinde yaşandığını ifade eder.

Kur'an ve Sünnet:

"Allah yolunda kim Allah'a yakınsa, onun yeri görünmez, gönlü bakidir."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek mâşûka yönelenler, dünyevi yer ve mevkiye bağlı değildir.

---

5. Beyit

Orijinal:

Kânı buldum n'iderem ben ayruğu
Yağmâya verdim bugün dükkânımı

Günümüz Türkçesi:

Gerçek kanı, yani hak aşkını buldum;
Artık dünyevi işyerimi bile boş verdim.

Açıklama:

Dünyevi kazanç ve menfaatler, gerçek aşk ve mâşûk yoluna kıyasla değersizdir. Yûnus, bunları Allah aşkı uğruna terk etmiştir.

Kur'an ve Sünnet:

"Kim Allah yolunda her şeyi bırakırsa, Allah ona daha iyisini verir." (Nisa 4:77)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dünya malına bağlı kalmadan Allah aşkına yönelmek gerçek kazançtır.

---

6. Beyit

Orijinal:

Top benim çevgânı aldım çalarım
Kim ala bu topdan meydânımı

Günümüz Türkçesi:

Ben topu aldım, oynarım;
Kim bu meydanda bana rakip olabilir ki?

Açıklama:

Yûnus burada mecazla, aşk yolunda özgürlüğünü ve üstünlüğünü ifade eder. "Top" ve "meydan", dünyevi güç ve rekabetin sembolüdür.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hak aşıkları, dünyevi rekabetlere kapılmaz; içsel özgürlükleri vardır.

---

7. Beyit

Orijinal:

Yer benimdir gök benimdir Arş benim
Gör niçesi germişim sayvânımı

Günümüz Türkçesi:

Yer benim, gök benim, Arş benim;
Bak, nasıl da meydanımı genişlettim.

Açıklama:

Yûnus, aşk yoluyla Allah'a yakın olanın, evrenin hakimi gibi bir ruhsal genişlik ve ferahlık kazanacağını ifade eder.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek mâşûka yönelen kişi, manevi olarak evrenle birleşir ve sınırları aşar.

---

8. Beyit

Orijinal:

Yûnus olduysa adım pes ne aceb
Okuyalar defter ü dîvânımı

Günümüz Türkçesi:

Yûnus adı geçti mi, ne şaşırtıcıdır ki;
Okuyanlar benim defterimi ve divanımı okurlar.

Açıklama:

Yûnus, eserlerinin ve öğretilerinin okuyuculara ilham vereceğini belirtir. Aşk yolunda yazılan sözler, nesiller boyunca yaşar.

Kur'an ve Sünnet:

"İyi sözler, sadaka gibidir; etki ve tesirleri kalıcıdır."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk ve hakikat üzerine yazılan sözler, nesiller boyu ilham verir.

---

236. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Ey yârenler eydimezem cânım neye daldığını
Dil ile vasf edemezem gönlümü kim aldığını

Günümüz Türkçesi:

Ey dostlar, ben gönlümün nereye daldığını bilemem,
Dil ile tarif edemem, gönlümü kimin aldığını.

Açıklama:

Yûnus, aşkın ve mâşûkun büyüklüğünü anlatır; gönül öyle derin bir hâle dalmıştır ki kelimelerle ifade edilemez. Tasavvufta bu, aşkın dil ile değil kalp ile anlaşılabileceğini gösterir.

Kur'an ve Sünnet:

"Kalplerin durumu Allah'a aittir, O bilir." (Bakara 2:284)

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, sözle değil, gönülle yaşanır; her kalp kendi sırlarına sahiptir.

---

2. Beyit

Orijinal:

Gönlüm dolu sığmaz dile âşıkdır ol kim hâl bile
Aşk niçeyi verdi sile anlayamaz n'olduğunu

Günümüz Türkçesi:

Gönlüm öyle doludur ki dile sığmaz; aşkı anlayan bile
Aşkın verdiğini tam olarak anlayamaz.

Açıklama:

Aşk, öyle yoğun ve engin bir duygudur ki, sadece âşık olanın kalbi bunu hisseder; dışarıdan bakan anlamaz.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşkın derinliğini sadece yaşayan anlar; söz ve mantık yetersizdir.

---

3. Beyit

Orijinal:

Aşkdan haber bilenlerin aşk derdiyle dolanların
Küfrü îmân olanların ayıblaman güldüğünü

Günümüz Türkçesi:

Aşkı bilen ve derdiyle yoğrulanlar,
İman edenler, küfrü ayıplayanlar bile bu hâle güler.

Açıklama:

Âşıklar, aşk yolunda acı ve sevinçleri bir arada yaşar; bu hâl, dünyevi doğru-yanlış ölçüleri aşar ve bazen anlayış dışıdır.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakikî aşk, dünyevi yargıları aşar; sadece âşıklar onun derinliğini bilir.

---

4. Beyit

Orijinal:

Ağlamak gülmek âşıka dirilmek ölmek âşıka
Kahırla lutfu bir bilir bilmez melûl olduğunu

Günümüz Türkçesi:

Ağlamak, gülmek, dirilmek, ölmek âşık için bir aradadır;
O, kahır ile lütfun bir olduğunu bilir, bilmeyen üzülür.

Açıklama:

Aşık için acı ve mutluluk iç içedir; her ikisi de aşkın bir parçasıdır ve lütuf ile kahır birbirinden ayrılmaz.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşık, acı ve sevinci bir bütün olarak kabul eder; hayatın iniş çıkışları aşkın bir parçasıdır.

---

5. Beyit

Orijinal:

Aşk Yûnus'u eyledi lâl Yûnus kanı aşka helâl
Kon varın etsin pâyimâl görmesin ayrıldığını

Günümüz Türkçesi:

Aşk, Yûnus'u lûtlemiş, dili lal olmuş, kanı aşk için helâldir;
Söylesin, ama görmesin ki ayrı kalındığını.

Açıklama:

Aşk, Yûnus'u öyle derinleştirmiştir ki, konuşamaz hâle gelmiş; gönlü aşk için tamamen adanmıştır. Dışarıdan bakan anlamaz ve âşık yalnızdır.

Kur'an ve Sünnet:

"Gerçek aşık, Rabbine tamamen teslim olan kimsedir."

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk, gönlü tamamen hâkime teslim etmektir; dışarıdan görünen yalnızlık aslında mâşûkun derin bağının işaretidir.

---

237. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Erenlerin gönlünde ol sultân dükkân açdı
Niçe bizim gibiler onda konuban göçdü

Günümüz Türkçesi:

Erenlerin gönlünde o Sultan bir dükkân açtı;
Bizim gibi nice insanlar oraya konup göçtü.

Açıklama:

Yûnus burada "Sultan" kelimesiyle Hak Teâlâ'yı ifade eder. Erenlerin kalbinde Allah'ın varlığı bir "dükkan" gibi açılmıştır; âşıklar orada bulunarak ruhlarını O'na teslim ederler.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hak aşkı, kalpte açılır ve gönlünü O'na verenler orada "konup göçer"; bu, ruhun Allah'ta huzur bulmasıdır.

---

2. Beyit

Orijinal:

Cümle erenler uçdu dağlar yazılar geçdi
Aşk kazanına düşdü kaynayubanın pişdi

Günümüz Türkçesi:

Tüm erenler yola çıktı, dağlar ve yazılar geçildi;
Aşk kazanına düştü, kaynayan su gibi pişti.

Açıklama:

Burada tasavvufî bir yolculuk anlatılır. Erenler, manevi yolculuklarına çıkar; dağlar ve engelleri aşar. Âşık, aşkın kazanına düşer ve olgunlaşır, pişer.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk yolunda olgunlaşmak, çaba ve sabır gerektirir; aşkın kazanında pişmeden eren olunmaz.

---

3. Beyit

Orijinal:

Bu dünyânın meseli benzer murdâr gövdeye
İtler murdâra üşdü Hak dostu kodu kaçdı

Günümüz Türkçesi:

Bu dünyanın hâli, murdar bir bedene benzer;
Köpekler (düşmanlar) ona üşüştü; Hak dostu kaçtı.

Açıklama:

Dünya geçici ve kirli, hakiki dostlar ve erenler çoğu zaman terk eder. Âşıklar, dünyaya kapılmamalı, hakiki dost olan Allah'a yönelmelidir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dünya geçici, aşk ve hak dostluğu ebedîdir; faniliğe kapılmamak gerekir.

---

4. Beyit

Orijinal:

Âşık mı diyem ona cân terkini vurmadı
Âşık ona diyeler melâmet dile düşdü

Günümüz Türkçesi:

Onu âşık diye bilsek de, canını vermedi;
Ama âşık diye anılanlar melâmet yoluna düştü.

Açıklama:

Yûnus, gerçek aşkın fedakârlık gerektirdiğini vurgular. Herkes aşk iddiasında bulunamaz; hakiki âşık melâmet yolunda olgunlaşır ve kendini aşka adar.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk, sözle değil, eylemle ölçülür; gerçek âşık fedakâr ve alçakgönüllüdür.

---

5. Beyit

Orijinal:

Yine esridi Yûnus Tapduk yüzün görelden
Meğer onun gönlünden bir cur'a şerbet içdi

Günümüz Türkçesi:

Yûnus, Tapduk'un yüzünü görünce yeniden mest oldu;
Meğer gönlünden bir damla aşk şerbeti içmişti.

Açıklama:

Tasavvufta mürşid (Tapduk) ve mürid (Yûnus) arasındaki manevi bağ bu beyitte vurgulanır. Yûnus, mürşidin nurundan ve aşkından etkilenir; gönlü adeta şerbetle dolmuş gibi sarhoş olur.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakîkî aşk, mürşid ve mürid aracılığıyla derinleşir; manevi rehberlik, kalpte aşkın yeşermesini sağlar.

---

238. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Dost gönlümü yağmâladı n'olsa gerek şimden geri
Derdi bırakdı cânımı yansa gerek şimden geri

Günümüz Türkçesi:

Dost (Allah) gönlümü sardı; bundan sonra başka gerekmez.
Derdi bıraktı, canımı yaktı; bundan sonrası gerekmez.

Açıklama:

Yûnus, Allah aşkının gönlünü tamamen sardığını ve artık dünyevi dertlerin anlamını yitirdiğini ifade eder. "Yağmâladı" kelimesi, gönlün Allah aşkıyla dolduğunu, her şeyin O'na ait olduğunu vurgular.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakikî aşk, tüm dünyevi kaygıları siler ve gönlü sadece Allah'a açar.

---

2. Beyit

Orijinal:

Derdin ile cânım yanar ömür geçer devrân döner
Gün geldikçe benzin solar solsa gerek şimden geri

Günümüz Türkçesi:

Dert ile canım yanar, ömür geçer ve zaman döner;
Gün geldikçe sevdam solsa bile, bundan başka gerekmez.

Açıklama:

Tasavvufta aşkın içsel acısı, ömrün geçişi ve zamanın dönüşü vurgulanır. Yûnus, bu acının Allah'a olan aşk için bir gereklilik olduğunu belirtir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşkın acısı, olgunlaşmanın ve hakikate ulaşmanın bir parçasıdır.

---

3. Beyit

Orijinal:

Bu ne acâib sergüzeş çıkardı bağrımızda baş
Gözlerimden kan ile yaş aksa gerek şimden geri

Günümüz Türkçesi:

Bağrımızda öyle garip bir serüven çıktı ki;
Gözlerimden kan ve yaş aksa bile bundan başka gerekmez.

Açıklama:

Yûnus burada aşk yolunun zorluğunu anlatır. Gönül ve gözlerden akan kan ve yaş, aşkın ve sabrın sembolüdür.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, fedakârlık ve sabırla şekillenir; acıya rağmen sebat gerekir.

---

4. Beyit

Orijinal:

Evliyâdır Hakk'ın sırrı alnındaki Allah nûru
Onu seven âh u zârı kılsa gerek şimden geri

Günümüz Türkçesi:

Evliya, Allah'ın sırrını taşıyan ve alnında Allah nurunu bulunduran kişidir;
Onu seven kişi âh ve zâr ile (ağlayarak) ibadet etse yeter, başka gerekmez.

Açıklama:

Yûnus, evliyanın Allah aşkını nasıl yansıttığını ve onların sevgisinin gönül huzuru için yeterli olduğunu belirtir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, Allah'a ve O'nun evliyasına olan derin sevgiyi yaşamaktır.

---

5. Beyit

Orijinal:

Sen hocasın ben bir kulam ebedî kullukda kalam
Bu sözümü cümle âlem bilse gerek şimden geri

Günümüz Türkçesi:

Sen hocasın, ben ise bir kulum ve ebedî kullukla bağlıyım;
Bu sözümü bütün âlem bilse bile, başka gerekmez.

Açıklama:

Yûnus burada mürşid-mürid ilişkisinin önemini vurgular. Kul, hocasına bağlıdır ve bu bağlılık, Allah aşkının bir göstergesidir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Kulluğun ve aşkın yolu, doğru rehberlik ile mümkündür.

---

6. Beyit

Orijinal:

Fenâ sarâyından göçüp bekâ sarâyına geçip
Aşkın şarâbından içip kansa gerek şimden geri

Günümüz Türkçesi:

Fânîlik sarayından göçüp, ebedîlik sarayına geçerek,
Aşkın şarabını içtikten sonra bundan başka gerekmez.

Açıklama:

Fenâ ve bekâ tasavvuf terimleridir; kul, kendi benliğini yok eder (fenâ) ve Allah ile bir olur (bekâ). Aşkın şarabı, ilahi aşkı simgeler.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşkta, benlik yok olur ve kul Allah'a kavuşur; başka hiçbir şeye ihtiyaç yoktur.

---

7. Beyit

Orijinal:

Görün ki Yûnus n'itdi varuban hazrete gitdi
Katredir ummâna yitdi dolsa gerek şimden geri

Günümüz Türkçesi:

Görün ki Yûnus, varıp Hazret'e (Allah'a) gitti;
O, ümmetin arasından çıktı ve bu aşk yeter, başka gerekmez.

Açıklama:

Yûnus burada kendi manevi yolculuğunu anlatır; Allah'a ulaşmak için dünyevi bağlardan ayrılmıştır.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Tasavvufta aşk ve hakikate ulaşmak, dünyevi her şeyi geride bırakmayı gerektirir.

---

239. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Severim ben seni cândan içeri
Yolum ötmez bu erkândan içeri

Günümüz Türkçesi:

Seni canımdan çok seviyorum;
Bu yol, erkân (tasavvufî disiplin ve adab) dışına çıkmaz.

Açıklama:

Yûnus, Allah aşkını, tasavvuf yolunun kurallarına uyarak yaşayacağını vurgular. Canı ve ruhu ile bağlıdır; yolu dışına çıkmaz.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk, disiplin ve iradeyle yürünmeli; yol, ölçüsüz tutkularla sapmaz.

---

2. Beyit

Orijinal:

Nere varır isem gönlüm dolusun
Seni kanda koyam bundan içeri

Günümüz Türkçesi:

Nereye gidersem gideyim, gönlümde sen varsın;
Seni içime doldurmak için başka yol yoktur.

Açıklama:

Yûnus, Allah aşkının her daim gönlünde olduğunu belirtir. “Kanda koyam” ifadesi, aşkın içsel ve ruhi olarak doluluğunu anlatır.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk, mekan ve zaman tanımaz; kalbin her anında Hakk vardır.

---

3. Beyit

Orijinal:

Beni sorman bana bende değilim
Sûretim boş gezer dondan içeri

Günümüz Türkçesi:

Beni sormayın; ben artık kendimde değilim,
Dış görünüşüm boş dolaşıyor.

Açıklama:

Yûnus burada fenâ hâlini anlatır: Kul, benliğini yok etmiş ve artık sadece Allah aşkıyla var olmuştur.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk ve teslimiyet, benliğin kaybolmasıyla gerçekleşir.

---

4. Beyit

Orijinal:

Beni benden alana ermez elim
Kadem kim basa sultândan içeri

Günümüz Türkçesi:

Benliğimi benden alanın eline kim ulaşabilir?
Kim Allah'ın huzuruna basarsa...

Açıklama:

Fenâ ve teslimiyet tasavvuf kavramları burada vurgulanır; Yûnus, Hakk'a teslimiyetin güvenliğini dile getirir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Kendi nefsini yok eden, Allah'a yakın olur; artık başka kimse onun üzerinde etkili olamaz.

---

5. Beyit

Orijinal:

Tecellîden nasîb erdi kimine
Kiminin maksûdu bundan içeri

Günümüz Türkçesi:

Hakk'ın tecellisinden nasibini alan kimseye,
Gerçek maksadın yolu buradan geçer.

Açıklama:

Allah'ın lütfu, tecellisi ile kul, hakikate ulaşır; bu, sıradan bir yol değil, mânevî bir nasiptir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakikate ulaşmak, Allah'ın tecellisi ve nasibi ile mümkündür.

---

6. Beyit

Orijinal:

Kime dokunduysa ol dost nazarı
Onun şûlesi var günden içeri

Günümüz Türkçesi:

Dostun (Allah'ın) nazarı değdiği kimseye,
Ona ilahi nur (ışık) gelir.

Açıklama:

Allah'ın aşkıyla bakan gönüller, manevi ışık ve tecelli ile aydınlanır.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dostun nazarı (Allah'ın aşkı), ruhu aydınlatır ve yol gösterir.

---

7. Beyit

Orijinal:

Senin aşkın beni bende alıpdır
Ne şîrîn derd bu dermândan içeri

Günümüz Türkçesi:

Senin aşkın beni benden aldı;
Ne tatlı bir derttir bu, başka bir ilâç yok.

Açıklama:

Yûnus, aşkın hem tatlı hem de ruhu dönüştüren bir güç olduğunu ifade eder.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk, hem dert hem de devindirici bir şifa kaynağıdır.

---

8. Beyit

Orijinal:

Şerîat tarîkat yoldur varana
Hakîkat marifet andan içeri

Günümüz Türkçesi:

Şerîat ve tarîkat, hakikate varmanın yollarıdır;
Hakikat ve marifet (Allah'ı bilmek) ise yolun özü içindedir.

Açıklama:

Yûnus, tasavvufta şerîat, tarîkat ve hakikat üçlemesini özetler. Yolun sonunda hakikati ve marifeti bulur.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk yolunda usul ve yöntem önemli; ancak hedef, hakikati bilmek ve marifete ermektir.

---

9. Beyit

Orijinal:

Süleymân kuş dili bilir dediler
Süleymân var Süleymân'dan içeri

Günümüz Türkçesi:

Dediler ki Süleyman kuşların dilini bilirmiş;
Süleyman'ın makamı, Allah'ın huzurundadır.

Açıklama:

Burada bilgi ve kudretin, ancak ilahi makamla anlam kazandığı vurgulanır.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Bilgi ve kudret, ilahi aşk ve iradeyle birleşince gerçek değer kazanır.

---

10. Beyit

Orijinal:

Sülûk seyir eden aşkın erine
Niçe mezheb olur dînden içeri

Günümüz Türkçesi:

Tasavvuf yolunda yürüyen âşık er için,
Mezhep farkları artık önemini yitirir.

Açıklama:

Yûnus, gerçek aşk ve sülûk yolunda dini farklılıkların ve mezhep ayrımlarının önemsizleştiğini belirtir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk yolunda hakikati arayan için şekilsel farklar önemsizdir; önemli olan marifet ve hakikattir.

---

11. Beyit

Orijinal:

Dînin terk edenin küfürdür işi
Bu ne küfürdür îmândan içeri

Günümüz Türkçesi:

Dini terk edenin işi küfürdür;
Ama burada söz edilen, hakikî iman içindedir.

Açıklama:

Gerçek iman, aşk yolunda teslimiyeti ve hakikati bilmekle mümkündür. Dışsal şekiller önemini yitirir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek iman, Allah aşkı ve marifetle ölçülür; şekilsel bağlılık yeterli değildir.

---

12. Beyit

Orijinal:

O bir dilber durur hîç yok nişânı
Nişân olur mu nişândan içeri

Günümüz Türkçesi:

O sevgili (Allah) görünmezdir; hiçbir işaretle sınırlı değildir.
Ama aşkın içinde, işaretler kendiliğinden belirir.

Açıklama:

Tasavvufta Allah, görünmez ve sınırsızdır; ancak aşk ve tecelli ile kalpte işaretleri anlaşılır.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakiki aşk, görünmez olanı kalpte hissetmek ve anlamaktır.

---

13. Beyit

Orijinal:

Meğer Yûnus gözü tuş oldu dosta
Ki kaldı kapıda andan içeri

Günümüz Türkçesi:

Yûnus'un gözü, dost (Allah) için odaklandı;
Bundan sonrası, artık başka kapıya gerek kalmadı.

Açıklama:

Yûnus, bütün benliğini Allah aşkına verdi; artık başka hiç bir arayış veya yön yoktur.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk ve teslimiyet, kulun tüm yolculuğunu Allah'a yöneltir; başka kapılar önemsizleşir.

---

240. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

İster idim Allah'ı buldum ise ne oldu
Ağlar idim dün ü gün güldüm ise ne oldu

Günümüz Türkçesi:

Allah'ı bulmayı isterdim; buldum da ne oldu?
Daha önce ağlardım, şimdi güldüm; bu da neye yaradı?

Açıklama:

Yûnus burada **aşk ve marifet yolculuğunun neticesiz görünen hâlini** dile getirir. İnsan, Allah'ı bulsa da dışarıdan bakıldığında değişiklikler önemsiz gibi görünebilir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevî yolculuk, insanın dış görünüşünde değil, iç dünyasında derinleşen bir dönüşümdür.

---

2. Beyit

Orijinal:

Erenler meydânında yuvalanır top idim
Pâdişâh çevgânında kaldım ise ne oldu

Günümüz Türkçesi:

Erenler topluluğunda bulunup varlık gösterdim;
Padişahın oyun alanında kaldım; ne fark etti ki?

Açıklama:

Dünyevi statüler ve yüksek makamlar, hakikatte insanın ruhsal gelişimi ile kıyaslanamaz. Yûnus, erenlerin ve Allah aşkının önemini vurgular.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevî olgunluk, dünyevi mevki ve şöhretten üstündür; hakikatte bu tür gösterişlerin değeri yoktur.

---

3. Beyit

Orijinal:

Erenler sohbetinde deste kızıl gül idim
Açıldım ele geldim soldum ise ne oldu

Günümüz Türkçesi:

Erenlerin sohbetinde bir gül gibi parladım;
Açıldım, sunuldum ama solduysam, ne fark eder?

Açıklama:

Yûnus burada **geçici süs ve görünüşün değerinin yokluğunu** anlatır. Hakikate ulaşmada, dışarıdan bakıldığında öne çıkan şeyler önemli değildir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek manevi değer, dıştan görünene bağlı değildir; kalpteki aşk ve tevazu önemlidir.

---

4. Beyit

Orijinal:

Âlimler müderrisler medresede buldular
Ben harâbât içinde buldum ise ne oldu

Günümüz Türkçesi:

Âlimler ve hocalar medreselerde bilgi buldular;
Ben ise harâbât (ruhsal boşluk veya dünyadan uzak yerler) içinde buldum; ne oldu?

Açıklama:

Yûnus, bilginin yerini değil, **aşk ve tefekkürle elde edilen hakikati** önemser. Medrese bilgisi, aşk ve marifetin yerine geçemez.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevî hakikat, formel eğitimle değil, aşk ve tecrübeyle bulunur.

---

5. Beyit

Orijinal:

İşit Yûnus'u işit uş yine deli olmuş
Erenler mânâsına daldım ise ne oldu

Günümüz Türkçesi:

Yûnus'u dinle, gör, hâlâ deli gibi bir aşk içinde oldum;
Erenlerin mânâsına daldım, ne fark etti ki?

Açıklama:

Yûnus, aşkın insanı deliye çevirdiğini, fakat hakikat yolunda bunun normal olduğunu belirtir. Gözle görülür bir sonuç beklemek yersizdir; hakikat, içsel bir deneyimdir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakikati yaşamak, bazen dışarıdan anlaşılmaz; aşk ve teslimiyet, görünmez bir hazinedir.

Bu şiir **Yûnus Emre'nin aşk yolculuğu ve hakikate dair bakışı** üzerine derin bir mesaj taşır:

- Dış görünüşler, makamlar, övgüler önemsizdir.
- Hakikat, aşk ve içsel tecrübelerle anlaşılır.

- Gerçek varlık, Allah aşkıyla ve erenlerin sohbetiyle yaşanır.

---

241. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Yine yüzünü gördüm yine yüreğim yandı
Dost senin aşkın odı yüreğime dayandı

Günümüz Türkçesi:

Yine senin yüzünü gördüm, yüreğim yine yanıyor.
Dost, senin aşkın ateşi yüreğime dayanıyor.

Açıklama:

Yûnus burada **Allah veya mâşûk aşkının gönül üzerindeki etkisini** anlatır. Görmek ve aşk, kalpte tutuşan bir ateş gibidir; gönül bundan korunamaz.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakiki aşk, gönülde hem ızdırap hem de coşku yaratır; bu, aşkın doğal bir etkisidir.

---

2. Beyit

Orijinal:

Görklü yüzünü gören gönlünü sana veren
Belli tapunda duran ne doydu ne usandı

Günümüz Türkçesi:

Görkemli yüzünü gören, gönlünü sana veriyor;
Durgun olan gönüller bile ne doyar ne de bıkmaz.

Açıklama:

Yûnus, **aşkın sürekli bir arzu ve bağlılık yarattığını** vurgular. Hakikate yönelen gönüller, doyum bilmez bir aşkla bağlıdır.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, ne zaman ve ne kadar olursa olsun, doyum bilmez; her daim artar.

---

3. Beyit

Orijinal:

Gevherdir senin özün güneşden arı yüzün
Şekerden tatlı sözün her kim gördü utandı

Günümüz Türkçesi:

Özü, güneş kadar saf ve parlak bir cevherdir;
Sözü, şeker kadar tatlıdır; gören herkes utandı.

Açıklama:

Burada mâşûkun (veya Hakk'ın) **temizliği, güzelliği ve sözlerinin tatlılığı** övülür. Bu güzellik karşısında kişi, kendi eksikliği ve acizliğiyle utanır.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakikatin ve ilahi aşkın karşısında insan, kendi kusurlarını görür ve tevazuya yönelir.

---

4. Beyit

Orijinal:

Şu gönlüm garîb idi ciğerim kebâb idi
Görklü yüzünü gördüm içim dışım bezendi

Günümüz Türkçesi:

Gönlüm garip ve yanaktaki ciğerim kebap gibi yanarken,
Görkemli yüzünü görünce içim ve dışım huzura kavuştu.

Açıklama:

Yûnus, **aşkın önce yakıcı, sonra tatmin edici etkisini** anlatır. Hakikatin veya mâşûkun görünüşü, kalpte önce bir çalkantı, sonra bir huzur yaratır.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk ve Hak'la buluşma, önce kalpte sıkıntı, sonra tatmin ve sevinç getirir.

---

5. Beyit

Orijinal:

Yûnus Emre bî-karâr şol hûb yüze intizâr
Senden ayrılmaz nazar vardı yakıldı yandı

Günümüz Türkçesi:

Yûnus Emre, o güzel yüzün intizarı içinde bî-karâr;
Ondan gözünü ayıramıyor, nazar her an yanıyor ve yanıyor.

Açıklama:

Yûnus, **aşkın sabırsız bekleyişini ve gönülde sürekli yanan ateşi** dile getirir. Hak veya mâşûk aşkı, gönlü sürekli meşgul eder ve huzur vermeden sürekli yanmasına sebep olur.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakikatin aşkı sabır gerektirir; gönül, aşk ile sürekli meşgul olduğunda huzur ve coşku iç içe olur.

Bu şiir, Yûnus Emre'nin **dost ve Hak aşkı karşısındaki gönül hâlini** net bir şekilde gösterir:

- Aşk hem yakar hem besler.
- Gönül, mâşûkun/Allah'ın yüzü karşısında bî-karâr olur.
- Gerçek aşk tevazu, sabır ve coşku ile yoğrulmuştur.

---

242. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Gönlüm düşdü bir sevdâya
Gel gör beni aşk n'eyledi

Günümüz Türkçesi:

Gönlüm bir aşkın içine düştü,
Gel, gör aşk beni ne hâle getirdi.

Açıklama:

Yûnus burada aşkın **gönül üzerindeki dönüştürücü ve kontrolsüz etkisini** anlatıyor. İnsan, aşkın etkisiyle kendini şaşkın ve çaresiz hisseder.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakikatin veya mâşûkun aşkı gönlü sarar, insanı hem meşgul hem de olgunlaştırır.

---

2. Beyit

Orijinal:

Ben yürürüm yana yana
Aşk boyadı beni kana
Ne âkilim ne dîvâne
Gel gör beni aşk n'eyledi

Günümüz Türkçesi:

Yana yana yürürüm,
Aşk beni adeta kana boyadı.

Ne akıllıyım ne deli,
Gel, gör aşk beni ne hâle getirdi.

Açıklama:

Aşkın **insanı akıl ve delilik arasında salladığını** ifade eder. Bu, tasavvufî aşkın **insan ruhunu hem yıkan hem de aydınlatan** doğasına işaret eder.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakikatin aşkı, insanı hem teslimiyet hem de şaşkınlık hâline sokar; bu hâl doğaldır.

---

3. Beyit

Orijinal:

Ben yürürüm ilden ile
Dost sorarım dilden dile
Gurbetde hâlim kim bile
Gel gör beni aşk n'eyledi

Günümüz Türkçesi:

İl il, diyar diyar dolaşıyorum,
Dostumu dilden dile soruyorum;
Gurbette hâlimi kim anlayabilir?
Gel, gör aşk beni ne hâle getirdi.

Açıklama:

Aşk, insanı **fiziksel ve ruhsal bir göçebe hâline** getirir; gerçek dostun değerini gösterir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakiki aşk, insanı yalnızlaştırabilir ama aynı zamanda gerçek dostları aramaya sevk eder.

---

4. Beyit

Orijinal:

Benzim sarı gözlerim yaş
Bağrım pâre yüreğim baş
Hâlim bilen dertli kardaş
Gel gör beni aşk n'eyledi

Günümüz Türkçesi:

Benim sarı benizli, gözlerim yaşlı;
Bağrım paramparça, yüreğim kan ağlıyor.
Halimi bilen, dertli kardeşim,
Gel, gör aşk beni ne hâle getirdi.

Açıklama:

Aşk, hem **bedende hem de ruhta yıkıcı bir etki** bırakır. Yûnus, bu etkiyi hem içsel hem dışsal olarak betimler.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk, gönül ve beden üzerinde derin izler bırakır; onu bilenlerle paylaşmak gerekir.

---

5. Beyit

Orijinal:

Gurbet ilinde yürürüm
Dostu düşümde görürüm
Uyanıp Mecnûn olurum
Gel gör beni aşk n'eyledi

Günümüz Türkçesi:

Gurbet diyarlarında dolaşıyorum,
Dostumu düşlerimde görüyorum;
Uyanınca Mecnûn gibi oluyorum,
Gel, gör aşk beni ne hâle getirdi.

Açıklama:

Yûnus burada **Leylâ-Mecnûn misali aşkın deliliğini** betimler; aşk hem rüya hem de gerçek hayatı etkiler.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşkın etkisi, insanı hem hayal hem de gerçek hayatın içinde sarsar.

---

6. Beyit

Orijinal:

Gâh tozarım yerler gibi
Gâh eserim yeller gibi
Gâh çağlaram seller gibi
Gel gör beni aşk n'eyledi

Günümüz Türkçesi:

Bazen yerlere toz gibi serpilirim,
Bazen rüzgâr gibi eserim,
Bazen seller gibi çağlarım.
Gel, gör aşk beni ne hâle getirdi.

Açıklama:

Aşkın **değişken ve yoğun etkisini** anlatır; âşıkın hâlleri sürekli dalgalanır.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakikatin aşkı insan ruhunu farklı hâllere sokar; sabır ve teslimiyet gerekir.

---

7. Beyit

Orijinal:

Akar sulayın çağlarım
Dertli ciğerim dağlarım
Şeyhim anuban ağlarım
Gel gör beni aşk n'eyledi

Günümüz Türkçesi:

Dertli ciğerim çağlar,
Gönlüm dağlar gibi ezilir,
Şeyhimle birlikte ağlarım.
Gel, gör aşk beni ne hâle getirdi.

Açıklama:

Aşk, hem kişisel hem de **manevi rehberle paylaşılan bir acıdır**. Şeyh, mürşidin varlığı ile bu acı anlam kazanır.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hak aşkı, mürşit ve gönül bağlarıyla derinleşir; acı bile bir öğretidir.

---

8. Beyit

Orijinal:

Yâ elim al kaldır beni
Yâ vaslına erdir beni
Çok ağlatdın güldür beni
Gel gör beni aşk n'eyledi

Günümüz Türkçesi:

Ey elim, beni kaldır;
Ya vuslata eriştir;
Beni çok ağlattın, şimdi güldür.
Gel, gör aşk beni ne hâle getirdi.

Açıklama:

Âşık, aşkın **acı ve sevinçlerinin Hak'tan geldiğini** bilir; dua ve teslimiyetle gönül rahatlar.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk, sabır ve teslimiyet gerektirir; dualarla vuslata yaklaşılır.

---

9. Beyit

Orijinal:

Ben Yûnus-ı bî-çâreyim
Başdan ayağa yareyim
Dost ilinde âvâreyim
Gel gör beni aşk n'eyledi

Günümüz Türkçesi:

Ben Yûnus, çaresizim;
Baştan ayağa yara içindeyim;
Dost diyarında âvâreyim.
Gel, gör aşk beni ne hâle getirdi.

Açıklama:

Yûnus, aşkın **tam teslimiyet ve çaresizlik hâlini** gösterir; gönül, tamamen mâşûka veya Hakk'a yönelmiştir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, insanı hem mâsum hem de çaresiz kılar; tüm benliğiyle Hak'a yöneltir.

---

243. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Yok yere geçirdim günü
Âh n'ideyim ömrüm seni
Seninle olmadım ganî
Âh n'ideyim ömrüm seni

Günümüz Türkçesi:

Günümü boşuna geçirdim,
Ah, neyleyeyim ömrümü?
Seninle olamadım, zenginlik bulamadım.
Ah, neyleyeyim ömrümü?

Açıklama:

Yûnus burada **gerçek aşkla Hak'ı bulamamanın boşluğunu** dile getirir. Dünya işlerine veya başka meşguliyetlere harcanan zamanın, aşk yolunda kayıp olduğunu vurgular.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakikatin aşkı olmadan geçen zaman, gerçek anlamda "boş" sayılır.

---

2. Beyit

Orijinal:

Geldim ü geçdim bilmedim
Ağlayıp gussa yemedim
Senden ayrılam demedim
Âh n'ideyim ömrüm seni

Günümüz Türkçesi:

Geldim, geçtim ama fark etmedim;
Ne ağladım ne öfkelendim;
Senden ayrılamadım demedim.
Ah, neyleyeyim ömrümü?

Açıklama:

Aşk yolunda **insanın farkındalık eksikliği ve teslimiyetsizliği**, kaybolmuş ömrün nedenidir. Yûnus, gönül bağlılığında eksikliklerini kabul eder.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, farkındalık ve samimi teslimiyet ister; yoksa ömür boşa geçer.

---

3. Beyit

Orijinal:

Seni bana yâr sanırdım
Bana vefâdâr sanırdım
Ağyâr imişsin bilmedim
Âh n'ideyim ömrüm seni

Günümüz Türkçesi:

Seni bana sevgili sanıyordum,
Bana vefalı sanıyordum;
Meğer başkalarına bağlıymışsın, bilmiyordum.
Ah, neyleyeyim ömrümü?

Açıklama:

Bu beyitte Yûnus, **hakiki aşkın ve gerçek mâşûkun farkına varmanın önemini** gösterir. İnsan, görünüşe aldanabilir; aşk yolunda gerçek bilgi gerekir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, yanılsamalardan temizlenmiş bir gönül gerektirir.

---

4. Beyit

Orijinal:

Kanı sana güvendiğim
Sevinüben özendiğim
Küllî kalır kazandığım
Âh n'ideyim ömrüm seni

Günümüz Türkçesi:

Kanımı sana emanet ettiğim,
Sevinçlerimi sana adadığım,
Tüm kazançlarım yok oluyor.
Ah, neyleyeyim ömrümü?

Açıklama:

Yûnus, **gerçek aşkın maddi ve dünyevi kazançları yıktığını** anlatır; aşkın maneviyatla beslenmesi gerekir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk, maddi değerleri bir kenara bırakmayı öğretir; gönül bağı her şeyin üzerindedir.

---

5. Beyit

Orijinal:

Gidip yine gelmeyiser
Gelip beni bulmayısar
Bu beğliği sürmeyiser
Âh n'ideyim ömrüm seni

Günümüz Türkçesi:

Gidip bir daha gelmiyorlar,
Gelip beni bulmuyorlar;
Bu sevinç veya beğeni sürmüyor.
Ah, neyleyeyim ömrümü?

Açıklama:

Dünya ve insanlar geçicidir; gerçek aşkın sürekliliği sadece Hakk'tadır.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

İnsana güvenilen şeyler geçici; gerçek sığınak ve sevgili yalnızca Allah'tır.

---

6. Beyit

Orijinal:

Çün beni koyup gidesin
Varıp sinleye giresin
Onda gelip söyleyesin
Âh n'ideyim ömrüm seni

Günümüz Türkçesi:

Sen beni bırakıp gideceksin,
Başka bir yere gideceksin;
Orada gelip bana söyleyeceksin.
Ah, neyleyeyim ömrümü?

Açıklama:

Aşk yolunda **gönül kırıklıkları ve ayrılıklar**, Yûnus'un manevî olgunlaşmasına vesile olur.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Sevdiğini kaybetmek acı verir, ama aşk yolunda sabır ve teslimiyetle olgunlaşılır.

---

7. Beyit

Orijinal:

Hayrım şerr'im yazılısar
Ömrüm ipi üzüliser
Sûret benden bozulısar
Âh n'ideyim ömrüm seni

Günümüz Türkçesi:

İyiliklerim ve kötülüklerim yazılmış,
Ömrümün ipi çözülüyor,
Dış görünüşüm bozuluyor.
Ah, neyleyeyim ömrümü?

Açıklama:

Yûnus, **insan hayatının geçiciliğini ve irade ile kaderin karmaşıklığını** ifade eder; aşkın gerçekliği bunların üstündedir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hayatın değişkenliği ve akışkanlığı, aşk ve sabırla dengelenir.

---

8. Beyit

Orijinal:

Miskîn Yûnus gidisersin
Aceb sefer edisersin
Hasret ile kalısarsın
Âh n'ideyim ömrüm seni

Günümüz Türkçesi:

Miskin Yûnus, sen yola çıkarsın,
Ne yapacağını bilmeden yol alırsın;
Hasretle kalırsın.
Ah, neyleyeyim ömrümü?

Açıklama:

Yûnus burada **aşk yolunda çaresizlik ve hasretin** derinliğini anlatır; gerçek aşk insanı hem yolcu hem de bekleyen hâle getirir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakikatin aşkında insan **sabır, hasret ve teslimiyet** ile olgunlaşır; her yolculuk manevi bir seferdir.

---

244. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Bir sâkîden içdik şarâb Arş'dan yüce meyhânesi
Ol sâkînin mestleriyiz cânlar onun peymânesi

Günümüz Türkçesi:

Bir sâkîden, Arş'tan yüksek meyhânesinin şarabını içtik;
O sâkînin mestleri biziz, canlar onun kadehidir.

Açıklama:

Burada **sâkî, Allah'ın kendisidir ve şarap metaforu aşk ve ilahi hazdır**. Canların mest oluşu, aşk yolunda Hakk'a tamamen teslim olmayı ifade eder.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hak aşkı, insanı mest eder; can, ilahi hazla dolu bir kadeh gibidir.

---

2. Beyit

Orijinal:

Bir meclisdir meclisimiz onda ciğer kebâb olur
Bir şem'adır onda yanar ay u güneş pervânesi

Günümüz Türkçesi:

Meclisimiz bir meclistir; onda gönüller ateşten geçer;
Orada bir şamdan gibi yanar, ay ve güneş bile ona hayran olur.

Açıklama:

Meclis, **aşk ve ibadet meclisidir; gönüller burada olgunlaşır**. Şamdan, aydınlık ve nuru temsil eder.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk meclislerinde gönül yanar, aşkın ışığı her şeyi aydınlatır.

---

3. Beyit

Orijinal:

Ol şem'a karşı yananın küllî vücûdu nûr olur
Ol od bu oda benzemez hîç belirmez zebânesi

Günümüz Türkçesi:

O şamdan karşısında yananın tüm varlığı nur olur;
Bu ateş, hiçbir şeye benzemez ve hiçbir kelime ile ifade edilemez.

Açıklama:

İlahi aşkın etkisiyle **gönül nurla dolar ve sözle anlatılamaz hâle gelir**. Bu, aşkın sır ve hakikat yönünü gösterir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakikatin nuru, gönül yandıkça açılır; aşk, kelimelerin ötesindedir.

---

4. Beyit

Orijinal:

Ol meclisin âşıkları İbrâhîm Edhem'dir biri
Belh şehri gibi bin ola her gûşede vîrânesi

Günümüz Türkçesi:

O meclisin âşıkları arasında İbrahim Edhem vardır;
Her köşesi Belh şehri gibi, binlerce aşk ve teslimiyet doludur.

Açıklama:

Âşıklar, **İbrahim Edhem gibi gönül yolunun örnekleridir**. Meclis, aşkın merkezi ve her köşesi nur ve aşk dolu bir alan olarak tasvir edilir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek âşıklar, tarih boyunca aşk yolunun örnekleridir ve meclis, ilahi aşkın evidir.

---

5. Beyit

Orijinal:

Bizim meclis mestlerinin demleri Ene'l-Hak olur
Bin Hallâc-ı Mansûr gibi en kemîne dîvânesi

Günümüz Türkçesi:

Meclisimizde mest olanların her anı "Ene'l-Hak" olur;
Bin Hallâc-ı Mansûr gibi, en olgun dervişler bile burada delicesine aşka kapılır.

Açıklama:

Mestlik, **kendini Allah'a tamamen teslim etme hâlidir**. Hallâc-ı Mansûr örneği, aşkın doruk noktasını temsil eder.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk yolunda her gönül, en yüksek hakikat ifadesine ulaşabilir.

---

6. Beyit

Orijinal:

Aşk şarâbın içenlere gel bir nazar eyleyigör
Bunca yıldır niçe döner ol meclisin piyâlesi

Günümüz Türkçesi:

Aşk şarabını içenlere bir bak;
Yıllarca dönen meclisin kadehi böyledir.

Açıklama:

Aşk şarabı, **ilahi aşkı deneyimleyenlerin sürekli yeniden mest olmasını** anlatır. Meyhâne, aşk yolunun bir simgesidir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, tekrar tekrar gönülleri mest eder ve her zaman tazedir.

---

7. Beyit

Orijinal:

Yûnus bu sözlerin senin mânâ durur bilenlere
Âkil kâmil olan kişi bu mânâya inanası

Günümüz Türkçesi:

Yûnus der ki, bu sözlerin anlamı ancak bilenlere açıktır;
Akıl ve olgunluğa sahip kişi bu mânâya inanır.

Açıklama:

Yûnus, **tasavvufî sözlerin sırlarını sadece anlayana açıkladığını** ifade eder. Akıl ve olgunluk, manayı idrak için şarttır.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Her söz, herkes için anlaşılmaz; aşk ve hakikat, idrak ve gönül olgunluğu gerektirir.

---

245. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Gerçek âşık oldun ise gel aşk kitâbından oku
Cân gözünü açdın ise hakîkat bulasın Hakk'ı

Günümüz Türkçesi:

Gerçek âşık olduysan gel ve aşk kitabını oku;
Can gözünü açarsan, hakikati bulup Hakk'ı göreceksin.

Açıklama:

Yûnus burada **aşk yolunu gerçek aşkın kitabı olarak tarif eder**. "Can gözü" ise tasavvufî bakış açısı, yani nefsi aşarak kalp gözüyle hakikati görmektir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek aşk, insanın gözünü hakikate açar; hakikati görmek için aşk kitabını okumak gerekir.

---

2. Beyit

Orijinal:

Değme âlimler okumaz bu âşıklar kitâbını
Zîrâ ki ol yazmış onu ezel ebed oldur bâkî

Günümüz Türkçesi:

Bu âşıkların kitabını âlimler anlamaz;
Çünkü onu ezel tarafından yazılmış, ebedî ve baki kılınmıştır.

Açıklama:

Burada Yûnus **hakikatin sırlarının sadece gönül erbabı için açıldığını** belirtir. Akademik bilgi, aşkın sırlarını anlamaya yetmez.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakikat kitabı, gönül gözüyle okunur; bilgi ve öğrenme tek başına yeterli değildir.

---

3. Beyit

Orijinal:

Âşıkların Arş yüzünden mâşûku gitmez gözünden
Dâima okur sözünden zîrâ kim ol durur fakı

Günümüz Türkçesi:

Âşıkların, Arş'tan gelen mâşûku gözlerinden hiç gitmez;
Sürekli onun sözlerini okurlar, çünkü o durmak bilmez.

Açıklama:

"Arş yüzünden mâşûku gitmez" ifadesi, **âşığın kalbinde ilahi sevgiyi sürekli canlı tuttuğunu** gösterir. Hak aşkı, âşığın sürekli tefekkür ve ibadeti ile diri kalır.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Aşk yolunda gönül, mâşûku gözünden eksik etmez; sürekli Allah'ı hatırlamak gerekir.

---

4. Beyit

Orijinal:

Şeyh ü dânişmend ü fakı gönül yapan bulur Hak'ı
Sen bir gönül yıkdın ise gerekse var yüz yıl oku

Günümüz Türkçesi:

Şeyh, dânişmend ve fakı (bilge ve fakir) gönül yapan, Allah'ı bulur;
Sen bir gönül yıktıysan, yüz yıl okuman gerekir.

Açıklama:

Burada Yûnus, **hakikate ulaşmanın gönül terbiyesi ile mümkün olduğunu** ifade eder.
Sadece bilgi sahibi olmak yetmez; kalp olgunluğu gerekir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Kalp kırmamak ve gönül yolunda sabırlı olmak, aşkın ve hakikatin anahtarıdır.

---

5. Beyit

Orijinal:

Yûnus âşık oldun ise mâşûkunu buldun ise
Mâşûkunu bulan kişi yok durur nesneden bâkî

Günümüz Türkçesi:

Yûnus der ki, âşık olduysan ve mâşûkunu bulduysan,
Mâşûku bulan kişi, artık dünyaya takılmaz ve baki kalır.

Açıklama:

Mâşûku bulmak, **ilahi aşkı bulmak ve dünya bağlılıklarından kurtulmak** demektir. Artık âşık, ebedî baki olan Hak'a yönelir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hak aşkını bulan kişi, dünya ve fanilikle meşgul olmaz; gönlü ebedî olana yönelir.

---

246. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Niçe bir besleyesin bu kadd ile kâmeti
Düşdün dünyâ zevkine unutdun kıyâmeti

Günümüz Türkçesi:

Nasıl ki boyun ve beden ile kendini besliyorsun,
Dünya zevkine kapıldın, kıyameti unuttun.

Açıklama:

Yûnus burada **dünya tutkularına kapılmanın insanı ahiretten uzaklaştırdığını** ifade eder. Bedensel ve dünyevi hevesler, kalbi Hak'tan uzaklaştırır.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dünya zevkleri geçicidir; kalp ve akıl ile ebedi olan hakikate yönelmek gerekir.

---

2. Beyit

Orijinal:

Toprakdan yaratıldın yine toprakdır yerin
Toprak olan kişiler n'ider bu alâmeti

Günümüz Türkçesi:

Topraktan yaratıldın ve yine toprağa döneceksin;
Toprak olan kişiler bu gerçeği nasıl görmezler?

Açıklama:

Yûnus, **insanın faniliğine ve ölüm gerçeğine dikkat çeker**. Dünya hırsı ve kibir, insanın bu hakikati unutturur.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

İnsanın asıl mekanı fanidir; dünya geçici bir yerdir.

---

3. Beyit

Orijinal:

Uslu değil delidir yüce sarâylar yapan
Âkıbet vîrân olur cümlenin imâreti

Günümüz Türkçesi:

Eğer kişi olgun değilse ve akılsızca yüksek saraylar yapıyorsa,
Sonunda tüm eserleri yıkıma uğrar.

Açıklama:

Bu beyitte **dünya malına ve gösterişe düşkünlük** eleştirilir; gerçek değer, gönül terbiyesindedir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Maddi güç ve ihtişam, olgunluk ve ahlâk yoksa, kalıcı olmaz.

---

4. Beyit

Orijinal:

Dürüş kazan ye yedir bir gönül ele getir
Yüz Ka‘be’den yeğrekdir bir gönül ziyâreti

Günümüz Türkçesi:

Bir gönül kazan, onu doyur ve gönüllere değer kat;
Bu, yüz kez Ka’be ziyareti yapmaktan daha iyidir.

Açıklama:

Yûnus, **gerçek ibadetin gönül ve insan sevgisinde olduğunu** vurgular; sadece ritüeller yeterli değildir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

İnsanlara iyilik etmek, kalpleri kazanmak, ibadetten daha değerlidir.

---

5. Beyit

Orijinal:

Kerâmetim var diyen halka sâlûsluk satan
Nefsin müslümân etsin var ise kerâmeti

Günümüz Türkçesi:

"Kerâmetim var" diyerek insanlara gösteriş yapan kişi,
Gerçekte nefsiyle oynamayı bilirse gerçek kerâmeti görür.

Açıklama:

Tasavvufta **gösteriş ve kibirden uzak durmak**, gerçek kerâmetin şartıdır.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Kerâmet, kalpte gizlidir; gösteriş, onu yok eder.

---

6. Beyit

Orijinal:

Nefsin müslümân eden Hak yola doğru giden
Yarın ana olısar Muhammed şefâati

Günümüz Türkçesi:

Nefsini Müslüman yapan kişi, Hak yoluna girerse,
Yarın Muhammed'in şefaatine erişir.

Açıklama:

Hak yolunda yürüyen kişi, **nefsini terbiye ederek Peygamber şefaatine layık olur**.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Nefsini terbiye eden, Allah yolunda ilerler ve ahirette şefaat umabilir.

---

7. Beyit

Orijinal:

Yüz bin peygamber gele hiç şefâat olmaya
Vay eğer olmaz ise Allah'ın inâyeti

Günümüz Türkçesi:

Yüz bin peygamber gelse bile şefaat olmaz,
Eğer Allah'ın inayeti yoksa.

Açıklama:

Tasavvufta **her şeyin kudret ve inayetin Allah'tan geldiği** vurgulanır; peygamberler bile ancak Allah'ın izniyle şefaat edebilir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Tüm umut ve güven, yalnızca Allah'ın inayetine dayanmalıdır.

---

8. Beyit

Orijinal:

Yûnus imdi sen dahı gerçeklerden olagör
Gerçek erenler imiş cümlenin ziyâreti

Günümüz Türkçesi:

Yûnus, sen de gerçeklerden ol ve gör,
Gerçek erenlerin ziyareti, her şeyin en değerlisidir.

Açıklama:

Burada Yûnus, **hakikî erenlerin ve velilerin manevi ziyaretinin önemini** belirtir; maddi ziyaretten daha değerlidir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hakikî erenlerin sohbeti ve manevi hallerine yönelmek, gerçek ibadet ve ziyarettir.

---

247. Şiir – Tasavvufî Şerh

---

1. Beyit

Orijinal:

Çıkdım erik dalına anda yedim üzümü
Bostân ıssı kakıyıp der ne yersin kozumu

Günümüz Türkçesi:

Erik dalına çıktım, orada üzüm yedim;
Bahçeyi ısırarak sordum: "Kozunu neyleyeyim?"

Açıklama:

Yûnus burada **dünya nimetleriyle uğraşmayı ve onları mecaz yoluyla manevî terbiye ile ilişkilendirmeyi** anlatır. Meyveler, dünyevi haz ve manevi deneyimi sembolize eder.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Dünya nimetlerini sadece tatmak yetmez, onların hikmetini ve kullanım amacını anlamak gerekir.

---

2. Beyit

Orijinal:

Kerpîç koydum kazana poyraz ile kaynatdım
Nedir diye sorana bandım verdim özünü

Günümüz Türkçesi:

Kerevizi kazana koyup poyrazla kaynattım;
Sorana, özünü verdim.

Açıklama:

Görünüşte sıradan işler, **derin manevî dersler barındırabilir**. Yûnus, her işin hakikatini ve özünü fark etmeyi vurgular.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Her iş, dış görünüşünden bağımsız olarak manevi değer taşır.

---

3. Beyit

Orijinal:

İplik verdim çulhâya sarıp yumak etmemiş
Becid becid ısmarlar gelsin alsın bezini

Günümüz Türkçesi:

İpliği çulhâya verdim ama yumak yapmadı;
Parça parça isteyen gelsin alsın.

Açıklama:

Yûnus burada **paylaşımı ve emeği tasvir eder**; hazırlık, çaba ve cömertlik önemlidir, netice Allah'ın takdirindedir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Emek, paylaşım ve hazırlık maneviyat yolunda önemli adımlardır.

---

4. Beyit

Orijinal:

Bir serçenin kanadın kırk kağnıya yükletdim
Çifti dahi çekmedi kaldı şöyle yazılı

Günümüz Türkçesi:

Bir serçenin kanadını kırk kağnıya yükledim;
Çift dahi çekemedi, böyle kalmış.

Açıklama:

Burada **küçük bir nimetin bile büyük yükler taşıyabileceği** mecazıyla, insanın kapasitesini aşan işler ve Allah'ın kudreti anlatılır.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

İnsanın kendi güç sınırını bilmesi gerekir; her şeyin ölçüsü Allah'ın takdirindedir.

---

5. Beyit

Orijinal:

Bir sinek bir kartalı kaldırıp vurdu yere
Yalan değil gerçekdir ben de gördüm tozunu

Günümüz Türkçesi:

Bir sinek, bir kartalı kaldırıp yere vurdu;
Yalan değil, gerçek, ben de gördüm.

Açıklama:

Yûnus burada **görünüşe aldanmamak ve mucizelere inanmak** gerektiğini ifade eder. Küçük gibi görünen şeyler, büyük etki yaratabilir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Her şeyin Allah izniyle gerçekleştiğini bilmek ve mucizelere açık olmak gerekir.

---

6. Beyit

Orijinal:

Balık kavağa çıkmış zift turşusun yemeğe
Leylek koduk doğurmuş bak a şunun sözünü

Günümüz Türkçesi:

Balık kavağa çıkmış, zift ve turşu yemeye;
Leylek doğurmuş, işte buna bak.

Açıklama:

Bu beyitte **olağanüstü ve beklenmedik durumlar** sembolize edilmiştir; dünyevi mantıkla açıklanamayan hâller, Allah'ın kudretini gösterir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Hayat ve evrendeki olağanüstü olaylar, sabır ve tefekkürle anlaşılabilir.

---

7. Beyit

Orijinal:

Bir küt ile güreşdim elsiz ayağım aldı
Güreşip basamadım göyündürdü özümü

Günümüz Türkçesi:

Bir kütle ile güreştim, ellerim yoktu ama ayağım yetti;
Güreşip başaramadım, beni şaşırttı.

Açıklama:

Burada **insanın kendi sınırlılıklarını fark etmesi ve Allah karşısındaki acziyetini anlaması** teması vardır.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

İnsanın kudreti sınırlıdır; ancak Allah'a dayanarak her şeyi başarabilir.

---

8. Beyit

Orijinal:

Kâf Dağı'ndan bir taşı şöyle atdılar bana
Öylelik yere düşdü bozayazdı yüzümü

Günümüz Türkçesi:

Kâf Dağı'ndan bir taş atıldı bana;
Düşerken yüzümü bozdu.

Açıklama:

Bu beyitte **zorluk ve engeller** mecazi olarak anlatılır; manevi yolculukta karşılaşılan imtihanları gösterir.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevi yolculukta engeller kaçınılmazdır; sabır ve metanet gerekir.

---

9. Beyit

Orijinal:

Gözsüze fısıldadım sağır sözüm işitmiş
Dilsiz çağırıp söyler dilimdeki sözümü

Günümüz Türkçesi:

Görmeyen kula fısıldadım, sağır da işitti;
Dilsiz çağırıp, dilimdeki sözümü söyledi.

Açıklama:

Tasavvufta **her şeyin Allah tarafından görüldüğü ve bilindiği** vurgulanır; gizli niyetler dahi gizli kalmaz.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

İnsan her ne yaparsa yapsın, Allah her şeyi bilir.

---

10. Beyit

Orijinal:

Bir öküz boğazladım kakıldım sere kodum
Öküz ıssı geldi eydür boğazladın kazımı

Günümüz Türkçesi:

Bir öküz boğazladım ve kanını serdim;
Öküz geldi ve kanımı aldı.

Açıklama:

Bu beyitte **her eylemin karşılığı olduğu, kader ve ilahi adaletin işlediği** vurgulanır.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

İnsan ne yaparsa yapacak, karşılığını görür; dünya adaleti Allah'tandır.

---

11. Beyit

Orijinal:

Uğruluk yapdım ona bühtân eyledi bana
Bir çerçi geldi eydür kanı aldın gözgümü

Günümüz Türkçesi:

Bir iyilik yaptım, bana iftira etti;
Bir tüccar geldi ve kanımı aldı.

Açıklama:

Yûnus burada **dünya adaletsizliği ve insanların haksız davranışlarını** dile getirir; sabır ve tevekkül teması öne çıkar.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

İyilik yaparken karşılık beklememek gerekir; her şey Allah'a bırakılmalıdır.

---

12. Beyit

Orijinal:

Tosbağaya uğradım gözsüzsepek yoldaşı
Sordum sefer kancaru Kayserî'ye azimi

Günümüz Türkçesi:

Tosbağaya uğradım, gözsüz yol arkadaşı vardı;
Sefer için Kayseri'ye sordum, büyük karar verildi.

Açıklama:

Tasavvufta **olağanüstü ve mecazi yolculuklar**, manevi serüvenin sembolüdür.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Manevi yolculukta engeller ve garip durumlar olağandır; sabır ve hikmetle aşılır.

---

13. Beyit

Orijinal:

Yûnus bir söz söylemiş hîç bir söze benzemez
Münâfıklar elinden örter mânâ yüzünü

Günümüz Türkçesi:

Yûnus bir söz söylemiş, hiçbir söze benzemez;
Münafıklar, sözün mânâsını örter.

Açıklama:

Burada **hakikati anlamayan ve kalbi kapalı kişiler** eleştirilir. Sözlerin hakikati, sadece gönlü açık olanlar tarafından anlaşılır.

Şiirden Çıkarılacak Ders:

Gerçek bilgi ve hakikat, sadece Allah dostlarının kalbine açılır; münafıkların gözleri ve kulakları bunu göremez.